

HALLITUKSEN TOIMENPIDEKERTOMUS
VUODELTA 2003

Annettu Eduskunnalle 2004 vuoden valtiopäivillä

Eduskunnalle

Perustuslain 46 §:n mukaisesti Eduskunnalle annetaan hallituksen toimenpidekertomus vuodelta 2003.

- I. Valtioneuvoston ja ministeriöiden toiminta
- II. Ulko- ja turvallisuuspoliittinen katsaus
- III. Toimenpiteet valtiopäiväpäätösten johdosta

Helsingissä 2 päivänä huhtikuuta 2004

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Pääministeri *Matti Vanhanen*

I. Valtioneuvoston ja ministeriöiden toiminta

Hallitus

Pääministeri Lipponen hallitus:

Hallitustehtäviä hoiti 15.4.1999 nimitetty ja osittain 25.2.2000, 14.4.2000, 30.6.2000, 1.9.2000, 31.8.2001, 4.1.2002, 1.2.2002, 19.4.2002, 31.5.2002 ja 5.6.2002 muutettu hallitus, jonka kokoonpano oli seuraava:

pääministerinä puolueen puheenjohtaja, valtiotieteen kandidaatti Paavo Tapio Lipponen ja hänen esityksestään

pääministerin sijaisena sisäasiainministeri Ville Heimo Antero Itälä,

ulkoasiainministerinä valtiotieteen tohtori, ekonomi, kansanedustaja Erkki Sakari Tuomioja,

ulkomaankauppaministerinä ulkoasiainministeriössä ja ministerinä käsittelemässä valtioneuvoston kanslian ja kauppaja- ja teollisuusministeriön toimialaan kuuluvia asioita maakuntasihteeri, kasvatustieteiden maisteri, kansanedustaja Jari Pekka Olavi Vilén,

oikeusministerinä varatuomari, kansanedustaja Hannu Erkki Johannes Koskinen,

sisäasiainministerinä puolueen puheenjohtaja, varatuomari, kansanedustaja Ville Heimo Antero Itälä,

alue- ja kuntaministerinä sisäasiainministeriössä pääluottamusmies, kansanedustaja Martti Allan Korhonen,

puolustusministerinä ja ministerinä käsittelemässä ulkoasiainministeriön toimialaan kuuluvia asioita puolueen puheenjohtaja, valtiotieteen maisteri, kansanedustaja Jan-Erik Enestam,

valtiovarainministerinä varatuomari, kansanedustaja Sauli Väinämö Niinistö,

ministerinä käsittelemässä valtiovarainministeriön ja ympäristöministeriön sekä ulkoasiainministeriön toimialaan kuuluvia asioita puolueen puheenjohtaja, valtiotieteen lisensiaatti Sini Maaria Suvi-Anne Siimes,

opetusministerinä sairaanhoidon opettaja, terveydenhoitaja, sairaanhoitaja, kansanedustaja Maija-Liisa Rask,

kulttuuriministerinä käsittelemässä opetusministeriön toimialaan kuuluvia asioita markkinointisihteeri Ritva Kaarina Dromberg,

maa- ja metsätalousministerinä maanviljelijä, valtiotieteen maisteri, kansanedustaja Jari Antero Koskinen,

liikenne- ja viestintäministerinä varatuomari, diplomiekonomi, kansanedustaja Kimmo Kalevi Immeri Sasi,

kauppaja- ja teollisuusministerinä apulaisylilääkäri, lääketieteen ja kirurgian tohtori, kansanedustaja Taru Sinikka Mönkäre,

sosiaali- ja terveysministerinä sosiaalitoimenjohtaja, valtiotieteen maisteri, kansanedustaja Maija Riitta Perho,

peruspalveluministerinä käsittelemässä sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan kuuluvia asioita oikeustieteen ylioppilas, kansanedustaja Eva Rita Katarina Biaudet,

työministerinä tiedottaja, yhteiskuntatieteiden ylioppilas, kansanedustaja Tarja Katarina Filatov sekä

ympäristöministerinä ja ministerinä käsittelemässä ulkoasiainministeriön toimialaan kuuluvia asioita yhteiskuntatieteiden ylioppilas, kansanedustaja Jouni Ensio Backman.

Pääministeri Jäätteenmäen hallitus:

Sen jälkeen, kun tasavallan presidentti 17.4.2003 pääministeri Paavo Lipposen pyynnöstä vapautti valtioneuvoston tehtävistään, hallitustehtäviä hoiti hallitus, jonka kokoonpano oli seuraava:

pääministerinä eduskunnan valinnan mukaisesti puolueen puheenjohtaja, varatuomari, eduskunnan puhemies Anneli Tuulikki Jäätteenmäki ja hänen ehdotuksestaan

pääministerin sijaisena ja valtiovarainministerinä liikunnanopettaja, kansanedustaja Antti Tapani Kalliomäki,

ulkoasiainministerinä valtiotieteen tohtori, ekonomi, kansanedustaja Erkki Sakari Tuomioja,

ulkomaankauppa- ja kehitysministerinä ulkoasiainministeriössä ja ministerinä käsittelemässä valtioneuvoston kanslian ja kauppa- ja teollisuusministeriön toimialaan kuuluvia asioita kauppatieteiden maisteri, valtiotieteen kandidaatti, kansanedustaja Paula Ilona Lehtomäki,

oikeusministerinä varatuomari, kansanedustaja Hannu Erkki Johannes Koskinen,

sisäasiainministerinä hallintotieteiden maisteri, kansanedustaja Kari Juhani Rajamäki,

alue- ja kuntaministerinä sisäasiainministeriössä ja ministerinä käsittelemässä ympäristöministeriön toimialaan kuuluvia asioita kaupunginjohtaja, hallintotieteiden lisensiaatti, kansanedustaja Hannes Manninen,

puolustusministerinä lehtimies, valtiotieteen maisteri, kansanedustaja Matti Taneli Vanhanen,

toisena valtiovarainministerinä kunnanjohtaja, kansanedustaja Cecilia Ulla-Maj Wideroos,

opetusministerinä sairaanhoitaja, valtiotieteen maisteri, kansanedustaja Tuula Irmeli Haatainen,

kulttuuriministerinä käsittelemässä opetusministeriön toimialaan kuuluvia asioita sosionomi AMK, kansanedustaja Tanja Tellervo Karpela,

maa- ja metsätalousministerinä agronomi, kansanedustaja Juha Sakari Korkea-aho,

liikenne- ja viestintäministerinä opetusneuvos, valtiotieteen maisteri, kansanedustaja Leena Marjatta Luhtanen,

kauppa- ja teollisuusministerinä yhteiskuntatieteiden maisteri, kansanedustaja Reijo Mauri Matias Pekkarinen,

sosiaali- ja terveysministerinä apulaisylilääkäri, lääketieteen ja kirurgian tohtori, kansanedustaja Taru Sinikka Mönkäre,

peruspalveluministerinä käsittelemässä sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan kuuluvia asioita hammaslääketieteen tohtori, valtiotieteen maisteri, kansanedustaja Liisa Marja Hysälä,

työministerinä tiedottaja, yhteiskuntatieteiden ylioppilas, kansanedustaja Tarja Katarina Filatov sekä

ympäristöministerinä ja ministerinä käsittelemässä ulkoasiainministeriön toimialaan kuuluvia asioita puolueen puheenjohtaja, valtiotieteen maisteri, kansanedustaja Jan-Erik Enestam.

Pääministeri Vanhasen hallitus:

Sen jälkeen, kun tasavallan presidentti 24.6.2003 pääministeri Anneli Jäätteenmäen pyynnöstä vapautti valtioneuvoston tehtävistään, hallitustehtäviä hoiti hallitus, jonka kokoonpano oli seuraava:

pääministerinä eduskunnan valinnan mukaisesti lehtimies, valtiotieteen maisteri, kansanedustaja Matti Taneli Vanhanen ja hänen ehdotuksestaan

pääministerin sijaisena ja valtiovarainministerinä liikunnanopettaja, kansanedustaja Antti Tapani Kalliomäki,

ulkoasiainministerinä valtiotieteen tohtori, ekonomi, kansanedustaja Erkki Sakari Tuomioja,

ulkomaankauppa- ja kehitysministerinä ulkoasiainministeriössä ja ministerinä käsittelemässä valtioneuvoston kanslian toimialaan kuuluvia asioita kauppatieteiden maisteri, valtiotieteen kandidaatti, kansanedustaja Paula Iлона Lehtomäki,

oikeusministerinä varatuomari, kansanedustaja Hannu Erkki Johannes Koskinen,

sisäasiainministerinä hallintotieteiden maisteri, kansanedustaja Kari Juhani Rajamäki,

alue- ja kuntaministerinä sisäasiainministeriössä ja ministerinä käsittelemässä ympäristöministeriön toimialaan kuuluvia asioita kaupunginjohtaja, hallintotieteiden lisensiaatti, kansanedustaja Hannes Manninen,

puolustusministerinä valtiotieteen tohtori, eduskunnan ensimmäinen varapuhemies Seppo Arimo Kääriäinen,

toisena valtiovarainministerinä kunnanjohtaja, kansanedustaja Cecilia Ulla-Maj Wideroos,

opetusministerinä sairaanhoitaja, valtiotieteen maisteri, kansanedustaja Tuula Irmeli Haatainen,

kulttuuriministerinä käsittelemässä opetusministeriön toimialaan kuuluvia asioita sosionomi AMK, kansanedustaja Tanja Tellervo Karpela,

maa- ja metsätalousministerinä agronomi, kansanedustaja Juha Sakari Korkeaaja,

liikenne- ja viestintäministerinä opetusneuvos, valtiotieteen maisteri, kansanedustaja Leena Marjatta Luhtanen,

kauppa- ja teollisuusministerinä yhteiskuntatieteiden maisteri, kansanedustaja Reijo Mauri Matias Pekkarinen,

sosiaali- ja terveysministerinä apulaisylilääkäri, lääketieteen ja kirurgian tohtori, kansanedustaja Taru Sinikka Mönkäre,

peruspalveluministerinä käsittelemässä sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan kuuluvia asioita hammaslääketieteen tohtori, valtiotieteen maisteri, kansanedustaja Liisa Marja Hys-sälä,

työministerinä tiedottaja, yhteiskuntatieteiden ylioppilas, kansanedustaja Tarja Katarina Filatov sekä

ympäristöministerinä ja ministerinä käsittelemään ulkoasiainministeriön toimialaan kuuluvia asioita puolueen puheenjohtaja, valtiotieteen maisteri, kansanedustaja Jan-Erik Enestam.

Hallituksen ohjelman toimeenpano vuonna 2003

Pääministeri Paavo Lipposen II hallituksen ohjelman toimeenpanon seuranta

Valtioneuvoston kanslia laati muiden ministeriöiden kanssa yhteistyössä Paavo Lipposen II hallituksen ohjelman seurantaraportin, johon koottiin tiedot hallitusohjelman tavoitteiden toteutumisesta koko hallituskaudelta.

Seurantaraportti käsiteltiin hallituksen iltakoulussa 5.2.2003. Keskeisinä piirteinä nousivat esiin pitkäjänteinen ja vakaa talouspolitiikka, Euroopan unionin yhteinen raha- ja talouspolitiikka, hyvinvointiyhteiskunnan edellyttämien peruspalvelujen turvaaminen, kestävä kehitys ja ympäristön suojelu sekä toimivat yhteistyösuhteet yhteiskunnan eri toimijoihin nähden.

Pääministeri Anneli Jäätteenmäen hallituksen ohjelman toimeenpano

Pääministeri Anneli Jäätteenmäen hallituksen ohjelma annettiin tiedonantona eduskunnalle 17.4.2003 (VNT 1/2003 vp). Valtioneuvoston kanslia käynnisti hallitusohjelman pohjalta hallituksen strategia-asiakirjan kokoamisen. Hallituksen strategia-asiakirja kuuluu ohjelmajohtamismalliin, jolla tehostetaan hallitusohjelman toimeenpanoa ja seurantaa sekä tuetaan valtioneuvoston kokonaisjohtamista.

Jäätteenmäen hallitus jätti eroanomuksensa 18.6.2003, ja tasavallan presidentti myönsi hallitukselle eron 24.6.2003. Hallitusohjelmassa linjatuista asioista hallitus oli siihen mennessä päättänyt valtiontalouden kehyksistä vuosille 2004-2007 sekä sopinut ansiotulojen verojen kevennyksistä vuoden 2003 ensimmäisessä lisätalousarviossa.

Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelman toimeenpano

Tasavallan presidentti nimitti 24.6.2003 pääministeri Matti Vanhasen hallituksen, ja samana päivänä eduskunnalle annettiin tiedonantona hallituksen ohjelma (VNT 1/2003 vp). Vanhasen hallituksen ohjelma vastasi – jo tehtyjä päätöksiä lukuun ottamatta – Jäätteenmäen hallituksen ohjelmaa.

Valtioneuvosto antoi 25.9.2003 periaatepäätöksen Hallituksen strategia-asiakirjasta 2003. Se rakentui hallitusohjelmassa sovitusta politiikkaohjelmista, jotka ovat:

- työllisyysohjelma,
- yrittäjyyden politiikkaohjelma,
- tietoyhteiskuntaohjelma ja
- kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelma.

Näiden lisäksi strategia-asiakirjassa sisältyivät hallituksen erityisseurannassa olevat muut poikkihallinnolliset politiikat. Näistä sovittiin seuraavilla tehtäväalueilla:

- ulko- ja turvallisuuspolitiikka sekä Euroopan unioni,
- hyvinvointi, terveys ja tasa-arvo,
- koulutus ja kulttuuri
- tutkimus, teknologia ja innovaatiotoiminta,
- kunnat, alueet ja valtionhallinto
- ympäristö ja energia,
- liikennepalvelut ja liikenneturvallisuus sekä
- kansalaisten turvallisuus ja oikeuden käyttö

Hallituksen strategia-asiakirjassa on täsmennetty politiikkaohjelmien ja muiden poikkihallinnollisten politiikkojen vaikuttavuustavoitteita sekä sovittu näitä edistävästä toimenpiteistä. Strategia-asiakirja sovitettiin yhteen valtion talousarvioesityksen 2004 kanssa.

Hallituksen strategia-asiakirja 2003 valmisteltiin valtioneuvoston kanslian ja ministeriöiden yhteistyönä, ja sitä käsiteltiin valmistavasti valtioneuvoston kansliapäälliköiden kokouksessa. Poliitiikkaohjelmien osalta laadintaa ovat johtaneet ohjelmia koordinoivat ministerit ja ministeriryhmät sekä kunkin politiikkaohjelman ohjelmajohtajat. Tulevina vuosina strategia-asiakirja tarkistetaan kehyspäätöksen yhteydessä ja sen laadinta yhteensovitetaan vuosittaiseen talousarvioprosessiin.

Hallitusohjelmassa asetettujen tavoitteiden toteutumista on seurattu lisäksi jäljempänä olevissa ministeriöiden katsauksissa.

Hallituksen EU-politiikka vuonna 2003

Hallitustenvälinen konferenssi ja Euroopan unionin tulevaisuus

EU:n perustuslaillista sopimusta valmistellut laajapohjainen valmistelukunta, konventti, sai työnsä päätökseen heinäkuussa 2003. Hallitus seurasi konventin työtä aktiivisesti ja käsitteli konventin esityksiä. Hallitus pyrki konventin sekä tiiviiden eurooppalaisten yhteyksiensä kautta määrätietoisesti edistämään Suomen painopisteitä EU:n kehittämisessä. Konventin lopputulosta pidettiin yleisesti ottaen melko onnistuneena.

Hallitustenvälinen konferenssi käynnistyi lokakuussa 2003. HVK-neuvotteluissa hallitus toimi tiiviissä yhteistyössä samanmielisten maiden kesken erityisesti toimielinjärjestelmää koskevien yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Hallitus antoi eduskunnalle selonteon (VNS 2/2003 vp) Suomen tavoitteista syksyllä 2003 käynnistyneessä hallitustenvälisessä konferenssissa. Yleistavoitteena on selkeä, tehokas ja ymmärrettävä järjestelmä, joka lisää unionin avoimuutta ja vahvistaa yhteisömenetelmää. Erityisen tärkeinä tavoitteina hallitus näki toimielinjärjestelmän tasapainoisuuden ja toimivuuden turvaamisen jäsenvaltioiden tasa-arvoa kunnioittaen, sekä puolustuksen ja voimavarojen yhteistyön alalla tapahtuvaa rakenneyhteistyön määräysten muuttamisen. Hallitus asetti myös joitakin yksittäisiä unionin politiikka-aloja koskevia tavoitteita, sekä edellytti esityksen oikeudellista ja kielellistä tarkastamista. Hallitustenvälinen konferenssi jatkuu vuonna 2004.

Hallitus on jatkanut panostamistaan myös EU:n tulevaisuutta koskevaan kansalaiseskusteluun sekä kansalaisjärjestöfoorumien toiminnan että verkkotiedotuksen kautta.

Laajentuminen

Suomi tuki Euroopan unionin laajentumisprosessin etenemistä. Liittymissopimus allekirjoitettiin Tshekin, Viron, Kyproksen, Latvian, Liettuan, Unkarin, Maltaan, Puolan, Slovenian ja Slovakian kanssahuhtikuussa 2003. Suomi ratifioi liittymissopimuksen joulukuussa 2003.

Suomi tuki liittymisneuvotteluiden jatkamista Bulgarian ja Romanian kanssa samoin periaattein, joita sovellettiin kymmenen liittävän maan kanssa. Eurooppa-neuvosto asetti joulukuussa 2003 tavoitteeksi maiden liittymisen unioniin tammikuussa 2007, mikäli maat ovat tuolloin valmiita. Eurooppa-neuvosto totesi myös Turkin edistyneen huomattavasti jäsenyysehtojen täyttämiseksi ja sitä rohkaistiin jatkamaan uudistustyötä.

Talous- ja rahoitusasiat

Vakaus- ja kasvusopimuksen soveltamisesta käydyn keskustelun yhteydessä Suomi korosti sopimuksen merkitystä luottamusta ja vakautta ylläpitävänä talouspolitiikan instrumenttina, jonka noudattaminen tukee talouden ja työllisyyden kasvua. Euroopan investointipankin ulkoisesta lainamandaatista päätettäessä Venäjälle ja uusille itäisille naapureille kohdennettavaa osuutta korotettiin Suomen myötävaikutuksella 500 miljoonaan euroon. Pitkään valmisteltu veropaketti hyväksyttiin Suomen tukemassa muodossa. Kertomusvuonna aloitettiin valmistautuminen vuonna 2004 alkaviin keskusteluihin EU:n tulevasta rahoituskehityksistä. Suomi pyrki vaikuttamaan komissioon ja muihin jäsenmaihiin, jotta Suomen pohjoiset ja itäiset alueet säilyvät korkeimman aluetuen piirissä jatkossakin.

Lissabonin strategia

Kevään Eurooppa-neuvosto tarkasteli unionin etenemistä Lissabonin strategian toteuttamisessa. Suomen aloitteesta Eurooppa-neuvostossa sovittiin toimista televiestintäsektorin tilanteen parantamiseksi ja 3G-markkinoiden rohkaisemiseksi. Suomen esityksestä komissio sitoutui raportoimaan kevään 2004 Eurooppa-neuvostolle televiestintäsektorin tilanteesta.

Kevään Eurooppa-neuvostossa Suomi tuki Wim Kokin johtaman työllisyystyöryhmän perustamista. Eurooppa-neuvosto keskusteli toimista meriturvallisuuden parantamiseksi. Suomen aloitteesta Eurooppa-neuvosto kiinnitti huomiota kolmansien maiden ml. Venäjän kytkemiseksi mukaan meriturvallisuuden parantamiseen ja vaikeiden jääolosuhteiden huomiointiin. Kertomusvuonna päätettiin nopeuttaa yksirunkoisten säiliöalusten poistoaikataulua ja kiellettiin raskaan öljyn kuljettaminen yksirunkoisilla öljysäiliöaluksilla.

Lokakuun Eurooppa-neuvosto vahvisti eurooppalaisen kasvualoitteen. Suomi piti tärkeänä, että eurooppalainen kasvualoite kytkettiin osaksi Lissabonin strategiaa. Liikenteen ja energian infrastruktuurihankkeiden ohella Suomi korosti tutkimuksen ja kehityksen merkitystä eurooppalaisen kasvun aikaansaamisessa.

Yhteisen maatalouspolitiikan uudistus

Maatalousneuvosto päätti pitkällisten neuvottelujen jälkeen kesäkuussa 2003 EU:n yhteisen maatalouspolitiikan uudistamisesta. Merkittävin uusi piirre oli se, että suuri osa EU:n kokonaan rahoittamista tuista irrotettiin sidonnaisuudesta tuotantoon ns. tilatueksi. Uudistus antaa jäsenmaille mahdollisuuden valita itselleen parhaiten sopivat sovellykset vaihtoehtoisista tukiyhdistelmistä. Yksi vaihtoehto on alueellinen hehtaariperusteinen tasatuki. Uudistuksessa päätettiin myös varojen ohjaamisesta aiempaa enemmän maataloustuesta maaseudun kehittämiseen.

Suomen liittymissopimuksen 141 artiklan mukaisen "vakavien vaikeuksien" tuen jatkosta sovittiin komission kanssa lokakuussa. Tuki koskee Etelä-Suomen kotieläin- ja puutarhataloutta. Samalla sovittiin kasvinviljelyn kansallisten tukien jatkosta.

EU-virastojen sijoituspaikoista päätettiin

Pitkään avoinna ollut kysymys EU:n uusien virastojen sijoituspaikoista ratkesi joulukuun Eurooppa-neuvoston yhteydessä. Yhteensä kymmenen virastoa sai kotipaikan. Euroopan kemikaalivirasto sijoitetaan Helsinkiin. Virasto perustetaan parhaillaan käsittelyssä olevan kemikaalilainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä. Kemikaalivirasto tulee olemaan yksi EU:n suurista virastoista.

Oikeus- ja sisäasiat

Oikeus- ja sisäasiat olivat keskeisesti esillä vuoden 2003 Eurooppa-neuvostoissa. Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmien pohjalta annetussa lainsäädännössä vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen toteuttamiseksi edettiin. Maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikassa Suomi piti esillä sitä, että laillisen maahanmuuton edistämisen ja laittoman maahanmuuton torjunnan tulee olla tasapainossa. Suomi tuki rajavalvontaviraston perustamista.

Unionin ulkosuhteet

Irak ja Lähi-itä olivat kertomusvuonna erityisen huomion kohteena. Irakin sotaan suhtautuminen jakoi EU:ta. EU:n panos kriisin jälkihoidossa alkoi näkyä Madridin avustuskonferenssissa syksyllä 2003.

Unioni hyväksyi joulukuussa 2003 turvallisuusstrategian, jossa arvioidaan turvallisuusuhkia, määritellään unionin tavoitteet sekä keinot unionin toimintakyvyn vahvistamiseksi.

EU:n ja Venäjän välillä järjestettiin kertomusvuonna kaksi huippukokousta. Kertomusvuoden päätteeksi unioni päätti laatia kokonaisarvion suhteistaan Venäjän kanssa. Suomi korosti sitä, että EU:n on esiinnyttävä Venäjä-suhteissaan yhtenäisesti. Erityisen tärkeää tämä on viisumikysymyksissä. Suomen esityksestä joulukuun Eurooppa-neuvoston päätelmissä annettiin neuvostolle toimeksianto siitä, että se arvioi Venäjän sisällyttämistä Euroopan investointipankin yleiseen lainamandaattiin vuonna 2006.

WTO:n ns. Dohan kauppaneuvottelukierros ei edistynyt tavoitteiden mukaisesti. Unioni pyrkii vaikuttamaan siihen, että neuvottelut käynnistyisivät pian uudelleen.

Pohjoinen ulottuvuus ja naapuruuspolitiikka

Lokakuun Eurooppa-neuvosto hyväksyi Pohjoisen ulottuvuuden toimintaohjelman vuosille 2004 – 2006. Suomen aktiivisesti tukema pohjoisen ulottuvuuden sosiaali- ja terveysalan kumppanuus perustettiin lokakuussa.

Komissio julkisti keväällä 2003 Laajempi Eurooppa/uudet naapurit –aloitteen, jonka myötä EU pyrkii luomaan yhtenäisen naapuruuspolitiikan. Samalla pyritään järkiperaistämään naapuruuspolitiikan rahoitusvälineitä. Suomi on tukenut uuden rahoitusinstrumentin luomista ja pyrkinyt varmistamaan, että Venäjä kuuluu sen katteeseen.

Neuvoston toiminta ja EU-puheenjohtajuuskauden valmistelujen aloittaminen

Eurooppa-neuvosto hyväksyi joulukuussa neuvoston ensimmäisen monivuotisen strategisen ohjelman vuosille 2004-2006. Suomi ja muut vuoden 2004 – 2006 tulevat puheenjohtajat valmistelivat ohjelman yhdessä komission ja neuvoston sihteeristön kanssa. Ohjelman tarkoituksena on ohjata ja priorisoida neuvoston työtä.

EU-ministerivaliokunta keskusteli joulukuussa Suomen EU-puheenjohtajuuskauden valmistelujen aloittamisesta. Valmistelut aloitetaan kartoittamalla puheenjohtajuusteemoja sekä lisähenkilöstö- ja koulutustarpeita. EU-ministerivaliokunta sopi teknisen EU-puheenjohtajuussihteeristön perustamisesta sekä periaatteesta, että Suomessa pidettävien epävirallisten kokousten ja virkamieskokousten määrää pyritään vähentämään edellisestä puheenjohtajuuskaudesta.

Valtioneuvoston kanslia

Eduskuntavaalien jälkeinen hallituksen vaihdos toteutettiin uuden perustuslain mukaisesti. Hallitusneuvottelut käytiin eduskunnan hoitamana ja vastuulla. Valtioneuvoston kanslia huolehti muista hallituksen vaihdokseen ja järjestäytymiseen liittyvistä toimenpiteistä. Uuden perustuslain toimivuudesta hallituksen vaihdoksen yhteydessä tehtiin oikeusministeriön kanssa selvitys eduskunnan perustuslakivaliokunnalle. Hallitus vaihdettiin uudelleen kesäkuussa, kun pääministeri Jäätteenmäen hallituksen erottua nimitettiin pääministeri Vanhasen hallitus. Tällöin uuden perustuslain toimivuus joutui todelliseen testiin, koska eduskunnan kesälomasta johtuen aikaa hallituksen vaihtamis- ja järjestäytymistoimenpiteille oli erittäin niukasti käytettävissä.

Uusi valtioneuvostolaki tuli voimaan 1 päivänä huhtikuuta 2003 ja uusi valtioneuvoston ohjesääntö 7 päivänä huhtikuuta 2003. Kumpikin uudistus liittyi valtioneuvostoa koskevan vanhentuneen lainsäädännön kokonaisuudistukseen. Valtioneuvoston ohjesääntö valmisteltiin kanslian asettamassa työryhmässä, joka valmisteli myös ohjesäännön toimialasäännösten pohjalta esitykset ministeriöiden tehtäviksi. Ministeriöiden toimialasäännösten koordinoimiseksi säädettiin ohjesäännössä velvollisuus hankkia valtioneuvoston kanslian lausunto aina, kun ministeriöiden tehtäviä on tarkoitus asetuksella muuttaa.

Valtioneuvoston kanslia oli tiiviisti mukana EU:n tulevaisuuskonventin sekä hallituksen välisen konferenssin työssä. Kanslia valmisteli valtioneuvoston selonteon eduskunnalle konventin tuloksista ja valmistautumisesta hallituksen väliseen konferenssiin. Selonteko annettiin eduskunnalle elokuussa.

EU-asioiden kotimaista valmistelujärjestelmää kehitettiin edelleen muun muassa ottamalla käyttöön ministeriöille yhteinen sähköinen EU-asiakirjojen laadinta- ja jakelujärjestelmä. Kertomusvuonna luotiin yhteyksiä erityisesti uusiin jäsenvaltioihin. Myös yhteydenpitoa Suomen nykyisissä ja tulevaisissa EU-maissa sijaitseviin edustustoihin tehostettiin. Suomen puheenjohtajuuskauden valmistelut aloitettiin hyväksymällä alustavat linjaukset lisähenkilöstöstä, koulutuksesta, Suomessa järjestettävien kokousten määrästä sekä teknisen EU-puheenjohtajuussihteeristön perustamisesta. Kansalaisjärjestöfoorumi kokoontui keskustelemaan EU:n perustuslaillisesta sopimuksesta. "Minun Eurooppani" -kansalaiskeskustelusivuja kehitettiin ja ne ovat olleet ahkerassa käytössä. Yhteyksiä ylläpidettiin myös toimimalla alustajina erilaisissa seminaareissa ja EU-aiheisissa tilaisuuksissa. Tiedotusyhteistyötä tiivistettiin Eurooppa-tiedotuksen ja komission Suomen edustuston sekä Euroopan parlamentin tiedotustoimiston kanssa.

Valtioneuvoston kanslia oli yhteistyössä valtiovarainministeriön kanssa valmistellut valtioneuvoston johtamisen tukijärjestelmäksi ns. ohjelmajohtamisjärjestelmää. Sekä pääministeri Jäätteenmäen että pääministeri Vanhasen hallituksen ohjelmassa päätettiin neljästä poliittikaohjelmasta: työllisyysohjelma, yrittäjyyden politiikkaohjelma, tietoyhteiskuntaohjelma ja kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelma. Valtioneuvoston kanslia on vastannut ohjelmajohtamisjärjestelmän käyttöönotosta sekä ohjelmien koordinoinnista.

Hallitusohjelman toimeenpanon ja seurannan välineeksi ja osana ohjelmajohtamisjärjestelmää valtioneuvoston kanslia valmisteli yhteistyössä ministeriöiden kanssa valmistellut hallituksen strategia-asiakirjan (HSA), joka sisältää hallituksen poikkihallinnolliset politiikkaohjelmat ja politiikat. Valtioneuvosto teki strategia -asiakirjasta periaatepäätöksen syyskuussa. Asiakirjan valmistelu ja seuranta on jatkossa tarkoitus ajoittaa kehysvalmistelun yhteyteen niin, että seuraava strategia-asiakirja valmistuu valtionalouden kehysten vuosille 2005 – 2008 vahvistamisen jälkeen.

Tietoyhteiskuntaohjelmaa koordinoi pääministeri Vanhasen johtama ministeriryhmä apunaan ohjelmajohtaja. Ohjelman johtoa ja koordinointia varten on perustettu ministeriöiden ja Suomen Kuntaliiton edustajista koostuva johto- ja seurantaryhmä. Merkittävä painopistealue koko ohjelman toteutuksen kannalta on yhteistyö yhteiskunnan eri toimijoiden välillä niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

Ohjelman ensimmäinen toteutussuunnitelma valmistui joulukuussa. Suunnitelmaan on kirjattu ministeriöiden kokoamien tietojen pohjalta keskeiset tietoyhteiskuntaohjelmaan sisältyvät toimenpiteet ja hankkeet sekä niiden vastuuhenkilöt ja -tahot, rahoitus ja aikataulut. Ohjelman avausseminaari järjestettiin marraskuussa.

Ohjelmaan sisältyvät hankkeet etenevät pääosin suunnitellun aikataulun mukaisesti. Syksyn aikana käynnistyi muun muassa julkiset palvelut verkkoon (JUPA) -hanke, jonka tavoitteena on saada uusia julkisia verkkopalveluita kansalaisten ja muiden toimijoiden käyttöön vuoteen 2006 mennessä. Joulukuussa valmistui ehdotus laajakaistastrategiasta sekä väliraportti digitaalista ja analogisten tv-lähetysten lopettamisajankohdasta (esitys 31.8.2007). Sosiaali- ja terveydenhuoltoon liittyvät, ohjelmaan sisältyvät hankkeet etenevät aikataulussaan. Sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeisiin saatiin lisärahoitusta vuoden 2003 toisessa lisätalousarviossa.

Lisäksi hallitus on asettanut ohjelman tueksi tietoyhteiskuntaneuvoston. Neuvosto toimii tietoyhteiskunnan kehittämistä ohjaavana neuvottelu- ja koordinointielimenä hallinnon, järjestöjen ja elinkeinoelämän kesken. Neuvosto on asettanut seuraavat jaostot: Tietoliikenneyhteydet ja digitaalinen televisiotoiminta-jaosto, Kansalaisten tietoyhteiskuntavalmiuksien kehittämisjaosto, Koulutus, tutkimus ja tuotekehitys-jaosto, Työelämäjaosto, Julkishallinnon sähköinen asiointi-jaosto, Sosiaali- ja terveydenhuolto-jaosto sekä Sähköinen liiketoiminta, sähköiset palvelut ja sisällöt-jaosto.

Hallitus antoi kannanoton valtion keskushallinnon yksikköjen ja toimintojen alueellistamisen jatkamisesta. Kannanotto on 19 kohdan toimenpideohjelma. Hallinnonaloilla on valmisteltu kannanoton edellyttämiä toimenpiteitä. Selvitysten pohjalta on tehty kaksi päätöstä: sisäasiainministeriö päätti sijoittaa Poliisiammattikorkeakoulun Tampereelle ja alueellistamisen koordinaatioryhmä puolsi puolustusministeriön ehdotusta sijoittaa Sotilaslääketieteen keskus Lahteen. Alueellistamisen koordinaatioryhmä on valmistellut pääministeri Vanhasen hallitusohjelman mukaista alueellistamisen pitkäjänteistä ohjelmaa. On käynnistetty kaksi, lähinnä tukipalveluihin keskittyvää alueellistamisпилottia: Kainuun ja Koillis-Suomen pilottit, joilla on yhteinen johtoryhmä. Lisäksi valtioneuvoston kanslia on asettanut viisi tukipalveluryhmää selvittämään ja tekemään ehdotukset valtion keskushallinnon tukipalveluiden alueellistamiseksi. Kaksi sisäasiainministeriön asettamaa työryhmää on valmistellut ehdotukset alueellistamisessa noudatettavista henkilöstöpoliittisista ja taloudellisista periaatteista sekä alueellistamishankkeiden taloudellisten vaikutusten ja kustannusten ja hyötyjen arvioinnista. Nämä periaatteet ja näkökohdat sisältyvät alueellistamisen pitkäjänteiseen ohjelmaan.

Talousneuvosto siirrettiin lain muutoksella valtiovaraministeriöstä valtioneuvoston kanslian yhteyteen ja talousneuvoston pääsihteerin virka muutettiin talousneuvoston sihteeristön päällikön viraksi, jolle annettiin talouspoliittisen alivaltiosihteerin arvonimi.

Vuosi oli talousneuvoston toiminnassa siirtymävuosi uuden hallituksen muodostamisen takia. Tammikuun kokouksessa käsiteltiin työllisyystyöryhmän väliraporttia. Talousneuvoston toiminnan kehittämisestä keskusteltiin helmikuun kokouksessa sihteeristössä laaditun muistion pohjalta. Uusi pääministeri Vanhasen johtama talousneuvosto nimitettiin 7.8.2003 ja toiminta jatkui tarkistetun työohjelman mukaisena. Elokuussa pidettiin perinteinen budjettikokous, jossa valtiovaraministeri ja budjettipäällikkö esittelivät valtion vuoden 2004 talousarvioesitystä. Syyskuun kokouksessa olivat esillä EU:n ajankohtaiset asiat ja lokakuussa tarkasteltiin EU:n laajentumista, erityisesti Viron tuloa EU-jäseneksi. Marraskuun kokouk-

sen aiheena oli "Mistä johtuu maailmantalouden epävarmuus?" ja vuoden viimeisessä kokouksessa tarkasteltiin alueellista kehitystä ja aluepolitiikkaa.

Vuosi oli Suomen sotasurmat 1914 – 1922 –projektin viimeinen toimintavuosi. Nimitiedosto valmistui tallennuksen päätyttyä kesäkuussa ja sen jälkeen toimitettiin tutkimusraportteja, jotka ilmestyvät vuonna 2004.

Pohjois-Suomen vanhojen metsien suojeleohjelman talous- ja työllisyyshaittojen kompensoinniksi valtioneuvosto teki erillisen kompensatio-ohjelman vuosille 1997 – 2006. Kompensatio-ohjelman toteutumista seuraamaan valtioneuvoston kanslia asetti vuonna 1996 ensimmäisen seurantaryhmän ja vuonna 1999 toisen suojelukompensaatioryhmän jatkamaan ensimmäisen ryhmän työtä.

II suojelukompensaatioryhmä luovutti loppuraporttinsa "Suojelukompensaatioryhmän toiminta vuosina 1997 – 2003 –loppuraportti" (VNK 0457:00/24/99/99) todeten ohjelman edenneen kokonaisuutena suunnitellun mukaisesti ja toteutuneen kohtuullisen hyvin. Kun kompensatio-ohjelma painottuu loppuvuosina pääosin ympäristöministeriön toimialalle, siirsi valtioneuvoston kanslia ohjelman seurantavastuun näiltä osin ympäristöministeriölle.

Valtioneuvoston sähköisen tiedotuksen merkittävimpiä uudistuksia on ollut käyttöönotettu Mediapalvelu. Mediapalvelussa julkaistaan valtioneuvoston julkisen verkkopalvelun sisällön lisäksi ainoastaan palveluun rekisteröityneiden toimittajien käyttöön tarkoitettuja ministeriöiden, tasavallan presidentin kanslian ja oikeuskanslerinviraston tiedotteita, kutsuja, yhteystietoja sekä mediakalenterin tapahtumia. Palvelussa on noin 450 rekisteröitynyttä käyttäjää. Valtioneuvoston kanslian graafinen ilme uudistettiin.

Pääministerin virka-asunnossa, Kesärannassa käynnistyivät toukokuussa päärakennuksen kunnostustyöt. Kiinteistössä olevat vesivauriot ja lämpövuodot korjataan ja sisä- ja ulkopuoliset pinnoitukset uusitaan. Lisäksi tehdään eräitä käytettävyyttä parantavia toiminnallisia muutoksia. Kunnostustyö valmistuu keväällä 2004.

Ulkoasiainministeriö

Hallituksen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteena on edistää kestävästä kehityksestä, vakautta ja turvallisuutta kansainvälisessä yhteisössä sekä vahvistaa Suomen kansainvälistä asemaa.

Hallitustenvälinen konferenssi (HVK) Hallitus korosti turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittämistä osana yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa unionia kokonaisuutena vahvistamalla tavalla, kauppapolitiikan päätöksentekomenettelyjen täsmentämistä sekä ulkosuhteiden tehokkuuden ja koherenssin turvaamista myös institutionaalisissa ratkaisuisa. Suomi edisti aktiivisesti tavoitteitaan neuvotteluissa.

Euroopan unionin laajentuminen Liittymissopimus Kyproksen, Latvian, Liettuan, Maltan, Puolan, Slovakian, Slovenian, Tšekin, Unkarin ja Viron kanssa allekirjoitettiin Ateenassa huhtikuussa. Suomi ratifioi liittymissopimuksen joulukuussa. Liittymisneuvotteluja Bulgarian ja Romanian kanssa jatkettiin; EU:n tavoitteeksi vahvistettiin maiden jäsenyys tammikuussa 2007. Turkin edistymisen pantiin merkille. Kroatia jätti jäsenyysihakemuksensa.

Euroopan unionin kriisinhallinnan kehittäminen EU hyväksyi joulukuussa turvallisuusstrategian, jossa esitetään arvio turvallisuushkista, määritellään strategiset tavoitteet ja osoitetaan keinoja EU:n toimintakyvyn vahvistamiseksi. Strategian toteuttaminen eri aloilla perustuu toimintaohjelmiin, joista ensimmäisenä valmistui EU:n joukkotukhoasestrategia.

Suomi ajoi edelleen EU:n siviilikriisinhallinnan kehittämistä poliisitoimissa, oikeusvaltion ja julkishallinnon kehittämisessä ja pelastustoimissa. Tavoitteena on rinnakkainen eteneminen sotilaallisen ja siviilikriisinhallintakyvyn kehittämisessä. EU:ssa alkoi uusien sotilaallisten voimavaratavoitteiden valmistelu, jossa painottuvat määrälliset ja laadulliset näkökohdat, sekä yhteensopivuus. Voimavaraviraston perustamisen valmistelut etenivät.

Alkuvuodesta 2003 saavutettiin sopimus EU:n ja Naton välisistä pysyvistä yhteistyöjärjestelyistä (nk. Berlin+). Yhdysvaltain ja EU:n kesken sovittiin EU:n sotilaallisen suunnittelukapasiteetin vahvistamisesta luomalla Naton esikuntaan (SHAPE) pieni EU-suunnitteluyksikkö sekä vahvistamalla EU:n sotilasesikuntaa. Kertomusvuonna toteutettiin myös EU:n ja Naton yhteinen kriisinhallintaharjoitus.

Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko Hallitus käynnisti valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon valmistelun kesällä 2003. Selonteon valmistelu eteni suunnitellussa aikataulussa.

Suomen välittömässä turvallisuusympäristössä Suomen ja Venäjän suhteet kehittyivät myönteisesti. Erityishuomiota kiinnitettiin kaupan ja talouden kysymyksiin, henkilöiden liikkumiseen sekä rajat ylittävään yhteistyöhön. Vierailuvaihto jatkui vilkkaana. Suomi osallistui aktiivisesti EU:n ja Venäjän suhteiden kehittämiseen mm. ympäristö- ja viisumikysymyksissä.

Pohjoismainen yhteistyö Suomen aloitteesta käynnistetty Pohjoismaiden välisten muutto- ja asioimisesteiden raivaushanke oli vahvasti esillä Ruotsin pohjoismaisella puheenjohtajuuskaudella 2003. Syvenevä yhteistyö Baltian maiden kanssa konkretisoitui kertomusvuonna siten, että Virolle, Latvialle ja Liettualle tarjottiin Pohjoismaiden Investointipankin (NIB) täysjäsenyyttä.

Pohjoinen ulottuvuus Suomi vaikutti aktiivisesti lokakuun Eurooppa-neuvostossa hyväksytyyn Pohjoisen ulottuvuuden vuosien 2004 – 2006 toimintaohjelman valmisteluun ja osallistui Pohjoisen ulottuvuuden sosiaali- ja terveystukpaneelin perustamiseen. Suomi jär-

jesti vuoden aikana kaksi Pohjoisen ulottuvuuden foorumia. Suomen puheenjohtajuus Itämeren valtioiden neuvostossa päättyi kesäkuussa 2003 pidettyyn ulkoministerikokoukseen.

Lähialueyhteistyötä mukautettiin Baltian maiden osalta tulevaan EU-jäsenyyteen 1.5.2004. Yhteistyötä Venäjän kanssa jatkettiin toimintaohjelman puitteissa ja suurimman kahdenvälisen hankkeen, Pietarin lounaisen jätevedenpuhdistamon rakennustyöt aloitettiin maaliskuussa. Sosiaali- ja terveysalan yhteistyötä lisättiin sekä kahdenvälisesti että Pohjoisen ulottuvuuden puitteissa. Uuden lähialuestrategian valmistelu eteni.

Suomi on edelleen kehittänyt suhteitaan **Itä-Eurooppaan** ja Keski-Aasiaan vaikuttaen aktiivisesti myös EU:n politiikkaan alueella. Keskeisimmän esillä ovat olleet unionin uuden naapuruuspolitiikan kehittäminen sekä toiminta Etelä-Kaukasiassa, jonne suurlähettiläs Talvitie nimitettiin unionin ensimmäiseksi erityisedustajaksi. **Länsi-Balkanilla** on saavutettu yleisesti ottaen huomattavaa edistystä. Turvallisuustilanteen kehityssuunta on pysynyt myönteisenä, mutta olot ovat edelleen monin paikoin epävakait. Valtioneuvos Holkeri nimettiin Kosovon YK-hallinnon päälliköksi.

Kansainvälinen tilanne Irakin osalta jatkui alkuvuonna kansainvälinen painostus maan täydelliseksi riisumiseksi joukkotuhoukseista YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1441 mukaisesti. Suomi vaati Irakilta päätöslauselman täydellistä toimeenpanoa. Hallitus totesi maaliskuussa, etteivät tarkastukset voi jatkua ikuisesti eikä sotilaallisen voiman käyttöä voida sulkea pois. Se kuitenkin edellyttää YK:n turvallisuusneuvoston valtuutusta. Yhdysvallat aloitti liittolaisineen sotatoimet 20.3. Suomi valitti tapahtunutta todeten, että voimankäyttö ilman turvallisuusneuvoston nimenomaista valtuutusta ei ole hyväksyttävää. EU:n yhtenäisyys hajosi osan jäsenvaltioista liittyessä mukaan Yhdysvaltojen johtamaan koalitioon ja osan suhtautuessa sotatoimiin varauksellisemmin tai kielteisesti.

Suomi ja EU ovat korostaneet YK:n roolia Irakin jälleenrakentamisessa sekä mahdollisimman nopeaa vallansirtoa irakilaisille. Madridin Irakin jälleenrakennusta koskeneessa konferenssissa lokakuussa maksulupauksia annettiin yli 30 miljardin dollarin arvosta. Suomen lupaus oli 5 miljoonaa euroa, joka kohdistetaan YK:n ja Maailmanpankin rahastoille.

Lähi-idässä Israelin ja palestiinalaisten välinen konflikti jatkui edelleen. Kansainväliset rauhanponnistelut ovat keskittyneet ns. kvartetin (EU, Yhdysvallat, Venäjä, YK) työn pohjalle.

Aasiassa tapahtui merkittävää liennytyä Intian ja Pakistanin välillä. Pohjois-Korean ydinasekysymyksestä neuvoteltiin ensimmäisen kerran ns. kuuskantakokoonpanossa (Yhdysvallat, Kiina, Japani, Venäjä, Etelä-Korea, Pohjois-Korea). Afganistanissa turvallisuustilanne heikkeni entisestään osissa maata.

Transatlanttinen yhteistyö Suomi osallistui aktiivisesti yhteistyöhön, jolla pyrittiin lievittämään Irakin sodan aiheuttamia jännitteitä EU:n ja Yhdysvaltain välisissä suhteissa korostamalla suhteiden positiivisia elementtejä ja keskinäisen yhteistyön merkitystä globaalien uhkien torjunnassa.

Terrorismin vastainen yhteistyö pysyi kertomusvuonna keskeisenä kansainvälisen toiminnan kohteena. Suomen tärkeimmät yhteistoimintaforumit uusiin turvallisuusuhkiin vastamisessa olivat YK ja Euroopan unioni. Suomi raportoi toimistaan YK:n turvallisuusneuvoston terrorisminvastaisille elimille. EU:n puitteissa terrorisminvastaisia toimia integroitiin aikaisempaa kiinteämmäksi osaksi yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa mm. uhkarvioiden kehittämisen ja teknisen avun kohdentamisen kautta.

Uutta näkökulmaa terrorismin torjuntaan antoivat Kansainvälisen merenkulkujärjestön puitteissa käynnistetyt neuvottelut, joissa merenkulun terrorismisopimuksen soveltamisalaa py-

ritään laajentamaan joukkotuhoseiden laittomaan kuljetukseen. Toimintaa joukkotuhoseiden leviämisen estämiseksi on tehostettu myös Yhdysvaltojen aloitteen kautta, jolla pyritään viranomaisten valmiuksien parantamiseen joukkotuhosekuljetusten pysäyttämiseksi.

Pohjois-Atlantin puolustusliitto Nato päätti jäsenyysneuvottelut Bulgarian, Latvian, Liettuan, Romanian, Slovakian, Slovenian ja Viron kanssa. Jäsenyys sopimuksen ratifioinnin aikana hakijamaat voivat toimia täysimääräisinä tarkkailijoina ja ne integroidaan osaksi Naton puolustussuunnittelujärjestelmää. Natossa keskeisellä sijalla on voimavarojen kehittäminen, kuten nopean toiminnan joukkojen kehittäminen (NRF) ja joukkojen käytettävyyden parantaminen. Näiden rinnalla jatkuu komentorakenteen uudistamisen toimeenpano.

Naton rauhankumppanuuden kehittämisessä tähdätään entistä kohdennetumpaan ja käytännönläheisempään toimintaan. Suomen painopiste oli osallistumisessa Nato-johtoiseen kriisinhallintatoimintaan Balkanilla ja Afganistanissa. Suomi on osaltaan panostanut Keski-Aasian ja Kaukasian maiden auttamiseen mm. järjestämällä rauhanturvakoulutusta alueen maiden edustajille. Suomi järjesti joulukuussa 2003 seminaarin terrorismin vastaisesta taistelusta Keski-Aasiassa.

Yhdistyneet kansakunnat YK:n toimintakyvyn parantaminen oli prioriteetti Suomen toiminnassa YK:n yleiskokouksen 58. istuntokaudella, jolle muutoinkin oli leimallista reformihenkisyys. Hallitus korosti kriisinhallinnan, ennaltaehkäisyn ja asevalvonnan vahvistamista, ihmisoikeuksien edistämistä, järjestöjen yhteistoimintaa rahoituskysymyksissä, vuosituhattulistuksen toimeenpanoa, kansainvälisen oikeuden kehittämistä sekä YK:n talouden ja hallinnon vahvistamista. Suomella oli yleiskokouksen aseriisuntakomitean puheenjohtajuus sekä paikka talous- ja sosiaali-neuvoston (ECOSOC) puheenjohtajistossa.

YK:n vuosituhannen kehitystavoitteiden saavuttamiseksi on tehostettu kotimaista valmistelua YK:n operatiivisissa kehitystoiminnoissa sekä kehitysrahoituslaitoksissa.

Hallitus panosti voimakkaasti YK:n tietoyhteiskuntahuippukokoukseen. Suomi oli huippukokouksen valmistelukomitean puheenjohtajistossa, ja valtaosa kokouksen loppuasiakirjoista sovittiin Suomen edustajan johdolla. Suomalainen yrityssektori ja kansalaisyhteiskunta saivat myös näkyvän osan huippukokouksessa.

Hallitus käynnisti globalisaation hallintaa kehittävän Helsinki-prosessin kokoamalla yhteistyössä Tansanian hallituksen kanssa hallitusten, yrityssektorin ja kansalaisyhteiskunnan edustajien Helsinki-ryhmän ja sitä tukevat kolme tutkimusryhmää valmistelemaan vuoden 2005 syksyllä pidettävää uutta Helsinki-konferenssia.

Ihmisoikeuksien alueella hallitus valmisteli Eduskunnalle selontekoa ihmisoikeuspolitiikasta. Euroopan neuvostossa hallitus on luonut pohjan tasavallan presidentin eurooppalaisen romanifoorumin perustamista koskevan ehdotuksen toteuttamiselle käytännössä. Humanitaarisessa toiminnassa nousi keskeiseksi kysymys henkilöstön turvallisuudesta YK:n ja Punaisen ristin Bagdadin-toimistoihin kohdistettujen hyökkäysten seurauksena. Suomi tuki pääsihteeri Annanin toimia.

Kansainvälisen rikostuomioistuimen perustaminen huipertui maaliskuussa tuomioistuimen tuomarien virkaanastumiseen. Työnsä tuomarina aloitti myös Erkki Kourula, joka oli Suomen asettama ja kaikkien Pohjoismaiden tukema ehdokas alkuvuodesta käydyssä vaalissa. Suomi jatkoi yhteistyötä entisen Jugoslavian alueen sotarikoksia käsittelevän YK:n sotarikostuomioistuimen kanssa ja tuki Sierra Leonen sisällissodan aikaisia vakavimpia ihmisoikeusloukkauksia käsittelemään perustettua erityistuomioistuinta.

Kansainvälinen kriisinhallinta Suomi osallistui aktiivisesti kansainväliseen kriisinhallintatoimintaan. Vuoden lopussa Suomi oli mukana yhteensä kymmenessä sotilaallisessa kriisinhallintaoperaatioissa noin tuhannella rauhanturvaajalla.

Suomi osallistui vuonna 2003 aktiivisesti EU:n sotilaallisen ja siviilikriisinhallintakyvyn kehittämiseen. EU:n ensimmäinen siviilikriisinhallintaoperaatio, Bosnia-Hertsegovinan poliisimissio EUPM, käynnistyi vuoden 2003 alussa. EU:n ensimmäinen sotilaallinen kriisinhallintaoperaatio Concordia käynnistyi maaliskuussa Makedoniassa (FYROM). Suomi osallistui operaatioihin. Concordian päätyttyä joulukuussa Makedoniassa käynnistyi EU:n poliisioperaatio Proxima, jonka kestoksi on arvioitu vuosi. Suomi osallistuu poliisioperaatioon.

EU on saattanut loppuun myös ensimmäisen autonomisen sotilasoperaationsa (Artemis) Kongon demokraattisessa tasavallassa. Kaikki EU:n tähänastiset kriisinhallintaoperaatiot ovat onnistuneet hyvin. Suomi päätti lähettää kaksi esikuntaupseeria YK-johtoiseen rauhanturvaoperaatioon Liberiassa sekä osallistua Iso-Britannian koordinoimaan irakilaiden poliisien koulutustoimintaan Jordaniassa.

Aseidenriisunta EU korosti monenvälisiä järjestelyjä joukkotuhoukaseiden ja niihin liittyvän teknologian leviämisen estämiseksi. EU:n yhteistyö Venäjän kanssa joukkotuhoukaseuhkien vähentämiseksi on entistä tärkeämpi kysymys. Suomi toimi ydinkoekieltosopimuksen voimaansaattamista ajavan konferenssin puheenjohtajana. Suomi liittyi G8-maiden Global Partnership -aloitteeseen, jonka tavoitteena on seuraavien kymmenen vuoden aikana suunnata 20 miljardia USD projekteihin, joilla tuetaan mm. joukkotuhoukaseiden leviämisen estämistä IVY-maissa. Suomi valittiin koordinaattoriksi tavanomaisten aseiden rajoittamissopimuksen ajoneuvomiinoja koskevaan työhön.

ETYJ hyväksyi ensimmäisen turvallisuusstrategiansa osana kansainvälisen yhteisön pyrkimyksiä vastata uusien uhkien luomii haasteisiin osana laajaa turvallisuuskäsitettä.

Taloudelliset ulkosuhteet Vuonna 2003 kansallisen kauppapolitiikan hoito keskitettiin yhdelle viranomaiselle kauppaja teollisuusministeriön ulkomaankaupparyhmän siirtyessä tehtävineen ulkoasiainministeriöön. Siirron myötä ulkoministeriö vastaa myös kaksikäyttötuo- teiden vientilupien myöntämisestä, markkinoillepääsykysymyksistä sekä kaupan esteitä, tuontisuoja ja polkumyyntiä koskevista kysymyksistä.

Maailman kauppajärjestön WTO:n Dohan neuvottelukierros pysyi Suomen keskeisenä kauppapoliittisena haasteena. Suomi ja EU toimivat useilla neuvottelusektoreilla vuoden 2003 alkupuolella pohjan luomiseksi neuvotteluille Dohan julkilausumassa asetettujen määräaika-kojen mukaisesti. Kierroksen aikarajoista jouduttiin kuitenkin joustamaan.

WTO:n syyskuussa Cancúnissa, Meksikossa pidetyn ministerikokouksen tavoitteena oli tehdä tarvittavat päätökset neuvottelujen puitteista Dohan kierroksen päättämiseksi vuoden 2004 lopussa. Kokous ei kuitenkaan päässyt yksimielisyyteen ennen kaikkea maatalouden ja Singaporen aiheiden käsittelystä ja päättyi tuloksettomana. Keskustelut kierroksen saamiseksi käyntiin jatkuvat.

Kehitysmaille tärkeä lääkkeiden saatavuutta koskeva kysymys saatiin ratkaistuksi ennen Cancunian. Suomi osana EU:ta pystyi vaikuttamaan ratkaisun löytymiseksi. Kehitysmaiden erityiskohtelua koskevat jo neuvotellut tulokset jäivät Cancunissa vahvistamatta. Venäjän WTO-jäsenyysneuvotteluja jatkettiin. EU:n ja Venäjän välisissä neuvotteluissa edettiin eräillä sektoreilla. Eräät Suomen kannalta keskeiset kysymykset odottavat edelleen ratkaisua. Suomi on vaikuttanut EU:n komissioon etujensa turvaamiseksi.

Merkittävimmässä kauppakiistoissa tapahtui EU:n ja Suomen kannalta positiivista liikettä kun Yhdysvallat poisti vuonna 2002 asettamansa teräksen suojatullit. Tämä merkitsi myös

EU:n suojatoimien päättymistä. Muissa riitatapauksissa Yhdysvaltojen odotettiin edelleen saattavan lainsäädäntönsä kansallisesti vastaamaan WTO:n riitojenratkaisuelimen antamia suosituksia. USA riitautti WTO:ssa EU:n geenimuunneltujen tuotteiden tuonnin.

Kiinan ja Ukrainan hakemukset markkinamaatalousstatuksesta tulivat käsittelyyn. OECD:ssä jatkettiin neuvotteluja maailmanlaajuisen terästukisopimuksen aikaansaamiseksi. EU:n kahdenvälisen terässopimusten EU:n laajentumisesta johtuvat kiintiösopeutusneuvottelut aloitettiin. EU:n tekstiilisopimusneuvottelut päätettiin Vietnamin ja Valko-Venäjän kanssa. EU:n tekstiili- ja vaateollisuus on haasteiden edessä laajentumisen ja vuoden 2005 alussa tapahtuvan tuonnin rajoitusten poistumisen vuoksi. Komissio antoi 2003 tiedonannon toimenpiteistä sopeutumisen helpottamiseksi.

Komissio esitteli laittomasti hakatun puutavaran kansainvälistä kauppaa koskevan toimintasuunnitelman. Suomi toimi aktiivisesti asian edistämiseksi sellaisten ratkaisujen pohjalta, jotka puuttuvat tehokkaasti laittomiin hakuksiin niiden alkuperämaassa, tuovat lisäarvoa ja ovat laillista kaupankäyntiä mahdollisimman vähän haittaavia.

OECD:ssä jatkui järjestön sisäisen reformin valmistelu ja keskustelu järjestön laajentumisesta. Järjestö suoritti maatutinnan Suomen talouspolitiikasta, sääntelypolitiikasta sekä kehitysyhteistyöstä.

Kahdenvälisen taloussuhteiden kehittämistä jatkettiin laajentamalla Suomen investointisopimusten verkostoa ja syventämällä sopimusten sisältöä. Vuoden aikana allekirjoitettiin sopimukset Azerbaidžhanin, Kirgisian ja Nicaraguan kanssa. Pitkät neuvottelut Kiinan kanssa saatiin päätökseen. Lisäksi neuvotteluja käytiin Saudi-Arabian, Thaimaan ja Maurituksen kanssa. Venäjän kanssa jatkettiin keskusteluja tuloksellisen sopimusohjan löytämiseksi.

Ministeriön tarjoamien viennin ja yritysten kansainvälistymisen edistämistä (VKE) koskevien palveluiden kehittäminen jatkui kokeiluhankkeena, jonka tarkoituksena on kehittää ulkoministeriön VKE-työtä tukeva seuranta- ja arviointijärjestelmä. Tulevan järjestelmän suunnittelu aloitettiin. Kansainvälistymistä edesautettiin vienninedistämismatkojen ohella avustamalla yrityksiä niitä kohdanneiden kaupanestetausten ratkaisemisessa.

Kehityspolitiikka ja kehitysyhteistyö Ulkoasiainministeriö valmisteli syyskuudella 2003 hallituksen kehityspoliittisen ohjelman. Hallitus tekee asiaa koskevan periaatepäätöksen helmikuussa 2004. Avoimeen ja keskustelevaan valmisteluun osallistui viranomaisia, erilaisia eturyhmiä sekä kansalaisyhteiskunnan toimijoita. Valmisteluprosessi luo pohjaa yhteistyölle ohjelman toteuttamiseksi.

Kehityspoliittisen ohjelman kautta hallitus vahvistaa sitoutumisensa YK:n vuosituhatjulistuksen päämääriin sekä määrittelee Suomen painopisteet. Ohjelmassa määritellään ensimmäistä kertaa Suomen kehityspolitiikka toimintana, jolla politiikan eri alueilla vaikutetaan kansainvälisen kehityksen kysymyksiin. Ohjelman tärkeä elementti onkin politiikan johdonmukaisuuden ja kokonaisvaltaisuuden korostaminen.

Ohjelma linjaa myös kehitysyhteistyön laadun ja vaikuttavuuden vahvistamista. Se ohjaa kehitysyhteistyömäärärahojen kohdentamista sekä toimintatapoja.

Vuonna 2003 **kehitysyhteistyömäärärahat olivat 506,775 miljoonaa euroa, eli 0,35 % BKTL:stä**. Varsinaisen kehitysyhteistyön osuus oli 373,446 miljoonaa euroa. Hallitusohjelma asettaa tavoitteeksi 0,7 % :n osuuden vuoteen 2010 mennessä.

Suomen kahdenvälisen kehitysyhteistyön pitkäaikaisia yhteistyömaita ovat Afrikassa Mosaambik, Tansania, Etiopia, Sambia ja Kenia; Latinalaisessa Amerikassa Nicaragua; sekä Aasiassa Vietnam ja Nepal. Suomen tuki keskitetään pitkäaikaisissa yhteistyömaissa korkein-

taan kolmelle sektorille tai kehitysohjelmaan. Eniten yhteistyötä tehtiin opetus-, vesi-, metsä- ja maataloussektoreilla. Egyptin, Namibian ja Perun kanssa laadittiin strategioita siirtymiseksi lahjamuotoisesta avusta kohti monipuolisempaa yhteistyötä ja kanssakäymistä.

Suomen kehitysyhteistyövaroista noin 40 prosenttia kanavoitiin EY:n sekä monenkeskisten järjestöjen ja rahoituslaitosten kautta. Kansainvälisten avunantajien menettelyt apojen yksinkertaistaminen ja yhdenmukaistaminen (nk. harmonisaatio) kehitysyhteistyövarojen tehokkaan käytön varmistamiseksi nousi yhä tärkeämmäksi. Helmikuussa Roomassa järjestetyssä kansainvälisessä kokouksessa avunantajat, rahoituslaitokset ja kehitysmaat vahvistivat sitoutumisensa harmonisaatioon. Vuoden 2003 aikana Suomi tarkasteli omia toimintatapojaan ja painotti asiaa kansainvälisten järjestöjen ja rahoituslaitosten toiminnassa.

Oikeusministeriö

Oikeusministeriössä on aloitettu hallitusohjelmaan sisältyvien kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman, sisäisen turvallisuuden ohjelman ja velkahallintaohjelman laatiminen. Muita hallitusohjelman mukaisia painopistealueita ovat olleet Euroopan unionin laajentumisen valmistelu, oikeusturvan saatavuuden parantaminen ja laadun kehittäminen, rikollisuuden torjunta ja uusintarikollisuuden vähentäminen sekä ylivelkaantuneiden henkilöiden ongelmien helpottaminen.

Demokratian toimivuus ja hallinto Vuonna 2003 toimitettiin eduskuntavaalit. Äänestysaktiivisuus oli 69,7 %, mikä on 1,4 prosenttiyksikköä enemmän kuin edellisissä, vuonna 1999 toimitetuissa eduskuntavaaleissa. Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelmaa toteutettaessa pyritään muun muassa lisäämään äänestysaktiivisuutta, joka viimeisimmissä vaaleissa, presidentinvaalia lukuunottamatta, on ollut selvästi vähäisempi kuin 15 – 20 vuotta sitten. Ohjelman tarkoituksena on vahvistaa edustuksellista demokratiaa, tuoda esille kansalaisten ja hallinnon välistä suhdetta sekä kehittää kansalaisten omaehtoiseen toimintaan mahdollisuuksia. Konkreettiset hankkeet käynnistyvät vuoden 2004 aikana.

Perusoikeuksia koskevien tarkempien säännösten antamista on jatkettu selkiyttämällä ja yhtenäistämällä joukkoviestinnän sääntelyä vuoden 2004 alusta voimaan tulleella uudella lailla sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä. Uutta lakia sovelletaan myös tietoverkon välityksellä harjoitettavaan viestintään. Laki selkeyttää vastaavan toimittajan vastuuta sekä vastinetta ja oikaisua koskevia säännöksiä. Uusi laki myös siirsi oikeusministeriölle aikaisemmin kuuluneen painokannevallan valtakunnansyyttäjälle.

Vuoden 2004 alusta tuli voimaan uusi kielilaki, joka koskee kansalliskieliä suomea ja ruotsi. Viranomaisten tulee huolehtia oma-aloitteisesti yksilön kielellisten oikeuksien toteutumisesta. Vuoden 2003 aikana on organisoitu kielilainsäädännön seuranta oikeusministeriössä. Samanaikaisesti kielilain kanssa on tullut voimaan uusi saamen kielilaki, jolla turvataan saamelaisten oikeus käyttää omaa kieltään erityisesti saamelaisten kotiseutualueella toimivissa viranomaisissa.

Uusi hallintolaki tuli voimaan vuoden 2004 alusta. Se sisältää säännökset hyvän hallinnon perusteista. Lailla täsmennettiin hallinnon menettelysäännöksiä ja laajennettiin sen soveltamisalaa yksityisiin. Vuonna 1999 säädetyin julkisuuslain soveltamisesta ja toimivuudesta annettiin marraskuussa 2003 eduskunnalle valtioneuvoston selonteko. Sen mukaan julkisuus- ja salassapitolainsäädännön kokonaisuudistuksessa omaksutut ratkaisut ovat osoittautuneet pääosin toimiviksi. Oikeusministeriössä on valmisteltu maksuperusteiden yhdenmukaistamista, joka on osoittautunut ongelmaksi.

Oikeusministeriö on asettanut joulukuussa 2003 toimikunnan uudistamaan valmiuslainsäädäntöä ja saamaan se vastaamaan perustuslain vaatimuksia. Toimikunnan on annettava valtiotähtökysymyksiä käsittelevä välimietintö 15.5.2004 ja loppumietintö 31.5.2005 mennessä.

Säädösvalmistelun kehittäminen Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD julkaisi toukokuussa Suomen kilpailukykyä ja säädöspolitiikkaa koskevan maatutkimuksen. Järjestö suositti säädösvalmistelun kehittämistä ensisijaisesti poliittista tukea vahvistamalla ja luomalla säädösvalmistelua tukevia rakenteita.

Valtioneuvoston kanslia asetti kesäkuussa 2003 valtioneuvoston lainvalmistelun suunnittelun ja johtamisen kehittämisryhmän, ns. lainvalmistelun kansliapäällikköryhmän. Työryhmä on laatimansa työsuunnitelman pohjalta käynnistänyt muun muassa keskeisten valmisteluhankkeiden seuranta, erilaisten sääntelytekniikoiden käyttöä ja säädösehdotusten vaikutus-

ten arviointia koskevan selvitystyön. Loppuvuonna 2003 valmistuivat ehdotukset uusiksi Hallituksen esitysten laatimisoikeiksi ja Lainlaatijan EU-oppaaksi.

EU:n ja kansainvälinen oikeusyhteistyö Euroopan unionin tulevaisuutta koskevassa keskustelussa ja hallitusten välisessä konferenssissa on yhdessä valtioneuvoston EU-sihteeristön kanssa valmisteltu Suomen kantoja. Valmistautuminen EU:n laajentamiseen 1.5.2004 on tiivistänyt oikeudellista yhteistyötä erityisesti Viron ja muiden Baltian maiden viranomaisten kanssa. Yksittäisten rikosasioiden määrä Suomen ja Viron välillä on kasvanut.

Rikoksen johdosta tapahtuva luovuttaminen helpottui Suomen ja muiden EU-maiden välillä 1.1.2004 lähtien, kun ensimmäinen vastavuoroiseen tunnustamiseen perustuva rikosoikeudellinen instrumentti saatettiin voimaan. Euroopan unionin keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan yleissopimuksen voimaansaattamislaki hyväksyttiin joulukuussa 2003 ja valtioneuvosto hyväksyi sopimuksen helmikuussa 2004. Lisäksi Euroopan unionin rikosoikeudellisessa yhteistyössä saavutettiin yksimielisyys puitepäätöksistä, jotka koskevat laittoman huumausainekaupan rikostunnusmerkistöjen ja seuraamusten vähimmäissäännöksiä, tietojärjestelmiin kohdistuvia hyökkäyksiä ja sakkopäätösten vastavuoroista tunnustamista. Nämä päätökset merkitsevät huomattavaa edistysaskelta rajat ylittävän rikollisuuden torjunnassa Euroopan unionin alueella.

Euroopan unionin siviilioikeudellisessa yhteistyössä saavutettiin yhteisymmärrys riidattomia vaateita koskevien päätösten vastavuoroisessa tunnustamisessa. Tämä päätös merkitsee ensimmäistä askelta yhteisten siviiliprosessuaalisten vähimmäisvaatimuksia kehittämisessä. Lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevien ratkaisujen tunnustamista tarkoittavasta asetuksesta saavutettu yksimielisyys puolestaan helpottaa lapsenhuollosta annettujen ratkaisujen rajat ylittävää täytäntöönpanoa.

Oikeudellista yhteistyötä Venäjän oikeusministeriön ja oikeusviranomaisten kanssa on jatkettu tavoitteena tukea oikeusvaltiokehitystä, edistää Venäjän liittymistä kansainvälistä oikeudenhoitoa koskeviin sopimuksiin sekä tehostaa Suomen ja Venäjän välistä oikeusapua. Elokuussa 2003 Suomi lähetti yhteyssyyttäjän Pietariin edistämään rikollisuuden torjuntaa ja rikosasioiden hoitamista.

Suomen ja Kiinan oikeusministeriöiden välistä yhteistyötä on jatkettu. Rikollisuuden torjuntaa koskevan kansainvälisen yhteistyön tehostamiseksi annettiin eduskunnalle esitykset järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen YK:n yleissopimuksen (ns. Palermon sopimus) hyväksymisestä ja voimaan saattamisesta.

Kansalaisten oikeussuhteet Toukokuussa 2003 valmistui ehdotus uudeksi osakeyhtiölainaksi. Tavoitteena on lainsäädäntö, joka antaa yhtiöille mahdollisuuden järjestää toimintansa mahdollisimman tehokkaalla tavalla ja samalla tarjoaa riittävän suojan niiden vähemmistöosakkaille ja velkojille. Joulukuussa 2003 annettiin hallituksen esitys henkilövahinkojen korvaamista koskevien säännösten uudistamisesta. Sillä edistetään vahinkoa kärsineiden yhdenvertaista kohtelua sekä parannetaan vahinkoa kärsineiden ja heidän läheistensä korvaus-suojaa. Perintökaaren uudistamistarpeita selvittävä työryhmä asetettiin kesäkuussa 2003.

Oikeusturvan kehittäminen Hovioikeuksien käsittelyaikaisten lyhentämiseksi hovioikeusmenettelyä koskevaa lakia on uudistettu ja otettu käyttöön seulontamenetelmä. Käräjäoikeuksien ratkaisusta tehty valituksen käsitellään jatkossa eri tavoin sen mukaan, miten perusteellista tutkintaa ne edellyttävät. Hovioikeuksien työmenetelmien kehittämistä on myös jatkettu laatuhankeiden puitteissa. Hovioikeuksien piirirajojen tarkistamista valmistellaan. Tuomareiden koulutusjärjestelmän ja -rekrytoinnin uudistamisen valmistelua on jatkettu.

Rikosprosessin tarkistamistyöryhmä ehdotti lokakuussa antamassaan loppumietinnössä kärjää oikeuksiin uutta kirjallista rikosprosessia. Tavoitteena on tehostaa rikosasioiden käsittelyä mahdollistamalla nykyistä yksinkertaisempi menettelytapa selvissä rikosjutuissa tinkimättä kuitenkaan syytetyn oikeusturvasta ja tuomiovallan säilymisestä tuomioistuimissa.

Toukokuussa 2003 voimaan tulleella vakuutus-oikeutta koskevalla lainsäädännöllä tehostettiin ja joustavoitettiin vakuutus-oikeuden toimintaa ja organisaatiota. Samalla laajennettiin toimeentuloturva-asioiden muutoksenhaku-oikeutta.

Kärjää oikeusverkoston kehittämistä on jatkettu siten, että vuoden 2003 lopussa kärjää oikeuksia on yhteensä 63. Maaliskuun alusta yhdistettiin Mustasaaren ja Pietarsaaren kärjää oikeudet Mustasaaren kärjää oikeudeksi. Kesäkuun alusta lukien lakkautettiin Vammalan kärjää oikeus, jonka käsiteltäviksi kuuluvat asiat siirrettiin Porin, Kokemäen ja Tampereen kärjää oikeuksien käsiteltäviksi. Vuoden 2003 aikana on tehty päätökset Lapuan ja Kauhavan sekä Alavuden ja Seinäjoen kärjää oikeuksien yhdistämisestä vuoden 2005 alusta. Myös tuomioistuinten teknisiä toimintaedellytyksiä on kehitetty.

Valtioneuvoston vuonna 2001 asettama tuomioistuinlaitoksen kehittämiskomitea luovutti mietintönsä joulukuussa 2003. Komitea ehdotti muun muassa kärjää oikeuksien ja hallinto-oikeuksien aseman vahvistamista, tuomareiden ja oikeudenkäyntiavustajien monipuolisen osaamisen ja ammattitaidon takaamista, kiinteistökirjaamisasioiden ja riidattomien saatavien käsittelyn siirtämistä pois tuomioistuinten ja tuomarivalvontalautakunnan perustamista.

Kriminaalipolitiikka Kriminaalipoliittisen toimintaohjelman valmistelua on jatkettu oikeusministeriön strategiatyön ja hallitusohjelmaan sisältyvän sisäisen turvallisuuden ohjelman puitteissa. Siihen liittyen asetettiin työryhmä valmistelemaan toimenpiteitä rikosasioiden käsittelyn nopeuttamiseksi. Tavoitteena on parantaa rikosoikeudellisen järjestelmän toimivuutta ja vaikuttavuutta esitutinnan alkamisesta rangaistuksen täytäntöönpanon päättämiseen. Toimenpiteitä valmisteltaessa otetaan huomioon myös rikoksen uhrin asema. Nuorten tekemien rikosten kokonaiskäsittelyaikojen selvään lyhentymiseen eräillä alueilla johtaneita uusia toimintatapoja ollaan ottamassa käyttöön koko maassa.

Vuonna 1999 käynnistetyn kansallisen rikosensorjuntaohjelman seurantaraportti valmistui vuoden alussa. Hallitus päätti sen pohjalta helmikuussa ohjelman jatkamista koskevista linjauksista. Väkivaltarikollisuuden torjumiseksi aloitettiin oikeusministeriön ja rikosensorjuntaneuvoston yhteistyönä vuoden jälkipuoliskolla väkivallan vähentämishajelman valmistelu.

Perheen sisäistä lähestymiskieltoa koskeva hallituksen esitys annettiin eduskunnalle marraskuussa. Esitys rikoslain maksuvälinepetoksia koskevien säännösten tarkistamisesta annettiin eduskunnalle toukokuussa ja uudistetut säännökset tulivat voimaan 1.7.2003. Oikeusministeriö aloitti myös valtion varoista rikoksen uhrille maksettavia korvauksia koskevan lainsäädännön uudistamistyön.

Nuorten rikosseuraamusjärjestelmän uudistamista on jatkettu. Tavoitteena on tukea nuorten rikoksetonta elämää kytkemällä sosiaalihuollon toimet ja rikosoikeusjärjestelmä nykyistä tiiviimmin yhteen. Myös sopimushoidon kokeilemistä koskevan lainsäädännön valmistelua on jatkettu.

Vuoden aikana valmistui selvitys sakon muuntorangaistuksen täytäntöönpanosta ja ehdotus vanginkuljetuslainsäädännön uudistamisesta. Vankeutta ja tutkintavankeutta koskevan lainsäädännön kokonaisuudistuksen valmistelua on jatkettu. Esityksen valmistelussa otetaan huomioon vankeinhoidon organisaatiota ja toimintatapoja koskevan kehittämishankkeen tuloksena toteutettavat muutokset. Tarkoituksena on muodostaa maakuntajaon pohjalta viisi aluevankilaa, jotka vastaisivat vankeuden täytäntöönpanosta alueillaan.

Vankien määrä on viime vuosina kasvanut vuoteen 1999 verrattuna noin 30 prosentilla. Laitosturvallisuuden ylläpitäminen sekä mielekkään toiminnan järjestäminen rikosten uusimisriskin vähentämiseksi on käytettävissä olevilla resursseilla on ollut entistä ongelmallisempaa. Vankiloiden päihdevalvonnassa ja -kuntoutuksessa kehitettyjä toimintatapoja ja päihdeohjelmia on ollut välttämätöntä jatkaa. Vankeja oli vuoden aikana keskimäärin 3 578, kun vastaava luku vuonna 2002 oli 3 433. Vuoden loppupuoliskolla on ollut nähtävissä selviä merkkejä vankimäärän kasvun hidastumisesta. Turun vankila ja Turun tutkintavankila yhdistettiin kesäkuun alusta lukien Lounais-Suomen vankilaksi.

Vankien jälkihuollon puutteita ei ole voitu korjata. Yhteistyössä rikoksettomaan elämään -hanke on edennyt seutuhankkeiden osalta tavoitteiden mukaisesti, mutta projektiin kytkeminen muihin syrjäytymistä ehkäiseviin hankkeisiin ei ole edennyt suunnitellulla tavalla. Kesäkuussa 2003 aloitti toimintansa rikosseuraamusalan neuvottelukunta.

Velkahallinta ja maksuhäiriömenettelyt Hallitusohjelmaan sisältyvän velkahallintaohjelman laatiminen on aloitettu yhteistyössä useiden ministeriöiden kanssa. Tavoitteena on selvittää, miten voidaan estää velkaongelmien syntyminen ja syveneminen sekä hoitaa maksuvyöttömyystilanteet joustavasti ja tehokkaasti.

Vuonna 2002 käynnistettiin valtiovallan ja keskeisten velkojatarhojen yhteisin toimin velkasovinto-ohjelma ja noin 2 000 velallista on tehnyt ohjelman mukaisen sovinnon. Ohjelma on osaltaan edesauttanut vaikeiden velkatilanteiden hoitamista. Velkajärjestelylaki on ollut voimassa kymmenen vuotta. Sen pitkäaikaisvaikutuksia arvioivassa tutkimuksessa todettiin, että lain päätavoite on toteutunut kohtalaisen hyvin. Seitsemän hakijaa kymmenestä on saanut pysyvää apua vakaviin maksuvaikeuksiinsa.

Ulosottolain laaja muutos tulee voimaan 1.3.2004. Uudistuksen lähtökohtana on ulosottoasioiden velalliskohtainen käsittely ja ulosoton valtakunnallinen toiminta. Ulosmittausta, myyntiä ja tilitystä koskevan III vaiheen valmistelua on jatkettu. Esitys uudeksi nykyajan vaatimukset täyttäväksi konkurssilainaksi annettiin eduskunnalle kesäkuussa ja se hyväksyttiin joulukuussa 2003.

Sisäasiainministeriö

Sisäinen turvallisuus *Poliisitoimi* Poliisin tehtävämäärissä ja poliisin tietoon tulleiden rikosten määrissä ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia verrattuna edellisiin vuosiin. Ennakkotietojen mukaan rikosten selvitystaso on joko ennallaan tai parantunut hieman. Keskimääräinen valtakunnallinen toimintavalmiusaika kiireellisissä ja viipymättä hoidettavissa hälytystehtävissä on aiempien vuosien tasolla.

Rikosten ja häiriöiden ennalta estäminen perustuu yhä enemmän alueellisesti ja paikallisesti laadittaviin turvallisuussuunnitelmiin, jotka kattavat jo lähes koko maan. Poliisi on toiminut aktiivisesti turvallisuussuunnitelmien aikaansaamiseksi. Turvallisuutta mittaava katuruvalisuusindeksi on hieman parantunut edellisestä vuodesta.

Liikenneturvallisuus on tilastotietojen perusteella parantunut, mutta liikennekäyttäytyminen on heikentynyt edelleen. Rattijuoppojen määrä liikenteessä on lisääntynyt, samoin nuorten kuolemat. Poliisin liikennevalvonnan painopistealueet ovat olleet nopeusvalvonta, turvalaitteiden käytön valvonta sekä päihteiden käytön valvonta. Automaattinen liikennevalvonta kattaa vuoden 2003 lopussa noin 600 tiekilometriä.

Rikosten selvitystaso on kehittynyt pääosin myönteisesti ottaen huomioon toimintaympäristön merkittävät muutokset ja niistä aiheutuva rikosten kansainvälistyminen ja monimutkaisuus sekä rikollisen toiminnan lisääntyvä organisoituminen. Rikostutkinnan tilaa selvittävä raportti valmistui vuoden 2003 alussa ja sen suositusten toimeenpano käynnistettiin heti. Raportissa esiteltiin rikostutkinnan ja –torjunnan parhaita käytäntöjä, joiden entistä laajempi omaksuminen on jo nähtävissä. Keskeisemmät toimenpide-ehdotukset on kattavasti huomioitu tulossopimuksissa, joita on päivitetty vuotta 2004 varten.

Vuosia jatkunut huumausainerikosten kasvu saatiin poliisin kirjaamien rikosilmoituksen mukaan pysähtymään ja kääntymään lievään laskuun vuonna 2002. Vuonna 2003 hyvä kehitys kääntyi ja tilastojen mukaan vuoden aikana palattiin huippuvuoden 2001 tasolle ilmi tulleiden huumausainerikosten kokonaismäärässä ja kiinnijäämisriksissä. Huumausainerikosten määrä kokonaisuudessaan nousee lähelle 15 000 rikosta.

Huumetutkinnassa, kuten rikostutkinnassa yleisemminkin, on ilmennyt tutkijoiden siirtymistä toisiin tehtäviin sekä työuupumusta. Työaikaseurantatietojen mukaan huumetutkintajoukko on vuoden 2003 syyskuun loppuun mennessä poliisihallinnossa käytetty 229 henkilötyövuotta. Nykyisellä huumetutkintatyön määrällä ei kyetä riittävästi estämään huumemarkkinoiden ja järjestäytyneen rikollisuuden lisääntymistä Suomessa EU:n laajentumassa.

Avoimien (=tutkinnassa) olevien talousrikosten määrä on noussut 1 500:n rikosilmoituksen tasolle. Vuoden 2003 aikana avoimien juttujen määrä on edelleen kasvanut edellisiin vuosiin verrattuna. Tutkinnan keston keskiarvo on laskenut merkittävästi. Vuoden 2002 tilanteeseen verrattuna juttujen keskimääräinen tutkinta-aika on pudonnut 35 vuorokaudella. Osaltaan tämä johtuu käynnistetyistä kehittämisprojekteista sekä siitä, että tutkivien yksiköiden huomio on kiinnitetty erityisesti tutkinta-aikojen lyhentämiseen.

Varsinkin talousrikostutkinnassa korostuvat rikostorjunnan rekrytointiongelmat. Palkkauksesta ja työn rasittavuudesta johtuen rikostorjuntaan on ollut vaikeaa saada pätevää henkilöstöä. Talousrikostutkijoiden osalta tilannetta paransi hallituksen lisätalousarviossa osoittama lisärahoitus talousrikostutkintaan.

Poliisin tiedossa olevien järjestäytyneiden rikollisryhmien määrä on 82, joista 27 täyttää EU:n kriteerit. Järjestäytyneiden ryhmien päätoimialoja ovat huumeet ja paritus, mutta ne toimivat vahvasti myös omaisuus-, väkivalta- ja talousrikosten aloilla.

Suomalainen järjestäytynyt rikollisuus toimii pitkälti Venäjältä ja Virosta johdettujen rikollisorganisaatioiden ehdoilla. Viron järjestäytyneellä rikollisuudella on erityisen vahva ote Suomessa tapahtuvaan huumausainerikollisuuteen ja paritukseen. Yhteistoiminnan ja tiedonvaihdon parantamiseksi Suomi on tehnyt rikostorjuntasopimuksia eri maiden välillä (mm. kolmikantasopimus Suomi-Viro-Venäjä). Suomen ja Viron välillä on tehty keskinäinen sopimus huumausainerikollisuuden torjunnassa (FINESTO-toiminta).

Poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistyötä koordinoiva johtoryhmä vahvisti uuden vakavan rikollisuuden torjunnan strategian.

Sisäisen turvallisuuden ohjelman laatiminen käynnistettiin laajana poikkihallinnollisena yhteistyönä syksyllä 2003.

Poliisin tietohallintokeskuksen siirtoa Rovaniemelle ovat hidastaneet toimitilojen hankintaan liittyvät kysymykset. Vuoden 2003 aikana päätettiin Poliisiammattikorkeakoulun siirtämisestä Tampereelle. Poliisin tekniikkakeskuksen tuleva sijoituspaikka on vielä avoin.

Poliisimiesten määrä nousi hieman edellisen vuoden tasosta. Poliisin henkilöstömäärä on vuonna 2003 ennakkotietojen mukaan hieman yli 11 000, joista poliisimiesten lukumäärä on noin 7 770 ja opiskelijoiden lukumäärä 480.

Poliisin kokonaisrahoitus vuonna 2003 on 603,5 milj. euroa, josta tulorahoituksen osuus on 40,4 milj.euroa. Rahoituksessa on kasvua 7 % edellisen vuoden 2002 tasosta.

Pelastustoimi Kuntien edustajille tehdyn kyselyn mukaan kunnat ovat tyytyväisiä pelastustoimen ydintehtävien, tulipalojen sammutusten ja liikenneonnettomuuksien hoitoon. Väestönsuojeluun ja palotarkastuksiin ei oltu yhtä tyytyväisiä. Ennakkotietojen perusteella tulipalojen ja muiden onnettomuuksien määrässä ei ole tapahtunut merkittävää muutosta edelliseen vuoteen verrattuna.

Osana kansalaisten turvaverkostoa on valmisteltu lääkäri- ja pelastushelikopteritoimintaa koskeva esitys toiminnan järjestämisestä koko maassa.

Väestönsuojelun valmiuksia on kehitetty osana yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategiaa. Pelastustoimen johtamisjärjestelmän kehittämiseksi on valmisteltu esitys, jossa johtamistoiminto on periaatteiltaan sama päivittäisissä onnettomuustilanteissa, suuronnettomuuksissa ja myös poikkeusoloissa.

Pelastuslaki ja laki alueen pelastustoimen valtionavustuksista vahvistettiin. Lakiuudistukset liittyvät vuoden 2004 alussa voimaan tulleen pelastustoimen järjestelmän muutokseen, jossa toiminnasta vastaa yksittäisten kuntien sijasta 22 pelastustoimen aluetta. Aluejaosta päätti valtioneuvosto. Alueisiin kuuluvien kuntien piti tehdä vuoden 2002 loppuun mennessä sopimus pelastustoimen hoitamisesta yhteisesti. Kahdella alueella ei päästy sopimukseen, vaan valtioneuvosto päätti pelastustoimen yhteistoiminnan järjestämisestä Varsinais-Suomen ja Pohjois-Karjalan alueilla.

Pelastustoimen alueiden kunnat valmistelivat uuden organisaation perustamiseen liittyvät tehtävät siten, että kaikki alueet aloittivat toimintansa vuoden 2004 alkuun mennessä. Sisäasiainministeriö osallistui valmisteluihin antamalla valmennusta ja informaatio-ohjausta.

Valtioneuvosto päätti, että Uudenmaan alueelle perustetaan kolme hätäkeskusta. Uudenmaan hätäkeskukset päätettiin sijoittaa Helsinkiin, Keravalle ja Lohjalle. Valtion hätäkeskusjärjestelmä on valmis vuoteen 2006 mennessä.

Siviilikriisinhallinta Sisäasiainministeriö on vuoden 2003 alusta vastannut siviilikriisinhallinnan kansallisten valmiuksien yhteensovittamisesta sekä siviilikriisinhallinnan asiantuntijoiden rekrytoinnista ja koulutuksesta. Siviilikriisinhallintavalmiuksien kehittämisellä tuetaan myös varautumista suuronnettomuuksiin ja muihin poikkeusoloihin kotimaassa.

Ulkomaalaishallinto Hallituksen esitys uudeksi ulkomaalaislaiksi annettiin eduskunnalle 13.6.2003 ja sen on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2004 aikana.

Uusi kansalaisuuslaki, joka mahdollistaa muun muassa monikansalaisuuden aikaisempaa laajemman hyväksymisen, tuli voimaan 1.6.2003.

EU:n maahanmuutto- ja turvapaikka-asioissa hyväksyttiin poliittisella tasolla kolme direktiiviä: perheen yhdistämistä koskeva direktiivi, pitkään EU:n alueella asuvien kolmansien maiden kansalaisten asemaa koskeva direktiivi ja direktiivi EU:n sisäisestä liikkuvuudesta.

Ulkomaalaisviraston toimintojen alueellistamisesta valmistui selvitys. Selvitysmies tutki alustavasti myös tarpeita kehittää ulkomaalaishallinnon rakennetta erityisesti turvapaikanhakijoiden vastaanoton osalta. Ulkomaalaisviraston päätöksenteossa läpivientiajat oleskelu- ja työluvissa ovat pysyneet jokseenkin ennallaan tavoitteiden mukaisella tasolla. Turvapaikkahakemusten keskimääräinen käsittelyaika on lyhentynyt noin 16 %. Keskimääräinen käsittelyaika on nyt 10 kk. Kansalaisuushakemusten käsittelyajat ovat pidentyneet 5 %. Keskimääräinen käsittelyaika on lähes kolme vuotta.

Rajavartiolaitos Tilanne Suomen rajoilla säilyi vakaana. Yksittäiset tapahtumat kertovat Venäjän rajavartiopalvelun vaikeuksista säilyttää rajavalvonnan taso nykyisenä. Näennäisesti rauhallisen rajatilanteen takana piileekin merkittäviä uhkia sisäiselle turvallisuudelle. Venäjän rajavartiopalvelu jatkoi henkilöstön ja vartioasemaverkoston supistamista Suomen rajalta ja ilmoitti jatkavansa supistuksia lähivuosinakin. Vaikka rajavartiopalvelun mukaan Suomen raja pyritään pitämään rauhallisena ja toimivana, vastuu yhteisen rajan valvonnasta jää enenevästi Suomen rajavartiolaitokselle.

Rajaliikenne Suomen ja Venäjän rajalla säilyi edellisen vuoden tasolla. Viisumivelvollisten osuus rajaliikenteestä on noin 65 prosenttia. Suurimmilla itärajan rajanylityspaikoilla liikenne ruuhkautui ajoittain. Näiden rajanylityspaikkojen kehittämiseksi on toteutettu ja suunniteltu hankkeita, joiden tavoitteena on varmistaa rajaliikenteen sujuvuus ja mahdollistaa Suomelle asemansa hyödyntäminen EU:n ja Venäjän välisenä luonnollisena liikenneväylänä.

Rajavartiolaitokselle myönnetyt määrärahat mahdollistivat henkilöstövahvuuden säilyttämisen edellisen vuoden tasolla. Rajaliikenteen sujuvuuden takaamiseksi henkilöstöä lisättiin rajatarkastuksiin. Tästä sekä henkilöstön perus- ja täydenniskoulutuksesta johtuen partioinnin määrä itärajalla jäi yhä alle tavoitetason.

Brysselin Eurooppa-neuvosto (16.-17.10.2003) vahvisti käytännössä EU:n rajavalvontaviraston perustamisen. Osa-neuvostossa 27.11. saavutettu poliittinen yhteisymmärrys rajavalvontavirastosta pitää sisällään keskeisimmät Suomen tavoitteet: jokaisella jäsenvaltiolla on edustus viraston hallintokomiteassa (rajaviranomaisten päälliköt), viraston tehtäväkenttä rajataan operatiivisiin tehtäviin ja osallistuminen yhteisiin operaatioihin perustuu jäsenvaltioiden vapaaehtoisuuteen.

Rajavartiolaitos jatkoi kansainvälistä yhteistyötään Venäjän, Baltian maiden ja Pohjoismaiden rajavalvonnasta vastaavien viranomaisten kanssa. Yhteistyössä Baltian maiden kanssa valmistauduttiin lakkauttamaan tukiohjelmat ja siirtymään vuoden 2003 jälkeen normaaliin kansainväliseen rajavalvontayhteistyöhön.

Hallinto, aluekehitys ja kunnat *Hallinnon kehittäminen* Aluehallinnosta laadittua kokonaisarviota hyväksi käyttäen on jatkettu aluehallinnon uudistamista. Selvitysmies Esko Rieppula tekee helmikuun loppuun 2004 mennessä ehdotuksensa aluehallinnon vahvistamisesta hallitusohjelman linjausten mukaisesti.

Sisäasiainministeriö on tarjonnut valtion keskushallinnon alueellistamiseen tähtäävissä toimissa asiantuntija- ja sihteeristöapua. Samalla ministeriö tekee omalla hallinnonalallaan selvitystyötä ja päätöksiä toimintojen sijoittamiseksi pääkaupunkiseudun ulkopuolelle.

Lääninhallitukseen on valmistunut uusi palkkausjärjestelmä ja sitä koskeva virkaehtosopimus on allekirjoitettu. Maistraattien palkkausjärjestelmänuudistustyötä jatketaan.

Eduskunta on hyväksynyt seutuvaltuustolain 15.12.2003 ja samalla on jatkettu seutuyhteistyökokeilulain voimassaoloa vuoden 2012 loppuun. Seutuhankkeessa on käynnistetty uusien yhteistyökannusteiden valmistelu. Helsingin seudun kuntien yhteistoiminnan kehittämissuunnitelma on asetettu. Selvitysmies Jussi-Pekka Alasen ehdotukset valmistuvat helmikuun 2004 loppuun mennessä. Kainuun hallintokokeilun seurantaryhmä ja sen sihteeristö ovat aloittaneet toimintansa. Kainuun kehittämisrahan kehysvalmistelu ja hallintokokeilulain tarkistuksen valmistelu ovat käynnissä.

Yhteispalvelupisteiden määrä on noussut yli kahdellakymmenellä, kokonaisuutena ollessa 208. Hallituksen esityksen muotoon on valmisteltu alueiden kehittämislakia ja valtion paikallishallinnon kehittämisen perusteista annettua lakia koskeva muutosehdotus, jonka mukaan valtioneuvosto voisi asettaa valtion paikallis- ja aluehallinnon viranomaisille palvelutavoitteita sekä päättää niiden palvelujen tarjoamisesta yhteispalveluna. Sisäasiainministeriö ja Suomen kuntaliitto ovat valmistelleet projektisuunnitelman paikallis- ja aluetason yhteisen palvelustrategian laatimiseksi.

Julkiset palvelut verkkoon (JUPA) -hanke on käynnistetty osana tietoyhteiskuntaohjelmaa. Sisäasiainministeriön hallinnonalalla on käynnissä verkkoasioinnin kehittämissuunnitelman toteuttaminen. Pohjois-Karjalassa on käynnistetty varsin lupaava pilottihanke, jonka kokemuksista tullaan käyttämään hyväksi verkkoasioinnin edistämiseksi.

Eduskunnan edellyttämän maamme keskus- alue- ja paikallishallinnon toimivuudesta annettavan hallituksen selonteon valmistelu on aloitettu sisäasiainministeriön ja valtiovarainministeriön yhteistyönä. Selonteko annetaan vuonna 2005.

Aluekehitys Uuden alueiden kehittämislain mukaiset alueiden kehittämisen valtakunnalliset tavoitteet valmisteltiin ja ne olivat kertomusvuoden päättyessä hallituksen käsittelyssä. Keuhäällä 2004 eduskunnalle annettavan aluepoliittisen selonteon valmistelu käynnistettiin.

Aluekeskussuunnitelmaa päätettiin jatkaa samoilla seuduilla kuin tähänkin asti vuosina 2004 - 2006 ja suunnitelman tavoitteita täsmennettiin. Aloitettiin neljännen maaseutupoliittisen kokonaisohjelman valmistelu maa- ja metsätalousministeriön johdolla.

Osaamiskeskussuunnitelmaa laajennettiin vuoden 2003 alusta. Ohjelmassa on nyt mukana 22 osaamiskeskusta ja 45 osaamisalaa. Ohjelman huippuhankemenettelyn avulla keskuksia kannustettiin kiinnittämään huomiota toimenpiteisiin, joilla edistetään osaamiskeskusten vetovoimaisuutta kansainvälisesti toimivien yritysten tutkimus- ja kehittämissuhteiden sijoittamiskohteena.

Sisäasiainministeriö asetti työryhmän valmistelemaan hallitusohjelman mukaista toimenpidettä valtion talousarvioesitysten aluepoliittisten vaikutusten arvioimiseksi. Tavoitteena on parantaa valtion talousarvion aluepoliittisten vaikutusten seuranta- ja vaikuttavuutta.

EU:n rakennerahastokauden 2000 – 2006 alueellisten tavoite 1- ja 2 -ohjelmien vuoden 2003 varat osoitettiin vuoden alussa täysimääräisinä ohjelmia toteuttaville ministeriöille ja maakunnan liitoille. Lisäksi Euroopan aluekehitysrahastosta osarahoitettaville Interreg III- ja Urban II -yhteisöaloitteille sekä innovatiivisten toimien ja Espon 2006 -ohjelmille osoitettiin tarvittavat valtion rahoitusosuudet. EU-ohjelmien väliarvioinnit valmistuivat elomarraskuussa 2003. Väliarviointien perusteella ohjelmien tarkistustarpeet jäivät vähäisiksi.

Hallitus hyväksyi 9.5.2003 Suomen kannanoton EU:n aluepolitiikan uudistamiseen vuodesta 2007 alkaen. Hallitus teki esityksen uuden rahoitusvälineen kehittämiseksi EU:n ulkorajayhteistyöhön. Asian valmistelu eteni komissiossa. Hallitus ja sisäasiainministeriö ovat neuvottelleet tiiviisti komission ja jäsenmaiden edustajien kanssa Suomen etujen valvomiseksi uudistuksessa.

Hallitus teki hallitusten välisessä konferenssissa ehdotukset EU:n uuteen perustuslailliseen sopimukseen sisällytettävistä säännöksistä koskien pohjoisten erittäin harvaan asuttujen alueiden erityisasemaa sekä ulkorajayhteistyötä.

Kunnat Kuntien rahoitus- ja valtionosuusjärjestelmän uudistuksen valmistelu käynnistettiin tavoitteena saattaa muutokset voimaan vuoden 2005 alusta. Hallituksen talouspoliittinen ministerivaliokunta totesi 16.12.2003, että yhteisöveron mahdollinen siirto valtiolle on selvitetty hallitusohjelman mukaisesti ja päätti, että yhteisövero säilytetään kuntien tulona ja valtionosuusuudistusta jatketaan hallitusohjelman mukaisesti.

Kuntatalouden kehitysarvion mukaan ennakoitiin kuntatalouden heikkenevän vuodesta 2003 lähtien verrattuna vuoden 2002 tilinpäätöstietoihin. Harkinnanvaraista rahoitusavustusta myönnettiin syyskuussa 20 ja marraskuussa 75 kunnalle.

Valtion talousarvioesitykseen vuodelle 2004 sisällytettiin kuntien taloutta koskeva peruspalvelubudjettitarkastelu. Kuntien tehtävien ja velvoitteiden rahoituksen tasapainon parantamiseksi käynnistettiin valtioneuvoston kehyspäätöksen liitteeksi tulevan vaalikauden kattavan peruspalveluohjelman valmistelu yhteistyössä sisäasiainministeriön, valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön, opetusministeriön ja Suomen Kuntaliiton kanssa.

Vuoden aikana jatkettiin kuntajaotuksen muutoksiin liittyvien kannustinten ja toimintamennettelyjen tunnetuksi tekemistä, suoritettiin ja käynnistettiin kaksi kuntien yhdistämistä koskevaa erityistä kuntajakoselvitystä sekä tuettiin kuntien omatoimisia selvityksiä ja kuntien palkkaamien kuntajakoselvittäjien työtä. Valtioneuvosto päätti kahdesta kuntien lukumäärää vähentävästä kuntajaotuksen muutoksesta, joista toinen tuli voimaan vuoden 2004 alussa ja toinen vuoden 2005 alussa. Niin ikään valtioneuvosto päätti kolmea jäljellä ollutta kuntajaotukseltaan erityisen rikkonaista aluetta koskevasta kuntajaotuksen eheyttämisestä sekä seitsemän kuntien osa-alueita koskevaa kuntajaotuksen muutosta.

Laki kunnallisesta viranhaltijasta ja siihen liittyvä laki kuntalain muuttamisesta tulivat voimaan 1.11.2003. Kunnallinen eläkelaki ja sen voimaannpanolaki tulivat voimaan 1.6.2003. Kunnalliseen eläkelakiin tehtiin 1.1.2004 voimaan tulleet muutokset, jotka koskivat henkilöstön oikeutta kuntoutukseen ja kuntien eläkelautakunnan asemaa itsenäisenä muutoshakuelimenä. Eläkkeelle siirtymistä ja eläkkeen karttumista koskevien säännösten muuttamista valmisteltiin osana julkisen ja yksityisen sektorin eläkkeiden kokonaisuudistusta.

Osana kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelmaa käynnistettiin hanke, jossa selvitetään kuntien vastuulla olevien tehtävien hoidon markkinaehtoisuuden, ulkoistamisen ja kuntien alueellisen yhteistoiminnan suhdetta edustukselliseen demokratiaan.

Vuoden 2003 alusta käynnistyi alueellinen kolmivuotinen kokeilu työnantajan sosiaaliturvamaksusta vapauttamisesta sekä kokeilun seuranta tutkimus.

Puolustusministeriö

Hallitusohjelmien toteuttaminen *Kansallinen varautuminen:* Valtioneuvosto teki marras-kuussa 2003 puolustusministerin esittelystä periaatepäätöksen yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisesta. Periaatepäätös tulee ohjaamaan kaikkia hallinnonaloja niiden kehittäessä ja ylläpitäessä suorituskykyä vastuullaan olevien tehtävien hoitamiseen yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamiseksi.

Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko: Puolustusvoimia on kehitetty vuoden 2001 turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon linjausten mukaisesti. Hallitusohjelman puolustushallintoa koskeva osuus saa tärkeimmän muotonsa hallituksen turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa, joka annetaan vuonna 2004. Puolustusministeriö on valmistautunut selonteon antamiseen tutkimuksen, erilaisten selvitysten ja virkamiesvalmistelun keinoin.

Asevientipolitiikka ja kotimaisen puolustusvälineteollisuuden tukeminen: Suomen asevientipolitiikassa on noudatettu Euroopan unionin yhteistä säännöstöä. Puolustushallinnon teollisuusstrategian keinovalikoimalla pidetään yllä kotimaisen teollisuuden osaamista kriittisten teknologioiden tuotanto- ja ylläpitokyvyn osalta. Kotimaisen puolustusmateriaaliteollisuuden tuotantoedellytykset ja työllisyys turvataan riittävillä kotimaisilla tilauksilla ja tuotekehityshankkeilla.

Kokonaismaanpuolustuksen koordinointi Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittista valiokuntaa ja puolustusministeriötä kokonaismaanpuolustusta koskevissa asioissa avustavan turvallisuus- ja puolustusasiain komitean tärkeimpänä työnä oli valmistella ja sovittaa yhteen valtioneuvoston periaatepäätös ja siihen perusteluosana liittyvä strategia yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisesta. Hallinnonalakohtaisten osien valmistelusta vastasivat ministeriöiden valmiuspäälliköt ja valmiussihteerit.

Puolustuspolitiikka *Toimintaympäristön muutos ja Suomen turvallisuus:* YK:n periaatteellinen rooli maailman johtavana rauhan ja turvallisuuden ylläpitäjänä nojautuu peruskirjan määräyksiin. YK on toistaiseksi säilynyt globaalina rauhanturvaoperaatioiden toimeenpanijana ja valtuuttajana. Euroopan unionia on kehitetty vahvemmaksi turvallisuus- ja puolustuspoliittiseksi toimijaksi, mikä on lujittanut myös Suomen turvallisuutta. EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa on valmisteltu hallitusten välisessä konferenssissa syksyn 2003 aikana. Perustuslaillisen sopimuksen hyväksyminen on siirtynyt ainakin vuoteen 2004. EU:n turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa rakennetaan edelleen läheisessä yhteistyössä Naton kanssa.

Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö (ETYJ) on sopeuttanut rooliaan ja tehtäviään nopeasti muuttuvassa kansainvälisessä turvallisuusympäristössä. Sen tärkeiksi alueellisiksi painopisteiksi ovat muotoutuneet viime vuosina etenkin Keski-Aasia ja Kaukasia. Järjestölle haasteellista on sekä EU:n että Naton toiminnan yhtäaikainen laajentuminen ETYJ:n perinteisille toimikentille.

Nato on uudistunut merkittävästi. Järjestöä muokataan kykeneväksi torjumaan terrorismin, joukkotuhoaseiden ja alueellisten kriisien aiheuttamia uhkia. Uusien tehtävien ohella Nato säilyy edelleen laajan euro-atlanttisen alueen ainoana puolustusliittona. Naton laajentuminen lisää vakautta myös Itämeren piirissä. Laajentumisen myötä rauhankumppanuusohjelma muuttaa painopistealueitaan yhä enemmän Balkanin ohella Keski-Aasiaan ja Kaukasiaan.

Pohjoismailla on toisistaan poikkeavat turvallisuus- ja puolustuspoliittiset ratkaisut. Puolustuspoliittinen yhteistyö on ollut siitä huolimatta aktiivista ja sama suuntaus jatkuu myös tulevana vuosina. Yhteistyön tärkein ilmentymä on NORDCAPS-järjestely, jonka tavoitteet-

na on kehittää ja tiivistää pohjoismaista sotilaallista kriisinhallintayhteistyötä. Järjestelyn avulla muodostettava pohjoismainen prikaati ilmoitettiin vuonna 2003 osittain käyttövalmiiksi kansainvälisiin operaatioihin.

Venäjä on painottanut kansainvälisessä toiminnassaan moninapaisen maailmanjärjestyksen tärkeyttä pyrkien kuitenkin samalla välttämään vastakkainasettelua Yhdysvaltain kanssa. Sotilaalliset levottomuudet kohdistuvat Venäjän eteläisille raja-alueille, erityisesti Kaukasiaan. Suomen lähistöllä sijaitsevilla Pietarilla ja Kuolan alueella on edelleen strategista merkitystä. Venäjä ylläpitää molemmilla alueilla merkittävää sotilaallista valmiutta.

Globalisaatio ja valtioiden kasvava riippuvuus toisistaan on lisännyt ja lisää edelleen rajat ylittävien turvallisuusuhkien todennäköisyyttä, mikä edellyttää kasvavaa yhteistyötä niiden ennaltaehkäisyssä ja torjunnassa. Suomen kansallinen toimintaympäristö on säilynyt vakaina. Vaikka lähitulevaisuudessa maattamme vastaan ei kohdistune sotilaallista uhkaa, säilyy lähiympäristössämme edelleen kyky myös sotilaallisen voiman käyttöön. Tämä edellyttää sotilaallisen puolustuskyvyn aikaansa seuraavaa pitkäjänteistä kehittämistä. Kansallisen puolustuskyvyn kehittämisessä keskeisiä tekijöitä ovat mm. kansantalouden kehittyminen, sotateknologian kallistuminen ja puolustusmateriaalin lyhenevä käyttöikä sekä lisääntyvät kansainvälisen yhteistyön tarpeet.

Puolustuspolitiikan toteuttaminen: Puolustuspolitiikkaa on toteutettu hallitusohjelman linjaamalla tavalla. Puolustusministeriö on laatinut vuoden 2001 selonteon perusteella puolustushallinnon strategisen suunnitelman, joka hyväksyttiin kokonaisuudessaan vuonna 2003. Tämän perusteella vuosina 2002 ja 2003 laaditut puolustusvoimien strateginen suunnitelma ja pitkän aikavälin suunnitelma (PTS) tarkistavat puolustusvoimien tavoitteen ja kehittämisohjelman vuoden 2001 selonteon perusteiden mukaisesti ja luovat perusteet vuoden 2004 selonteon valmistelulle puolustushallinnossa.

Vuonna 2003 osallistuttiin myös EU:n uuden perustuslaillisen sopimuksen valmistelussa esille nousseiden turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa koskevien aloitteiden sisällön muokkaamiseen ja vaikutusten arviointiin. Suomi on kehittänyt kriisinhallintakykyään ja ilmoitti toukokuussa 2003 lisätarjouksena EU:n joukkopooliin suojeleustason. Vuoden 2003 aikana on puolustusministeriön johdolla laadittu selvitys mahdollisen liittoutumisen vaikutuksista Suomen puolustusjärjestelmän kehittämiselle ja puolustushallinnolle. Jalkaväkimiinatyöryhmä on antanut väliraportin. Joukkotuhoaseilta varautumiseen liittyvä biologista ja kemiallista alaa koskeva selvitys on myös valmistunut.

Valmius-, valvonta- ja koulutustehtävät *Valmius:* Strategisen iskun ennaltaehkäisy- ja torjuntakyvyn luomista jatkettiin tavoitteena saavuttaa valmius vuoteen 2008 mennessä. Puolustusvoimien valmius- ja suorituskyky ovat muodostaneet ajantasaisen ja turvallisuusympäristöä vastaavan ennaltaehkäisevän sotilaallisen pidäkkeen. Vuonna 2003 saatettiin pääosin loppuun vuoden 2002 valmius- ja pääsotaharjoituksen perusteella tehdyn kehittämissuunnitelman mukaiset toimenpiteet. Tuloksia testataan vuoden 2004 harjoituksissa. Vuoden 2004 pääsotaharjoituksen valmistelut jatkuvat suunnitelman mukaisesti. Kertomusvuonna jatkettiin 2010-luvun puolustusjärjestelmän suunnittelua. Sen perusteella on laadittu puolustusvoimien pitkän aikavälin kehittämisohjelma.

Valvonta: Merialueella pintavalvonta kyettiin toteuttamaan annettujen tavoitteiden mukaisesti. Vedenalaista valvontaa ei kyetty toteuttamaan tavoitteiden mukaisesti. Resurssien puutteen takia ilmavalvonnan ajallinen ja alueellinen kattavuus ei ollut tavoitteiden mukaisella tasolla.

Koulutus: Varusmiespalvelukseen astui vuonna 2003 noin 28 700 henkilöä eli noin 700 enemmän kuin edellisenä vuonna. Palveluksen keskeyttäneiden suhteellinen osuus palve-

lukseen astuneista oli noin 13 % eli hieman enemmän kuin vuonna 2002. Siviilipalvelukseen määrättyjä oli hieman vähemmän kuin vuonna 2002 eli noin 2 200.

Kertausharjoituksissa koulutettujen reserviläisten määrä, noin 34 000, oli yli 3 000 henkilöä suurempi kuin edellisenä vuonna. Kertausharjoitusvuorokausia kertyi noin 10 000 enemmän kuin vuonna 2002 eli noin 174 000. Puolustusvoimien vapaaehtoisissa harjoituksissa koulutettiin vastaavasti noin 400 henkilöä enemmän kuin edellisenä vuonna eli noin 13 400 henkilöä, ja näitä harjoitusvuorokausia kertyi lähes 9 000 enemmän kuin edellisenä vuonna eli noin 35 800.

Maanpuolustuskoulutus ry:n vapaaehtoisen maanpuolustuksen kursseja oli noin 1200 eli suunnilleen sama määrä kuin vuonna 2002. Kurseille osallistui noin 29 000 henkilöä, ja kurssivuorokausien määrä oli noin 53 000.

Resurssipolitiikka *Henkilöstö:* Puolustusvoimien upseerit, opistoupseerit, sotilasammattihenkilöstö ja pääosa siviileistä (yhteensä noin 78 % hallinnonalan henkilöstöstä) ovat siirtyneet syyskuussa 2003 tehtävän vaativuuteen ja henkilökohtaiseen suoriutumiseen perustuvaan palkkausjärjestelmään, joka korvasi ikälisäsidonnaisen A-palkkausluokkajärjestelmän. Puolustusvoimien muun henkilöstön sekä puolustusministeriön ja puolustushallinnon rakennuslaitoksen henkilöstön osalta valmistelutyötä on jatkettu siten, että uusi palkkausjärjestelmä olisi käytössä koko hallinnonalan henkilöstön osalta viimeistään 1.3.2005.

Materiaali: Puolustusmateriaalihankinnoissa oli keskeisimpinä tavoitteina strategisen iskun ennalta ehkäisy- ja torjuntakyky sekä eurooppalaisia kriisinhallintatavoitteita vastaava yhteistoimintakyky. Puolustusmateriaalihankkeissa ryhdyttiin soveltamaan yleisiä hankintaperiaatteita, joista tärkeimpinä ovat vaatimus hankittavan materiaalin kansainvälisestä yhteensopivuudesta, kansainvälinen hankeyhteistyö ja hankittavan materiaalin riittävä toiminnallinen luotettavuus.

Kotimaisen ruuti- ja ampumatarviketeollisuuden toimintaedellytyksiä turvattiin myöntämällä talousarviossa uutena puolustusmateriaalihankintojen tilausvaltuutena Suomen sotatallinnon valmiuden kehittämisen tilausvaltuus (STALVA), yhteismäärältään 201,6 milj. euroa vuosina 2003 – 2008.

Meriliikenteen suojaamiskyvyn kehittämisen keskeisen elementin muodostavaan Laivue 2000 -hankkeeseen liittyvät kaikki merkittävät hankinnat toteutettiin (Hamina-luokan ohjusveneet, tulenjohtojärjestelmät ja valvontatutkat). Valmiusyhtymien varustamista jatkettiin, Leopard-panssarivaunut otettiin käyttöön ja kuljetushelikopterihankinnan sekä ajoneuvohankintojen toteutusta jatkettiin.

Puolustushallinnon materiaalioliittinen ohjelma laadittiin osana kansallista teollisuusstrategiaa. Ohjelma sisältää päämäärät ja painopistealueet sotilaallisen maanpuolustuksen materiaali-toimintojen kehittämisessä, vastuunjaon ja yhteistoiminnan linjaukset sekä periaatteet ja toimintatavat, joita materiaalioliittian johtamisen ja toteuttamisen osalta noudatetaan.

Puolustusministerin vuonna 2002 asettaman materiaalihankkeiden tehostamista suunnittelemaan työryhmän loppuraportti valmistui vuonna 2003 ja raportissa esitetyt toimenpiteet on käynnistetty puolustushallinnossa.

Puolustusvoimissa otettiin käyttöön materiaali- ja taloushallinnon sekä hankintatoimen uusi tietojärjestelmä.

Yhdyskunta- ja ympäristöasiat: Puolustushallinnon kiinteistöomaisuus, tasearvoltaan yhteensä 1 009 milj. euroa, siirrettiin valtion kiinteistöstrategian mukaisesti vuoden 2003 alusta pääosin Senaatti-kiinteistöille, ja pääomavuokrista aiheutuva menolisäys otettiin huomi-

oon puolustushallinnon määrärahoissa. Uudessa toimintamallissa puolustushallinto vuokraa tarvitsemansa alueet, toimitilat ja asunnot pääsääntöisesti Metsähallitukselta, Senaatti-kiinteistöiltä, Ilmailulaitokselta, Tiehallinnolta ja Kruunuasunnot Oy:ltä. Kiinteistöjen ylläpidosta vastaa pääsääntöisesti Puolustushallinnon rakennuslaitos. Vuoden 2003 aikana käynnistettiin lisäksi eduskunnan edellyttämällä tavalla kiinteistöuudistuksen seuranta perustamalla neuvottelukunta, jonka tehtävänä on laatia vuonna 2006 kokonaisarvio puolustushallinnon kiinteistöuudistuksen tarkoituksenmukaisuudesta. Neuvottelukunnan työtä valmistelemaan ja uudistuksen mukaista yhteistoimintaa kehittämään perustettiin erillinen virkamiestyöryhmä.

Kertomusvuoden yksittäisistä toimitilahankkeista voidaan mainita ampumatarviketuotannon turvaamiseen liittyvän Haapajärven Asevarikon uutta lataamoja koskevan investointihankkeen käynnistäminen.

Puolustushallinnon kiinteistömenot olivat yhteensä 177,5 milj. euroa, joista pääomavuokrien osuus oli 69,9 milj. euroa. Puolustushallinnon käytössä oli vuoden 2003 lopussa noin 300 000 hehtaaria maa- ja vesialueita, noin 3,5 miljoonaa htm² toimitiloja ja muita rakentaita sekä asuntoja noin 3700 kappaletta. Uusia toimitiloja hankittiin kertomusvuoden aikana noin 28 000 htm², käytöstä poistui toimitiloja noin 35 000 htm², joten toimitilojen määrä pieneni noin 7000 htm².

Sotilaallinen kriisinhallinta ja rauhanturvaamistoiminta Sotilaallisessa kriisinhallinnassa ja rauhanturvaamistoiminnassa jatkettiin erikoistumista kansainvälisen kriisinhallinnan kannalta keskeisten ja kansallisen puolustuksen näkökulmasta tarkoituksenmukaisten kykyjen kehittämisessä. Lähtökohtana on ollut suomalaisen erikoisosaamisen, tietotaidon ja pitkään kokemukseen perustuvien vahvuusiemme hyödyntäminen. Tämä on merkinnyt panostamista korkeaan teknologiaan, laatuun ja kapeiden erikoisalueiden hallitsemiseen. Nykyisten joukkojen lisäksi kehitetään suojele- ja erikoisjoukkotoiminnan osaamista sekä nopean toiminnan kykyä.

Vuonna 2003 Suomi osallistui yhteensä 12 rauhanturvaamisoperaatioon toiminnan painopisteen ollessa edelleen Balkanilla. Suomalaisten rauhanturvaajien kokonaisvahvuus vuoden 2003 lopussa oli noin 980. Operaatioissa merkittävin tapahtuma oli Suomen koordinaatio- ja johtovastuu KFOR:n Keskisestä Monikansallisesta Prikaatista Kosovossa, jolloin saatiin mm. myönteisiä kokemuksia Suomen vastuulla olleesta johtamis- ja viestijärjestelmästä. Muita merkittäviä tapahtumia olivat vetäytyminen Bosnia-Hertsegovinan SFOR-operaatiosta, osallistuminen ensimmäiseen EU-johtoiseen rauhanturvaoperaatioon Make-doniassa sekä esikunta- ja vartiokomppanian asettaminen UNMEE-operaatioon Eritreassa.

Hallinto Lainsäädäntö: Eduskunnalle annettiin hallituksen esitys laiksi asevelvollisuuslain 28 §:n muuttamisesta (HE 6/2003 vp). Laki tuli voimaan 1.8.2003. Lain mukaan varusmiespalvelusta suorittavan asevelvollisen on valintansa mukaan joko vannottava sotilasvala tai annettava sotilasvakuutus.

Organisaation kehittäminen: Vuoden 2001 valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa linjatun rakennemuutoksen toimeenpanoon liittyen lakkautettiin kertomusvuonna Vammalan, Oriveden ja Sääksjärven asevarikot sekä Suojelutarikko. Tämän lisäksi tapahtuu yksiköiden yhdistämisia. Keskushallinnon ja alueellisten työryhmien toimintapitein on pyritty minimoimaan puolustusvoimien henkilöstölle ja ko. paikkakunnille muutosista aiheutuneita haittavaikutuksia. Erityisesti henkilöstön työllistämässä on onnistuttu hyvin. Hallinnonalalla käynnistettiin organisaatioiden ja toimintojen alueellistämismahdollisuuksia kartoittava selvitys.

Kumppanuusohjelma: Puolustushallinnon tukitoimintojen rationalisointiin liittyvä kumppanuusohjelma eteni vuonna 2003 kumppanuushankkeiden esiselvitysvaiheeseen, jonka ai-

kana on tutkittu mahdollisen kumppanuuden etuja ja haittoja eri toimialoilla. Puolustusvoimien nykyistä toimintaa ja mahdollisten kumppanien tarjoamia vaihtoehtoja on arvioitu ja vertailtu seitsemässä eri kumppanuushankkeessa, jotka koskevat puolustusvoimien korjaamo- ja kuljetuspalveluita, ruokahuoltoa, taloushallintoa, tietohallintoa, terveydenhuoltoa ja vaatetushuoltoa. Hankkeiden esiselvitysten perusteella voidaan päätellä, ettei kumppanuustyyppisten toimintamallien laajemmalle soveltamiselle puolustushallinnossa ole esteitä.

Kumppanuusohjelman lisäksi on ryhdytty tutkimaan tukitoimintojen rationalisoinnin erillishankkeena ajoneuvojen huollon ja logistiikan järjestelyä, joka rakentuisi julkisen sektorin ja yksityisen sektorin yhteistoimintajärjestelylle. Alustavien hahmotelmien mukaan rauhajan järjestely olisi suoraan käytettävissä ilman olennaisia muutoksia myös sotilaallista valmiutta kohotettaessa sekä varsinaisessa kriisitilanteessa.

Tutkimustoiminta: Puolustushallinnon tutkimustoiminnan lähtökohtana on tuottaa tutkimustietoa ja osaamista, joka tukee hallinnonalan strategista johtamista, suunnittelua ja päätöksentekoa. Vuonna 2003 on toteutettu tätä tukevia toimenpiteitä seuraavasti: tutkimusneuvoston perustaminen hallinnonalan strategisesti merkittävän tutkimuksen ohjaamiseksi, tutkimusyksikön toimintaedellytysten luominen, hallinnonalan tutkimusohjelman perusteiden kehittäminen, kansainvälisen ja kansallisen verkottumisen kehittäminen, kansainvälinen tutkimusseminaarioite sekä tutkimusyksikön eri tutkimushankkeiden käynnistäminen sekä seuranta.

Valtiovarainministeriö

Talous- ja finanssipolitiikka Maailmantalouden kasvu jatkui kertomusvuonna heikkona jo kolmantena peräkkäisenä vuotena. USA:ssa kasvu tosin elpyi hieman jo v. 2002 ja vuoden 2003 jälkipuoliskolla kasvu nopeutui tuntuvasti, mikä jättää vuodelle 2004 hyvän kasvuperinnön. Myös Japanissa talouden kasvu nopeutui hieman ja esim. Kiinassa ja Intiassa kasvu jatkui erittäin vahvana. Euroopassa kasvu oli v. 2003 silti erittäin hidasta, ja syksyn lievästä elpymisestä huolimatta kokonaistuotanto Saksassa saattoi jopa hieman alentua. Maailmantalouden ja myös Euroopan näkymät ja odotukset paranivat silti selvästi vuoden loppua kohti.

Euron kurssi alkoi vahvistua jo v. 2002 ja vahvistuminen jatkui kertomusvuoden aikana. Tämä osaltaan heikensi euroalueen hintakilpailukykyä kolmansilla markkinoilla ja hidasti talouskasvua. Dollarin heikentymisen taustalla on ollut pitkälti USA:n suuri ja pitkään jatkunut vaihtotasealijäämä. Korot olivat v. 2003 maailmanlaajuisesti historiallisen matalalla tasolla. Kyse oli keskuspankkien tietoisesta pyrkimyksestä tukea kasvua, mihin inflaation hidastuminen ja potentiaalityöntekijäntalouden hitaampi talouskasvu antoivat tilaa. Euroalueen keskimääräinen inflaatiovauhti oli lähellä Euroopan keskuspankin 2 prosentin tavoitetasoa, mutta rahamäärän tavoiteltu 4½ prosentin kasvuvauhti ylittyi selvästi, mihin kuitenkin vaikuttivat merkittävästi vaihtoehtoisten sijoituskohteiden heikot tuotto-odotukset ja kasvaneet riskit.

EU:n jäsenvaltioiden julkisen talouden tasapainon heikkeneminen johtui ennen kaikkea pitkään jatkuneesta taloustaantumasta, mutta alijäämiä kasvattivat myös finanssipoliittiset toimenpiteet. EU-alueen julkisen talouden yhteenlaskettu rahoitusaliijäämä suhteessa kansantuotteeseen kohosi yli 2½ prosenttiin, ja Ranska ja Saksa ylittivät kriittisen 3 prosentin rajan, minkä lisäksi useat muutkin maat olivat varsin lähellä rajapyykkiä.

Suomessa talouskasvu nopeutui kertomusvuonna lähes 2 prosenttiin, mikä ylitti euroalueen keskimääräisen kasvuvauhdin. Kasvua jarruttivat edelleen vahvojen vientialojen menekki-vaikkeudet. Viennin määrällinen kasvu kyllä nopeutui, mutta keskimääräiset vientihinnat alenivat selvästi. Kotimainen kysyntä oli lähinnä yksityisen kulutuksen varassa, investoinnit supistuivat hieman. Teollisuudessa tuotanto säilyi silti hyvällä tasolla ja taseet keskimäärin vahvoina, mikä luo hyvän pohjan kasvulle maailmanmarkkinoiden alkaessa uudelleen vetää. Työttömyys pysyi keskimäärin ennallaan, mihin kuitenkin vaikutti myös työvoiman tarjonnan kääntymisen laskuun.

Julkisen talouden rahoitusaliijäämä suhteessa kansantuotteeseen v. 2003 aleni meillä runsaaseen 2 prosenttiin, mutta oli silti euroalueen korkein. Julkinen EMU-velka suhteessa kansantuotteeseen kääntyi lievään nousuun. Työn verotuksen rakenteellista keventämistä jatkettiin kertomusvuonna työllisyyden parantamiseksi, mikä ajoittui hyvin myös suhdannepoliittikan kannalta.

Valtiontalous Hallitus antoi eduskunnalle kertomusvuoden aikana varsinaisen talousarvioesityksen lisäksi kaksi lisätalousarvioesitystä. Hallituksen ehdottama talousarvion menojen yhteismäärä vuodelle 2003 oli 37 353 milj. euroa, joka eduskunnan käsittelyssä nousi 64 milj. eurolla. Vuonna 2003 finanssipolitiikka on ollut kotimaista kysyntää tukevaa sekä päätösperäisten veronkevennyksien että automatiikan osalta. Varsinaisessa talousarviossa ja ensimmäisessä lisätalousarviossa alennettiin työn verotusta yhteensä noin ½ prosenttiyksiköllä suhteessa kokonaistuotantoon. Ensimmäisessä lisätalousarviossa lisättiin myös työllisyysperusteisia menoja. Koko julkisen talouden rahoitusjäämä aleni vuonna 2003 arvion mukaan 2 prosenttiyksiköllä, josta pääosa, 1,5 prosenttiyksikköä, johtui valtion rahoitusjäämän alenemisesta.

Pääministeri Lipposen II hallitus antoi helmikuussa 2003 alustavan määräraha-kehityksen vuosille 2004 – 2007 . Vaalien jälkeen nimitetty pääministeri Jäätteenmäen hallitus antoi vaalikauden kehityksen vuosille 2004 – 2007 , johon sisältyi hallitusohjelmassa sovittu asteittain 1,12 mrd. euroon kohoava valtion menotason nousu. Kehyspäätökseen sisältyi hallitusohjelman mukaisesti selvitys budjettitalouden tuloista ja tasapainosta vaalikaudella sekä kuntien ja valtion välisiä rahoitussuhteita käsittelevä peruspalvelubudjettitarkastelu. Vaalikauden kehystä koskeva valtioneuvoston päätös annettiin 23.5.2003 eduskunnalle selontekona. Kesäkuussa nimitetty pääministeri Vanhasen hallitus sitoutui ohjelmassaan noudattamaan eduskunnalle selontekona annettua vaalikauden kehyslinjausta.

Valtiovarainministeriö julkaisi keväällä 2003 työryhmäraportin ”Finanssipoliitiikan sääntöjen ja kehysmenettelyn kehittäminen Suomessa”, jossa valmisteltiin ehdotus kehysjärjestelmän johdonmukaisuutta ja uskottavuutta lisääväksi uudistukseksi. Ehdotettu uudistus otettiin oleellisilta osiltaan osaksi hallitusohjelman ja kehyspäätöksen finanssi-poliittista linjausta.

EU:n vuoden 2003 budjetissa on noudatettu erityistä tiukkuutta unionin laajentumistarpeet huomioon ottaen. Samoin kurinalaisen 2004 budjetin valmistelussa on onnistuttu. Ecofin budjettineuvosto -prosessissa on siirrytty ensisijaisesti keskipitkän ajan tavoitteellisen toiminnan toteuttamiseen ja vaikuttamiseen. Tämä on merkinnyt ennakkovaikuttamisen suunnitelmista uusien rahoituskehysten valmisteluun. Suomi valmisteli ensimmäisten jäsenmaiden joukossa kehys- ja EU:n rahoitusjärjestelmän uudistamisen kannanottonsa kansallisista tavoitteista käsin.

Valtiovarainministeriössä on käynnistynyt talousarvion ja sen toimeenpanoon sekä valtiontaloudelliseen kertomusmenettelyyn liittyvä tulosoikeus- ja tilivelvollisuus-uudistus. Eduskunta on hyväksynyt lain valtion talousarviosta annetun lain muuttamisesta, jossa säädetään toiminta- ja taloussuunnittelun sekä uuden tilivelvollisuusmenettelyn perusteista samoin kuin uudesta valtion tilinpäätöskertomuksesta perustuslaissa tarkoitettuna hallituksen valtiontaloudellisena kertomuksena. Uudistus ja sen vaatima lainsäädäntötyö jatkuu vuonna 2004.

Verotus Vuoden 2003 varsinaisessa talousarviossa ansiotulojen verotusta kevennettiin 429 milj. eurolla. Kertomusvuoden aikana päätettiin keventää ansiotulojen verotusta 295 milj. eurolla vuoden 2003 ensimmäisessä lisätalousarviossa ja 775 milj. eurolla vuoden 2004 varsinaisessa talousarviossa. Kansainvälisen verokilpailun ja eurooppalaisen edellyttämien muutoksien valmistelu yritys- ja pääomatulojen verotuksessa aloitettiin. Verouudistukseen liittyy muun muassa yhteisö- ja pääomaverokantojen alentaminen, yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä luopuminen sekä pitkäaikaisäästämisessä siirtyminen pääomatulo-verotukseen.

Välitöntä verotusta koskeva ns. veropaketti hyväksyttiin EU:ssa ja se implementoitiin kansalliseen lainsäädäntöön. Veropaketti sisältää säästämisen verotusta koskevan direktiivin, lähiyhtiöiden välisiä korko- ja rojaltimaksuja koskevan direktiivin sekä poliittisen sopimuksen yritysverotuksen yhteisistä käytännösäännöistä (Code of Conduct). EU-jäsenvaltioiden rajat ylittäviä osingonjakoa koskevan ns. emotytyrityödirektiivin käsittely saatettiin päätökseen, ja aloitettiin käsittelemään rajat ylittäviä yritysjärjestelyjä koskevaa direktiiviä.

Kertomusvuoden aikana valmisteltiin laaja vuotuisten ajoneuvoverojen kokonaisuudistus sekä uudistettiin autoverotusta. Valmisteverotuslainsäädäntöä muutettiin matkustajatuomien osalta vastaamaan sisämarkkinoiden yleisiä periaatteita, ja samanaikaisesti alkoholiverotusta muutettiin alkoholin veropohjan ja alkoholisisäisyyden työpaikkojen sekä alkoholi-valvontajärjestelmän turvaamiseksi. Samoin valmisteltiin muutoksia juomapakkausten ympäristöohjausjärjestelmän kehittämiseksi. Energiaverodirektiivin käsittely saatettiin päätökseen, ja aloitettiin päästökaupan ja energiaverotuksen yhteensovittaminen.

Arvonlisäverovelvollisuuden alarajaan liittyvä asteittainen verohuojennus pienyritysten kasvumahdollisuuksien edistämiseksi hyväksyttiin. Arvonlisäverolakia muutettiin lisäksi siten, että kiinteistöhallintapalvelujen ja itse suoritettujen rakentamispalvelujen oman käytön verotukseen liittyviä alarajoja korotettiin. Muutokset tulivat voimaan vuoden 2004 alusta. Arvonlisäverolakiin ja -asetukseen tehtiin laskutussääntöjä koskevaan direktiiviin liittyvät muutokset, jotka tulivat voimaan vuoden 2004 alusta. EU:ssa hyväksyttiin sähkön ja kaasun kansainvälisen kaupan arvonlisäverotusta koskeva direktiivi, hallinnollista yhteistyötä koskeva direktiivi sekä soveltamissääntöjen antamista ja poikkeustoimenpiteiden hyväksymistä koskeva direktiivi. Lisäksi komissio antoi tiedonannon, joka sisältää arvonlisäverostrategian toteutumisen väliraportin ja päivityksen uusilla hankkeilla.

Verosopimusverkoston ylläpito ja kehittäminen koski erityisesti Chilen, Kirgistanin, Kuwaitin, Moldovan ja Slovenian verosopimuksia.

Rahoitusmarkkinat Rahoitusmarkkinoiden kehitys oli kertomusvuonna varsin vakaata, vaikka kansainvälisen talouden elpyminen oli odotettua hitaampaa. Luottolaitosten ja muiden rahoituspalveluja tarjoavien yritysten taloudellinen tilanne oli Suomessa kannattavuudella ja vakavaraisuudella mitaten vähintäänkin kohtuullinen sekä historiallisesti että Euroopan laajuisesti vertailtuna.

Kertomusvuonna tuli voimaan uusi laki Rahoitustarkastuksesta. Lailla laajennettiin Rahoitustarkastuksen valvontavaltuuksia, kehitettiin sen hallintoa sekä vahvistettiin Rahoitustarkastuksen toiminnan yhteiskunnallista vastuunalaisuutta ja läpinäkyvyyttä.

Eduskunnalle annettiin hallituksen esitys Suomen Pankista annetun lain muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan tarkistettavaksi muun muassa säännöksiä pankin voiton käytöstä ja varauksista sekä johtokunnan jäsenten nimitysmenettelystä.

Kiinteistörahastoja koskeva selvitystyö aloitettiin. Sijoittajien korvausrahastoa koskevaa lainsäädäntöä tarkistettiin rahaston kartuttamistavan ja pääoman suuruuden osalta.

Ns. Siva-työryhmä, jonka tehtävänä oli arvioida lainsäädäntötarvetta Suomessa tarjottavien säästö-, sijoitus- ja henkivakuutus tuotteiden keskinäisten kilpailuedellytysten tasapuolisuuden varmistamiseksi, ehdotti eläkesäästämiseen liittyvän verokannusteen soveltamista muihin säästötuotteisiin kuin eläkevakuutukseen.

Kertomusvuonna vaikutettiin useiden EU:n rahoituspalveludirektiivien tai niiden muutosten valmisteluun neuvoston ja komission työryhmissä. Valmistelun kohteina olivat muun muassa esitedirektiivi, sijoituspalveludirektiivi, liikkeeseenlaskijan tiedonantovelvollisuutta koskeva direktiivi sekä luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten vakavaraisuussäntely ja tilinpäätössäntely.

EU-säädösten kansallisen täytäntöönpanon kohteina olivat muun muassa markkinoiden väärinkäytöstä annettu direktiivi, sijoitusrahastodirektiivien muutokset, finanssikonglomeraateista annettu direktiivi sekä luottolaitosten rajat ylittävien selvitys- ja purkamistoimenpiteiden tunnustamisesta annettu direktiivi.

Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) toiminnassa korostui kertomusvuoden aikana työ eräiden merkittävien kansallisten talouskriisien ratkaisemiseksi. IMF osallistui suurilla lainaohjelmilla Turkin, Brasilian ja Argentiinan talouksien rahoitukseen. Maailmanpankki pyrki vuoden aikana kehittämään systemaattista seurantamekanismia kehitys- ja teollisuusmaiden toimenpiteille, joiden tarkoituksena on osaltaan mahdollistaa ns. vuosituhannen kehitystavoitteiden saavuttaminen. Muita keskeisiä teemoja olivat mm. kehitys- ja siirtymätalousmaiden osallistumisen vahvistaminen instituution hallinnossa sekä pitemmän aikavälin velkakestävyys matalan tulotason maissa. Suomi toimi aktiivisesti sen puolesta, että Euro-

pan investointipankin kolmansille maille myöntämiä luottoja voidaan nyt alkaa myöntää merkittävässä määrin myös Venäjälle. Pohjoismaiden pääministerit päättivät kutsua Baltian maat Pohjoismaiden investointipankin jäseniksi. Valtiovarainministeriöt kävivät sopimusneuvotteluja kertomusvuoden aikana.

Valtiotyönantajan kilpailukyvyistä huolehtiminen Valtioneuvoston vuonna 2001 valtion henkilöstöpolitiikan linjasta tekemän periaatepäätöksen toteutusta jatkettiin toimintasuunnitelman mukaisesti. Palkkausjärjestelmien kehittämistyö Valtion työmarkkinalaitoksen aktiivisella avustuksella on laaja-alaisesti käynnissä valtion virastoissa. Vuoden 2003 lopussa uusia palkkausjärjestelmiä on käytössä 36 ja niiden piirissä on 36,5 prosenttia valtion henkilöstöstä. Uusi palkkausjärjestelmä on sovittu otettavan käyttöön koko valtionhallinnossa viimeistään vuonna 2005.

Johdon ja johtamisen kehittämisstrategiasta valmistui valtiovarainministeriön asettaman hanketyöryhmän ehdotus keväällä 2003. Sen jälkeen johdon tehtävien määräaikaaisuutta, yhteisiä johdon virkoja ja henkilökohtaisia johtamissopimuksia koskevien ehdotusten valmistelua on jatkettu poliittista päätöksentekoa varten. Naisjohtajien määrän kasvua valtionhallinnon ylimmässä johdossa edistämään asetettu hanke päättyi vuoden 2003 lopussa. Naisten hakeutumista ja sijoittumista johtotehtäviin ehdotetaan edistettäväksi nimitysprosessin eri vaiheita koskevalla valtiovarainministeriön suosituksella. Vuoden 2003 lopussa naisten osuus valtionhallinnon ylimmässä johdossa oli 21,4 prosenttia kun osuus vuoden 2002 lopussa oli 14,8 prosenttia.

Vuoden 2003 loppuun mennessä toteutettiin myös hankkeet, jotka koskevat ura-ajattelun edistämistä, osaamisen suunnitelmallista siirtämistä ja arvojen saattamista käytäntöön valtionhallinnossa. Valtion henkilöstövoimavarojen tiedonhallinnan uudistuksen valmistelua varten asetettiin hanke.

Määräaikaisten palvelussuhteiden käyttöä valtionhallinnossa selvitettiin. Valtiovarainministeriö antoi lokakuussa 2003 ohjeen virasto- ja /tai hallinnonalakohtaisen toimenpidesuunnitelman laatimisesta määräaikaisten palvelussuhteiden käytön vähentämiseksi.

Valtion eläkejärjestelmän muuttamista tukemaan työssä jaksamista ja myöhentämään keskimääräistä eläkkeellesiirtymisikää valmisteltiin ja hallituksen esitys lainsäädännön muutoksista annetaan vuoden 2004 alussa.

Hallinnon kehittäminen Kertomusvuonna jatkettiin hallituksen vuoden 2000 kesällä käynnistämää valtion keskushallinnon uudistamista tavoitteena vahvistaa valtioneuvoston päätöksentekoa, terävöittää ministeriöiden asemaa hallinnonalojensa ohjaajina sekä vahvistaa kansalaisten hallintoa kohtaan tuntemaa luottamusta.

Hallitusohjelman toteutuksen ohjauksen ja valvonnan tehostamiseksi hallitus antoi 25.9.2003 periaatepäätöksen hallituksen strategia-asiakirjasta, joka sisältää hallitusohjelmassa sovitut hallinnonalojen yhteistyötä edellyttävät työllisyyden, yrittäjyyden, tietoyhteiskunnan ja kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelmat sekä muut hallituksen erityis seurannassa olevat toimintapolitiikat. Julkisen hallinnon ja palvelujen tuottavuuden parantamiseksi kertomusvuoden syksyllä käynnistettiin hallituskauden mittainen tuottavuuden toimenpideohjelma toteutettavaksi kaikilla hallinnonaloilla. Valtion keskushallinnon uudistamista jatkettiin myös monin hallinnonalakohtaisin kehittämishankkein tavoitteena organisaatioiden ydintoiminnan tehostaminen ja hallinnon rakenteiden keventäminen.

Kertomusvuoden syksyllä käynnistettiin valmistelu Suomen julkisen sektorin hyvien käytäntöjen esittelemiseksi Rotterdammassa syksyllä 2004 pidettävässä EU:n julkisen sektorin kolmannessa laatukonferenssissa. Valtionhallinnon sähköisen asioinnin ja verkkopalvelujen kehittämistä tuettiin ohjein ja suosituksin tavoitteena mm. palvelujen saatavuuden parantaminen.

minen, palvelujen yhteentoimivuuden ja taloudellisen tuottamisen takaaminen sekä tietoturvallisuuden toteutuminen. Verkkolaskutuksen käyttöönoton vauhdittamiseksi kertomusvuoden lopulla annettiin suositus julkisen hallinnon verkkolaskutukseen siirtymisestä.

Ministeriöiden edustajista koostuvassa valtioneuvoston tietohallinnon johtoryhmässä linjattiin ja yhteensovitettiin valtion tietohallinnon kehittämistä. Valtionhallinnon tietoturvallisuuden johtoryhmältä valmistui kertomusvuonna useita ohjeita ja suosituksia valtionhallinnon tietoturvallisuuden edistämiseksi. Hallituksen kertomusvuonna käynnistämän tietoyhteiskuntaohjelman tavoitteiden toteuttamista tuettiin valtionhallinnon sisäisellä ja valtionhallinnon ja muiden toimijoiden välisellä yhteistyöllä.

Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä kokoontui kertomusvuonna 9 kertaa. Ministerityöryhmässä oli käsiteltävänä useita merkittäviä kehittämissuhteita eri hallinnonaloilta.

Kielilain täytäntöönpanemiseksi asetettiin useita hallinnonaloja ja virastoja edustava työryhmä.

Opetusministeriö

Koulutus- ja tiedepolitiikka *Yleissivistävä koulutus* Yleissivistävän koulutuksen ohjausjärjestelmän toimivuutta tehostettiin selkiyttämällä lainsäädäntöä koulutuksellisen tasa-arvon ja oppilaan oikeuksien vahvistamiseksi. Perusopetuslakia ja lukiolakia täydennettiin oppilas- ja opiskelijahuoltoa koskevilla säännöksillä. Muutoksia tehtiin myös oppilaiden kurinpitoa ja muutoksenhakua koskeviin säännöksiin. Muutokset tulivat voimaan 1.8.2003. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden valmistelu jatkuu. Uudet perusteet on määrä ottaa käyttöön viimeistään elokuussa 2006.

Pienten koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa koskeva uudistus toteutettiin muuttamalla perusopetuslakia, opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia sekä lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annettua lakia. Myös esiopetuksen oppilaiden koulumatkatukea koskeva uudistus toteutettiin. Uudistukset tulevat voimaan 1.8.2004.

Ylioppilastutkinnon reaalikoeuudistus toteutettiin valtioneuvoston asetuksella. Toimeenpano etenee yhteistyössä opetusministeriön ja ylioppilastutkintolautakunnan kanssa.

Ammatillinen koulutus Työssäoppimisen uudistuksen tukemista jatkettiin erityisellä tukiohjelmalla, jonka toimeenpanoa ohjaa kolmikantainen työelämäosapuolista koostuva ohjausryhmä. Ammatillisen erityisopetuksen kehittäminen jatkui painopistealueena vaikeimmin vammaisten koulutus.

Oppisopimuskoulutusta kehitettiin ja oppisopimuskoulutuksena järjestettävää ammatillista lisäkoulutusta laajennettiin siten, että opiskelijoiden enimmäismäärä oli kertomusvuonna 20 500.

Ammatillisen koulutuksen järjestämislupien uudistamiseksi käynnistettiin toimenpiteet määrittelemällä järjestämislupiin näyttötutkintoon valmentavan koulutuksen enimmäismäärä siten, että jos enimmäismäärä ei täyty, koulutuksen järjestäjä voi järjestää koulutuksen myös opetussuunnitelman perusteisiin pohjautuvana. Samalla järjestämislupiin tehdään uuden koulutusluokituksen mukaiset muutokset.

Osallistuttiin EU:n hankkeeseen eurooppalaisen yhteistyön edistämiseksi ammatillisen koulutuksen alueella tavoitteena parantaa ammatillisen koulutuksen laatua ja vetovoimaisuutta sekä edistää ammatillisessa koulutuksessa olevien ja ammatillisen tutkinnon suorittaneiden ammatillista ja kansainvälistä liikkuvuutta.

Ammattikorkeakoulut Uusi ammattikorkeakoululainsäädäntö tuli voimaan 1.8.2003. Uudessa laissa ammattikorkeakoulujen asema koulutusjärjestelmässä määritellään siten, että ammattikorkeakoulut muodostavat yhdessä yliopistojen kanssa korkeakoululaitoksen. Ammattikorkeakoulujen tehtävät on määritelty entistä selkeämmin koostuvaksi opetuksesta, tutkimus- ja kehitystyöstä sekä alueellisesta roolista. Ammattikorkeakouluilla on sisäisissä asioissa itsehallinto. Ammattikorkeakoulujen sisäisen hallinnon ja ylläpitäjähallinnon roolit on selkeytetty.

Ammattikorkeakoulujen rahoitusjärjestelmän uudistamisen valmistelua jatkettiin opetusministeriössä. Samassa yhteydessä on tarkoitus uudistaa myös ammatillisen opettajakoulutuksen rahoitus. Jatkotutkintokokeilua jatkettiin ja sen arviointi käynnistettiin.

Ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehitystyön roolin vahvistamista ja kehittämistä kansallisessa ja alueellisessa innovaatiojärjestelmässä jatkettiin. Ministeriö asetti leväällä työryhmän, jonka tehtävänä on tehdä ehdotus ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehitystyötoiminnan perusedellytysten vahvistamisesta siten, että toiminta palvelee opetusta ja tukee

työelämää ja aluekehitystä, tulosten hyödyntämismekanismien kehittämisestä sekä rahoittajatahojen ja keskeisten toimijoiden yhteistyön edistämistä.

Yliopistot Yliopistojen toiminnan korkeaa laatua edistettiin mm. tukemalla koulutuksen ja aikuiskoulutuksen sekä tutkimuksen ja taiteellisen toiminnan laatu- ja huippuyksiköitä, tehostamalla arviointia ja laatujärjestelmätyötä, edistämällä yhteistyötä laadunvarmistuksessa sekä hyödyntämällä arviointien tuloksia yliopistojen toiminnan kehittämisessä. Ministeriö asetti elokuussa työryhmän pohtimaan korkeakoulujen laadunvarmistusjärjestelmiä ja niiden kansainvälistä vertailtavuutta.

Yliopistolaitoksen toimintamäärärahat kasvoivat 30 milj. euroa palkankorotusten kustannusvaikutusten lisäksi. Perusrahoitus lisääntyi kaikilla yliopistoilla. Valtiovarainministeriön asettama yliopistojen vuokratyöryhmä jätti esityksensä elokuussa. Osana tulosohjausjärjestelmän kehittämistä opetusministeriö käynnisti ohjausta tukevan tietojärjestelmän (KOTA) kehittämistyön.

Korkeakoulujen alueellista kehittämistä jatkettiin laatimalla koulutus- ja tiedepolitiikan aluestrategia vuoteen 2013. Yliopistojen yhteiskunnallinen tehtävä otettiin huomioon rahoitusmallin ja yliopistolainsäädännön uudistamisessa. Yliopistokeskusten kehittämistä jatkettiin. Ministeriö asetti selvitysmiehen arvioimaan yliopistojen rakennerahastovaroin toteuttamien, tutkintoon johtavien koulutusohjelmien laatua ja alueellisia vaikutuksia.

Yliopistojen tutkintojärjestelmäuudistuksen toimeenpanoa ja opetuksen ja oppimisen tehostamista edistäviä toimia jatkettiin. Yliopistolakiin valmisteltiin tutkintorakenneuudistuksen edellyttämät muutokset. Korkeakoulujen opintoaikojen tehostamista koskeva toimenpideohjelma valmistui joulukuussa. Yliopistojen opiskelijavalintoja kehitettiin tavoitteena opintoihin nopea sijoittuminen. Yliopistot laativat opiskelijavalintojen kehittämisstrategiat. Ministeriö asetti selvitysmiehen kartoittamaan yliopistojen valintayhteistyömahdollisuudet.

Opettajien perus-, pätevyittämis- ja täydennyskoulutuksen määrällisen ja sisällöllisen kehittämisen ohjelmaa jatkettiin. Esiopetuksen pätevyittämisskoulutukseen liittyneet kehittämistoimet saatiin päätökseen. Yliopistojen lääkäriskoulutuksen aloituspaikkojen määrä on nostettu vuodesta 2002 alkaen 600:aan. Lisäksi Turun yliopistossa käynnistetään lääkärien muuntokoulutus. Muiden sosiaali- ja terveydenhuollon ammattiryhmien koulutusmäärien lisäystarpeen edellyttämiä toimenpiteitä jatkettiin VN:n periaatepäätöksen pohjalta. Tietostrategiaohjelman toimeenpanoa ml. virtuaaliyliopiston kehittäminen jatkettiin sekä valmisteltiin koulutuksen ja tutkimuksen tietoyhteiskuntaohjelma vuosille 2004-06.

Tiedepolitiikka Julkista tutkimusrahoitusta vahvistettiin hallituksen päättämien menokehysten mukaisesti. Korotettiin Suomen Akatemian tutkimusrahoituksen myöntövaltuutta ja toimintameno-rahoitusta.

Tutkimuksen hyödyntämistä tehostettiin edistämällä korkeakoulujen ja elinkeinoelämän yhteistyötä. Korkeakoulueksintölakia valmisteltiin. Alueellista innovaatiotoimintaa edistettiin koulutus- ja tiedepolitiikan aluestrategian 2013 pohjalta. Tieteen ja yhteiskunnan vuorovaikutusta kehittämään asetettiin työryhmä. Käynnistettiin Suomen Akatemian kansainvälinen arviointi. Suomen Akatemian opetusministeriölle laatima selvitys tohtoritarpeesta ja tohtoreiden sijoittumisesta työelämään valmistui. Suomen Akatemian katsaus Suomen tieteen tilasta ja tasosta valmistui.

Suomen tiedepoliittisten tavoitteiden toteutumista edistettiin vaikuttamalla eurooppalaisen tutkimusalueen kehittymiseen ja EU:n 6. tutkimuksen puiteohjelman toimeenpanoon. Sopimus Suomen liittymisestä ESO:on (European Southern Observatory) parafoituin marraskuussa.

Tutkimuksen tietohuoltoa kehitettiin. Joukkoviestinnän arkistointia koskeva lakiesitys valmistui. Asetettiin työryhmä jatkamaan Kansalliskirjaston toimialan kehittämistä. Käynnistettiin Kansalliskirjaston ja Varastokirjaston yhteinen digitointihanke.

Aikuiskoulutus Aikuisten koulutustason kohottamisohjelma (Noste-ohjelma) käynnistettiin. Aikuisten koulutustason kohottamiseen myönnettävien valtionavustusten myöntämisehdot tarkennettiin valtioneuvoston asetuksella.

Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitus keskitettiin toisen asteen koulutukseen ja valtionosuusjärjestelmään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muutoksella. Lisätettiin ammattikorkeakoulututkintoon johtavia aikuiskoulutuspaikkoja tutkintoon johtavassa koulutuksessa ja avoimessa ammattikorkeakouluopetuksessa. Vastaavasti yliopistojen täydennyskoulutuksen laatu- ja kehittämistyötä vahvistettiin. Ministeriö suuntasi määrärahan yliopistojen täydennyskoulutuksen tuotekehitystyöhön.

Vapaan sivistystyön ohjausta, seurantaa ja rahoitusperusteita selviteltyt valmisteluryhmä jätti muistionsa maaliskuussa. Ministeriö asetti 1.4.2003 yhteistyöryhmän avustamaan vapaan sivistystyön tavoitteita, ohjausta, rahoitusta sekä vapaan tilastoinnin ja seurannan kehittämistä koskevien ehdotusten valmistelussa.

Ministeriö asetti selvitysmiehen laatimaan ehdotuksia aikuisopiskelun maksujen kohtuullisena pitämisestä, kansalaisten tasavertaisista mahdollisuuksista hakeutua koulutukseen ja opintotestelikokeilun kokemusten huomioon ottamisesta, aikuisopiskelun aikaisten toimeentulojärjestelyjen kehittämisestä riittävän tasoisiksi ja kannustaviksi sekä työnantajan kustantaman koulutuksen verokohtelun selvittämiseksi. Selvitysmies jätti loppuraporttinsa loka-kuussa. Ministeriö laajensi aikuisten opintotestelikokeilua ja julisti kuntien haettavaksi 150 000 euroa eläkeläisten tietotekniikkataitojen hankkimiseen. Järjestettiin uusi hakukierros maahanmuuttajien kieli- ja kulttuurikoulutukseen niille kohderyhmille, jotka eivät ole kotouttamiskoulutuksen piirissä.

Valtioneuvosto asetti aikuiskoulutusneuvoston 1.4.2003 alkavaksi kolmivuotiskaudeksi.

Opintotuki Opetusministeriö kutsui selvitysmiehen valmistelemaan opintotukea ja opiskelijoiden opintososiaalista asemaa koskevan toimenpideohjelman. Selvitysmies luovutti ehdotuksensa joulukuussa.

Lainsäädännön toimivuutta kehitettiin valmistelemalla hallituksen esitys opintotukea ja koulumatkatukea koskevista perustuslain edellyttämistä säädösmuutoksista. Merkittävimpiä sisältöisiä muutoksia ehdotettiin säännöksiin, jotka koskivat ulkomaalaisten oikeutta opintotukeen ja päätoimista opiskelua. Niinkutsutun vanhan opintolainan enimmäiskorkoa laskettiin 1.1.2003 5,53 prosentista 4,8 prosenttiin. Valtion vuoden 2004 talousarvioon varattiin määräraha ateriaturvan korottamiseksi 1.1.2004 lukien 0,20 eurolla.

Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikka *Taide- ja kulttuuriperintö* Valtioneuvoston periaatepäätös taide- ja taiteilijapolitiikasta annettiin. Siihen liittyen suoritettiin Suomen taide-toimikuntalaitosta koskeva kansainvälinen arviointi. Taiteilijoiden työllistämisedellytyksiä ja sosiaaliturvaa selvittävän työryhmän (Taisto II) seurantaraportti valmistui.

Opetusministeriön aluekehittämisstrategian mukaisesti laadittiin kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan aluekehittämisen toimenpideohjelma - linjauksia ja painopisteitä vuosille 2003 – 2013. Ohjelma sisältää taide- ja taiteilijapoliittiset alueiden kehittämiseen liittyvät toimenpide-ehdotukset.

Lastenkulttuuripoliittinen ohjelma valmistui. Luovuus ja kulttuurikasvatus -hanke käynnistettiin ja kartoitettiin mm. hyviä käytäntöjä ja kehittämishaasteita kasvatuksen, koulutuksen ja kulttuurin alueille sekä luotiin hankkeelle aluekoordinaattoriverkosto. Valtioneuvoston arkkitehtuuripoliittisen ohjelman ja valtioneuvoston muotoilupolitiikkaa koskevan periaatepäätöksen esitysten toimeenpanoa jatkettiin. Teattereiden valtionosuusjärjestelmän toimuutta selvittäneen työryhmän raportti valmistui.

"Vammaiset ja kulttuuri" -toimikunta asetettiin tehtävään mm. valmistella ehdotus toimenpideohjelmaksi kulttuurin saavutettavuuden lisäämiseksi julkisissa taide- ja kulttuurilaitoksissa. Valtion taidemuseossa käynnistettiin kolmivuotinen hanke kulttuurin saavutettavuuteen liittyvän valtakunnallisen neuvontatyön kehittämiseksi. Neuvontapalvelu on tarkoitettu suunnata kaikille kulttuurialan toimijoille.

Opetusministeriö sekä Helsinki, Espoo, Vantaa ja Kauniainen allekirjoittivat sopimuksen kaupunkien osallistumisesta Suomen Kansallisoppperan käyttökustannuksiin. Viisivuotinen sopimus tulee voimaan vuoden 2004 alussa ja on sen jälkeen voimassa toistaiseksi ellei sopimusta irtisanota.

Maailmanperintötyöryhmän muistio valmistui ja sen on tarkoitus toimia mm. käsikirjana maailmanperintökysymyksissä. Asetettiin maailmanperintöasiain neuvottelukunta, jossa ovat edustettuina keskeiset viranomaiset ja suomalaisten maailmanperintökohteiden ylläpitäjätahot.

Kulttuuriperinnön digitointia jatkettiin laaditun Kulttuuriperintö tietoyhteiskunnassa-ohjelman tavoitteiden mukaisesti. Sisätilytyöryhmä jätti mietintönsä. Suomen merimuseo siirtämisestä tehtiin päätös, jonka mukaan valtaosa museon toiminnoista siirtyy Kotkaan.

Osallistuttiin UNESCO:n piirissä aineettoman kulttuuriperinnön (ICH) suojelua koskevan yleissopimuksen hallitusten välisen valmistelukomitean työskentelyyn. Sopimus hyväksyttiin UNESCO:n yleiskokouksessa lokakuussa 2003. Pohjoismaiden ministerineuvostossa jatkettiin pohjoismaisen elokuvapalkinnon perustamisen valmistelua sekä käynnistettiin pohjoismaisen kulttuuriyhteistyön organisaatioiden ja työtapojen kokonaisarviointi. Järjestettiin Itämeren alueen kulttuuriministerikonferenssia valmisteleva kokous Pietarissa.

Viestintäkulttuuri Jatkettiin Kirjastopoliittisen ohjelman toteuttamista ja aloitettiin Kirjastostrategia 2010 mukaiset toimenpiteet. Harkinnanvaraista rahoitusta suunnattiin standardien mukaisten kirjastojärjestelmien hankintaan, verkkopalvelujen kehittämiseen ja sisältötuotantoon. Avustuksia on suunnattiin myös lasten ja nuorten lukemisharrastuksen edistämiseen. Kuntien välistä kirjastoyhteistyötä tuettiin informaatio-ohjauksella ja starttiavustuksilla.

Osana hallituksen tietoyhteiskuntaohjelmaa valmisteltiin luonnos Kulttuuri tietoyhteiskunnassa strategiaksi (2010), aloitettiin radio- ja televisiotoiminnan arkiston perustamista koskevat valmistelut sekä käynnistettiin tekijänoikeuslainsäädännön ja -järjestelmän kehittämistoimet. Jatkettiin valmistelua tekijänoikeuslainsäädännön muuttamista koskevan hallituksen esityksen antamiseksi ja tietoyhteiskunnan tekijänoikeuksia koskevan direktiivin (2001/29/EY) implementoimiseksi.

Aloitettiin hallitusohjelman mukaisesti lapsiin kohdistuvan väkivaltaviihteen rajoittamista koskevan toimintaohjelman valmistelu. Lastenkulttuurin asemaa kehitettiin audiovisuaalisen tuotannon ja jakelun osalta toteuttamalla lastenelokuvan ammatillinen täydennyskoulutus-hanke ja valmisteltiin lasten- ja nuortenelokuvan teemavuotta 2004.

Suomi toimi puheenjohtajana Euroopan Audiovisuaalisen Observatoriossa ja järjesti seminaarin digitaalisten kulttuurisisältöjen eurooppalaisen tietohallinnan organisointiin liittyvistä kysymyksistä.

Pietarissa järjestettiin syyskuussa neljäs Suomalais-venäläinen Kulttuurifoorumi sekä jatkettiin Suomen ja Karjalan tasavallan kulttuurimatkailuyhteistyön koordinoimista ja tuettiin koko yhteistyöprosessia kuvaava julkaisu osana ministeriön venäjä-ohjelman toimeenpanoa.

Liikuntatoimi Valtionavustusta myönnettiin 123 valtakunnalliselle liikuntajärjestölle. Jatkettiin lasten ja nuorten liikuntaohjelman kehittämistä painopisteenä lasten liikunnallinen iltapäivätoiminta. Paikallistuen tavoite on vähentää lasten yksinäisiä iltapäiviä ja lisätä lasten päivittäistä liikuntaa. Lääninhallitusten kautta myönnettiin tukea 500 paikallishankkeelle.

Opetusministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön yhteisen terveyttä edistävän liikunnan ohjelman "Kunnossa kaiken ikää" kautta tuettiin yhteensä 152 hanketta. Uusia hankkeita oli 48.

Liikuntapaikkojen rakentamis- ja kehittämisavustuksilla tuettiin erityisesti uimahallien peruskorjauksia ja lähiliikuntapaikkojen rakentamista.

Yhdelletoista urheilijaveteraanille myönnettiin Pro Urheilu -tunnustuspalkinto sekä neljälle veteraanuurheilijalle Pro Urheilu -mitali. Valtion veroton urheilija-apuraha myönnettiin 70 urheilijalle.

Maailman antidopingkonferenssi tuki maailman antidopingtoimisto WADAn valmistelemaa Maailman antidopingsäännöstöä ja Suomi sitoutui jatkamaan dopinginvastaisia toimia maailmanlaajuisen dopinginvastaisen yleissopimuksen valmistelemiseksi. Suomi allekirjoitti julistuksen pohjoismaiden hallitusten yhteistyöstä urheilun alalla sekä osallistui Euroopan neuvoston urheilun johtokomitean strategi työhön. Suomi tuki EU:n tulevaisuutta pohtineen neuvottelukunnan esitystä unionin toimivallan laajentamisesta urheilun alalle.

Nuorisotoimi Nuorten sosiaalisesti vahvistamiseksi tuettiin noin 180 nuorten työpajaa ESR-hankkeina sekä kansallisina pajahankkeina. Toimintaan osallistui yli 7000 nuorta kuuden kuukauden toimintajaksoissa. Koululaisten iltapäivätoiminnan tukea osoitettiin noin 500 kerholle painopisteenä 01 – 15 -vuotiaat. Ennaltaehkäisevään huumetyöhön myönnettiin avustusta 70 hankkeelle. Nuorisotutkimusverkoston kautta tuettiin 20 lähinnä soveltavan tutkimuksen hanketta. Tuettiin 97 valtakunnallista nuorisojärjestöä, nuorisotyön palvelujärjestöä sekä muita nuorisotyötä tekeviä järjestöjä. Tuettiin lisäksi 10 valtakunnallisten nuorisokeskusten toimintaa ja rakentamista.

Nuorten monipuolista ja pitkäjänteistä harrastustoimintaa edistävä kansainvälinen Avartti-toimintaohjelma laajeni 30 paikkakunnalle. Suomi hyväksyttiin Kansainvälisen Award -järjestön jäseneksi. YK:n sosiaalisen kehityksen toimikunnan kokouksessa laajennettiin YK:n nuorisopolitiikan kenttää viidellä alueella Helsingissä pidetyn YK:n asiantuntija- ja tutkijakokouksen valmistelun perusteella. Osallistuttiin EU:n nuorisopoliittisten linjausten (ns. valkoinen kirja) kehittämiseen ja kansalliseen toimeenpanoon.

Kirkollisasiat Uusi uskonnonvapauslainsäädäntö tuli voimaan elokuun alussa. Hautaus-toimilaki tuli voimaan vuoden 2004 alussa. Espoon hiippakunnan perustamispäätös vahvistettiin valtioneuvostossa.

Maa- ja metsätalousministeriö

Maatalous ja maaseutu EU:n maatalousministerit päättivät EU:n yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksen päälinjoista kesäkuussa 2003. Keskeinen osa uudistusta on tuotannosta riippumattoman tilatukijärjestelmän perustaminen jokaiseen EU:n jäsenmaahan. Uuden tilatukijärjestelmän, johon sisällytetään pääosa nykyisistä CAP-tuista, käyttöönoton ajankohdaksi jäsenmaat voivat valita vuoden 2005, 2006 tai 2007 alun. Järjestelmä voidaan toteuttaa jäsenmaan valinnan mukaan tilakohtaisena, tilojen tukihistoriaan perustuvana mallina tai ns. tasatukimallina, jossa koko maan tai tietyn alueen hehtaariohtainen tukioikeus on samansuuruinen, tai näiden yhdistelmänä. Suomen tavoitteena on panna toimeen mahdollisimman oikeudenmukainen ja toimiva EU:n kokonaan rahoittamien tukien järjestelmä ottaen huomioon tukijärjestelmäkokonaisuus. Tukijärjestelmämallista ja käyttöönottoajankohdasta päätetään vuonna 2004. Vuonna 2003 CAP-tukia maksettiin 447 milj. euroa.

Liittymissopimuksen 141 artiklan perusteella Etelä-Suomen maa- ja puutarhataloudelle myönnetty nelivuotinen tukijärjestelmä päättyi vuoden 2003 lopussa. Uusi sopimus komission kanssa vuodet 2004 – 2007 kattavasta tukijärjestelmästä tehtiin lokakuussa 2003. Sopimukseen kuuluvat Etelä-Suomen kotieläintalouden, kasvihuoneiden ja puutarhatuotteiden varastoinnin tukien lisäksi kasvinviljelyn tuet, investointitukien ja nuorten viljelijöiden aloitustuen korotus. Lisäksi sovittiin LFA:n korotuksen käyttöönotosta Etelä-Suomessa ja sen huomioonottamisesta 141-tuissa. Pohjoinen tuki on voimassa toistaiseksi. Kansallisia tukia maksettiin kertomusvuonna noin 593,8 milj. euroa.

Maatalouden ympäristötukijärjestelmän toteuttamisessa otettiin huomioon Suomen Itämeren suojeluohjelman vesiensuojelutavoitteet erityistukien solmimisen yhteydessä. Uusia erityistukisopimuksia tehtiin 24 000 hehtaarin alalle. Ympäristötuen piiriin on tullut noin 96 % peltoalasta ja noin 91 % viljelijöistä. Ympäristötukea maksettiin yhteensä noin 288,2 milj. euroa ja luonnonhaittakorvausta noin 422,5 milj. euroa. Horisontaalisen maaseudun kehittämisohjelman väliarviointi valmistui.

Kertomusvuonna maa- ja puutarhatalouden viljelijätukia maksettiin yhteensä noin 1 751,5 milj. euroa eli 1 % enemmän kuin edellisvuonna. EU:n osuus tuesta oli noin 742,1 milj. euroa (42 %). Maatalouden interventiorahaston kautta ohjattiin EU:n kokonaan rahoittamia vientitukia sekä muita markkinoihin vaikuttavia tukia lähinnä elintarviketeollisuudelle yhteensä 98,4 milj. euroa eli 5,1 milj. euroa edellisvuotta enemmän.

Maaseudun kehittämishankkeita ja yritysinvestointeja tuettiin yhteensä noin 183 miljoonalla eurolla. Maaseudun kehittämishankkeiden väliarviointit valmistuivat. Erilaisilla maaseudun kehittämistoimilla arvioidaan kuluvalle ohjelmakaudella luotavan yli 27 000 uutta tai korvaavaa työpaikkaa. Neljännen maaseutupoliittisen kokonaisohjelman valmistelu käynnistettiin uuden hallitusohjelman mukaisesti.

Maatalouden tukineuvottelijoiden asettama työryhmä selvitti maatalouden investointien rahoituskysymyksiä erityisesti artiklan 141 ratkaisuun liittyvien investointitukien ja nuorten viljelijöiden aloitustuen korotusten osalta ja Maatilatalouden kehittämisrahaston tulevaisuuden rahoitusmahdollisuuksien selvittämiseksi. Rahoitustukihakemuksia oli käsitellyssä noin 16 900 ja tukipäätöksiä tehtiin noin 9 800. Korkotukilainoja myönnettiin noin 163,8 milj. euron määrästä, valtionlainoja noin 126,6 milj. euroa ja avustuksia noin 55,9 milj. euroa. Sitakatalouden investoinnit olivat hakukiellossa joulukuusta 2002 lähtien ja siipikarjatalouden investoinnit jo vuotta aiemmasta. Rahoituksen niukkuuden johdosta pyrittiin erityisesti turvaamaan tilanpidon aloittamisen rahoitus ja sukupolvenvaihdoksia rahoitettiin 750 kappaletta.

Kokonaan kansallisesti rahoitettavan uuden 4-vuotisen luopumistukijärjestelmän piiriin tuli 426 tilaa vuonna 2003. Lisäksi vuonna 2003 tuli vuosien 2000 – 2002 järjestelmän piiriin vielä 179 tilaa.

Suomen elintarviketalouden laatustrategian toteuttamiseen on osallistunut ja sitoutunut koko elintarvikeketju. Vuonna 2003 organisoitiin toiminta uudelleen, käynnistettiin strategian uudistus ja teetettiin alkutuotannon laatutyöstä ulkopuolinen arviointi ja perustettiin vilja-alan yhteistyöryhmä. Myös kananmunien tuotantostrategia ja puutarhatuotannon strategia valmistuivat.

Elintarvikkeet ja terveys Elintarvikkeiden ja rehujen turvallisuutta koskevia valkoiseen kirjaan liittyviä lainsäädäntöhankkeita oli edelleen vireillä EU:ssa. Geenitekniikalla muunneltuja tuotteita ja niiden jäljitettävyyttä, rehun lisäaineita, elintarvikehygieniää sekä zoonooseja koskevat yhteisösäädökset olivat käsittelyssä. Muuntogeenisten tuotteiden uudet säännökset merkinnöistä sekä hyväksyntämenettelystä tulevat voimaan huhtikuussa 2004. Rehuhygieniää sekä rehujen ja elintarvikkeiden virallista valvontaa koskevien yhteisösäännösten uudistus alkoi. EU:ssa tullaan vuoteen 2012 mennessä vähitellen lopettamaan myös kokkidiosaattien käyttö rehun lisäaineina. Eläinten suojelua kuljetuksen aikana koskevan yhteisölainsäädännön uudistamisen valmistelu on alkanut.

TSE-tautien ennalta ehkäisemiseksi muutettiin lainsäädäntöä ja toteutettiin edelleen EU:n edellyttämää valvontaohjelmaa. Yhteensä noin 132 000 nautaa tutkittiin BSE:n ja noin 3 000 lammasta ja vuohta scrapien varalta. Eläinten sivutuotteita koskeva lainsäädäntö tuli voimaan 1.5.2003 ja sen edellyttämien toimenpiteiden voimaansaattaminen aloitettiin. Valmisteltiin raatokeräilyn laajentamista koskemaan sikoja ja siipikarjaa sekä alle vuoden ikäisiä nautoja. Ministeriö osallistui aktiivisesti kansallisen eläinten terveydenhuoltojärjestelmän kehittämiseen eri tasoilla ja erityisesti sikojen tietohallintohankkeen osalta. Mikroblääkkeiden käyttösuositukset uudistettiin. EU:n eläinlääkintä- ja elintarviketoimisto (FVO) tarkasti Suomen valmiussuunnitelmat suu- ja sorkkataudin sekä sikaruton varalta ja totesi niiden vastaavan EU:n vaatimuksia.

Valtioneuvosto teki periaatepäätöksen elintarvikevalvonnan kehittämisestä. Sosiaali- ja terveysministeriön kanssa käynnistettiin ympäristöterveydenhuollon alueellinen yhteistoimintakokeilu 12 seudulla. Ympäristöterveydenhuollon laboratorioita koskevien vaatimusten yhdenmukaistamisesta on valmistunut ehdotus. Uuden elintarvikelain valmistelu aloitettiin. EU:n ulkopuolelta tuotavien elintarvikkeiden, muiden tuotteiden ja elävien eläinten eläinlääkinnällisen rajatarkastuksen osalta valmisteltiin toiminnan supistamista johtuen tuonnin osittaisesta siirtymisestä sisämarkkinavalvonnan piiriin EU:n laajentuessa vuonna 2004.

Ministeriö valmisteli torjunta-ainelain kokonaisuudistusta ja aloitti torjunta-aineiden pitkänjähtäimen valvontaohjelman laadinnan. Laki kasvinterveyden suojelusta vahvistettiin ja kansallinen kasvinsuojelustrategia laadittiin. Toimenpiteitä kasvitautien torjumiseksi jatkettiin erityisesti koloradonkuoriaisen osalta. EU:n valvontasäännöksiä uudistamista puuttavien maahantuonin osalta jatkettiin.

Luonnonmukaisen tuotannon kehittämistä ja strategioiden seuranta on jatkettu luonnonmukaisen elintarviketuotannon yhteistyöryhmän puitteissa. Ministeriön hallinnonalan käsittävää geenitekniikkastrategia valmistui ja se esiteltiin eduskunnalle.

Metsätalous Hallitusohjelmaan sisältyvää Kansallista metsäohjelmaa 2010:tä toteutettiin laajapohjaisena yhteistyönä. Metsänhoito- ja metsänparannustöiden kokonaismäärät pysyivät suunnilleen edellisvuoden tasolla. Puun energiakäyttö nousi edelleen merkittävästi. Metsäteollisuuden investoinnit ja tuotantokapasiteetti ovat kehittyneet metsäohjelman tavoitteiden suuntaisesti. Metsänhoidon kokonaisinvestoinnit nousivat yli 240 milj. euroon vuonna 2003. Metsäsektorin työllisyys on säilynyt korkeampana kuin metsäohjelmassa ennakoitiin.

Parempaa työllisyyttä ovat pitäneet yllä lisääntyneet metsänhoitotyöt, puun energiakäyttö ja teollisuuden kasvaneet tuotantomäärät.

Metsäalan tulevaisuusfoorumi -hanke käynnistyi tiedon tuottajien ja käyttäjien vuorovaikutuksen lisäämiseksi. Metsätalouden alueellisten tavoiteohjelmien tarkistamisen tukiryhmä asetettiin. Metsäkeskusten arviointi ja Tapio-työryhmän ehdotusten arviointi käynnistyi lokakuussa 2003.

Hallitus toteuttaa yhdessä alan yritystoiminnan kanssa PuuEurooppa -kampanjaa vuosina 2001—2005. Tavoitteena on lisätä puun rakentamiskäyttöä Euroopassa ja kasvattaa puutuotteiden vientiä. Syksyn aikana valmistettiin hallituksen strategia-asiakirjaan sisältyvää Puutuoteollisuuden elinkeinopoliittisen ohjelmaa ja Puurakentamisen edistämishjelmaa.

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelma METSON toteutus käynnistyi. Kokeiluhankkeiden kohteiden seulonnan tueksi määritellyt luonnonsuojelubiologiset kriteerit valmistuivat kesällä. Ensimmäisenä kokeiluhankkeena yksityismailla aloitettiin Satakunnan alueella toteutettava luonnonarvokauppa. Myös metsäluonnon monimuotoisuuden yhteis-toimintaverkostohankkeet valittiin. Valtion mailla toteutettiin luonnonsuojelualueiden elinympäristöjen ennallistamista ja hoitoa sekä kerättiin perustietoja luonnonsuojelualueista.

Metsähallitus saavutti eduskunnan ja maa- ja metsätalousministeriön sille asettamat palvelu- ja muut toimintatavoitteet sekä tulostavoitteet. Metsähallituksen voitto oli 65,3 milj. euroa (ennakkotieto) ja tulos ilman kiinteän omaisuuden myyntivoittoja oli 54,9 milj. euroa (ennakkotieto).

Euroopan neljäs metsäministerikonferenssi pidettiin huhtikuussa 2003. Suomi on yksi tämän prosessin aloitteen tekijöistä ja oli aktiivinen kokouksen julkilausuman ja viiden päätöslauselman valmistelussa. Lausumat koskevat mm. kansallisia metsäohjelmia, metsien monimuotoisuutta ja suojelua sekä metsien talouskäyttöä. Suomen EU-metsäpolitiikan strategiaa on valmisteltu yhdessä sidosryhmien kanssa. Uusi strategia luo pohjan vuonna 2004 alkavalle EU-tason metsästrategian arvioinnille ja uudelleen hahmottamiselle. Asiakirja on myös ensimmäinen askel muotoiltaessa Suomen EU-puheenjohtajakauden toimintaohjelmaa metsäkysymyksissä. Ilmastositomuksen osapuolikokouksessa sovittiin nk. puhtaan kehityksen mekanismin nieluhankkeiden säännöistä ja määritelmistä. Yhteistyö Venäjän kanssa jatkui.

Kala, riista ja porotalous Kalastusneuvosto oli joulukuussa 2002 päättänyt yhteisön kalastuspolitiikan uudistamisesta sekä kiintiöityjen kalakantojen suurimmat sallitut saaliit vuodelle 2003. Itämeren kiintiöt perustuivat Kansainvälisen Itämeren kalastuskomission suosituksiin. Suomen saamat Itämeren pääaltaan silakan, kilohailin ja Suomenlahden lohen sekä turskan kiintiöt pienenevät. Pohjanlahden silakan ja Itämeren pääaltaan lohikiintiöt suurenevät.

Vain turskan ja Pohjanlahden silakan kiintiöt käytettiin täysimääräisesti. Kilohailin ja pääaltaan silakan kiintiöistä käytettiin vähän yli puolet vähentyneestä kotimaisesta kysynnästä, silakoiden pienenemisen ja loppuvuoden huonoista sääoloista johtuen. Lohikiintiöiden käyttöasteet jäivät alle puoleen merikalastuksen vähentymisen, rannikkokalastuksen sääntelyn sekä etenkin hylkeiden aiheuttamien pyydys- ja saalisvahinkojen vuoksi.

Kalastussääntöjen noudattamista valvottiin merellä ja kalasatamissa. Saaliskiintiöiden käyttöä seurattiin eikä kiintiöitä ylitetty. Tavoite silakan ympärivuotisesta kalastuksesta ja markkinoinnista toteutui. Ministeriö ja TE-keskukset toteuttivat elinkeinokalatalouden rakenneohjelmaa sekä tavoite 1-ohjelmien kalatalousosia.

Maa- ja metsätalousministeriö jatkoi kalastuksenhoitomaksurekisterin aktiivista kasvattamista ja rekisterissä oleville henkilöille suunnattujen palveluiden kehittämistä. Lisäksi kan-

salaisille jaettiin tehostetusti kalastusmaksuja ja -maksujärjestelmiä koskevaa tietoa mm. Kalataskun ja kalastuksenhoitomaksuesitteen välityksellä. Samalla monipuolistettiin maksujärjestelmiä.

Valmistelutyötä Tornionjoen kalastussäännön uusimiseksi jatkettiin. Tenojoella laajennettiin Lapin TE-keskuksen kanssa mahdollisuuksia kalastusvälineiden vapaaehtoiseen desinfiointiin. Lisäksi selvitettiin desinfioinnin tarkoituksenmukaista laajuutta ja toimivia toteuttamistapoja.

Vapaa-ajankalatalouden kehittämisstrategiaa toteutettiin keskittymällä kalaistutusten tulokellisuuden parantamiseen, erityisesti selvittämällä yhtäältä istutusten ja niihin liittyvän valvonnan ohjeistamista ja toisaalta istukkaiden laadun ja istutusten tulokellisuuden parantamista. Lisäksi selvitettiin vesistöjen kalataloudellisen kunnostustoiminnan edistämistä.

Hirvieläinten ja suurpetojen aiheuttamien vahinkojen määrät alenivat edelleen. Ko. eläinten runsauden seurantamenetelmien kehittämistyötä jatkettiin. Hylkeiden kalastukselle aiheuttamia saalisvahinkoja korvattiin valtioneuvoston asetuksen (445/2002) perusteella vuosia 2000 ja 2001 koskien. Hallikannan koon ja kannan kasvuvauhdin perusteella hallinpyynnin kestävää verotusmäärää nostettiin 230 yksilöstä 395 yksilöön.

Porotaloudessa annettiin valtioneuvoston asetus poronhoitovuodelta 2003/2004 maksettavasta eläinkohtaisesta tuesta. Porotalouden rakenteen kehittämiseksi tuen edellytyksenä oleva vähimmäisporomäärä pidettiin 70 eloprossa. Vuoden lopussa annettiin valtioneuvoston asetus eläinkohtaisesta lisätuesta. Kyseessä oli ainoastaan kuluva poronhoitovuotta koskeva päätös poronlihan tuottajahinnan voimakkaan alenemisen vuoksi.

Vesivarat Toista vuotta kestänyt poikkeuksellinen kuivuus häiritsi vedenhankintaa, vesivoiman tuotantoa, vesiliikennettä ja vesistöjen virkistyskäyttöä. Kuivuuden synnyttämä vesipula koetteli lähes 10 000 kotitaloutta ja yli tuhatta maatilaa. Se myös lisäsi huomattavasti kiinteistöjen liittymistä vesihuoltolaitosten verkostoihin ja kiirehti uusien vesiosuuskuntien perustamista. Maatilojen vesiongelmiin hoitamiseen osoitettiin lisärahoitusta Maatilatalouden kehittämisrahaston varoista. Saimaan poikkeusjuoksutus lopetettiin lokakuun 2003 lopussa vesitilanteen parannuttua. Kuivuudesta aiheutuvien vahinkojen vähentämiseksi toteutetulla, 13 kuukautta kestäneellä juoksutuksen pienentämisellä saatiin nostettua Saimaan vedenkorkeutta enimmillään 33 cm luonnonmukaista tasoa ylemmäksi. Poikkeusjuoksutuksesta oli merkittävää hyötyä vesistön käytölle ja saimaannorpan pesinnälle.

Suomen ja Ruotsin hallitusten asettamien valtuuskuntien neuvottelut uudesta rajajokisopimuksesta ja siihen liittyvästä kalastussäännöstä jatkuivat. Sopimusneuvotteluissa ei vielä kaikilta osin saavutettu ratkaisua. Suurtulvatyöryhmän ehdotukset valmistuivat.

Maanmittaus Maanmittaustoimitusten kysyntä on vakiintunut noin 23 000 toimituksen tasolle. Uusimuotoisten tilusjärjestelyjen kysyntä on lisääntynyt. Maanmittausalan tuotteisiin ja palveluihin kohdistuu uusia vaatimuksia, mikä johtuu paikkatieto- ja paikannustekniikan käytön lisääntymisestä sekä digitaalisen tieto- ja sisältöteollisuuden yleisestä kehityksestä. Maanmittausala kansainvälistyy entisestään ja vaatimukset yhtenäisten koordinaattijärjestelmien, tietomallien ja muiden standardien käyttöön Euroopan unionin alueella voimistuvat.

Vuoden 2003 alusta voimaan tulleen kiinteistöjärjestelmälain edellyttämät tietojärjestelmähankkeet käynnistettiin ja uuden kiinteistötietojärjestelmän toteuttamista ja käyttöönottoa tukeva neuvottelukunta aloitti toimintansa. Valmisteltiin hallituksen esitys kiinteistönmuodostamislain muutokseksi, jolla toteutetaan yhteisiä alueita ja eräitä muita säännöksiä koskevat muutokset.

Käynnistettiin hallituksen tietoyhteiskuntaohjelmaan kuuluvan kansallisen paikkatietostrategian valmistelu yhteistyössä paikkatietoasiain neuvottelukunnan kanssa.

Hallinto Ministeriö jatkoi toimintojensa alueellistamisen selvittämistä. Aloitettiin myös valmistelu Elintarvikeviraston, Eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitoksen ja Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen yhdistämiseksi yhdeksi koko elintarviketuotantoketjun valvonnan ja tutkimuksen kattavaksi uudeksi virastoksi, johon siirretään myös ministeriön elintarvike- ja terveysosaston toimeenpanotehtävät.

Hallitus teki vuonna 2000 periaatelinjauksen metsäntutkimuksen vahvistamiseksi Joensuussa. Laajennusta on toteutettu henkilöstön osalta avoimena olevien virkojen siirroilla, uusien virkojen perustamisella ja vapaaehtoisilla siirtymisillä. Henkilöstön palkkaamiseen ja uuden rakennuksen aiheuttamiin kustannuksiin laitos sai tarvittavaa lisärahoitusta.

Liikenne- ja viestintäministeriö

Kotimaan henkilöliikenteen ennustetaan kasvaneen noin prosentin vuonna 2003. Linja-autoliikenteen matkustajien määrän arvioidaan laskeneen noin 2 prosenttia, kun taas rautatieliikenteen matkat kasvoivat noin neljä prosenttia. Sekä henkilöautojen että linja-autojen määrä on lisääntynyt noin kolme prosenttia vuoden 2003 aikana. Lentoliikenteessä matkustajien määrä kasvoi prosentin edellisvuoden tasolta. Kasvun taustalla on erityisesti ulkomaan matkustajamäärien lisääntyminen, joka kasvoi noin neljä prosenttia. Kotimaan lentoliikenteen matkustajamäärä väheni kaksi prosenttia. Laivaliikenteessä matkustajamäärät ovat alustavien tietojen mukaan laskeneet hieman alle prosentin.

Kotimaan tavaraliikennesuoritteiden ennustetaan kasvaneen noin kaksi prosenttia vuonna 2003. Rautateillä suorite kasvoi noin prosentin, kun taas tieliikenteessä kuljetettu kokonaistavaramäärä pieneni kahdeksan prosenttia tammi – syyskuussa vuoden 2002 vastaavaan ajanjaksoon. Kuorma-autojen määrä on lisääntynyt noin seitsemän prosenttia ja pakettiautojen vajaa kaksi prosenttia. Kansainvälisen rautateiden tavaraliikenteen suorite kasvoi ennakkotietojen mukaan noin 10 prosenttia vuonna 2003. Satamien ulkomaan tavaraliikenne kasvoi alustavien tietojen mukaan noin seitsemän prosenttia. Lentoliikenteessä lentorahtimäärät laskivat alustavan arvion mukaan noin kaksi prosenttia.

Viestinnän ja tietoyhteiskuntapalveluiden markkinat ja toiminta on ollut kasvussa 1990-luvulta lähtien ja toimialan merkitys hyvinvoinnin tuottajana vahvistuu entisestään, vaikkakin toimialan kehitykseen on viime vuosina liittynyt useita epävarmuustekijöitä. Tietoyhteiskuntakehitys heijastuu koko yhteiskuntaan ja luo uusia mahdollisuuksia palvelujen tarjonnalle ja kilpailukyvyyn kehittämiselle.

Viestintämarkkinoita leimasi kertomusvuonna edelleenkin konvergenssikehitys eli teletoiminnan, tietotekniikan ja sähköisen joukkoviestinnän lähentyminen. Teknologinen kehitys jatkuu nopeana, mutta tulevaisuudessa entistä tärkeämmäksi tulee käyttäjälähtöinen palvelukehitys.

Tietoyhteiskuntapalvelujen tarjonnan ja kysynnän lähtökohtana on luoda suotuisa ympäristö elinkeinotoiminnan harjoittajille, jotta ne voivat kehittää ja tarjota käyttäjille korkealaatuisia ja helppokäyttöisiä tietoyhteiskuntapalveluja edullisesti ja tasapuolisesti sekä ottaa käyttöön uutta viestintäteknologiaa ja tietoyhteiskuntapalveluja siten, että Suomi säilyy eturivin tietoyhteiskuntana. Lisäksi tavoitteena on parantaa käyttäjien luottamusta tietoyhteiskuntapalvelujen turvalliseen käyttöön sekä lisätä kansalaisten valmiuksia käyttää tietoyhteiskuntapalveluja.

Liikenneverkko Liikenneverkkojen kunto on pääosin pystytty säilyttämään. Huonokuntoisten päällystettyjen teiden määrä väheni noin 6 200 kilometristä noin 5 900 kilometriin. Huonokuntoisten siltojen määrä (675) säilyi ennallaan. Rataverkolle asetettujen nopeusrajoitusten määrä alentui 350 raidekilometristä noin 320 raidekilometriin (3,6 %).

Liikenneverkkojen arvo on kertomusvuonna alentunut investointien ollessa vuotuisia poistoja pienemmät. Vain rataverkon pääoma-arvo kasvoi keskeneräisten hankkeiden, pääasiassa Kerava—Lahti –oikoradan, rakentamisen ajoituksesta vuonna 2003. Kertomusvuonna aloitettiin seuraavat isot tieverkon kehittämishankkeet: Nuijamaan raja-aseman tieyhteydet, Raison kohta, Joroinen? Varkaus, Tampereen läntinen kehätie (ensimmäinen rakennusvaihe välillä Pirkkala? Kalkku), Lahti? Heinola sekä Jyväskylä? Kirri.

Hallitus asetti ministerityöryhmän valmistelemaan liikenneväyläpolitiikan linjauksia. Se tarkastelee isojen hankkeiden rahoitusmalleja ja laatii kaikkien liikennemuotojen monivuotisen

(10 vuotta) investointiohjelman, joka sisältää sekä uudet kehittämishankkeet että ehdotukset perustienpidon tason turvaamisesta.

Yksityisteiden aukipitoa koskevia säännöksiä tarkistettiin lainmuutoksella, joka tuli voimaan 1. päivänä huhtikuuta 2003. Yleisiä teitä koskeva lainsäädännön uudistus valmisteltiin. Isojen liikennehankkeiden ympäristökustannuksia ja keinoja hallinnollisen käsittelyn nopeuttamiseksi on selvitetty ministeriön työryhmissä.

Turvallisuus Tieliikenteessä kuolleiden määrä on ennakkotietojen mukaan 360 – 370 vuonna 2003. Tämä on noin 60 kuollutta vähemmän kuin edellisvuonna, mutta noin 20 liikennekuolemaa enemmän kuin valtioneuvoston periaatepäätöksessä 18.1.2001 asetettujen tavoitteiden saavuttaminen edellyttäisi. Tasoristeysonnnettomuudet lisääntyivät edellisvuoteen verrattuna. Niitä tapahtui 52, joissa kuoli seitsemän ihmistä. Vakavasti loukkaantuneita tasoristeysonnnettomuuksissa oli 18 ja lievästi loukkaantuneita kuusi.

Vuonna 2003 liikenne- ja viestintäministeriön koordinoimana on jatkettu valtioneuvoston periaatepäätöksen toteuttamista ja seuranta. Liikenneturvallisuusasiain neuvottelukunta kokoontui vuoden aikana kolme kertaa. Vuonna 2003 käynnistettiin liikenneturvallisuuden pitkän aikavälin tutkimus- ja kehittämissuunnitelman (LINTU) ensimmäiset varsinaiset tutkimushankkeet.

Kertomusvuoden aikana on valmistunut työryhmämietintö alkoholukokokeilun toteuttamisesta. Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys laiksi tieliikennelain muuttamisesta (29/2003 vp), joka koskee lääkäreiden oikeutta ilmoittaa ajokorttiviranomaiselle ajokortin haltijan terveydentilasta silloin kun se ei enää täytä ajokortin myöntämisen edellytyksiä. Laki Liikenneturvasta (278/2003) on vahvistettutulemaan voimaan vuoden 2004 alusta.

Merenkulku Suomen talous on voimakkaasti riippuvainen ulkomaankaupasta. Valtaosa ulkomaankaupasta, viennistä noin 90 prosenttia ja tuonnista noin 70 prosenttia, tapahtuu meritse. Kauppa on siten riippuvainen ympärivuotisista toimivista meriyhteyksistä ja käytävissä on oltava riittävästi jäävavahvisteista tonnistoa. Suomen kauppalaivasto on perinteisesti hoitanut noin 40 prosenttia ulkomaankaupan merikuljetuksista, joskin 2000-luvulla osuus on laskenut lähelle 30 prosenttia. Matkustajakuljetuksista suomalaisen tonniston osuus oli noin 57 prosenttia vuonna 2003. Suomen huoltovarmuuden sekä talvisen merenkulun ja saaritomerenkulun hallitsevan kotimaisen merenkulkijatyövoiman säilymisen kannalta on tärkeää, että riittävä osa aluksia säilyy Suomen alusrekisterissä.

Useissa kilpailijamaissa on viime vuosina lisätty varustamoille myönnettävien julkisten tukien määrää. Suomalaisten varustamojen kilpailukyvyyn turvaamiseksi myös Suomessa tukia on laajennettu. Lastialusten osalta nk. alusluettelotukea laajennettiin vuonna 2001. Tuki kattaa merenkulkijoiden ennakonpidätysten ja työnantajan suorittamien sosiaaliturvamaksujen lisäksi myös työnantajan suorittamat lakisääteiset eläke- ja vakuutusmaksut. Tuen määrä oli noin 40,2 miljoonaa euroa vuonna 2003. Merenkulun jatkuvuus Suomen lipun alla pyritään turvaamaan valtion erityisellä tukiohjelmalla. Matkustaja-alusten miehistökustannusten alentamiseksi siirrytään vuoden 2005 alusta lukien nk. nettopalkkajärjestelmään, jossa varustamotyönantaja saa pitää työntekijöiden merityötulosta pidätettyjä ennakonpidätyksiä vastaavan määrän (nk. verotuki). Lisäksi valtio tukee työnantajan sosiaaliturva- ja merimieseläkemaksuja sekä eräitä muita vakuutusmaksuja. Tätä koskeva lakiesitys annetaan eduskunnalle keväällä 2004. Nykyisin valtio on suorittanut varustamolle suorana tukena 97 % ennakonpidätyksistä. Tämän vuositasovaikutus oli noin 27,7 milj. euroa vuonna 2003.

Miehistötukea saavien lastialusten määrä oli vuoden 2003 lopussa 107 ja matkustaja-alusten 14.

Lisäksi laki tonniverosta on tullut voimaan 20.11.2002. Tämä mahdollistaa varustamojen osalta siirtymisen voiton verotuksesta aluksen vetoisuuden mukaan määräytyvään tonniveroon. Laki koskee sekä lastialuksia että matkustaja-aluksia. Vuoden 2003 loppuun mennessä kuitenkin vain yksi pieni varustamo oli valinnut vaihtoehdon.

Joukkoliikenne Itsekannattavaa liikennettä täydentävillä kannattamattoman liikenteen osastoilla, kaupunki-, seutu- ja työmatkalippujärjestelmien avustamisella sekä joukkoliikenteen kehittämistoimilla on edesautettu alueellisen ja sosiaalisen tasa-arvon saavuttamista ja tuettu tasapainoista aluekehitystä. Erityisesti maaseudulla joukkoliikenteen toimintaedellytykset ovat kuitenkin kysynnän vähentymisen ja liikenteen hoidon kustannustason nousun takia heikentyneet. Yhteiskunnan korvaamien kuljetusten kustannusten nousun hillitsemiseksi on edistetty palvelulinjojen ja kutsujoukkoliikenteen käyttöönottoa sekä matkojenyhdistelyä. Joukkoliikenneinformaation kehittämissuunnitelmassa (HEILI) on toteutettu valtakunnallisen informaatiojärjestelmän ensimmäinen vaihe. Elokuussa valmistui liikenne- ja viestintäministeriön esteettömyysstrategia, jossa käsitellään laajemmin niitä keinoja, joilla voi edistää liikennejärjestelmää, joka nykyistä paremmin soveltuu iäkkäille ja muille toimimisesteisille henkilöille ja joka on samalla yleisesti laadukas ja turvallinen.

Omistajaohjaus Valtion omistajapolitiikan selvitysmies ja kauppa- ja teollisuusministeriön johtama omistajaohjauksen keskittämistä selvittänyt työryhmä antoivat raporttinsa.

Valtiolla on 19 % omistusosuus TeliaSonera, joka on Pohjoismaiden suurin teleoperaattori. Keskeisenä omistajastrategisena tavoitteena on tämän valtion finanssijoituskohteen liiketoiminnan ja arvon kehittämisen tukeminen sekä mahdollistaa jatkokonsolidaatio.

Suomen Postin palvelujen tarjontaa jatketaan edelleen nykyisessä määrin koko maassa. Postin omia toimipaikkoja on korvattu asiamiesposteilla. Postin toimipaikkaverkon muutokset on toteutettu asteittain siten, että voidaan turvata palvelut ja noudattaa hyvää henkilöstöpolitiikkaa. Tämä on otettu huomioon myös yhtiön osingonjakopolitiikassa. Uutta e-liiketoimintaa on kehitetty.

Suomen Autokatsastus Oy myytiin kokonaisuudessaan suomalaiselle pääomasijoitusyhtiölle. Valtio sai yhtiön myynnistä ylimääräiset osingot mukaan lukien noin 71 miljoonaa euroa.

Suomen Erillisverkot Oy:n ostettiin kokonaisuudessaan valtion omistukseen.

Tieliikelaitos maksoi voitontuloutuksena valtiolle perustamisensa yhteydessä sovitun 866 000 euron lisäksi 6 000 000 euron ylimääräisen voitontuloutuksen.

Merenkululaitoksen palvelutuotannon ja kaupallisen toiminnan eriyttämistä koskeva lakiesitys vuoden 2004 alusta lukien kahteen erilliseen liikelaitokseen hyväksyttiin. Merenkululaitokselle jäivät kauppamerenkulun toimintaedellytyksiä koskevat tilaaja- ja viranomais-tehtävät.

Ympäristö Liikenne- ja viestintäministeriö on toteuttanut liikenteen ympäristöohjausta ja kehittänyt hallinnon ympäristöjärjestelmää vuonna 1999 hyväksytyyn ympäristöohjelmaan ”Liikenteen toimintalinjat ympäristökysymyksissä” mukaisesti. Ympäristöohjelman eräänä keskeisenä tavoitteena on, että liikenteen kasvihuonepäästöt ovat vuonna 2010 korkeintaan vuoden 1990 tasolla, mikä on ollut lähtökohta myös laadittaessa kansallista ilmastostrategiaa. Ilmastostrategian toimia on toteutettu. Lisätoimia tarvitaan erityisesti ajoneuvojen energiatehokkuuden parantamiseksi ja liikenteen kasvun hillitsemiseksi.

Liikenteen meluongelmat ovat kasvamassa erityisesti taajamissa. Meluhaittojen vähentämiseksi on jatkettu poikkihallinnollisena yhteistyönä kansallisen melustrategian valmistelua. Liikenteen aiheuttamat ilmanlaadun ohjearvojen ylitykset ovat viime vuosien aikana vähen-

tyneet, mutta hiukkasten ja typenoksidien osalta ylityksiä tapahtuu edelleen. Tilannetta parannetaan edelleen tiukkenevin teknisin normein, jotka koskevat sekä ajoneuvoja että polttoaineiden laatua.

Muiden keskeisten ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi jatkettiin liikennejärjestelmään, maankäyttöön, yksittäisten liikennehankkeiden suunnitteluun ja toteutukseen sekä liikennevälineisiin kohdistuvia toimenpiteitä. Ministeriö toteutti yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa kestävä kehityksen mallikuntaprojekteja. Suomessa järjestettiin ensimmäisen kerran kansalaisjärjestöjen, kuntien ja ministeriöiden yhteistyönä Liikkujan viikko.

Viestintäverkot Viestintäverkkojen sääntelyssä on jatkettu teknologianeutraalia sääntelyä. Heinäkuussa 2003 tuli voimaan viestintämarkkinalainsäädännön kokonaisuudistuksen toinen osauudistus. Uudistuksen toisella vaiheella pannaan täytäntöön sähköisen viestintäverkojen ja –palveluiden sääntelyjärjestelmästä annetut Euroopan yhteisön direktiivit. Lisäksi uudistuksella saatetaan viestintämarkkinoita koskeva sääntely uuden perustuslain mukaiseksi. Verkkotunnushallintoa ja verkkotunnusmaksuja koskeva verkkotunnuslaki tuli voimaan syyskuussa 2003.

Liikenne- ja viestintäministeriö asetti kesäkuussa 2003 työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia ehdotus kansalliseksi laajakaistastrategiaksi. Työryhmä luovutti yksimielisen ehdotuksensa joulukuussa. Strategia sisältää ne viestintäpoliittiset toimenpide-ehdotukset, joilla hallitusohjelmassa asetettu tavoite – nopeat, alueellisesti kattavat ja käyttäjilleen kohtuuhintaiset tietoliikenneyhteydet ovat kaikkien kansalaisten saatavilla vuoden 2005 loppuun mennessä – saavutetaan. Työryhmän ehdotuksista on pyydetty lausunnot 2.1.2004 mennessä.

Media Laadukkaiden ja monipuolisten mediapalvelujen kehitystä edistettiin. Kertomusvuonna toimeenpantiin viestintämarkkinalainsäädännön kokonaisuudistuksen toisen vaiheen televisio- ja radiotoimintaan lakimuutokset. Lisäksi arvioitiin uudistuksen ensimmäisen vaiheen, muun muassa toimilupamaksun alentamisen, vaikutuksia.

Vuonna 2003 valtioneuvosto myönsi kaksi uutta toimilupaa analogiseen radiotoimintaan ja laajensi yhden toimiluvan haltijan toimilupa-alueita. Ohjelmistotoimilupia digitaaliseen televisioimintaan myönnettiin 13 kappaletta, näistä 11 toimilupaa myönnettiin alueelliseen toimintaan. Lisäksi kertomusvuonna myönnettiin neljä toimilupaa valtakunnallisen radiotoiminnan harjoittamiseen digitaalisissa televisioverkoissa. Valtioneuvosto muutti televisio- ja radiotoimintaan varattuja taajuuksia koskevaa käyttösuunnitelmaa.

Julkisen palvelun televisio- ja radiotoiminnan resurssien varmistamiseksi televisiomaksua päätettiin korottaa vuoden 2004 alusta. Kertomusvuonna liikenne- ja viestintäministeriö asetti parlamentaarisen työryhmän, jonka tehtävänä on ehdotus Yleisradio Oy:n rahoituksen järjestämisestä siirryttäessä kokonaan digitaaliseen televisioimintaan. Lisäksi työryhmän tulee selvittää, miten digitaaliseen televisioimintaan siirtymistä voitaisiin nopeuttaa sekä minkä aikataulun ja periaatteiden mukaisesti tulisi siirtyä kokonaan digitaaliseen televisiolähetystoimintaan. Työryhmä selvittää lisäksi ohjelmistojen ja palvelujen siirtoon kaapelitelevisioverkoissa (ns. must carry) liittyvän sääntelyn kehittämistä niin, että julkinen palvelu voidaan välittää kilpailullisesti neutraalilla tavalla. Työryhmän toimeksiantoon kuuluu myös sen selvittäminen, miten televisio- ja radiolainsäädännön mukainen julkisen palvelun määrittely ja Yleisradio Oy:n täyden palvelun tehtävä vastaavat ajankohtaisiin viestintäpolitiikan ja konvergoituvan toimintaympäristön haasteisiin sekä onko tarvetta Yleisradio Oy:stä annetun lain (1380/1993) mukaisen yhtiön hallintomallia tarvetta muuttaa. Työryhmä antoi väliraporttinsa joulukuussa 2003, jossa muun muassa ehdotettiin analogisten televisiolähetysten lopettamisajankohdaksi 30.8.2007. Työryhmän loppuraportti annetaan syyskuussa 2004.

Digitaalisen televisioiminnan vauhdittamiseksi kertomusvuonna käynnistettiin digitaalisen television klusteriohjelma, joka jatkuu vuoden 2005 loppuun saakka. Ohjelman tavoitteena

on muun muassa edistää eri toimijoiden yhteistyötä, aktivoita uusia toimijoita, nopeuttaa helppokäyttöisten palvelujen kehittämistä, kaupallistamista ja käyttöönottoa sekä parantaa suomalaista osaamista ja kilpailukykyä digitaalisen television sisältöjen, palveluiden ja teknologioiden markkinoilla.

Viestinnän sisällön sääntelyn lähtökohtana on sananvapaus ja toimialan oma seuranta ja valvonta. Kertomusvuonna ministeriö osallistui aktiivisesti internetin itsesääntelyyn sekä laittoman ja haitallisen aineiston torjumiseen liittyvään työhön.

Lehdistötukea myönnettiin kertomusvuonna noin 12,6 miljoonaa euroa, josta noin viisi miljoonaa euroa maksettiin lehdistötukilautakunnan esityksen mukaisesti nk. valikoivana tukena.

Tietoyhteiskuntapolitiikka, tietosuoja ja tietoturva Valtioneuvosto hyväksyi kansallisen tietoturvastrategian syyskuussa 2003. Strategian toimeenpanosta ja siihen liittyvästä yhteistyöstä vastaa tietoturvallisuusasiain neuvottelukunta, joka toimii liikenne- ja viestintäministeriön johdolla. Kansallisella tietoturvallisuusstrategialla halutaan lisätä kansalaisten ja yritysten luottamusta tietoyhteiskuntaan. Strategian mukaan tietoturvallinen yhteiskunta saavutetaan kehittämällä kansallista ja kansainvälistä alan yhteistyötä, lisäämällä suomalaisten tieto- ja viestintäalan yritysten toiminta-mahdollisuuksia, parantamalla tietoturvallisuusriskien hallintaa, turvaamalla perusoikeuksien toteutuminen ja kansallinen tietopääoma sekä lisäämällä tietoturvallisuustietoisuutta ja -osaamista. Strategiassa esitetään tärkeimmät toimenpiteet näiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

Liikenne- ja viestintäministeriö valmisteli ehdotuksen sähköisen viestinnän tietosuojalain tiiviissä yhteistyössä muiden viranomaisten ja sidosryhmien kanssa ja hallituksen esitys annettiin eduskunnalle lokakuussa 2003. Lakiehdotuksen tavoitteena on parantaa sähköisen viestinnän luottamuksellisuutta, yksityisyyden suojaa ja tietoturvaa. Laki edistää sähköisen viestinnän palvelujen kehittämistä sekä selkeyttää teleyritysten ja muiden sähköisen viestinnän välittäjien vastuita viestinnän luottamuksellisuudesta. Laissa annetaan selkeitä määräyksiä mm. viestintäpalvelujen tilaajiin tai käyttäjiin yhdistettävissä olevien tunnistamistietojen sekä paikantamispalveluissa käytettävien tietojen käsittelystä. Lisäksi teleyrityksille ja yhteisötilaajille ehdotetaan oikeutta suodattaa viestinnän virrasta pois laitonta markkinointisähköpostia ja haittaohjelmia.

Liikenne- ja viestintäministeriö osallistui aktiivisesti hallituksen tietoyhteiskuntaohjelman valmisteluun ja on tiiviisti mukana sen toimeenpanossa. Ohjelma hyväksyttiin osana hallituksen strategia-asiakirjaa syyskuussa 2003.

Postitoiminta Vuoden 2002 alussa voimaan tulleen postipalvelulain soveltamisesta ja vaikutuksista annettiin selonteko eduskunnalle marraskuussa 2003. Kertomusvuonna aloitettiin valmistelut vuonna 2004 pidettävää Maailman postiliiton (UPU) kongressia varten.

Kauppa- ja teollisuusministeriö

Ministeriö vastaa toiminta-ajatuksensa mukaisesti elinkeinopolitiikan asiantuntijaorganisaationa yritysten toimintaedellytyksistä, kansalaisten aseman turvaamisesta markkinoilla ja valtion yritysomaisuuden hoidosta. Ministeriön visio on, että Suomi on kestävä taloudellisen kehityksen ja korkean työllisyyden maa, jossa menestys perustuu huipputaiteeseen, luovuuteen, yrittäjyyteen, alueiden elinvoimaan, toimiviin markkinoihin ja kansainvälisyyteen. Hallinnonalan määrärahat olivat kertomusvuoden talousarviossa ja lisätalousarvioissa yhteensä 1 005 231 000 euroa ja henkilöstömäärä noin 6 700 henkilötyövuotta.

Uudessa hallitusohjelmassa sovittiin tutkimus- ja kehitysrahoituksen lisäämisestä. Kevään lisätalousarviossa t&k -rahoitusta myönnettiin 12 miljoonaa euroa, josta suurin osa kohdennettiin Tekesin tutkimus- ja avustusmomenteille.

Yrittäjyyden politiikkaohjelmaa alettiin toteuttaa hallituksen strategia-asiakirjassa hyväksyty mukaisesti. Poliitiikkaohjelman tärkeimmistä seurantakohteista, yritysverotuksesta, tehtiin linjapäätökset marraskuussa.

Teknologiapolitiikka Teknologiapolitiikan osuus hallinnonalan määrärahoista oli kertomusvuonna noin 440 miljoonaa euroa. Teknologiarahoituksen tuloksellisuuden ja vaikutusten tutkimista ja mittaamista jatkettiin yhdessä hallinnonalan yksiköiden kanssa.

Ministeriö käynnisti hallinnonolansa innovaatiotoiminnan strategisten linjausten laadinnan innovaatioympäristön tukijärjestelmän arviointiraportin jatkotyönä. Loppuvuodesta käynnistyi sektoritutkimuslaitosten arviointi, joka toteutetaan yhdessä opetusministeriön kanssa.

Teknologian mahdollisuuksia ja vaikutuksia yhteiskuntaan ja elinkeinoelämään tutkitaan ProACT -ohjelmalla, josta valmistui kansainvälisen asiantuntijaryhmän väliarviointi. Teknologian ennakoitihanketta jatkettiin toteuttamalla joukko esiselvityksiä tulevaisuuden muutosvoimista.

TE-keskuksiin saatiin viisi uutta teknologia-asiantuntijaa. Syyskuussa aloitti työnsä selvitysmies tutkimus- ja kehitysrahoituksen käytön tehostamiseksi alueilla. Sekä VTT että Tekes tutkivat toimintansa alueellisia vaikutuksia ja julkaisivat tutkimustulokset raporteina. VTT:n Outokummun yksikkö siirrettiin Geologian tutkimuskeskukselle.

Suomalaiset menestyivät kohtalaisesti vuoden alkupuolella käynnistyneissä EU:n tutkimuksen kuudennen puiteohjelman ensimmäisissä tarjouskilpailuissa. Ministeriö on pyrkinyt parantamaan Suomen vaikutusmahdollisuuksia puiteohjelman toteutuksessa ja aktivoimaan suomalaisia osallistumaan.

Yhteistyö Kiinan kanssa jatkui tiiviinä monine teknologiavierailuineen. Tekes avasi toimiston Pekingissä. Lisäksi yhteyksiä Shanghain alueella vahvistettiin.

Sähköturvallisuuslainsäädännön osittaisuudistuksen toinen vaihe, standardisointilaki sekä räjähdysvaarallisia aineita koskevan lainsäädännön kokonaisuudistus ovat valmistumassa. Yhdessä kemianteollisuuden kanssa käynnistettiin EU:n kemikaalilainsäädännön (REACH) uudistuksen teollis-taloudellisia vaikutuksia koskeva selvitys.

Kaivoslain uudistusta ja kaivosturvallisuussäädöksiä koskevat työryhmämuistiot julkistettiin, ja työtä jatkettiin saatujen lausuntojen pohjalta. Kaivoskivennäisten etsintä jatkui vilkkaana, samoin isojen ulkomaisten yhtiöiden kiinnostus varausten ja valtausten tekemiseen.

Yrityspolitiikka TE-keskusten asiakaspalvelua sekä kansainvälistymis- ja teknologiapalveluja parannettiin vahvistamalla TE-keskusten teknologiayksiköiden resursseja. Pk-yritysten tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä koskeva hanke käynnistettiin. Alueellinen ja seudullinen yhteistyö lisäsi yrityspalvelujen saatavuutta ja vaikuttavuutta. TE-keskusten yhteydessä toimivien yrityspalvelupisteiden palveluja koottiin tehokkaiksi palvelukokonaisuuksiksi verkostoitumalla muiden seudullisten yritystoimintaa edistävien organisaatioiden kanssa. Uusia seudullisia yrityspalvelupisteitä perustettiin 15.

TE-keskusten tulosohejausta kehitettiin edelleen strategisempaan suuntaan. Ennakointi kytkettiin tiiviimmin tulosjohtamiseen. Tulosohejauksen kehittäminen on toteutettu yhdessä työministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön kanssa. Toiminnassa korostui kehittämisspalvelujen, yritysrahoituksen sekä tutkimus- ja kehittämisrahoituksen integrointi asiakkaiden tarpeita vastaavien palvelukokonaisuuksien rakentamiseksi. Tähän yhteistyöhön osallistuivat TE-keskusten lisäksi muun muassa Tekes, Finnvera, Finpro, PRH ja Keksintösäätiö. Lisäksi käynnistettiin yritysasiakkaiden palvelumallin kehittämishanke ja sitä tukevan AS-KO-tietojärjestelmän kehittäminen.

TE-keskusten hallinnon kehittämiseksi käynnistettiin TE-keskusten evaluointitutkimus. TE-keskusten hallintoa hajautettiin perustamalla tietohallinnon palveluyksikkö Etelä-Savon TE-keskuksen yhteyteen syyskuussa. Kehitettiin ja otettiin käyttöön pk-yritysten innovaatio- ja tuotekehitystyötä tukeva TuoteStart –asiantuntijapalvelu sekä yritysten verkostoitumiskyvyn arviointi- ja kehittämispalvelu Verkostoreittaus.

Kertomusvuonna valmistuivat EU:n rakennerahasto-ohjelmien väliarvioinnit, joiden tarkoituksena on parantaa ohjelmityön laatua ja tunnistaa tarvittavat muutokset. Arviointijoiden mukaan erityisiin ohjelman muutoksiin ei ole aiheita. Arviointien toimenpidesuosituksot käsitellään EU-ohjelmien seurantakomiteoissa tulevana vuonna.

Kertomusvuonna käynnistettiin vuoden 2004 alkupuolelle jatkuva Finnvera Oyj:n arviointihanke, jossa selvitetään yhtiön viennin rahoitukseen, kotimaan pk-rahoitukseen sekä organisaatioon liittyviä kysymyksiä. Finnveran kotimaan pk-yritysten rahoittamista koskevan toimialamäärittelyn väljentämisestä annettiin hallituksen esitys. Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) osarahoituksen laajentaminen Finnveran kotimaan pk-takaukseen käynnistettiin.

Muun muassa erilaisia vaihtoehtoja valtion suoran ja ehdottoman vastuun järjestämiseksi Finnveran myöntämistä vientitakuista ja erityistakauksista käsitellyt työryhmä jätti mietintönsä. Niin sanottu Basel II -sääntely tulee voimaan vuoden 2006 lopussa.

Kuluttaja- ja kilpailupolitiikka Uutta kuluttajapoliittista ohjelmaa valmisteltiin vuosille 2004 – 2007. Kuluttajaviraston ja kuluttajavalituslautakunnan toimintaa kehitettiin arviointien pohjalta. Kuluttajavalituslautakunnan siirto oikeusministeriön hallinnonalalle käynnistettiin.

Tuoteturvallisuutta koskeva esitys annettiin eduskunnalle. EU:ssa annettiin asetusehdotukset kuluttajaviranomaisten yhteistyöstä ja terveysväittämistä sekä direktiiviehdotus markkinointia koskevan lainsäädännön uudistamisesta. Kosmetiikkalainsäädännön uudistamisesta valmistui työryhmäehdotus, ja uuden elintarvikelain valmistelu käynnistyi.

Kilpailunrajoituksia koskevaan lakiin valmisteltiin muutokset, jotka johtuvat uudesta EY:n kilpailusääntöjen täytäntöönpanoasetuksesta. Osallistuttiin yrityskeskittymien valvontaa koskevan EY -asetuksen uudistamistyöhön. OECD:n sääntelyuudistuksen Suomea koskevassa maaraportissa tarkasteltiin muun muassa kilpailulainsäädäntömme ja -politiikkamme nykytilaa. Kilpailututkimuksen kehittämistä varten päätettiin perustaa instituutti. Lisäksi

käynnistettiin julkisia hankintoja koskevan lainsäädännön kokonaisuudistuksen kansallinen vaihe.

Kansainvälistymispolitiikka Vientifoorumin toimesta selvitettiin viennin ja kansainvälistymisen edistämisen resurssit, arvioitiin julkisten kansainvälistymispalveluiden tarjontaa sekä yritysten kokemuksia ja näkemyksiä palveluista ja palvelujärjestelmästä. Eniten yritykset arvioivat jatkossa tarvitsevansa rahoitus- ja markkinointipalveluita. Vientifoorumi teki esityksen viennin ja kansainvälistymisen edistämisen strategiaksi.

Toimialakohtainen tuki yritysten yhteistoimintaan suunnattiin kansainvälistymisvalmiuksia parantaviin ja tehostaviin, pitkäkestoisin hankkeisiin kuten vientirenkaisiin ja pienten yritysten viennin kumppanuusohjelmiin. Vientirenkaiden toiminnasta käynnistettiin arviointi. Kiinnostus yhteishankkeisiin osallistumiseen on edelleen kasvanut. Myös PuuEurooppa -projektiin hankkeita tuettiin.

Ulkomaankauppaa edistävien järjestöjen ja Finpro ry:n säädösuudistus valmistui, kun järjestöille laadittiin uudet tulosasiakirjat. Tulostuloksia kehitetään yhteistyössä. Finpro ry:n tytäryhtiön toiminta ja talous saatiin vakaalle pohjalle.

Sisämarkkinakaupan esteiden vähentämiseen tähtäävä komission ns. SOLVIT -hanke käynnistettiin tiedotuskampanjalla. Kertomusvuonna aloitettiin yritysten näkemyksiä keskeisimpiin EU:n lainsäädäntö- ja politiikkahankkeisiin kartoittavan yrityspaneelin kansallinen toiminta. Lisäksi käynnistettiin ministeriön Venäjä-toimintalinjausten uudistaminen sekä Kiina-strategian linjausten toimeenpano.

Energiapolitiikka Kansallisen ilmastostrategian toteuttaminen jatkui. Tähän toimenpidealueeseen vaikuttivat myös lausumat, jotka eduskunta antoi viidettä ydinvoimalaitosta koskevan periaatepäätöksen yhteydessä. Uusiutuvien energialähteiden käytön edistämisessä ja energiansäästöä toteutettiin vuoden 2002 lopussa valmistuneita, eduskunnan lausumien mukaisesti vahvistettuja edistämishankkeita. Energiansäästön säädöksistä valmistui työryhmämietintö. Kivihiilen käytön hallittua rajoittamista pohtiva toimikunta antoi väliraporttinsa vuoden lopussa.

Kansallisen ilmastostrategian uusimistyö käynnistyi kauppa- ja teollisuusministerin johtaman ilmasto- ja energiapolitiikan ministerityöryhmän johdolla. Keskeisin peruste uusimistyölle on kertomusvuonna hyväksytty EU:n päästökauppadirektiivi, jonka kansallinen toimeenpanovastuu osoitettiin valtioneuvoston periaatepäätöksellä kauppa- ja teollisuusministeriölle tammikuussa 2003. Päästökauppalaian ja päästöoikeuksien jakosuunnitelman valmistelu eteni pitkälle. Päästökauppadirektiivin toimeenpano on osoittautunut poikkeuksellisen merkittäväksi ja moniulotteiseksi asiaksi. Päästökaupan vaikutuksia ja yhteensovittamista muihin energiatuotannon ohjauskeinoihin selvittävä työryhmä antoi energiaverotukseen liittyvän väliraporttinsa vuoden lopussa.

Kertomusvuonna saatettiin voimaan sähkömarkkinalain muutos muun muassa korvausmenettelystä, jonka tarkoituksena on vähentää sähkön jakeluhäiriöiden kestoja sekä lievittää sähkön käyttäjän kokemaa haittaa. Vuoden 2004 alussa voimaan tulevan lainsäädännön perusteella sähkön alkuperä voidaan selvittää. Sähkö- ja maakaasumarkkinalakeihin valmisteltiin markkinoiden valvontaa ja toimitusvarmuutta koskevia muutoksia.

Omistajapolitiikka Hyvän hallintotavan (corporate governance) systemaattista kehittämistä valtionyhtiöissä ja valtion osakkuusyhtiöissä jatkettiin valtioneuvoston aikaisemmin hyväksymän suosituksen mukaisesti.

Valtion omistajapolitiikan selvitysmies Matti Vuoria jätti raporttinsa ministeriölle joulukuussa. Raporttiin sisältyy ehdotus valtion omistajapolitiikkaa koskevaksi periaatepäätök-

seksi. Samassa yhteydessä antoi mietintönsä johtaja Markku Tapion johdolla toiminut omistajaohjaustyöryhmä. Työryhmä esittää omistajaohjauksen keskittämistä perustettavaan omistajaohjausyksikköön, jolle siirrettäisiin kaikkien markkinaehtoisesti toimivien yritysten omistajaohjaus ja joka vastaisi yleisestä omistajapoliittisesta valmistelusta ja koordinoinnista. Yksikkö osallistuisi kaikkien erityistehtäviä hoitavien yhtiöiden omistajaohjaukseen siltä osin kuin kysymys on keskeistä corporate governance -periaatteista ja niiden noudattamisesta. Regulaatio-ongelmien ratkaisemisen kannalta omistajaohjausyksikön paras sijoituspaikka olisi valtioneuvoston kanslia. Työryhmä esittää, että omistajaohjauksen keskittyminen käynnistyisi välittömästi valtioneuvoston päätökseen perustuvalla toiminnallisella yhteistyöjärjestelyllä ja että omistajaohjausyksikkö aloittaisi toimintansa viimeistään 1.1.2007.

Suomen valtio myi omistamansa kolme miljoonaa Kone Oyj:n B-sarjan osaketta. Valtion saamat nettomyyntitulot olivat 136,2 miljoonaa euroa, joten valtion runsaan vuoden mittaisesta Kone Oyj:n osakeomistuksesta kertyi yli 30 miljoonan euron myyntivoitto.

Valtioneuvosto antoi eduskunnalle esityksen eduskunnan suostumuksen saamisesta toimenpiteille, joiden seurauksena valtio voi luopua enemmistöomistuksesta Fortum-konsernin öljyliiketoiminnassa. Perustettavassa öljy-yhtiössä valtiolla säilyy kuitenkin määräysvalta yhdessä Fortumin kanssa.

Yrittäjyyden politiikkaohjelma Yrittäjyyden politiikkaohjelman tavoitteena on varmistaa yritysten toimintaympäristön vakaa ja pitkälläkin aikavälillä ennustettavissa oleva kehitys sekä nostaa Suomi yrittäjyyden toimintaedellytysten suhteen Euroopan kärkimaiden joukkoon.

Yrittäjyyden politiikkaohjelman organisoituminen tapahtui syksyn 2003 aikana. Hallituksen strategia-asiakirjaan sisältyvä ohjelmaluonnos hyväksyttiin syyskuussa. Tämän jälkeen siirryttiin viidestä osa-alueesta koostuvan ohjelman varsinaiseen toteutusvaiheeseen. Ohjelman toimeenpanosuunnitelma toteutetaan projekteittain, joille on sovittu vastuuministeriöt ja –henkilöt sekä aikataulut.

Yrittäjyyden politiikkaohjelman tärkeimmistä seurannan kohteista, yritysverotuksesta, tehtiin poliittiset linjapäätökset marraskuussa 2003. Myös useat muut yrittäjyyden kannalta keskeiset hankkeet edistyivät suunnitelmien mukaisesti. Työministeriön toimialaan kuuluvista kysymyksistä muun muassa sosiaalisia yrityksiä koskeva hallituksen esitys hyväksyttiin eduskunnassa ja starttirahaa koskevasta lainsäädännöstä tehtiin starttirahan kehittämistä käsitelleessä työryhmässä linjaukset.

Joulukuussa 2003 valmistui kauppa- ja teollisuusministeriön ensimmäinen yrittäjyyskatsaus, jonka tavoitteena on muodostaa yleiskuva yrittäjyyden ja yritystoiminnan toimintaedellytyksistä ja kehitystrendeistä. Tarkoituksena on, että jatkossa yrittäjyyskatsaukset ilmestyisivät säännöllisesti vuosittain ja ne luotaisivat politiikkaohjelman toimenpiteiden vaikutusta yritysten ja yrittäjien toimintaolosuhteisiin.

Hallinto Ministeriön strategian uudistamista valmisteltiin syksyllä 2003. Uusittu strategia tulee voimaan vuoden 2004 alkupuolella. Ministeriö korosti jo vuoden 2004 tavoitteiden asetannassa valtion tulosohtaus- ja tilivelvollisuusudistuksen vaatimuksia. Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukainen kannustava palkkausjärjestelmä kattoi vuoden 2003 lopussa noin 70 prosenttia koko hallinnonalan virastoista ja laitoksista. Heinäkuun alussa ministeriön markkinaosaston ulkomaankaupparyhmä (16 htv) siirtyi ulkoasiainministeriöön.

Sosiaali- ja terveysministeriö

Yleistä Vuoden 2003 alkua leimasi uuden hallituksen ohjelman taustavalmistelu. Sosiaali- ja terveysministeriön vastuulla olevat asiat ryhmiteltiin neljään asiakokonaisuuteen, jotka ovat terveyden- ja toimintakyvyn edistäminen, työelämän vetovoiman lisääminen, syrjäytymisen ehkäisy ja hoito sekä toimivat palvelut ja kohtuullinen toimeentuloturva. Hallitusohjelmassa korostettiin myös lapsiperheiden hyvinvointia ja sukupuolten välistä tasa-arvoa. Hallitusohjelmassa sovittiin sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksien lisäyksistä sekä eräiden toimeentuloturvaetuuksien korotuksista. Toimintavuoden aikana jatkettiin tai käynnistettiin hallitusohjelman sisältämien laajojen, koko hallituskauden kattavien, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä työelämän kehittämisohjelmien toimeenpanoa.

Työttömyys aleni hieman kertomusvuonna. Köyhyysriski on Suomessa edelleen EU-maiden alhaisimpia. Kansalaisten tyytyväisyys terveydenhuollon palveluihin on myös säilynyt muihin EU-maihin verrattuna korkeana. Suomi on verraten tasaisen tulonjaon maa; tuloeroissa ei ole tapahtunut 2000-luvun alkuvuosina suuria muutoksia. Keskeisten toimeentuloturvaetuuksien käyttö, eläkkeensaajien lukumäärän kasvua lukuun ottamatta, pysytteli edellisen vuoden tasolla.

Sosiaalimenoihin käytettiin arviolta 38 miljardia euroa, josta valtion talousarvion kautta rahoitettiin kolmannes. Sosiaaliturvaa koskeneet uudistukset sekä valtionosuuksien lisäys vahvistivat palvelujärjestelmän toimivuutta ja sosiaalimenojen kestävästä rahoitusta. Sosiaalimenojen BKT-osuus, 26,5 %, oli alle EU-maiden keskitason, samoin asukasta kohden laskeutunut sosiaalimenot.

Terveyden- ja toimintakyvyn edistäminen Hallinnonalan toiminnan painotuksena oli vähentää väestöryhmien välisiä terveyseroja, jotka terveydentilan yleisestä kohenemisestä huolimatta ovat edelleen merkittäviä. Terveys 2015 –kansanterveysohjelman toimeenpano jatkui kertomusvuonna. Ohjelma toimii kansallisen terveyspolitiikan linjausasiakirjana ja se korostaa ehkäisevän terveydenhuollon merkitystä. Terveyttä edistävää liikuntaa koskevan valtioneuvoston periaatepäätöksen toimeenpanoa jatkettiin.

Työikäisten toimintakyvyn kohentamiseksi parannettiin työterveyshuollon asemaa. Työterveyshuollon neuvottelukunta valmisteli valtioneuvoston periaatepäätöstä Työterveys 2015 ja siihen liittyvää työterveyshuollon toimeenpanosuunnitelmaa. Syksyllä 2003 käynnistettiin työelämän vetovoimaa edistävän Veto –ohjelman osahanke ”Tehokas työterveyshuolto ja kuntoisuus”. Maatalousyrittäjien työterveydenhuollon kehittämiseksi laadittiin ehdotus.

Valtioneuvosto antoi lokakuussa 2003 periaatepäätöksen alkoholipolitiikan linjauksista. Periaatepäätöksen mukaisesti käynnistettiin vuosia 2004–2007 koskevan alkoholiohjelman valmistelu. Ohjelman tavoitteena on alkoholista aiheutuvien haittojen vähentäminen. Lasten mielenterveys oli toimintavuoden painotuksena. Vanhusten toimintakyvyn tehostamiseksi käynnistettiin laaja toimenpidekokonaisuus.

Työelämän vetovoiman lisääminen Työolojen myönteinen kehitys jatkui. Työkykyä ylläpitävään toimintaan ja työturvallisuuden edistämiseen panostettiin työpaikoilla entistä enemmän. Useat kuolemantapaukset rakennustöissä korostivat kuitenkin työturvallisuustoiminnan tärkeyttä. Sairauspoissaolojen ja työkyvyttömyyseläkkeiden lukumäärän kasvun merkittäviä syitä olivat mielenterveyden häiriöt sekä tuki- ja liikuntaelinsairaudet. Kiire, stressi ja jaksaminen säilyivät työhyvinvoinnin haasteina.

Uusi työturvallisuuslaki tuli voimaan 1.1.2003. Laki otettiin hyvin vastaan työelämässä.

Työsuojelupiirien voimavarojen sekä toiminnan sisällöllistä kehittämistä jatkettiin kertomusvuonna. Työsuojeluvalvontaa tehostettiin uudistamalla työsuojelupiirien aluejakoa. Työsuojelupiirien lukumäärä vähenee yhdestätoista kahdeksaan vuoden 2004 alusta. Euroopan unionin piirissä tapahtuva työturvallisuuteen liittyvä normitus- ja kehitystyö jatkui ja vuonna 2002 hyväksytyin uuden työterveys- ja työturvallisuusstrategian toteuttamista seurattiin.

Työelämän kehittämissuunnitelmissa painotettiin yhteistyötä ja työssä jaksamista. Toimintavuonna käynnistyi työelämän vetovoiman ja työikäisten työ- ja toimintakyvyn edistämiseen tähtäävä Veto-ohjelma. Ohjelman osa-alueita ovat hyvä työelämän laatu ja turvallisuuskulttuuri, tehokas työterveyshuolto ja kuntoutus, työelämän monimuotoisuus ja tasa-arvo sekä kannustava toimeentuloturva ja työssäoloaika.

Työssä jatkamista kannustaa vuonna 2005 voimaan tuleva työeläkeuudistus. Lakimuutoksilla joustavoitetaan eläkkeelle siirtymisen ajankohtaa. Eläkkeiden laskutapa muuttuu koko työhistoriaan perustuvaksi. Uudistus sisältää muutoksia, jotka toteuttavat hallitusohjelman tavoitteita eläkejärjestelmän kehittämisestä ja työssä pysymisestä. Samat periaatteet on tarkoitus toteuttaa julkisen sektorin eläkkeissä.

Työttömyysturvalain uudistus tuli voimaan vuoden 2003 alusta. Uudistuksessa helpotettiin mm. lyhytaikaisten töiden vastaanottoa. Eläkkeenhakijan ja -saajan työeläkeasioiden hoitaminen helpottuu vuoden 2004 alusta, kun eläkkeenhakija tekee työeläkehakemuksen vain yhteen työeläkelaitokseen. Eri tahojen eläkejärjestelmien kesken otetaan käyttöön viimeistä eläkelaitosta koskeva järjestely, joka tulee voimaan 1.1.2004.

Syrjäytymisen ehkäisy ja hoito Osana EU:n jäsenmaiden köyhyyden ja syrjäytymisen vastaista yhteistyötä laadittiin järjestyksessä toinen köyhyyden ja syrjäytymisen vastainen kansallinen toimintasuunnitelma vuosiksi 2003 – 2005. Suomen suunnitelmassa korostettiin pohjoismaisen hyvinvointivaltion toimintaperiaatteiden vahvistamista köyhyyden ja syrjäytymisen ehkäisyssä sekä toimijoiden yhteistyötä. Huomiota kiinnitettiin vakavan syrjäytymisuhan alaisten ryhmien selviytymiseen.

Kuntouttavan työtoiminnan ohjausryhmä jatkoi kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain toimeenpanon seurantaan sekä arvioi toiminnan tuloksia ja vaikutuksia. Toiminnan käynnistymisessä esiintyneitä alueittaisia eroja selvitettiin vuoden 2003 aikana.

Sosiaalisesta luototuksesta annettu laki tuli voimaan kertomusvuonna. Toiminnasta laadittiin opas kunnille. Vuosi 2003 oli Euroopan unionin vammaisten vuosi. Lähihuhteissa tapahtuvan väkivallan ehkäisemiseksi laadittiin toimintaohjelma, joka toteutetaan vuonna 2004.

Toimivat palvelut ja kohtuullinen toimeentuloturva Valtioneuvosto hyväksyi sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelman vuosille 2004 – 2007. Edellisen ohjelman toimeenpano vietiin päätökseen. Uudella ohjelmalla vahvistetaan sosiaali- ja terveydenhuollon lähivuosisien tavoitteet, toimenpiteet, suositukset sekä ohjeet. Painotuksena on palveluiden saatavuus, lasten ja nuorten sekä lapsiperheiden palvelut, ikäihmisten palvelut, mielenterveys- ja päihdetyö sekä työvoima ja palveluiden rahoitus.

Kansallisen terveyshankkeen toteutusta jatkettiin. Hankerahoituksella tuettiin alueellisten ja seudullisten palvelukokonaisuuksien muodostamista ja toiminnan tehostamista. Vuoden 2003 painotuksena oli perusterveydenhuollon yleisten toimintaedellytysten ja erikoissairaanhoidon erityisvastuualueiden yhteistyön vahvistaminen. Valmisteltiin myös hoitoon pääsyn, terveydenhuoltohenkilöstön täydennuskoulutuksen ja sähköisten potilasasiakirjajärjestelmien periaatteet. Terveydenhuollon tietoteknologian uudistaminen liitettiin osaksi hallituksen tietoyhteiskuntaohjelmaa. Terveydenhuollon rahoitusta vahvistettiin lisäämällä valtionosuuksia.

Lääkekustannusten kasvua pystyttiin rajoittamaan 1.4.2003 voimaan tulleella lääkelain muutoksella, joka mahdollisti korvaavan lääkkeen käyttöönoton. Lääkevaihto halvempaan lääkkeeseen ja lääketehaiden hintakilpailu tuottivat vuoden 2003 aikana 55 miljoonan euron säästöt lääkekorvausmenoihin. Lääkekorvausjärjestelmän uudistamista ja lääkkeiden erityiskorvauksen kohdentamista vaikeasti ja pitkäaikaisesti sairaille valmisteltiin.

Tartuntatautilain ja -asetuksen muutoksilla tehostettiin tartuntatautien torjuntaa. Sairaanhoidopiirien mahdollisuudet sairaalainfektioiden ehkäisyyn paranevat uusien rekisterioikeuksien myötä. Neuvolatoiminnan asiantuntijaryhmä valmisti ehdotuksen oppaaksi lastenneuvolatoiminnan kehittämiseksi kunnissa.

Kuntien ympäristöterveydenhuollon valvonnan tuloksellisuuden parantamiseksi tarkoitettu yhteistoimintakokeilu käynnistyi vuonna 2003. Työryhmä laati ehdotuksen kuntien toimeenpaneman ympäristöterveydenhuollon valvonnan suunnitelmallisuudesta ja maksullisuudesta. Kansallisen kemikaalistrategian valmistelu aloitettiin.

Valtioneuvosto antoi lokakuussa periaatepäätöksen sosiaalialan tulevaisuuden turvaamiseksi. Päätöksen pohjalta käynnistettiin sosiaalialan kehittämishankkeen toimeenpano. Hanke kattaa vuodet 2003 – 2007. Myös hankkeen rahoituksesta sovittiin lisäämällä valtionosuuksia. Palvelusetelin käyttöä koskeva laki valmisteltiin. Laki tulee voimaan vuoden 2004 alusta ja sitä on tarkoitettu soveltaa kotipalveluiden hankkimiseen. Kertomusvuonna valmisteltiin vammaisten asumispalveluja ja apuvälinepalveluja koskevat laatusuositukset.

Perhepolitiikan tehostamiseksi valmisteltiin perhepoliittinen strategia –asiakirja, jossa esitettiin tavoitteita perhepolitiikan uudistamiseksi. Strategian ja hallitusohjelman painotusten pohjalta käynnistettiin perhepoliittisen tavoiteohjelman valmistelu. Kertomusvuonna päätettiin perhepoliittisten etuuskien, mm. lapsilisän, tasokorotuksista. Työmarkkinatuen tarveharkintaa lievennettiin ja aikuiskoulutustuen perusosa nousi.

Sukupuolten tasa-arvon edistäminen Naisten ja miesten välisen tasa-arvon edistämiseksi ja sukupuoleen perustuvan syrjinnän poistamisessa keskityttiin valtavirtaistamiseen ja lainsäädännön uudistamiseen. Sukupuolivaikutusten arviointi otettiin osaksi lainsäädännön valmistelua. Tasa-arvolain uudistamista jatkettiin. Selvityshenkilö asetettiin selvittämään samapalkkaisuuden edistämistä.

Naiskaupan vastaisia toimia jatkettiin teettämällä selvitys Palermon yleissopimusta täydentävän ihmiskauppalisäpöytäkirjan vaikutuksesta sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan ja osallistumalla ihmiskauppaa koskevan lainsäädännön valmistelutyöhön. Naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisytyötä jatkettiin. Kansallisen tasa-arvon toimintaohjelman laatiminen aloitettiin. Pohjoismaisessa yhteistyössä oli esillä miesnäkökulma ja maahanmuuttajanaisten aktiivointi, pohjoismais-baltialaisella sektorilla puolestaan prostituutiokysymykset.

Kansainvälinen toiminta Euroopan unionin neuvosto jatkoi sosiaaliturvajärjestelmien koordinaatioasetuksen uudistamista. Potilaiden liikkuvuutta käsittelevän ministeritason ryhmän loppuraportti hyväksyttiin. Sosiaali- ja terveysministeriö osallistui aktiivisesti uutta perustuslaillista sopimusta valmistelevalle konventin ja hallitusten välisen konferenssin valmistelutyöhön terveys- ja sosiaalikeskusteluissa.

Pohjoisen ulottuvuuden sosiaali- ja terveysalan kumppanuusohjelma hyväksyttiin syksyllä Oslolla. Hankkeessa on mukana 15 valtiota ja 6 keskeistä alueella toimivaa kansainvälistä järjestöä ja organisaatiota. Suomi valittiin yhdessä Karjalan tasavallan kanssa Barentsin neuvoston uuden terveys- ja sosiaalialan työryhmän puheenjohtajaksi vuosiksi 2004 – 2005. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan lähialuehanketoimintaa valmisteltiin uuden sosiaali- ja terveysalan keskipitkän aikavälin toimintasuunnitelman painopisteiden mukaisesti.

Pohjoismaiset sosiaali- ja terveysministerit allekirjoittivat uudistetun pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen. Pohjoismaiden ja Baltian maiden huumeasioista vastaavat ministerit hyväksyivät yhteisen huumepoliittisen julkilausuman. Kertomusvuonna Suomi allekirjoitti WHO:n tupakoinnin torjuntaa koskevan puitesopimuksen. Helsingissä järjestettiin WHO:n vammaisten kuntoutusta käsittelevä maailmanlaajuinen kokous. YK:ssa käynnistettiin vammaisten oikeuksia koskevan sopimuksen neuvottelut.

Työministeriö

Työllisyyspolitiikan tavoitteet ja toimintaympäristö Hallituksen talouspolitiikan tärkein tavoite on työllisyyden lisääminen vähintään 100 000 hengellä vaalikauden loppuun mennessä. Pidemmällä aikavälillä pyrkimyksenä on 75 %:n työllisyysasteen saavuttaminen. Alueellisia työttömyyseroja kavennetaan. Tavoitteiden toteutuminen edellyttää vahvaa talouskasvua ja yhteistyötä työmarkkinaosapuolten kesken. Työhallinnon toimintastrategia vuosille 2003 – 2010 perustuu hallitusohjelmassa mainittuihin työpolitiikan tavoitteisiin ja EU:n työllisyysstrategiaan. EU:n työllisyyspolitiikan suuntaviivojen määrää supistettiin, ja niiden painopiste siirtyi keskipitkälle aikavälille. Suuntaviivojen pohjalta tehty kansallinen työllisyyspolitiikan toimintasuunnitelma valmistui lokakuussa. Toimintasuunnitelma tukee osaltaan hallitusohjelman tavoitteita. Työpolitiikan strategian tueksi valmisteltiin uusi tutkimusohjelma vuosille 2003 – 2007.

Työttömyys aleni vuonna 2003. Työttömiä oli Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan 234 800 henkilöä eli noin 2 500 henkilöä vähemmän kuin vuotta aiemmin. Työttömyysaste oli 9 %. Työttömyysasteen lasku johtui työvoimapolitiittisten toimenpiteiden määrän kasvusta (+8 000) ja työvoiman tarjonnan vähenemisestä (-10 000). Työnvälityksessä työttömiä työnhakijoita oli keskimäärin 288 800 henkilöä eli 5 000 vähemmän kuin edellisenä vuonna. Työvoimapolitiittisin toimenpitein sijoitettuna oli keskimäärin 88 000 henkilöä, mikä työvoimaan suhteutettuna vastaa 3,4 %. Työhallinnon määrärahat olivat 2,2 mrd. euroa, josta työvoimapolitiikan toimeenpanoon oli varattu 1,8 mrd. euroa ja Euroopan rakennerahastojen (ESR) ohjelmien toteutukseen 222 milj. euroa. EU:n määritelmän mukainen työttömien aktivointiaste oli 23,3 %.

Hitaan talouskasvun seurauksena työllisyystilanne kokonaisuudessaan heikkeni. Työllisten määrä väheni 7 500 henkilöä, ja työllisyysaste laski edellisvuoden 67,7 %:sta 67,3 %:iin. Eniten työpaikkojen määrä väheni teollisuudessa (-24 000). Osa vähennyksestä aiheutui tuotannon siirtymisestä maihin, joissa työvoimakustannukset ovat alempia. Palvelualoilla työllisyys lisääntyi (+17 000).

Poikkihallinnollinen työllisyysohjelma Työllisyysohjelma on yksi hallituksen neljästä politiikkaohjelmasta. Työllisyysohjelman tarkoitus on alentaa työttömyyttä ja edistää yritysten työvoiman saantia. Ohjelman keskeisiä hankkeita ovat julkisen työvoimapolitiikan uudistaminen, työmarkkinatuen aktivointi, osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen, työurien pidentäminen ja työelämän kehittäminen.

Hallitusohjelman mukaan työvoimapolitiikan kehittämiseksi toteutetaan vuosina 2004 – 2006 julkisen työvoimapolitiikan uudistus. Vaikeasti työllistettävien tukitoimien järjestäminen eriytetään työnvälityksestä työvoiman palvelukeskuksiin, jotka ovat alue- ja paikallistason viranomaisten ja muiden palveluntuottajien asiantuntijaverkostoja. Keskuksia pyritään perustamaan vuoteen 2006 mennessä noin 40. Työministeriö myönsi vuodelle 2004 rahoituksen 15 työvoiman palvelukeskukselle ja 10 yhteispalvelupisteelle.

Työmarkkinoiden toimivuuden edistäminen Työhallinnon keskeisenä tehtävänä on edistää työmarkkinoiden toimivuutta. Toimenpiteiden toteutus tapahtuu valtaosin työvoimatoimistoissa. Vuoden 2003 aikana työvoimatoimistoihin ilmoitautui 809 000 työnhakijaa, joista työttömiä oli 572 500 henkilöä. Kertomusvuoden aikana päättyi noin 890 000 työttömyysjaksoa. Tähän lukuun sama henkilö voi sisältyä useamman kerran. Avoimilta työmarkkinoilta työtä saaneiden osuus oli 59 % päättyneistä työttömyysjaksoista. Vuoden aikana työvoimatoimistoihin ilmoitettiin arviolta 338 000 avointa työpaikkaa. Näistä täyttyi 92 %.

Laki julkisesta työvoimapolitiikasta tuli voimaan vuoden 2003 alusta. Lailla selkeytettiin julkista työvoimapolitiikkaa koskevia säännöksiä: erillislakeja yhdistettiin sekä tehtiin tarvittavat

työeläke- ja työttömyysturvaratkaisuista johtuvat sisällölliset muutokset säännöksiin. Myös maksulliset työnantajapalvelut vakiinnutettiin uudessa laissa osaksi työvoimatoimiston palveluvalikoimaa.

Työnhakija-asiakkaiden työhönsijoittumista tuetaan ensisijaisesti omatoimisten ja henkilökohtaisten työnhakupalvelujen sekä ammatillisen kehittymisen palvelujen ja muiden aktiivointiohjelmien avulla. Työnhakija-asiakkaiden palvelun lähtökohtana on yksilöllinen palvelutarve, jonka työvoimatoimisto arvioi vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa. Työvoimatoimiston ja asiakkaan yhteistyönä laaditaan työnhakusuunnitelma ja osaamiskartoitus. Työtä hakeville on tarjolla aiempaa monipuolisempi valikoima sähköisiä työnhakupalveluja.

Työnantaja-asiakkaiden palvelussa keskeinen tehtävä on avointen työpaikkojen täyttäminen ja osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen yrityksille. Sähköinen palvelu työnantajille on laajenemassa. Työnantaja-asiakkaiden palvelua on kehitetty sopimusasiakkuuden suuntaan. Työvoimatoimistojen yhteyksiä alueensa työnantajiin on kehitetty vakiinnuttamalla tavoitteelliset työnantajakäynnit osaksi työvoimatoimiston palvelumallia. Ministeriön teettämän työnantajahaastattelun mukaan rekrytointivaikeudet olivat edellisvuoden tasolla. Työvoiman niukkuutta ilmeni erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon ja opetustoiminnan ammateissa. Rekrytointiongelmia lievitetään työvoiman ohjauksella ja koulutuksella.

Kertomusvuonna työvoimakoulutuksen painopisteenä oli ammattitaitoisen työvoiman saatavuuden turvaaminen ottaen huomioon työnantajien työvoiman kysyntä ja ammatillisen liikkuvuuden edistäminen. Vuonna 2003 työvoimapolitiisessa aikuiskoulutuksessa oli arviolta keskimäärin 26 200 henkilöä. Koulutuksesta 7 % toteutettiin yhteishankintana työnantajan kanssa. Koulutuksen aloittaneista työttömistä runsaat 13 % oli pitkäaikaistyöttömiä. Kaikista työvoimakoulutuksen aloittaneista 14 % oli yli 50-vuotiaita ja 9 % vajaakuntoisia. Lisäksi ESR-osarahoitteisessa työvoimakoulutuksessa oli keskimäärin 3 700 työnhakijaa. Työhallinto osallistui myös OPM:n johtamaan vuosille 2003-2007 ajoittuvaan aikuisten koulutustason kohottamisohjelmaan (Noste-ohjelma). Ammatinvalintaan ja urasuunnitteluun osallistui vajaat 40 000 asiakasta.

Työllisyyden hoidon toimenpiteet Työllisyyden hoidon toimenpiteitä ovat työllistämistuki, yhdistelmätuki, työmarkkinatuen työharjoittelu, työllisyyspoliittinen projektirahoitus, työttömien aloitteellisuuden tukeminen ja työllisyysperusteiset investoinnit. Vuonna 2003 työllistämistuella (ml. ESR-hankkeet) työllistettiin keskimäärin 36 500 henkilöä eli 400 vähemmän kuin edellisellä vuonna. Näistä noin 1 400 oli ESR-osarahoitteisissa hankkeissa. Työllistetyistä yhdistelmätuen osuus oli noin 17 300 henkilöä, mikä oli 2 300 enemmän kuin edellisellä vuonna. Tukityöllistetyistä kaksi kolmasosaa kuului vaikeasti työllistyviin. Lisäksi työharjoittelussa/työelämävalmennuksessa työmarkkinatuella oli keskimäärin 10 700 henkilöä. Näistä suurin osa oli nuoria. Uutena toimenpiteenä aloitettiin kolmivuotinen kokeilu, jossa yhdistelmätuen kohderyhmää laajennettiin käsittämään vähintään 200 päivältä työmarkkinatukea työttömyyden perusteella saaneet. Tällöin työnantajalle maksetaan pelkästään työmarkkinatuki. Sijoitettuna oli vajaat 500 henkilöä.

Työllisyyspoliittinen projektituki on tarkoitettu erityisesti kolmannella sektorilla toteutettavien työllistämishankkeiden hallinnointiin ja organisoimiseen. Projektituella rahoitettiin noin 380 hanketta, joissa työllistettiin pääasiassa yhdistelmätuella. Yrittäjäksi ryhtyvän starttituella oli työllistettynä keskimäärin noin 1 900 henkilöä. Työllisyysperusteisten investointien myötävaikutuksella syntyi uusia työpaikkoja arviolta 1 100.

Hallitusohjelman mukaan työmarkkinatuen painopistettä muutetaan passiivisesta tuesta aktiiviseen. Työmarkkina- tai kotoutumistuella olevien aktiiviohjelmien tasoa on nostettu siten, että vuonna 2003 aktiiviohjelmissa olevien osuus kaikista työmarkkinatuen saajista oli 26 %, kun vastaava luku edellisellä vuonna oli 23 %. Hallitusohjelman mukaisesti ylläpito-

korvausta kehitetään aktivointilisän suuntaan. Eduskunta hyväksyi ylläpitokorvauksen korottamisen vuoden 2004 alusta.

Kunnat, Kansaneläkelaitos ja työhallinto jatkoivat vuonna 2003 kaksivuotista yhteispalvelukokeilua. Kokeilussa on yhteistyönä tarjottu palveluja pääasiassa työmarkkinatuella oleville pitkä-aikaistyöttömille työnhakijoille. Kokeilussa oli mukana 18 työvoimatoimistoa ja 25 yhteispalvelu-pistettä. Kokemukset ovat olleet myönteisiä. Työllisyysohjelman mukaisesti toimintaa laajennetaan palvelukeskuksiksi vuonna 2004.

Keskimääräistä poistumisikää työmarkkinoilta pyritään pitkällä aikavälillä myöhentämään. Tähän liittyen työhallinnolla on vuodesta 2000 lähtien ollut käytössään määräraha, jolla työttömäksi ilmoittautuneita 55-59 -vuotiaita henkilöitä autetaan ennenaikaiselle eläkkeelle menon sijasta työllistymään. Vuonna 2003 tällä perusteella työllistettiin keskimäärin 1 400 henkilöä.

Kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain edellyttämiä aktivointisuunnitelmia tehtiin vuonna 2003 noin 26 900, joista 6 200 alle 25-vuotiaille. Aktivointisuunnitelmassa kartoitetaan asiakkaan nykyinen tilanne sekä sovitaan toimista, joilla asiakkaan työllistymismahdollisuuksia parannetaan. Alle 25-vuotiaat pitkään työttömyysetuutta saaneet tai toimeentulotukea saaneet ovat velvollisia osallistumaan aktivointisuunnitelmassa sovittavaan kuntouttavaan työtoimintaan sanktioiden uhalla. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistui vuonna 2003 noin 5 600 henkilöä, joista nuoria noin 500.

Laki sosiaalisista yrityksistä tulee voimaan vuoden 2004 alusta. Lain tarkoituksena on työllistää vajaakuntoisia ja pitkäaikaistyöttömiä sosiaalisten yritysten avulla ja myötävaikuttaa uusien sosiaalisten yritysten syntymiseen. Sosiaalinen yritys poikkeaa muista yrityksistä siten, että sen työntekijöistä vähintään 30 % on vajaakuntoisia ja/tai pitkäaikaistyöttömiä. Työministeriö asetti joulukuussa keskeisimpien yhteistoimintatahojen edustajista koostuvan sosiaalisten yritysten lain toimeenpanon ohjausryhmän.

Vuonna 2003 jatkettiin työnetsijäkokeilua, jossa työnetsijälle on maksettu palkkio vähintään kuuden kuukauden yhtäjaksoisen työsuhteen hankkimisesta vaikeasti työllistyvälle työttömälle. Kokeilun avulla uusia työpaikkoja on kuitenkin löytynyt vain vähän.

EU:n ohjelmakauden 2000 – 2006 rakennerahasto-ohjelmien mukaan ESR:n toimenpiteet kohdentuvat erityisesti työmarkkinoiden toimivuuden parantamiseen, pitkäaikaistyöttömyyden ja työmarkkinoilta syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn, nuorten hakeutumiseen työmarkkinoille sekä erityisesti ikääntyvän työvoiman osaamisen parantamiseen. Vuoden 2003 aikana on jokaisesta rakennerahasto-ohjelmasta (tavoiteohjelmat 1, 2 ja 3 sekä yhteisöaloite Equal) laadittu oma väliarviointi. Väliarviointiraporttien tulokset eivät antaneet aihetta merkittäviin muutoksiin näiden ohjelmien toteutuksen osalta. ESR-ohjelmilla oli sijoitettuna (työvoimakoulutus tai tukityöllistäminen) keskimäärin 5 000 työnhakijaa. Lisäksi ESR-toimenpiteisiin osallistui työssä olevia henkilöitä.

Työelämän säätely ja kehittäminen Kertomusvuoden aikana eduskunta hyväksyi yhdenvertaisuuslain, jonka on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2004 alkupuolella. Lain tarkoituksena on turvata ja edistää yhdenvertaisuutta yhteiskunnan eri lohkoilla. Lain avulla toimeenpannaan yhdenvertaista kohtelua koskevat Euroopan unionin direktiivit.

Työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisen helpottamiseksi työsopimuslakia (870/2003) on muutettu siten, että osittaisen hoitovapaan käyttöoikeus laajenee siihen asti, kunnes lapsi on käynyt kaksi lukuvuotta koulua. Hoitovapaan saantiedellytyksiä on myös lievennetty.

Kolmikantaisen työryhmän yksimielisten ehdotusten pohjalta eduskunnalle on annettu esitys uudeksi laiksi yksityisyyden suojasta työelämässä. Hallitusohjelman mukaisesti ehdotukset

koskevat tietosuojalainsäädännön täydentämistä työntekijän kameravalvonnan, sähköpostin suojan ja huometestien osalta. Ulkomaalaisten työntekijöiden yhdenvertaista kohtelua on tarkoitus edistää ehdotuksilla lakimuutoksiksi, jotka koskevat muun muassa kiskonnantapaisen työsyrynnän rangaistavuutta ja työsuojeluviranomaisten oikeutta valvoa ulkomaalaisten työlupia. Eduskunnalle on annettu myös esitys uudeksi työneuvostolaiksi.

Kolmikantaiset komiteat valmistelevat vuosilomalain uudistusta (lisämääräaika 31.1.2004) ja yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain kokonaisuudistusta (määräaika 31.1.2006). Yhteistoimintalain muutoksia, joilla helpotetaan irtisanomisuhan alaisena olevien työntekijöiden sijoittumista saman työnantajan palveluksessa tai muutoin heidän työllistymistään, on valmisteltu erillisessä ryhmässä.

Työssä jaksamisen tutkimus- ja toimenpideohjelma jatkui vuoden 2003 loppuun. Sen avulla syvennettiin tiedotustoiminnalla hyvien käytäntöjen tuntemusta työelämän kehittämiseksi erityisesti työssä jaksamisen ja työuran jatkamisen tukemisen näkökulmasta. Ohjelman aikana on myönnetty kaikkiaan lähes 200 eri toimialojen hankkeille tukirahoitusta. Myös yrittäjien ja maatalousyrittäjien työssä jaksamista on tuettu.

Työelämän kehittämisohjelmalla ja Kansallisella tuottavuusohjelmalla rahoitettiin tutkimusavusteisia kehittämisprojekteja, joilla edistettiin tuottavuutta ja työelämän laatua parantavia toimintatavan muutoksia työpaikoilla sekä työelämän kehittämistä koskevaa osaamista. Kertomusvuoden aikana nämä ohjelmat yhdistettiin Työelämän tuottavuuden ja laadun kehittämisohjelmaksi (Tykes), jonka toteutus alkaa vuoden 2004 alusta.

Suomi ratifioi 31.1.2003 ILO:n yleissopimuksen nro 184, joka koskee maatalousalan työturvallisuutta ja -terveyttä, sekä työturvallisuutta ja työterveyttä koskevaan yleissopimukseen nro 155 liittyvän pöytäkirjan. OECD järjesti työministerikokouksen, jonka keskeisenä teemana oli työmarkkinoilla aliedustettui na olevien ryhmien työllisyysasteen nostaminen.

Pakolais- ja maahanmuuttoasiat Kertomusvuoden lopussa Suomessa asui noin 107 400 ulkomaan kansalaista. Työvoimatoimistoissa oli 25 900 ulkomaalaista työnhakijaa, joista työttömiä oli 13 800 henkilöä. Arvio ulkomaalaisten työttömyysasteesta oli marraskuun lopussa 26,6 %. Työlupalausuntoja annettiin kertomusvuonna 26 200, joista puoltavia oli 24 200.

Työministeriössä valmisteltiin kertomusvuonna lakiesitys Euroopan unioniin liittyvien uusien jäsenmaiden kansalaisten ansiotyön edellytyksistä Suomessa. Lailla rajoitettaisiin työntekijöiden vapaata liikkuvuutta Suomeen siirtymäaikana, jonka kesto ensi vaiheessa on kaksi vuotta. Työministeriö osallistui kertomusvuonna myös ulkomaalaislain kokonaisuudistuksen viimeistelyyn.

Lokakuun alussa astui voimaan inkerinsuomalaisten kielitestejä koskeva ulkomaalaislain muutos, jonka mukaan oleskeluluvan saaminen edellyttää hakijalta A2-tason kielitestin läpäisyä. Työministeriö on vahvistanut kielitestin perusteet ja valmistellut lainmuutoksen toimeenpanoa. Hallitusohjelman mukaisen maahanmuuttopoliittisen ohjelman valmistelu on käynnistynyt työministerin johtamassa ministerityöryhmässä.

Ympäristöministeriö

Yleistä Hallituksen kestävän kehityksen ohjelman toimeenpanon seurannasta on vastannut vuoden 2003 alussa uudelleen asetettu kestävän kehityksen toimikunta puheenjohtajanaan pääministeri. Toimikunnan työohjelman teema "Kauppa, köyhyys ja kestävä kehitys" käsiteltiin syksyllä 2003. Marraskuussa 2003 nimettiin toimikunta, joka valmistelee ehdotuksen kansalliseksi ohjelmaksi kestävän tuotannon ja kulutuksen edistämiseksi.

Suomi on osallistunut aktiivisesti kestävän kehityksen prosesseihin Itämeren alueella ja Arktisen neuvoston puitteissa. Pohjoisen ulottuvuuden partnerimaiden, erityisesti Venäjän, kanssa esillä oli ennen kaikkea merikuljetusten turvallisuus ja erityisesti Itämeren öljykuljetukset, Suomenlahden kuormituksen yleinen vähentäminen ja kestävä metsätalous. Myös Venäjä yhtyi kansainvälisessä merenkulkujärjestössä tehtyyn päätökseen, jossa kaksirunkoisten alusten käyttöönottoa raskaiden polttonesteiden kuljetuksissa aiennettiin vuodesta 2015 vuoteen 2010.

Ympäristöyhteistyössä Suomen lähialueilla esillä ovat olleet myös Viron pienten kaupunkien vesihuollon kehittäminen, Pietarin vesisektorin kehittäminen sekä Pietarin lounaisen jätevedenpuhdistamon rakentamisen loppuun saattaminen. Lähialueyhteistyönä aloitettiin v. 2003 kaksi öljyntorjuntavalmiuksien parantamishanketta.

Suomi allekirjoitti kolme uutta kansainvälistä ympäristösopimusta Kiovassa toukokuussa pidetyssä Environment for Europe- ympäristöministerikokouksessa. Kokouksessa hyväksyttiin myös Itä-Euroopan ja Keski-Aasian maiden yhteinen ympäristöstrategia, joka kattaa erityisesti vesi- ja sanitaatiokysymykset.

Ympäristönsuojelu Ilman laatua koskevien EY-direktiivien täytäntöön panemiseksi on v. 2002 tullut voimaan otsonidirektiivi ja bensiinin ja dieselpolttoaineen laadusta annettu direktiivimuutos on saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä. Valtioneuvosto hyväksyi 20.11.2003 suunnitelman, jolla vähennetään vanhojen yli 50 megawatin polttolaitosten typenoksidipäästöjä.

Hallituksen esitys jätelain muuttamisesta annettiin eduskunnalle 21.11.2003. Lakiin on mm. lisätty tuottajan vastuuseen perustuvaa jätehuoltoa koskevat, romuajoneuvodirektiivin ja sähkö- ja elektroniikkadirektiivin toimeenpanon sekä juomapakkausten valmisteverolain edellyttämät lakitason säännökset. Työryhmän ehdotus kansalliseksi biojätestrategiaksi jätettiin ympäristöministeriölle 25.4.2003.

Ympäristömeludirektiivin täytäntöön panemiseksi annettiin 19.12.2003 hallituksen esitys ympäristönsuojelulain muutokseksi. Meluntorjunnan valtakunnallisten linjausten ja toimintaohjelman laadintatyö jatkuu.

Ympäristönsuojelulain täytäntöön panosta ja toimivuudesta valmistui toukokuussa arviointiraportti, joka luovutettiin eduskunnan ympäristövaliokunnalle. Raportin kehittämisehdotusten pohjalta ryhdyttiin valmistelemaan ympäristönsuojelulakiin luvan tarpeeseen, toimivallan jakoon ja menettelytapoihin liittyviä muutoksia.

EU:n komissio antoi lokakuussa ehdotuksen EY:n uudeksi kemikaalilainsäädännöksi. Ympäristöministeriö asetti v. 2003 työryhmän laatimaan hallitusohjelman mukaisesti vaarallisia kemikaaleja koskevaa kansallista ohjelmaa.

Itämeren suojeleohjelman toteuttamiseksi on maatalouden ympäristötukea suunnattu erityisesti suojaväyhykkeiden perustamiseen. Valtioneuvoston asetus talousvesien käsittelystä ve-

sihuoltolaitosten viemäri verkostojen ulkopuolisilla alueilla hyväksyttiin 11.6.2003 ja se tuli voimaan 1.1.2004.

Alueidenkäyttö Maankäyttö- ja rakennuslain toimeenpanoon liittyvät keskeisimmät opasjulkaisut saatiin valmiiksi. Eduskunnalle annettiin esitys maankäyttö- ja rakennuslain toimuuden seurannan yhteydessä tarpeellisiksi havaituista lain tarkistuksista. Maankäyttö- ja rakennuslain säätämisen yhteydessä myöhemmin valmisteltavaksi jätetty kaavojen toteuttamisen kustannusvastuun uudistusta koskeva lainsäädäntö hyväksyttiin ja se tuli voimaan 1.7.2003. Ehdotus kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta annetun lain uudistamiseksi valmistui. Samoin valmistui ehdotus suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia koskevan SEA -direktiivin täytäntöönpanon edellyttämäksi lainsäädännöksi.

Maakuntakaavoitus jatkui vilkkaana. Kertomusvuonna ympäristöministeriö ohjasi 19 vireillä olevan maakuntakaavan laatimista. Ministeriö vahvisti Länsi-Lapin seutukaavan sekä Ylä-Savon ja Keski-Pohjanmaan maakuntakaavat.

Elinympäristön ja kaavoituksen seurannan tietojärjestelmät on otettu käyttöön. Yhdyskuntarakenteen seurannan tietojärjestelmää hyödyntävä analyysi 33 suurimman kaupunkiseudun yhdyskuntarakenteen muutoksista 1980–2000 valmistui.

Valtioneuvoston v. 2001 hyväksymän rakennusperintöstrategian toimeenpanoa jatkettiin toteuttamalla kansallinen rakennusperinnön teemavuosi. Sen puitteissa järjestettiin tilaisuuksia ja tapahtumia noin 100 paikkakunnalla, julkaistiin opetus- ja tiedotusaineistoa sekä tuotettiin viisiosainen televisio-ohjelmasarja.

Rakennussuojelulain nojalla ratkaistiin ministeriössä kahdeksan alistuksena vireille tullutta rakennussuojeluasiaa, joihin kaikkiin liittyi valitus sekä kolme valitusasiana vireille tullutta rakennussuojeluasiaa.

Aluearkkitehtitoimintaa tuettiin siten, että toiminta-alueita oli vuoden 2003 lopussa 26, joihin kuului yhteensä 98 kuntaa.

Luonnonsuojelu Biodiversiteetin suojelun toimintaohjelman kansallinen seurantaryhmä aloitti kokonaisarvion laadinnan Suomen luonnon monimuotoisuuden tilasta ja toimintaohjelman vaikutuksista. Arviota hyödynnetään hallitusohjelman edellyttämää uutta kansallista toimintaohjelmaa laadittaessa. Biologisen monimuotoisuuden seurantajärjestelmää kehitettiin biodiversiteetin valtakunnallisen tilan yleisseurannasta v. 2002 valmistuneen ehdotuksen pohjalta. Lajien ja luontotyyppien seurantoja käsittelevät ehdotukset valmistuivat pääosin.

Hallituksen esitys luonnonsuojelulain tarkistamiseksi annettiin eduskunnalle syksyllä Hallituksen esitys laiksi Pallas-Yllästunturin kansallispuistosta annettiin vuoden lopulla.

Hallitusohjelman mukaisesti valmisteltiin Natura 2000-verkoston sisällytettävien alueiden osoittamisen loppuunsaattamista yhteistyössä EU:n komission kanssa. Komissio hyväksyi vuoden lopulla Suomessa Ylä-Lappia koskevan alpiinisen luonnonmaantieteellisen vyöhykkeen Natura 2000-alueet. Ympäristöministeriö valmisteli esityksen valtioneuvoston päätöksen korkeimman hallinto-oikeuden uudelleen käsiteltäväksi palauttamista Natura 2000-verkoston ehdotettavista alueista. Suomi sai EY:n tuomioistuimen langettavan päätöksen lintudirektiivin mukaisten Natura 2000-alueiden riittämättömyydestä. Ympäristöministeriö aloitti näiltä osin uuden valtioneuvoston päätöksen valmistelun. Ympäristöministeriö määritteli Natura 2000-alueiden hoidon ja käytön suunnittelulle valtakunnalliset prioriteetit.

Etelä-Suomen metsien suojelun toimintaohjelmaa (METSO) toteutettiin valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti. Toimintaohjelma on edennyt ohjelman mukaisesti ja erityisesti metsänomistajien suhtautuminen kokeiluihin on ollut myönteinen.

Hallitusohjelman mukaisesti jatkettiin Itämeren suojeluohjelman toteuttamista laatimalla suunnitelma Itämeren vedenalaisen luonnon inventoinnista ja toteutettiin ensimmäiset pilot-tutkimukset Saaristomerellä.

Luonto- ja virkistysmatkailua kehitettiin työllisyyden parantamiseksi valtio neuvoston periaatepäätöksen (VILMAT) mukaisesti. Valtion luonnonsuojelualueiden virkistys- ja matkailupalveluja parannettiin.

Asumisen edistäminen Hallituksen asuntoliittistä ohjelmaa valmistellut työryhmä sai ehdotuksensa valmiiksi vuoden 2003 lopussa. Ohjelman valmistelussa on otettu huomioon mm. vuoden 2002 lopussa valmistunut asuntorahoituksen ja asumisen tukijärjestelmien kansainvälinen arviointi ja keväällä 2003 valmistunut Valtion asuntorahaston toiminnan arviointi.

Aravajärjestelmää kehitettiin siten, että vuokra- ja asumisoikeustalolainojen ensimmäistä vuosimaksua ja vuosimaksun nousuvauhtia on alennettu. Vanhojen vuosimaksulainojen korkoa on alennettu ja uusien vuokra-aravalainojen korko on muutettu markkinakorkosidonnaiseksi. Vuosimaksulainan rinnalle on luotu kiinteälyhenteinen lainamalli. Lainanhakija voi valita joko vuosimaksulainan tai kiinteälyhenteisen lainan.

Koko asuntotuotanto kasvoi jonkin verran edellisestä vuodesta, v. 2003 aloitettiin yhteensä 29 000 – 30 000 uuden asunnon rakentaminen. Valtion asuntorahaston rahoittaman ARA-tuotannon aloitukset vähenivät selvästi, v. 2003 aloitettiin yhteensä 5 916 asuntoa, mikä oli lähes 2 600 asuntoa vähemmän kuin edellisellä vuonna. ARA-tuotannon vähenemistä korvasi vapaarahoitteinen asuntotuotanto, joka kasvoi asuntolainojen matalan korkotason vauhdittamana. ARA-tuotannon osuus koko asuntotuotannosta olikin noin 20 %, kun se edellisellä vuonna oli vielä lähes kolmannes.

Aloitettua ARA-tuotannosta 3 207 asuntoa oli aravalainoitettuja vuokra- ja asumisoikeusasuntoja, 2 051 asuntoa korkotuettuja vuokra- ja asumisoikeusasuntoja sekä 671 asuntoa korkotuettuja omistusasuntoja. Osaomistusasuntoja aloitettiin yhteensä 212 kappaletta. Helsingin seudun osuus ARA-tuotannosta oli 45 %. Lainajärjestelmien uudistukset eivät ehtineet vaikuttaa ARA-tuotantoon vielä vuoden 2003 aikana. Omistajien mielenkiintoa ARA-tuotantoon vähensivät myös kasvukeskusten muuttoliikkeen hidastuminen ja vuokramarkkinoiden tasapainottuminen. Vuokrakysyntään on vaikuttanut osaltaan myös asuntolainojen matala korkotaso, joka on edistänyt siirtymistä vuokra-asumisesta omistusasuntoihin.

Valtion tuella perusparannetuissa rakennuksissa oli 10 545 asuntoa. Aravalainoilla perusparannetuissa taloissa oli 3 391 asuntoa ja korkotukilainoilla peruskorjatuissa taloissa 7 154 asuntoa. Perusparannuslainoituksessa kasvukeskusten ulkopuolisten alueiden osuus oli noin puolet. Uusien hissien rakentamiseen osoitettiin määrärahaa 174 hissille ja hissien korjaamiseen myönnettiin avustuksia 561 yhteisölle.

Valtiontakauksia myönnettiin yksityishenkilöiden asuntolainoihin v. 2003 ennakkotietojen mukaan jälleen uusi ennätysmäärä, noin 35 000 kappaletta. Kaikkiaan valtiontakauksia on voimassa vajaat 140 000 kappaletta ja takauksien määrä on noussut noin 1,5 miljardin euron suuruisiksi. Takausluottojen osuus kaikista myönnetyistä asuntolainoista on noin neljännes. Valtion ja kuntien yhteinen takaus siirtyi otettavaksi käyttöön vuoden 2004 alusta.

Vuokra- ja asumisoikeustalojen talouden tervehtyttämiseksi otettiin käyttöön uusi avustus. Vapaarahoitteinen asumisoikeustuotanto tuli kertomusvuoden aikana mahdolliseksi. Kevääl-

lä 2003 valmistui työryhmän ehdotus asumisoikeusjärjestelmän kehittämiseksi ja marras-kuussa ehdotus yleishyödyllisyssäännöksiin ja rajoituslainsäädäntöön tehtävistä muutoksista. Vuoden aikana on työskennellyt työryhmä, joka on selvittänyt aravalainoitukseen liittyviä luottoriskejä ja niiden hallintaa.

Lakkautetun asuntoneuvoston tilalle nimitettiin uusi asumisen neuvottelukunta, joka aloitti toimintansa. Valtiovallan ja pääkaupunkiseudun erityisohjelmaa (2002 – 2005) asunnottomuuden vähentämiseksi on toteutettu ja osapuolet päättivät joulukuussa ohjelman jatkotoimista. Hallituskauden vaihtuessa päättyi v. 2000 hyväksytyn Helsingin seudun yhteistoiminta-asiakirjan voimassaolo. Helsingin seudun kuntien ja valtion yhteistoimintaa mm. maankäyttö- ja asuntoasioissa jatketaan sisäasiainministeriön nimittämässä Helsingin seudun neuvottelukunnassa.

Rakentaminen Valtioneuvosto teki periaatepäätöksen kansallisesta rakennuspoliittisesta ohjelmasta ja ympäristöministeriö asetti ohjelman toteuttamista seuraavan seurantaryhmän.

Laki ja asetus rakennustuotteiden hyväksynnästä tulivat voimaan 1.1.2004. Laissa säädetään rakennustuotteiden CE-merkintäjärjestelmän, tyyppihyväksynnän ja muiden tuotehyväksyntäjärjestelmien perusteista.

Annettiin ympäristöministeriön asetus rakennusten pohjarakenteista (B3), jossa pohjarakenteita koskevat lähes 30 vuotta vanhat rakentamismääräykset uudistettiin. Uusissa määräyksissä on otettu huomioon mm. maapohjan terveysvaikutukset, pohjarakentamisen ympäristövaikutukset sekä eurooppalaisessa standardisointityössä tapahtunut kehitys. Eräiden kattosortumien selvitysten perusteella annettiin ympäristöministeriön asetus rakennusten puurakenteiden suunnittelun eurooppalaista esistandardia koskevan kansallisen soveltamisasiakirjan täydentämisestä.

Annettiin ympäristöministeriön asetus ilmanvaihtolaitteistojen paloturvallisuudesta (E7), jossa ilmanvaihtolaitteistojen paloturvallisuutta koskevat ohjeet on uusittu.

Toteutettiin Suomen rakentamismääräyksiä koskeva toimivuuskysely, jonka perusteella kiinteistö- ja rakennusalan ammattilaiset pitivät yleisesti määräyskokoelmaa selkeänä ja käyttökelpoisena. Kertomusvuonna annettiin 260 tyyppihyväksyntäpäätöstä.

Osa II Ulko- ja turvallisuuspoliittinen katsaus

Hallituksen tavoitteena on edistää kestävästä kehityksestä, vakautta ja turvallisuutta kansainvälisessä yhteisössä sekä vahvistaa Suomen kansainvälistä asemaa.

Hallitus tukee Yhdistyneiden Kansakuntien ja muiden laajaan kansainväliseen yhteistyöhön perustuvien yhteistyörakenteiden toimintakyvyn parantamista demokratian, ihmisoikeuksien kunnioittamisen ja oikeusvaltion periaatteiden vahvistamiseksi.

1. Euroopan unionin laajentuminen, ulkosuhdetoiminta ja Pohjoinen ulottuvuus

1.1. Euroopan unionin laajentuminen

Suomi tuki johdonmukaisesti Euroopan unionin laajentumista korostaen yhteisten neuvotteluperiaatteiden ja jäsenyysehtojen noudattamista. Keski- ja Itä-Euroopan maille unionin jäsenyys tarjoaa mahdollisuuden ankkuroida yhteiskuntansa EU:n vapauden ja demokratian periaatteisiin, lisätä turvallisuutta ja vahvistaa taloutta. Unionin laajentuminen edistää hyvinvointia, rauhaa ja vakautta koko maanosassa.

Liittymissopimus Kyproksen, Latvian, Liettuan, Maltan, Puolan, Slovakian, Slovenian, Tšekin, Unkarin ja Viron kanssa allekirjoitettiin Ateenassa huhtikuussa. Maiden on määrä liittyä unioniin 1.5.2004. Sopimuksen voimaantulo edellyttää, että nykyiset ja tulevat jäsenmaat ovat ratifioineet sen liittymispäivään mennessä. Suomi ratifioi liittymissopimuksen joulukuussa.

Kaikki liittyvät maat Kyprosta lukuun ottamatta järjestivät kansanäänestyksen unionin jäsenyydestä. Kansanäänestyksissä äänestettiin selvästi unioniin liittymisen puolesta, joskin äänestysprosentti jäi joissain maissa alhaiseksi.

Komissio julkisti kymmentä liittyvää maata koskevat viimeiset seurantaraporttinsa marraskuussa. Niiden mukaan kaikki liittyvät maat olivat edistyneet hyvin jäsenyysohjelmissaan. Vaikka jokaisen maan valmistautumisessa oli vielä puutteita, ne eivät kuitenkaan muodostaneet estettä jäsenyyden toteutumiselle. Sitoumusten seuranta jatketään liittymispäivään asti.

Suomi tuki myös EU:n jatkolaajentumista. Liittymisneuvotteluja jatkettiin Bulgarian ja Romanian kanssa. Komissio julkisti marraskuussa strategiapaperin ja Bulgariaa, Romaniaa sekä Turkia koskevat vuosittaiset edistymisraportit. Komissio suositteli neuvottelujen jatkamista Bulgarian ja Romanian kanssa samoin perustein ja periaattein, joita sovellettiin kymmenen liittyvään maahan, tavoitteena Bulgarian ja Romanian jäsenyys vuonna 2007.

Komissio huomioi Turkin merkittävän edistymisen ja totesi, että joulukuussa 2004 kokoontuva Eurooppa-neuvosto arvioi Turkin edistymistä. Mikäli maa tuolloin täyttää poliittiset kriteerit, unioni on valmis aloittamaan jäsenyysneuvottelut sen kanssa. Komissio totesi ensimmäistä kertaa, että Kyproksen kahtiajaon jatkuminen saattaa muodostaa vakavan esteen Turkin EU-yrityksille.

Kyproksen saaren yhdistämistä koskevat neuvottelut YK:n pääsihteerin laatiman ratkaisuehdotuksen pohjalta ajautuivat umpikujaan maaliskuussa. Suomi rohkaisi edelleen kaikkia osapuolia etsimään ratkaisua, joka mahdollistaisi saaren yhdistämisen ennen Kyproksen liittymistä unioniin.

Brysselin Eurooppa-neuvosto vahvisti joulukuussa komission myönteisen arvion vuonna 2004 liittyvien maiden valmiudesta jäsenyyteen. Bulgarian ja Romanian jäsenyys vuonna 2007 vahvistettiin samoin EU:n tavoitteeksi, edellyttäen, että maat ovat siihen valmiita. Varsinaiset neuvottelut pyritään päättämään vuonna 2004, kuitenkin riippuen maiden omasta edistymisestä. Lisäksi komissiota kehoitettiin antamaan ehdotuksensa Bulgarian ja Romanian liittymistä koskevaksi rahoituskehikseksi vuoden 2004 alussa.

Turkin osalta annettiin tunnustusta maan hallituksen uudistustyölle, mutta kiinnitettiin huomiota myös jäljellä oleviin epäkohtiin. Päätelmissä mainittiin, että Kyproksen ongelman ratkaisu edistäisi Turkin EU-jäsenyysspyrkimyksiä.

Kroatia jätti helmikuussa jäsenysshakemuksensa, josta neuvosto päätti pyytää komission lausunnon. Komission lausuntoa odotetaan keväällä 2004. Eurooppa-neuvoston tarkasteluun lausunto tulee kesäkuussa 2004.

1.2. Euroopan unionin ulkosuhdetoiminta

Euroopan unionin ulkosuhdetoiminta on Suomen ulkopoliittisen vaikuttamisen keskeinen väline.

EU:n ulkoinen rooli on vahvistumassa. Unioni pyrkii määrittelemään ulkosuhdetoiminnan painopisteitä aiempaa järjestelmällisemmin ja etsii keinoja parantaa eri ulkosuhdetoimintojen kuten kauppapolitiikan, kehitysyhteistyön sekä yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan johdonmukaisuutta eli koherenssia.

EU:n yleisten asioiden ja ulkosuhteiden neuvosto käy vuosittain periaatekeskustelun unionin ulkosuhdetoiminnan tehokkuudesta. Neuvoston tavoitteena on antaa selkeitä linjauksia, jotka vaikuttavat myös ulkosuhdetoiminnan budjetointiin. Vuonna 2003 periaatekeskustelussa tarkasteltiin mm. miten ulkosuhdetoiminnan rahoituksen painopisteet vastaavat unionin poliittisia painopisteitä ja miten unionin ulkoisen avun tehostamiseksi tehty komission hallinnon uudistus on toteutunut. Suomi korosti, että ulkosuhdetoiminnan rahoituksen on heijastettava unionin poliittisia painopisteitä lähialueilla, sekä painopisteitä kriisinhallinnassa ja konfliktinestossa. Myös köyhyyden vähentämisen tulee säilyä unionin ulkosuhdetoiminnan prioriteettina. Neuvostossa aloitettiin keskustelu siitä, tulisiko erillisenä rahastona toimiva Euroopan kehitysrahasto sisällyttää EU:n budjettiin. Suomi kannatti aloitetta.

Ulkosuhdetoiminnan kehittämiseen pyritään myös unionin uudessa perustuslaillisessa sopimuksessa, jota käsittelevä hallitustenvälinen konferenssi käynnistyi lokakuussa. EU:n tulevaisuuskonventin ehdotuksessa unionin perustuslailliseksi sopimukseksi on päivitetty unionin ulkosuhteiden tavoitteenasettelua. Samoin konventin ehdotuksessa on täydennetty unionin ulkosuhteisiin liittyviä määräyksiä ja koottu ne yhtenäisten nimikkeiden alle.

Merkittävä uudistusehdotus on esitys unionin ulkoasiainministerin viran perustamisesta. Ulkoasiainministerin tehtävässä yhdistyvät ulkosuhdekommisssarin ja yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan tehtävä (ns. kaksoishatutus). Uuden viran perustamisen taustalla on halu tehostaa unionin ulkoista toimintaa sekä selkeyttää ja parantaa unionin näkyvyyttä kolmansien maiden suuntaan. Ulkoasiainministerin viran perustaminen mahdollistaa unionin ulkosuhdetoiminnan eri alueiden (YUTP, kauppapolitiikka, kehitysyhteistyö ja globaalit kysymykset) tehokkaamman yhteensovittamisen. Se parantaa myös jäsenvaltioiden kantojen koordinoimista. Ulkoministerin avuksi on esitetty EU:n ulkoisen toiminnan yksikön perustamista.

Sopimusluonnoksessa esitetään unionille yhtä oikeushenkilöllisyyttä (pois lukien Euratom), mikä selkeyttää unionin asemaa kansainvälisissä suhteissa. Yksinomaisen oikeushenkilöllisyyden myötä unioni voi liittyä jäsenvaltioiden rinnalla kansainvälisiin järjestöihin ja olla

sopimusosapuolena kolmansien tahojen kanssa tehtävissä sopimuksissa. Täten oikeushenkilöllisyys mahdollistaa esim. unionin liittymisen Euroopan ihmisoikeussopimukseen, mikä on ollut Suomenkin tavoite.

Konventin ulkosuhdetoiminnan kehittämiseen liittyvät ehdotukset saivat myönteisen vastaanoton hallitustenvälisessä konferenssissa. Unionin ulkoasiainministerin tehtävien ja aseman tarkasta määrittelystä oli eriäviä näkemyksiä. Muutamat jäsenvaltiot halusivat sitoa ulkoasiainministerin neuvostoon ja heikentää hänen asemaansa komissiossa. Suomen hallitus ajoi hallitustenvälisessä konferenssissa kaksoishatutuksen periaatteen aitoa toteuttamista. Hallitus korosti sitä, että uuden viran perustaminen ei saa heikentää komission asemaa ulkosuhteissa eikä vaikuttaa toimielinten väliseen tasapainoon.

Unionin ulkoasiainministerin asemaan ja tehtäviin liittyvien kysymysten käsittely jatkuu hallitustenvälisessä konferenssissa. Tähänastisten neuvotteluiden valossa konventin ehdotukset ulkosuhteiden toiminnan tehostamisesta ovat toteutumassa. Suomen hallitus on tukenut unionin ulkosuhdetoiminnan kehittämistä. Näiltä osin neuvottelut ovat edenneet Suomen haluamaan suuntaan.

EU:n suhteet Venäjään kehittyivät ja laaja-alainen vuoropuhelu yhteisen talousalueen, energian sekä ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla jatkui. Unioni seurasi tiiviisti Venäjän oikeusvaltion kehitystä. Keskeisiksi asioiksi nousivat mm. viisumikysymykset ja kumppanuussopimuksen jatko unionin laajentuessa. EU:n laajentumisen myötä ajankohtaistuva keskustelu suhteista uusiin naapureihin, erityisesti Ukraina, Moldovaan ja Valko-Venäjään, on jatkunut.

Terrorismin vastainen toiminta säilyi keskeisenä kansainvälisenä kysymyksenä. Unioni kehitti edelleen keinovalikoimaansa terrorismin vastaisen toiminnan tehostamiseksi unionin ja kolmansien maiden suhteiden kautta. Terroriuhan analysointia systematisoitiin ja kehitettiin.

Ihmisoikeudet ja niiden edistäminen kansainvälisesti säilyi unionin ulkoisen toiminnan keskeisenä periaatteena.

Unionin ulkosuhdetoimintaa ja yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa käsitellään yksityiskohtaisemmin eri toimintalohkojen ja maantieteellisten alueiden alla.

1.3. Euroopan unionin Pohjoinen ulottuvuus

Lokakuun Eurooppa-neuvosto hyväksyi lokakuussa Pohjoisen ulottuvuuden toimintaohjelman vuosille 2004 – 2006. Uusi toimintaohjelma vastaa hyvin Suomen sille asettamia tavoitteita. Painopisteinä ovat talous ja sen perusrakenteet: koulutus, tutkimus, sosiaali- ja terveydenhuolto; ympäristönsuojelu, ydinturvallisuus ja luonnonvarojen kestävä käyttö; rajat ylittävä yhteistyö ja alueellinen kehitys sekä toiminta rikollisuutta vastaan ja rajojen valvonta. Läpileikkaavia teemoja ovat Kaliningrad ja arktiset alueet.

Suomen aktiivisesti tukema Pohjoisen ulottuvuuden sosiaali- ja terveysalan kumppanuus perustettiin lokakuussa Oslossa. Vuonna 2001 perustettu Pohjoisen ulottuvuuden ympäristökumppanuus on edennyt hyvin sitä tukevan rahaston karttuessa nopeasti. Suomessa järjestettiin kaksi Pohjoisen ulottuvuuden foorumia: Helsingissä helmikuussa pidetty työmarkkinafoorumi ja Kotkassa lokakuussa pidetty logistiikkafoorumi. Pohjoisen ulottuvuuden tavoitteita tukevaa hanketoimintaa toteutettiin Suomen lähialueyhteistyön puitteissa.

2. Turvallisuuspolitiikka ja kriisinhallinta

2.1. Euroopan unionin yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka ml. yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka

Yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alueella toiminnan näkyvyyteen ja tehostumiseen vaikutti mm. korkean edustajan aktiivinen toiminta keskeisillä ongelma-alueilla sekä EU:n siviili- ja sotilaallisen kriisinhallintatoiminnan kehittyminen.

Alueellisista kysymyksistä keskeisimmät vuoden 2003 aikana olivat Lähi-itä, Persianlahden alue ja Länsi-Balkan. Irakin sota jakoi EU-maat kahteen leiriin ja EU:n panos kriisin jälkihoidossa alkoi näkyä vasta Madridissa syksyllä järjestetyssä avustuskonferenssissa. Lähi-idässä EU on pyrkinyt toimimaan yhteistyössä erityisesti Yhdysvaltojen, mutta myös muiden ns. kvartetin jäsenten (Venäjä ja YK) kanssa. Unionin panos Länsi-Balkanilla on hyvin vahva sekä vakaus- ja assosiaatioprosessin että kriisinhallintaoperaatioiden kautta. Afganistanissa unioni on merkittävä jälleenrakentamisen ja poliittisen vakauden tukija. Intian ja Pakistanin väliset suhteet kehittyivät myönteisesti, mutta Pohjois-Korean ja Iranin ydinohjelmat olivat edelleen vakavia haasteita. Myös Afrikan kriisipesäkkeet vaativat edelleen EU:n huomiota.

EU:n perustuslaillista sopimusta valmistellut konventti lopetti työnsä vuoden 2003 heinäkuussa ja hallitustenvälinen konferenssi alkoi lokakuussa. Suomen tavoitteet neuvotteluja varten määriteltiin valtioneuvoston selonteossa. YUTP:n osalta korostettiin turvallisuus- ja puolustuspolitiikan (ETPP) kehittämistä siten, että unioni kokonaisuutena vahvistuu.

Suomi edisti tätä tavoitettaan aktiivisesti neuvotteluissa ja asiassa edettiin Suomen haluttuun suuntaan. Toinen keskeinen tavoite oli määränemmistöpäätösten käyttöalan laajentaminen YUTP:ssa. Hallitusten välinen konferenssi jatkuu Irlannin puheenjohtajuuskaudella.

EU hyväksyi joulukuussa 2003 turvallisuusstrategian, jossa esitetään arvio turvallisuusuhkista, määritellään strategiset tavoitteet ja osoitetaan keinoja EU:n toimintakyvyn vahvistamiseksi. Strategian toteuttaminen eri aloilla perustuu toimintaohjelmiin, joista ensimmäisenä on valmistunut EU:n joukkotuhousostrategia. Suomi osallistui aktiivisesti strategian valmisteluun.

EU:n marraskuussa 2002 päivitetyn terrorismin vastaisen toimintaohjelman toimeenpano eteni ja terrorisminvastaisia toimia integroitiin aikaisempaa kiinteämmäksi osaksi unionin yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa mm. uhka-arvioiden kehittämisen ja teknisen avun kohdentamisen kautta.

EU:n ja Naton väliset pysyvät yhteistyöjärjestelyt (Berlin+) saatiin viimeisteltyä maaliskuussa 2003. Järjestelyjen myötä EU voi tarvittaessa nojautua Naton voimavaroihin EU-johtoisten operaatioiden yhteydessä.

Keväällä 2003 eräät EU-maat ehdottivat EU:n autonomisen kapasiteetin vahvistamista erityisesti suunniteltaessa ilman Naton tukea toteutettavia operaatioita. Joulukuussa Brysselin Eurooppa-neuvosto päätti, että Naton Euroopan joukkojen päämajaan (SHAPE) perustetaan EU:n suunnitteluelin ja vastaavasti EU:n sotilasesikunnan suunnittelukapasiteettia vahvistetaan erityisesti siviili-sotilas-koordinaation osalta.

Voimavaratyössä painottuivat vuonna 2003 erityisesti seuraavat teemat: EU-operaatioesikuntien kehittäminen, voimavaratyön rahoitus, joukkotavoitteen nopean toiminnan kehittäminen, liikuteltavan monikansallisen esikunnan kehittäminen yhteisiä operaatioi-

ta varten, yhteisen koulutuksen kehittäminen, strateginen ilmakuljetus, suojelutoimintakapasiteetin kehittäminen ja humanitaarisen apujärjestelmän kehittäminen. Vuonna 2003 alkoi myös uusien sotilaallisten voimavaratavoitteiden valmistelu. Niissä painottuvat sekä määrälliset että laadulliset näkökohdat, erityisesti yhteensopivuus (interoperability). Thessalonkin Eurooppa-neuvostossa päätettiin, että voimavaratyön tueksi perustaan voimavaravirasto vuoden 2004 alkupuoliskolla.

Siviilikriisinhallinnan alalla EU:n suurin haaste on ollut operationaalisuuden saavuttaminen kaikilla neljällä valitulla prioriteettialueella (poliisi, oikeusvaltio, siviilihallinto ja siviilien suojelu). Vuonna 2003 vain poliisivoimavarojen osalta EU oli operationaalinen. Käsittelyssä on parhaillaan ehdotus sihteeristön resurssien kasvattamiseksi siviilikriisinhallinnan alalla.

Muita ETPP-hankkeita, joissa tapahtui edistystä vuoden 2003 aikana, ovat työ terrorismin seurauksilta suojautumiseksi (mm. tietokanta siinä käytettävissä olevista resursseista), siviili-sotilas-koordinaation vahvistamista koskeva toimintaohjelma, avaruussovellukset ja vuoropuhelu Välimeren maiden kanssa. EU ja YK sopivat myös yhteisestä julistuksesta, joka koskee yhteistyön tiivistämistä kriisinhallinnassa. Korkea edustaja valtuutettiin ryhtymään toimiin julistuksen toimeenpanemiseksi.

Marraskuussa toteutettiin kriisinhallintaharjoitus CME/CMX 03, jonka tarkoituksena oli mm. testata EU:n ja Naton yhteistyötä EU:n toteuttaessa Naton suunnitteluresursseihin turvautuvaa kriisinhallintaoperaatiota.

2.2. Pohjois-Atlantin puolustusliitto, Euroatlanttinen kumppanusneuvosto, rauhan-kumppanuus

Pohjois-Atlantin puolustusliiton (Nato) jäsenyysneuvottelut Viron, Latvian, Liettuan, Slovakian, Slovenian, Bulgarian ja Romanian kanssa saatettiin päätökseen vuoden 2003 aikana, jonka jälkeen aloitettiin edelleen käynnissä oleva ratifiointiprosessi. Jäsenyys tulee voimaan keväällä 2004.

Liittokunnan laajentumisen myötä Naton rauhankumppanuuteen kohdistuu uusia haasteita. Jäljelle jäävät kumppanusmaat muodostavat monimuotoisen ryhmän maita ulottuen Suomen, Ruotsin, Itävallan, Irlannin ja Sveitsin ohella Balkanin sekä Kaukasian ja Keski-Aasian maihin. Prahan huippukokouksessa 2002 päätettiin pyrkiä eriyttämään kumppanuustoimintaa siten, että se voisi vastata erilaisten kumppaneiden tarpeisiin. Natokumppanuuden painopiste on Prahan päätösten myötä siirtynyt tukemaan Kaukasian ja Keski-Aasian maiden samoin kuin Balkanin maiden integroimista läheisemmin euroatlanttiseen yhteisöön.

Suomi pyrki vuoden 2003 aikana aktiivisesti vaikuttamaan Naton rauhankumppanuuden kehittämiseen osallistumalla poliittiseen yhteistyöhön Euroatlanttisessa kumppanusneuvostossa, EAPC:ssa (Euro-Atlantic Partnership Council). Toisaalta Suomi on myös aktiivisesti panostanut rauhankumppanuuteen osallistumalla sotilaalliseen yhteistyöhön Natojohtoisissa kriisinhallintaoperaatioissa (kts. kpl Rauhanturvaaminen) sekä yleisen yhteistoimintakyvyn kehittämiseen Naton suunnittelu- ja arviointiprosessin (PARP, Planning and Review Process) kautta.

Kriisinhallinta ja PARP-yhteistyö ovat Suomen rauhankumppanustoiminnan tärkein elementti. Suomi katsoo tämän ohella olevan tärkeätä antaa panoksensa myös vähemmän kehittyneiden maiden tukemiseen EAPC:n puitteissa. Suomi onkin vuoden 2003 aikana rahoittanut mm. siviilihenkilön palkkaamisen Naton kansainväliseen sihteeristöön hoitamaan Keski-Aasiaa ja Kaukasiaa, esitellyt rauhanturvakoulutusta uzbekistanilaisille sekä tutkinut mahdollisuutta käynnistää pelastusalan koulutuksen antamista keskiaasialaisille.

2.3. Rauhanturvaaminen ja sotilaallinen kriisinhallinta

Rauhanturvaamistoimintaan osallistui vuoden 2003 lopulla hiukan alle tuhat suomalaista (973). Vuoden aikana Suomi osallistui yhteensä kahteentoista YK:n, EU:n ja Naton johtamaan rauhanturva-operaatioon. Maantieteellisesti suomalaisten harjoittamaa rauhanturva-toimintaa oli Euroopassa, Aasiassa, Lähi-idässä ja Afrikassa. Määrällinen painopiste oli edelleen Länsi-Balkanilla.

Vuonna 2003 toteutettiin ensimmäinen EU:n sotilaallinen kriisinhallintaoperaatio. Suomi osallistui EU-johtoiseen, Naton tuella toteutettuun Makedonian Concordia-operaatioon kymmenellä rauhanturvaajalla. Concordian valmisteluvaiheessa luotiin malli tuleville EU:n kriisinhallintatehtäville sekä EU:n ja Naton väliselle yhteistyölle EU:n kriisinhallinnassa.

Vuoden aikana kehitettiin edelleen sotilaallisen ja siviilikriisinhallinnan yhteensovittamista rauhan-turvatehtävissä. Esimerkkinä tästä oli Makedoniassa välittömästi Concordian jälkeen aloitettu siviilikriisinhallintaoperaatio Proxima. Vuoden aikana aloitettiin myös Bosnia-Hertsegovinan Nato-johtoisen SFOR-operaation jatkon suunnittelu. Tarkoituksena on muodostaa Bosniaan ensimmäinen siviili- sekä sotilaalliset osat käsittävä EU:n kriisinhallinta-operaatio.

Concordian ja SFORin (päätettiin Suomen osalta 1.7) lisäksi Suomi osallistui Länsi-Balkanilla Nato-johtoiseen Kosovon KFOR-rauhanturvaoperaatioon sekä YK-johtoiseen UNMIK:iin. Suomalainen kenraali johti KFORin keskistä prikaatia puolen vuoden ajan. Suomalaisia oli vuoden lopulla noin 700 KFOR-joukoissa.

KFORissa on toimittu Nordcaps-yhteistyössä (Nordic Coordinated Arrangement for Military Peace Support). KFOR-sitoutuminen ja mm. suomalainen johto- ja viestitusjärjestelmä ovat tuomassa Suomelle johtovaltioaseman vuonna 2004 perustettavaan KFORin pilottiryhmään.

Nato-johtoisessa ISAFissa Afganistanissa (International Security Assistance Forces) toimi vuoden 2003 lopulla Kabulissa 47 suomalaista CIMIC-sotilasta (Civil-Military Cooperation). YK:n turvaneuvosto laajensi lokakuussa ISAFin mandaattia minkä jälkeen Pohjoismaat ryhtyivät suunnittelemaan mahdollista Kabulin ulkopuolella tapahtuvaa kriisinhallinta-toimintaa. Kabulin ulkopuolella on tarkoitus toimia Nordcaps-yhteistyössä.

Afrikassa Suomi on laajentanut osallistumistaan myös läntiseen Afrikkaan, Liberian UNMIL-operaatioon. Etiopian ja Eritrean UNMEE-rauhanturvaoperaatiossa on suomalainen 200 hengen esikunta- ja vartiokomppania. Hyvin onnistuneen Liberian SHIRBRIG-operaation (Multinational Stand-by High Readiness Brigade for UN Operations) jälkeen Suomi aloitti valmistautumisen mahdollisesti SHIRBRIGin kautta toteutettaviin tuleviin nopean toiminnan rauhanturvaoperaatioihin. Suomi osallistui tiiviisti EU:n piirissä tehtävään Afrikan rauhanturvatoiminnan edistämiseen, erityisesti tukemalla Afrikan omaa rauhanturvakyvyn kehittämistä.

Ulkoministeriö valmisteli yhteistyössä puolustushallinnon kanssa rauhanturvan koulutusprojektin afrikkalaisen ACCORD-keskuksen (African Centre for the Constructive Resolution of Disputes) kanssa. Projekti toteutetaan kolmen vuoden aikana kolmessa afrikkalaisessa rauhanturvakoulutuskeskuksessa.

Suomi osallistui edellämäinnittujen operaatioiden lisäksi myös Kashmirin, Kyproksen ja Lähi-Idän operaatioihin. Vuoden 2003 aikana Suomi päätti osallistumisen Irakin UNIKOM-operaatiossa, UNAMA- ja SFOR-osallistumisten päättämisen ja joulukuussa päättyneen Concordia-operaation lisäksi.

2.4. Siviilikriisinhallinta

Suomi osallistui siviilikriisinhallintaan 2003 Euroopan unionin, ETYJin, Euroopan Neuvoston, YK:n sekä kansainvälisen ryhmittymän puitteissa. EU:n poliisioperaatiossa Bosnia-Hertsegovinassa palveli ryhmä suomalaispoliiseja ja muita asiantuntijoita, Proxima-operaatioon Fyromiin lähetettiin niinikään poliisiasiantuntijaryhmä, ja Suomi jatkoi osallistumistaan myös muihin unionin hankkeisiin kuten EUMM-tarkkailijamission. Lisäksi Suomi on lähettänyt asiantuntijan EU:n tilannekeskukseen Brysseliin.

Suomi on osallistunut aktiivisesti myös muihin kuin EU-johtoisin operaatioihin. Suomen panostus UNMIK-operaatioon Kosovossa on ollut merkittävä (16 siviilipoliisia). Suomi on tukenut myös ETYJ:n sihteeristöä ja kenttäoperaatioita luovuttamalla niiden käyttöön neljätoista asiantuntijaa. Samoin Suomi on antanut neljä asiantuntijaa Euroopan Neuvostoon. Sri Lankan monitorointioperaation suomalaisvahvuus on vakiintunut yhdentoista asiantuntijan tasolle. Lisäksi suomalaisia siviilikriisinhallinta-asiantuntijoita oli vuoden 2003 aikana jatkuvasti keskimäärin kymmenessä muussa kansainvälisessä tehtävässä.

2.5. Asevalvonta ja monenvälinen aseidenriisunta

Joukkotuhoaseisiin liittyvät kysymykset ovat nousseet keskeiseen asemaan Euroopan unionissa. EU määritteli toimintaansa joukkotuhoaseiden leviämisen estämiseksi Eurooppa-neuvoston julkilausumassa, neuvoston peruseriaateissa ja toimintaohjelmassa, jotka hyväksyttiin kesäkuussa 2003.

Eurooppa-neuvosto vahvisti näiden pohjalta laaditun joukkotuhoaseiden leviämisen vastaisen EU:n strategian joulukuussa. Strategia sisältää konkreettisia toimia monenvälisen asevalvontasopimusjärjestelmän vahvistamiseksi ja kansainvälisen vakauden edistämiseksi yhteistyössä keskeisten kumppanimaiden kanssa. EU tulee käyttämään poliittista ja taloudellista painoarvoaan kansainvälisten asevalvontanormien ja niiden noudattamisen ajamiseksi myös suhteissaan kolmansiin maihin. Kolmasmaasopimukseen sisällytetään joukkotuhoaseiden leviämisen estämistä koskeva lauseke. Joukkotuhoasestrategia täydentää EU:n turvallisuusstrategiaa.

EU:n neuvosto hyväksyi marraskuussa 2003 yhteisen kannan toimista, joilla unioni edistää joukkotuhoaseita rajoittavien sopimusten saattamista maailmanlaajuisiksi ja vahvistamista.

Suomi ilmoitti kiinnostuksestaan osallistua johtavien teollisuusmaiden ja Venäjän G8-ryhmän vuonna 2002 julkistamaan toimintaohjelmaan, jonka tavoitteena on vähentää joukkotuhoaseiden leviämisen uhkaa Venäjällä. Suomen tuen on tarkoitus kohdistua Venäjän kemiallisten aseiden hävittämishojelman tukemiseen, ydinmateriaalivalvontaan ja ydinturvaan.

EU sopi Venäjän joukkotuhoaseiden hävittämistä koskevan toimintaohjelman jatkamisesta ja hyväksyi uusia hankkeita siihen liitettäväksi.

Ydinsulkusopimuksen vuonna 2005 järjestettävän tarkastelukonferenssin valmistelut jatkuivat. Suomi toimitti kokoukselle raportin toimistaan ydinaseeriisunnan edistämiseksi sekä korosti mm. taktisten ydinaseiden huomioon ottamista aseriisunnassa.

Kemiallisten taisteluaineiden varastojen hävittämistä jatkettiin kemiallisen aseiden kieltöjärjestön valvonnassa. Libya ilmoitti luopuvansa kemiallisen aseiden ohjelmasta ja liittyvänsä kieltoisopimukseen. EU:n tavoitteet sopimuksen vahvistamiseksi toteutuivat tyydyttävästi ensimmäisessä tarkastelukokouksessa.

Biologisten aseiden kieltosopimuksen puitteissa jatkettiin monenvälistä toimintaa, jolla tehostetaan kansallista täytäntöönpanoa mm. rikoslainsäädäntöä kehittämällä.

Suomi toimi YK:n yleiskokouksen aseidenriisuntaa käsittelevän komitean puheenjohtajana. Komiteassa selvitettiin mahdollisuuksia työskentelyn tehostamiseen.

Ballististen ohjusten leviämisen estämiseksi vuonna 2002 hyväksytyn ns. Haagin käytännösäännösten toimeenpano käynnistettiin. Suomi laati Haagin säännösten vuosikokoukselle raportin, jossa se selosti politiikkaansa ja toimiaan ohjuskysymyksissä.

Suomi toimi täydellisen ydinkoekieltosopimuksen voimaantuloa edistäneen konferenssin puheenjohtajana ja voimaantuloa edistävien toimenpiteiden koordinaattorina.

Tiettyjä tavanomaisia aseita koskevan yleissopimuksen (CCW) vuosikokouksessa hyväksyttiin sopimukseen lisäpöytäkirja, joka koskee sodan räjähtämättömiä jäänteitä. Pöytäkirja on ensimmäinen aseidenriisuntaan liittyvä sopimus, joka on saatu neuvotelluksi usean vuoden tauon jälkeen. Jatkossa CCW-prosessin painopiste tulee olemaan ajoneuvomiinoissa. Suomi valittiin asiaa käsittelevän työryhmän koordinaattoriksi.

ETYJin pienaseasiakirjan toimeenpanoa jatkettiin. Parhaita käytäntöjä koskeva käsikirja viimeisteltiin ja saatiin levitykseen. Suomi jatkoi osallistumistaan pienasehankkeisiin kansainvälisten järjestöjen kautta.

Kansainvälistä yhteistyötä on tiivistetty entisestään kaksikäyttötekniikan ja tavanomaisten aseiden vientivalvonnan tehostamiseksi. Suuntana on ollut laajentaa vientivalvontaa tuotteisiin, jotka eivät kuulu erikseen määriteltyihin valvottaviin tuotteisiin, jos on syytä epäillä, että tuote voi päätyä joukkotuhoaseiden kehittelyyn.

EU:n aseviennin käytännösääntöjen toimeenpanosta julkaistiin vuosiraportti. EU:n neuvosto hyväksyi asevälitystä koskevan yhteisen kannan. Sääntöjen kehittämistä jatkettiin mm. laatimalla uusi käyttöopas käytännösääntöjen mukaisten kieltopäätösten ja konsultaatioiden tehostamiseksi. EU aloitti keskustelun käytännösääntöjen päivitystarpeista sekä tuki uusien jäsenvaltioiden integroitumista EU:n vientivalvontamekanismeihin.

Suomi ilmoitti joulukuussa tukevansa kansalaisjärjestöjen käynnistämää prosessia, joka tähtää kansainvälisen asevientisopimuksen solmimiseen.

2.6. Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö

ETYJ Maastrichtin ministerikokouksessa joulukuussa 2003 järjestö uudisti uhka-analyysinsä ja hyväksyi ensimmäisen turvallisuusstrategiansa, joka ohjaa järjestön vastauksia uuden vuosituhannen haasteisiin. Ministerikokous hyväksyi uhkastrategian lisäksi talous- ja ympäristöstrategian sekä ihmiskauppaa ja romanipolitiikkaa koskevat toimintaohjelmat. Järjestöön perustettiin uusi koordinaattorin virka ihmiskaupan torjumiseksi.

ETYJ kehitti operatiivista kenttätoimintaansa Keski-Aasiassa ja Etelä-Kaukasiassa. Etyjin panos Balkanilla jatkuu edelleen suurena erityisesti Makedoniassa (FYROM), Kosovossa ja Bosnia-Hertsegovinassa. Kuluneena vuonna ETYJissä on painotettu rajaturvallisuuden kehittämistä, terrorismin vastaista toimintaa, poliisitoimintaa sekä oikeusvaltion rakentamista ja ihmiskaupan torjuntaa. ETYJ on tärkeä väline myös EU:n siviilikriisinhallinnan kehittämisessä.

Suomi on pyrkinyt lisäämään osallistumistaan ETYJin kenttätoimintoihin. Suomella on ollut mission päällikkyyttä sekä asiantuntijoita Albaniassa, ETYJin demokratia- ja ihmisoikeusasioiden toimistossa, ETYJin sihteeristössä ja lisäksi siviiliasiantuntijoita, poliiseja ja raj-

valvontahenkilöstöä Moldovassa, Georgiassa, Turkmenistanissa ja Makedoniassa. Alankomaiden puheenjohtajakaudella Presidentti Ahtisaari on toiminut puheenjohtajan erityisedustajana Keski-Aasiassa.

Vuoden alussa tuli voimaan Suomen liittyminen Avoin taivas -sopimukseen, jolla on luotu ilmatarkkailujärjestelmä palvelemaan asevalvontasopimusten valvontaa. Ne pienet valtiot, joilla ei ole omaa satelliittivalvontaa, saavat sopimuksen kautta mahdollisuuden sotilaallisen tiedon hankintaan. Lokakuussa Suomi järjesti Wienin Luottamusta lisäävien toimien -asiakirjan mukaisen tukikohtavierailun ETYJ-osallistujavaltioiden sotilasviranomaisille.

Suomi on edelleen ehdokkaana ETYJin puheenjohtajaksi vuonna 2008 eikä vastaehdokasta ole ilmennyt. Valinta virallistetaan vuoden tai parin kuluessa.

2.7. Terrorismin vastainen yhteistyö

Terrorismin vastainen yhteistyö, mukaan lukien sen rahoituksen torjunta, pysyi kertomusvuonna keskeisenä kansainvälisen toiminnan kohteena. Suomen tärkeimmät yhteistoimintafoorumit uusiin turvallisuusuhkiin vastaamisessa olivat YK ja Euroopan unioni. Hallitus raportoi toimistaan mm. YK:n turvallisuusneuvoston terrorisminvastaiselle komitealle samoin kuin Osama bin Ladenin ja Al Qaidan vastaisia pakotteita hallinnoivalle komitealle. EU:n puitteissa terrorisminvastaisia toimia integroitiin aikaisempaa kiinteämmäksi osaksi yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa mm. uhka-arvioiden kehittämisen ja teknisen avun kohdentamisen kautta.

Finanssipakotteiden täytäntöönpanosta ja terrorismin rahoituksen torjunnasta järjestettiin Suomessa koulutusta sekä koti- että ulkomaisille viranomaisistoille. Suomi kiinnitti erityistä huomiota oikeusturvanäkökohtiin pakoteregimien kehittämistä koskevista keskusteluista eri foorumeilla.

Uutta näkökulmaa terrorismin torjuntaan antoivat Kansainvälisen merenkulkujärjestön puitteissa käynnistetyt neuvottelut, joissa merenkulun terrorismisopimuksen soveltamisalaa pyritään laajentamaan joukkotuhoaseiden laittomaan kuljetukseen. Toimintaa joukkotuhoaseiden leviämisen estämiseksi on pyritty tehostamaan myös Yhdysvaltojen aloitteen kautta, jolla pyritään kansallisten viranomaisten valmiuksien parantamiseen joukkotuhoasekuljetusten pysäyttämiseksi.

Terrorismin huomioonottaminen kaikissa vientivalvontaregiimeissä oli vuoden 2003 aikana yksi prioriteettikysymys. Sitä koskevat maininnat on nyt sisällytetty kaikkien kansainvälisten vientivalvontajärjestelyjen perusasiakirjoihin.

3. Ihmisoikeuspolitiikka

3.1. Yleistä

Hallitus on jatkanut aktiivista ja aloitteellista ihmisoikeuspolitiikkaa, jossa korostetaan erityisesti muita heikommassa asemassa olevien oikeuksia sekä taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia kiinteästi kansalais- ja poliittisten oikeuksien rinnalla.

Hallitus on erityisesti kiinnittänyt huomiota siihen, että ihmisoikeusnäkökohdat otetaan huomioon kaikilla politiikan sektoreilla, joilla on tosiasiallista vaikutusta ihmisoikeuksiin. Hallitus on käynnistänyt ihmisoikeuspoliittisen selonteon valmistelun. Selonteko kattaa aiempaa laajemman alan ja myös pidemmän ajanjakson. Mukana on nyt myös eräitä Suomen sisäiseen ihmisoikeuspolitiikkaan liittyviä osuuksia.

Tasavallan presidentin aloite romanien eurooppalaisen edustuselimen perustamisesta Euroopan neuvoston yhteyteen säilyi keskeisenä painopisteenä. Vuoden 2003 kuluessa Euroopan romanifoorumin valmisteluissa tapahtui ratkaiseva käänne myönteiseen suuntaan. Hallitus osallistui myös aktiivisesti ETYJ:n piirissä joulukuussa hyväksytyyn romanitoimintajohdanneen valmisteluun.

Hallitus kiinnitti erityistä huomiota kansainväliseen ihmiskauppaan mm. YK:ssa, ETYJ:ssa ja Euroopan neuvostossa tehdyn ja meneillään olevan työn pohjalta. Suomessa järjestettiin laaja lapsikauppaa käsitellyt kokous kesäkuussa mm. ulkoasiainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön ja oikeusministeriön tuella.

Hallitus on jatkanut aktiivista vuoropuhelua ja yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan kanssa. Ihmisoikeusvalvontan valmistelua koskeva kuulemistilaisuus järjestettiin Eduskunnan auditoriossa lokakuussa 2003. Kansalaisjärjestökuulemisia on järjestetty myös ennen kansainvälisiä ihmisoikeuskokouksia ja laadittaessa ihmisoikeussopimusten täytäntöönpanon määräaikaishavainnotteja.

Kansainvälisten ihmisoikeusasiain neuvottelukunnan kuudes kausi päättyi huhtikuussa 2003. Valtioneuvosto asetti toimikunnan uudelle kaudelle lokakuussa 2003. Toimikausi kestää vaalikauden loppuun. Neuvottelukunnan puheenjohtajaksi nimitettiin kansainvälisten asiain sihteeri Tarja Kantola. Tammikuussa 2003 neuvottelukunta järjesti kuulemistilaisuuden kansallisen ihmisoikeusinstituution tarpeesta Suomessa. Joulukuussa 2003 neuvottelukunta antoi Eduskunnalle lausunnon ulkomaalaislakiehdotuksesta.

Suomen harjoittamaan ihmisoikeuspolitiikkaan sisältyy myös ihmisoikeus- ja demokratiatuki, jolla tuetaan kansainvälisten ihmisoikeusjärjestöjen toimintaa toisaalta monenkeskisen ihmisoikeusjärjestelmän vahvistamiseksi ja toisaalta naisten ja ns. haavoittuvimpien ryhmien oikeuksien vahvistamiseksi.

3.2. Euroopan neuvosto

Suomi korostaa Euroopan neuvoston vahvuuksina normipohjaa ja asiantuntemusta ihmisoikeuksien ja demokratian alueella. Suhteet Euroopan neuvoston ja EU:n välillä nousivat vuonna 2003 vahvasti esiin EU:n laajentumista ennakoiden. Suomi painottaa, että Euroopan neuvostolla on unionille paljon annettavaa. EU:n ihmisoikeusnormisto on vasta kehittymässä. Euroopan neuvoston asiantuntemus ja pitkäaikainen kokemus näistä kysymyksistä on siten hyvin merkittävää, ja järjestöjen yhteistyön kehittäminen tärkeää myös kehittyvälle unionille.

Suomen aloite EU:n liittymisestä Euroopan ihmisoikeussopimukseen eteni EU:n uutta perustuslaillista sopimusta koskevissa neuvotteluissa vuonna 2003 myönteisesti. Suomi on myös Euroopan neuvostossa edistänyt sitä, että aloite voisi edetä mahdollisimman nopeasti.

Suomi edisti Tasavallan Presidentin aloitetta eurooppalaisen romaniedustajiston (ns. romanifoorumi) perustamisesta Euroopan neuvoston yhteyteen. Romanifoorumin valmisteluissa tapahtui ratkaiseva käänne myönteiseen suuntaan Suomen ja Ranska yhteisesityksen pohjalta kesällä 2003. Suomen johtama työryhmä saavutti alustavasti yksimielisyyden foorumin tavoitteista ja kokoonpanosta sekä aloitti keskustelun foorumin tehtävistä, rahoituksesta ja yhteistyösopimuksesta Euroopan neuvoston kanssa. Suomi on asettanut romaniväestöä edustavan asiantuntijan Euroopan neuvoston sihteeristön käyttöön.

Hallitus on aktiivisesti osallistunut Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen toiminnan tehostamista koskevaan työhön. Jäsenmaiden kasvun myötä valitusten määrä on kasvanut huomattavasti, tuomioistuimen resurssit eivät ole lisääntyneet vastaavasti, ja käsittelyajat ovat pidentyneet. Suomi kannattaa tuomioistuimen uudistamista siten, että järjestelmän ytimenä

oleva yksilön valitusmahdollisuus häneen kohdistuneista ihmisoikeusloukkauksista tulee turvatuksi. Suomi on korostanut kansalaisyhteiskunnan näkemysten huomioimista tuomioistuinta uudistettaessa, Suomen vapaaehtoisrahoituksella on mm. järjestetty tätä asiaa koskeva kansalaisyhteiskunnan kuuleminen.

Suomen aktiivisesti tukeman Euroopan ihmisoikeusvaltuutetun toiminta sai tunnustusta. Suomi jatkoi valtuutetun toimiston käyttöön asettamansa erityisasiantuntijan kautta. Ihmisoikeusvaltuutettu antoi myös lausuntonsa hallituksen esityksestä uudeksi ulkomaalaislaiksi. Myös ihmisoikeusvaltuutettu on toiminnassaan asettanut romani en oikeudet tärkeälle sijalle.

Euroopan neuvostossa aloitettiin kolmannen huippukokouksen valmistelut. Vuodelle 2005 suunniteltu huippukokous käsittelee Euroopan neuvoston roolia rakennettaessa rajatonta Eurooppaa. Suomi tukee huippukokouksen järjestämistä EU:n laajennuttua ja Euroopan neuvoston saavutettua käytännössä maksimaalisen jäsenmääränsä. Vuonna 2003 järjestöön liittyi Serbia-Montenegro.

3.3. Ihmisoikeuskysymykset Yhdistyneissä kansakunnissa

YK:n ihmisoikeustoimikunta piti keväällä 59. istuntonsa Libyan toimiessa sen puheenjohtajana. Puheenjohtajan valinnasta jouduttiin ensi kertaa äänestämään Libyan ihmisoikeustilanteen herättäessä kielteisiä reaktioita. Ihmisoikeustoimikunnan istunto sujui odotettua paremmin.. Irakin sota ei dominoinut istuntoa Irak-erityisistuntoa koskevan aloitteen kaaduttua äänestyksessä. EU:n kuolemanrangaistusta ja lapsen oikeuksia koskevat temaattiset päätöslauselmat hyväksyttiin. Pohjois-Koreasta, Turkmenistanista, Valko-Venäjältä, Tshadista ja Liberiasta hyväksyttiin maapäätöslauselmat ensimmäistä kertaa. Sen sijaan Tshetsheniaa, Zimbabwea ja Sudania koskevia päätöslauselmia ei EU:n aloitteellisuudesta huolimatta saatu aikaan.

Alkuperäiskansojen pysyvä foorumi piti istuntonsa toukokuussa New Yorkissa. Istunnon teemana olivat alkuperäiskansojen lapset ja nuoret. Keskustelua käytiin lisäksi foorumin työmenetelmistä ja pysyvän foorumin mandaatin kattamasta kuudesta sektorista..

Vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevaa sopimusaloitetta käsittelevä komitea päätti kesäkuussa erillisen työryhmän laatimaan sopimusluonnosta jatkoneuvotteluja varten. Työryhmä koostuu hallitusten, kansalaisjärjestöjen ja kansallisten ihmisoikeustoimielinten edustajista. Työryhmän työ on tarkoitus saada valmiiksi maaliskuun loppuun mennessä.

Yleiskokouksen III-komitean istuntoa leimasivat menettelytapakiistelyt. Monissa asiakohtissa saavutettiin hyvä lopputulos, mutta toisaalta erilaisia arvomaailmoja edustavien maa-ryhmien väliset jakolinjat kävivät selvästi ilmi. EU:n esittämät Myanmarin, Turkmenistanin ja Kongon demokraattisen tasavallan ihmisoikeustilannetta koskevat päätöslauselmat hyväksyttiin äänestyksessä.. Suomi esitti pohjoismaiden päätöslauselman alkuperäiskansojen vuosikymmenestä, joka hyväksyttiin yksimielisesti.

3.4. Ihmisoikeusalan yhteistyö kahdenvälisissä suhteissa

Suomen kahdenvälisissä suhteissa ihmisoikeuskysymykset ovat vakiinnuttaneet asemansa ja ne ovat esillä maiden välisessä kanssakäymisessä säännöllisesti kaikilla tasoilla. Ihmisoikeuksia edistetään vuoropuhelun, yhteistyön ja koulutuksen keinoin, kun tälle on edellytyksiä. Suomi edistää ihmisoikeuksia myös kehitysyhteistyön kautta..

3.5. Ihmisoikeusvalitukset vuonna 2003

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen hallituksen vastinetta varten lähettämiä uusia valituksia vuonna 2003 oli toistakymmentä. Lisäksi huomioita annettiin runsaasti aiemmin käsitte-

lyyn otetuissa tapauksissa. Muissa seitsemässä Euroopan neuvoston ja YK:n puitteissa valituksia tutkivassa komiteassa ei tullut vireille uusia tapauksia.

Ihmisoikeustuomioistuimen jaosto antoi ratkaisun 29:ssä tapauksessa. Näistä kolmessa annettiin tuomio, joka oli kaikissa tapauksissa ihmisoikeusrikkomuksen toteava ja siten jatko-toimenpiteitä vaativa. Viisi valitusta otettiin kokonaisuudessaan tutkittavaksi, kahdeksan osittain. Neljässä tapauksessa tehtiin sovinto. Valituksista yhdeksän jätettiin ottamatta tutkittavaksi. Yhdessä tapauksessa tehtiin sivuväliintulo.

Ihmisoikeusvalitusyksikössä oli jatkuvasti käsittelyssä eri vaiheissa olevia valituksia noin kahdeksankymmentä kappaletta. Yksikkö tiedotti Suomea koskevista tuomioista ja ratkaisuista viranomaisille sekä tiedotusvälineille.

3.6. Ihmisoikeusraportointi ja ihmisoikeuksien kehittäminen

Suomi allekirjoitti 23. syyskuuta 2003 New Yorkissa YK:n kidutuksen vastaisen yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan. Pöytäkirjalla perustetaan kidutuksen vastainen alakomitea, joka vierailee paikoissa, joissa pidetään tai voidaan pitää vapaudenriiston kohteeksi joutuneita henkilöitä. Lisäksi pöytäkirjan osapuolet velvoitetaan nimeämään kansallinen valvontajärjestelmä kidutuksen ehkäisemiseksi asianomaisessa valtiossa.

Vuonna 2003 Suomi raportoi YK:lle kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen ja lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen täytäntöönpanosta.

3.7. Pakolaispolitiikka

Suomi tukee kolmea ns. pysyvää ratkaisua pakolaisongelmaan. Nämä ovat vapaaehtoinen paluu, paikallinen integraatio sekä pakolaisten uudelleensijoittaminen kiintiössä. Suomen pakolaiskiintiö on ollut 750 henkeä vuodessa.

Suomi tukee YK:n pakolaisjärjestön UNHCR:n toimintaa pakolaisten suojelemiseksi. UNHCR:n järjestämien maailmanlaajuisten suojelukonsultaatioiden tuloksena syntyneitä Agenda for Protection -asiakirjan suosituksia on toimeenpantu vuonna 2003. Asiakirja sisältää laajan toimintaohjelman suosituksineen eri toimijoille.

Suomi on painottanut pakolaissopimuksen toimeenpanon tehostamista ja UNHCR:n valvontarooliin vahvistamista. Suomen painopisteitä ovat osana laajempia maahanmuuttovirtoja liikkuvien pakolaisten suojeleminen sekä nais- ja lapsipakolaisten tehostettu suojeleminen.

Suomi käy UNHCR:n kanssa vuosittain laaja-alaiset kahdenväliset konsultaatiot, joissa käsiteltiin vuonna 2003 UNHCR:n suojele- ja avustusrooliin kuuluvia kysymyksiä. Esillä oli myös Suomen turvapaikkapolitiikka sekä ja vireillä oleva ulkomaalaislain kokonaisuudistus.

4. YK:n toiminta, kansainväliset kehitysrahoituslaitokset ja globaalikysymykset

Yhdistyneiden kansakuntien toimintakyvyn parantaminen oli prioriteetti Suomen toiminnassa YK:n yleiskokouksen 58. istuntokaudella, jolle muutoinkin oli leimallista reformihenkisyys ja monenkeskisen toiminnan tilaa koskevat kysymykset. Pääsihteerin pyrkimyksistä huolimatta multilateralismin vahvistaminen ei edennyt merkittävästi. Ponnistelut turvallisuusneuvoston laajentamiseksi ja uudistamiseksi sekä yleiskokouksen aseman vahvistamiseksi jatkuivat yleiskokouksen puheenjohtajan vetovastuulla.

Ulkoasiainministeriö ryhtyi kertomusvuoden aikana valmistelemaan eduskunnan pyynnöstä ns.globalisaatioselvitystä. Tavoitteena on laatia selvitys, jossa käsitellään kokonaisvaltaisesti

Suomen poliittisia ja taloudellisia päämääriä ja niiden toteuttamista globalisaation hallinnassa.

4.1. YK:n yleiskokous ja turvallisuusneuvosto

YK:n toiminnassa heijastui erityisesti Irakin tilanne. YK:n turvallisuusneuvosto ei antanut oikeutusta suunnitelluille sotilaallisille toimille Irakia vastaan. Tämä johti Yhdysvaltain ja Ison-Britannian yksipuoliseen toimintaan. Turvallisuusneuvosto joutui sivuosaan, kunnes sotatoimien päätyttyä se hyväksyi yksimielisesti Irakin jälleenrakennusta koskevan päätöslauselman. Se ei kuitenkaan määritellyt YK:n toimivaltaa osapuolia tyydyttävällä tavalla. Suomi on painottanut YK:n keskeistä roolia Irakin tilanteessa ja jälleenrakennuksessa.

Turvallisuusneuvosto ajautui umpikujaan Lähi-idän tilanteen käsittelyssä. Yleiskokous joutui käsittelemään Lähi-idän tilannetta myös kolmessa erityishätäistunnossa. Merkittäviä ratkaisuja ei saavutettu. EU pysyi yhtenäisenä kannanotoissaan, mikä oli Suomen kannalta ja EU:n uskottavuuden kannalta tärkeää.

Suomen valtuuskuntaa yleiskokouksessa johti ulkoasiainministeri Tuomioja. Suomen puheenvuorossa käsiteltiin multilateralismin tilaa, asevalvontaa ja globalisaation hallintaa. Ministeri Tuomioja osallistui EU-tapaamisiin muiden maiden kanssa.

Vuosituhatjulistuksen toimeenpano ja sen seuranta olivat keskeisesti yleiskokouksen agendalla. Pääsihteeri antoi toisen, melko tavalla ensimmäisestä poikkeavan raporttinsa julistuksen toimeenpanosta. Hänen viestinsä oli multilateralismin vahvistaminen siten, että kansainvälisen järjestelmän toimintakykyä vahvistetaan vastaamaan nykymaailman tarpeita. Myös Euroopan unioni hyväksyi päätelmät YK:n ja EU:n välisestä yhteistyöstä multilateralismin vahvistamiseksi. Asiakirja on ensimmäinen kokonaisvaltainen ohjelma EU:n toiminnasta YK:ssa.

Suomen tavoitteena oleva YK:n kriisinhallintakapasiteetin vahvistaminen edistyi jonkin verran, kun yleiskokous hyväksyi konfliktien ennaltaehkäisemistä koskevan päätöslauselman. EU:n ja YK:n välillä solmittiin syksyllä puitesopimus kriisinhallinnasta. Sen sijaan kansalaisten suojelua räikeiltä ihmisoikeusloukkauksilta koskevasta raportista ei saatu päätöksiä. Keskustelut tyrmättiin toistuvasti valtioiden itsemääräämisargumentein. Jotta tietoisuus aiheesta kasvaisi, ulkoasiainministeriö järjesti yhdessä Kanadan, Helsingin Yliopiston, Ulkopoliittisen instituutin ja presidentti Ahtisaaren toimiston kanssa seminaarin, jossa käsiteltiin valtioiden omiin kansalaisiinsa koskevaa suojeluelvotetta.

Suomi on tukenut oikeusvaltioperiaatteiden käsittelyä sekä rauhanturvaamisen yhteydessä että turvallisuusneuvostossa yleisesti kansakuntien vahvistamisen eräänä peruselementtinä.

Suomi ilmoitti asettuvansa ehdokkaaksi YK:n turvallisuusneuvoston vaihtuvaksi jäseneksi kaudelle 2013 – 2014. Ehdokkuus on yhteispohjoismainen ja perustuu pohjoismaiseen vuorotteluun.

4.2. Helsinki-prosessi

Helsinki-prosessi on jatkoa vuoden 2002 joulukuussa Helsingissä järjestetylle Helsinki-konferenssille. Kyse on ennen kaikkea globalisaation hallinnasta ja pyrkimyksistä etsiä konkreettisia ratkaisuja globaalihallinnan ongelmiin yhteistyössä muiden hallitusten, kansalaisyhteiskunnan ja yrityssektorin edustajien kanssa.

Helsinki-prosessi jakautuu korkean tason Helsinki-ryhmään, jonka puheenjohtajia toimivat ulkoministeri Tuomioja ja Tansanian ulkoministeri Kikwete sekä kolmeen temaattiseen ryhmään, jotka käsittelevät uusia lähestymistapoja globaalien ongelmien ratkaisuun, globaa-

lia talousagendaa ja inhimillistä turvallisuutta. Temaattiset ryhmät kokoontuivat ensimmäisen kerran lokakuussa Helsingissä. Sekä Helsinki-ryhmän että teemaryhmien osanottajat ovat alansa kansainvälisiä asiantuntijoita, jotka toimivat henkilökohtaisessa ominaisuudessaan. Tavoitteena on toisen Helsinki-konferenssin järjestäminen syyskuussa 2005.

4.3. YK:n talous- ja sosiaalineuvosto (ECOSOC)

YK:n talous- ja sosiaalineuvoston ECOSOC:in korkean tason osuuden teemana kesällä 2003 oli maaseutukehitys. Suomen valtuuskunnan puheenjohtajana oli ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Lehtomäki, joka korosti puheenvuorossaan maaseutukehityksen merkitystä köyhyyden vähentämisstrategioissa ja vuosituhatkehityspäämäärien saavuttamisessa. Samalla hän painotti välttämättömyyttä mahdollistaa naisten osallistuminen maaseutukehitystä koskevaan päätöksentekoon.

Korkean tason osuuden päätteeksi hyväksytty julistus korostaa maaseudun köyhyyden ja näiden vähentämisen olevan ehdoton edellytys vuosituhatkehityspäämäärien saavuttamiselle.

Suomi vastasi neuvoston varapuheenjohtajana istunnon yleisestä osuudesta, jossa käsiteltiin neuvoston alaisten toimikuntien ja elinten raportit.

4.4. YK-konferenssien seuranta, erityisistunnot ja YK:n erityisjärjestöt

YK:n suurten konferenssien sarjaan on tullut tauko ja toiminta on siirtynyt konferenssien ja huippukokousten tulosten toimeenpanoon ja seurantaan. Yleiskokouksen työryhmä työsti kevään 2003 aikana suosituksia, jotka tähtäävät konferenssiseurannan keskittämiseen. Konferenssiseurannan kokonaisvaltainen tarkastelu YK:ssa pidetään vuonna 2005.

Monterreyn kehitysrahoituskonferenssin seurannan osana järjestettiin yleiskokouksessa korkean tason dialogi, jossa ilmaistiin tyytyväisyys eri toimijatahojen hyvin jatkuvaan yhteistyöhön. Samalla kuitenkin todettiin, että mikäli vuosituhatkehitystavoitteet aiotaan saavuttaa, on kehitysrahoitusta lisättävä ja kehityksmaista ulos virtaavat varat saatava kääntymään kehitysmaiden hyväksi.

Kansainvälinen televiestintäliitto (ITU) järjesti YK:n tuella tietoyhteiskuntaa käsittelevän huippukokouksen ensimmäisen osan Genevessä joulukuussa 2003. Edistyneenä tietoyhteiskuntana konferenssi oli hallitukselle prioriteettikysymys. Suomi osallistui aktiivisesti konferenssin valmisteluun ja toimi konferenssin ensimmäisen osan valmistelukomitean varapuheenjohtajana.

Suomen valtuuskuntaa konferenssiin johti tasavallan presidentti Tarja Halonen, varapuheenjohtajina liikenne- ja viestintäministeri Luhtanen ja ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Lehtomäki. Hallituksen kannalta konferenssi saavutti tavoitteensa, ja siinä hyväksyttiin julistus tietoyhteiskunnassa sovellettavista periaatteista sekä toimintasuunnitelma. Konferenssin toinen osa järjestetään Tunisiassa marraskuussa 2005. Suomi tuki myös YK:n naisten kehitysrahaston toteuttamaa hanketta, jonka tavoitteena on parantaa naisten asemaa tietoyhteiskunnassa.

Tasavallan presidentti Tarja Halosen yhdessä Tansanian presidentti Mkapan kanssa johtama Kansainvälisen työjärjestön (ILO) maailmankomissio jatkoi työtään globalisaation sosiaalisista ulottuvuuksista.

YK:n koulutus-, tiede- ja kulttuurijärjestön yleiskokouksessa syksyllä 2003 teemat liittyivät YK:n vuosituhatjulistuksen toimeenpanoon. Suomen valtuuskuntaa johti kulttuuriministeri Karpela. Yleiskokous hyväksyi aineetonta kulttuuriperintöä koskevan yleissopimuksen ja

päätti kulttuurista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen valmistelun aloittamisesta. Yhdysvallat palasi järjestön jäseneksi.

Suomi edustaa pohjoismaita YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestön FAO:n hallintoneuvoston vuosina 2004 – 2006. Tämän toiminnan tueksi laadittiin FAO-linjaus. FAO:n yleiskokouksessa marraskuussa Suomen valtuuskuntaa johti maa- ja metsätalousministeri Korkeoja. Päähuomion sai osakseen vuosituhattavoitteisiin kuuluva kamppailu nälkää vastaan, johon liittyvä raportti osoitti maailman nälkäisten määrän kääntyneen jälleen kasvuun.

4.5. Kehitysrahoituslaitokset

Kansainväliset kehitysrahoituslaitokset tukevat köyhien ja keskituloisten maiden taloudellista ja sosiaalista kehitystä tarjoamalla niille pääomia lainojen ja teknisen avun muodossa. Kehityspankkien ja YK-järjestöjen perinteinen työnjako on ollut se, että pankit ovat keskittyneet lainanantoon, ja muut ovat toimineet lähinnä lahjamuotoisen avun kautta. Asetelma on kuitenkin muuttumassa, kun rahoituslaitosten uusimmista lisärahoituksista suurehko osa on sovittu annettavaksi vastaanottajamaille lahjamuotoisena.

Maailmanpankki tuottaa vuoden 2004 keväällä ensimmäisen seurantaraportin Monterreyn kehitysrahoituskonferenssin sitoumusten noudattamisesta. Raportti on osa laajempaa, YK:n puitteissa tapahtuvaa Monterreyn jälkiseurantaa. Kehitysrahoituslaitosten ja YK-järjestelmän tavoitteenasetanta on nyt yhdenmukaisempi kuin koskaan aiemmin.

Kansainvälisistä rahoituslaitoksista vastaavat suomalaisviranomaiset tiivistivät koordinaatiotaan vuoden 2003 aikana. Ulkoasiainministeriö, valtiovarainministeriö ja Suomen pankki ovat säännöllisessä yhteydessä keskenään, ja pyrkivät muodostamaan yhtenäiset näkemykset kaikista keskeisistä rahoituslaitoksissa esillä olevista asioista. Pankkeja koskevaa politiikkaohjausta Suomi harjoitti, pääsääntöisesti pohjoismaisessa ryhmässä yhteisten johtokuntaedustajien kautta. Pohjoismaiset maailmanpankkiviranomaiset tapasivat vuoden aikana maailmanpankin pääjohtaja Wolfensohnin, sekä Afrikan, Latinalaisen Amerikan ja Aasian kehityspankkien pääjohtajat. Suomen profiili oli korkea erityisesti kestävän kehityksen, sosiaalisen kehityksen, maaseutukehityksen ja monen niihin liittyvän toimialan ja sektorin asioissa.

Maailmanpankkiryhmä on ollut aktiivinen osallistuja velkakysymyksissä, avun tuloksellisuuden ja mitattavuuden parantamisessa, kehitysrahoituksen ja operatiivisten toimintojen harmonisoinnissa sekä kaupan ja kehityksen kysymyksissä. Suomi on tukenut pankin roolia näissä kysymyksissä.

Suomen ja Maailmanpankin kahdenvälistä yhteistyötä on pyritty rakentamaan temaattiseen ja ohjelmalliseen suuntaan ja toteutettavaksi erilaisten kumppanuuksien muodossa. Suomi on rahoitusosuudella mitattuna suhteellisen pieni tekijä, mutta osaamisensa ansiosta kiinnostava kumppani.

4.6. Kansainvälinen ympäristöpolitiikka

Kansainvälinen ympäristöpolitiikka keskittyi kertomusvuonna Johannesburgin kestävän kehityksen huippukokouksen seurantaan. Kokouksen päätösten toimeenpano oli yksi hallituksen painopisteitä ympäristöpolitiikassa.

YK:n kestävän kehityksen toimikunta (CSD) hyväksyi istunnossaan 14-vuotisen työohjelman, joka perustuu Johannesburgin toimintasuunnitelmaan. Samalla yksinkertaistettiin CSD:n työmenetelmiä. Suomi korosti erityisesti tuotanto- ja kulutustapojen muutosta seurannassa. Kansainvälisten ympäristösopimusten toimeenpanoa, seurantaa ja kehittämistä jatkettiin.

Kioto prosessin eteneminen hidastui ja pöytäkirjan voimaantulo siirtyi vuoden 2004 lopulle. Vuonna 2003 syvennettiin Kioto jälkeisen ilmastopolitiikan pohdintaa. Kioto pöytäkirja luo päästövähennyksiin tähtäävän toimintakehyksen jopa 40:lle teollisuusmaalle ja niille kehitysmaalle, jotka pystyvät osallistumaan puhtaan kehityksen mekanismiin. Mutta useat suuret taloudet - Yhdysvallat, Kiina, Intia, Indonesia, Brasilia - eivät tule päästörajoitteiden piiriin vuosina 2008 – 2012. Yhteistyösopimuksen laajentaminen kattamaan kaikki merkittävimmät maat tulee olemaan tulevien vuosien suuri haaste.

Hallitus valmistelee eduskunnalle esitystä bioturvapöytäkirjan hyväksymisestä. Bioturvapöytäkirja pyrkii ennalta varautumisen periaatteen mukaisesti vaikuttamaan siihen, että nykyaikaisella biotekniikalla muunnettuja eläviä organismeja siirretään, käsitellään ja käytetään tavalla, joka ei aiheuta haittaa luonnon monimuotoisuudelle.

YK:n aavikoitumissopimuksen toimeenpanoa on kehitetty uudistamalla tietotuotantoa, tehostamalla rahoitusmekanismeja ja päättämällä Maailman ympäristörahaston roolista sopimuksen rahoitusmekanismina. Sopimuksen toimeenpanon tukeminen kehitysyhteistyön kautta on avainasemassa etenkin Afrikassa. Suomi on aloittanut yhteistyön sopimuksen globaalimekanismin kanssa. Suomen toimikausi EU:n edustajana sopimuksen toimikunnassa päättyi 2003.

YK:n Metsäfoorumin ja sitä tukevan järjestökumppanuuden) toimintaa tuettiin suomalaisella asiantuntemuksella ja rahoituksella. Työskentely keskittyi kestävän metsätalouden ekonomisiin kysymyksiin, metsien terveyteen ja tuottavuuteen, metsien häviämisen estämisen ongelmatiikkaan ja kansainvälisen yhteistyön kysymyksiin. Poliittisena kysymyksenä neuvoteltiin onnistuneesti selvitysten tekeminen metsien tilan seuranta-, mekanismeista, rahoitus- ja teknologiayhteistyöstä ja kansainvälisen metsäsopimuksen vaihtoehdoista.

Suomi on osallistunut neljän vuoden ajan yhdessä kahdeksan muun Länsi-Euroopan maan, Yhdysvaltain ja EY:n komission kanssa sopimusneuvotteluihin Venäjän ydinturvallisuutta ja ydinjätehuoltoa koskevan ns. MNEPR-sopimuksen aikaansaamiseksi (Multilateral Nuclear Environment Programme in the Russian Federation). Sopimus allekirjoitettiin toukokuussa 2003 ja Venäjän duuma hyväksyi sen joulukuussa 2003. Sopimus edesauttaa mm. Suomen tukimahdollisuuksia Kuolan ja Leningradin vanhentuneiden ydinvoimalaitosten turvallisuuden parantamisessa.

4.7. Humanitaariset kysymykset

Humanitaarista apua annettiin aseellisten konfliktien ja luonnonkatastrofien uhreille yhteensä 42 milj. euron arvosta. Kertomusvuoden aikana käynnissä oli yli 30 sotaa ja aseellista konfliktia. Pakolaisia oli noin 10 miljoonaa ja sisäisiä pakolaisia 20 miljoonaa. Maailmalla tapahtuu vuosittain n. 600– 800 luonnonkatastrofiksi luokiteltavaa onnettomuutta.

Humanitaaristen tarpeiden globaaleja mittasuhteita kuvaavat vuoden 2003 avustusvetoomukset. YK-järjestöjen vuoden 2003 humanitaarisen avun yhteisvetoomusten loppusumma oli 5,1 mrd. dollaria. Punaisen Ristin kansainvälisen komitean hätäavun vetoomus oli 539 milj. euroa ja päämajatuen rahoitustarve 102 milj. euroa. Vuoden mittaan julkaistiin lisääntyviä. Useat kohteet saivat vain vajaat puolet tarvitsemastaan avusta.

Suomen avun tärkeimmät kohdealueet olivat Afrikka, Lähi-itä ja Aasia. Suurimpia yksittäisiä avustuskohhteita olivat Irak, Afganistan, Pohjois-Korea, Tshetsshenia, Afrikan suurten järvien alue sekä Afrikan sarven ja eteläisen Afrikan nälänhätäalueet.

Kertomusvuoden aikana kiinnitettiin useassa kansainvälisessä kokouksessa huomiota humanitaarisen avun tuloksellisuuteen sekä avustustyöntekijöiden turvallisuuteen. Väkivallanteot humanitaarisen avun järjestöjä kohtaan lisääntyivät. Joulukuussa pidetyssä Punaisen Ristin

konferenssissa korostettiin kansainvälisen humanitaarisen oikeuden noudattamisen tärkeyttä. Suomi osallistui Tukholmassa kesäkuussa pidettyyn Good Humanitarian Donorship -konferenssiin, jossa hyväksyttiin tehokkaan humanitaarisen avun periaatteita ja menettelytapa-ja käsittelevä asiakirja.

5. Kansainvälinen oikeus ja valtiosopimukset

Kansainvälisen rikostuomioistuimen (ICC) perustamisvaihe päättyi kertomusvuonna järjestettyihin vaaleihin, joissa täytettiin tuomioistuimen avaintehtävät. Tuomioistuimen tuomari-vaalissa käytiin poikkeuksellisen monta äänestyskierrosta. Suomen tuomariehdokkaaksi asettaman Erkki Kourulan valinta jo aivan ensimmäisillä äänestyskierroksilla oli tästäkin syystä merkille pantavaa.

Tuomioistuimen varsinaisen toiminnan aloittamisen kannalta keskeistä oli syyttäjän valinta huhtikuussa 2003. Syyttäjä linjasi jo kesällä 2003 tutkimuskohteitaan. Syyttäjä ei kuitenkaan vielä tähän mennessä ole käynnistänyt varsinaista rikostutkintaa.

Yhdysvaltojen suhtautuminen Kansainväliseen rikostuomioistuimeen jatkui kielteisenä. YK:n turvallisuusneuvosto uudisti kesäkuussa Yhdysvaltain aloitteesta päätöslauselman, jolla lykätään ei-sopimuspuolten rauhanturvaajia koskevien rikosjuttujen käsittelyä rikostuomioistuimessa kahdellatoista kuukaudella. Yhdysvallat on jatkanut myös pyrkimyksiä kahdenvälisten sopimusten tekemiseen, joilla sopimuspuolet sitoutuvat olemaan luovuttamatta Yhdysvaltain kansalaisia Kansainväliseen rikostuomioistuimeen.

Kansainvälistä rikostuomioistuinta koskevassa yhteisessä kannassaan EU vahvisti poliittisen tukensa rikostuomioistuimelle. EU pyrki kertomusvuoden aikana aktiivisesti erilaisin toimin edistämään rikostuomioistuimen toimintamahdollisuuksia.

Suomi jatkoi myös kertomusvuoden aikana tiivistä yhteistyötä entisen Jugoslavian alueella tapahtuneita rikoksia käsittelevän sotarikostuomioistuimen (ICTY) kanssa ja tuki taloudellisesti Sierra Leonen sisällissodan aikaisia vakavimpia ihmisoikeusloukkauksia käsittelemään perustettua erityistuomioistuinta. Suomi antoi vapaaehtoista taloudellista tukea myös Kansainväliselle rikostuomioistuimelle.

YK:ssa jatkuivat myös neuvottelut ihmisten toisintamistarkoituksessa tapahtuvan kloonauksen kieltävästä yleissopimuksesta samoin kuin YK-henkilöstön turvallisuutta koskevan yleissopimuksen laajentamisesta. YK:n Bagdadin-päämajaan kohdistunut terrori-isku loi pohjaa uudelle yksimielisyydelle henkilöstön suo-jelua koskevan sopimuksen laajentamis-neuvotteluissa. Ensimmäistä kertaa työryhmä valtuutettiin valmistelemaan laajentamisen mahdollistava oikeudellinen asiakirja.

YK:n puitteissa valmistui korruption vastainen yleissopimus, joka on ensimmäinen yleis-maailmallinen korruption torjuntaa koskeva oikeudellinen instrumentti.

Humanitaarisen oikeuden kysymykset olivat kertomusvuoden aikana näkyvästi esillä liittyen mm. Punaisen Ristin liikkeen suurkonferenssiin, jossa käsiteltiin mm. aseellisissa konflik-teissa kadonneisiin henkilöihin sekä HIV/AIDSin torjuntaan liittyviä aiheita. Konferenssissa rekisteröitiin suuri joukko sitoumuksia, jotka koskevat humanitaaristen tavoitteiden toi-meenpanoa. Suomen hallituksen sitoumukset koskivat mm. Geneven sotavankisopimusta, humanitaarisen oikeuden tunnetuksi tekemistä samoin kuin Kansainvälisen rikostuomiois-tuimen tukemista. Ennen konferenssia järjestettiin yhteistyössä eduskunnan ulkoasiainva-liokunnan kanssa kansainvälinen seminaari, joka liittyi konferenssin teemoihin.

Ajankohtaisten kansainvälisoikeudellisten kysymysten käsittelyyn osallistuttiin aktiivisesti myös EU:n kansainvälisen oikeuden ja merioikeuden työryhmissä (COJUR, COMAR). Suomi jatkoi osallistumista myös Euroopan neuvoston kansainvälisen oikeuden asiantuntija-työryhmän työhön.

Valtiosopimukset

Valtioneuvostolainsäädännön uudistus vaikutti kertomusvuonna merkittävästi valtiosopimusten hoitoon. Näiden asioiden hoito jakautui kertomusvuonna kaikkiin ministeriöihin. Sopimusasioiden hajautuminen korosti ulkoasiainministeriön roolia kansainvälisten asioiden yhteensovittamisessa. Ulkoasiainministeriö julkaisi tässä tarkoituksessa valtiosopimusoppaan .

Euroopan metsäinstituuttia (European Forest Institute, EFI) koskeva yleissopimus valmistui ja se allekirjoitettiin elokuussa 2003 Joensuussa. Yleissopimuksen tarkoituksena on muuttaa vuodesta 1993 Joensuussa Suomen yhdistyslain mukaisena yhdistyksenä toimineen Euroopan metsäinstituutin asema kansainväliseksi järjestöksi.

Kioton sopimuksen tiimoilta Suomi hyväksyi kertomusvuonna kahdenvälisen sopimuksen kasvihuonekaasujen vähentämisen yhteistoteutuksesta Viron kanssa.

Kertomusvuonna annettiin eduskunnalle hallituksen esitys tiedon saannista, yleisön osallistumisoikeudesta sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta ympäristöasioissa tehdyn yleissopimuksen (ns. Århusin yleissopimus) hyväksymisestä.

Nuijamaan raja-aseman siirtämistä koskevat sopimusneuvottelut Venäjän kanssa saatiin päätökseen. Kertomusvuonna käynnistettiin neuvottelut Venäjän kanssa Saimaan kanavan Venäjälle kuuluvan osan vuokraamista koskevan sopimuksen mahdollisesta jatkamisesta sekä ydinenergian rauhanomaista käyttöä koskevan sopimuksen uudistamisesta. Torniojokea koskevat Suomen ja Ruotsin väliset rajajokisopimusneuvottelut jatkuivat.

Kertomusvuonna tuli voimaan Avoin taivas –sopimus, jolla on luotu ilmatarkkailujärjestelmä avoimuuden lisäämiseksi. Suomi pääsi mukaan toimintaan täysivaltaisena osapuolena oltuaan vuosia tarkkailijana.

Kertomusvuonna tuli Suomessa yhteensä voimaan kaksikymmentäyksi monenvälistä, kaksikymmentäneljä kahdenvälistä ja kolme kansainvälisen järjestön kanssa tehtyä valtiosopimusta tai sopimusmuutosta.

6. Kauppapolitiikka, taloudellinen yhteistyö ja kaupallis-taloudellisten etujen edistäminen

Kertomusvuonna kansallisen kauppapolitiikan hoito keskitettiin ulkoasiainministeriölle kauppaja teollisuusministeriön ulkomaankaupparyhmän siirtyessä tehtävineen ulkoasiainministeriöön. Siirron myötä ulkoministeriö vastaa myös kaksikäyttötuotteiden vientilupien myöntämisestä, markkinoillepääsykysymyksistä sekä kaupan esteitä, tuontisuojaajaa ja polkumyyntiä koskevista kysymyksistä.

EU:n kauppapolitiikan tavoitteena on Euroopan unionin taloudellisten ja poliittisten etujen edistäminen. Käytössä olevalla instrumenttivalikoimalla hoidetaan ja kehitetään EU:n ja muun maailman taloudellisen yhteistyön perustaa. Tavoitteena on edistää yhteisen edun pohjalta maailmankaupan sopusointuista kehitystä, kansainvälisen kaupan rajoitusten asteittaista poistamista sekä tulliesteiden purkamista.

Sopimusneuvotteluissa Suomi vaikutti EU:n vapaakauppasopimuksia (EU-Mercosur, EU-Syyria, EU-GCC) koskevien neuvottelujen valmisteluihin markkinoillepääsykysymysten osalta.

Kahdenvälisen kauppapolitiikan tavoitteena oli Suomen kilpailuaseman ja suomalaisyritysten toimintaedellytysten parantaminen kolmansien maiden markkinoilla. Tähän tavoitteeseen pyrittiin mm. neuvottelemalla kahdenvälisiä investointisuojausopimuksia sekä edistämällä yritysten vientiä ja kansainvälistymistä (VKE).

VKE-palveluiden kehittäminen jatkui kokeiluhankkeena, jonka tarkoituksena on kehittää ulkoministeriön VKE-työtä tukeva seuranta- ja arviointijärjestelmä. Tulosten perusteella aloitettiin tulevan järjestelmän suunnittelu. Kansainvälistymistä edesautettiin vienninedistämismatkojen ohella avustamalla yrityksiä niitä kohdanneiden kaupanestetausten ratkaisemisessa.

6.1. Maailman kauppajärjestö WTO

WTO:n Dohassa marraskuussa 2001 pidetyssä ministerikokouksessa sovittiin kauppaneuvottelukierroksesta, ja neuvottelut aloitettiin vuonna 2002. Neuvotteluja jatkettiin vuonna 2003, mutta neuvotteluissa ei edistytty tavoitteiden mukaisesti.

Maaliskuun lopussa oli tarkoitus sopia maatalousneuvottelujen puitteista (ns. modaaliteeteista), mutta tässä ei onnistuttu. Myös palvelukauppaneuvotteluissa WTO-jäsenten oli määrä jättää alustavat tarjouksensa maaliskuun loppuun mennessä. EU jätti oman tarjouksensa huhtikuussa. Vuoden aikana tehtiin myös valmistelutyötä teollisuustuotteiden markkinoillepääsyn parantamiseksi. Suomi oli aktiivinen muun muassa ympäristötekniikan kaupan vapauttamiseen pyrkivässä hankkeessa. Teollisuustuotteiden markkinoillepääsyneuvotteluiden modaaliteeteista ei kuitenkaan päästy sopuun Cancunin ministerikokoukseen mennessä.

Varsinaiset neuvottelut ympäristöaiheista oli myös määrä käynnistää ministerikokouksessa. Aiheina olivat kansainvälisten ympäristösopimusten ja WTO:n välinen suhde, tietojenvaihtoa koskevat käytännön toimet sekä tullien vähentäminen tai poistaminen ympäristötuotteilta ja palveluilta, joissa Suomella on merkittäviä kaupallisia mahdollisuuksia.

Kehitysmaiden erityis- ja erilliskohtelua koskevista esityksistä oli alunperin määrä sopia kesällä 2002. Aikataulussa ei kaikilta osin pysytty. Kuitenkin 27 etukäteen sovittua kysymystä voitiin siirtää lopullista päätöksentekoa varten syyskuun ministerikokoukseen.

Cancúnissa Meksikossa syyskuussa pidetyssä WTO:n viidennessä ministerikokouksessa oli tavoitteena sopia neuvotteluiden jatkosta eri aloilla. Edellä mainittujen asiakokonaisuuksien lisäksi oli tarkoitus sopia mm. Singaporen aiheiden (kauppa ja investoinnit, kauppa ja kilpailu, julkisten hankintojen transparenssi ja kaupan menettelyt) neuvottelujen aloittamisesta. Kokous päättyi kuitenkin tuloksettomana kun lähinnä maatalouden ja Singaporen aiheiden käsittelystä ei päästy yksimielisyyteen.

Ministerikokouksen jälkeen konsultaatioita jatkettiin Genevessä erityisesti maataloudesta, neljän Afrikan maan tekemästä puuvilla-aloitteesta, teollisuustuotteiden markkinoillepääsystä ja Singaporen aiheista. Genevessä joulukuun puolivälissä pidetyssä kokouksessa tarkasteltiin neuvottelujen tilannetta. Jäsenet vahvistivat sitoutumisensa WTO-neuvotteluihin.

Muilla sektoreilla elokuussa 2003 päästiin yhteisymmärrykseen TRIPS-sopimuksen (sopimus teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista) ja kansanterveyden suhdetta koskevassa kysymyksessä. Jäsenet sopivat miten laajennetaan TRIPS-sopimuksen mahdollisuutta käyttää pakkolisensointia eli lääkkeen valmistusta ilman patentinhaltijan lu-

paa maissa, joissa ei ole riittävää lääkkeiden valmistuskapasiteettia. Päätöksen teknisestä toteutuksesta on tarkoitus sopia myöhemmin.

Suomi on korostanut kehitysmaiden kansainväliseen kauppajärjestelmään integroitumisen tärkeyttä. Vuoden aikana WTO:hon liittyi kaksi uutta kehitysmaajäsentä (Kambodža ja Nepal). Lisäksi usean kehitysmaan jäsenyysneuvottelut etenivät suotuisasti. Vuoden 2003 lopussa WTO:ssa oli 148 jäsentä.

Venäjän WTO-jäsenyys on Suomelle keskeinen prioriteetti. Venäjän WTO-jäsenyysneuvottelut jatkuivat vuonna 2003. Venäjän WTO -liittymistyöryhmä kokoontui vuoden aikana lukuisia kertoja erilaisissa kokoonpanoissa. Rinnakkain työryhmätyön kanssa käydyissä EU-Venäjä -neuvotteluissa edistystä saavutettiin teollisuustuotteiden markkinoillepääsyä koskevissa kysymyksissä ja jonkin verran palvelu- ja maatalousneuvotteluissa. Avoimena olevia kysymyksiä ovat edelleen mm. telekommunikaatiosektorin rajoitukset, energian kaksoishinnoittelu ja Siperian ylilentomaksut. Suomi vaikutti EU:n komissioon teollisuuden kanssa yhteistyössä määriteltyjen neuvotteluintressiensä turvaamiseksi.

Vuosi 2003 oli merkillepantava kehitysmaiden painoarvon lisääntymisen kannalta. Erityisesti ns. G-20 -maat ottivat näkyvän roolin Cancúnin ministerikokouksessa. Ryhmän toiminta ajautui murrosvaiheeseen, kun loppuvuodesta 2003 muutamat ryhmässä mukana olleista maista irrottautuivat yhteistyöstä. Samalla kuitenkin eräät jäsenmaat esittivät yhteistyön tiivistämistä. Mm. Brasilia ehdotti, että G-20 aloittaisi neuvottelut ryhmän sisäisen vapaakauppa-alueen muodostamiseksi.

6.2. Kauppakiistat

EU:lla oli vuonna 2003 vireillä runsaat 30 kauppakiistaa, joista merkittävän kokonaisuuden muodostivat kiistat Yhdysvaltojen kanssa. Ulkomaankaupan kannalta myönteistä oli, että Yhdysvallat poisti joulukuussa 2003 EU:n terästuotteille asettamansa suojatoimet sen jälkeen, kun valituselin oli vahvistanut suojatoimien olevan WTO-sopimuksen vastaisia. Yhdysvaltoja huomattavilla rangaistustulleilla uhannut EU ilmoitti välittömästi kumoavansa oman vastatoimiasetuksensa.

Varsinaista edistystä myönteiseen suuntaan ei muiden USA-riitojen osalta tapahtunut. Joulukuussa hyväksytty vastatoimiasetus oikeuttaa EU:n panemaan täytäntöön rangaistustullit asteittain maaliskuusta 2004 alkaen, mikäli Yhdysvallat ei ennen sitä kumoa ulkomaankaupparyitysten verokohtelua koskevaa lakia. Yhdysvaltojen vuoden 1916 polkumyyntilain osalta EU käynnisti uudelleen WTO:n välimiesmenettelyn vastatoimien tason määrittelemiseksi syyskuussa 2003.

EU koki takaiskun, kun paneeli tuli johtopäätökseen, että Intian riitauttama EU:n kehitysmaatuuskohteluun sisältyvä ns. huumeinsentiivi ei ole yhteensopiva WTO-säännösten kanssa. EU vie kiistan WTO:n valituselimeen. GMO-tuotteiden hyväksymismenettelyjä koskeva kiista siirtyi WTO:hon, kun Yhdysvaltojen, Kanadan ja Argentiinan paneelipyyntö hyväksyttiin. EU:n kannalta muita merkittäviä uusia riitoja ovat Australian, Brasilian ja Thaimaan EU-sokerin vientitukia koskeva paneelitutkinta sekä EU:n maantieteellisiä merkintöjä koskeva paneeli, joka perustettiin Australian ja Yhdysvaltojen pyynnöstä lokakuussa 2003.

6.3. Tuontipolitiikka

6.3.1. tullietuusjärjestelmä GSP, polkumyynti

Kertomusvuonna Suomi osallistui kauppapoliittisten instrumenttien, kuten polkumyyni-asetuksen kehitysmaille suunnatun yhteisön tullietuusjärjestelmän (Generalised System of Preferences, GSP) käytännön soveltamiseen ja edelleen kehittämiseen.

Ulkoministeriö vastasi EY:n polkumyyni- ja tasoitustullilainsäädännön soveltamisesta sekä Suomen kantojen valmistelusta ja yhteensovittamisesta yksittäisissä polkumyynitapauksissa. Vuonna 2003 käsiteltiin noin 80 esitystä polkumyyni- ja tasoitustulleista, tapauksiin liittyvistä tarkasteluista ja uusien tutkintojen avaamisesta.

Kiina ja Ukraina hakivat markkinatalousmaastatuksen myöntämistä polkumyynitutkinnoissa. Komissio tutkii yhä hakemuksia ja tekee ehdotuksensa statuksen myöntämisestä myöhemmin vuonna 2004.

Kesäkuussa 2003 komissio antoi ehdotuksen polkumyynitperusasetuksen sekä tasoitustulliperusasetuksen muuttamisesta, sekä . muutetun ehdotuksensa joulukuun 2003 alussa. Nykyisen menettelyn mukaan tullit asetetaan jäsenmaiden yksinkertaisella enemmistöllä. Ehdotuksen mukaan päätöksentekomenettelyä muutettaisiin niin, että ne uvoston katsotaan hyväksyneen komission ehdotukset lopullisista polkumyyni- ja tasoitustulleista, ellei jäsenmaiden yksinkertainen enemmistö vastusta ehdotusta. Ehdotuksen käsittely jatkuu

Johtuen Dohan neuvottelukierroksen viivästyisestä sekä Intian nostamasta EU:n GSP-järjestelmää koskevasta WTO-riitatapauksesta EU päätti jatkaa nykyisen GSP-asetuksen voimassaoloa vuoden 2005 loppuun asti. Myös GSP:hen sisältyvää ns. graduointimekanismeja (tuoteryhmien maakohtaista poistamista etuuksien piiristä) ja työelämän normien noudattamista koskevaa lisäetuusjärjestelmää uudistettiin. Suomi osallistui alkuperäsääntöjen uudistustyöhön, jolla on määrä edesauttaa preferenssisopimusten puitteissa kehitysmaista (erityisesti vähiten kehittyneistä maista) tuotavien tuotteiden markkinoillepääsyedellytyksiä.

6.3.2. Teräs ja tekstiilit

Teräksen tuontipolitiikan merkittävimmät asiat kertomusvuonna olivat EU:n laajentumisesta aiheutuvat muutokset kahdenvälisiin terässopimuksiin, EU:n teräksen suojatoimien poisto ja OECD:ssä käynnissä olevat keskustelut terästukisopimuksesta.

EU:n laajentumisen johdosta teräksen tuontikiintiöitä kasvatetaan uusien jäsenmaiden perinteisen tuonnin verran. Sopimusmaiden, Venäjän ja Kazakstanin, kanssa aloitettiin neuvottelut muutoksista sopimuksiin. Neuvottelut osoittautuivat oletettua vaikeammiksi, ja ratkaisut siirtyivät vuodelle 2004. Yhdysvaltojen poistettua teräksen suojatoimensa joulukuussa, EU poisti omat teräksen suojatoimensa seuraavana päivänä. Toimenpiteet normalisoivat osaltaan teräksen markkinatilannetta. OECD:ssä jatkettiin keskusteluja terästeollisuuden maailmanlaajuisen ongelmien helpottamiseksi. Työtä markkinoita vääristävien viranomaistoimien eliminoinemiseksi tehostettiin tavoitteena päästä yhteisymmärrykseen terästeollisuuden tuet kieltävän sopimuksen sisällöstä. Työtä jatketaan vuonna 2004.

Tekstiili- ja vaatetussektorin kaupan keskeisimmät aiheet olivat sopimusneuvottelut vuoden lopussa päättyneiden kahdenvälisen sopimusten uusimisesta, varautuminen vuoden 2005 alussa tapahtuvan tuonnin vapautumisen vaikutuksiin ja EU:n laajentumisen aiheuttamat muutokset.

Vaikeimmat neuvottelut sopimusten uusimisesta käytiin Vietnamin ja Valko-Venäjän kanssa. Vietnamin sopimus perustuu molemminpuolisiin markkinoillepääsmyönnytyksiin ja sisältää Vietnamin osalta myös muita sektoreita koskevia sitoumuksia. Valko-Venäjän sopimusta jatkettiin sellaisenaan vuodelle. EU:n tekstiili- ja vaatetusteollisuus on suurien haasteiden edessä EU:n laajentumisen ja erityisesti vuoden 2005 alussa tapahtuvan tuonnin rajoitusten poistumisen johdosta. Komissio valmisti laajan tiedonannon toimenpiteistä, joita tarvitaan näihin haasteisiin vastaamiseksi. Tiedonannon käsittely aloitettiin.

6.3.3. Kiinan kiintiöt

Yhteisön Kiinasta peräisin olevista tiettyjä teollisuustuotteita (tietyt jalkineet ja keraamiset ja posliiniset tuotteet) koskevan tuonnin osalta järjestettiin EU:n laajentumisen takia kaksi kiintiöjako. Vuoden 2004 kiintiöt jaettiin kahdessa erässä niin, että ensimmäinen tammi-kuusta huhtikuuhun ulottuva erä varattiin nykyisten jäsenvaltioiden tuojille ja toinen touku-kuusta joulukuuhun 2004 ulottuva erä kaikille nykyisille ja tuleville jäsenmaille. Laajentumisen vuoksi tuontikiintiöitä myös korotettiin, Kiinan WTO-jäsenyysneuvotteluissa sovitun mukaisesti kiintiöistä tullaan luopumaan vuoteen 2005 mennessä.

6.3.4. Muut kysymykset

Komissio esitteli laittomasti hakatun puutavaran kansainvälistä kauppaa koskevan toimintasuunnitelman, jonka osalta neuvosto antoi marraskuussa omat päätelmänsä. Komissiota ja jäsenmaita kehoitetaan ryhtymään toimenpiteisiin esimerkiksi kahdenvälisen yhteistyösopimusten solmimiseksi. Suomi toimi aktiivisesti asian edistämiseksi sellaisten ratkaisujen pohjalta, jotka puuttuvat tehokkaasti laittomiin hakuksiin niiden alkuperämaassa ja ovat laillista kaupankäyntiä mahdollisimman vähän haittaavia.

Ulkoministeriön johtama Suomen ja Venäjän välisen talouskomission sertifiointi- ja standardointiryhmä toimi aktiivisesti yritysten ja venäläisten viranomaisten välisenä linkkinä teknisiä määräyksiä koskevien kysymysten hoitamisessa.

Ulkoministeriö vastasi kaupan esteitä koskevista kysymyksistä EU:n ulkopuolisissa maissa mm. avustamalla suomalaisia yrityksiä niiden kohtaamien kaupan esteiden ratkaisemisessa.

6.4. Investointien suoja

Kahdenvälisen investointisopimusten verkoston kehittämistä ja sopimusten sisällöllistä syventämistä jatkettiin viranomaisten ja elinkeinoelämän yhdessä sopimien painopisteiden mukaisesti. Vuonna 2003 Suomi allekirjoitti investointisuojausopimuksen Azerbaidžanin, Kirgisian ja Nicaraguan kanssa. Voimaan saatettiin sopimukset El Salvadorin, Intian, Marokon, Qatarin ja Tunisian kanssa. Voimaansaattamismenettelyssä olivat sopimukset Brasilian, Kuuban, Dominikaanisen tasavallan, Costa Rican, Uruguayn, Namibian ja Iranin kanssa. Sopimusneuvottelut saatiin päätökseen Kiinan ja Ukrainan kanssa. Neuvotteluja jatkettiin tai aloitettiin Saudi-Arabian, Jordanian, Mauritiuksen ja Thaimaan kanssa. Suomen sopimusedotus lähetettiin Algerialle, Kazakstanille ja Mosambikille. Venäjän kanssa jatkettiin epävirallisia keskusteluja sellaisen sopimuksellisen pohjan löytämiseksi, jolta viralliset loppuneuvottelut voitaisiin uudelleen aloittaa.

6.5. Vientivalvonta

Ulkoasiainministeriön tehtäviin kuuluvat kaksikäyttötuotteiden vientivalvontaan liittyvät lupa-asiat, vientivalvonnan tietojärjestelmien hoito ja ministeriön sisäinen yhteensovittaminen vientivalvonta-asioissa. Viime mainittua tehtävää varten perustettiin kertomusvuonna ministeriön sisäinen vientivalvontatyöryhmä (VVT). Valtioneuvoston asettaman vientivalvontaa-

neuvottelukunnan puheenjohtajuus siirtyi kauppaja- ja teollisuusministeriöstä ulkoministeriölle.

Suomi osallistui kaksikäyttötuotteiden ja tavanomaisten aseiden vientivalvonnan kansalliseen toimeenpanoon ja EU-valmisteluun sekä kansainväliseen yhteistyöhön eri vientivalvontajärjestelyissä.

Vuonna 2003 suoritettiin Wassenaarin järjestelyn kokonaisarviointi, jossa Suomi toimi aiheetonta teknologiasiirtoa (ITT) käsittelevän työryhmän koordinaattorina ja jäsenenä läpinäkyvyyttä, listauudistusta sekä ulkosuhdekysymyksiä käsittelevissä ryhmissä.

Tavanomaisten valvontalistauudistusten lisäksi EU:ssa on meneillään useita kehittämissankkeita, joilla pyritään parantamaan sisäistä valvontajärjestelmää. Tätä työtä tehdään sekä puheenjohtajamaan johtamassa neuvoston kaksikäyttötuotetyöryhmässä että komission johtamassa koordinoitiryhmässä. Suomi osallistuu aktiivisesti hankkeiden toteuttamiseen. Aiheettoman viennin valvontaa käsitellään myös EU:n komission vientivalvonnan koordinaatioryhmässä Suomen ja Saksan aloitteen pohjalta. Suomi valmistelee myös loppukäyttäjätodistusten (End Use Statements) käyttöön liittyvää harmonisointityötä.

Helmikuun alussa 2003 järjestettiin yhteistyössä muiden vientivalvonnasta vastaavien viranomaisten ja teollisuuden kanssa vientivalvontaseminaari. Seminaariin osallistui n. 150 teollisuuden ja viranomaistahojen edustajaa.

6.6. Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD

OECD:n ministerikokouksessa huhtikuussa 2003 teemana oli 'Kasvu ja kehitys'. Kokouksen yhteydessä pidettiin myös kansalaisjärjestöfoorumi, jossa kansainvälisten talousnäkömien ja kansainvälisen kaupan lisäksi käsiteltiin ilmaston muutoksen vaikutuksia sekä kaupan ja investointien sosiaalisia vaikutuksia.

OECD:n reformikeskustelua jatkettiin. Päätöksiin on sovittu pyrittävän vuoden 2004 ministerikokouksessa. Vuoden lopussa ulkoasiainministeriö asetti pysyvän OECD-asioiden koordinaatiotyöryhmän, jonka tavoitteena on edistää OECD:n työn hyödyntämistä mahdollisimman monipuolisesti valtionhallinnossa.

6.7. Energia-asiat, MRA

Euroopan Energiaperussopimuksen puitteissa käydyissä siirtopöytäkirjaneuvotteluissa ei saavutettu edistystä ja erimielisyydet pöytäkirjan sisällöstä koskevat edelleen siirtokapasiteetin etuosto-oikeutta, taloudellisen integraation lauseketta ja siirtotariffeja. Tämän vuoksi neuvottelut päätettiin keskeyttää toistaiseksi.

Yhteisön kolmansien maiden kanssa käymissä vaatimustenmukaisuuden arvioinnin vastavuoroista tunnustamista koskeissa MRA-sopimusneuvotteluissa (Mutual Recognition Agreement) saatiin valmiiksi EU:n ja Yhdysvaltain transatlanttisista talouskumppanuusneuvotteluista aloitteen saanut sektorikohtainen MRA-sopimus, joka koskee kansainvälistä merenkulkuliikennettä harjoittavilta aluksilta vaadittavia pelastus- ja navigointivarusteita.

6.8. Perushyödykkeet

Hallitus on panostanut kansainvälisen trooppista puuta koskevan sopimuksen uudistamista koskeviin valmisteluihin ja kuparia, nikkeliä sekä lyijyä ja sinkkiä käsittelevien kansainvälisten tutkimusryhmien työn rationalisointiin. Perushyödykkeiden yhteisrahasto on ylläpitänyt kansainvälistä keskustelua siitä, kuinka kehitysmaiden, vientituloille ja väestön eli-

oloille tärkeitä perushyödykekysymyksiä tulisi lähestyä samalla, kun se on jatkanut hyödykekehoidistettua projektityötä.

7. Alueellinen yhteistyö

7.1. Pohjoismainen yhteistyö

"Uuden Euroopan" yhteistyönäkymät ja tiivistyvä alueellinen integraatio sekä Suomen aloitteesta käynnistetty Pohjoismaiden kansalaisten muutto-, työnteko- ja sosiaaliturvaa koskevien ongelmien raivaushanke - ns. Norrback-Schlüter -prosessi - olivat vahvasti esillä Ruotsin pohjoismaisella puheenjohtajuuskaudella 2003.

Syvenevä yhteistyö Baltian maiden kanssa konkretisoitui kertomusvuonna mm. siten, että Pohjoismaiden Investointipankin (NIB) täysjäsenyys tarjottiin Virolle, Latvialle ja Liettualle. Periaatepäätös asiasta tehtiin Pohjoismaiden ja Baltian maiden Oslossa lokakuun lopulla pidetyssä yhteisessä pääministerikokouksessa (NB8).

7.2. Lähialueyhteistyö

Suomen lähialueyhteistyötä toteutettiin hallituksen lähialueministerivaliokunnan vuonna 2000 vahvistaman toimintastrategian mukaisesti pääkohdealueina Luoteis-Venäjä, Viro, Latvia ja Liettua.

Vuoden 2003 talousarviossa osoitettiin lähialueyhteistyöhön yhteensä noin 38,2 miljoonaa euroa, josta 30,3 miljoonaa euroa ulkoasiainministeriön pääluokassa. Ulkoasiainministeriö valmisteli yhdessä sektoriministeriöiden ja yhteistyömaiden kanssa vuoden 2003 käyttösuunnitelman sekä talousarviovuotta seuraaville vuosille osoitetun 15 miljoonan euron sopimuksentekovaltuuden käytön. Vuoden 2003 loppuun mennessä lähialueyhteistyöhön on ohjattu valtion talousarviossa noin 1,1 miljardia euroa.

Venäjän kanssa keskeisinä tavoitteina olivat demokratian vakiinnuttaminen ja oikeusvaltion kehittäminen, talousuudistuksen tukeminen, hallinnon ja lainsäädännön uudistamisen tukeminen sekä ympäristö- ja ydinturvariskien vähentäminen. Hankeyhteistyötä ohjasi vuosien 2001-2003toimintaohjelma. Lähialueyhteistyön suurimman hankkeen (Suomen lahjaosuus 10 miljoonaa euroa) Pietarin lounaisen jätevedenpuhdistamon rakennustyöt käynnistyivät maaliskuussa ja puhdistamo on tarkoitus ottaa käyttöön vuonna 2005.

Lähialueyhteistyön toimintaympäristö on muuttunut. Baltian maat liittyvät Euroopan unioniin 1.5.2004. Lähialueyhteistyöllä tuettiin tulevaa EU-jäsenyyttä. Painopistealueina olivat ympäristö, hallinnon kehittäminen ja rajat ylittävien uhkien torjunta. Lähialueyhteistyöhankkeet Baltiassa ajetaan hallitusti alas vuoden 2004 kuluessa ja yhteistyö muuttuu normaaliksi EU-jäsenmaiden väliseksi yhteistyöksi.

Kansalaisjärjestöjen tukemiseen lähialueilla osoitettiin määrärahoja aiempia vuosia enemmän eli 1,1 miljoonaa euroa.

EU:n ohjelmien sekä pohjoismaisten ja kansainvälisten rahoituslaitosten hallinnossa Suomi vaikutti rahoituksen ohjautumiseen Suomen lähialueille. Suomi osallistuu Euroopan jälle rakennus- ja kehityspankin (EBRD) yhteyteen Pohjoisen ulottuvuuden ympäristö- ja energiatehokkuus- sekä ydinjäteinvestointien rahoittamiseksi perustettuun rahastoon yhteensä 10 miljoonalla eurolla vuosina 2002-2006. Ydinjätehankkeiden käynnistämisen ehdoksi asetettu kansainvälinen ydinturvaa koskeva ympäristösopimus (MNEPR) allekirjoitettiin toukuussa 2003 mahdollistaen ydinjätehankkeiden toteuttamisen ympäristökumppanuuden puitteissa.

Panostusta sekä kahdenväliseen että monenkeskiseen yhteistyöhön sosiaali- ja terveyssektorilla lisätiini erityisesti tartuntatautiien torjunnassa. Suomi osallistui aktiivisesti Oslolla lokakuussa 2003 perustetun Pohjoisen ulottuvuuden sosiaali- ja terveysalan kumppanuushjelman valmisteluun.

Vuoden aikana kartoitettiin hankevalmistelun keventämistarpeet, joiden pohjalta hallinnollista uudistustyötä jatketaan. Lähialueyhteistyön uuden strategian valmistelutyö saatettiin viimeistelyvaiheeseen ja se on tarkoitus ottaa käyttöön vuoden 2004 aikana.

7.3. Itämeriyhteistyö

Suomen puheenjohtajuuskausi Itämeren valtioiden neuvostossa (CBSS) päättyi ulkoministerikokouksessa Porissa kesäkuussa 2003. Kokouksessa nostettiin esiin etenkin merikuljetusten turvallisuus ja ihmiskauppa.

Puheenjohtajakaudella erityisinä painopisteinä ympäristökysymysten ohella olivat kansalaisjärjestöjen toiminnan tukeminen, työmarkkinakysymykset ja rajat ylittävä yhteistyö. Esillä olivat myös kuljetusväylät (Itämeren moottoritie), energia, talousyhteistyö, järjestäytyneen rikollisuuden vastainen taistelu ja tarttuvien tautien leviämisen ehkäisy, tietoyhteiskunta) samoin kuin Kaliningradin korkeakoulureformi).

Alueella tapahtunut myönteinen transformaatiokehitys mahdollisti Itämeren valtioiden neuvoston demokratia valtuutetun toiminnan lopettamisen vuoden 2003 lopussa.

Suomen puheenjohtajuuskaudella Itämeren valtioiden neuvosto valmisteli laajan aineiston toista Pohjoisen ulottuvuuden toimintasuunnitelmaa varten.

Kioton ilmastopimuksen joustavia mekanismeja koskeva Itämeren alueen yhteistyösopimus allekirjoitettiin syyskuussa 2003.

7.4. Barents- ja Arktinen yhteistyö

Suomi panosti kertomusvuonna aktiivisesti Barentsin euro-arktisen neuvoston toimintaan. Pääministeri Lipponen osallistui neuvoston 10-vuotisjuhlakokoukseen Norjan Kirkkoniemessä. Ruotsi toimi neuvoston puheenjohtajana lokakuuhun 2003 asti, jolloin neuvoston vetovastuu siirtyi Norjalle.

Suomen painopistealueina Barents-yhteistyössä ovat ympäristönsuojelu, liikenneyhteyksien kehittäminen, taloudellinen yhteistyö, rajaviranomaistyö (tulliasiat), nuorisotiasiat ja metsäkysymykset. Myös Luoteis-Venäjän ydinturvallisuuden parantaminen on ollut keskeinen Barents-yhteistyön alue. Tukholmassa toukokuussa 2003 allekirjoitettu MNEPR-sopimus (Framework Agreement on Multilateral Nuclear Environmental Programme in the Russian Federation) luo oikeudelliset puitteet avustajamaiden ja EU:n myöntämälle avulle Venäjän ydinturvallisuuden tehostamiseksi.

Barentsin euro-arktinen neuvosto laati yhteenvedon alueensa haasteista ja mahdollisuuksista Pohjoisen ulottuvuuden toista, vuosia 2002-2004 koskevaa toimintaohjelmaa varten.

Arktisen neuvoston työ on jatkunut Islannin vetovastuulla Suomen puheenjohtajuuskaudella 2002hyväksytyjen suuntaviivojen mukaisesti. Ympäristöalan lisäksi arktinen yhteistyö on edennyt hyvin myös informaatioteknologia-, koulutus-, terveys-, nuoriso- sekä kestävää porotaloutta koskien.

Suomi on osallistunut aktiivisesti neuvoston kahden kärkihankkeen, arktista ilmastomuutosta koskevan ACIA-hankkeen (Arctic Climate Impact Assessment) ja arktisia elinolosuhteita kartoittavan AHDR-hankkeen (Arctic Human Development Report) työhön. Loppuraportit annetaan syksyllä 2004.

Neuvosto laati arktisia erityiskysymyksiä koskevan selvityksen Pohjoisen ulottuvuuden vuosia 2004-2006 koskevaa toimintasuunnitelmaa varten.

8. Länsi- ja Keski-Eurooppa (mukaan lukien Länsi-Balkan)

8.1. Euroopan unionin jäsenmaat

Suomen ja muiden EU:n jäsenmaiden keskinäinen kanssakäyminen oli erittäin tiivistä. Valtionpäämies-, pääministeri-, ja muita poliittisia vierailuja oli runsaasti etenkin vuoden jälkipuoliskolla Suomen uuden hallituksen aloitettua toimintansa. Keskeisiä aiheita tapaamisissa olivat EU-kysymykset: tulevaisuuskysymyksiä käsitellyt konventti ja edelleen jatkuva hallitusten välinen konferenssi, yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka, laajentuminen, EU-Venäjä-suhteet, Pohjoinen ulottuvuus ja laajempaa Eurooppaa koskevat kysymykset. Kansainvälisissä kysymyksissä Suomi kävi keskusteluja mm. Länsi-Balkanin, Lähi-Idän, Irakin ja Afganistanin tilanteista. Kaupallis-taloudelliset konsultaatiot käytiin Ranskan ja Saksan kanssa. Suomen ja Ranskan pääministerit allekirjoittivat marraskuussa Pariisissa yhteisen julistuksen maittemme välisestä bioteknologiayhteistyöstä.

Pohjois-Irlannin vuonna 1998 solmitun rauhansopimuksen täytäntöönpano jatkui kriisien varjossa. Rauhansopimuksen yhtenä vaikeimpana kysymyksenä oli puolisolitaallisten järjestöjen sitoutuminen aseiden luovutukseen. Suomi osallistui aseiden luovutusta valvovan riippumattoman kansainvälisen komission toimintaan.

8.2. Suhteet Euroopan talousalueeseen ja Sveitsiin

ETAn laajentumissopimus allekirjoitettiin lokakuussa ja Euroopan unioniin v. 2004 liittyvät maat tulevat näin myös ETA:n jäseniksi. Neuvotteluja EU-lainsäädännön sisällyttämiseksi ETA-sopimukseen sisämarkkinoiden toimivuuden ja tehostamisen varmistamiseksi jatkettiin EU:n ulkopuolisten ETA-maiden (Islanti, Norja ja Liechtenstein) kanssa.

Neuvottelut EU:n ja Sveitsin välillä jatkuivat eri sektoreilla. Suomen kannalta keskeisimpiä neuvottelukysymyksiä olivat Sveitsin liittyminen Schengen/Dublin -yhteistyöhön, talletuskorkojen verotus ja petosten torjunta.

8.3. Suhteet Baltian maihin

Suomi sopeutti Baltian-politiikkansa Viron, Latvian ja Liettuan v. 2004 toteutuvaan EU-jäsenyyteen. Erityisesti konventin ja HVK:n valmisteluissa yhteydenpito Baltian maiden kanssa oli tiivistä. Baltian maiden EU-kansanäänestysten alla Suomi tuki mm. korkean tason poliittisten vierailujen ja tiivistetyn virkamiesyhteistyön avulla Baltian maiden EU-tiedotusta ja hallinnon kehittämistä eri sektoreilla. Suomi jakoi myös kokemuksiaan toiminnastaan EU:n jäsenenä ja kansallisesta EU-koordinaatiojärjestelmästä. Poliittisen tason vierailuvaihto Baltian maiden kanssa oli hyvin vilkasta.

Lähialueyhteistyöstä siirryttiin kohti normaalia viranomaisyhteistyötä. Pohjoismaiden ja Baltian maiden niin sanottua NB8-yhteistyötä (NB, Nordic-Baltic) jatkettiin. Suomi oli myös aktiivinen Eurooppa-neuvoston kokouksia valmistelevien kolmen pohjoismaan pääministeritapaamisten laajentamisessa Baltian maihin. Suomi luovutti Itämeren valtioiden neuvoston puheenjohtajuuden Virolle kesällä 2003.

Suomen ja Baltian maiden kahdenväliset kaupallis-taloudelliset suhteet kehittyivät suotuisasti. Maiden tulo osaksi EU:n sisämarkkinoita edisti tätä. Viro säilytti asemansa Suomen suurimpana kauppakumppanina itäisessä Keski-Euroopassa. Suomen ja Viron talouksien integraatio eteni. Suomi oli toiseksi suurin ulkomainen investoija Virossa ja tuotannossa mitattuna suurin. Kauppavaihto Latvian ja Liettuan kanssa kasvoi.

8.4. Keski-Euroopan maat (Puola, Tshekki, Slovakia, Unkari, Romania, Bulgaria, Slovenia)

Suomi jatkoi tukeaan Euroopan unionin laajentumisprosessissa mukana oleville Keski-Euroopan maille jakamalla kokemuksiaan omasta jäsenyysprosessistaan ja toiminnastaan jäsenmaana. Tavoitteena oli auttaa maita jäsenyysvalmiuksiensa kehittämisessä. Suomi osallistui myös maiden hallinnon kehittämishankkeisiin.

Liittyvien maiden vielä voimassa olevien Eurooppa-sopimusten (assosiaatiosopimusten) toimeenpanossa keskeisiä olivat teollisuuden rakenneuudistus, sisämarkkinalainsäädännön mukauttaminen sekä hallintorakenteiden kehittäminen. Oikeus- ja sisäasioissa keskeisiä osaluja olivat rajavalvonta, turvapaikka-asiat, järjestäytyneet rikollisuus ja huumekauppa. Markkinoillepääsykysymyksissä eniten olivat esillä maatalouskaupan lisäliberalisointi ja kaupan teknisten esteiden vähentäminen.

Suomen kauppatase näiden Keski-Euroopan maiden kanssa tasoittui, mutta oli edelleen Suomelle ylijäämäistä. Poliittisen tason vierailuja oli runsaasti.

8.5. Länsi-Balkan

Länsi-Balkanilla saavutettiin yleisesti ottaen huomattavaa edistystä vuoden 2003 aikana. Turvallisuustilanne parani, mutta oli yhä monin paikoissa epävakaa. Uudistusten toimeenpano eteni hitaasti ja työtä on yhä paljon jäljellä.

EU:n jäsenmaana Suomi osallistui aktiivisesti EU:n Länsi-Balkanin politiikan muotoiluun EU:n vakautus- ja assosiaatioprosessin puitteissa. Prosessin tarkoituksena on auttaa Länsi-Balkanin maita lähentymään Euroopan unionia, tavoitteena EU-jäsenyys. Suomi ratifioi vakautus- ja assosiaatiosopimukset Kroatian ja Makedonian kanssa.

Suomi jatkoi tukeaan Länsi-Balkanin maille eri tuki-instrumenttien kautta noin 9 miljoonalla eurolla. Suomi tuki edellisvuoden tapaan mm. Daytonin rauhansopimuksen toimeenpanoa valvovan korkean edustajan toimistoa, entisen Jugoslavian sotarikoksia tutkivaa tuomioistuinta, EU:n tarkkailijavaltuuskuntaa ja EU:n Bosnia-Hertsegovinan poliisimissiota.

Suomi jatkoi tukeaan eri keinoin Kosovon väliaikaishallinnolle ja erityisesti kertomusvuoden heinäkuussa sen päällikkönä aloittaneen valtioneuvos Harri Holkerin työlle. Suomi tuki myös Kaakkois-Euroopan vakaussopimusta ja sen ns. ensimmäisen työpöydän (demokratia ja ihmisoikeudet) puheenjohtajana maaliskuussa aloittaneen Elisabeth Rehnin työtä.

9. Venäjä sekä Itä-Eurooppa ja Keski-Aasian maat

9.1. Venäjä

Suomen suhteet Venäjään kehittyivät myönteisesti. Vierailuvaihto jatkui erittäin vilkkaana. Kesäkuussa Tasavallan Presidentti vieraili Arkangelissa ja pääministeri Jäätteenmäki Moskovassa; syksyllä pääministeri Vanhanen vieraili Pietarissa ja pääministeri Kasjanov Suomessa.

Ulkoministeri Tuomioja neuvotteli ulkoministeri Ivanovin kanssa Moskovassa helmikuussa ja ulkoministeri Ivanov vieraili puolestaan kesäkuussa Helsingissä osallistuen samalla Itämeren maiden neuvoston Porissa. Puolustusministeri Kääriäinen vieraili lokakuussa Moskovassa, valtiovarainministeri Kalliomäki marraskuussa, niinikään Moskovassa ja ulkomaankauppaministeri Vilén Novgorodin alueella vuoden alussa. Suomeen suuntautuneita ministerivierailuita olivat Venäjän ydinenergiaministeri Rumjantsev, luonnonvarainministeri Artjuhov sekä liikenneministeri Frank .

Eduskunnan puhemies Paavo Lipponen vieraili Pietarissa syksyllä. Eduskunnan ulkoasiainvaliokunta vieraili Moskovassa toukokuussa. Karjalan tasavallan päämies Katanandov tapasi Helsingissä ministeri Lehtomäen ja pääministeri Vanhasen.

Suomen ja Venäjän välinen talousyhteistyö kehittyi kertomuskaudella pääosin myönteisesti. Kauppavaihto jatkoi kasvuaan ja myös suomalaisinvestoinnit Venäjälle lisääntyivät. Suomen ja Venäjän hallitusten välinen talouskomissio piti kokouksensa Helsingissä syyskuussa. Suomalaiset yritykset näkevät yhteistyön ja kauppasuhteiden edistämisen tärkeänä Venäjän alueiden kanssa. Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Lehtomäki tuki suomalaisten yritysten vientiponnistuksia Venäjän alueilla osallistumalla Hanti-Mansijskissa ja Tjumenissa pidettyihin vienninedistämistapahtumiin, sekä Finpron vienninedistämistapahtumaan Moskovassa. Ministeri Lehtomäki edusti Suomen hallitusta Petroskoin 300-vuotisjuhlassa sekä Pietarin uuden pääkonsulinviraston peruskiven muuraustilaisuudessa kesäkuussa.

EU-Venäjä -suhteissa vuoden päätapahtuma oli Pietarin huippukokous toukokuussa. Kokouksessa sovittiin yhteistyön kehittämisestä neljän yhteisen alueen eli yhteisen eurooppalaisen talousalueen, yhteisen vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen, ulkoisen turvallisuuden yhteistyöalueen sekä koulutuksen ja tutkimuksen alueen puitteissa. Poliittista tasoa edustava yhteistyöneuvosto muutettiin pysyväksi kumppanuusneuvostoksi, joka kokoontuisi edeltäjänsä useammin ja tarpeen mukaan myös eri sektorikokoonpanoissa. EU ja Venäjä sopivat Schengenin joustojen hyödyntämisestä sekä viisumivapauden ehtojen tutkimisesta pitkällä aikavälillä.

Italian puheenjohtajuuskauden huippukokous pidettiin Roomassa 6.11. Kokouksessa hyväksyttiin yhteisen eurooppalaisen talousalueen käsite. Venäjä ei sitoutunut EU:n ja Venäjän välisen kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen automaattiseen ratifiointiin unionin uusien jäsenmaiden osalta. Pysyvän kumppanuusneuvoston kokoonpanoa koskevan erimielisyyden vuoksi neuvoston kokousta ei kyetty järjestämään. EU:n neuvosto päätti Italian kauden loppuksi tehdä kokonaisarvion EU-Venäjä -suhteiden tilasta.

9.2. Itä-Eurooppa ja Keski-Aasian maat

Suhteita Itä-Euroopan ja Keski-Aasian maihin kehitettiin edelleen niin kahdenvälisesti kuin unionin politiikkaan alueella vaikuttæen. Erityisen mielenkiinnon kohteeksi nousivat Etelä-Kaukasian tilanne ja unionin uuden naapurisuuspolitiikan kehittäminen.

Laajentuvan unionin uudet itänaapurit osallistuivat Valko-Venäjää lukuunottamatta Ateenan Eurooppa-konferenssiin huhtikuussa. Kesäkuun Eurooppaneuvosto päätti toimintaohjelmien laatimisesta Ukrainan ja Moldovan kanssa.

Unionin politiikan aktivoituminen Etelä-Kaukasiassa vahvistettiin erityisedustajan nimittämisellä Armeniaan, Azerbaidzhaniin ja Georgiaan. Tehtävään valittu suurlähettiläs Heikki Talvitie nimitettiin heinäkuussa. Suomi tuki monin tavoin Talvitien toimintaa. Georgian marraskuiseen "samettivallankumouksen" jälkeen maa on saanut erityishuomion. Georgia on Suomen kehitysyhteistyön tärkein kohdemaata Etelä-Kaukasiassa.

Keski-Aasian tärkein kehitysyhteistyön kumppanuusmaa on Kirgistan, jonka presidentti Akajev teki työvierailun Helsinkiin huhtikuussa. Keski-Aasian merkitys Suomelle korostuu alueen yleistilanteen vuoksi. Alueellisesti Suomi rahoittaa huumetorjuntaohjelmiin, demokratiakehitykseen ja tasa-arvoon sekä koulutukseen liittyviä projekteja.

Kaupallisesti alueen merkittävimmät maat Suomelle olivat Kazakstan tuonnin ja Ukraina viennin osalta. Kauppavaihto on kuitenkin suhteellisen vähäistä.

10. Aasia ja Oseania

Kertomusvuoden aikana Aasian talouskasvu jatkui nopeammin kuin missään muualla. Johtotähtinä olivat kasvulukujen valossa Kiina, Intia, Thaimaa ja Vietnam. Toisaalta maanosassa asuu edelleen kaksi kolmannesta maailman köyhistä.

10.1. Koillis-Aasia

Kiinan vaikutus alueellisena talousveturina ja tärkeänä markkina-alueen tuntui entistä selkeämmin myös Suomessa. Se näkyi lisääntyneiden yhteyksien ja yhteisten etujen lisääntymisenä ennen kaikkea talouden alalla. SARS-epidemian puhkeaminen nosti hetkeksi esiin nopeiden yhteyksien haittapuolet, joiden vähentämiseen ryhdyttiin yhteisin ponnisteluin myös Suomen ja Kiinan välillä kahdenvälisessä ja monenkeskisessä yhteistyössä.

Suomen näkyvyys Japanissa kohentui merkittävästi onnistuneen Feel Finland -kampanjan ansiosta etenkin kulttuurin, tieteen ja politiikan aloilla. Korean niemimaan tilannetta kiristi kiista Pohjois-Korean ydinasekehittelystä.

10.2. Kaakkois-Aasia ja Oseania

Vietnam oli edelleen tärkein Suomen kehitysyhteistyön pitkäaikainen kumppani Aasiassa. Vietnamin kanssa kehitysyhteistyön prioriteettisektoreiksi vahvistettiin vesisektori, metsäsektori ja maaseudun kehittäminen. Yhteistyöneuvottelujen yhteydessä allekirjoitettiin korkotukiluottoja koskeva asiakirja, jonka tarkoituksena on selkeyttää korkotukiluottoihin liittyviä menettelyjä.

Kertomusvuonna kahden merkittävän uuden kehitysyhteistyöhankkeen - vesisektorin tukiohjelma ja maaseutukehityshanke - suunnittelu saatiin päätökseen. Vietnamin kansallinen köyhyyden vähentämisstrategia toimi suunnittelun keskeisenä viitekehyksenä. Käynnissä olleet hankkeet jatkuivat normaalisti. Vuoden 2003 maksatukset olivat yli 6 miljoonaa euroa.

Thaimaan suhteiden osalta pääpaino oli kaupankäynnissä. Thaimaan kiinnostus kauppavaihdon lisäämiseen nousi selvästi vuoden aikana. Sen edistämiseen liittyen Suomessa vieraili varapääministeri ja ICT- ja energiaministerit sekä investointiviraston johtaja.

Laosin ja Kambodžhan kanssa jatkettiin yhteistyötä. Laosissa tärkein yhteistyösektori on metsätalouden kehittäminen ja Kambodžhassa maarekisterijärjestelmän kehittäminen. Lisäksi jatkettiin tukea Mekong-jokialueen kehittämiselle.

Suomi jatkoi Itä-Timorin tukemista yhteensä noin 1,7 miljoonalla eurolla. Tästä 1,1 miljoonaa ohjattiin Itä-Timorin valtion kehitysbudjettiin Maailmanpankin hallinnoiman rahaston kautta. Lisäksi tuettiin kyläyhteisöjen kehityshankkeita ja kansalaisyhteiskunnan toimintaa maassa.

Indonesiassa Suomi jatkoi tukeaan hyvän hallinnon juurruttamiseen pyrkivälle UNDP:n hallinnoimalle ohjelmalle sekä kansalaisyhteiskunnan toiminnalle. Lisäksi avustettiin Indonesian vuoden 2004 vaalien valmisteluja.

10.3. Etelä-Aasia

Suomen kehitysyhteistyön toisessa Aasian pitkäaikaisessa yhteistyömaassa Nepalissa jatkui sisäpoliittinen kriisi. Maata johtaa kuninkaan nimittämä toimitushallitus ilman poliittisten puolueiden tukea. Hallituksen ja maoistisissien rauhanneuvotteluiden kariuduttua yhteenotot maaseudulla kiihtyivät loppuvuodesta, mikä heikensi edelleen maan turvallisuustilannetta. Suomen ja Nepalin kehitysyhteistyötä toteutettiin kuitenkin lähes normaalisti. Vuoden 2003 maksatukset olivat n. 3,4 milj. euroa.

Suomen ja Intian poliittiset konsultaatiot pidettiin toukokuussa New Delhissä. Suomessa vieraili mm. laajapohjainen intialainen ympäristövaltuuskunta syyskuussa. Suomessa pidettiin myös heinäkuussa maailman sanskrit-konferenssi.

Suomi jatkoi osallistumistaan Norjan johdolla Sri Lankan aseleposopimuksen tarkkailuun. Suomi myönsi myös korkotukiluoton Sri Lankan sairaaloiden kohentamiseksi. Sri Lankalta vieraili tamilien valtuuskunta perehtymässä Ahvenanmaan itsehallintomalliin.

10.4. Afganistan

Suomi tuki Afganistania noin 10,3 miljoonalla eurolla, mistä humanitaarista apua oli 4 miljoonaa. Suomen apu toimitettiin pääasiassa YK-järjestöjen ja Maailmanpankin kautta. Kansakunnan sodanjälkeinen rakennustyö jatkui ja maan talous- sekä elintarviketilanne parani, joskin turvallisuuden heikentyminen osissa maata asetti myönteisen kehityksen vaaka-laudalle. Vuoden lopulla kokoontui perustuslakia säätävä kansalliskokous Loya Jirga. Afganistanin ympäristöministeri Nuristani vieraili Suomessa. Suomen puolustusvoimien osasto jatkoi toimintaansa Kabulissa osana Afganistanin kansainvälisiä rauhanturvajoukkoja.

11. Yhdysvallat, Kanada, Latinalainen Amerikka ja Karibia

11.1. Yhdysvallat ja Kanada

EU:n ja Yhdysvaltain yhteisen arvopohjan, kiinteän vuorovaikutuksen ja talouksien voimakkaan keskinäisriippuvuuden johdosta Yhdysvallat on EU:n tärkein ulkosuhde. Terrorismin uhkasta ja globaaleista haasteista on muodostunut EU:ta ja Yhdysvaltoja entistä enemmän yhdistävä tekijä. Ne ovat toimineet terrorismin vastaisessa toiminnassa yhteistyössä monilla sektoreilla, erityisesti sisä- ja oikeusasioden alalla. Samalla terrorismin vastainen toiminta ja erityisesti Irakin sota asettivat kertomuskauden aikana suhteet koetukselle. Lähestymistavoissa ja keinoissa kansainvälisten kriisien ja ongelmien ratkaisemiseksi on selkeitä eroja, vaikka tavoitteet ja uhka-arviot ovat pitkälti yhtenevät.

Irakin sodan jälkeen suhteiden kokemaa säröjä ryhdyttiin määrätietoisesti paikkaamaan Atlantin molemmin puolin. EU:n ja Yhdysvaltain kesäkuussa pidettyä huippukokousta voidaan pitää tässä mielessäkin onnistuneena. Huippukokouksessa allekirjoitettiin EU: ja Yhdysvaltain välisten keskinäistä oikeusapua ja rikoksesta epäiltyjen luovuttamista koskeva sopimus. EU:n joulukuussa hyväksymän turvallisuusstrategian on katsottu osaltaan vahvistaneen EU:n turvallisuuspoliittista yhteyttä Yhdysvaltoihin ja parantaneen suhteiden jännitteitä.

Suomi on osallistunut aktiivisesti EU:n transatlanttiseen yhteistyöhön pyrkien korostamaan EU:n ja Yhdysvaltain suhteiden positiivisia elementtejä. Uusina aiheina EU:n transatlanttille agendalle ovat nousseet monet Yhdysvaltoihin alkuvuodesta perustetun uuden sisäisen

turvallisuuden ministeriön laatimat lakialoitteet, joiden avulla pyritään estämään terroristi-iskuja Yhdysvaltain maaperällä.

Kanadaa ja EU:ta yhdistää erityisesti yhtenevät näkemykset monenkeskisen yhteistyön, YK:n ja kansainvälisten oikeuden merkityksestä. Kertomuskauden aikana valmisteltiin EU:n ja Kanadan välisten suhteiden uudistamiseen tähtäävää kokonaistarkastelua. Tässä työssä Suomi kiinnitti huomiota erityisesti EU:n ja Kanadan yhteistyömahdollisuuksiin pohjoisilla alueilla. Myös EU:n ja Kanadan vuonna 2004 aloitettavia neuvotteluja kauppaa ja investointeja koskevasta sopimuksesta valmisteltiin.

Suomen kahdenvälisiä suhteita molempiin transatlanttisiin kumppaneihin vahvistettiin korkean tason vierailuvaiheilla. Tammikuussa ulkomaankauppa- ja eurooppaministeri Jari Vilén vieraili Washingtonissa, New Yorkissa sekä Yhdysvaltain länsirannikolla. Ministeri Vilén keskusteli muun muassa Yhdysvaltain pääkauppaneuvottelija Zoellickin kanssa. Keskusteluissa olivat esillä transatlanttisella agendalla olevien kysymysten lisäksi WTO-neuvottelujen tila.

Yhdysvaltain varaenergiaministeri Card suoritti työvierailun Suomeen syyskuussa tavaten KTM:n korkeaa virkamiesjohtoa. Keskustelujen aiheena oli Suomen ja Yhdysvaltain energiatilanne sekä Suomen ydinvoimapäätös.

Oikeusministeri Koskinen vieraili lokakuussa Yhdysvalloissa tavaten Yhdysvaltain oikeusministeri Ashcroftin. Keskusteluissa olivat esillä mm. terrorismin vastaiseen toimintaan liittyvät kysymykset.

Kanadan kenraalikuvernööri Clarksson suoritti lokakuussa valtiovierailun Suomeen käyden keskusteluja mm. presidentti Halosen ja pääministeri Vanhasen kanssa. Kanadan ympäristöministeri Anderson kävi kahdenvälisen keskustelun ympäristöministeri Enestamin kanssa. Valtiovierailun teemana olivat erityisesti pohjoisten alueiden erityiskysymykset ja yhteistyön tiivistäminen tällä alueella.

11.2. Latinalainen Amerikka ja Karibia

Latinalainen Amerikan ja Karibian merkitys suomalaisia yrityksiä kiinnostavana vienti- ja investointikohteena korostui. Suomalaiset tieto- ja bioteknologian, kaivosteollisuuden, metsätalouden ja paperiteollisuuden alojen yritykset hakevat uusia kaupallisia mahdollisuuksia maanosan luonnonriikkaista maista. Myös maanosan poliittinen merkitys on kasvanut tuoreiden presidenttivaihdosten myötä. Brasilia pyrkii presidentti da Silvan johdolla luomaan Etelä-Amerikasta yhtenäisen ja voimakkaan kauppamahdin. Tällä hetkellä Mercosur on maailman neljänneksi suurin talousalue NAFTA:n, EU:n ja Japanin jälkeen.

Tasavallan presidentti Tarja Halonen vieraili Brasiliassa ja Chilessä loka-marraskuussa. Presidentti Halonen kertoi Lulalle toiminnastaan ILO:n globalisaation sosiaalisia ulottuvuuksia tutkivassa maailmankomissiossa ja Suomen kehityksestä kilpailukykyiseksi tietoyhteiskunnaksi, jossa hyvinvointipalvelut on ulotettu kaikille kansalaisille. Presidentin ja kehitys- ja ulkomaankauppa- ja ministeri Paula Lehtomäen mukana seurannut 25 hengen yritysvaltuuskunta tapasi vierailun aikana maan päättäviä tahoja. Suomi ehdotti investointisuojaus sopimuksen allekirjoittamista maittemme välillä, oleskelu- ja työlupakäytäntöjen yksinkertaistamista ja teollisuustuotteiden tuontisuojaus alentamista. Brasilian hallitukselta saatiin tuki tuleville suomalaisille suurinvestoinneille, mm. Veracel-selluloosatehtaan perustamiselle.

Toinen vierailukohde, avointa kauppapolitiikkaa harjoittava Chile on maanosan tasaisimmin kehittyvä talous. Presidentin vierailulla lujitettiin maiden välisiä erinomaisia suhteita ja etsittiin uusia yhteistyömahdollisuuksia kaupan, investointien, koulutuksen ja kulttuurin aloil-

la. Chilessä oltiin erityisen kiinnostuneita Suomen kansainvälisesti menestyvästä koulujärjestelmästä.

EU:n ja Chilen välille neuvoteltua assosiaatiosopimusta alettiin tavarakaupan osalta soveltaa väliaikaisesti alkuvuonna, minkä tuloksena kauppavaihto EU:n ja Chilen välillä vilkastui. Eduskunta hyväksyi joulun alla hallituksen esityksen sopimuksen voimaansaattamisesta Suomessa. Neuvotteluja EU:n ja Mercosurin välisestä assosiaatiosopimuksesta jatkettiin. EU ja sen jäsenvaltiot solmivat myös sopimukset poliittisesta dialogista ja yhteistyöstä Andien yhteisön ja Keski-Amerikan maiden kanssa.

Ulkoasiainministeriö julkaisi yhteistyössä Finpron kanssa rahoitusoppaan, jossa kerrotaan alueen tarjoamista kaupallis-taloudellisista ja rahoitusmahdollisuuksista.

Ulkoasiainministeriö osallistui aktiivisesti EU:n latinalaisen Amerikan työryhmän toimintaan. Esillä olivat kauppaneuvottelujen lisäksi levottomuudet Andien alueella, Kuuban tilanne, Guatemalan vaalit sekä Haiti. Suomen puheenvuoroissa korostettiin poliittisten levottomuuksien taustalla olevien monitahoisten kehitysongelmien ratkaisemisen tärkeyttä. Suomi toi toistuvasti esiin sen, että Latinalaisen Amerikan on panostettava talouskasvun ohella oikeudenmukaiseen tulonjakoon ja verotuksen kehittämiseen.

Suomi osallistui EU:n järjestämiin vaalitarkkailuihin Ecuadorissa ja Guatemalassa. Suomi ajoi muun EU:n kanssa Kuuban ihmisoikeustilanteen parantamista.

Suomen kehitysyhteistyötä alueella keskitettiin valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti. Nicaragua on ainoa päävastaanottajamaa ja sen kanssa on sovittu yhteistyön keskittämistä kolmelle sektorille. Kertomusvuonna valmisteltiin kahta suurta kehitysohjelmaa paikallishallinnon sekä maaseudun kehittämiseksi noudattaen sektorisuuntautunutta lähestymistapaa. Kolmantena yhteistyösektorina on terveydenhuolto. Nicaragualle myönnettiin myös budjettitukea.

Alueellisen yhteistyön hankkeita valmisteltiin kahdella alueella, Keski-Amerikassa ja Andimaissa. Yhteistyön pääteemaksi on valittu alkuperäiskansojen aseman ja oikeuksien tukeminen kaksikielisyysopetuksen ja oikeusasiamiesinstituutioiden kehittämisen kautta. Kertomusvuonna sovittiin Suomen ja Keski-Amerikan energiakumppanuusaloitteen käytännön toteutuksesta. Maat sopivat Johannesburgin kestävä kehityksen huippukokouksessa kumppanuuden edistämisestä uusiutuvien energiavarojen alalla. Kyse on uudenlaisesta yhteistyöstä, jonka tarkoitus on täydentää kehitysrahoitusta. Valtioiden tuella alan toimijat saatetaan kaupalliseen yhteistyöhön. Suomen rahoituksella käynnistetty kumppanuusaloite nousi EU:n kärkihankkeeksi, ja Suomi valittiin EU:n energiayhteistyön koordinoijaksi. Mukana on 17 suomalaista ja yli 30 keskiamerikkalaista toimijaa, alan yrityksiä, rahoittajia, yliopistoja, tutkimuslaitoksia ja yhteistyöorganisaatioita, Suomesta mm. Finfund, Wärtsilä ja VTT.

12. Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka

12.1. Lähi-idän rauhanprosessi

Väkivaltaisuuudet israelilaisten ja palestiinalaisten välillä jatkuivat kertomusvuonna vaihtelevalla intensiteetillä. Kestävää tulitaukoa ei pystytty luomaan useista yrityksistä huolimatta. Palestiinalaisten ääriryhmien itsemurhaiskut israelilaiskohteita vastaan ovat jatkuneet, samoin kuin israelilaisjoukkojen operaatiot ja tunkeutumiset palestiinalaisalueille. EU on johdonmukaisesti tuominut itsemurhaiskut sekä Israelin armeijan toimeenpanemat laittomat teloitukset ja muut palestiinalaisalueilla tapahtuneet kansainvälisen oikeuden vastaiset toimet.

Kansainväliset pyrkimykset tilanteen rauhoittamiseksi keskittyivät huhtikuussa 2003 julkaistuu ns. tiekarttasuunnitelmaan, jonka tavoitteena on kahden valtion mallin ratkaisun toteuttaminen vaiheittaisen etenemisen kautta. Tiekartan on laatinut Yhdysvaltain, EUn, Venäjän ja YKn muodostama kvartetti. YKn turvallisuusneuvosto hyväksyi marraskuussa tiekartan toimeenpanoa tukevan päätöslauselman.

Tiekartan toteuttaminen ei ole kuitenkaan edennyt suunnitellulla tavalla. Tämän sijaan alkoi keskustelu loppuvuonna siirtyä yhä enemmän yksipuolisten toimien mahdollisuuteen. Israelin päätös rakentaa ns. turva-aita Länsirannalle on yksi osoitus pyrkimyksestä koettaa parantaa yksipuolisesti turvallisuustilannetta neuvottelujen ollessa umpikujassa. YKn yleiskokouksen erityishätäistunto määrittä tämän hankkeen kansainvälisen oikeuden vastaiseksi ja edellytti päätöslauselmassaan, että Israel lopettaa rakennustyön. Jatkokäsittelyssä erityishätäistunto hyväksyi päätöslauselman, jossa pyydetään neuvoa-antavaa mielipidettä kansainväliseltä tuomioistuimelta (ICJ). EU on edellyttänyt Israelia lopettamaan turva-aidan rakennustyöt sekä jäädyttämään siirtokuntien laajentamisen.

EUssa Lähi-idän tilannetta on käsitelty edelleen säännöllisesti ulkoministerikokouksissa. Lisäksi Eurooppa-neuvosto on kokouksissaan ottanut kantaa kulloinkin vallitsevaan tilanteeseen. Suomi on tukenut puheenjohtajamaiden, korkean edustajan Solanan, uuden erityisedustaja Otten sekä myös YKn ponnisteluja tilanteen rauhoittamiseksi.

EU on korostanut sitä, etteivät Israelin turvallisuustoimet saisi haitata humanitaarisen avun toimittamista palestiinalaisille. Ilman mittavaa kansainvälistä avustustoimintaa tilanne olisi kestämaton. Kahdenvälisen avun lisäksi Suomi on jatkanut palestiinalaispakolaisten tarpeista vastaavan YK-järjestön UNRWAn tukemista. Lisäksi Suomen kokonaisavusta vuosina 2003 – 2004 kanavoidaan merkittävä osa Maailmanpankin hätäapuohjelmalle, joka ylläpitää väestön peruspalveluja .

12.2. Välimeriyhteistyö

EU:n Välimeriyhteistyö perustuu vuonna 1995 hyväksytyyn Barcelonan julistukseen, jonka tavoitteena on yhdessä kahdentoista kumppanuusmaan kanssa edistää alueen poliittista vakautta sekä taloudellista ja yhteiskunnallista hyvinvointia. Laaja-alaiset assosiaatiosopimukset ovat tämän yhteistyön tärkein väline. Sopimukset Tunisian, Marokon, Israelin ja Jordanian kanssa ovat voimassa, Egyptin, Algerian ja Libanonin sopimukset ovat ratifioitavana ja neuvottelut Syyrian kanssa on käytännössä saatettu päätökseen. PLO:n kanssa on voimassa väliaikainen sopimus.

Barcelonan prosessi on erityisen tärkeä Välimeren rajoituville EU-maille. Puheenjohtajakaudellaan Kreikka järjesti energiaministerikokouksen ja epävirallisen ulkoministerikokouksen. Italia puolestaan isännöi virallisen ulkoministerikokouksen Napolissa joulukuussa, jossa Suomea edusti ministeri Wideroos. Napolissa toteutettiin parlamentaarisen yleiskokouksen perustaminen ja kulttuurien välistä dialogia edistävä Välimerisäätiö on vain päämajan sijaintia ja rahoituksen yksityiskohtia vaille valmis. Erillistä Välimeripankkia ei perustettu, vaan Euroopan investointipankin yhteyteen luotiin tähän tarkoitettu sijoitusväline.

12.3. Pohjois-Afrikka

Suomi on pyrkinyt sekä EU- että kahdenvälisen yhteistyön kautta edistämään ihmisoikeuksien, tasa-arvon, demokratian ja oikeusvaltion kehitystä alueella. Erityistä huomiota on kiinnitetty suomalaisten yritysten vienti- ja investointiponnistelujen tukemiseen. Vuonna 2003 tehtiin UM-vetoiset vienninedistämismatkat Algeriaan, Marokkoon, Libyaan ja Egyptiin. Nämä ponnistelut tukevat myös vuoden aikana allekirjoitetut Marokon ja Tunisian sekä Suomen väliset investointisuojasopimukset.

Pohjois-Afrikan maiden kanssa tehtävä kehitysyhteistyö on keskittynyt ennen kaikkea ympäristöhankkeisiin, joiden tavoitteena on Välimeren suojeleminen. Yhteistyötä on tehty kansainvälisten toimijoiden kautta, sillä maat eivät Egyptiä lukuunottamatta voi olla kahdenvälisen kehitysyhteistyön kohteita.

Egyptin siirtymästrategian valmistelua jatkettiin. Siirtymästrategian keskeisenä tavoitteena on Suomen ja Egyptin välisen yhteistyön muotojen monipuolistaminen kun lahjamuotoinen projektiapu Egyptille vuoteen 2007 jatkuvan siirtymäkauden jälkeen loppuu.

Irakin sota ja Lähi-idän kriisin jatkuminen ovat leimanneet alueen poliittista ja taloudellista kehitystä. Lisäksi Marokon ja Algerian välejä hiertää Länsi-Saharan konfliktin jatkuminen, mikä on esteenä alueellisen yhteistyön kehittymiselle. Libya otti merkittäviä askeleita lähestyäkseen kansainvälistä yhteisöä (lähentyminen joukkotuhoojissa, yksimielisyys terroristi-iskujen korvauksista ja myönteiset kommentit Barcelonan prosessista).

12.4. Persianlahden alue

Kansainvälinen painostus Irakin riisumiseksi joukkotuhoojista YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1441 (2002) mukaisesti jatkui myös alkuvuonna 2003. Suomi vaati Irakilta päätöslauselman täydellistä toimeenpanoa mm. tekemällä yhteistyötä YK:n asetarkastajien kanssa. Tasavallan presidentin ja valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen valiokunta totesi maaliskuun alussa, etteivät tarkastukset voi jatkua loputtomiin eikä voimakäytön mahdollisuutta voi sulkea pois. Tämä kuitenkin edellyttää YK:n turvallisuusneuvoston valtuutusta.

Yhdysvallat aloitti liittolaisineen sotatoimet 20. maaliskuuta. Suomi valitti tapahtunutta todeten, että voimankäyttö ilman turvallisuusneuvoston nimenomaista valtuutusta ei ole hyväksyttävää. EU:n yhtenäisyys hajosi osan jäsenvaltioista liittyessä mukaan Yhdysvaltojen johtamaan koalitioon. Sotatoimet eivät kestäneet kauan, sen sijaan iskut Irakissa koalitiota ja myös kansainvälisiä avustustyöntekijöitä vastaan jatkuivat. YK vetäytyi Irakista alkusyksystä. Saddam Hussein saatiin kiinni joulukuussa, mutta tämä ei ole mainittavasti vaikuttanut ulkomaalaisiin ja irakilaisiin kohdistuvien hyökkäysten määrään.

YK:n turvallisuusneuvosto hyväksyi lokakuussa Irakia koskevan päätöslauselman 1511, joka oikeuttaa ja kehottaa YK:n jäsenmaita osallistumaan Irakin sodan jälkihoitoon. Madridissa järjestettiin tässä hengessä lokakuussa Irakin jälleenrakennusta koskeva konferenssi, jossa annettiin maksulupauksia yli 30 miljardin dollarin arvosta. Suomen lupaus oli 5 miljoonaa euroa, joka kohdistetaan YK:n ja Maailmanpankin rahastoille.

Marraskuussa esiteltiin Irakia koskeva vallansiirtoaikataulu vuosille 2004 – 2005. Suomi ja EU ovat korostaneet YK:n roolia Irakin poliittisessa ja taloudellisessa jälleenrakentamisessa sekä mahdollisimman nopeaa mutta realistista vallansiirtoa irakilaisille. Irakin merkitys alueelliselle vakaudelle on suuri.

Suomen poliittiset ja kaupallistaloudelliset suhteet Iraniin ovat laajenneet EU-jäsenyyden myötä. Ulkoministeri Tuomioja vieraili Iranissa tammikuussa ja Iranin varaulkoministeri Ahani Suomessa toukokuussa. Suomelle on tärkeää Iranin ihmisoikeuksien kehittyminen ja maan uudistusprosessin eteneminen. Suomi on pyrkinyt omalla panoksellaan vähentämään länsimaiden ja islamilaisten maiden välistä vastakkainasettelua. Tähän liittyvät niin EU:n ja Iranin välinen kattava vuoropuhelu kuin vuonna 2002 alkaneet neuvottelut kauppa- ja yhteistyösopimuksesta, poliittisesta dialogista ja ihmisoikeusdialogista. Iranin ydinohjelma nousi vuonna 2003 kansainväliseen tietoisuuteen ja IAEA:n vaatimuksesta Iran allekirjoitti vihdoin joulukuussa vaaditun lisäpöytäkirjan.

13. Saharan eteläpuolinen Afrikka

Kahdenväliset suhteet

Etelä-Afrikka on Suomen ylivoimaisesti suurin kauppakumppani alueella, mutta myös tärkeä keskustelu- ja kehitysyhteistyökumppani. Monipuolista yhteistyötä tehdään myös Suomen kehitysavun pitkäaikaisten yhteistyömaiden kanssa. Näitä ovat Etiopia, Kenia, Sambia sekä Tansania ja Mosambik, jotka ovat Suomen kahdenvälisen kehitysyhteistyön suurimpia vastaanottajamaita. Suomella on läheiset suhteet myös Namibiaan, missä vähitellen vuoteen 2007 mennessä siirrytään kehitysyhteistyöstä muuhun yhteistyöhön.

Uusia yhteistyömuotoja ideoitiin keväällä 2003 järjestetyissä kahdessa siirtymävaiheseminaarissa. Kenian ja Sambian suhteita ollaan aktivoimassa ja uutta kehitysyhteistyötä käynnistämässä maiden tilanteen vakiintuessa.

Vierailuvaihto Suomen tärkeimpien yhteistyömaiden kanssa oli vilkasta. Ulkoministeri Tuomioja vieraili Etiopiassa tammikuussa, tasavallan presidentti Halonen teki virallisen vierailun Tansaniaan helmikuussa, ulkomaankauppaministeri Vilén vieraili Etelä-Afrikassa ja Namibiassa helmikuussa ja ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Lehtomäki vieraili Etiopiassa ja Keniassa marraskuussa. Mosambikin presidentti Chissano vieraili Suomessa huhtikuussa ja Sambian ulkoministeri Mwansa syyskuussa. Lisäksi Suomi kävi yhteistyöneuvottelut Etelä-Afrikan ja Mosambikin kanssa sekä tarkistusneuvottelut Etiopian kanssa.

Vuoden 2003 vierailujen ja neuvottelujen tavoitteena oli keskustella Suomen ja yhteistyömaiden poliittisten suhteiden, kauppa- ja kehitysyhteistyösuhteiden sekä muun yhteistyön kehittämisestä. Erityistä huomiota kiinnitettiin suhteiden monipuolistamiseen ja kauppasuhteiden kehittämiseen. Tavoitteena on, että Suomen kehitysapu keskitetään kussakin yhteistyömaassa kolmelle pääsektorille. Vuonna 2003 Suomen Saharan eteläpuoliseen Afrikkaan kohdistuva kehitysyhteistyömääräraha oli yhteensä n. 88 miljoonan euroa. Tästä kahdenvälisen kehitysyhteistyön osuus oli noin 62 miljoonaa, humanitaarisen avun osuus noin 17 miljoonaa ja kansalaisjärjestöjen välisen yhteistyön osuus noin 9 miljoonaa euroa. Suomen apu alueelle on kasvussa.

Afrikan unioni

Afrikan Unionin (AU) kehittäminen jatkui vuonna 2003. Unionille nimitettiin uusi komissio ja rauhan ja turvallisuuden neuvoston perustamispöytäkirja tuli voimaan vuoden 2003 lopussa. AU:n kehityksessä erityisen myönteistä on ollut sen pyrkimys puuttua maanosan konflikteihin edeltäjänsä aktiivisemmin. Tästä esimerkkinä voidaan mainita AU:n rauhanturvaoperaatio Burundissa, jonne AU:n jäsenmaat Etiopia, Mosambik ja Etelä-Afrikka lähettivät rauhanturvaajia. Suomi ja EU näkevät afrikkalaisten oman konfliktinesto- ja kriisinhallintakapasiteetin kehittämisen tärkeänä. Suomi on korostanut erityisesti naisten asemaa konfliktinestossa sekä konfliktien taloudellista ulottuvuutta. Vuoden 2003 lopussa EU päätti 250 miljoonan euron tuesta AU:n konfliktinesto- ja rauhanpalautustoimintoihin. Suomi tukee tätä samaa toimintaa myös kahdenvälisesti yhteensä 750 000 eurolla seuraavien 3 vuoden ajan.

Suomen tavoitteena on ollut luoda toimivat keskustelu- ja yhteistyösuhteet Afrikan Unioniin. Sen vuoksi sekä ulkoministeri Tuomioja että kauppa- ja kehitysyhteistyöministeri Lehtomäki vierailivat AU:ssa vuoden 2003 aikana.

Afrikan maiden oman kehitysaloitteen NEPADin (New Partnership for Africa's Development) eteenpäinvienti jatkui AU:n ohjelmana. Suomi tukee NEPADin sihteeristöä. Alueellisesti Suomen tärkeimpiä keskustelu- ja yhteistyökumppaneita ovat eteläisen Afrikan kehi-

tysyhteisö SADC ja Afrikan talouskomissio UNECA, joiden molempien kanssa on käynnissä myös tieto- ja viestintäteknologian alan yhteistyötä sekä Afrikan Sarven alueen maiden yhteistyöjärjestö IGAD.

EU:n ja Afrikan välinen dialogi alkoi Kairon huippukokouksesta vuonna 2000. Dialogia oli tarkoitus jatkaa keväällä 2003 Lissabonissa, mutta huippukokous jouduttiin perumaan Zimbabwen tilanteen vuoksi. Pohjoismaat pyrkivät omalta osaltaan edistämään dialogia Afrikan kanssa. Pohjoismaiden ulkoministerit tapasivat kymmenen Afrikan maan ulkoministerit Mosambikissa, jossa keskusteltiin mm. Afrikan konfliktien ratkaisumahdollisuuksista.

Kehitys kriisialueilla

Kehitys useilla Afrikan kriisialueilla jatkui myönteisenä vuonna 2003. Angolassa alkoi maan jälleenyraantaminen pitkän sisällissodan jälkeen. Suomi tuki EU-kumppanina unionin, YK:n ja järjestöjen sekä valtioiden ponnisteluja Kongon demokraattisen tasavallan ja Burundin selkkausten rauhoittamiseksi. EU:n ensimmäinen rauhanturvaoperaatio Afrikassa toteutettiin menestyksellisesti Iturin alueella itäisessä Kongossa.

Läntisessä Afrikassa Suomi antoi Sierra Leonen ja Liberian sisällissotien, rauhoittamiseen. Elokuussa Liberiaan neuvoteltiin tulitauko ja rauhansopimus hallituksen ja kapinallisten välille. Rauhantilaa turvaamaan perustettiin YK-johtoinen UNMIL-rauhanturvaoperaatio, johon Suomi osallistuu neljän erikoisupseerin voimin. Alueen kolmatta aseellista selkkausta Norsunluurannikolla ei onnistuttu vielä rauhoittamaan.

Sudanin rauhanprosessi eteni myönteisesti. Somalian rauhanprosessi oli pysähdyksissä loppuvuoden. Suomi on ilmaissut IGADille valmiutensa tukea Sudanin ja Somalian rauhanturvaoperaatioita ja rauhanturvaoperaatioita. Ulkoministeri Tuomioja vieraili Sudanissa tammikuussa 2003 ja perehtyi maan tilanteeseen.

Eritrean ja Etiopian välisen rauhanprosessin eteneminen on tärkeää sekä Afrikan Sarven tasavallalle että molempien maiden kehitykselle. Rauhanprosessi ei ole kuitenkaan edennyt suunnitellusti ja maiden suhteet ovat jännittyneet. Rajalla olevan turvallisuusvyöhykkeen valvonta on YK:n asettaman rauhanturvaoperaatio UNMEE:n vastuulla. Kesäkuussa 2003 alueella toimintansa alueella aloittaneen Suomen esikunta- ja vartiokomppania YKSJREE:n (YK:n Suomalainen Rauhanturvajoukko Etiopiassa ja Eritreassa) vahvuus on noin 200 rauhanturvaajaa. Lisäksi rajavyöhykkeellä toimii seitsemän suomalaista sotilastarkkailijaa. Suomalainen upseeri johtaa UNMEE:n ja Etiopian viranomaisten välistä yhteystoimistoa Addis Abebassa.

Zimbabwen kehitys jatkui huolestuttavana. Maan tilanne on huonontunut entisestään ja ihmisoikeusloukkaukset ovat jatkuneet. EU on jatkanut Zimbabwea koskevia pakotteita.

Suomi on tukenut Afrikan konfliktien ratkaisua monin keinoin. Konfliktien ehkäisyn instrumentteihin kuuluvat mm. pitkäjänteinen kehitysyhteistyö, siviilikriisinhallinnan kehittäminen sekä perinteinen rauhanturvaoperaatio. Uusista hankkeista mainittakoon YK:n kanssa jo pitkään valmisteltu pienasehanke sekä ACCORD- järjestön (African Centre for the Constructive Resolution of Conflicts) siviili-sotilasyhteistyön hanke.

Valtioneuvoston kanslia

Hallituksen kertomus v. 1999

Tulevaisuusselonteko

K 2/2000 vp

Perustuslakivaliokunta

Eduskunta edellytti 18.12.2000, että hallitus ottaa asianmukaisesti huomioon sekä tähän mietintöön että sen liitteinä oleviin lausuntoihin sisältyvät sellaiset eduskunnan aikaisempia lausumia koskevat huomautukset ja muita seikkoja koskevat lausumat, jotka kohdistuvat hallitukseen.

Perustuslakivaliokunnan mietinnön liitteenä olevassa tulevaisuusvaliokunnan lausussa valiokunta edellyttää, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin tulevaisuusselonteon antamiseksi eduskunnalle Suomen tulevaisuuspolitiikan hallitsemiseksi selvittäen samalla hallitusohjelman ja selonteon keskinäisen yhteyden vahvistamista osana tulevaisuutta koskevaa vuoropuhelua hallituksen ja eduskunnan välillä.

Valtioneuvoston tulevaisuusselonteko Tasapainoisen kehityksen Suomi 2015 annettiin eduskunnalle 13.11.2001. Tämä pitkän aikavälin tulevaisuutta käsittelevä selonteko keskittyy maamme alueelliseen kehitykseen. Tarkasteltavina ovat eri tyyppisten alueiden väestö-, tuotanto- ja työllisyysnäkymät seuraavien 15 vuoden aikana. Rajausta ohjautuu eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan esittämiin toivomuksiin sekä eduskunnan ehdotukseen väestöpoliittisen selonteon sisällyttämisestä pitkän aikavälin tulevaisuusselontekoon.

Valtioneuvoston kanslia järjesti vuonna 2002 seitsemän tulevaisuuden kysymyksiä käsitteleviä alueellista foorumia, foorumipaikkakuntina olivat Tampere, Rovaniemi, Savonlinna, Vaasa, Kuusamo, Jyväskylä ja Järvenpää. Tilaisuudet valmisteltiin yhteistyössä eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan, ministeriöiden ja paikallisten toimijoiden kanssa.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Valtion toimintojen sijoittaminen

HE 237/2001 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 24.4.2002 hallituksen huolehtivan siitä, että valtion keskushallinnon yksikköjen ja valtakunnallisesti tai keskitetysti hoidettavien valtion toimintojen sijoittaminen pääkaupunkiseudun sijasta maan eri osiin otetaan aina selvitettyväksi, kun perustetaan uusi yksikkö, olemassa olevaa toimintaa oleellisesti laajennetaan tai olemassa olevaa toimintaa organisoidaan merkittävästi uudelleen ja että sijoittamis päätöksessä painotetaan erityisesti alueellisia näkökohtia ja vaikutuksia.

Valtioneuvoston kanslia asetti toimikaudeksi 21.5.2003 – 31.3.2006 alueellistamisen koordinaatioryhmän, joka perustuu lakiin (363/2002) ja valtioneuvoston asetukseen (567/2002) valtion yksikköjen ja toimintojen sijoittamista koskevasta toimivallasta, valtioneuvoston periaatepäätökseen (8.11.2001) valtion toimintojen sijoittamisen strategiasta, valtioneuvoston ohjeeseen (15.4.2001) valtion yksikköjen ja toimintojen sijoittamisen valmistelusta ja käsitelystä, hallitusohjelmaan (24.6.2003) sekä hallituksen strategia-asiakirjaan (17.9.2003).

Koordinaatioryhmä on selvittänyt ja linjannut alueellistamisen tavoitteita, menettelytapoja, kohdentamiseen vaikuttavia tekijöitä, alueellistamisohjelman tavoitteita ja jatkovalmistelua, alueellistamista tukevia taloudellisia, henkilöstöpoliittisia ja muita periaatteita sekä tehnyt niitä koskevia ehdotuksia. Sen esitys hallitusohjelman mukaisen alueellistamisohjelma peri-

aatteista ja linjauksista oli määrä valmistua tammikuussa 2004. Samalla ovat ministeriöt jatkuneet Paavo Lipposen II hallituksen 5.2.2003 tekemän iltakoulupäätöksen edellyttämiä alueellistamisselvityksiä.

Alueellistamisen yleisinä tavoitteina ovat aluerakenteen tasapainottaminen, alueiden kilpailukyvyyn parantaminen, valtion toimintoja tukeva vuorovaikutteinen toimintaympäristö ja pätevän henkilöstön saaminen valtion tehtäviin.

Hallituksen toimenpidekertomus v. 2001

K 3/2002 vp — EK 44/2002 vp

Perustuslakivaliokunta

Eduskunta edellytti 14.2.2003, että hallitus ottaa asianmukaisesti huomioon sekä perustuslakivaliokunnan mietintöön että sen liitteinä oleviin lausuntoihin sisältyvät selkäläiset eduskunnan aikaisempia lausumia koskevat huomautukset ja muita seikkoja koskevat lausumat, jotka kohdistuvat hallitukseen.

Valtioneuvosto määräsi 7.3.2003 eduskunnan lausuman merkittäväksi pöytäkirjaan ja päätti ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Puolustusselonteko

VNS 2/2001 vp

Puolustusvaliokunta

1) Eduskunta edellytti 19.12.2001, että vuoden 2004 selonteko valmistellaan parlamentaarisesti siten, että eduskunnan keskeiset valiokunnat kytketään mukaan jo valtioneuvostovaiheessa, jolloin soveltuvalla tavalla on hyödynnettävä myös kansalaisyhteiskunnan ja tutkimuslaitosten panosta kuulemalla niitä valmisteluprosessin aikana.

Valtioneuvoston kanslian 13.6.2002 asettaman turvallisuuspoliittisen seurantaryhmän kokoonpano uudistettiin 9.5.2003. Ryhmän uudeksi puheenjohtajaksi Antti Kalliomäen tilalle nimitettiin kansanedustaja Aulis Rantamuotio. Ryhmää laajennettiin siten, että kaikki eduskuntaryhmät saivat siihen edustajansa. Ryhmä on asetettu toistaiseksi, kuitenkin enintään siihen saakka, kun valtioneuvosto antaa seuraavan turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon eduskunnalle vuonna 2004. Hallitus huolehtii siitä, että ryhmä saa kaiken tarvittavan informaation ja että se voi kuulla ulko- ja turvallisuuspolitiikan asiantuntijoita.

Tietoyhteiskunta

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

1) Tietoyhteiskunnan tulevaisuuden kannalta on tärkeää, kuten Tietoyhteiskunta-asiain neuvottelukunta on korostanut, että tietoyhteiskunnan palvelut ja mahdollisuudet tuodaan kaikkien ulottuville, että julkisten palvelujen sähköistämiseen saataisiin vauhtia ja että tietoyhteiskuntapalveluja voitaisiin käyttää nykyistä pontevammin aluekehityksessä.

Valtioneuvosto on 23.1.2003 määrännyt eduskunnan lausuman merkittäväksi pöytäkirjaan, ja tulee ryhtymään lausuman edellyttämiin toimenpiteisiin.

Hallitusohjelman mukaisesti valtioneuvosto on asettanut tavoitteekseen alueellisen ja sosiaalisen tasa-arvon edistämisen tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntämällä. Tietoyhteiskunnan kehittämistä varten hallitus on asettanut tietoyhteiskunnan politiikkaohjelman. Tietoyhteiskuntaohjelman osa-alueita ovat:

- tietoliikenneyhteydet ja digitaalinen televisiotoiminta
- kansalaisten tietoyhteiskuntavalmiudet ja tietoyhteiskuntapalveluiden käytön tehostaminen
- koulutus, tutkimus ja tuotekehitys
- sähköinen asiointi julkishallinnossa
- sosiaali- ja terveydenhuolto
- sähköinen liiketoiminta, sähköiset sisällöt ja palvelut
- valtion oma tietohallinto
- lainsäädännölliset toimenpiteet

Teknologisesti neutraalein viestintäpoliittisin keinoin hallitus pyrkii siihen, että nopeat, alueellisesti kattavat ja käyttäjilleen kohtuuhintaiset tietoliikenneyhteydet ovat kaikkien saatavilla vuoden 2005 loppuun mennessä. Laajakaistastrategiaa pohtiva työryhmä luovutti 3.12.2003 ehdotuksensa liikenne- ja viestintäministerille.

Joulukuun 8. päivänä 2003 parlamentaarinen työryhmä luovutti puolestaan väliraportin digitv:stä ja analogisten lähetysten lopettamisajankohdasta, joka on esityksen mukaisesti 31.8.2007. Tavoitteena on, että digitv:n näkyvyysalue kattaa koko maan syksyllä 2005.

Hallituksen tietoyhteiskuntaohjelmaan ja Euroopan unionin eEurope 2005 –toimintasuunnitelmaan liittyen sisäasiainministeriö käynnisti 30.10.2003 julkiset palvelut verkkoon (JUPA) -hankkeen. Hankkeen tarkoituksena on luoda edellytykset julkisten palveluiden laajamittaiselle sähköistämiseksi vuoteen 2006 mennessä. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon alueella on käynnissä lukuisia merkittäviä tietoyhteiskuntahankkeita.

Tietoyhteiskunta

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

2) Hallituksen tulisi käynnistää pikaisesti korkeaprofiilinen selvitystyö, jonka perusteella valtio, kunnat ja alan yritykset voivat yhteistyössä parantaa tieto- ja viestintätekniiikan nykyistä parempaa hyödyntämistä mm. palvelutuotannossa sekä luoda edellytyksiä koko väestön ja yhteisöjen nykyistä laajemmalle osallisuudelle tietoyhteiskunnassa.

Valtioneuvosto on 23.1.2003 määrännyt eduskunnan lausuman merkittäväksi pöytäkirjaan, ja tulee ryhtymään lausuman edellyttämiin toimenpiteisiin.

Hallitusohjelman mukaisesti valtioneuvosto asetti 4.9.2003 tietoyhteiskuntaneuvoston, jossa ovat edustettuina tietoyhteiskuntakehityksen kannalta keskeiset ministerit sekä tietoyhteiskuntavaikuttajia yrityksistä, järjestöistä ja julkishallinnosta. Neuvosto toimii tietoyhteiskunnan kehittämistä ohjaavana neuvottelu- ja koordinointielimenä asianomaisten hallinnonalojen välillä sekä hallinnon, järjestöjen ja elinkeinoelämän kesken tavoitteena lisääntynyt yhteistyö ja yhdessä sopiminen. Neuvoston tehtävänä on muun muassa käsitellä tietoyhteiskunnan kehittämisen päälinjauksia, seurata ja käsitellä tietoyhteiskuntakehitykseen liittyviä horisontaalisia aloitteita ja lainsäädäntöesityksiä sekä kehittää elinkeinoelämän ja hallinnon vuorovaikutusta tietoyhteiskunnan kehityshankkeissa. Neuvosto raportoi vuosittain Suomen tietoyhteiskuntakehityksestä hallitukselle. Neuvostolle on asetettu muun muassa sähköinen

asiointi julkishallinnossa –jaosto, jonka tehtävänä on omalta osaltaan edistää toivottua yhteistyötä.

Julkishallinnon verkkopalveluita edistämään perustettiin 30.10.2003 julkiset palvelut verkkoon (JUPA) –hanke. Hanke sisältää selvitystyön ja strategian valmistelun Internetin ja muiden viestintävälineiden kautta tarjottavista valtionhallinnon ja kuntasektorin palveluista sekä toteutettavaksi sovittujen verkkopalveluiden määrittelyn ja käyttöönoton julkishallinnossa. Tietoyhteiskuntaohjelman puitteissa selvitetään parhaillaan myös Suomen kuuden suurimman kaupungin yhteistyön tiivistämistä tietoyhteiskuntakysymyksissä ja hyvien tietoyhteiskuntakäytäntöjen levittämistä alueellisesti.

Tietoyhteiskuntaohjelman verkkosivustolle kootaan tietoyhteiskunnan parhaita käytäntöjä ja niistä parhaat palkitaan pääministerin vuosittain jakamalla palkinnolla.

Julkisen hallinnon tietohallinnon neuvottelukunnan (JUHTA) uusi toimikausi käynnistyy 1.1.2004. JUHTA:n profiilia on nostettu tavoitteena syventää valtion ja kuntien yhteistyötä sekä lisätä julkisen hallinnon suositusjärjestelmän (JHS) painoarvoa.

Tietoyhteiskunta

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

3) Tutkimus- ja kehitystyön julkisessa rahoituksessa on päästävä välittömästi tasaisen kestävä kasvun uralle. Tavoitteena tulee olla Suomen T&K-osuuden kasvattaminen jo lähivuosina 4 prosenttiin BKT:stä. Tulevat lisäykset on suunnattava korkeakoulujen perustutkimukseen sekä Suomen Akatemialle ja Teknologian kehittämiskeskuselle.

Valtioneuvosto on 23.1.2003 määrännyt eduskunnan lausuman merkittäväksi pöytäkirjaan, ja tulee ryhtymään lausuman edellyttämiin toimenpiteisiin.

Hallitusohjelman mukaan julkista tutkimus- ja tuotekehitysrahoitusta lisätään huomattavasti valtion tiede- ja teknologianeuvoston suositusten mukaisesti. Rahoitusta suunnataan entistä tehokkaammin Suomen elinkeinoelämän uudistumiselle ja vahvistumiselle keskeisiin uutta tietämystä ja osaamista luoviin ja innovatiivisia liiketoimintamahdollisuuksia avaaviin riskipitoisiin kohteisiin.

Talouden kasvun käynnistämiseksi ja työllisyystilanteen kohentamiseksi on julkisen tutkimusrahoituksen lisääminen aloitettu jo vuoden 2003 lisätalousarvioesityksessä ja sitä jatketaan vuosittain. Vuonna 2004 julkinen tutkimusrahoitus kasvaa yli kahdeksan prosenttia (TA 2004). Valtiontalouden kehyksissä julkinen tutkimusrahoitus kasvaa 20 prosenttia vuoteen 2007 mennessä vuoden 2002 tasoon verrattuna. Hallituskaudella merkittävää lisärahoitusta suunnataan niin Suomen Akatemian, Teknologian kehittämiskeskuksen kuin yliopistojenkin tutkimusmäärärahoihin.

Taloudellinen taantuma on kuitenkin samanaikaisesti vähentänyt yrityssektorin tutkimus- ja tuotekehityspanostuksia eikä 4 prosentin tavoitetta voida saavuttaa pelkästään julkista rahoitusta lisäämällä.

Tietoyhteiskunta

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

4) Julkisen osaamisrahoituksen kokonaisuudessa tulee kehittää toimintatapoja, joilla pystytään rahoittamaan uutta luovia, alueellisia innovaatiojärjestelmiä vahvistavia ja aluekehitystä tukevia hankkeita nykyistä tasapainoisemmin. Tällä tulee olemaan kokonaistaloudellisesti suuri merkitys tulevaisuudessa.

Valtioneuvosto on 23.1.2003 määrännyt eduskunnan lausuman merkittäväksi pöytäkirjaan, ja tulee ryhtymään lausuman edellyttämiin toimenpiteisiin.

Tietoyhteiskunta

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

5) Kansainvälisillä markkinoilla tuotteillaan ja palveluillaan menestyvien uusien yritysten syntyä ja kasvua on vauhditettava erityisesti tieto- ja viestintäklusterissa ohjelmisto- ja sisältöliiketoiminnan sekä tietoliikennepalveluiden aloilla. SITRAn ja alueellisten rahastojen kautta tulee suunnata tuntuvasti nykyistä enemmän riskirahoitusta pienyritysten käynnistys- ja kasvuvaiheeseen.

Valtioneuvosto on 23.1.2003 määrännyt eduskunnan lausuman merkittäväksi pöytäkirjaan, ja tulee ryhtymään lausuman edellyttämiin toimenpiteisiin.

Hallitus on asettanut poikkihallinnollista työskentelyä varten sekä tietoyhteiskunnan että yrittäjyyden politiikkaohjelmat. Hallituksen tavoitteena on yrittäjyyteen ja tietoyhteiskunta-kehitykseen vaikuttamalla turvata suomalaisten yritysten kilpailukykyä kansainvälistyvillä markkinoilla ja mahdollistaa uusien yritysten syntyminen.

Tietoyhteiskuntaneuvoston toimintaa tukemaan on asetettu koulutus-, tutkimus- ja tuotekehitysjaosto, jossa näitä asioita omalta osaltaan edistetään. Myös tiede- ja teknologianeuvosto käsittelee ja suuntaa Suomen tiede- ja teknologiapolitiikkaa.

Tulevaisuuspolitiikan vahvistaminen ja tulevaisuusohjelma

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

39) Valtioneuvoston tulee laatia vaalikauden toisena vuonna eduskunnalle annettava tulevaisuusselonteko. Selonteon valmistelun perustana on tulevaisuusvaliokunnan valmisteleva tulevaisuusselvitys (tulevaisuuskartta), jossa valiokunta kartoittaa selonteon teemaa.

Valtioneuvosto on 23.1.2003 määrännyt eduskunnan lausuman merkittäväksi pöytäkirjaan, ja tulee ryhtymään lausuman edellyttämiin toimenpiteisiin.

Hallitus on iltakoulussaan syyskuussa 2003 sopinut antavansa vuonna 2004 eduskunnalle tulevaisuusselonteon. Sen teemana on Suomen tuleva väestökehitys ja väestöpolitiikka. Valtio-

neuvoston kanslia on keskustellut eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan kanssa selonteon teemasta. Selonteon valmistelua varten asetetaan hanke vuoden 2004 alussa.

Hallitus on ohjelmassaan ilmoittanut valmistelewansa suunnitelman, jossa eri hallinnonalojen yhteistoimin valmistaudutaan ikääntyvän väestön määrän kasvuun. Tämä suunnitelma on päätetty laatia tulevaisuusselonteon valmisteluun liittyen siten, että se laajennetaan koskemaan koko väestön ikärakenteen muutosta. Valtioneuvoston kanslia ja sosiaali- ja terveysministeriö ovat käynnistäneet syksyllä 2003 ikärakenneselvityksen kokoamisen.

Suomen haasteena on paitsi valmistautuminen ikärakenteen muutokseen myös sopeutuminen maailmantalouteen murrokseen. Valtioneuvoston kanslia käynnistää vuoden 2004 alussa selvityksen Kiinan ja muiden nopeasti kasvavien talouksien nousun vaikutuksista Suomen talous- ja työllisyysstrategiaan.

Tulevaisuuspolitiikan vahvistaminen ja tulevaisuusohjelma

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

40) Tulevaisuuspolitiikan järkevää edistämistä heikentää tehtäväalueen hajanaisuus ja koordinoimattomuus hallinnossa ja valtioneuvostossa. Seuraavien hallitusten tulee laatia erityinen tulevaisuusohjelma ja soveltaa sen toteuttamisessa valtioneuvoston ohjelmajohtamisen edellyttämiä toimintatapoja. Ohjelman toteuttamiseen tulee varata riittävät resurssit.

Valtioneuvosto on 23.1.2003 määrännyt eduskunnan lausuman merkittäväksi pöytäkirjaan, ja tulee ryhtymään lausuman edellyttämiin toimenpiteisiin.

Pääministeri Anneli Jäätteenmäen hallituksen ohjelma sisälsi neljä politiikkaohjelmaa: työllisyysohjelma, yrittäjyyden politiikkaohjelma, tietoyhteiskuntaohjelma sekä kansalaisvaikutuksen politiikkaohjelma. Samat politiikkaohjelmat sisältyvät myös pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelmaan. Poikkihallinnollisilla politiikkaohjelmilla, joiden toimeenpano on käynnistynyt, tehostetaan ohjelmajohtamisen toimintatapoja soveltaen hallinnonalojen rajat ylittävien asioiden hoitamista. Hallitus palaa mahdollisen tulevaisuusohjelman laadintaan valtioneuvoston tulevaisuusselonteon antamisen ja maailmantalouden murroksen vaikutuksia koskevan selvityksen valmistumisen jälkeen.

Tulevaisuuspolitiikan vahvistaminen ja tulevaisuusohjelma

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

41) Tulevaisuuspolitiikkaa tulee vahvistaa seuraavien vaihtoehtojen mukaisesti: joko 1) tulevaisuuspolitiikan asemaa vahvistetaan valtioneuvoston kansliassa ja pääministeri johtaa tulevaisuusohjelman valmistelua ja toteuttamista tai 2) valtioneuvostoon nimetään tulevaisuuspolitiikasta vastaava tulevaisuusministeri.

Valtioneuvosto on 23.1.2003 määrännyt eduskunnan lausuman merkittäväksi pöytäkirjaan, ja tulee ryhtymään lausuman edellyttämiin toimenpiteisiin.

Valtioneuvoston kanslia vastaa yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa hallituksen tulevaisuuspolitiikan valmistelusta ja pääministeri johtaa ja yhteensovittaa sen toteuttamista.

Hallitus palaa mahdollisen tulevaisuusohjelmaan valtioneuvoston tulevaisuusselonteon antamisen ja maailmantalouden murroksen vaikutuksia koskevan selvityksen valmistumisen jälkeen.

Ulkoasiainministeriö

Kehitysyhteistyömenot

HE 115/2001 vp, HE 206/2001 vp

Valtiovarainvaliokunta

1) Luku 24.30

Eduskunta edellytti 18.12.2001, että hallitus laatii ohjelman aikatauluineen siitä, kuinka Suomi saavuttaa YK:n suositteleman kehitysyhteistyömenojen tason eli 0,7 % bruttokansantuotteesta.

Hallitusohjelman mukaisesti Suomi kasvattaa kehitysyhteistyömäärärahoja tavoitteena nostaa niiden osuus 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta (BKTL) vuoteen 2010 mennessä yleinen talouskehitys kuitenkin huomioon ottaen. Vuoden 2004 talousarviossa kehitysyhteistyömäärärahoja on yhteensä 545,6 miljoonaa euroa. Määrärahat kasvoivat vuoteen 2003 verrattuna 38,8 miljoonaa euroa, ja niiden arvioidaan valtiovarainministeriön tuoreimpien BKTL-ennusteiden perusteella vastaavan 0,37 % BKTL:sta. Vastaavasti hallituksen toukokuussa 2003 tekemän määrärahakehyspäätöksen perusteella Suomen julkisen kehitysyhteistyön määrärahat tulevat vastaamaan noin 0,39 % BKTL:stä vuonna 2005, noin 0,42 % vuonna 2006 sekä noin 0,44 % vuonna 2007.

Hallituksen kehitysyhteistyömäärärahojen kasvattamisesta tekemän päätöksen taustalla ovat valtioneuvos Harri Holkerin vetämän, kehitysyhteistyön tasoa ja laatua kevään 2003 eduskuntavaalien alla selvittäneen asiantuntijaryhmän suositukset. Hallitus on parhaillaan myös valmistelemassa kehityspoliittista ohjelmaansa, joka tulee luomaan puitteet kasvavien kehitysyhteistyömäärärahojen laadukkaalle ja vaikuttavalle käytölle Suomen YK:ssa antamien sitoumusten toteuttamisessa. Periaatepäätöksen on määrä valmistua helmikuun 2004 aikana

Monenkeskinen kehitysyhteistyö

HE 115/2001 vp, HE 206/2001 vp

Valtiovarainvaliokunta

2) Luku 24.30

Eduskunta edellytti 18.12.2001, että hallitus seuraa monenkeskiseen kehitysyhteistyöhön osoitettujen valtuuksien riittävyyttä ja antaa tarvittaessa tätä koskevat muutoseesitykset eduskunnalle lisätalousarvion yhteydessä.

Vuoden 2003 talousarvion momentin 24.30.66 (Varsinainen kehitysyhteistyö) käyttösuunnitelmakohdan 1 (Monenkeskinen kehitysyhteistyö) myöntö- ja sopimusvaltuuksia oli yhteensä 96 042 000 euroa. Käyttösuunnitelmakohdan valtuudet on käytetty täysimääräisesti vuoden 2003 aikana. Ministeriössä on valtuuksista tehty uusia varainmyöntöpäätöksiä niin, että Suomi on kyennyt sitoutumaan Suomen tukemien kehitysrahoituslaitosten lisärahoitukseen (Kansainvälisen maatalouden kehittämisrahaston IFAD 6. lisärahoitus), kehitysrahoituslaitosten kanssa tehtävään strategiseen kumppanuustoimintaan sekä kolmen YK-järjestön monivuotisiin sopimuksiin niin, että YK:n kehitysjärjestön (UNDP) monivuotinen sitoumus ulottuu vuoteen 2006. YK:n lastenavun rahaston (UNICEF) ja YK:n väestörahoituksen (UNFPA) sitoumukset ulottuvat vuoteen 2005.

Vuoden 2004 talousarvion myöntö- ja sopimusvaltuuksia laadittaessa on huomioitu kolmi- vuotisten sopimusten tarve kaikkien kolmen järjestön osalta. Näin ollen asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Uudistetun Euroopan sosiaalisen peruskirjan eräiden artiklojen lisäratifiointitarve

HE 229/2001 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 21.5.2002, että hallitus ryhtyy ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä esitetyt näkökohdat huomioon ottaen pikaisesti toimenpiteisiin, joiden tavoitteena on selvittää, voiko Suomi sitoutua noudattamaan seuraavia uudistetun Euroopan sosiaalisen peruskirjan määräyksiä: 3 artiklan 2 ja 3 kohta, 4 artiklan 1 kohta, 7 artiklan 9 kohta sekä 8 artiklan 3 ja 5 kohta.

Hallitus on jatkanut ulkoasiainvaliokunnan lausumassa edellytetyt uudistetun Euroopan sosiaalisen peruskirjan eräiden artiklojen ratifiointitarpeen selvittämistä. On muun muassa ryhdytty selvittämään uudistetun peruskirjan 4 artiklan 1 kohtaan liittyen mahdollisuutta saada verottajan ja tilastokeskuksen kautta tilastollisia tietoja kansallisesta keskipalkasta ja minimipalkoista verojen ja sosiaaliturvamaksujen jälkeen. Lisäksi on päätetty hankkia selvitys siitä, mitä artiklan ratifioineet muut Pohjoismaat ovat sosiaalisten oikeuksien komitealle tältä osin raportoineet.

Kehitysapu vähiten kehittyneille maille

K 5/2001 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Ulkoasiainvaliokunta ehdotti 4.10.2001 eduskunnan edellyttävän, että hallitus mahdollisimman pikaisesti toteuttaa asettamansa tavoitteen nostaa vähiten kehittyneille maille osoitettu kehitysapu 0,15 prosenttiin bruttokansantulosta ja osana vähiten kehittyneille maille osoitettavaa kehitysyhteistyötä kiinnittää kasvavaa huomiota tarttuvien tautien, erityisesti HIV/AIDS-epidemian, ehkäisemiseen, torjuntaan ja hoitoon.

Suomen tavoitteena on kohdistaa 0,15 % bruttokansantulosta (BKTL) vähiten kehittyneiden maiden (ns. LDC-maat) tukemiseen. Tällä hetkellä osuus on noin 0,08 %. Myös Suomen kehitysyhteistyömäärärahat kokonaisuudessaan ovat noin puolet YK:n suosittamasta 0,7 prosentin BKTL-osuudesta. LDC-maiden suhteellinen osuus Suomen kahdenvälisestä kehitysyhteistyöstä on ollut jotakuinkin samansuuruinen 1990-luvun alusta lähtien, noin 30 %.

Jo edellisessä hallituksen kehitysmaapolitiikan toiminnallistamista koskevassa periaatepäätöksessä todettiin, että valtaosa kahdenvälisestä lahjamuotoisesta avusta kanavoitetaan pitkäaikaisille yhteistyömaille, joiden valinnassa yhtenä kriteerinä on maan köyhyys. Tämän perusteella Suomen tämänhetkisistä 11 pitkäaikaisesta yhteistyömaasta kolmessa (keskituloiset Peru, Egypti ja Namibia) ollaan parhaillaan siirtymässä hallitusten välisestä lahjamuotoisesta yhteistyöstä muunlaiseen yhteistyöhön. Jäljelle jäävät pitkäaikaiset yhteistyömaat ovat kaikki joko LDC-maita tai matalan tulotason kehitysmaiksi luokiteltavia maita.

Suomi etsii myös aktiivisesti keinoja ohjata kansainvälisten järjestöjen kautta annettavaa monenkeskistä apuaan entistä enemmän LDC-maiden hyväksi. Avun kohdentumista LDC-maille seurataan valtioneuvoston periaatepäätöksen toimeenpanosuunnitelman säännöllisten päivitysten yhteydessä.

Avun lisääminen LDC-maille on pitkän aikavälin tavoite, jota ei pystytä saavuttamaan ainoastaan painotuksia muuttamalla, vaan se edellyttää kokonaismäärärahojen kasvua. Hallitusohjelman mukaisesti Suomi kasvattaa kehitysyhteistyömäärärahoja tavoitteena nostaa niiden osuus 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta (BKTL) vuoteen 2010 mennessä yleinen talouskehitys kuitenkin huomioon ottaen.

Hallitus on parhaillaan valmistelemassa kehityspoliittista ohjelmaansa, joka tulee luomaan puitteet kasvavien kehitysyhteistyömäärärahojen laadukkaalle ja vaikuttavalle käytölle. Pe-

riaatepäätöksen on määrä valmistua helmikuun 2004 aikana, ja siinä painotetaan erityisesti YK:ssa sovittujen Vuosituhattulustuksen kehityspäämäärien (ml. HIV/AIDS:in, malarian sekä muiden tautien vastainen taistelu) merkitystä Suomen kehityspolitiikassa. Myös LDC-tavoite kirjataan ohjelmaan.

Ulkoasiainministeriöllä on myös vuonna 2002 valmistunut kehitysyhteistyön HIV/AIDS-linjaus. Suurin osa Suomen viime vuosina tukemista HIV/AIDS-hankkeista on kansalaisjärjestöhankkeita, jotka tukevat kehitysmaiden omia HIV/AIDS-ohjelmia. Lähes puolet hankkeista on Afrikassa, missä HIV/AIDSin taakka on suurin. Käytännössä myös kaikki suuret terveydenhuoltohankkeet sisältävät HIV/AIDS-työtä vaikka hankkeita ei tilastoida HIV-hankkeina. Myös ns. paikallisen yhteistyön määrärahaista osa menee HIV/AIDS -työhön. Suomi tukee pitkäaikaisten yhteistyömaidensa HIV/AIDS-strategioiden valmistelua ja toimeenpanoa. Myös moniin muiden sektoreiden hankkeisiin sisältyy HIV/AIDS-komponentti, esimerkiksi opetusalan hankkeisiin sisältyy HIV/AIDS-valistusta. Erityisesti Suomen tukea YK:n HIV/AIDS-ohjelmalle (UNAIDS) on lisätty viimeisten kolmen vuoden aikana: vuonna 2001 tuki UNAIDS:ille oli yhteensä noin 6,7 miljoonaa euroa, vuonna 2002 noin 2,9 miljoonaa euroa ja vuonna 2003 ennakkotiedon mukaan noin 3,0 miljoonaa euroa, kun se esim. vuonna 2000 oli noin 1,3 miljoonaa euroa ja vuonna 1999 noin 0,7 miljoonaa euroa.

Kansalaisjärjestöjen toiminnan rahoituksen kehittäminen

K 3/2002 vp

Ulkoasiainvaliokunta

- 1) Käsitellessään 3.12.2002 hallituksen toimenpidekertomusta vuodelta 2001 ulkoasiainvaliokunta esitti, että eduskunta edellyttää ulkoasiainministeriön valmistelevan selvityksen kansalaisjärjestöjen toiminnan rahoituksen kehittämisestä edellä tässä mietinnössä mainitut perusteet huomioon ottaen.

Hallitus on parhaillaan valmistelemassa kehityspoliittista ohjelmaansa, joka tulee luomaan puitteet kasvavien kehitysyhteistyömäärärahojen laadukkaalle ja vaikuttavalle käytölle. Periaatepäätöksen on määrä valmistua helmikuun 2004 aikana.

Ohjelman valmistelun yhteydessä on kiinnitetty erityistä huomiota siihen, että kansalaisyhteiskunta saataisiin Suomen kehityspolitiikan keskiöön. Kehitysyhteistyötä tekevien kansalaisjärjestöjen määrä ja kapasiteetti ovat lisääntyneet voimakkaasti viime vuosina. Kansalaisyhteiskunnalla on merkittävä rooli köyhyyden vähentämisessä, ihmisoikeuksien toteuttamisessa, konfliktien ehkäisemisessä sekä demokratian ja rauhan vahvistamisessa. Kansalaisyhteiskunta nähdään voimavarana, jonka vahvistaminen luo perustaa niin kehitysyhteistyön päämäärien saavuttamiselle kuin valtiolliset rajat ylittävälle ymmärrykselle ja yhteisyydelle sekä mahdollistaa laajemman vuorovaikutuksen kansalaisyhteiskuntien välillä. Kansalaisjärjestötoiminnan keskeisenä päämääränä tulee aina olla myös kehitysmaiden kansalaisyhteiskunnan kehittäminen. Kansalaisjärjestöjen, kuten kaikessa, kehitysyhteistyössä määrää tärkeämpi kriteeri on laatu.

Kansalaisjärjestöjen roolin vahvistaminen suomalaisen kehityspolitiikan toteuttajina edellyttää riittävien taloudellisten resurssien turvaamista kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle sekä sen hallinnointiin: määrärahojen ja myöntö- ja sopimusvaltuuksien nostamista asteittain vastaamaan kasvavaa kiinnostusta kehityskysymyksiä kohtaan sekä järjestöjen omarahoitusosuuden mukauttamista järjestökentässä tapahtuviin muutoksiin. Hallitus tulee kansalaisjärjestöjen kapasiteetin lisääntymisen myötä kasvattamaan kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyön osuuden asteittain 14 prosenttiin varsinaisesta kehitysyhteistyöstä vuoteen 2007 mennessä sekä takaamaan riittävät myöntö- ja sopimusvaltuudet pitkäjänteisen toiminnan turvaamiseksi kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyössä. Hallituksella on valmiuksia laskea järjestöjen omarahoitusosuutta 15 prosenttiin. Päätös asiasta tehdään, kun ulkoasiainministe-

riön ja järjestöjen välillä on ensin selvitetty ja sovittu omarahoitusosuuden laskuperusteista ml. vapaaehtoistyön osuus.

Samassa yhteydessä on tarkoitus vahvistaa kumppanuutta, jossa molemmat osapuolet sitoutuvat yhteisesti sovittuihin sisältö- ja laatupäämääriin järjestöjen itsenäisyyttä ja omaehtoisuutta kunnioittaen sekä kehittää hanketukijärjestelmää vastaamaan toiminnan kehitystä ja muutosta.

Yhteistyön tiivistäminen kehitysrahoituslaitoksissa käsiteltävien asioiden suhteen

K 3/2002 vp

Ulkoasiainvaliokunta

2) Ulkoasiainvaliokunta esitti, että eduskunta edellyttää valtioneuvoston selvittävän, miten yhteistyötä kehitysrahoituslaitoksissa käsiteltävien asioiden suhteen voidaan tiivistää niin kansallisesti kuin EU-tasolla.

Monterreyn kehitysrahoituskonferenssissa keväällä 2002 saavutetun konsensuksen ja siellä vahvistuneen ns. laajan kehitysrahoituskäsitteen edistäminen on Suomen tavoite kaikilla relevanteilla foorumeilla. Monenkeskisen kehitysrahoituksen selkiinnyttämiseen pyrkivässä vaikuttamisessa kanavina ovat EU:n ja YK:n lisäksi erityisesti YK-konferenssit ja niiden seurantakokoukset, ECOSOC sekä kehitysrahoituslaitostoiminta siihen liittyvine lisärahoitusneuvottelukierroksineen, vuosikokouksineen, kahdenvälisine konsultaatioineen ja johtokuntatyöskentelyineen. YK:n ja kehitysrahoituslaitosten agendat ovat kaiken tämän seurauksena yhteneväisemmät kuin koskaan aikaisemmin. Tämä kehitys on myönteistä.

Suomi kannustaa YK-järjestelmää ja Bretton Woods -instituutioita läheiseen yhteistyöhön ja työnjakoon. Tässä suhteessa Suomi tukee ja haluaa edelleenkehittää vuosittain järjestettäviä ECOSOC/Bretton Woods -korkean tason kokouksia.

Suomi painottaa erityisesti Vuosituhattulistuksen kehitystavoitteiden keskeisyyttä kaikkien kehitysrahoituslaitosten toiminnassa niiden kanssa käytävissä kahdenkeskisissä neuvotteluissa ja lisärahoitusneuvotteluprosessien yhteydessä. Vuoden 2002 alussa perustettiin ulkoasiainministeriön, valtiovarainministeriön ja Suomen Pankin kehitysrahoituslaitosyhteistyöhön korkean tason ohjausryhmä ja sen alaisena toimiva projektiryhmä asioiden tehokkaampaa ja koherentimpaa käsittelyä varten. Yhteistyötä tiivistettiin ja kehitettiin edelleen vuonna 2003. Yhteistyön tavoitteena on muodostaa yhteneväiset näkemykset keskeisistä rahoituslaitoksissa esillä olevista asioista. Tätä työtä jatketaan ja kehitetään edelleen. Myös yhteistyötä eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan kanssa on kehitetty. UM, VM ja Suomen pankki ovat mm. yhdessä olleet ulkoasiainvaliokunnan kuultavina ennen ja jälkeen maailmanpankkiryhmän ja kansainvälisen valuuttarahaston tärkeimpiä kevät- ja syyskokouksia.

Yhteistyö ministeriöiden kesken konfliktinestossa ja kriisinhallinnassa

K 3/2002 vp

Ulkoasiainvaliokunta

3) Ulkoasiainvaliokunta esitti eduskunnan edellyttävän, että valtioneuvosto selvittää säännöllisen yhteistyöverkoston luomista ulkoasiainministeriön, sisäasiainministeriön ja puolustusministeriön välille yhdenmukaisen ja suunnitelmallisen politiikan varmistamiseksi konfliktien ennalta ehkäisyssä ja kriisinhallinnassa konfliktialueilla.

Kriisinhallintakysymyksiä hoitavat ulkoministeriön poliittisen osaston turvallisuuspolitiikan ja ETYJ -ja EN-asioiden sekä siviilikriisinhallinnan yksiköt. Jälkimmäinen, vuoden 2003 alussa perustettu ja turvallisuuspolitiikan yksiköstä erotettu yksikkö vastaa toisaalta ETY-järjestöstä ja Euroopan Neuvostosta, ja toisaalta siviilikriisinhallinta- ja konfliktinestokysymyksistä.

Kriisinhallinta- ja konfliktinestokysymyksissä ministeriöiden välinen yhteistyö on erittäin tiivistä, ja asioita valmistelevat virkamiehet toimivat yhteistyössä tarvittaessa päivittäispolhjalta. Ulkoasiainministeriö järjestää kokouksia näihin kysymyksiin liittyen aina ajankohtaisen tilanteen vaatiessa, ja varmistaa kantojen ja toiminnan yhdenmukaisuuden ennenkuin Suomen edustustot ottavat osaa asiaa koskeviin keskusteluihin kriisinhallintaa ja konfliktinestoa hoitavissa kansainvälisissä järjestöissä ja Euroopan unionissa.

Tämän lisäksi Euroopan unionissa käsiteltäviä siviilikriisinhallintakysymysten kansallista koordinaatiota varten toimii erityinen jaosto unioniasioiden kansallisen koordinaatiomekanismin puitteisiin. Tässä jaostossa on mahdollista käsitellä myös unionissa esille tulevat konfliktinestokysymykset. Jaoston puheenjohtajana toimii ulkoministeriön poliittisen osaston päällikön sijainen, ja jaostossa ovat edustettuina useat ministeriöt, mukaanluettuna sisäasiainministeriö.

Suomen osallistuminen sotilaalliseen ja siviilikriisinhallintatoimintaan sekä konfliktinestoon henkilöstöä lähettämällä on keskeinen osa Suomen harjoittamaa ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Suomen osallistuminen sotilaallisiin kriisinhallintatehtäviin valmistellaan tiiviissä yhteistyössä ulko- ja puolustusministeriön kesken aina, ennen kuin osallistuminen esitellään ulkoasiainministeriön taholta päätettäväksi rauhanturvalain mukaisessa järjestyksessä. Suomen osallistuminen siviilikriisinhallintaan ja konfliktinestoon liittyviin tehtäviin hoidetaan myös koordinoitusti siten, että ulkoasiainministeriö on yhteydessä tehtävää hoitaviin kansainvälisiin järjestöihin normaalikäytännön mukaisesti, ja osallistuva henkilöstö valitaan yhteistyössä sisäasiainministeriön tai muiden ministeriöiden kanssa. Sisäministeriö vastaa kansallisten valmiuksien kehittämisestä.

Valtioneuvoston tasolla ulkopoliittisesti merkittävät kriisinhallinta- ja konfliktinestokysymykset käsitellään valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisessa valiokunnassa sekä unionin piirissä esillä olevat kysymyksestä lisäksi EU-ministerivaliokunnassa.

Siviilikriisinhallinnan toiminnan kehittäminen

K 4/2003 vp — EK 39/2003 vp

Perustuslakivaliokunta

Ulkoasiainvaliokunta

2. Eduskunta edellytti 11.12.2003, että hallitus ryhtyy ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä esitetyt näkökohdat huomioon ottaen toimenpiteisiin, joiden tavoitteena on lisätä siviilikriisinhallinnan resursseja niin, että toiminnan kehittämiseen voidaan panostaa täysimittaisesti.

3. Eduskunta edellytti, että hallitus toimii aktiivisesti EU:n siviilikriisinhallinnan kehittämiseksi kaikilla painopistealueilla eli siviilipoliisitoimessa, pelastustoimessa, oikeusvaltion ja julkishallinnon kehittämisessä.

Siviilikriisinhallinnasta on tullut merkittävä osa kansainvälisen yhteisön keinovalikoimaa vastattaessa erityyppisten kriisien tuomiin haasteisiin ja osana monimuotoista kriisinhallintatoimintaa. Kriisinhallintatoiminnassa korostuu eri instrumenttien yhteensovittaminen ja siviili- ja sotilaallisen toiminnan limittyminen osana kokonaisvaltaista jatkumoa.

Siviilikriisinhallinnan kansallisia resursseja on kehitetty perustamalla Ulkoasiainministeriön poliittiselle osastolle vuoden 2003 alusta ETYJ-, EN-asioiden sekä siviilikriisinhallinnan yksikkö, jonka tehtäviin kuuluvat siviilikriisinhallinta ml. EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan (ETPP) osana toteutettava siviilikriisinhallinta ja konfliktinesto, Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö ETYJ, Euroopan Neuvostoa koskevien asioiden yhteensovittaminen sekä ETYJin ja EN:n vaalivalvonta sekä erityiset kenttä- ja projektitehtävät ja näihin liittyvät asiantuntijarekrytoinnit. Yksikkö toimii tiiviissä yhteistyössä sisäasi-

ainministeriön siviilikriisinhallinnan kansallisten resurssien yhteensovittamisesta vastaavan turvallisuusasioiden yksikön sekä muiden valtionhallinnon yhteistyötahojen kanssa.

Siviilikriisinhallintaan osoitettiin määrärahoja valtion vuoden 2003 talousarviossa (momentti 24.99.25) 10 205 000 euroa. Verrattuna edellisvuoden talousarviossa esitettyyn määrärahaan (7 362 000 euroa) kasvua oli 36,4 %. Merkittävimpiä toiminnallisia lisäyksiä vuonna 2003 olivat EU:n siviilikriisinhallintatoiminnan kasvusta johtuneet operaatio- ja henkilökustannukset.

Suomi osallistui aktiivisesti sekä Euroopan unionin että muiden järjestöjen kuten YK:n, ETYJin, EN:n ja Naton siviilikriisinhallintatoimintoihin. Toiminnan painopiste oli vuonna 2003 edelleen Balkanilla, mutta on siirtymässä Euroopan ulkopuolisille alueille. Siviilikriisinhallintamäärärahojen käyttö jakaantui Länsi-Balkanille, Afganistaniin, Keski-Aasiaan, Sri Lankaan ja muille alueille.

Suomi on viime vuosina panostanut merkittävästi siviilikriisinhallintatoiminnan kehittämiseen eri järjestöissä. Asiantuntijahenkilöstöä on sekondeerattu sekä järjestöjen sihteeristöihin että kenttätehtäviin kokonaisvaltaisen lähestymistavan takaamiseksi. Suomalaisia asiantuntijoita on eri tehtävissä noin 100 henkeä, jonka lisäksi Suomi lähettää vaaliturvatehtäviin joitakin kymmeniä ihmisiä vuositasolla.

Euroopan unionin siviilikriisinhallintatoimintaa on kehitetty sekä institutionaalisella että kenttätasolla osallistamalla aktiivisesti unionin siviilikriisinhallintarakenteiden pystyttämistä ja kehittämistä koskevaan työhön ja samalla on pyritty huolehtimaan kattavan asiantuntijapoolin ylläpitämisestä. Suomi on ilmoittanut EU:n valmiusrekistereihin 70 poliisia, 15 oikeusvaltioasiantuntijaa ja (alustavasti) 16 siviilihallinnon asiantuntijaa. Lisäksi Suomi on samoin alustavasti ilmoittanut 6 – 10 asiantuntijaa, 20-25 arvioinnin- ja koordinoinnin ja koordinoinnin tukihenkilöä, 150 henkilön pelastuspalveluryhmän sekä 100 henkilöä lisä- tai erityisvoimavaroiksi pitkäaikaisia operaatioita varten. Suomi on myös osaltaan ollut kehittämässä unionin siviilikriisinhallintakoulutusta järjestämällä seminaareja ja koulutusmoduuleita asiantuntevien yhteistyötahojen, kuten Helsingin Yliopiston ja Åbo Akademin kanssa.

Vuonna 2003 Suomi osallistui unionin ensimmäiseen siviilikriisinhallintaoperaatioon EUPM:oon Bosnia-Hertsegovinassa asiantuntijoin ja poliisihenkilöstöllä. Unionin vastaava operaation Makedoniassa, Proxima, käynnistyi vuoden 2003 lopulla, ja Suomi on niinkään mukana operaatiohenkilöstöllä. Samaten Suomi pyrki vahvistamaan EU:n siviilikriisinhallinnan nykyisten ja tulevien operaatioiden suunnittelua ja toteuttamista esittämällä EU:n sihteeristön siviilikriisinhallintayksikön tueksi kansallisia asiantuntijoita kaikille siviilikriisinhallinnan neljällä prioriteettialueelle.

Oikeusministeriö

Korvausten takaisinperintä

HE n:o 36/1992 vp.

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 2.6.1992, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, joilla lainsäädäntömme eri aloilla olevat korvausten takaisinperintää koskevat säännökset yhtenäistään siten, että säännökset velvoittavat yhtenäisillä perusteilla takaisinperintään.

Uusi hallintolaki (434/2003) tuli voimaan vuoden 2004 alusta. Alun perin tarkoituksena oli ottaa tähän lakiin yleisiä säännöksiä myös muun muassa julkisoikeudellisista saatavista. Tällaisten säännösten tarve jätettiin kuitenkin erikseen selvitettäväksi. Korvausten ja tukien takaisinperintää koskevien säännösten yhtenäistäminen tuossa yhteydessä ei ole todennäköistä koska tilanteet eri tukimuotojen osalta poikkeavat toisistaan niin merkittävästi ja osassa tapauksista huomioon on otettava myös Euroopan yhteisön oikeuden asettamat vaatimukset. Näyttäneeekin siltä, että korvausten ja tukien takaisinperintä jää erityissääntelyn varaan. Takaisinperinnästä säädetään nykyisin eri tuki- ja korvausmuotojen omilla säännöksissä. Vuonna 2001 annettu valtionavustuslaki (688/2001) sisältää lisäksi yleisiä säännöksiä, joita noudatetaan perittäessä takaisin harkinnanvaraisia valtionavustuksia.

Asia ei enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

Takaajan asema Konkurssilainsäädäntö

HE n:o 183/1992 vp.

Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 21.12.1992, että hallitus erikseen huolehtii takaajan aseman järjestämisestä nykyistä kohtuullisemmaksi velkojan tiedonantovelvollisuutta ja huolellisuusvelvoitetta lisäämällä.

Lisäksi eduskunta edellyttää, että konkurssilainsäädännön jatkovalmistelun yhteydessä viipymättä selvitetään, miten velallisen asuntoa suojataan myös konkurssimenettelyn yhteydessä tässä esityksessä omaksuttujen periaatteiden mukaisesti.

Laki takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta (361/1999) tuli voimaan 1.10.1999. Uudessa laissa on lisätty luotonantajan tietojenantovelvollisuutta takaajalle ja vierasvelkapantin antajalle. Laki korostaa muutenkin luotonantajan huolellisuusvelvoitetta. Eräin edellytyksin takaajan vastuuta voidaan sovitella, jos luotonantaja on laiminlyönyt tiedonantovelvollisuutensa tai takaajan maksukyvyn selvittämisen.

Eduskunta on 9.12.2003 hyväksynyt uuden konkurssilain. Hallituksen esityksessä (HE 26/2003) on velallisen asunnon suojan kannalta pidetty riittävänä sitä, että velallinen voi hakeutua velkajärjestelyyn vielä siinäkin vaiheessa, kun hänelle on annettu tiedoksi konkurssihakemus. Velkajärjestelyhakemus jo sellaisenaan estää konkurssiin asettamisen. Konkurssilakiin ei myöskään eduskuntakäsittelyssä lisätty omistusasunnon suojaamista koskevia säännöksiä. Oikeusministeriö selvittää vuoden 2004 aikana tarvetta ja mahdollisuutta henkilökohtaiseen konkurssiin ja oman asunnon saamiseen ns. suojaosuuden piiriin.

Asia ei anna enää aiheutta toimenpiteisiin.

Ulosottolaitoksen ja perimistoimistojen tasapuoliset kilpailumahdollisuudet Perimistoimistojen veloituskäytäntö

*HE 199/1996 vp
Lakivaliokunta*

Eduskunta edellytti 19.2.1999 hallituksen huolehtivan siitä, että ulosottolaitoksella ja perimistoimistoilla on tasapuoliset kilpailumahdollisuudet. Tätä varten estemaksusäännöksiä on tarkistettava ja maksuja alennettava ennen uuden perintälainsäädännön voimaantuloa.

Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa perimistoimistojen veloituskäytäntöä ja tarvittaessa ryhtyy toimenpiteisiin taulukkomaksujen aikaansaamiseksi.

Ulosoton estemaksua alennettiin 1.6.1999 lähtien 60 markasta 20 markkaan. Kuluttajavirasto on selvittänyt perimistoimistojen veloittamien perintäkulujen määriä vuosina 2000 ja 2001. Kumpikin selvitys osoitti, että kulujen vaihteluväli on erittäin suuri. Esimerkiksi v. 2001 veloitettiin 1200 markan riidattoman saatavan ensimmäisestä perintäkirjeestä 30 – 550 mk (mediaani 250 mk) ja 10 000 markan saatavan perintäkirjeestä 48,25 – 1 380 mk (mediaani 400 mk). Suuri vaihteluväli johtuu etenkin siitä, että osa perimistoimistoista perii samat kulut saatavan suuruudesta riippumatta ja osa määrittää perintäkulunsa saatavan suuruuden mukaan.

Tehtyjen selvitysten perusteella oikeusministeriö ryhtyi vuonna 2003 valmistelemaan saatavien perinnästä annetun lain muuttamista. Tavoitteena on varmistaa kuluttajavelallisten korvattaviksi tulevien perintäkulujen kohtuullisuus ja riittävä yhdenmukaisuus säätämällä mm. yksittäisistä perintätoimista veloitettavien kulujen ja velallisen koko naiskuluvastuun enimmäismäärät. Hallituksen esitys pyritään antamaan eduskunnalle tammi-helmikuussa 2004.

Suhteellisuuden toteutuminen eduskuntavaaleissa

*HE 1/1998 vp
Perustuslakivaliokunta*

Eduskunta edellytti 12.2.1999, että hallitus selvittää suhteellisuuden toteutumisessa eduskuntavaaleissa olevat ongelmat ja tarvittaessa valmistelee vaalilainsäädännön muutokset suhteellisuuden vahvistamiseksi ja toisaalta poliittisen kentän pirstoutumisen ehkäisemiseksi.

Oikeusministeriö asetti 15.3.2000 toimikunnan selvittämään suhteellisuuden toteutumiseen eduskuntavaaleissa liittyviä ja eräitä muita vaalijärjestelmää koskevia kysymyksiä. Suhteellisuusperiaatteen toteutumiseen liittyviä kysymyksiä selvittäessään toimikunnan tuli samalla kiinnittää huomiota siihen, että poliittinen kenttä ei ehdotettavin toimenpitein liiallisesti pirstoudu. Toimikunta, joka otti nimekseen vaalitoimikunta 2000, luovutti mietintönsä oikeusministeriölle 5.6.2001. Toimikunta ei päässyt yksimielisyyteen siitä, miten suhteellisuuden toteutumiseen liittyvät ongelmat tulisi ratkaista eikä siten tehnyt asiassa varsinaista ehdotusta. Se esitteli kuitenkin mietinnössään selvityksensä tuloksena syntyneet viisi mahdollista ratkaisumallia: tasauspaikkajärjestelmän, vaalialuejärjestelmän, äänikynnysjärjestelmän, St. Lagüesin laskentajärjestelmän ja vaalipiirin rajojen muuttumisen.

Oikeusministeriö pyysi kaikilta puoluekisteriin merkityiltä puolueilta näkemyksiä toimikunnan esittämistä ja muistakin mahdollisista malleista ratkaista kysymys. Esitettyjen näkemysten pohjalta ja ottaen huomioon myös mitä mm. maakuntien liitot ja Suomen Kuntaliitto olivat asiassa esittäneet oikeusministeriössä pyrittiin löytämään ratkaisuvaihtoehto, jonka eri tahot olisivat voineet hyväksyä. Kun hallituksen iltakoulussa 16.10.2002 todettiin, että yhteistä näkemystä ei ollut löydettävissä, asia katsottiin tuolla vaalikaudella loppuun käsitellyksi.

Osana pääministeri Matti Vanhasen hallituksen hallitusohjelmassa mainittua kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelmaa oikeusministeriön on tarkoitus asettaa vuoden 2004 alussa toimikunta, jonka yhtenä tehtävänä olisi vaalitoimikunta 2000:n mietinnön pohjalta arvioida ja tehdä tarvittavat ehdotukset siitä, miten suhteellisuuden toteutumista eduskuntavaaleissa voitaisiin parantaa. Toimikunnan määräaika olisi vuoden 2005 keväällä.

Julkisuus- ja salassapitolainsäädäntö

HE 30/1998 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 19.2.1999 hallituksen tarkkaan seuraavan uudistuksen tavoitteiden toteutumista sekä uuden lainsäädännön soveltamista ja toimivuutta sekä antavan eduskunnalle uudistuskokonaisuutta koskevan seikkaperäisen selonteon viimeistään vuoden 2003 aikana.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että syyttäjän tiedonsaantioikeuden turvaavat asianomaiset säännökset on saatettu voimaan julkisuuslainsäädännön voimaan tullessa.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että kunkin verovelvollisen säännönmukaista verotusta koskevat tiedot verotettavasta tulosta ja varallisuudesta sekä muun muassa maksuun pannuista valtion-, kunnallis- ja kirkollisveroista ovat julkisia tietoja myös vastaisuudessa sekä lisäksi siitä, että tulevaisuudessa suhtaudutaan muutoinkin pidättyvästi viranomaisten tietojen salassapitoa koskevien säännösten sijoittamiseen erityislainsäädäntöön.

Julkisuus- ja salassapitolainsäädäntö tuli voimaan 1.12.1999. Sen täytäntöönpanon seuranta käynnistyi syksyn 2001 aikana. Valtioneuvoston selonteko julkisuuslainsäädännön kokonaisuudistuksen täytäntöönpanosta (VNS 5/2003) annettiin eduskunnalle marraskuussa 2003.

Syyttäjän tiedoksisaantioikeutta koskevat säännökset on uudistettu ponnassa edellytetyllä tavalla yleisistä syyttäjäistä annetun lain 3 ja 11 §:n muuttamisesta annetulla lailla (848/2001).

Verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta on säädetty ponnassa edellytetyllä tavalla lailla verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta (1346/1999).

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Suhteellisuuden toteutuminen eduskuntavaaleissa

HE 48/1998 vp

Perustuslakivaliokunta

Eduskunta edellytti 22.9.1998, että hallitus selvittää suhteellisuuden toteutumisessa eduskuntavaaleissa olevat ongelmat ja tarvittaessa valmistelee vaalilainsäädännön muutokset suhteellisuuden vahvistamiseksi ja toisaalta poliittisen kentän pirstoutumisen ehkäisemiseksi.

Oikeusministeriö asetti 15.3.2000 toimikunnan selvittämään suhteellisuuden toteutumiseen eduskuntavaaleissa liittyviä ja eräitä muita vaalijärjestelmää koskevia kysymyksiä. Suhteellisuusperiaatteen toteutumiseen liittyviä kysymyksiä selvittäessään toimikunnan tuli samalla kiinnittää huomiota siihen, että poliittinen kenttä ei ehdotettavin toimenpitein liiallisesti pirstoudu. Toimikunta, joka otti nimekseen vaalitoimikunta 2000, luovutti mietintönsä oikeusministeriölle 5.6.2001. Toimikunta ei päässyt yksimielisyyteen siitä, miten suhteellisuuden toteutumiseen liittyvät ongelmat tulisi ratkaista eikä siten tehnyt asiassa varsinaista eh-

dotusta. Se esitteli kuitenkin mietinnössään selvityksensä tuloksena syntyneet viisi mahdollista ratkaisumallia: tasauspaikkajärjestelmän, vaalialuejärjestelmän, äänikynnysjärjestelmän, St. Lagüesin laskentajärjestelmän ja vaalipiirin rajojen muuttumisen.

Oikeusministeriö pyysi kaikilta puoluekisteriin merkityiltä puolueilta näkemyksiä toimikunnan esittämistä ja muistakin mahdollisista malleista ratkaista kysymys. Esitettyjen näkemysten pohjalta ja ottaen huomioon myös mitä mm. maakuntien liitot ja Suomen Kuntaliitto olivat asiassa esittäneet oikeusministeriössä pyrittiin löytämään ratkaisuvaihtoehto, jonka eri tahot olisivat voineet hyväksyä. Kun hallituksen iltakoulussa 16.10.2002 todettiin, että yhteistä näkemystä ei ollut löydettävissä, asia katsottiin tällä vaalikaudella loppuun käsitellyksi.

Osana pääministeri Matti Vanhasen hallituksen hallitusohjelmassa mainittua kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelmaa oikeusministeriön on tarkoitus asettaa vuoden 2004 alussa toimikunta, jonka yhtenä tehtävänä olisi vaalitoimikunta 2000:n mietinnön pohjalta arvioida ja tehdä tarvittavat ehdotukset siitä, miten suhteellisuuden toteutumista eduskuntavaaleissa voitaisiin parantaa. Toimikunnan määräaika olisi vuoden 2005 keväällä.

Vankeinhoitolaitoksen määrärahatarpeet

HE 40/1999 vp

Valtiovarainvaliokunta

- 1) Hyväksyessään 18.12.1999 valtion talousarvion vuodelle 2000 eduskunta edellytti momentin 25.50.21 kohdalla, että vankeinhoitolaitoksen määrärahatarpeet otetaan huomioon jo vuoden 2000 aikana ja niihin palataan tarvittaessa lisätalousarvion yhteydessä.

Vankeinhoitolaitoksen toimintamäärärahatarpeiden kattamiseksi momentille 25.50.21 myönnettiin hallituksen esitysten mukaisesti vuoden 2000 lisätalousarvioissa määrärahoja yhteensä 18 800 000 mk. Vastaava tarve otettiin huomioon myös vuoden 2001 talousarvion valmistelussa. Tämän jälkeen määrärahatarpeet, joihin on olennaisesti vaikuttanut vankimäärän kasvu, on käsitelty vuosittain normaalissa menokehys- ja budjettimenettelyssä.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Tuomareiden nimittäminen

HE 109/1999 vp

Lakivaliokunta

Eduskunta ei yhtynyt 22.2.2000 lakivaliokunnan mietinnön perusteluissa valiokunnan kannanottojen jaksossa Tuomioistuinten riippumattomuus alaotsikon "Tuomareiden nimittämismenettely ja valtiovallan kolmijako" alla viidennessä kappaleessa oleviin perusteluihin.

Eduskunta hyväksyi mietinnön perusteluissa valiokunnan kannanottojen jaksossa Lautakunnan asettaminen alaotsikon "Lautakunnan ja sen jäsenten tehtävät" alla olevan ensimmäisen kappaleen sijasta perustelut näin kuuluvina:

"Lautakunnan jäsenen tehtävä ei ole luonteeltaan edunvalvontaa, vaan kysymyksessä on asiantuntijatehtävä. Sen vuoksi on tärkeää, että kaikki lautakunnan jäsenet valitaan niin, että he täyttävät eettisesti korkeat vaatimukset, ovat oikeamielisiä ja kykeneviä asennoitumaan avoimesti, ennakkoluulottomasti ja myönteisesti tämän uuden lainsäädännön tavoitteisiin."

Eduskunta edellytti, että tuomareiden nimittämislain toimivuuden selvittämiseksi suoritetaan tutkimus, jossa arvioidaan nimitysmenettelyn toimivuus sekä lain soveltamisalan tarkoituksenmukaisuus. Tutkimuksen tulokset johtopäätöksineen on esitettävä hallituksen toimenpidekertomuksessa vuodelta 2004.

Tuomarivalintalautakunnan toiminta käynnistyi kesäkuussa 2000. Oikeusministeriö on pyytänyt oikeuspoliittiselta tutkimuslaitokselta tuomareiden nimitysjärjestelmän toimivuuden selvittämistä koskevan tutkimussuunnitelman vuonna 2002. Tutkimus on tarkoitus käynnistää syksyllä 2004, jolloin käytettävissä on riittävän pitkältä ajalta seurantatiedot lautakunnan käytännöstä. Tutkimuksen tulokset on tarkoitus raportoida vuoden 2004 lopussa, jolloin tulokset johtopäätöksineen on esitettävissä hallituksen toimenpidekertomuksessa vuodelta 2004.

Säädöskokoelma ja säädöstietopankki

HE 174/1999 vp

Perustuslakivaliokunta

Eduskunta edellytti 18.2.2000 arvonlisäverolakia tulkittavan niin, että Suomen säädöskokoelmaa pidetään laissa tarkoitettuna verovapaana aikakauslehtenä.

Eduskunta edellytti hallituksen ryhtyvän välittömästi toimiin arvonlisäverolain selkeyttämiseksi ja täydentämiseksi siten, että Suomen säädöskokoelma ja valtiopäiväasiakirjat ovat arvonlisäverosta vapaita painotuotteita.

Arvonlisäverolain (1501/1993) mukaan arvonlisäveroa suoritetaan periaatteessa kaikesta liiketoiminnan muodossa tapahtuvasta tavaroiden ja palvelujen myynnistä. Veropohjan tulee neutraalisuuden ja verojärjestelmän toimivuuden vuoksi olla mahdollisimman laaja. Kirjapainojen, painotuotteiden myyjien ja lehtien julkaisijoiden on siten pääsääntöisesti suoritettava arvonlisäveroa liiketoiminnastaan niin kuin muidenkin tavaroiden ja palvelujen myyjien. Myös valtio on arvonlisäverolain mukaan verovelvollinen liiketoiminnan muodossa harjoittamastaan tavaroiden ja palvelujen myynnistä.

Arvonlisäverolain 55 § sisältää poikkeussäännöksen, jonka mukaan veroa ei suoriteta sanoma- ja aikakauslehtien myynnistä vähintään kuukauden ajaksi tilattuina. Sanoma- ja aikakauslehtien irtonumeromyynti on verollista.

Sanoma- ja aikakauslehden käsitettä ei ole määritelty arvonlisäverolaissa. Verotus- ja oikeuskäytännössä on katsottu, että julkaisun tulee ilmestyä vähintään neljä kertaa vuodessa ja täyttää tietyt muodolliset vaatimukset. Verottomuuden edellytysten täyttymistä tarkastellaan kunkin lehden osalta erikseen. Verotuskäytännön valossa on epäselvää, voidaanko säädöskokoelmaa pitää luonteeltaan arvonlisäverolaissa tarkoitettuna aikakauslehtenä. Päätöimittajasta luopuminen lisää tätä epävarmuutta. Asiasta ei ole tuomioistuinratkaisua. Ilmeisesti tämän vuoksi eduskunnan lausumassa on pyritty vaikuttamaan lain tulkintaan.

Arvonlisäverolain tulkinta kuuluu verotoimistoille ja tuomioistuimille. Hallituksen esityksen perustelut ja eduskunnan lausumat ovat tärkeä osa sitä laintulkinta-aineistoa, jonka perusteella ratkaisut yksittäisissä tulkintatilanteissa tehdään, vaikka ne eivät sinänsä sido riippumattomia tuomioistuimia.

Arvonlisäverotuksessa sovellettavan veropohjan laajuus on säädelty Suomea sitovasti Euroopan yhteisöjen kuudennessa arvonlisäverodirektiivissä (77/388/ETY). Direktiivi ei sisällä sanoma- ja aikakauslehtiä koskevaa verovapaussäännöstä. Liittymissopimuksessa Suomelle on kuitenkin myönnetty oikeus siirtymäaikana soveltaa verovapautta tilattuina myytäviin sanoma- ja aikakauslehtiin. Suomella ei kuitenkaan ole oikeutta jälkeinpäin ottaa käyttöön laajempaa verovapautta kuin mitä liittymissopimusta solmittaessa on sovellettu. Suomi ei muutoinkaan voi kansallisin päätöksin supistaa direktiivin mukaista veropohjaa.

Hallituksen käsityksen mukaan yhteisöläinsäädäntö estää arvonlisäverolain 55 §:n verovapausäännöksen soveltamisalan laajentamisen. Mikäli eduskunnan toivomaa tulkitaan ei jollakin osin pidettäisi tuomioistuimissa lainmukaisena, merkitsisi lausuman mukainen lainmuutos verovapauden laajentamista siitä oikeustilasta, joka on vallinnut jäsenyyden toteutuksessa. Erityisen selvästi tämä ongelma tulisi esiin valtiopäiväasiakirjojen osalta, koska niiden myynti on katsottu verolliseksi.

Valtiovarainministeriö on perustuslakivaliokunnalle 17.10.2002 asian johdosta antamassaan lausunnossa selvittänyt asiaa tarkemmin sekä kiinnittänyt huomiota säädöskokoelman ja lainvalmisteluasiakirjojen arvonlisävero-kohtelun merkitykseen säädösinformaation saatavuuden kannalta.

Edellä esitetyn perusteella hallitus ei pidä perusteltuna laajentaa tilattujen sanoma- ja aikauslehtien verovapautta lainsäädäntöteitse.

Tuomioistuinasioiden oikeuspaikka

*HE 57/2000 vp
Lakivaliokunta*

Eduskunta edellytti 15.9.2000, että selvitetään, voidaanko Helsingissä ja muualla maassa sijaitsevien tuomioistuinten välisiä juttujakautia tasapainottaa siten, että eriyttäytään tuomioistuimeen sijoitettuja asiaryhmiä siirretään käsiteltäväksi muualla kuin Helsingissä sijaitseviin tuomioistuimiin.

Oikeusministeriössä valmistui vuonna 2003 ehdotus hovioikeuksien tuomiopiirien uudelleenjärjestämisestä. Ehdotuksesta pyydettiin lausunnot asianomaisilta tuomioistuimilta ja niiden perusteella valmisteltiin uusi ehdotus, joka on parhaillaan lausuntokierroksella. Tuomiopiirijärjestelyllä pyritään helpottamaan ruuhkautuneiden hovioikeuksien työtilannetta. Yksinomaan Helsingin hovioikeudelle kuuluvien asiaryhmien siirtäminen muihin hovioikeuksiin tulee ajankohtaiseksi vasta tämän selvitystyön jälkeen. Oikeusministeriön vuosiksi 2003 – 2012 julkaiseman oikeuspolitiikan strategian mukaan tullaan lisäksi tutkimaan mahdollisuuksia laajentaa markkinaoikeuden toimivaltaa teollisoikeuksia ja vahingonkorvausksymyksiä koskevissa asioissa. Asiaa koskeva selvitystyö on parhaillaan käynnissä työryhmässä, jonka työ valmistuu vuoden 2004 aikana.

Yritysten ja maatalomaaisuuden arvostussäännöt, perintö- ja lahjaverolaki

*HE 77/2000 vp
Lakivaliokunta*

2) Eduskunta edellytti 13.9.2002, että yritysten ja maatilojen sukupolvenvaihdoksen edistämiseksi luovutaan perintösopimusten kiellosta ja tehdään mahdolliseksi perittävän elinkeino-omaisuuden järkevä sukupolvenvaihdos perittävän elinaikana.

2) Oikeusministeriö on joulukuussa 2002 käynnistänyt perintökaaren uudistustarpeita koskevan hankkeen. Pohjajamouston valmistuttua asetettiin 25.6.2003 työryhmä, jonka tulee 31.5.2004 mennessä laatia perusteltu ehdotus niistä kysymyksistä, jotka kaipaavat uudistamista, ja ehdotus uudistuksen yleisistä linjauksista. Tässä yhteydessä tulevat arvioitaviksi myös perintösopimuksia koskevan kiellon tarkoituksenmukaisuus ja mahdollisuudet perintöoikeudellisin keinoin edistää perittävän eläessä toteutettavia sukupolvenvaihdoksia.

Kriminaalihuollon omaisuus- ja rahoitusjärjestelyt

HE 136/2000 vp

Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 7.12.2000, että Kriminaalihuoltoyhdistyksen omaisuusjärjestelyjä tehtäessä hallitus huolehtii siitä, että perustettavalle säätiölle luovutetaan Kriminaalihuoltoyhdistyksen alkuperäiseksi katsottavaa omaisuutta sellainen määrä, että sillä voidaan turvata niiden Kriminaalihuoltoyhdistyksen toimintamuotojen jatkuminen, joita ei siirretä valtion tehtäviksi ja joilla pyritään edesauttamaan vankilasta vapautuvien vankien yhteiskuntaan sijoittumista.

Eduskunta edellytti, että Tampereen toimintakeskukselle myönnetään määrärahaa lainrikkokojen kuntouttamisen edistämiseen suuntautuvien uusien projektien rahoittamiseen, koska keskuksessa vapautuu kokenutta henkilökuntaa, jonka aikaisempi toiminta ja projektityöskentely on osoittautunut tulokselliseksi.

Omaisuuksien luovuttamista koskeneet järjestelyt toteutettiin vuonna 2001, jolloin laadittiin myös Tampereen toimintakeskuksen toimintaa jatkavan Silta-Valmennusyhdistys ry:n toiminnan alkuvaiheen rahoituksen ja henkilöstön aseman turvaamiseksi vuoden 2003 loppuun ulottuva rahoitussuunnitelma. Tämän siirtymäkauden suunnitelman mukaisesti ovat Kriminaalihuoltolaitos ja Vankeinhoitolaitos jatkaneet vuonna 2003 rikoksenteijöille tarkoitettujen koulutus- ja kuntoutuspalvelujen hankkimista yhdistykseltä. Vuonna 2003 on selvitetty toimenpiteitä toiminnan rahoitus pohjan turvaamiseksi siirtymäkauden jälkeen. Näihin kuuluu yhtenä osana Silta-Valmennusyhdistyksen toiminnan ja henkilöresurssien asteittainen sopeuttaminen palvelusten kysyntään, mihin liittyviä toimenpiteitä on käynnistetty vuoden 2003 loppupuolella. Lisäksi toimintaa on varauduttu tukemaan vuonna 2004 erillisellä valtionavustuksella, jonka myöntämisestä päättää oikeusministeriö.

Päätöksenteko asunto-osakeyhtiöissä

Kustannusten tasoitus

HE 201/2000 vp

Ympäristövaliokunta

Eduskunta edellytti 16.3.2001, että valtioneuvosto seuraa asunto-osakeyhtiölain muutoksen vaikutuksia asunto-osakeyhtiöiden päätöksentekoon ja että valtioneuvosto selvittää mahdollisuutta ohjeistaa kiinteistöjen uudistamisesta ja perusparantamisesta aiheutuvien kustannusten tasoittamista osakkaiden kesken huoneistojen saaman hyödyn suhteessa esimerkiksi asettamalla tätä koskevia ehtoja valtion varoista myönnettäville tuille.

Oikeusministeriössä on tarkoitus käynnistää vuonna 2004 laaja asunto-osakeyhtiölain tarkistus, jonka yhteydessä arvioidaan myös asunto-osakeyhtiöiden päätöksentekoa koskevan sääntelyn toimivuutta.

Ympäristöministeriössä on edelleen selvitettävänä kysymys kiinteistöjen uudistamisesta ja perusparantamisesta aiheutuvien kustannusten tasoittamista osakkaiden kesken huoneistojen saaman hyödyn suhteessa.

Oikeusministeriö ja ympäristöministeriö seuraavat lain toimivuutta.

Huumausaineiden käyttäjien hoito Huumausaineen käyttörikos

*HE 213/2000 vp
Lakivaliokunta*

Eduskunta edellytti 19.6.2001, että huumeiden käyttäjien mahdollisuuksia päästä hoitoon parannetaan pikaisesti ja selvitetään hoidosta kunnille aiheutuvien kustannusten tasaamista.

Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa huumausaineen käyttöririkoksesta rangaistusmääräysmenettelyssä määrättäviä sakkorangaistuksia, niiden muuntorangaistuksia, toimenpiteistäluopumissäännösten soveltamista ja rangaistukselle vaihtoehtoisen hoidon vaikutuksia ja mahdollisten epäkohtien esiintyessä ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin.

Sosiaali- ja terveysministeriön asettama työryhmä on selvittänyt huumausaineiden käyttäjien hoidon kehittämistarpeita kahdessa työryhmässä. Ensimmäinen työryhmä (STM 2001:8) käsittelee huumausaineiden käyttäjien hoidon kehittämistarpeita ja toinen työryhmä opioidiriippuvaisten hoidon kehittämistarpeita. Työryhmien ehdotusten pohjalta sosiaali- ja terveysministeriön hoitoja säätelevää asetusta muutettiin. Vuosina 2002 ja 2003 huumausaineiden ongelmakäyttäjien hoidosta aiheutuviin kustannuksiin myönnettiin erityisenä valtionapuna 7 570 000 euroa kuntien huumausaineiden käyttäjille tarkoitettujen hoitopalveluiden kehittämiseen. Erityisesti korvaushoitoon liittyvistä hoitoon pääsyn pulmista tehtiin erillinen selvitys kesällä 2003 (STM 2003:16).

Päihdehoidon kehittämiseksi sosiaali- ja terveysministeriö ja Suomen kuntaliitto julkaisivat Päihdepalveluiden laatusuosituksen (STM 2002: 16), joissa käsitellään myös hoitoon pääsyn helpottamista ja kuntien välistä yhteistyötä kustannusten jakamisessa. Vuonna 2003 sosiaalialan kehittämishankkeen toimeenpanosuunnitelmassa (STM 2003:20), sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelmassa sekä vuonna 2003 valmistellussa ja vuoden 2004 alussa julkaistavassa huumausainepoliittisessa toimenpideohjelmassa kiinnitetään erityistä huomiota huumausaineiden käyttäjien hoidon kehittämiseen sekä peruspalveluissa että päihdehuollon erityispalveluissa.

Valtakunnansyyttäjä on antanut vuonna 2002 syyttäjille seuraamuksen määräämistä huumausaineen käyttöririkoksesta koskevan yleisohjeen. Valtakunnansyyttäjänvirasto seuraa ohjeen täytäntöönpanoa. Oikeusministeriön toimeksiannosta aloitettu huumausaineen käyttörikoksen seuranta koskeva tutkimus on käynnissä Oikeuspoliittisessa tutkimuslaitoksessa. Tutkimuksesta annettiin väliaikaisia tietoja eduskunnan lakivaliokunnalle asiantuntijakuulemisessa toukokuussa 2003.

Oikeusapu-uudistuksen seuranta

*HE 82/2001 vp
Lakivaliokunta*

1) Eduskunta edellytti 4.12.2001, että järjestetään asianmukainen seuranta uudistuksen oikeuspoliittisten tavoitteiden toteutumisesta ja kustannusvaikutuksista sekä arvioidaan ulkoprosessuaalisia asioita koskevan rajauksen tarpeellisuutta.

2) Eduskunta edellytti, että seurataan valtion oikeusaputoimistojen työmäärän kehitystä ja palveluiden alueellista saatavuutta, huolehditaan ammattitaitoisen henkilökunnan riittävydestä ja sen asianmukaisesta palkkauksesta.

Oikeusapu-uudistus tuli voimaan 1.6.2002. Uuden oikeusapulain päätavoitteet ovat julkisen oikeusavun laajentaminen nykyistä huomattavasti suuremmalle osalle kansalaisista, oikeus-

avun oikea kohdentuminen ja kustannusten hallinta. Menettelymuutoksista olennaisimpia on oikeusapupäätösten tekeminen oikeusaputoimistoissa ja uusi ratkaisupyynnömenettely. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitos suorittaa oikeusministeriön tilauksesta oikeusapu-uudistuksen seuranta- ja arviointitutkimusta. Tutkimus aloitettiin vuoden 2003 alussa ja se kestää kaksi ja puoli vuotta. Väkiraportti annetaan 2004 keväällä. Lisäksi oikeusministeriö on asettanut tutkimukselle eri asiantuntijatahoista koostuvan yhteistyöryhmän, jonka tehtävänä on tukea oikeusavun seuranta- ja arviointitutkimusta. Tutkimuksessa selvitetään muun muassa, laajeneeko oikeusapu tarkoitetulla tavalla myös ns. keskituloisiin, oikeusavun suhde muihin oikeudellisiin ja ns. puolioikeudellisiin palveluihin, oikeusapujärjestelmän toimivuus suhteessa muihin järjestelmiin, oikeusturvavakuutus päätösten nopeus ja toimivuus sekä oikeusavun ja asianajopalvelujen tehokkuuden, laadun ja tuottavuuden tarkastelu.

Lisäksi oikeusaputoimistojen työmäärän kehitystä ja palveluiden alueellista saatavuutta sekä ammattitaitoisen henkilökunnan riittävyttä seurataan oikeusministeriön tulosohtauksen kautta.

Metsänhakkuun estäminen

Metsärikos ja -rikkomus

HE 203/2001 vp

Lakivaliokunta

- 1) Eduskunta edellytti 21.5.2002, että rikoslain kokonaisuudistuksen loppuun saattamisen yhteydessä arvioidaan, ovatko rikoslain säännökset riittäviä estämään toimintaa, jolla pyritään estämään laillisen elinkeinon harjoittamista tai metsänhakkuuta, ja tarvittaessa ryhdytään toimiin nykyisten säädösten täydentämiseksi.
- 2) Eduskunta edellytti, että metsärikosta ja -rikkomusta koskevien säädösten toimituutta seurataan ja tarvittaessa ryhdytään toimiin niiden tarkistamiseksi.

1) Eduskunnan käsiteltävänä on parhaillaan lakialoitteet LA 154/2003 vp ja LA 141/2003 vp, joissa ehdotetaan metsätyön häirinnän säätämistä rangaistavaksi. Erityisen rangaistussäännöksen säätämisen tarve tulee harkittavaksi näiden aloitteiden käsittelyn yhteydessä.

2) Maa- ja metsätalousministeriö yhdessä oikeusministeriön kanssa seuraa Metsätalouden Kehittämiskeskus Tapion avulla alueellisten metsäkeskusten tietoon tulevia metsärikoksia ja -rikkomuksia koskevia rikosepäilyjä sekä niiden tekemiä syytepyyntöjä.

Oikeusministeriö seuraa metsärikosasioita myös Valtakunnansyyttäjänviraston keräämien tietojen avulla. Valtakunnansyyttäjänvirasto on 15.8.2002 kirjeellään määrännyt syyttäjät ilmoittamaan virastolle uuden lain voimaantulon jälkeen metsärikoksia ja -rikkomuksia koskevat esitutkinnan rajoittamispäätökset, syyttämättäjäättämispäätökset sekä annettavat tuomiot. Valtakunnansyyttäjänvirasto seuraa metsärikossäännösten soveltamista myös ympäristörikosten avainsyyttäjäjärjestelmän avulla.

Kuolinpesän selvitys

Täytäntöönpanokelvottoman saatavan asema

HE 216/2001 vp — EV 305/2002 vp

Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 17.2.2003, että hallitus antaa seuraavalla vaalikaudella eduskunnalle esityksen siitä, miten sellainen saatava, jota koskeva ulosotto peruste on päättynyt, otetaan huomioon kuolinpesässä..

Valtioneuvosto päätti 18.6.2003 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Perintökaaren velkavastuusäännöstön uudistaminen on valmisteltavana oikeusministeriössä. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa alkuvuonna 2004. Esitykseen sisällytetään ehdotus siitä, miten saatava, jota koskevan ulosottoerusteen täytäntöönpanokelpoisuus on lakannut, otetaan huomioon kuolinpesän selvityksessä.

Alueiden kehittäminen, kielellisten oikeuksien toteutuminen
Kielellisten oikeuksien huomioonottaminen alueiden kehittämisessä

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

29) Laadukkaiden hyvinvointipalvelujen saatavuus tulee turvata asuinpaikasta riippumatta mahdollisuuksien tasa-arvon pohjalta. Kansalaisilla tulee olla oikeus saada palvelut omalla kielellään siten kuin perustuslaissa ja kielilaisissa säädetään.

Valtioneuvosto on määrännyt 23.1.2003 eduskunnan lausuman merkittäväksi pöytäkirjaan ja päättänyt ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Uusi kielilaki (423/2003) ja siihen liittyvä lainsäädäntö on tullut voimaan 1.1.2004. Lailla pyritään toteuttamaan perustuslain 17 §:ssä turvatut kielelliset oikeudet käytännössä ja täten parantamaan kielellistä yhdenvertaisuutta. Lain tavoitteena on muun muassa taata oikeus hyvään hallintoon kielestä riippumatta ja ilman, että kielellisiin oikeuksiin tarvitsee erikseen vedota (2 § 2 mom.). Kielilain mukaan koskee sekä valtion että kunnallisten viranomaisten niiden hallintotoiminnassa ja palvelujen antamisessa.

Kielilain yhteydessä sosiaali- ja terveydenhuoltolainsäädäntöön lisättiin selventäviä viittauksia kielellisten oikeuksien toteutumisesta.

Kielilain 36 §:n 2 momentin mukaan oikeusministeriö seuraa lain täytäntöönpanoa ja soveltamista. Tätä tehtävää varten oikeusministeriön yleiselle osastolle on perustettu hallitusneuvoksen ja ylitarkastajan virat, jotka on täytetty 1.11.2003 ja 1.1.2004 alkaen. Oikeusministeriön tiedotusyksikköön on 17.11.2003 alkaen otettu määrääaikainen, suomen ja ruotsin kielellä toimiva ja ensisijaisesti kielilakiin ja sen täytäntöönpanoon liittyviin kysymyksiin erikoistunut tiedottaja.

Oikeusministeriön tehtävänä on lain mukaan antaa suosituksia kansalliskieliä koskevaan lainsäädäntöön liittyvissä kysymyksissä. Ministeriön tulee tarvittaessa tehdä aloitteita ja ryhtyä muihin toimenpiteisiin havaitsemiensa epäkohtien korjaamiseksi.

Oikeusministeriö on valmistellut luonnoksen valtioneuvoston asetukseksi kielilain täytäntöönpanosta. Asetuksella perustettaisiin kieliasian neuvottelukunta, jonka tehtävänä olisi avustaa muun muassa oikeusministeriötä kielilain täytäntöönpano- ja seurantatehtävissä sekä ottaa kantaa periaatteellisiin ja laajakantoisiin kielellisiin oikeuksiin kysymyksiin. Neuvottelukunnassa olisi edustettuna kielellisten oikeuksien toteutumisen kannalta tärkeiden alojen asiantuntemus, muun muassa hyvinvointipalvelujen toteuttamisen kannalta keskeinen kunnallishallinnon asiantuntemus. Asetusluonnos on lausuntokierroksella. Asetuksen on tarkoitus tulla voimaan 1.2.2004. Kieliasian neuvottelukunta on tarkoitus asettaa helmikuussa 2004.

Uudistetut säännökset tuomareiden ja muiden lainkäyttötehtävissä toimivien henkilöiden suomen ja ruotsin kielen taitoa koskevista kelpoisuusvaatimuksista tulivat voimaan 1.1.2004.

Oikeusministeriössä on valmisteilla käräjäoikeuslain muutos, jonka tarkoituksena on turvata oikeudenkäyntien järjestäminen suomen ja ruotsin kielellä entistä paremmin.

Ahvenanmaan itsehallinto

HE 18/2002 vp — EV 246/2002 vp

Perustuslakivaliokunta

1. Eduskunta edellytti 21.1.2003, että hallitus yhdessä Ahvenanmaan maakunnan kanssa selvittää kiireellisesti tarpeen muuttaa itsehallintolain säännöksiä presidentin veto-oikeuden käyttämisen perusteista siltä osin kuin kysymys on maakuntalakien suhteesta kansainvälisten sopimusten ja EY:n säädösten asettamiin vaatimuksiin ja että hallitus antaa itsehallintolain muuttamisesta tältä osin esityksen.

2. Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää tarpeen ja mahdollisuudet siirtää itsehallintolain 19 §:ssä säädetyn erityistehtävän hoitaminen korkeimmalta oikeudelta muulle riippumattomalle lainkäyttöelimelle.

Valtioneuvosto päätti 10.4.2003 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Hallituksen esitykseen 18/2002 vp perustuva eduskunnan hyväksymä laki Ahvenanmaan itsehallintolain muuttamisesta (EV 246/2002 vp) on edelleen vireillä Ahvenanmaan maakuntapäivillä. Maakuntapäivät päättäneen esityksen hyväksymisestä 19.1.2004. Kysymys presidentin veto-oikeuden käyttämisen perusteista liittyy läheisesti esitykseen sisältyvään Ahvenanmaan maakunnan vastuuta koskevaan sääntelyyn. Veto-oikeuden käyttäminen kuuluu muutoinkin itsehallinnon perusteita koskeviin kysymyksiin. Hallitus ei ole pitänyt mahdollisena valmistella uutta itsehallintolain muuttamista koskevaa esitystä ennen kuin nyt vireillä oleva esitys on hyväksytty myös maakuntapäivillä.

Itsehallintolain 19 §:ssä säädettyjen maakuntalakien valvontaa koskevien tehtävien siirtämistä korkeimmalta oikeudelta muulle riippumattomalle lainkäyttöelimelle herättäisi periaatteellisesti tärkeitä valtiosääntöoikeudellisia ja Ahvenanmaan itsehallinnon perusteita koskevia kysymyksiä. Hallituksen tarkoituksena on selvittää, missä määrin olisi mahdollista luopua nykyisestä veto-oikeuteen liittyvästä ennakkovalvonnasta ja siirtää painopiste maakuntalakien jälkivalvontaan. Jälkivalvontaan siirtyminen edellyttäisi todennäköisesti Ahvenanmaan valtuuskunnan aseman ja kokoonpanon uudelleenarviointia. Kun nykyinen järjestelmä on pääosin toiminut tyydyttävästi, uudistuksiin ei hallituksen mielestä tulisi ryhtyä ilman perusteellista selvitystä. Selvitystyöstä on tarkoitus päättää, kun nyt vireillä oleva esitys on hyväksytty.

Naamioitumiskielto

HE 20/2002 vp — EV 295/2002 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 17.2.2003 hallituksen huolehtivan siitä, että erikseen valmistellaan eduskunnalle antamista varten lakiehdotus koskien rangaistuksen uhalla sen kieltämistä, että naamioituneena mielenosoituksessa taikka muulla tavalla naamioituneena esiintymällä voidaan yleistä järjestystä häiritä tai turvallisuutta vaarantaa.

Valtioneuvosto päätti 18.6.2003 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Oikeusministeriössä on valmisteilla ehdotuksen laatiminen naamioitumiskieltoa koskevaksi hallituksen esitykseksi. Hallituksen esitys annetaan kevään 2004 aikana.

Rikesakkolainsäädäntö, blankorangaistussäännökset, syyntakeisuus

HE 44/2002 vp — EV 261/2002 vp

Lakivaliokunta

1. Eduskunta edellytti 31.1.2003 että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin rikesakkosäännösten uudistamiseksi.
2. Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää, täyttävätkö blankorangaistussäännökset rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen vaatimukset ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin lainsäädännön uudistamiseksi.
3. Eduskunta edellytti, että ennen rikoslain voimaantuloa hallitus varmistaa, että rikoslain ja mielenterveyslain säännökset mahdollistavat vaarallisten syyntakeettomana rangaistukseen tuomitsematta jätettyjen tahdosta riippumattoman hoidon.

Valtioneuvosto päätti 12.6.2003 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

1. Oikeusministeriössä on vuoden 2003 lopussa käynnistetty selvitys siitä, miten rikesakkosäännöksiä on uudistettava, jotta ne täyttävät rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen vaatimukset. Samalla selvitetään rikesakkomenettelyn uudistamistarve. Rikesakkosäännöksiä koskeva varsinainen lainvalmisteluhanke tultaneen aloittamaan vuoden 2004 aikana.
2. Oikeusministeriössä on blankorangaistussäännöksiä toistaiseksi selvitetty rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kannalta edellisen kohdan mukaiseen rikesakkosäännösten uudistamiseen liittyen. Siinä yhteydessä on todettu, että blankorangaistussäännösten laajamittainen ja monentyyppinen käyttö aiheuttaa tarpeen ensi tilassa käynnistettävään perusteellisempaan selvittämiseen.
3. Sosiaali- ja terveysministeriö on käynnistänyt syksyllä 2003 selvityksen siitä, edellyttävätkö rikoslain uudistus muutoksia terveydenhuollon palvelujärjestelmään. Selvitys tehdään eri viranomaisten yhteistyönä.

Pakkokeinot, hukkaamiskielto, vakuustakavarikko

HE 52/2002 vp — EV 286/2002 vp

Lakivaliokunta

1. Eduskunta edellytti 17.2.2003, että hallitus selvittää, millä tavoin uudet pakkokeinovaltuudet ovat edistäneet yksilön ja yhteiskunnan turvallisuutta ja onko pakkokeinojen kohteena olevien perusoikeuksien suoja riittävä. Selvityksen tuloksia tulee selostaa vuotta 2005 koskevassa hallituksen toimenpidekertomuksessa.
2. Eduskunta edellytti, että uuden hukkaamiskielto- ja takavarikkosäännöksen soveltamiskäytäntöä seurataan ja ryhdytään tarvittaessa toimiin vahingonkorvaussäännösten uudistamiseksi.

Valtioneuvosto päätti 26.6.2003 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Oikeusministeriö on 11.8.2003 pyytänyt valtakunnansyyttäjävirstoa seuraamaa tuomitsemiskäytäntöä ja 31.1.2005 mennessä raportoimaan oikeusministeriölle lainsäädännön soveltamisesta.

Saman lainkohdan samanaikaiset muutoshankkeet

HE 101/2002 vp—EV 232/2002 vp

Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 13.12.2002, että valtioneuvosto toteuttaa nykyaikaisen järjestelmän, jonka avulla lainvalmistelijat voivat luotettavasti selvittää samanaikaisesti vireillä olevat samaa lainkohtaa koskevat uudistushankkeet.

Valtioneuvosto päätti 20.2.2003 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Asia on ensi vaiheessa esillä uudistettavien Hallituksen esitysten laatimishojjeiden (HELO) jaksoon ”Riippuvuus muista esityksistä” ja sen täytäntöönpanoon liittyvänä kysymyksenä.

Ulosottoerusteen määräaikaisuus

Velan lopullinen vanhentuminen

HE 187/2002 vp—EV 278/2002 vp

Talousvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.2.2003, että hallitus seuraa, johtaako ulosottoerusteen määräaikaisuus, ilman että samalla säädettäisiin velan lopullisesta vanhentumisesta, epäasiainmukaisiin menettelyihin tai kohtuuttomiin tilanteisiin velkasuhteissa, ja arvioi sen jälkeen, onko aihetta säätää velan lopullisesta vanhentumisesta, sekä antaa selvityksen ja tarvittaessa lakiesityksen seuraavan vaalikauden aikana.

Valtioneuvosto päätti 14.8.2003 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Ulosottolain muutos (679/200) tulee voimaan 1.3.2004. Siirtymäsäännösten mukaan vanhojen tuomioiden ulosotto voidaan kuitenkin ulosottoerusteen määräaikaisuutta koskevien säännösten nojalla lopettaa aikaisintaan 1.3.2008 lukien.

Eduskunnan käsiteltävänä on parhaillaan lakialoite (LA 133/2003 vp), jossa ehdotetaan säädettäväksi velkojen lopullisesta vanhentumisesta. Mikäli veloille säädettäisiin lopullinen vanhentumisaika, jäisivät ulosottoerusteen määräaikaisuuttakoskevat säännökset merkityksettömiksi ja ne voitaisiin kumota.

Käytännössä merkittävin ero ulosottoerusteen määräaikaisuuden ja velan lopullisen vanhentumisen välillä on se, miten tällaiset vanhat velat otetaan aikanaan huomioon velallisen kuolinpesän selvityksessä. Tämä kysymys tulee erikseen eduskunnan käsiteltäväksi. Hallituksen esitys kuolinpesän osakkaiden velkavastuusäännösten uudistamisesta on tarkoitus antaa kevätestuntokauden 2004 alussa.

Edellä mainitut ehdotuksetkin huomioon ottaen ei vielä ole ajankohtaista arvioida ulosottoerusteen määräaikaisuuden vaikutuksia.

Sisäasiainministeriö

Ulkomaalaishallinto

HE 219/1994 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 18.11.1994, että hallitus ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin, joilla kootaan hajanainen ulkomaalaishallinto yhteen sisäasiainministeriön hallinnonalalle.

Ulkomaalaishallinnossa noudatetaan nykyisellään valtioneuvoston periaatepäätöksessä hallituksen maahanmuutto- ja pakolaispoliittiseksi ohjelmaksi 16.10.1997 hyväksyttyä kahden pilarin hallintomallia, jossa päävastuu ulkomaalaisasioista on sisäasiainministeriöllä ja työministeriöllä. Ulkomaalaisviraston toimintojen alueellistamisen mahdollisuuksia tutkinut selvitysmies selvitti alustavasti myös tarvetta koota turvapaikkapäätöksenteko ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto samaan hallintoon. Hän päätyi ehdottamaan turvapaikanhakijoiden vastaanoton kokoamista sisäasiainhallintoon, jolloin vastaanotto saataisiin tukemaan päätöksentekoa ja voimavarojen kohdentaminen helpoiksi. Asia edellyttää jatkovalmistelua.

Poliisiammattikorkeakoulun toiminta

HE 260/1996 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 19.6.1997 hallituksen huolehtivan siitä, että ennen Poliisiammattikorkeakoulun toiminnan aloittamista saatetaan opetuksen ja tutkintojen tason arviointi korkeakoulujen arviointineuvoston tehtäväksi.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että Poliisiammattikorkeakoulussa poliisipäällystön tutkinnon suorittaneilla on mahdollisuus suorittaa myös oikeustieteen kandidaatin tutkinto.

Eduskunta edellytti, että poliisin koulutuksen kehittämistä koskevan uudistuksen toimeenpanoa sekä Poliisiammattikorkeakoulussa että tiedekorkeakouluissa seurataan tarkkaan ottaen huomioon muun ohella opetuksen taso ja tutkintojen riittävän korkeat vaatimukset.

Poliisiammattikorkeakoulun toiminta käynnistyi vuoden 1998 alussa. Toiminnan kehittämiseksi on otettu huomioon arviointineuvoston suorittaman ulkoisen arvioinnin johtopäätökset ja suositukset (Korkeakoulutettu poliisi, poliisiammattikorkeakoulun ulkoinen arviointi, Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisu 1:1998).

Arviointineuvoston toteuttaman ulkoisen arvioinnin jälkeen oppilaitoksen toiminnan arviointia on jatkettu säännöllisesti vuosittain käyttäen arviointiperusteena ammattikorkeakouluissa käytettyä vastaavaa kriteeristöä. Arviointia on tehty yhteistyössä Poliisikoulun, Raja ja Merivartiokoulun, Vankeinhoidon koulutuskeskuksen ja sisäasiainministeriön poliisiosaston edustajien kanssa. Tämän lisäksi oppilaitoksessa kerätään normaalisti koulutusta ja -palveluja koskevaa palautetietoa toiminnan kehittämisen pohjaksi.

Yhteistyö Turun ja Tampereen yliopistojen kanssa on edennyt suunnitelmien mukaan. Poliisipäällystön tutkinnon suorittaneet voivat jatkaa opintojaan sopimusyliopistoissa suorittaakseen maisterin tutkinnon. Pääaineena Tampereen yliopistossa on hallintotiede (hallintotieteen turvallisuushallinnon linja) ja Turun yliopistossa kriminologia ja oikeussosiologia. Näitä opiskelijoita varten Tampereen yliopistoon on perustettu hallintotieteen turvallisuushallinnon linjan rinnalle hallintotieteen kriminologian linja. Vuonna 2001 kriminologian ja

oikeussosiologian opinnot ovat siirtyneet kokonaan Turun yliopiston vastuulle. Oikeustieteellisen ja yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan yhteistyönä on perustettu syyslukukaudesta 2001 alkaen oikeussosiologian ja kriminologian maisterinohjelma Turun yliopiston oikeus

tieteelliseen tiedekuntaan. Poliisipäälystötutkinnon perusteella koulutusohjelmaan valitut opiskelijat suorittavat valtiotieteen maisterin tutkinnon. Tutkintotodistuksen antaa oikeustieteellinen tiedekunta. Kummatkin yliopistot vastaavat tutkinnoistaan ja valitsevat opiskelijat omien opiskelijavalintasääntöjen pohjalta.

Helsingin yliopiston kanssa on käyty yhteistyöneuvotteluja tutkimustyöstä ja koulutuksesta. Yliopiston toimesta on myös laadittu yhteistyötä koskeva suunnitelma lähi vuosille.

Poliisipäälystötutkinnon pohjalta jatkokoulutustien avaaminen oikeustieteellisiin tiedekuntiin ei näytä mahdolliselta poliisipäälystötutkinnon kautta johtuen otk-tutkinnon erilaisista tavoitteista ja oppisisällöistä.

Poliisipäälystötutkinnon suorittaneilla on kuitenkin mahdollisuus osallistua normaaliin opiskeluvälintään ja hyväksytyksi tultuaan suorittaa otk-tutkinto normaalissa järjestyksessä. Poliisiopiskelijan tiedekunnassa suorittamat poliisikoulutukseen liittyvät opinnot voidaan hyväksyä oikeustieteellisen tiedekunnan opintoja korvaaviksi.

Poliisiammattikorkeakoulun toiminta on vakiintunut. Korkeakoulun toimintaa ja tuloksia seurataan ja arvioidaan vakiintuneiden, ammattikorkeakoululaitoksessa yleisesti käytössä olevien menetelmien mukaisesti. Sopimuksia yhteistyöyliopistojen kanssa on jatkettu ja ne ovat voimassa vuoteen 2007.

Päätös poliisiammattikorkeakoulun siirtämisestä Tampereelle poliisikoulun yhteyteen tehtiin vuonna 2003 ja siirron suunnittelu käynnistettiin heti päätöksen jälkeen.

Esitetään lausuman poistamista toimenpiteen loppuunsaattamisen vuoksi.

Rajamiesten koulutus sekä poliisi-, tulli- ja rajavartiolaitosten yhteistoiminta

HE 42/1998 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 3.2.1999 hallituksen tarkkaan seuraavan lain soveltamista ja toimivuutta sekä ryhtyvän seurannan edellyttämiin tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että säädettävän uuden lainsäädännön edellyttämät tehtävät ja näiden tehtävien hoitamiselle asetettavat vaatimukset huomioon ottaen myös aikaisemman koulutusjärjestelmän mukaisen koulutuksen saaneille rajavartiomiehen tehtävässä palveleville upseereille, erikoisupseereille ja opistouseureille sekä kaikille merivartijoille ja rajavartiolle annetaan rajavartiomiehen tehtävien ja niiden asianmukaisen hoitamisen edellyttämä täydennyskoulutus.

Eduskunta edellytti hallituksen selvittävän uuden, erillisen poliisi-, tulli- ja rajavartiolaitosten yhteistoimintaa koskevan säädöksen tarpeellisuuden ottaen huomioon muun muassa kyseisten viranomaisten laissa säädetyt toimialakohtaiset tehtävät, olemassa olevan sääntelyn mahdollistama yhteistoiminta ja käytännön yhteistoimintatarpeet sekä tämän lisäksi antavan eduskunnalle tarvittaessa lakiehdotuksen koskien rajatarkastustoimivallan antamista rajavartiolaitoksen ohella myös poliisi- ja tulliviranomaisille.

Rajavartiolaitoksen henkilöstön peruskoulutukseen sisältyy noin neljän opintoviikon pituinen rajavartiolaitoksen toimialan lainsäädäntöä koskeva oppijakso. Vuodesta 1999 lähtien

on aikaisemman koulutusjärjestelmän mukaisen koulutuksen saaneille rajavartiomiehille annettu rajavartiomiehen tehtävien ja niiden asianmukaisen hoitamisen edellyttämää täydennyskoulutusta. Tämä täydennyskoulutus on saatu vietyä loppuun vuoden 2002 aikana.

Poliisi, tullihallitus ja rajavartiolaitos ovat antaneet keskenään yhtenevät hallinnolliset määräykset poliisiin ja rajavartiolaitoksen, tullilaitoksen ja rajavartiolaitoksen sekä tullilaitoksen ja poliisin tehtävien yhteensovittamisesta. Valtioneuvoston asetus poliisi-, tulli- ja rajavartiolaitosviranomaisten yhteistoiminnasta (257/2001) annettiin 22.3.2001. Rajatarkastusten toimivaltuus on annettu poliisilain muutoksen (21/2001) yhteydessä poliisille ja tullilain muutoksen (241/2001) yhteydessä tulliviranomaisille. Poliisi-, tulli- ja rajavartiolaitosviranomaisten yhteistoimintaa ja rajatarkastusten toimivaltaa koskeva asia on saatu vietyä loppuun vuoden 2001 aikana.

Asia ei anna enää aiheita toimenpiteisiin, joten lausuma esitetään poistettavaksi.

Ulkomaalaispolitiikka Ulkomaalaislain uudistaminen

*HE 50/1998 vp
Hallintovaliokunta*

Eduskunta edellytti 19.2.1999 hallituksen käynnistävän mahdollisimman pian ulkomaalaislain kokonaisuudistuksen siten, että voidaan säätää mahdollisimman selkeä, johdonmukainen ja yksiselitteinen laki, jossa otetaan huomioon ulkomaalaisen oikeusturva sekä muun muassa erityisesti turvapaikkamenettelyn nopeuttaminen, turvapaikkamenettelyyn liittyvien väärinkäytösten estäminen, tehokkaat täytäntöönpanotoimenpiteet ja eduskunnan aseman vahvistaminen ulkomaalaispolitiikan seurannassa ja tavoitteiden asettamisessa.

Hallituksen esitys uudeksi ulkomaalaislaiksi annettiin eduskunnalle 20.12.2002, mutta se raukesi, koska eduskunta ei ehtinyt sitä käsitellä ennen vaaleja. Uusi hallituksen esitys (HE 28/2003 vp) annettiin lähes samansisältöisenä uudelle eduskunnalle 13.6.2003. Esitys on parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä ja sen on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2004 aikana.

Poliisin voimavarat Liikennevalvonta

*HE 74/1998 vp
Lakivaliokunta*

Eduskunta edellytti 12.2.1999, että päiväsakko- ja rikesakkojärjestelmän muuttamisesta johtuva poliisin voimavarojen vapautuminen käytetään liikennevalvonnan tehostamiseen.

Päiväsakko- ja rikesakkojärjestelmän muuttamisen seurauksena vapautuneen työajan määrä on niin vähäinen, että sillä ei ole ollut merkitystä liikennevalvonnan tehostamisessa. Lausuma esitetään poistettavaksi.

Julkisen vallan käyttö, Ruotsin ja Suomen kuntien yhteistyö

*HE 191/1998 vp
Hallintovaliokunta*

Eduskunta edellytti 17.2.1999 hallituksen selvi ttävän mahdollisimman pian mahdollisuudet perusteellisen valmistelun jälkeen järjestää määritellyissä tehtävissä julkisen vallan käytön salliva Ruotsin ja Suomen kuntien välinen yhteistyö joko Ruotsin ja Suomen valtioiden välisen sopimuksen tai erillisen lainsäädännön pohjalta.

Sisäasiainministeriö asetti 20.4.2001 valmisteluryhmän selvittämään oikeudelliset edellytykset Suomen ja Ruotsin kuntien valtakunnan rajat ylittävän yhteistyön syventämiseksi sekä tekemään selvityksen pohjalta asiaa koskevat ehdotukset. Selvityksessä tuli muun muassa tutkia oikeudelliset edellytykset Suomen ja Ruotsin kuntien välisen yhteisen julkisoikeudellisen yhteistyöelimen aikaansaamiselle. Työssä tuli tarkastella eri yhteistyömuotoja. Yhteistyömuodon tulisi olla käytettävissä myös Suomen kuntien yhteistyössä muiden maiden kuntien kanssa. Selvitystä tuli tehdä yhteistyössä Ruotsissa vastaavaa selvitystä tekemään asetun selvitysmiehen kanssa. Kummankin maan selvitykset valmistuivat loka-marraskuussa 2002 ja niissä ehdotetaan julkisoikeudellisen yhteistyöelimen perustamista valtioiden välisellä sopimuksella. Kevätistuntokauden 2003 aikana järjestetyn lausuntokierroksen perusteella ministeriössä on tehty jatkotyötä yhteistyössä Ruotsin valtiovarainministeriön kanssa.

Sähköinen henkilökortti, käyttö

*HE 192/1998 vp
Hallintovaliokunta*

Eduskunta edellytti 10.2.1999 hallituksen huolehtivan siitä, että mahdollisuuksien mukaan kaikissa valtion viranomaisissa ja toiminnoissa voidaan käyttää yhtä yhteistä sähköistä henkilökorttia ja että sama kortti on mahdollisimman pitkälle käytettävissä myös kuntahallinnossa.

Henkilökorttia ja sähköistä henkilökorttia koskeva henkilökorttilaki (829/1999) sekä Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluja koskeva lainsäädäntö (laki väestötietolain muuttamisesta 527/1999, laki väestötietolain 23 §:n muuttamisesta 830/1999 ja laki rekisterihallintolain 2 §:n muuttamisesta 528/1999) tulivat voimaan 1.12.1999.

Laki väestötietolain muuttamisesta (299/2003) tuli osittain voimaan 1.5.2003. Laki henkilökorttilain muuttamisesta (300/2003) tuli osittain voimaan 1.9.2003. Yhden yhteisen kortin toteuttamiseen liittyvät henkilökorttilain ja väestötietolain muutokset tulevat voimaan 1.6.2004. Näiden henkilökorttilain muutosten mukaan henkilökorttiin voidaan kortinhaltijan pyynnöstä tallettaa ja merkitä sairausvakuutusta koskevia sekä sosiaali- ja terveydenhuollon sähköisessä asiointissa tarvittavia tietoja. Erillisen sosiaaliturvakortin myöntäminen sosiaali- ja terveydenhuollon sähköistä asiointia varten ei siten enää ole tarpeen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon saumattoman palveluketjun ja sosiaaliturvakortin kokeilusta annettu laki (811/2000) tuli voimaan 1.10.2000. Määräaikaaisessa, 31.12.2003 saakka voimassa olevassa ja alueellisesti rajatussa kokeilussa on käytetty erillistä sosiaaliturvakorttia sosiaali- ja terveydenhuollon sähköiseen asiointiin. Sosiaaliturvakortissa käytetään Väestörekisterikeskuksen myöntämää varmennetta. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon saumattoman palveluketjun ja sosiaaliturvakortin kokeilusta annetun lain muuttamisesta (1225/2003) tulee voimaan 1.1.2004. Lailla jatketaan kokeilulain voimassaoloaikaa kahdella vuodella. Lakiin ei enää sisälly säännöksiä erillisestä sosiaaliturvakortista.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Sähköinen asiointi, varmenteet

*HE 18/1999 vp
Hallintovaliokunta*

Eduskunta edellytti 18.6.1999 hallituksen huolehtivan siitä, että sähköistä asiointia koskevaa lainsäädäntöä edelleen kehitettäessä siinä varmistetaan, että Väestörekisterikeskuksen kansalaisille sekä valtion tai kunnan viranomaisille sähköiseen henkilökorttiin myöntämällä varmenteella asia voidaan aina saattaa hallinnossa vireille, allekirjoittaa ja antaa tiedoksi, sekä siitä, että ennen kuin muiden kuin Väestörekisterikeskuksen myöntämällä varmenteilla voidaan asioida hallinnossa, on yhtenäisessä hal-

lntomenettelyssä selvitettävä, että nämä varmenteet täyttävät laissa säädettävät edellytykset.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että väestötietolain ja rekisterihallintolain muutosten yhteydessä 10 päivänä helmikuuta 1999 eduskunnan hyväksymän yhtä yhteistä sähköistä henkilökorttia koskevan lausuman mukaisesti sähköistä asiointia ja sitä koskevaa lainsäädäntöä kehitetään edelleen niin, että henkilökorttilain mukaista valtion yleistä henkilökorttia voidaan käyttää myös sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä muun sosiaaliturvan sähköisessä asiointissa.

Henkilökorttia ja sähköistä henkilökorttia koskeva henkilökorttilaki (829/1999) sekä Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluja koskeva lainsäädäntö (laki väestötietolain muuttamisesta 527/1999, laki väestötietolain 23 §:n muuttamisesta 8301/1999) ja laki rekisterihallintolain muuttamisesta 830/1999 ja laki rekisterihallintolain 2 §:n muuttamisesta (528/1999) tulivat voimaan 1.12.1999.

Laki sähköisistä allekirjoituksista (14/2003) ja laki viestintähallinnosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta (15/2003) tulivat voimaan 1.2.2003. Lailla pannaan täytäntöön sähköisiä allekirjoituksia koskevista yhteisön puitteista annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (1999/93/EY). Laissa säädetään sähköisestä allekirjoituksesta ja sen oikeusvaikutuksista, sähköisiin allekirjoituksiin liittyvien varmenteiden tarjonnasta, varmentajien velvollisuuksista ja vastuista, henkilötietojen suojasta, laatuvarmenteen sisältöä koskevista vähimmäisvaatimuksista sekä varmentamistoiminnan viranomaisvalvonnasta. Lain tavoitteena on, että laissa säädetyt edellytykset täyttävällä laatuvarmenteella voisi asioida sekä kaupallisissa että julkisissa palveluissa. Lain mukaan yleisölle laatuvarmenteita tarjoavan varmentajan on ilmoitettava toimintansa aloittamisesta Viestintävirastolle. Viestintäviraston tehtävänä on valvoa, että mainitut varmentajat noudattavat niille laissa asetettuja vaatimuksia. Viestintävirasto pitää laatuvarmenteita myöntävistä varmentajista julkista rekisteriä. Väestörekisterikeskuksen myöntämä kansalaisvarmenne/allekirjoitusvarmenne on merkitty tähän laatuvarmenteita myöntävistä varmentajista pidettävään rekisteriin.

Laki sähköisestä asiointista viranomaistoiminnassa (13/2003) tuli voimaan 1.2.2003. Lailla on kumottu sähköisestä asiointista hallinnossa annettu laki (1318/1999). Uudessa laissa ei enää säädetä varmentamistoiminnasta, vaan tätä koskeva sääntely sisältyy lakiin sähköisistä allekirjoituksista (14/2003). Sähköisestä asiointista viranomaistoiminnassa annetun lain mukaan valtiovarainministeriö antaa ohjeita ja suosituksia sähköisen asiointin yhteentöimivuuden ja tietoturvallisuuden varmistamisesta sekä sähköisten asiointipalvelujen järjestämisestä. Valtiovarainministeriö on antanut lain nojalla 29.9.2003 ohjeen tunnistamisesta valtionhallinnon verkkopalveluissa. Ohjeen mukaan sähköisistä allekirjoituksista annetun lain (14/2003) mukaisiin laatuvarmenteisiin perustuvia tunnistamismenetelmiä voidaan aina käyttää vahvaan tunnistamiseen.

Laki väestötietolain muuttamisesta (299/2003) tuli osittain voimaan 1.5.2003. Näiden väestötietolain muutosten mukaan sähköisistä allekirjoituksista annettua uutta yleislakia sovelletaan Väestörekisterikeskuksen toimintaan laatuvarmenteisiin liittyviä palveluita tarjoavana varmentajana sekä Väestörekisterikeskuksen myöntämiin, sähköisiin allekirjoituksiin liittyviin varmenteisiin lukuun ottamatta kansalaisvarmenteen tietosisältöä, tallettamista julkiseen hakemistoon ja varmenteen hakemismenettelyä, joista säädetään väestötietolaissa yleislaista poikkeavasti. Väestötietolakiin tehtyjen muutosten tarkoituksena on, että Väestörekisterikeskuksen myöntämä kansalaisvarmenne täyttää edellä mainitussa yleislaissa säädetyt laatuvarmenteen edellytykset.

Laki henkilökorttilain muuttamisesta (300/2003) tuli osittain voimaan 1.9.2003. Yhden yhteisen kortin toteuttamiseen liittyvät henkilökorttilain ja väestötietolain muutokset (299/2003) tulevat voimaan 1.6.2004.

Näiden henkilökorttilain muutosten mukaan henkilökorttiin voidaan kortinhaltijan pyynnöstä tallettaa ja merkitä sairausvakuutusta koskevia sekä sosiaali- ja terveydenhuollon sähköisessä asiointissa tarvittavia tietoja. Erillisen sosiaaliturvakortin myöntäminen sosiaali- ja terveydenhuollon sähköistä asiointia varten ei siten enää ole tarpeen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon saumattoman palveluketjun ja sosiaaliturvakortin kokeilusta annettu laki (811/2000) tuli voimaan 1.10.2000. Määräaikaaisessa, 31.12.2003 saakka voimassa olevassa ja alueellisesti rajatussa kokeilussa on käytetty erillistä sosiaaliturvakorttia sosiaali- ja terveydenhuollon sähköiseen asiointiin. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon saumattoman palveluketjun ja sosiaaliturvakortin kokeilusta annetun lain muuttamisesta (1225/2003) tulee voimaan 1.1.2004. Lailla jatketaan kokeilulain voimassaoloaikaa kahdella vuodella. Lakiin ei enää sisälly säännöksiä erillisestä sosiaaliturvakortista. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Peitetoiminta ja valeosto

HE 34/1999 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 29.11.2000 hallituksen huolehtivan siitä, että tarkkaan seurataan peitetoiminnan ja valeoston käyttöä poliisin toiminnassa, ja siitä, että peitetoiminnasta vuosittain eduskunnan oikeusasiamiehelle annettava kertomus sisältää oikeusasiamiehen suorittaman valvonnan kannalta riittävät tiedot, sekä siitä, että lisäksi selvitetään, mikä merkitys telepakkokeinoilla, teknisellä valvonnalla ja teknisellä tarkkailulla on rikosten torjunnassa ja tutkinnassa.

Valeosto- ja peitetoimintaan koulutettavat poliisimiehet valittu ja ensimmäinen koulutusjakso toteutettu. Sisäasiainministeriö on 27.11.2001 asettanut toiminnan ohjausryhmän, joka osaltaan tulee huolehtimaan toiminnan seurannasta ja valmistelea sitä koskevaa eduskunnan oikeusasiamiehelle laadittavaa raporttia. Toiminnan valvonnan laadun takaamiseksi keskusrikospoliisin palvelukseen on palkattu juristi, jonka ensisijaisena tehtävänä on valeoston ja peitetoiminnan sekä myös teknisen tiedonhankinnan oikeudellisten kysymysten selvittäminen ja lainmukaisuuden valvonta.

Poliisi on vuonna 2002 jatkanut valmistautumista peitetoiminnan ja valeostojen suorittamiseen. Mainittujen toimintojen suorittamista varten operatiivinen valmius on ollut 1.5.2002 lukien. Toimintaan on valmistauduttu koulutuksella ja laajalla varautumisella. Kokemuksia epäkonventionaalisista tutkintakeinoista hankitaan parhaillaan.

Kuntien rahoitusasema

HE 40/1999 vp

Valtiovarainvaliokunta

2) Hyväksyessään 18.12.1999 valtion talousarvion vuodelle 2000 eduskunta edellytti luvun 26.97 kohdalla, että hallitus tarkoin seuraa palvelujen saatavuutta ja kuntien rahoituksen riittävyyttä, kehittää kuntien keskinäisen vertailun ja tulopohjan vahvistamisen työvälineeksi yleisesti uskottavia tunnuslukuja sekä analysointi- ja ennakointimalleja.

Sisäasiainministeriö seuraa jatkuvasti kuntien talouden kehitystä sekä koko maan tasolla, että kunnittain tilinpäätösten yhteenvedojen ja kuntakohtaisen ennustemallin perusteella. Ennustemalliin perustuva peruspalvelubudjettitarkastelu on sisällytetty valtion vuoden 2004 talousarvion yleisperusteluihin. Tarkastelu sisältää arvion kuntien rahoituksen riittävyydestä alueellisesti ja eri tyyppisissä kunnissa.

Hätäkeskustoiminta

HE 87/1999

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 10.12.1999, että pääkaupunkiseudun hätäkeskustoiminnan järjestämistapaa arvioidaan yhdistetystä hätäkeskusjärjestelmästä saatujen kokemusten perusteella eduskunnalle vuoden 2003 loppuun mennessä annettavalla selvityksellä.

Eduskunta edellytti, että hätäkeskusalueita määriteltäessä pääsääntöisesti noudatetaan maakuntajakolakea (1159/1997), kuitenkin niin, että hätäkeskuksen toimialue voi tarkoituksenmukaisuuden niin vaatiessa ulottua myös yli maakuntarajan ja että hätäkeskusten sijaintipaikkoja valittaessa tulee ottaa huomioon alueelliset erityispiirteet, erityisesti etäisyys-, kieli-, ja työllisyysnäkökohdat sekä toimitilojen asettamat erityistarpeet. Lisäksi eduskunta edellytti, että eduskunnalle annetaan selvitys aluejaon ja sijaintipaikkojen ratkaisuperusteista ennen päätöksentekoa.

Eduskunta edellytti, että selvitetään hätäkeskuksissa työskentelevän henkilöstön eläketurvan yhtenäistämismahdollisuudet uudistuksessa valtion hätäkeskusten palvelukseen siirtävän henkilöstön eläketurvaa heikentämättä.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että seurataan hätäpuheluja koskevien yksilöintitietojen maksuttomuudesta teleyrityksille aiheutuvia kustannuksia.

Eduskunta edellytti hallituksen tarkkaan seuraavan uudistuksen ja sen tavoitteiden toteutumista sekä uuden lainsäädännön soveltamista ja toimivuutta sekä antavan eduskunnalle uudistuskokonaisuutta koskevan seikkaperäisen selonteon viimeistään vuoden 2007 loppuun mennessä, missä arvioidaan muun ohella hätäkeskuspalvelujen saatavuutta, hätäkeskusten mahdollisuutta palvella sekä suomenkielistä että ruotsinkielistä väestöä asianmukaisesti, tietojärjestelmien toimivuutta, henkilötietojen käsittelyä koskevia kysymyksiä, henkilöstön ammattitaitoa erityisesti henkilötietojen käsittelyssä ja pääkaupunkiseudun erillisjärjestelmää.

Hätäkeskuslakia (157/2000) on muutettu 28.2.2003 (178/2003) siten, että vastuu pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveystoimen hätäkeskustoiminnasta siirtyy valtion Hätäkeskuslaitokselle myös pääkaupunkiseudulla. Pääkaupunkiseudun kunnallinen pelastustoimen hätäkeskus ja poliisin hälytyskeskukset korvataan hätäkeskuslain mukaisella järjestelmällä vuoteen 2006 mennessä. Lainmuutoksen johdosta valtioneuvosto on päättänyt hätäkeskusalueista 13.3.2003 (214/2003) ja sisäasiainministeriö on määrännyt 9.9.2003 (SM-2003-02588/Tu-37) hätäkeskusten sijaintipaikkakannat.

Eduskunnalle tullaan hätäkeskusuudistuksesta kerättävien tietojen pohjalta antamaan vuoden 2007 loppuun mennessä uudistuskokonaisuutta koskeva seikkaperäinen selonteko. Muilta osin lausumat eivät enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Arpajaisvalvonta

HE 197/1999 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 26.10.2001 hallituksen huolehtivan siitä, että arpajaisten toimeenpanon yhteiskunnallisia vaikutuksia seurataan jatkuvasti ja että arpajaisten toimeenpanon valvonta muodostetaan organisaatioltaan yhtenäiseksi ja resursseiltaan riittäväksi sekä että samalla järjestetään valvontaorganisaation yhteyteen ainakin arpajaisten toimeenpanon tarkoituksenmukaisuuden arviointia suorittava esimerkiksi neuvottelukunta-tyyppinen elin, jonka tehtäväala olisi laajempi kuin nykyisen tavara-arpajaislautakunnan.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että seurataan uuden lainsäädännön toimivuutta tavara-arpajaisten ja bingo-pelien osalta sekä muutoinkin yleishyödyllisten yhteisöjen, muun muassa urheiluseurojen, varainhankinnan kannalta ja ryhdytään tarvittaessa seurannan edellyttämiin lainvalmistelutoimenpiteisiin.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että selvitetään erikseen sähköisissä verkoissa harjoitettavan arpajaistoiminnan sekä kansallista että kansainvälistä, uutta arpajaislainsäädäntöä täydentävää, sääntelytarvetta ja mahdollisuuksia.

Arpajais- ja asehallintoyksikkö on perustettu 1.7.2002 tehdyllä päätöksellä ja se on aloittanut toimintansa Riihimäellä. Yksikön tehtävänä on seurata toimialalla tapahtuvaa kehitystä ja ryhtyä tarvittaessa tarpeelliseksi katsottuihin toimenpiteisiin.

Arpajais-, rahankeräys ja viihdeasiain neuvottelukunta on asetettu toimikaudeksi 1.11.2002-31.10.2005. Neuvottelukunnassa ovat edustettuina suurimmat poliittiset puolueet sekä arpajaistoimintaan liittyvät ministeriöt. Neuvottelukunnan puheenjohtajana toimii sisäasiainministeriön kansliapäällikkö. Neuvottelukunnan tehtävänä on arvioida arpajaisten ja rahankeräysten toimeenpanon yleistä tarkoituksenmukaisuutta sekä seurata viihdelaitetoimintaa. Neuvottelukunnan tehtävänä on seurata myös uuden lainsäädännön toimivuutta, arvioida arpajais- ja rahankeräystoiminnan kansallista ja kansainvälistä kehitystä, antaa sen toimialaan kuuluvia lausuntoja valvontayksikölle sekä tehdä tarpeellisia lainsäädännön muuttamista koskevia esityksiä. Neuvottelukunta voi asettaa työryhmiä.

Ministeri Kari Rajamäki on joulukuussa 2003 päättänyt asettaa vuoden 2004 alkupuolella arpajais- ja rahankeräysasioiden neuvottelukunnan korvaavan Rahapelifoorumin. Rahapelifoorumiin nimitettäisiin jäsenet keskeisistä eduskuntaryhmistä, rahapelitoimintaa ja tuottojen käyttöä valvovista ministeriöistä, rahapeliyhteisöistä ja kansalaisjärjestöistä. Rahapelifoorumin tehtävänä tulee olemaan erityisesti kansallisen rahapelipolitiikan luominen. Rahapelifoorumi voi asettaa pysyviä tai väliaikaisia työryhmiä selvittämään muun arpajaistoiminnan, rahankeräysten ja viihdelaitetoiminnan erityiskysymyksiä.

Kihlakuntaudistus

VNS 1/1999

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 14.3.2000 hallituksen huolehtivan uudistuksen tarkasta seurannasta sekä antavan eduskunnalle vuoden 2005 loppuun mennessä selonteon kihlakuntaudistuksen toimeenpanon edistymisestä ottaen huomioon muun ohella eri toimialojen palvelujen riittävän ja tasapuolisen saatavuuden turvaaminen maan eri osissa, erityisesti poliisi-, ulosotto- ja syyttäjätehtävien järjestäminen ja hoitaminen kihlakunnittain, toimenpiteet eri toimialojen resurssitarpeiden johdosta, kihlakuntajaon säilyttäminen paikallisen luonteensa mukaisesti ja läheisyysperiaatetta noudattaen riittävän tiheänä, eri toimialojen yhteistoiminnan laatu ja laajuus, palvelujen saatavuuden turvaaminen sekä suomen, että ruotsin kielellä, toimenpiteet viranomaisten yhteispalvelun syventämiseksi ja laajentamiseksi, toimenpiteet kihlakuntien hallinto- ja tukipalvelujen hoitamiseksi yhteisesti ja yhteisen henkilöstön aseman vakiinnuttamiseksi sekä yhteisten tehtävien laajentamiseksi, toimenpiteet yhteisen määrärahan käyttöalan laajentamiseksi ja yhteiseen määrärahaan liittyvän ohjauksen yhteensovittamiseksi osastojen omien määrärahojen ja niihin liittyvän ohjauksen kanssa, toimenpiteet kihlakuntahallinnon tietojärjestelmien kehittämiseksi yhteen toimiviksi ja yhteensopiviksi, toimenpiteet tulosohjauksen kehittämiseksi, toimenpiteet eri hallinnonalojen ja -tasojen yhteistyön kehittämiseksi, sekä toimenpiteet kihlakunnanvirastojen johtamistoimintojen ja johtoryhmätyöskentelyn kehittämiseksi.

Kihlakuntahallinnon yhteistyöryhmä päätti 8.5.2000 kihlakuntahallinnon kehittämisen jatko-toimista. Palveluiden saatavuuden turvaamiseksi valtioneuvosto on tehnyt periaatepäätöksen yhteispalvelun kehittämisestä 26.4.2001. On valmisteltu esitys, jonka tarkoitus on antaa valtioneuvostolle toimivalta päättää valtion alue- ja paikallishallinnon virastojen sitovista palvelutavoitteista sekä perustaa yhteispalvelupiste palveluiden saatavuuden turvaamiseksi. Kihlakunnanvirastojen palvelutoimistojen ja -pisteiden mahdollisuudet toimia yhteispalvelupisteinä on selvitetty lääneittäin. Yhteispalvelulain uudistaminen on käynnistetty. Kihlakuntajaon muutosesitys valmisteltiin, mutta sitä ei viety valtioneuvoston käsittelyyn. Yhteisen henkilöstön yhteistoiminta- ja työsuojeluasioita sekä luottamusmiestoimintaa koskevat sopimukset on allekirjoitettu. Tulosohejaus on uudistettu. Kihlakunnanimismiehille ja kihlakunnanvirastojen johtoryhmille suunnattu johtamiskoulutus on toteutettu lähes kokonaan ja kihlakunnanvirastojen johtoryhmille suunnattu koulutus on käynnissä.

Yhteisen henkilöstön tehtävien yhtenäistämisen- ja laajentamisprosessi on käynnissä kihlakuntahallinnon yhteistyöryhmän päätöksen mukaisesti. Kannustava palkkausjärjestelmä on valmisteilla. Yhteisen määrärahan käyttöalaa on laajennettu ja täsmennetty määrärahakehysten puitteissa. Alustavien määrärahojen jakaminen kehyskaudelle on edistänyt ohjauksen yhteensovittamista osastojen omien määrärahojen ja niihin liittyvän ohjauksen kanssa.

Kihlakuntien sähköpostin käyttöä toimintasektoreiden välillä on kehitetty ja tehostettu toteuttamalla eräpohjainen sähköpostiosoitteiden vaihto oikeusministeriön Lotus Note- ja sisäasiainministeriön Teamware Toimisto - sähköpostijärjestelmien välillä. Kihlakunnanvirastojen palvelusivut on avattu internettiin. Kihlakuntahallinnon intranetin valmistelu on käynnistetty. Kihlakuntahallintoa koskeva IP-puheratkaisu on tehty. Muilta osin kehittämissuunnitelmat jatkuvat eduskunnan edellyttämän selonteon valmisteluun asti.

Ulkomaalaisviraston toiminta

HE 15/2000

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 20.6.2000 hallituksen huolehtivan siitä, että ulkomaalaisviraston työtapoja kehitetään, palvelukykyä parannetaan ja virastolle turvataan asianmukaiset henkilöstövoimavarat, jotta muun muassa käsittelyaikoja saadaan kauttaaltaan nopeutettua.

Ulkomaalaisviraston päätöksenteon kehittäminen on ollut esillä ulkomaalaislain ja kansalaisuuslain kokonaisuudistuksissa.

Ulkomaalaisviraston määrärahatasoa ja henkilöstömäärää on viime vuosina lisätty valtion talousarviossa. Ulkomaalaisviraston nettomäärärahataso on vuodesta 1996 yli kaksinkertainen. Asiamäärien jatkuvan kasvun johdosta on todennäköistä, että määrärahatarve kasvaa tulevaisuudessa.

Ulkomaalaisvirasto sai syksyn 2003 lisätalousarviossa 3 500 000 euron lisämäärärahan uuden ulkomaalaislain voimaantuloon valmistautumiseen. Uudessa laissa siirretään turvapaikkakäytöstä kokonaisuudessaan viraston hoidettaviksi. Tarkoituksena on tehostaa ja nopeuttaa turvapaikkapäätöksentekoa.

Läpivientiajat oleskelu- ja työluvuissa ovat olleet tavoitteiden mukaiset eikä suuria viiveitä tai ruuhkia ole. Turvapaikkahakemusten keskimääräinen käsittelyaika on lyhentynyt n. 16 %. Keskimääräinen käsittelyaika on nyt 10 kuukautta. Kansalaisuushakemusten käsittelyajat ovat pidentyneet 5 %. Keskimääräinen käsittelyaika on lähes kolme vuotta. Pidentyminen johtuu ainakin osittain uuden kansalaisuuslain voimaantuloon liittyvistä seikoista, koska Ulkomaalaisvirastolle saatiin lisätalousarviossa alle kolmasosa summasta, jota lain voimaantulon johdosta arvioitiin tarvittavan.

Ulkomaalaisviraston toimintaa on alustavasti selvitetty viraston toimintojen alueellistamista koskevan selvitysmiehen selvityksen yhteydessä. Tämän työn pohjalta on tarkoituksena jatkaa siten, että ministeriö asettaa hankkeen Ulkomaalaisviraston toiminnan tehostamiseksi, erityisesti turvapaikkapäätöksenteon ja kansalaisuushakemusten ratkaisujen nopeuttamiseksi ja alueellistamisen käynnistämiseksi ja sen tehokkaaksi hyväksikäyttämiseksi päätöksenteossa. Hankkeelle määrätään päätoiminen projektipäällikkö ja sille asetetaan johtoryhmä.

Poliisitoimen määrärahat

HE 59/2000 ja 71/2000

Valtiovarainvaliokunta

2) Eduskunta edellytti 21.6.2000 luvun 26.75 kohdalla, että hallitus eri toimenpitein ja luotettaviin määräraha-arvioihin pohjautuen huolehtii poliisin resurssista varsinaisten talousarvioiden yhteydessä.

Poliisitoimen resurssitilannetta selvittäneessä raportissa (Poliisitoimen numeerinen aineisto ja laskentatoimi 1998 – 2000. Sisäasiainministeriön julkaisuja 4/2002) todetaan, että poliisitoimen taloushallinnon seurantajärjestelmä on toimiva huolimatta poliisitoimen monimutkaisesta hallinnollisesta rakenteesta. Raportissa todetaan, että poliisin toimintamomentille osoitettu budjettirahoitus on nimellisesti kasvanut viime vuosien aikana. Määrärahan kasvu ei ole kuitenkaan riittänyt jatkuvasti kasvaviin käyttökuluihin, joista suurimmat erät ovat olleet palkat ja palkkiot sekä vuokrat. Raportin johtopäätös on, että poliisitoimi ei selviä yhteiskunnan asettamista velvoitteista vuoden 2000 tasoisella budjettirahoituksella ilman, että henkilöstömenoja vähennetään nykyisestä. Tämä tarkoittaa käytännössä poliisimiesten määrän vähentämistä budjetin eri menojen välisen tasapainon saavuttamiseksi.

Raportin valmistumisen jälkeen poliisitoimen rahoitustilanne on tasapainottunut sen verran, että sisäasiainministeriö on päättänyt säilyttää poliisimiesten lukumäärän vuonna 2004 vuoden 2002 tasolla, joten jos henkilöstömenoja on vähennettävä, vähennykset kohdistetaan muihin menoihin ja investointeihin sekä muuhun henkilöstöön kuin poliisimiehiin.

Poliisitoimen organisaatiouudistus on käynnistetty tavoitteena entistä kootumpi poliisiorganisaatio. Keskeinen syy organisaation kehittämiseen on resurssien käytön tehostaminen ja poliisin palvelutason parantaminen.

Poliisitoimen sisäisen rahanjaon uudistamista on valmisteltu ja uusi rahoitusmalli otetaan käyttöön heti sen valmistuttua.

Hallitusohjelman mukaisesti on käynnistetty laajan, sektorirajat ylittävän sisäisen turvallisuuden ohjelman laatiminen. Ohjelman yhteydessä linjataan sisäisen turvallisuuden tason tavoitteet, toimenpiteet ja tarvittavat resurssit. Ohjelma valmistuu keväällä 2004 ja sen yhteydessä tehtävät päätökset otetaan huomioon poliisin tulevaisissa resurssiesityksissä.

Kihlakunnanvirastojen toimitilat

HE 109 ja 187/2000

Valtiovarainvaliokunta

3) Luku 26.07. Eduskunta edellytti 19.12.2000, että kihlakunnanvirastojen toimitiloissa olevat, myös terveydellisiä haittoja aiheuttavat puutteet ja muut toimitilatpuutteet selvitetään pikaisesti siten, että korjaaviin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä tarvittaessa jo vuoden 2001 aikana.

Tällä hetkellä on käynnissä Raahan, Raision ja Ylä-Savon kihlakunnanvirastojen uudistamishankkeet. Muiden laajempien peruseräparannus- ja korjaustoimenpiteiden käynnistäminen ei hyväksytyjen menokehysten puitteissa ollut mahdollista.

Kihlakuntahallinnon yhteistyöryhmä on priorisoinut ne toimitilahankkeet, joita pyritään viemään eteenpäin kehyskaudella 2005 – 2008. Menokehyksiin 2005 – 2008 on esitetty korjauksia siten, että tulevalla kehyskaudella voitaisiin käynnistää Seinäjoen, Pietarsaaren ja Vantaan kihlakunnanvirastojen toimitilojen uudistaminen sekä Hyvinkään, Jämsän, Nurmeksen, Kemin, Haukiputaan, Limingan kihlakunnanviraston, Limingan Muhoksen palvelutoimiston ja Inari-Utsjoen sekä Vihdin kihlakunnanviraston tilojen perusparannus- ja ajanmukaistamistyöt.

Kartoituksen mukaan kihlakunnanvirastojen toimitiloissa on edelleen vakavia puutteita. Perusparannusta ja tilojen lisäystä tarvitaan useassa kihlakunnanvirastossa ja palvelutoimistossa samoin kuin kihlakunnanvirastojen poliisilaitosten pidätettyjen ja päihtyneenä säilöön otettujen säilytystiloissa. Virastojen toimitilaturvallisuuden osalta kartoitustyö on käynnissä, jonka jälkeen kustannusten arviointi on mahdollista. Kaikkia tarpeita ei täten ole esitetty menokehykseen 2005 – 2008.

Eduskunnan edellyttämiä kihlakunnanvirastojen toimitiloissa olevia puutteita korjaavia toimenpiteitä voidaan toteuttaa vain mikäli vuosille 2005 – 2008 esitetty menokehitys hyväksytään.

Keskus-, alue- ja paikallishallinnon toimivuus ja kehittäminen

VNS 3/2000 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 30.5.2001 hallituksen huolehtivan siitä, että eduskunnalle annetaan vuoden 2005 loppuun mennessä kokonaisvaltainen selonteko maamme keskus-, alue-, ja paikallishallinnon toimivuudesta ja kehittämistarpeista ottaen huomioon muun muassa Auehallinto 2000 -uudistuksen toimeenpanoon liittyvät kysymykset ja keskushallinnon uudistaminen, hallinnon tehokkuus, palvelujen saatavuus ja laatu sekä lisäksi johtamisen kehittäminen, henkilöstön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet sekä muut työhön ja työyhteisöön liittyvät kysymykset.

Keskus-, alue- ja paikallishallinnon toimivuutta ja kehittämistarpeita koskeva selonteko ja eduskunnan kihlakuntauudistuksen toimeenpanon edistymisestä edellyttämä selonteko yhdistetään. Selonteon valmistelu on aloitettu vuoden 2003 syksyllä. Valmistelun ohjausryhmänä toimii hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä. Selonteon valmisteluvastuu kuuluu sisäasiainministeriölle ja valtiovarainministeriölle. Selonteko on tarkoitus antaa eduskunnalle jo vuoden 2005 alussa.

Juhlapyhiä koskeva erityissääntely

HE 249/2001 vp

Perustuslakivaliokunta

Eduskunta edellytti 13.9.2002, että hallitus selvittää, millaisia juhlapyhiä koskevaa erityissääntelyä tarvitaan perusoikeussäännöksistä muodostuvat lähtökohdat huomioon ottaen.

Lausuma liittyy kokoontumislain niin kutsutun huvikieltosäännöksen kumoamiseen.

Juhlapyhiä koskevaa sääntelyä kokonaisuutena tarkasteltaessa on otettava huomioon kokoontumislain sääntelemän yleisötilaisuuksien järjestämisen lisäksi muun muassa elinkeinon harjoittaminen laajemminkin. Juhlapyhiä koskeva sääntely laajassa merkityksessään liittyy ainakin oikeusministeriön (perustuslaki, yleinen hallinto-oikeus, rikosoikeus), sisäasiainministeriön (yleinen järjestys ja turvallisuus, arpajaislainsäädäntöön perustuvat toiminnot, yleisötilaisuudet), opetusministeriön (uskonnolliset yhdyskunnat), kauppa- ja teolli-

suusministeriön (elinkeinotoiminnan ohjaus ja sääntely) sekä sosiaali- ja terveysministeriön (alkoholiasiat) toimialoihin.

Lausumassa edellytetty selvitystyö tullaan käynnistämään edellä mainittujen ministeriöiden yhteistyönä sen jälkeen kun on saatu kokemuksia huvikieltosäännöksen kumoamisen vaikutuksista.

Maahanmuuttopolitiikka ja monikulttuurinen Suomi

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

21) Hallituksen tulee luoda ensi tilassa aktiivinen maahanmuuttopolitiikka, joka lähtee suomalaisen yhteiskunnan kehittämistarpeista ja yleismaailmallisten ihmisoikeuksien kunnioittamisesta.

23) EU:n on ensi tilassa löydettävä maahanmuuttopolitiikkaan yhteiset ratkaisut, jotka ovat ihmisoikeuksien kannalta hyväksyttäviä ja rikollisuuden torjunnassa tehokkaita. Hallituksen tulee olla aktiivinen tämän politiikan kehittämisessä.

Valtioneuvosto on 23.1.2003 määrännyt eduskunnan lausuman merkittäväksi pöytäkirjaan, ja tulee ryhtymään lausuman edellyttämiin toimenpiteisiin.

Maahanmuuttopolitiikkaa valmisteltaessa joudutaan usein sovittamaan yhteen kansallisia etuja ja ulkomaalaisten oikeuksia. Yksi kansallisiin etuihin liittyvä tärkeä näkökohta on rikollisuuden torjunta. Kansallisen politiikan linjaamista rajoittavat kansainväliset velvoitteet. Suomi valmistelee nykyään tällaisia linjauksia pitkälti yhdessä muiden EU-maiden kanssa. Suomi on Tampereen huippukokouksesta lokakuussa 1999 lähtien korostanut kokonaisvaltaisen maahanmuuttopolitiikan tärkeyttä Tampereen päätelmissä korostettiin kumppanuussuhdetta lähtömaihin ja kolmansien maiden kansalaisten oikeudenmukaista kohtelua ja pyrkimystä maahanmuuttovirtojen hallintaan sekä esitettiin yhteisen turvapaikkajärjestelmän luomista. Sen jälkeen pidetyissä huippukokouksissa on täsmennetty ja kehitetty Tampereella asetettuja tavoitteita, mm. Sevillassa v. 2002 ja Thessalonikissa v. 2003. Neuvostossa hyväksyttiin helmikuussa 2002 laittoman maahanmuuton ja ihmiskaupan torjuntaa koskeva toimintasuunnitelma. Sevillassa mm. sovittiin laittoman maahanmuuton torjunnan tehostamisesta. Näissä, kuten kaikissa maahanmuuttoon liittyvissä asioissa, Suomi on korostanut ihmisoikeuksien kunnioittamista.

EU:n yhteisen lainsäädännön kehittäminen on ollut kohtalaisen hidasta ja harmonisoinnin taso on ollut toistaiseksi melko alhaista, mikä on suurelta osin johtunut siitä, että jäsenvaltiot ovat olleet haluttomia luopumaan kansallisista ominaispiirteistään maahanmuutto- ja turvapaikka-asioissa. Suomen tavoitteena EU-politiikassa on siirtyminen näissä asioissa määränemmistö päätöksiin. Toimintapolitiikaksi EU:n sisä- ja oikeusasioissa on yleisesti asetettu tavoitteeksi myös se, että Suomi toimii aktiivisesti ja ennakoivasti vaikuttaen. Suomi onkin aktiivisesti vaikuttanut maahanmuutto- ja turvapaikka-alan säädösten valmisteluun.

Pääministeri Vanhasen hallituksen ohjelman mukaisesti hallitus laati maahanmuuttoliittisen ohjelman ja varautuu lisäytyvään maahanmuuttoon. Ohjelman tulee olla kokonaisvaltainen, ja tarkoituksena on määritellä myös maahanmuuttopolitiikan arvot tavoitteena ihmis- ja perusoikeuksien kunnioittaminen. Ohjelman valmistelua varten on ministeriryhmä ja lisäksi on asetettu eri ministeriöiden edustajista koottu virkamiestyöryhmä. Tavoitteena on saada ohjelma valmiiksi vuoden 2005 toukokuun loppuun mennessä.

Hallitus on toteuttanut ja toteuttaa maahanmuuttopolitiikan kehittämistä koskevia toimenpiteitä jo ennen maahanmuuttopoliittisen ohjelman valmistumista. Eduskunnan käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä uudeksi ulkomaalaislaiksi tarkoituksena on toteuttaa ja edistää hyvää hallintoa ja oikeusturvaa ulkomaalaisasioissa. Lisäksi edistettäisiin hallittua maahanmuuttoa ja kansainvälisen suojelun antamista ihmisoikeuksia ja perusoikeuksia kunnioittaen. Erillisenä hankkeena on tarkoitus käynnistää opiskelijoiden maahanmuuttoa koskeva lainsäädäntöuudistus.

Alueiden kehittäminen

*VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp
Tulevaisuusvaliokunta*

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

24) Aluekehityksen tulevaisuuspolitiikan peruslähtökohtana tulee olla koko maan pitäminen asuttuna ja toiminnallisten järjestelmien piirissä. Omaehtoisen kehittämisen mahdollisuudet on turvattava koko maassa. Tämän pohjalta aluekehityksen tulevaisuutta tulee tarkastella toiminnallisesti ja määritellä hallinnolliset ratkaisut toiminnallisten tarpeiden pohjalta.

Vuoden 2003 alusta tuli voimaan uusi alueiden kehittämislaki (602/2002), jossa lähtökohtina ovat mm. koko maan asuttuna pitäminen, alueiden kehittyneisyyserojen tasaaminen ja alueiden roolin vahvistaminen omaa aluettaan koskevassa kehittämistyössä. Lain tavoitteita toteutettaessa otetaan huomioon alueiden erilaiset väestö-, elinkeino- ja aluerakenteen kehittämismahdollisuudet ja tarpeet.

Aluekehittämisessä on viime vuosina yhä selvemmin otettu lähtökohdaksi toiminnalliset alueet. Vuonna 2001 aloitetussa aluekeskusten kehittämissuunnitelmassa ohjelmaan mukaan otetut alueet määriteltiin mm. työssäkäynnin, kuntien yhteistyön ja palvelujen haun avulla. Seutukuntajaon tarkistuksessa pyrittiin myös samoja kriteereitä käyttäen uudistamaan jakoa entistä enemmän toiminnalliseksi. Seutukuntajakoa uudistetaan kahdessa vaiheessa siten, että osa muutoksista tuli voimaan vuoden 2004 alusta ja enemmän selvittelyä vaativat muutokset vuoden 2005 alusta. Mahdollisia hallinnollisia ratkaisuja tarkastellaan jatkossa entistä selkeämmin toiminnallisten tarpeiden pohjalta.

Alueiden kehittäminen

*VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp
Tulevaisuusvaliokunta*

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

25) Osaamispolitiikan alueellista ulottuvuutta tulee vahvistaa koko maassa. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen alueellista vaikuttavuutta on vahvistettava. Teknologia-politiikassa on pidettävä huolta siitä, että alueellisia innovaatiojärjestelmiä vahvistetaan uusilla rahoitusmuodoilla ja alueellista neuvontaa lisäämällä, jotta kotimainen ja kansainvälinen osaaminen välittyy yrityksille ja palvelutuottajille koko maassa.

Aluekehitystehtävien huomioon ottaminen uudessa ammattikorkeakoululaissa, yliopistokeskusten perustaminen ja korkeakoulujen aluekehittämissuunnitelmien mukaisten hankkeiden toteuttaminen ovat vahvistaneet yliopistojen ja korkeakoulujen alueellista vaikuttavuutta. Osaamiskeskusohjelmaa laajennettiin vuoden 2003 alusta siten, että ohjelmassa on nyt mukana 22 osaamiskeskusta ja 45 osaamisalaa. Alueiden teknologia-asiantuntemusta on vahvistettu Tekesin teknologia-asiantuntijoiden määrää TE -keskuksissa lisäämällä. Lisäksi

syksyllä 2003 käynnistettiin maaherra Eino Siuruaisen johdolla selvitystyö, jolla pyritään lisäämään teknologiarahoituksen alueellista hyödyntämistä.

Alueiden kehittäminen

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

27) Tietoyhteiskunnan palvelut ja mahdollisuudet on saatava kaikkien ulottuville. Valtiolla ja kunnilla on tässä erityisvastuu. Valtion toimenpiteillä on varmistettava nopean yhteyden rakentaminen maan kaikkiin osiin sekä turvattava Internet-yhteyden hankkimismahdollisuus kaikkiin kotitalouksiin. Yhteydet oman maakunnan markkinoihin sekä Suomen ja maailmanmarkkinoihin ovat olennaisia elinkeinoelämän alueelliselle kehitymiselle.

Liikenne- ja viestintäministeriön asettama työryhmä teki joulukuussa ehdotuksen kansalliseksi laajakaistastrategiaksi. Siinä esitetään toimenpiteet, joiden avulla voitaisiin hallitusohjelman mukaisesti tarjota nopeat, alueellisesti kattavat ja käyttäjilleen kohtuuhintaiset tietoliikenneyhteydet kaikkien kansalaisten saataville vuoden 2005 loppuun mennessä. Strategia sisältää erityistoimenpiteitä alueiden kehittämiseksi.

Alueiden kehittäminen

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

28) Tietoyhteiskunnan välineiden kehittämistä työkokonaisuuksien siirtämiseksi osaaviin ja edullisiin paikkoihin on edistettävä. Seutukuntiin tulee synnyttää tietoyhteiskunnan kuluttajapalveluja ja yrityshautomotoimintaa kehittävät ja ylläpitävät tietotutvat, työpajat tai vastaavat toimintayksiköt. Rahoitus ja kansainvälisen tason toiminnallisuus varmistetaan kuntien, valtion ja yritysten yhteishankkeina.

Hallituksella on menossa monia ohjelmia ja hankkeita, joilla tuetaan lausumassa todettuja tavoitteita. Hallitusohjelmaan sisältyy poikkihallinnollisena politiikkaohjelmiana tietoyhteiskuntaohjelma, jonka keskeisenä tavoitteena on turvata tietotekniikan käyttömahdollisuudet ja -valmiudet eri puolilla maata. Ohjelmaa varten on asetettu tietoyhteiskuntaneuvosto ja ministerityöryhmä, joita molempia johtaa pääministeri.

Hallitus jatkaa edellisen hallituksen käynnistämää valtion toimintojen alueellistamista. Tavoitteena on, että vuoteen 2015 mennessä sijoitetaan 4000 – 8000 valtion työpaikkaa pääkaupunkiseudun ulkopuolelle aluekeskuksiin. Valtioneuvoston kanslia on asettanut viisi ryhmää selvittämään, miten hallinnon tukitoimintoja voidaan koota ja alueellistaa nykyistä enemmän.

Aluekeskusohjelmalla tähdätään eri kokoisista kaupunkiseuduista muodostuvan aluekeskusverkoston vahvistamiseen. Osaamiskeskusohjelmalla tuetaan kansainvälisesti kilpailukyisten huippuosaamisalojen kehittämistä alueiden omiin vahvuuksiin perustuen. Sekä aluekeskus- että osaamiskeskusohjelmissa toteutetaan useita ammattikorkeakoulujen, yliopistojen, paikallisen elinkeinoelämän ja seudullisten kehittämisorganisaatioiden yhteisiä kehittämishankkeita, jotka tähtäävät yritystoiminnan vahvistamiseen ja kehittämiseen.

Kauppa- ja teollisuusministeriön seudulliset yrityspalvelut -projektin tavoitteena on perustaa noin viidellekymmenelle seudulle yrityspalvelupiste vahvistamaan alueellista yritystoimin-

taa. Seudulliset yrityspalvelupisteet tarjoavat runsaasti tietoja valtion, kuntien ja muiden julkisten toimijoiden palveluihin myös verkkojen kautta ja palvelut suunnataan erityisesti alueille ja pienille yrityksille tavoitteena edistää yritysten perustamista ja niiden kehittämistä.

Tietoyhteiskuntaohjelmaan sisältyy kymmeniä mm. sähköiseen liiketoimintaan liittyviä hankkeita. Sähköiseen asiointiin liittyy mm. julkiset palvelut verkkoon eli JUPA-hanke. Sen tavoitteena on saada aikaan verkkopalveluita uudistamalla niihin liittyviä työkokonaisuuksia ja käyttämällä tietotekniikkaa ja olemassa olevia tietovarantoja nykyistä enemmän hyödyksi. Työn yhteydessä selviää, mitä työkokonaisuuksia tai sen vaiheita voidaan tehdä paikkariippumattomasti.

Mm. näillä ja erällä muillakin menossa olevilla ohjelmilla ja hankkeilla hallitus tukee lausumassa esitettyjen tavoitteiden toteuttamista ja tuloksia on tulossa jo tämän hallituskauden aikana.

Alueiden kehittäminen

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

30) Hallituksen tulee yksinkertaistaa alueiden kehittämistoimien ja –prosessien kokonaisuutta ja selkiyttää sitä koskevaa kansallista ja alueellista päätöksentekoa. Hallituksen tulee EU-politiikassaan toimia selkeästi vuoden 2006 jälkeisen aluetuen jatkamiseksi sekä unionin politiikan selkiyttämiseksi. EU:n aluetukien alueellisiin rajauksiin valiokunta ei esitä muutoksia. Hallituksen tulee varautua omien kansallisten toimien vahvistamiseen.

Vuoden 2003 alussa voimaan tullut uusi alueiden kehittämislaki selkiytti ja yksinkertaisti osaltaan alueiden kehittämistoimia. Lain mukaan maakuntien liiton laatimaan maakuntaohjelmaan kootaan kaikki maakunnassa toteutettavat ohjelmat. Kaikissa maakunnissa maakuntaohjelmat on hyväksytty viimeistään kesällä 2003. Niistä johdetut toteuttamissuunnitelmat valmistuivat vuoden 2003 lokakuun loppuun mennessä. Toteuttamissuunnitelmissa esitetään maakunnan kehittämisen kannalta keskeiset hankkeet ja muut toimenpiteet sekä arvion niiden rahoittamiseksi. Maakuntaohjelmien toteuttamissuunnitelmien yhteenvedo on toimitettu ministeriöiden käyttöön vuoden 2004 talousarvion toteuttamista ja vuoden 2005 talousarvion valmistelua varten. Näin on tarkoitus vahvistaa kansallisten määrärahojen käyttöä alueiden kehittämiseen eri hallinnonaloilla. Lisäksi vuoden 2004 talousarviossa on lisätty maakunnan kehittämisrahaa 33,9 miljoonaan euroon. Määrärahaa on tarkoitus suunnata erityisesti alueellisiin osaamispanostuksiin.

Hallitus on toiminut aktiivisesti Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan uudistamisessa. Suomi on korostanut alueellisen kilpailukyvyyn lisäämistä, pohjoisten, erittäin harvaanasuttujen alueiden aseman turvaamista liittymissopimuksen sisältämää ratkaisua kunnioittaen. Keskeisenä tavoitteena on aluetukien jatkaminen tavoite 1-alueilla sekä alue- ja rakennepolitiikan hallinnon yksinkertaistaminen ja selkeyttäminen. Tarkoitus on, että komissio antaisi esitykset uusiksi rakennerahastoasetuksiksi vuoden 2004 aikana niin, että ne voitaisiin lopullisesti hyväksyä vuonna 2005.

Alueiden kehittäminen

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

31) EU:n aluetukiin perustuvan aluekehittämisen lisäksi tarvitaan kansallisia toimia alueellisten erojen vähentämiseksi ja tasapainoisen aluekehityksen turvaamiseksi. Tältäkin osin olennainen tehtävä on alueellisten noidankehien murtaminen, mitä varten tulee käyttää myös räätälöityjä välineitä ja menetelmiä.

Alueiden kehittämisestä annetussa laissa on mainittu neljä erityisohjelmaa, joiden avulla on mahdollista räätälöidä toimenpiteitä alueellisten tarpeiden mukaan. Näitä erityisohjelmia ovat aluekeskusohjelma, maaseutupoliittinen kokonaisohjelma, osaamiskeskusohjelma ja saaristo-ohjelma. Kaikkien näiden ohjelmien toteuttaminen on käynnissä. Valtioneuvosto päätti marraskuussa 2003 aluekeskusohjelman jatkamisesta vuosina 2004 – 2006. Nykyisten erityisohjelmien voimassaolo päättyy vuoden 2006 lopussa.

Valtioneuvosto on valmistellut alueiden kehittämislain mukaiset valtakunnalliset alueellisen kehittämisen tavoitteet. Näissä tavoitteissa alueelliset erityistoimet on suunnattu työllisyyden, tuotannon ja väestömuutosten kannalta poikkeuksellisen ongelmallisille alueille, joita on erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomessa. Itä-Suomen maakunnat ovat omaehtoisesti perustaneet alueen tulevaisuuskysymyksiä käsittelevän hankkeen. Tämän työn tuloksia tarkastellaan selvityksen valmistuttua. Kainuun maakunnan kehittämiseksi on käynnistetty hallintokokeilu. Itä-Lapin kehittämisen erityistoimet perustuvat asiaa pohituneen työryhmän esityksiin. Hallitus on päättänyt ryhtyä aktiivisiin toimiin eräiden äkillisestä rakennemuutoksesta kärsivien alueiden ongelmien hoitamiseksi.

Alueiden kehittäminen

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

32) Koko maan kehityksen kannalta on viisasta edistää pääkaupunkiseudun kilpailukykyä eurooppalaisessa ja globaalissa perspektiivissä erityisesti osaamisen ja infrastruktuurin suhteen. Tämä, samoin kuin julkisten palvelujen tason turvaaminen, edellyttää nykyistä merkittävästi tehokkaampaa pääkaupunkiseudun yhteistyötä ja myös valtion toimia.

Sisäasiainministeriö on valmistellut alueiden kehittämislain mukaisia valtakunnallisia alueiden kehittämisen tavoitteita, joista on tarkoitus päättää valtioneuvostossa tammikuussa 2004. Päätösesityksen mukaan Helsingin seudun asema ainoana laaja-alaisena kansainvälisenä keskuksena Suomessa otetaan huomioon aluekehittämisen toimenpiteitä suunniteltaessa. Helsingin seudun kansainvälistä kilpailukykyä vahvistetaan laajentamalla ja tehostamalla seudullista yhteistyötä erityisesti kaavoitus-, maa-, asunto-, liikenne-, elinkeino- sekä tutkimus-, koulutus- ja kulttuuripolitiikassa. Helsingin seudun kaavoitus-, maa- ja asuntopolitiikan tehostamiseksi laaditaan yhteistoimintamalli, jota voidaan tarpeen mukaan käyttää myös muissa kasvukeskuksissa. Helsingin metropolialueen korkeakoulujen yhteistyötä tiivistetään kansainvälisesti merkittävien korkeakouluyksiköiden muodostamiseksi.

Hallitus vahvistaa seudullista yhteistyötä sekä tiivistää valtion ja kuntien yhteistyötä Helsingin seudun yhteistyön kehittämishankkeella ja Helsingin seudun neuvottelukunnan avulla. Selvityshenkilö Jussi-Pekka Alanen valmistelee 29.2.2004 mennessä kehittämis ehdotuksen seudulla yhteisesti hoidettavista tehtävistä ja niiden hoitamisen organisoinnista seudulla,

seudun kuntien välisen sekä valtion kanssa tehtävän yhteistyön tiivistämisestä erityisesti kansallisesti merkittävien kehittämishankkeiden suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä muista valtion toimenpiteistä seudun kehittämiseksi.

Alueiden kehittäminen

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

33) Valtakunnan osakeskusten osaamis pohjaa tulee edelleen vahvistaa ja monipuolistaa sekä saada se palvelemaan nykyistä tehokkaammin alueellisia ja kansallisia verkostoja. Näiden keskusten liikenneyhteyksiä tulee parantaa osana sekä kansallisia että kansainvälisiä verkostoja.

Sisäasiainministeriö on valmistellut alueiden kehittämislain mukaisia valtakunnallisia alueiden kehittämisen tavoitteita, joista on tarkoitus päättää valtioneuvostossa tammikuussa 2004. Päätösesityksen mukaan aluekeskus- ja osaamiskeskusohjelmien pohjalta valmistellaan erityinen suurten kaupunkiseutujen politiikkakokonaisuus, jolla vahvistetaan niiden kansainvälistä kilpailukykyä. Erityisesti panostetaan suurten kaupunkiseutujen erikoisosaamisen vahvistamiseen ja kansainvälisten yhteyksien luontiin. Oulun kaupunkiseudun osaamisperustan vahvistaminen edistää koko Pohjois-Suomen kehitystä. Oulun seudun osaamista hyödynnetään Pohjois-Suomen kehittämisessä erityisesti multipolis-verkoston avulla, jonka toiminnan vaikuttavuutta on tarkoitus edelleen kasvattaa. Myös muita valtakunnan osakeskuksia vahvistetaan.

Alueiden kehittäminen

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

34) Muiden kaupunkiseutukuntien mahdollisuuksia rakentaa yhteistyösuhteita ja verkostoja keskenään ja suurempiin keskuksiin tulee lisätä. Tämä edellyttää saavutettavuuden parantamista sekä liikenneyhteyksiä että osaamis- ja tietoverkkoja kehittämällä. Niiden tarjoamat mahdollisuudet korkean elämänlaadun työ- ja asuinpaikkoina sekä matkailun solmukohtina tulee hyödyntää.

Sisäasiainministeriö on valmistellut alueiden kehittämislain mukaisia valtakunnallisia alueiden kehittämisen tavoitteita, joista on tarkoitus päättää valtioneuvostossa tammikuussa 2004. Päätösesityksen mukaan aluekeskusohjelman toteutusta ja sen arviointia eriytetään jatkossa tunnistamaan aiempaa selkeämmin erikokoisten aluekeskusten merkitys koko aluekeskusverkoston kehittymiselle. Toiminnan tehostamiseksi aluekeskus- ja kaupunkipolitiikka eriytetään käsittelemään suurten, monipuolisten yliopistokaupunkiseutujen, teollisten keskusten ja muiden keskisuurten ja pienten kaupunkiseutujen erityisongelmia ja kehittämismahdollisuuksia. Aluekeskusohjelmaa jatketaan meneillään olevan ohjelmakauden ajan eli vuoden 2006 loppuun asti ohjelmassa nyt olevilla alueilla. Valtion voimavaroja ja muita julkisia kehittämispänsäntöjä suunnataan näille alueille ottaen huomioon syksyllä 2003 valmistunut ohjelman väliarviointi. Ohjelman toteutusta koskevan vuosina 2004 – 2006 tehtävän arvioinnin pohjalta päätetään hyvissä ajoin ennen ohjelmakauden loppua aluekeskusten kehittämistoimenpiteiden jatkosta.

Alueiden kehittäminen

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

35) Maaseudulla tulee vahvistaa alkutuotannon toimintaedellytyksiä siten, että kotimainen elintarviketuotanto on korkeatasoista. Maaseutua kehitetään ekologisesti kestävänsä toiminnan ja hyvän asumisen ympäristönä, jossa suuntaudutaan monipuolisesti pien- ja perheyrittäjätoimintaan. Alemman tason tieverkon tehokkaampi ylläpito parantaa saavutettavuutta sekä maaseudun asumis- ja työmahdollisuuksia. Metsä- ja kalatalouden sekä korkeatasoisen, kestävänsä luonto- ja elämysmatkailun kehittäminen tarjoaa työpaikkoja myös harvaanasutulla maaseudulla. Elinkeinopoliittisesti merkittäviä tuloksia saadaan aikaan, kun niin kansallisin kuin Itämeren alueen valtioiden sopimuksin toteutetaan toimet, joiden tuloksena lohi palaa usein useisiin Itämeren alueen jokiin. Näillä alueilla kokeillaan vero- ja muita tarvittavia etuuksia lääkärien, opettajien ja muiden korkean osaamisen omaavien henkilöiden saamiseksi työtehtäviin.

Maaseudun kehittämisen räätälöityjä toimenpiteitä valmistellaan osana maaseutupoliittista kokonaisuohjelmaa. Meneillään oleva sosiaalimaksukokeilu kohdistuu Lapissa ja saaristo-alueilla nimenomaan maaseudulle. Alkutuotannon osalta EU:n kanssa sovitut maatalouden kansallisten tukien ratkaisu mahdollistaa toimintaedellytysten vahvistamisen. Pien- ja perheyrittäjätoiminnan kehittämiseen panostetaan yrittäjyysohjelmassa.

Aluehallinnon rakenteet

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

36) Kansanvallan periaatteita tulee vahvistaa alueiden kehittämisessä samalla kun selkiytetään johtamisvastuita. Tarvitaan alueen sisäistä kehitystyötä edistävää "oppivien alueiden" toimintakulttuuria. Hallituksen tulee valmistella nykyistä tehokkaampi ja kansainvaltaisempi päätöksentekojärjestelmä valmistauduttaessa alueiden kehittämiseen vuoden 2006 jälkeisessä haasteellisessa tilanteessa.

Sisäasiainministeriö on asettanut, asian oltua hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmän käsiteltävänä, kesäkuussa 2003 hankkeen valmistelemaan hallitusohjelman mukaisia toimenpiteitä aluehallinnon vahvistamiseksi. Tehtävänä on selkeyttää päätöksentekoa sekä lisätä kansanvaltaa aluekehitysrahoituksesta päätettäessä. Hanke on kaksivaiheinen. Ensimmäisessä vaiheessa selvityshenkilö valmistelee kehittämissuositukset 29.2.2004 mennessä ja toisessa vaiheessa sisäasiainministeriö valmistelee kehittämissuositusten edellyttämät yksityiskohtaiset toimenpiteet. Hankkeeseen liittyvät lainsäädäntöesitykset on tarkoitettu antaa eduskunnalle syyskuussa 2004. Hanke on organisoitu siten, että selvityshenkilönä on rehtori, professori Esko Riepula pysyvinä asiantuntijoinaan professori Jaakko Nousiainen ja rehtori, professori Perttu Vartiainen.

Aluehallinnon rakenteet

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

37) Aluekehittämisen rakenteita ja hallintoa tulee selkiyttää ja tehostaa. Julkisen puolen toimijoita on paljon, ne koordinoivat ja toteuttavat monia hankkeita ja päätöksien-

teko on monimutkaista ja byrokraattista. Tämä vie voimavaroja ja vähentää alueiden kehittämisen tehokkuutta ja tuloksellisuutta. Aluekehittämisen toimijoista autonomisia yksiköitä ovat kunnat ja valtio. Muut toimijat saavat mandaattinsa näiltä. Kunnalliseen demokratiaan perustuvien toimijoiden suunnittelu- ja päätöksentekoprosessit eivät useinkaan muodosta toimivaa kokonaisuutta, mikä on selvä heikkous erityisesti vuoden 2006 jälkeisessä tilanteessa.

Sisäasiainministeriö on asettanut, asian oltua hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmän käsiteltävänä, kesäkuussa 2003 hankkeen valmistelemaan hallitusohjelman mukaisia toimenpiteitä aluehallinnon vahvistamiseksi. Tehtävänä on selkeyttää päätöksentekoa sekä lisätä kansanvaltaa aluekehitysrahoituksesta päätettäessä. Hanke on kaksivaiheinen. Ensimmäisessä vaiheessa selvityshenkilö valmistelee kehittämis ehdotukset 29.2.2004 mennessä ja toisessa vaiheessa sisäasiainministeriö valmistelee kehittämis ehdotusten edellyttämät yksityiskohtaiset toimenpiteet. Hankkeeseen liittyvät lainsäädäntöesitykset on tarkoitus antaa eduskunnalle syyskuussa 2004. Hanke on organisoitu siten, että selvityshenkilönä on rehtori, professori Esko Rieppula pysyvinä asiantuntijoinaan professori Jaakko Nousiainen ja rehtori, professori Perttu Vartiainen.

Aluehallinnon rakenteet

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

38) Rakenteita ja hallintoa tulee kehittää kolmella tasolla mietinnössä esitettyihin aluekehityksen haasteisiin vastaamiseksi. Kuntien tehtävien menestyksellinen hoitaminen edellyttää uudenlaista seudullista yhteistyötä, mikä voidaan saavuttaa mm. kuntien tiettyjen toimintojen yhteensulautumisen kautta. Tehokas alueellinen kehitystoiminta edellyttää nykyistä toimivampia aluekokonaisuuksia, joissa keskeisellä toimijalla on nykyistä vahvempi alueen ihmisiltä vaaleissa saatu demokraattinen mandaatti. Keskushallinnon tasolla on vahvistettava valtioneuvoston yhtenäistä aluekehittämisen otetta ministeriöiden ristikkäisten intressien asemesta.

Sisäasiainministeriön käynnistämässä seutukuntien tukihankkeessa on kahdeksalla kokeiluseudulla kehitetty kullekin sopivia yhteistoiminnan muotoja. Nivala-Haapajärven seutukunnan aloitteesta on myös valmisteltu ja eduskunnassa hyväksytty laki seutuvalluustokokeilusta, joka mahdollistaa vaaleilla valitun seudullisen toimielimen perustamisen. Mahdollisuuden käyttöönoton valmistelu on seudulla käynnissä.

Laki Kainuun hallintokokeilusta (343/2003) hyväksyttiin eduskunnassa 17. 2.2003 ja vahvistettiin 9.5.2003. Laki on voimassa 1.6.2003– 31.12.2012. Kokeilujakson aikana maakunta huolehtii pääosasta nykyisin kuntien vastuulla olevista sosiaali- ja terveydenhuollon sekä opetustoimen tehtävistä. Maakunta vastaa myös maakunnan yleisestä elinkeinopolitiikasta sekä maakunnan suunnittelusta ja maakunnan alueen kehittämisestä. Kainuun hallintokokeilussa valitaan vuoden 2004 lokakuussa suorilla vaaleilla maakuntavaltuusto. Sen toimikausi alkaa vuoden 2005 alusta.

Kustannustason muutosten huomioon ottaminen valtionosuuksissa

HE 74/2002 vp

Sosiaali- ja terveystoimi

Eduskunta edellytti 11.6.2002 että hallitus selvittää mahdollisuudet muuttaa kuntien valtionosuuslain (1147/1996) 3 §:n 2 kohtaa siten, että mahdollisuus kustannustason arvioitujen muutosten huomioon ottamisesta valtionosuuksissa vähemmästä kuin täydestä määrästä poistetaan.

Selvityksen mukaan täysimääräinen kustannusten jaon huomioon ottaminen olisi merkinnyt vuonna 2004 valtionosuuksien kasvua 36 milj. eurolla. Hallituksen ohjelmaan ei sisälly asiaa koskevaa erillistä kannanottoa.

Kunnallinen eläkejärjestelmä

HE 94/2002 vp, 197/2002 vp — EV 270/2002 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 7.2.2003, että työkyvyttömyyseläkeoikeuden harkinnassa myös alle 60-vuotiaiden kohdalla on otettava huomioon julkisen hallinnon erityisluonteesta

johtuvat tietyille tehtäville asetettavat erityiset vaatimukset, jotka liittyvät yleiseen turvallisuuteen taikka työn vastuullisuuteen yleisen edun kannalta.

2. Eduskunta edellytti lisäksi, että hallitus selvittää, miten kunnallisen eläkejärjestelmän eläkeikää koskevissa järjestelyissä otetaan huomioon, että tietyillä ammattialoilla tehtävien erityispiirteet edellyttävät suorituskyvyn täysimääräistä säilymistä.

3. Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää miten sairauspäivärahan enimmäiskesto ja työkyvyttömyyseläkkeen myöntämisedellytyksiä koskevia säännöksiä tulisi muuttaa, jotta väliinpuotoajaongelmilta välttyttäisiin.

Valtioneuvosto päätti 12.6.2003 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Kunnalliseen eläkelakiin hyväksytty 60 vuotta täyttäneitä koskeva erityinen työkyvyttömyysmääritelmä tuli korvaamaan poistuvaa yksilöllistä varhaiseläkettä. Nuorempiin työntekijöihin sovelletaan työkyvyttömyysmääritelmää, joka kunnallisessa eläkejärjestelmässä on niin sanottu ammatillinen määritelmä. Arvioitaessa henkilön kykenemättömyyttä työhönsä, otetaan tällöin huomioon sen ammatin vaatimukset, jossa henkilö eläkettä hakiessaan toimii.

Sisäasiainministeriössä on valmisteilla kunnallista eläkejärjestelmää koskeva uudistus, jonka on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2005. Uudistuksessa luovuttaisiin varsinaisesta vanhuuseläkeiästä kokonaan, eläkkeelle voisi siirtyä haluamassaan iässä 62 ja 68 ikävuoden välillä. Ennen 63 vuoden ikää eläke myönnettäisiin kuitenkin varhennettuna vanhuuseläkkeenä. Vuoden 2004 alusta lukien kunnalliselle eläkelaitokselle on säädetty velvollisuus järjestää ammatillista kuntoutusta henkilöille, joilla voidaan todeta olevan sairaudesta, viasta tai vammasta johtuva uhka tulla työkyvyttömäksi. Kuntoutuksen avulla pyritään siihen, että työelämässä voivat jatkaa myös ne henkilöt, joiden työkyky ei muutoin enää riitä julkishallinnon ammattien vaativuuteen kuten esimerkiksi palo- ja pelastusalalla sekä terveydenhoitoalalla.

Sosiaali- ja terveysministeriö selvittää osana VETO –projektia työkyvyttömyyseläkkeiden ja sairauspäivärahojen kehitystä ja kehitykseen johtavia syitä. Ministeriön työryhmä selvittää myös mahdollisuudet osapäivärahaan. Lainvalmistelu sairausvakuutuslainsäädännön sekä työeläkelainsäädännön selkiyttämiseksi on myös meneillään. Näiden selvitysten jälkeen arvioidaan mahdolliset muuto tarpeet.

Valtion palvelut, sähköinen henkilökortti

HE 236/2002 vp — EV 294/2002 vp
Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 17.2.2003 hallituksen ryhtyvän lisäksi sellaisiin toimenpiteisiin, että myös valtion eri yksiköiden palvelut ovat laajasti kansalaisten käytettävissä sähköisen henkilökortin avulla.

Valtioneuvosto päätti 10.4.2003 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Pääministeri Matti Vanhasen hallitusohjelmaan liittyy mm. tietoyhteiskunta- ja kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelma. Kansalaisvaikuttamisen ohjelmaan sisältyy suunnitelmat sähköiseen äänestämiseen ja varmenteiden hyödyntäminen muussakin kansalaisvaikuttamisessa. Tietoyhteiskuntaohjelmassa on laadittu kattava sähköisen asiain kehittämishjelma, jossa voidaan hyödyntää sähköistä henkilökorttia turvallisessa verkkoasioinnissa. Valtiovarainministeriön 29.9.2003 antamassa ohjeessa, joka koskee tunnistamista valtionhallinnossa, suositellaan käytettäväksi asiakkaan vahvimpana tunnistustapana laatuvarmenteita ja julkisen avaimen tekniikkaan perustuvaa tunnistamista, jollainen mm. kansalaisvarmenne on.

Sähköisellä henkilökortilla oleva turvallinen sähköinen henkilöllisyys voi olla myös muullakin alustalla. Kansalaisvarmenteen käyttöönottoa OP-ryhmän pankkikortille on valmisteltu yhteisessä projektissa. Käyttöönotto tapahtui 1.10.2003 Hämeenlinnan seudulla ja valtakunnallinen käyttöönotto alkaa keväällä 2004. Vastaavanlaiset yhteistyöprojektit ovat käynnissä muiden pankkiryhmittymien kanssa.

Kansalaisvarmenteen käyttöönottoa teleoperaattoreiden kanssa on valmisteltu yhteisessä projektissa. Väestörekisterikeskuksella on yhteistyösopimukset kahden teleoperaattorin kanssa. Käyttöönotot tapahtuvat vuoden 2004 aikana. Yhteistyöprojekteissa on tarkoitus sovitaa valtion kansalaisvarmenne ja operaattoreiden matkapuhelinasiakkaan SIM-kortilla olevat sähköiset tunnisteet ja allekirjoitustoiminteet yhtenäiseksi palveluksi.

Vuoden 2003 alussa aloitti työnsä nk. HST-ryhmä, jossa ovat edustettuna useiden pankkien ja operaattoreiden edustajat sekä Väestörekisterikeskus. HST-ryhmän tavoitteena on mm. kansalaisvarmenteen käytön leviäminen ja saada luotua ainakin 1000 kansalaisvarmenteella käytettävää palvelua viiden vuoden kuluessa.

Puolustusministeriö

Puolustusvoimien henkilöstön asema Varusmieskoulutuksen menettävät varuskunnat

*Selonteko 1/1997 vp
Ulkoasiainvaliokunta*

Hyväksyessään 30.5.1997 selonteon eduskunta edellytti, että puolustusvoimien henkilöstöä koskevat muutokset tehdään hallituksen selonteossa esitetyn mukaisesti luonnollista poistumaa hyväksi käyttäen ja irtisanomisia välttäen. Päätökset siitä, mitä toimintoja varusmieskoulutuksen menettäviin varuskuntiin jää ja millaisiin korvaaviin toimenpiteisiin ryhdytään, on tehtävä viipymättä. Samalla selvitetään, miten yhteistyötä jatketaan puolustusvoimien ja sen eri yhteistyötahojen kesken.

Puolustusministeriö on 20.2.2002 perustanut työryhmän, jonka tarkoituksena on ohjata ja koordinoita valtioneuvoston selonteon mukaisten organisaatiomuutosten toimeenpanoa. Lisäksi puolustusministeriö on perustanut paikallisia työryhmiä, joiden tehtävänä on minimoida muutoksista puolustusvoimien henkilöstölle aiheutuvia haittavaikutuksia.

Organisaatiomuutokset vuosina 2002 ja 2003 koskivat yhteensä lähes 700 henkilöä. Rakennemuutoksen seurauksena irtisanottuja on 46, joista suurin osa on työllistynyt valtionhallintoon. Henkilöstön kouluttautumista ja sijoittumista puolustusvoimien ulkopuolelle on tuettu monin järjestelyin. Keskushallinnon ja paikalliset, useita eri yhteistyötahoja edustavat työryhmät ovat jatkaneet toimintaansa vuoden 2003 aikana. Henkilöstön uudelleensijoittamis- ja työllistämistoimenpiteissä on onnistuttu hyvin, ja työttömäksi on jäänyt vain muutamia henkilöitä, joiden osalta tukitoimenpiteitä jatketaan. Käytöstä vapautuneiden kasarmialueiden osalta on käynnissä selvityksiä. Puolustusministeriö on esittänyt alueellistamisen koordinaatioryhmälle, että menetyksiä kokeneet paikkakunnat voitaisiin erityisesti ottaa huomioon tarkasteltaessa valtionhallinnon toimintojen alueellistamisvaihtoehtoja.

Puolustustarviketeollisuus

*HE 59/2000 ja 71/2000 vp
Valtiovarainvaliokunta*

3) Eduskunta edellytti 21.6.2000 momentin 27.10.16 kohdalla, että hallitus tulevissa talousarvioissa huolehtii kotimaisen puolustustarviketeollisuuden toimintaedellytyksistä ja työllisyydestä

Eduskunta edellytti vuoden 2001 kolmannen lisätalousarvion yhteydessä, että hallitus laatii pitkän tähtäyksen kehittämissuunnitelman ruuti- ja ammustarviketuotannon turvaamiseksi Suomessa. Osana eduskunnan hyväksymän lausuman toteuttamista on vuoden 2003 talousarvioon sisällytetty uutena puolustusmateriaalihankintojen tilausvaltuutena 201,6 miljoonan euron suuruinen tilausvaltuutus Suomen sotataloudellisen valmiuden kehittämiseksi (STALVA). Uuden tilausvaltuuden painopiste on raskaissa ampumatarvikkeissa, ja sen avulla pyritään nykyistä pitkäjänteisempään yhteistyöhön kotimaisen ampumatarviketeollisuuden kanssa. Vuoden 2001 lopulla asetettiin lisäksi työryhmä valmistelemaan raskaiden ampumatarvikkeiden tuotannon rakennejärjestelyjä STALVA-ohjelman puitteissa. Työryhmä esitti, että puolustushallinnon ja teollisuuden yhteistyönä perustetaan Patria Vammas -osakeyhtiöön osaamiskeskus, johon keskitetään raskaita ampumatarvikkeita koskevaa tietotaitoa ja vastuuta niiden toimittamisesta Suomessa.

Vuosien 2002 ja 2003 talousarvioihin on sisällytetty puolustusvoimille asetettu tulostavoite, jonka mukaan kotimaiselta teollisuudelta tehtävien, ensisijaisesti strategisen iskun ennalta ehkäisyn ja torjunnan joukoille suunnattujen, hankintojen johdosta vuoden 2003 loppuun

mennessä vähintään puolet puolustusmateriaalihankintoihin käytettävissä olevista määrärahoista kohdistuu kotimaahan ottaen huomioon vastakaupat ja elinjaksokustannukset. Vastaava tulostavoite on sisällytetty myös puolustusministerin ja puolustusvoimain komentajan välisiin tulossopimuksiin.

Puolustusministeriö on myös antanut vuonna 2002 kyseisen tulostavoitteen toteutumisen seurannasta puolustusvoimille ohjeet, jotka perustuvat vuonna 2001 puolustusmateriaalihankintojen kotimaisuuden seurantaan pohtineen työryhmän työhön.

Myös vuodelle 2004 on asetettu vastaava tulostavoite. Vuoden 2003 loppuun mennessä toteutuneen kotimaisuusasteen osalta laaditaan selvitys, joka tullaan antamaan tiedoksi eduskunnalle vuoden 2004 kuluessa.

Puolustusministeriö laati vuonna 2003 puolustushallinnon materiaalipoliittisen ohjelman, jonka osana on puolustushallinnon teollisuusstrategia, jonka keinovalikoimalla pidetään yllä kotimaisen teollisuuden osaamista kriittisten teknologioiden tuotanto- ja ylläpitokyvyn osalta. Kotimaisen puolustusmateriaaliteollisuuden tuotantoedellytykset turvataan riittävillä kotimaisilla tilauksilla ja tuotekehityshankkeilla. Puolustushallinnon hankeprosessia kehitetään siten, että teollisuus voi osallistua hankkeisiin jo niiden suunnitteluvaiheessa.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Puolustusvoimien päällystön koulutusuudistus

HE 18/2001 vp

Puolustusvaliokunta

Eduskunta edellytti 15.5.2001, että hallitus antaa puolustusvaliokunnalle selvityksen päällystön koulutusuudistuksen toteutumisesta ja erityisesti sen vaikutuksista pätevän henkilöstön saatavuuteen siinä vaiheessa, kun uudesta järjestelmästä on saatu riittävästi kokemuksia.

Puolustusvoimien päällystön koulutusuudistusta koskevat säännökset eli laki puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta (452/2001) ja valtioneuvoston asetukset maanpuolustuskorkeakoulusta annetun asetuksen muuttamisesta (612/2001) sekä maanpuolustusopistosta annetun asetuksen kumoamisesta (611/2001) tulivat voimaan 1.8.2001.

Koulutusuudistuksen yhteydessä opistoupseerien koulutus lopetettiin. Upseerien koulutuksessa siirryttiin yhtenäiseen akateemiseen koulutusohjelmaan. Uudistettu upseerin koulutusohjelma muodostuu upseerin perusopinnoista, sotatieteiden kandidaatin tutkinnosta (upseerin alempi korkeakoulututkinto) ja sotatieteiden maisterin tutkinnosta (upseerin ylempi korkeakoulututkinto). Jatkotutkinnot ovat yleisesikuntaupseerin ja sotatieteiden tohtorin tutkinnot.

Uusi upseerin koulutusohjelma käynnistyi syksyllä 2002 kokonaisuudessaan, kun ensimmäiset vuoden kestäväseen upseerin perusopinnoihin hyväksytyt opiskelijat aloittivat opintonsa 9. syyskuuta. Perusopinnoista aloittaneet valmistuivat heinäkuussa 2003. Valmistuneita oli 36, joista pääosa sijoittui maavoimien joukko-osastoihin. Vuonna 2001 opintonsa aloittaneet ensimmäiset sotatieteiden kandidaatit valmistuvat 29.1.2004 ja ensimmäiset sotatieteiden maisterit kesäkuussa 2005.

Korkeakoulukelpoisten hakijoiden määrä lähti kasvuun vuosina 2001 ja 2002. Vuonna 1998 korkeakoulukelpoisia hakijoita oli 563, vuonna 1999 455 ja vuonna 2000 384. Vuonna 2001, jolloin oli ensimmäistä kertaa mahdollisuus hakea uusiin koulutusohjelmiin, korkeakoulukelpoisia hakijoita oli 460. Vuonna 2002 korkeakoulukelpoisia hakijoita oli 590. Hakijoiden määrä kasvoi vuodesta 2001 noin 24 %, mikä onkin ollut uudistuksen eräs tavoite.

Korkeakoulukelpoisten hakijoiden määrä kasvoi edelleen vuonna 2003. Upseerikoulutusohjelmaan haki 721 korkeakoulukelpoista henkilöä. Heistä valittiin 327 henkilöä syksyllä 2003 käynnistyneisiin opintoihin. Vuonna 2003 hakeneista 572 henkilöä halusi ensisijaisesti sotatieteiden maisterin tutkintoon johtaviin opintoihin. Ensisijaisesti upseerin perusopintoihin haki 101 henkilöä.

Heinäkuussa 2003 upseerin perusopinnoista valmistuneet toimivat joukko-osastoissa kouluttajatehtävissä. Perusopinnoista valmistuneet lisäävät osaltaan kouluttajatehtävissä toimivan henkilökunnan määrää. Lisäksi puolustusvoimien henkilöstörakennetta on tarkoitus kehittää siten, että opintoupseerikoulutettujen reserviin siirtymisen myötä avautuvia tehtäviä siirretään asteittain muun koulutuksen saaneen henkilöstön hoidettavaksi. Näyttäisi siltä, että nykyisiä opistoupseerien tehtäviä tulevaisuudessa hoitaisivat sotatieteiden kandidaatit, erikoisupseerit, sotilasammattihenkilöt tai mahdollisesti siviilit. Henkilöstörakennetta muutetaan edellä mainitulla tavalla erityisesti eri kehittämishankkeiden toteuttamisen yhteydessä, jotta erityisammattitaitoa edellyttävän henkilökunnan saatavuus voitaisiin turvata. Henkilöstörakenteen muutosperusteita selvitetään puolustusvoimien henkilöstöstrategiaa uudistettaessa vuonna 2004.

Vaikka korkeakoulukelpoisten hakijoiden määrä on ollut noususuunnassa, on koulutus uudistuksen toteutumisen vaikutuksista tässä vaiheessa käytettävissä vain vähän kokemuksia, koska ensimmäiset sotatieteiden kandidaatit valmistuvat tammikuussa 2004 ja ensimmäiset sotatieteiden maisterit kesäkuussa 2005. Onnistuakseen pätevän työvoiman saannissa puolustusvoimien on kuitenkin oltava esimerkillinen työnantaja ja huolehdittava yleisestä työnantajakuvastaan, tehtävien houkuttelevuudesta, kannustavien palkkausjärjestelmien kehittämisestä, kannustavasta työilmapiiristä sekä henkilöstön asemasta ja osaamisen kehittämisestä. Puolustusministeriö seuraa edelleen tarkoin koulutus uudistuksen toteutumista.

Ruuti- ja ampumatarviketeollisuuden turvaaminen Suomessa

HE 177/2001 vp, HE 204/2001 vp

Valtiovarainvaliokunta

1) Momentti 27.10.16

Eduskunta edellytti 28.11.2001, että hallitus laatii pikaisesti pitkän tähtäyksen kehittämissuunnitelman ruuti- ja ammustarviketuotannon turvaamiseksi Suomessa.

Eduskunta edellytti vuoden 2001 kolmannen lisätalousarvion yhteydessä, että hallitus laatii pitkän tähtäyksen kehittämissuunnitelman ruuti- ja ammustarviketuotannon turvaamiseksi Suomessa. Osana eduskunnan hyväksymän lausuman toteuttamista on vuoden 2003 talousarvioon sisällytetty uutena puolustusmateriaalihankintojen tilausvaluutena 201,6 miljoonan euron suuruinen tilausvaluutus Suomen sotataloudellisen valmiuden kehittämiseksi (STALVA). Uuden tilausvaluuden painopiste on raskaissa ampumatarvikkeissa, ja sen avulla pyritään nykyistä pitkäjänteisempään yhteistyöhön kotimaisen ampumatarviketeollisuuden kanssa. Vuoden 2001 lopulla asetettiin lisäksi työryhmä valmistelemaan raskaiden ampumatarvikkeiden tuotannon rakennejärjestelyjä STALVA-ohjelman puitteissa. Työryhmä esitti, että puolustushallinnon ja teollisuuden yhteistyönä perustetaan Patria Vammas –osakeyhtiön osaamiskeskus, johon keskitetään raskaita ampumatarvikkeita koskevaa tietotaitoa ja vastuuta niiden toimittamisesta Suomessa.

Puolustusministeriö laati vuonna 2003 puolustushallinnon materiaalipoliittisen ohjelman, jonka osana on puolustushallinnon teollisuusstrategia, jonka keinovalikoimalla pidetään yllä kotimaisen teollisuuden osaamista kriittisten teknologioiden tuotanto- ja ylläpitokyvyn osalta. Ruuti- ja ammustuotannon osalta todetaan, että tuotanto sekä eri tuotantomenetelmien osaaminen säilytetään ja sitä ylläpidetään kotimaassa. Tätä varten perustetaan teollisuuden,

tutkimuslaitosten ja puolustushallinnon yhteisesti ylläpitämä osaamiskeskus, jolle keskittään materiaaliset resurssit ja tarvittava osaaminen sekä asetetaan laadulliset tavoitteet.

Puolustusministeriö teki 2003 päätöksen Haapajärvelle suunnitellun lataamon rakentamisesta ja lataamotoiminnassa tarvittavan laitteiston hankinnasta. Kokonaishanke mahdollistaa ammustuotannon eri tuotantomenetelmien säilymisen kotimaassa. Hankkeella ylläpidetään kotimaista ampumatarviketeollisuutta turvaamalla hankintaedellytykset kotimaiselle ammustuotannolle ja sen edelleen kehittämiseksi.

Ranskalainen Groupe SNPE ja sen tytäryhtiö SME sekä pohjoismaisen Nexplo-Industries Ab:n omistajat, suomalainen Patria ja ruotsalainen Saab ovat allekirjoittaneet sopimuksen ruuti- ja räjähdysainetoimintojensa yhdistämisestä uuteen EURENCO -nimiseen yritykseen. Tarkoituksena on luoda yksi maailman johtavista korkeaa teknologiaa ja tietotaitoa edustavista ruuti- ja räjähdysaineyhtiöistä, joka on turvallinen ja luotettava toimittaja niin eurooppalaisille kuin kansainvälisille ammusvalmistajille. EURENCON perustaminen on askel puolustusteollisuudessa tapahtuvassa yhdentymisprosessissa, jonka tavoitteena on saada aikaan yhä vahvempia ja tehokkaampia kokonaisuuksia. Tällä pyritään turvaamaan kyseisen teollisuuden elinkelpoisuus pitkällä tähtäimellä myös globaalissa kilpailussa.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko
Puolustusjärjestelmä
Varikkojärjestelmä, henkilökunnan asema
VNS 2/2001 vp
Puolustusvaliokunta

1) Eduskunta edellytti 19.12.2001, että vuoden 2004 selonteko valmistellaan parlamentaarisesti siten, että eduskunnan keskeiset valiokunnat kytketään mukaan jo valtioneuvostovaiheessa, jolloin soveltuvalla tavalla on hyödynnettävä myös kansalaisyhteiskunnan ja tutkimuslaitosten panosta kuulemalla niitä valmisteluprosessin aikana.

Valtioneuvoston kanslia valmistelee vastauksia.

2) Eduskunta edellytti, että rakennettaessa 2010-luvun puolustusjärjestelmää lähtökohtana pidetään koko maan puolustamista, alueellista puolustusta ja yleistä asevelvollisuutta.

Puolustusministeriö on laatinut vuoden 2001 selonteon perustella puolustushallinnon strategisen suunnitelman. Strategisen suunnitelman eräinä lähtökohtina ovat olleet eduskunnan toisen lausuman edellyttämät periaatteet. Tämän perusteella vuosina 2002 ja 2003 laaditut puolustusvoimien strateginen suunnitelma ja pitkän aikavälin suunnitelma (PTS) tarkistavat puolustusvoimien tavoitetilan ja kehittämissuunnitelman vuoden 2001 selonteon perusteiden mukaisesti ja luovat perusteet vuoden 2004 selonteon valmistelulle puolustusministeriön hallinnonalalla.

3) Eduskunta edellytti, että varikkojärjestelmän muutosta tarkastellaan varikkokohdittaisesti ja muutos toteutetaan siten, että henkilökunnalle tarjotaan lähinnä koulutusta vastaavaa työtä, ja että elinkaareltaan päättymässä oleva kalusto huolletaan siirtymäkauden ajan nykyisissä varikoissa.

Puolustusvoimien varikkojärjestelmän kehittäminen perustuu laajaan "Puolustusvoimien Materiaalilaitos 2005"-kehittämissuunnitelmaan, jossa varikkojärjestelmän muutostarvetta on tarkasteltu nimenomaan varikkokohtaisesti, kuten valiokuntakin edellytti. Henkilöstölle on

tarjottu työpaikka Materiaalilaitoksen muilta varikoilta tai muualta puolustusvoimista. Mikäli henkilö ei ole voinut siirtyä toiselle paikkakunnalle, on työvoimahallinnon nomaalien työllistämistoimien lisäksi ollut käytössä rakennemuutoksen toimeenpanoon liittyviä erityisiä tukitoimenpiteitä. Elinkaareltaan päättymässä olevan kaluston huoltoa tullaan jatkamaan muun muassa nykyisissä Oriveden asevarikon tiloissa, kun Puolustusvoimien Materiaalilaitos on tilannut varikon henkilöstön perustamalta yritykseltä kaluston huoltopalveluja. Varikon alue ja tilat on myyty Oriveden kaupungille.

Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen uudelleenjärjestelyjen seurannaisvaikutuksia on käsitelty edelleen vuoden 2003 aikana sekä keskushallinnon että paikallisissa työryhmissä. Tavoitteena on ollut puolustusvoimien henkilöstön ja kyseisten paikkakuntien kokemien haittavaikutusten minimoiminen. Henkilöstön työllistämistoimenpiteissä on onnistuttu hyvin. Vapautuvien tilojen ja alueiden osalta on käynnistetty ja osin toteutettu konkreettisia kehittämistoimenpiteitä.

Valtiovarainministeriö

Energiaveron kehittäminen

HE n:o 225/1996 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 13.12.1996, että hallitus seuraa uudistuksen ympäristö- ja työllisyysvaikutuksia, jatkaa energiaverotuksen kehittämistä edelleen ja pyrkii selvitysten avulla uudistuksiin, jotka lisäävät energiaverotuksen ympäristöohjaavuutta ja työllisyyden edistämistä.

Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää ennen vuoden 1998 budjettiesityksen valmistumista, onko tarkoituksenmukaista jatkaa maakaasun verohelpotusta ja luopua siitä asteittain.

Hallitus seuraa edelleen energiaveromuutosten ja tukien vaikutuksia ja erityisesti turpeen käyttöä energiatuotannossa. Kauppa- ja teollisuusministeriön selvitys valtion energiapolitiikan vaikutuksesta turveteollisuuteen 1990-luvulla valmistui vuoden 2000 huhtikuussa.

Kauppa- ja teollisuusministeriössä vuonna 1999 laadittu uusiutuvien energialähteiden edistämishjelma tarkistettiin vuoden 2002 aikana. Kansallisen ohjelman tavoitteena on lisätä uusiutuvilla energialähteillä tuotetun energian määrä puolitoistakertaiseksi vuoteen 2010 mennessä verrattuna vuonna 1995 tuotettuun. Ohjelman mukaan lisäys saadaan bioenergian, erityisesti metsäpolttoaineiden, käyttöä eri tavoin tukemalla.

Talousneuvoston asettama työryhmä selvitti ympäristö- ja energiaverotuksen tasoa, kohdentamista ja vaikutuksia. Selvityksessä otettiin huomioon, millaiset ovat ympäristöverotuksen kansainväliset kehityssuunnat, mikä on maamme ympäristöverotuksen taso suhteessa EU-maihin ja muihin keskeisiin kilpailijamaihin, millaisia velvoitteita kansainväliset sopimukset, erityisesti Kioto-sopimus Suomelle asettaa sekä mitä vaikutuksia ympäristöveroilla on ympäristöpäästöihin ja verorakenteen muutosten kautta kansalliseen kilpailukykyyn, taloudelliseen kasvuun sekä täystyöllisyyteen ja tulonjakoon. Selvitys valmistui 29.2.2000.

Vuoden 2003 alusta voimaan tulleilla energiaverolakien muutoksilla korotettiin polttoaineista ja sähköstä kannettavaa valmisteveroa noin 5,2 prosentilla. Puu- ja puupohjaisten polttoaineiden lisäksi sähköntuotannon tukia laajennettiin koskemaan muun muassa biokaasulla ja kierrätyspolttoaineella tuotettua sähköä. Samassa yhteydessä metsähakkeella tuotetulle sähkölle säädettiin korkeampi tuki kuin muilla puu- ja puuperäisillä polttoaineilla tuotetulle sähkölle. Turpeen tukea lämmitysvoimalaitoksissa jatkettiin ja lisäksi turpeen verotusta kevennettiin siten, että turpeesta suoritettaisiin veroa vain siltä osin kuin sen käyttö ylittää 25 000 megawattituntia vuodessa. Myös yhdistetyn tuotannon, jossa käytetään merkittävästi bioenergiaa ja turvetta, verotusta kevennettiin. Edellä mainittujen toimenpiteiden tarkoituksena on muun muassa toteuttaa kansallisen ilmastostrategian ja uusiutuvien energialähteiden edistämishjelman tavoitteita kasvihuonepäästöjen vähentämisestä, energian säästämisestä ja uusiutuvien energialähteiden edistämisestä. Lisäksi toimenpiteillä on haluttu ilmastostrategian mukaisesti säilyttää turpeen käyttö nykytasolla.

Hallitus seuraa edelleen energiaveromuutosten ja tukien vaikutuksia ja erityisesti turpeen käyttöä energiantuotannossa. Esimerkiksi turpeen käyttö oli vuonna 2002 88,5 petajoulea, kun se turpeen tähänastisena huippuvuonna 1996 oli 84,7 petajoulea.

Vuoden 1998 alussa voimaan tulleella lailla maakaasun verohelpotus on saatettu voimaan pysyvästi eikä sitä ole ympäristö- ja energiapoliittisista syistä katsottu tarpeelliseksi muuttaa myöhemminkään.

EU:n laajuinen päästökauppa alkaa vuoden 2005 alusta. Päästökaupalla vaikutetaan energiantuotannon ja teollisuuden hiilidioksidipäästöihin niin kuin myös osaltaan energiaverotuksella. Tämän uuden ohjauskeinon vaikutusten arviointia ja yhteensovittamista energiaverotukseen on jatkettu ja lisäksi niihin liittyviä lisäselvityshankkeita on käynnistetty vuoden 2003 aikana. Selvitykset valmistuvat keväällä 2004, jonka jälkeen niitä voidaan käyttää hyväksi laadittaessa vuoden 2004 loppuun mennessä valmistuvaa kansallista ilmastostrategiaa sekä muutoinkin arviotaessa mahdollisuuksia energiaverotuksen käyttämiseen vero-, energia- ja ympäristöpoliittisten tavoitteiden saavuttamisessa.

Edellä mainittujen toimenpiteiden tarkoituksena on muun muassa toteuttaa kansallisen ilmastostrategian ja uusiutuvien energialähteiden edistämishjelman tavoitteita kasvihuonepäästöjen vähentämisestä, energian säästämisestä ja uusiutuvien energialähteiden edistämisestä. Lisäksi toimenpiteillä on haluttu ilmastostrategian mukaisesti säilyttää turpeen käyttö nykytasolla. Samalla toimenpiteet ovat lisänneet kotimaisten polttoaineiden kilpailukykyä ja siten osaltaan myös edistäneet työllisyyttä. Myös lokakuussa 2003 hyväksytty energiaverodirektiivi, joka Suomen ajamien tavoitteiden mukaisesti mahdollistaa verotuksen käyttämisen eräänä keinona uusiutuvan energian käytön edistämiseen, toteuttaa näitä tavoitteita.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Tutkintojen tunnustaminen

HE 248/1996 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 22.4.1997, että hallitus seuraa lainmuutoksen vaikutuksia tutkintojen tunnustamisjärjestelmän toteuttamiseen ja tarvittaessa ryhtyy toimenpiteisiin epäkohtien korjaamiseksi.

Laki ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen tuottamasta virkakelpoisuudesta annetun lain muuttamisesta (418/1997) ja laki Euroopan talousalueen valtioiden kansalaisten koulutuksen ja ammatillisen harjoittelun tunnustamisesta annetun lain muuttamisesta (419/1997) tulivat voimaan 15.6.1997. Lakien muutoksella siirrettiin tutkintojen tunnustamis päätösten teko opetusministeriöltä opetushallitukselle.

Tutkintojen tunnustamisjärjestelmä on viime vuosina vakiintunut ja toimii käytännössä hyvin. Valtioneuvoston asettama ulkomaantutkintojen neuvottelukunta, jossa ovat edustettuina muun muassa opetusministeriö ja valtiovarainministeriö, antaa tarvittaessa lausuntoja opetushallitukselle tutkintojen tunnustamista koskevista hakemuksista. Käytännössä neuvottelukunta käsittelee kaikki periaatteellisesti merkittävät kysymykset.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Euroalueen laajennus ja EMU-selvitykset

VNS 4/1997 vp

Suuri valiokunta

Eduskunta on 18.6.1997 hyväksynyt selonteon johdosta suuren valiokunnan mietinnön mukaisen lausunnon. Eduskunta edellytti, että valtioneuvosto arvioi euroalueen kokoonpanoon liittyvien eri vaihtoehtojen vaikutukset Suomen kannalta siten, että arvio on käytettävissä ennen kuin eduskunta tekee yhtenäisvaluuttaan liittymistä koskevan ratkaisunsa. Valtioneuvoston ei tule myötävaikuttaa lähentymisperusteiden, var-

sinkaan velkakriteerin joustavaan tulkintaan ennen kuin tällainen selvitys on tehty ja eduskunta on ottanut siihen kantaa.

Lisäksi eduskunta edellytti lausunnossaan, että valtioneuvosto jatkaa EMU-asiantuntijatyöryhmän raportin päätösluvussa esitettyä eri vaihtoehtoihin liittyvää jatkoselvitystyötä siten, että tutkimusten tulokset ovat käytettävissä riittävän ajoissa ennen kuin eduskunta vuoden 1998 keväällä tekee päätöksen Suomen liittymisestä euroalueeseen tai siitä jättäytymisestä sekä antaa siihen mennessä suuren valiokunnan mietinnössä mainitut lisäselvitykset.

Euroalueen kokoonpanoon liittyvien vaikutusten arviointi on tapahtunut normaalin EU-asioiden valmistelu- ja seurantatyön yhteydessä. Nämä asiat ovat tulleet säännönmukaisesti esille suuressa valiokunnassa hallituksen ECOFIN- neuvostoa koskevan informoinnin yhteydessä. Erityisesti nämä kysymykset ovat tulleet esille talouspolitiikan suuntaviivojen, monenkeskisen seurannan sekä yksittäisten jäsenvaltioiden vakaus- ja lähentymisohjelmien tullessa neuvoston käsittelyyn.

Hallitus antoi marraskuussa eduskunnalle tiedoksi vakausohjelman tarkistuksen; ohjelma on jatkoa vuodesta 1995 lähtien vuosittain laadituille lähentymis- tai myöhemmin vakausohjelmille. ECOFIN –neuvosto käsitteli vakausohjelman tarkistusta tammikuussa 2004.

Vuonna 2004 Euroopan unioniin liittyvät maat eivät tule välittömästi mukaan euroalueeseen, vaan niiden tulee ensin täyttää vaadittavat lähentymiskriteerit. Näistä yksi on kahden vuoden jäsenyys ERM2-valuuttakurssijärjestelmässä, joten uusien jäsenmaiden osalta ensimmäinen mahdollinen liittymisajankohta euroalueeseen on vuonna 2006. Valtiovarainministeriö julkaisi marraskuussa 2003 työryhmämuistion, jossa arvioidaan EU:n laajentumisen kokonaistaloudellisia vaikutuksia sekä Suomen että unionin kannalta.

Lausuma ei enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

Virvoitusjuomavero

HE 40/2000 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 28.11.2000, että kaikkien pakkausten ja ensi vaiheessa juomapäällysten ympäristöohjausjärjestelmän kokonaisuudistus toteutetaan ensi tilassa. Ennen uudistuksen sisällöstä päättämistä on kuitenkin viranomaisten ja alan teollisuuden välisenä yhteistyötä tehtävä päällysten elinkaaritutkimus ja sen tulosten perusteella tehtävä tarpeelliset lainsäädäntöehdotukset. Asiasta päättäminen tulee saattaa eduskunnan ratkaistavaksi siten, että uusi järjestelmä voidaan ottaa käyttöön tarvittaessa asteittain viimeistään vuoden 2003 alusta.

Valtiovarainministeriö asetti työryhmän selvittämään juomapakkausten ympäristöohjausjärjestelmiä. Työryhmä päätyi ehdottamaan, että juomapakkausten ympäristöohjausjärjestelmä perustuisi nykyisen kaltaiseen verotukselliseen ympäristöohjausjärjestelmään. Työryhmä kiinnitti työssään huomiota useisiin epäkohtiin, joiden poistamiseksi järjestelmään joudutaan tekemään erinäisiä muutoksia. Muutoksilla parannettaisiin järjestelmän toimivuutta Euroopan yhteisön eri politiikan lohkojen kuten myös kansallisten vaatimusten mukaisesti. Verojen tasojen määrittelyssä otettaisiin huomioon juomapakkausten elinkaaritutkimuksen tuottamaa tietoa juomapakkausten ympäristövaikutuksista.

Työryhmän työn valmistumisen jälkeen ilmaantuneita juomapakkausten ympäristöohjausjärjestelmien käyttöönottoon liittyviä ongelmia on pyritty ratkaisemaan ja hallituksen esitys eräiden juomapakkausten valmisteverolaista annettaneen mahdollisimman pikaisesti kevään 2004 aikana. Verolain voimaan saattaminen edellyttää myös ympäristölainsäädännön muu-

toksia, jotka sisältyvät hallituksen esitykseen Eduskunnalle laiksi jätelain muuttamisesta ja laiksi ajoneuvojen siirtämisestä ja romuajoneuvojen hävittämisestä annetun lain muuttamisesta (HE 152/2003).

Perintö- ja lahjavero

*HE 104/2000 vp
Valtiovarainvaliokunta*

Eduskunta edellytti 4.12.2000 hallituksen selvittävän edellytykset uudistaa perintö- ja lahjaverolakia tarpeellisilta osin siten, että sukupolvenvaihdoksia voidaan hallitusohjelman mukaisesti edelleen edistää.

Osana yritys- ja pääomatuloverotuksen uudistamista perintö- ja lahjaverolain 55 §:n 1 momentin sukupolvenvaihdoshuojennusta muutetaan siten, että yritysvarallisuus arvostetaan 40 prosentiksi varallisuuden verotusarvosta. Tarkoituksena on antaa hallituksen esitys niin, että se voidaan käsitellä keväätuntokaudella 2004 ja saattaa voimaan jo vuoden 2004 aikana.

Sukupolvenvaihdostapauksissa voimassa olevat säännökset antavat mahdollisuuden saada sekä huojennusta verosta että korotonta maksuaikaa ja yhdessä arvostussäännöksen muutoksen kanssa helpottavat edelleen yritystoiminnan jatkamista myös niissä tapauksissa, joissa sukupolvenvaihdos toteutetaan yrittäjän elinaikana lahjoittamalla yritysomaisuutta.

Asia ei anna aihetta toimenpiteisiin.

Kuntien yhteisöveron jako-osuus

*HE 123/2002 vp
Valtiovarainvaliokunta*

Eduskunta edellytti 10.12.2002, että hallitus selvittää lainmuutoksen vaikutuksia yksittäisten kuntien taloudellisiin mahdollisuuksiin hoitaa kunnille laeissa asetettuja sosiaalisia ja sivistyksellisiä velvoitteita. Selvityksessä tulee arvioida myös kunnallisen itsehallinnon toteutumista ja kunnalla olevien oikeudellisten keinojen riittävyyttä tilanteissa, joissa kunta katsoo, että siltä puuttuvat perusoikeusuudistuksessa tarkoitetut tosiasialliset edellytykset hoitaa tällaisia tehtäviä.

Sisäasiainministeriö asetti 11.6.2003 kuntien rahoitus- ja valtionosuusjärjestelmän arvioimiseksi ja tarvittavien muutosehdotusten valmistelua varten johtoryhmän ja valmistelevan työryhmän, joissa on valtiovarainministeriön, sisäasiainministeriön, opetusministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön ja Suomen Kuntaliiton edustus. Asia selvitetään työryhmän työn yhteydessä.

Vaikeavammaiset yrittäjät

*HE 126/2002 vp
Valtiovarainvaliokunta*

Eduskunta edellytti 22.10.2002, että hallitus huolehtii vaikeavammaisten yrittäjien tukea koskevan pysyvän ratkaisun aikaansaamisesta ensi vuoden aikana ennen seuraavan varsinaisen talousarvioehdotuksen esittelyä eduskunnalle.

Vaikeavammaisten yrittäjien yritystoiminnan jatkuvuuden varmistamiseksi säädettiin vuonna 1995 vuosina 1995 ja 1996 sovellettava laki vaikeavammaisille yrittäjille myönnettävistä veronhuojennuksista. Tämän määräaikaiseksi tarkoitetun huojennuksen voimassaolo on tämän jälkeen jatkettu vuosittain. Yhteisön oikeuden mukaan Suomella ei ole oikeutta vapauttaa muiden vammaisten kuin sokeiden harjoittamaa toimintaa verosta. Lain tarkoituksena oli paitsi mahdollistaa vaikeavammaisten yrittäjien sopeutuminen verovelvollisuuteen myös

antaa viranomaisille aikaa selvittää, miltä osin arvonlisäverovelvollisuudesta aiheutuva kustannuslisä edellyttää vaikeavammaisten yrittäjyyttä tukevia toimenpiteitä.

Paavo Lipposen II hallituksen ohjelmassa todettiin, että vammaispolitiikan voimavaroja kohdennetaan Vammaistyöryhmä'96:n ehdotusten suuntaisesti siten, että verotuksen kautta kanavoitua tukea muutetaan suoraksi tueksi ja palveluksi. Hallitusohjelman pohjalta asetetuissa selvitystyöissä kartoitettiin erilaisia vaihtoehtoja korvata arvonlisäverovapaus suoralla tukimuodolla. Selvitysten pohjalta ei kuitenkaan tehty pysyviä ratkaisuja, minkä vuoksi lain voimassaoloa jatkettiin vielä vuodeksi 2003.

Matti Vanhasen hallitus ehdotti, että samassa yhteydessä, kun otetaan käyttöön verovelvollisuuden liikevaihtorajaan liittyvä veronhuojennus, luovutaan vaikeavammaisten yrittäjien arvonlisäverohuojennuksesta. Eduskunta piti kuitenkin edelleen tarpeellisena jatkaa erityislain voimassaoloa vielä vuodella, jotta vaikeavammaisten yrittäjien tilanteeseen voitaisiin etsiä uudenlaista ratkaisua esimerkiksi vammaispoliittisen selonteon yhteydessä.

Hallituksen tarkoituksena on jatkaa selvitystyötä vaikeavammaisten henkilöiden harjoittaman yritystoiminnan edellytysten turvaamista koskevan pysyvän ratkaisun aikaansaamiseksi.

Arpajaisvero

HE 127/2002 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.12.2002 kilpailuneutraliteettiin viitaten, että totopelien tuotto määritellään samoilla perusteilla kuin muiden rahapelien tuotto. Samalla eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy pikaisesti asian vaatimiin toimenpiteisiin.

Asiaa koskeva valtion vuoden 2005 talousarvioesitykseen liittyvä hallituksen esitys on tarkoitettu antaa vuoden 2004 aikana.

Arava- ja korkotukilainojen lainaehdot

HE 100/2002 vp — EV 227/2002 vp

Ympäristövaliokunta

1. Eduskunta edellytti 16.12.2002 hallituksen valmistelevan ja antavan eduskunnalle pikaisesti ehdotukset verotuslainsäädännön muuttamisesta niin, että asumisoikeuksien lunastusrahastoon tehty rahastosiirto, jota varten on kerätty käyttövastiketta, määritellään omistajayhteisön pääomasijoitukseksi.

Valtioneuvosto päätti 13.2.2003 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Tältä osin vastauksen antaa ympäristöministeriön pyynnöstä valtiovarainministeriö. Asia on selvitettävänä.

Jätevero

128/2002 vp

Valtiovarainvaliokunta

1) Eduskunta edellytti 26.11.2002 hallituksen selvittävän, kohdistuuko teollisuuden yksityisiin kaatopaikkoihin riittävästi ympäristöperusteista ohjausta.

2) Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että vuoden 2004 talousarviossa jäteveron korottamiseen liittyvä valtion maksuosuuden lisäys jätealan kehittämiseen vahvistetaan tarkistetun valtakunnallisen jätesuunnitelman mukaisesti.

Teollisuuden yksityisten kaatopaikkojen ympäristöperusteisessa ohjauksessa ei tähän mennessä ole esiintynyt sellaisia puutteita, että ne olisivat aiheuttaneet tarvetta pikaisiin toimenpiteisiin. Valtioneuvoston hyväksymässä tarkistetussa jätesuunnitelmassa vuoteen 2005 sisältyy erinäisiä toimia ja selvityksiä, jotka kohdistuvat myös teollisuuden yksityisiin kaatopaikkoihin. Näiden toimien riittävyttä tullaan tarkastelemaan eduskunnan esittämässä he-
nessä.

Valtakunnallisessa jätesuunnitelmassa mainittujen ministeriöiden välinen neuvotteluryhmä valmisteli syksyn ja loppuvuoden 2002 aikana toimet sen varmistamiseksi, että jätealan kehittäminen voitiin sisällyttää jätesuunnitelman kohdan 4.2.2.7 mukaisesti eri hallinnonaloilla käynnissä olleeseen toiminta- ja taloussuunnitelmien, menokehysten ja talousarvioiden laadintaan. Hallituksen menokehyspäätöksen mukaisten, kehyskaudella runsaaseen 1 100 milj. euroon nousevien valtiontalouden menolisäysten osana kyseiset kehittämistarpeet sisällytettiin edelleen vuoden 2004 talousarvioesitykseen, miltä osin eduskunta sai esityksen valiokuntakäsittelyn yhteydessä myös erikseen pyytämäänsä yksityiskohtaista informaatiota.

Taiteilijatili

*HE 131/2002 vp
Valtiovarainvaliokunta*

Eduskunta edellytti 19.11.2002, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, joilla selvitetään mahdollisuudet ottaa kuvataiteilijoiden verotuksessa käyttöön ns. taiteilijatili tai menovaraus, jolla voidaan lieventää niitä ongelmia, jotka johtuvat kuvataiteilijoiden työn erityisluonteesta.

Asia selvitetään taiteilijoiden sosio-ekonomista asemaa koskevan opetusministeriössä vireillä olevan selvityksen yhteydessä.

Rahoitus- ja vakuutusvalvonnan yhdistäminen

*HE 175/2002 vp – EV 277/2002 vp
Talousvaliokunta*

Eduskunta edellytti 10.2.2003, että hallitus selvittää rahoitus- ja vakuutusvalvonnan yhdistämisen perusteet ja antaa asianmukaiset esityksensä eduskunnalle.

Valtioneuvosto päätti 18.6.2003 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Asia on valtiovarainministeriössä selvitettävänä.

Kalleusluokitus, luopuminen

*HE 267/2002 vp – EV 276/2002 vp
Hallintovaliokunta*

Eduskunta edellytti 10.2.2003 hallituksen huolehtivan siitä, että yleisestä kalleusluokitusjärjestelmästä luovutaan viimeistään vuoden 2005 loppuun mennessä sekä että viimeistään vuoden 2005 loppuun mennessä kumotaan kalleusluokituksen soveltamista tarkoittavien erityislakien säännökset.

Valtioneuvosto päätti 5.3.2003 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin. Valtiovarainministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö valmistelevat asiaa virkatyönä.

Autoverolain ja ajoneuvoverolain uudistaminen

HE 271/2002 vp— EV 304/2002 vp

Valtiovarainvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 18.2.2003, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin autoverolain jatkovalmistelun käynnistämiseksi niin, että pakettiautojen sekä eräiden erityisajoneuvojen, kuten muutto-, museo- ja harrasteautojen, tilataksien sekä invalidiautojen verotusta koskevien säännösten ajantasaisuus tarkistetaan. Pakettiautoja koskevan tarkastelun yhteydessä tulee tarkistaa myös voimassa olevat pakettiauton tilavuus- ja muut määrittelyt autoverolain 23 ja 24 §:ssä. Jatkovalmistelun tulee tapahtua alusta asti riittävän laajapohjaisen asiantuntemuksen turvin. Jatkovalmistelu tulee käynnistää pikaisesti niin, että hallituksen esitys voidaan antaa eduskunnalle vielä tämän vuoden aikana.
2. Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy lisäksi toimenpiteisiin autovero- ja moottoriajoneuvoverolainsäädännön laaja-alaiseksi uudistamiseksi pitemmällä aikavälillä. Erityistä huomiota tulee kiinnittää siihen, miten verojärjestelmän avulla voidaan edistää ympäristöohjausta ja -tavoitteita liikenteen päästöjen vähentämiseksi.
3. Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, joiden avulla tullille voidaan taata riittävät voimavarat autoverotuksen toimeenpanoa varten.
4. Eduskunta edellytti liikenne- ja viestintäministeriön antavan asetuksen, jonka mukaan autoverolain 3 §:n mukaista prosenttiosuutta laskettaessa ei oteta huomioon sellaisia vaihdettavia kulutusosia, joiden vaihtaminen on välttämätöntä liikenneturvallisuuden vuoksi tai osia, jotka parantavat ajoneuvon liikenneturvallisuusominaisuuksia.
5. Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää, olisiko tarpeen ryhtyä lainsäädäntötoimenpiteisiin autoveron poistamiseksi ajoneuvolain 24 §:ssä tarkoitettujen museoajoneuvojen osalta.

Tullilaitoksen määrärahoja on lisätty autoveromuutoksista aiheutuvien tehtävien hoitamista varten. Muilta osin lausumassa mainitut asiat ovat valtioneuvostossa selvitettävänä.

Suomen Pankin johtokunnan jäsenten nimittämismenettely

K 4/2002 vp

Talousvaliokunta

Eduskunta edellytti 18.6.2002, että hallitus valmistelee esityksen Suomen Pankista annetun lain muuttamisesta siten, että pankkivaltuusto päättää sitovasti Suomen Pankin johtokunnan jäsenten määrästä laissa säädetyn enimmäismäärän puitteissa. Edelleen eduskunta edellytti, että hallitus käynnistää Suomen Pankin johtokunnan puheenjohtajan ja muiden johtokunnan jäsenten nimittämismenettelyn uudistamisen. Eduskunta myös edellytti, että hallitus valmistelee esityksensä siten, että mainittu lainmuutos voidaan saattaa voimaan vuoden 2002 aikana.

Valtioneuvosto päätti 11.7.2002 merkitä eduskunnan kirjelmän pankkivaltuuston kertomuksen 2001 johdosta pöytäkirjaan ja ryhtyä kirjelmään sisältyvästä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Valtiovarainministeriö asetti 8.1.2003 työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia ehdotus Suomen Pankista annettuun lakiin tarvittaviksi muutoksiksi. Työryhmän tuli muun ohella tehdä ehdotus kysymykseen tuleviksi vaihtoehtoisiksi tavoiksi järjestää Suomen Pankin johtokunnan jäsenten nimitysmenettely siten, että uusissa säännöksissä otetaan huomioon pankin riippumaton asema osana Euroopan keskuspankkijärjestelmää, perustuslain vaatimus Suo-

men Pankin toimimisesta eduskunnan hoidossa ja perustuslain periaatteet valtioelinten toimivallasta virkanimitysasioissa.

Valtiovarainministeriössä valmisteltiin työryhmän muistion (VM 11/2003) pohjalta ehdotus hallituksen esitykseksi Suomen Pankista annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Esitys (HE 134/2003 vp) annettiin eduskunnalle 14.11.2003. Siinä ehdotetaan Suomen Pankin johtokunnan jäsenten nimitysmenettelyä muutettavaksi siten, että muut johtokunnan jäsenet kuin puheenjohtajan nimittäisi pankkivaltuusto, jolla nimitysvaltansa perusteella olisi myös oikeus päättää johtokunnan jäsenten määräästä laissa säädetyn enimmäismäärän puitteissa. Johtokunnan puheenjohtajan nimittäisi edelleen tasavallan presidentti.

Johtokunnan jäsenten kelpoisuusvaatimuksia ehdotetaan samalla täsmennettäväksi. Lakiehdotuksen mukaan kelpoisuusehtona johtokunnan jäsenen virkaan olisi virkaan soveltuva ylempi korkeakoulututkinto, hyvä perehtyneisyys rahatalouteen tai rahoitustoimintaan sekä käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Opetusministeriö

Oppisopimuskoulutus

HE n:o 200/1993 vp.

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 29.11.1993, että hallitus ryhtyy pikaisiin toimenpiteisiin vammaisten oppisopimusten solmimisen helpottamiseksi.

Eduskunta edellytti, että uudistuksen toteutumista ja muodostuvaa käytäntöä seurataan. Tarvittaessa on ryhdyttävä toimenpiteisiin epäkohtien korjaamiseksi esimerkiksi lainsäädäntömuutoksien keinoin, että koulutuskorvausta koskevat määräykset palautetaan.

Lainsäädännön uudistamisen yhteydessä 1.1.1999 lukien vammaisten oppisopimuskoulutusta on helpotettu säätämällä, että vammaisten oppisopimuskoulutukseen myönnetään valtion rahoitusta korottamalla normaaleja yksikköhintoja 50 prosentilla. Kuntoutusrahalakia (611/1991) on muutettu siten, että kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain (610/1991) 2 §:ssä mainitulla tavalla vajaakuntoiselle kuntoutujalle voidaan maksaa kuntoutusrahaa oppisopimuskoulutuksen ajalta oppisopimuksen perusteella.

Oppisopimuskoulutuksessa työnantajalle maksettavia koulutuskorvauksia ja niiden kehitystä seurataan. Lisäksi uuteen lainsäädäntöön otettiin säännös, jonka mukaisesti opetusministeriö voi tarvittaessa määrätä koulutuskorvausten määrästä. Toistaiseksi koulutuskorvausten määrää koskevista päätöksistä on pidättäydytty. Koulutuskorvausten kustannuskehitystä seurataan.

Opetushallitus seuraa oppisopimuskoulutuksen kustannuksia menolajeittain. Työnantajille maksettavien koulutuskorvausten kustannuskehitys/vuosittainen opiskelijapaikka vuosina 1993 – 2000 oli seuraava:

Peruskoulutus

1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
12 640	12 050	9 120	8 130	9 200	10 170	8 442	8 391

Lisäkoulutus

7 840	8 530	5 322	6 259	6 000	7 521	5 374	3 704
-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

Oppisopimuskoulutuksen kustannusrakennetta ja siihen liittyvää koulutuskorvausten koulutuslakohtaista, koulutuksen järjestäjäkohtaista ja alueellista kustannuskehitystä tullaan selvittämään yksityiskohtaisesti vuoden 2003 aikana, jotta voidaan arvioida mahdollista tarvetta koulutuskorvausten tasoa koskeville päätöksille.

Lausuma ei anna aihetta enempään toimenpiteisiin.

Ammattikorkeakoulu, ylläpitäjämalli, laadunvalvonta, rahoitusjärjestelmä, opettajankoulutus

HE 319/1994 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 17.2.1995, että hallitus seuraa ammattikorkeakoulujen rahoitusjärjestelmän toteuttamista ja tarvittaessa, mikäli epäkohtia ilmenee, ryhtyy toimenpiteisiin epäkohtien korjaamiseksi siten, että ammattikorkeakoulujen toiminta- ja kehittämismahdollisuudet voidaan turvata.

Ammattikorkeakouluilla on ammattikorkeakoululain (351/2003) mukaan sisäisissä asioissaan itsehallinto. Lain mukaan ammattikorkeakoulujen ylläpitäjiä ovat kunnat ja kuntayhtymät sekä osakeyhtiöt ja säätiöt. Ammattikorkeakoulujen ylläpitäjähallinnossa päätetään lain mukaan keskeisimmistä toiminnallisista ja taloudellisista asioista. Ylläpitäjä päättää siten viime kädessä merkittävistä toiminnan laajennuksista ja strategisista avauksista. Opetuksen järjestämistä koskevat asiat kuuluvat ammattikorkeakoulun sisäisen hallinnon päätettäviin asioihin ylläpitäjän hyväksymän talousarvion rajoissa.

Opettajien sivuaineopinnot ja täydennyskoulutus

Kertomus 6/1995 vp
Sivistysvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 3.9.1996 perustuslakivaliokunnan mietinnön, jonka liitteenä olevassa lausunnossa sivistysvaliokunta edellytti nopeasti selvitettäväksi, olisiko tutuksenmukaista lisätä opettajien pitkäkestoista täydennyskoulutusta esimerkiksi siten, että koulutyössä jo toimiville opettajille järjestettäisiin täydennysjaksoja opettajakoulutuslaitoksissa, ja heidän sijaisinaan opettajaksi opiskelevat voisivat suorittaa osan opetusharjoitteluun kuuluvasta ns. kenttäharjoittelusta. Samalla tulee selvittää opetusharjoittelun ohjaamisesta aiheutuvat lisäkustannukset. Näin myös yhteistyö perus- ja täydennyskoulutuksen kanssa vahvistuisi.

Opetushenkilöstön täydennyskoulutusta on käynnistynyt opettajakoulutuslaitoksissa ja erityisesti harjoittelukouluissa siten, että kenttäharjoittelua on voitu käyttää koulutuksen ajan sijaisuuksien hoitamiseen. Tähän mennessä saadut kokemukset ovat myönteisiä, joten toiminnan laajenemiselle on hyvät edellytykset.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Näyttöpurahat

HE 158/1996 vp
Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 26.11.1996, että näyttökorvausjärjestelmää kehitetään edelleen taiteilijoiden toimeentulon turvaamiseksi.

Eräistä kuvataiteen tekijöille suoritettavista apurahoista annettiin vuonna 1997 laki (115/1997) ja asetus (116/1997), joiden nojalla käynnistettiin kuvataiteen näyttöpurahajärjestelmä. Opetusministeriö asetti asiantuntijoista kootun lautakunnan, jonka tehtävänä on jakaa apurahat hakemusten perusteella. Vuoden 2000 määräraha 5 000 000 markkaa jaettiin 124 taiteilijalle. Vuoden 2001 talousarviossa on näyttöpurahoja varten varattu niin ikään 5 000 000 markkaa. Opetusministeriö pyrkii valtion talousarvion rajoissa järjestelmän edelleen kehittämiseen.

Vuoden 2004 talousarvion ei saatu lisärahoitusta näyttöpurahoihin.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Vaikeasti kehitysvammaisten opetus

HE 159/1996 vp
Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.12.1996, että koulutuksen lainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä selvitetään vaikeasti kehitysvammaisten koulunkäyntiin ja erityisopetukseen liittyvät avustajakysymykset ja että samassa yhteydessä annetaan esitys tehtä-

vään koulutettujen koulunkäyntiavustajien palkkaamisesta vaikeimmin kehitysvammaisten koulunkäynnin tukemiseksi.

Eduskunta edellytti, että vaikeimmin kehitysvammaisten opetuksesta vastaa lehtorin, luokanopettajan tai erityisluokanopettajan tai erityisopettajan pätevyysvaatimukset täyttävä henkilö ellei oppilaan tarpeesta johtuvasta erityisestä syystä ole perusteltua, että opetusta antaa muu viranhaltija.

Eduskunnan lausumat on käsitelty koulutuksen kokonaisuudistusta valmisteltaessa. Perusopetuslaki (628/1998) ja perusopetusasetus (852/1998) sekä 14.12.1998 annettu asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (986/1998) tulivat voimaan 1.1.1999. Kehitysvammaisille oppilaille annettavaa opetusta koskevat kelpoisuusvaatimukset on määrätty edellä mainitun asetuksen 8 §:ssä, jonka mukaan vain avustavana opettajana voi toimia myös henkilö, joka ei ole soveltuvan korkeakoulututkinnon lisäksi suorittanut säännöksessä tarkoitettuja erityisopettajan opintoja. Vaikeimmin kehitysvammaisten opetuksen korkeimmat kustannukset on otettu huomioon samoin 1.1.1999 voimaan tulleessa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (635/1998).

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Uusi koululainsäädäntö

HE 86/1997 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 17.6.1998, että hallitus osaltaan pyrkii edistämään toimenpiteitä, joilla opettajien kokonaistyöaikajärjestelmä saadaan toteutettua mahdollisimman nopeasti.

Eduskunta edellytti, että hallitus tekee suomen ja ruotsin kielen opetuksen järjestämisestä maahanmuuttajalapsille selvityksen, huomioiko opetus lasten kielellisen lähtötason. Tavoitteena on, että lapset voisivat oppia suomea tai ruotsia mahdollisimman hyvin.

Eduskunta edellytti, että opetussuunnitelmia kehitetään siten, että ne sisältävät myös koulun ja opettajien ammattitaidonkehittämisen tavoitteenasettelun, kehittämisprosessien kuvaukset sekä menetelmät, joilla kehittämistoimintaa arvioidaan.

Eduskunta edellytti, että tilannetta tukiopetuksen järjestämisestä kouluissa seurataan ja tarvittaessa ryhdytään tehostettuihin toimenpiteisiin niin, että opinnoissa tilapäisesti jälkeen jääneen tai muutoin erityistä tukea tarvitsevan oppilaan oikeus tukiopetukseen voidaan turvata.

Eduskunta edellytti, että hallitus huolehtii siitä, että päätökset erityisopetukseen siirtämisestä tehdään oppilaan tarpeista lähtien ja siten että erityisopetusta tarvitsevien oppilaiden tasa-arvoiset mahdollisuudet opiskeluun turvataan.

Eduskunta edellytti, että opetusministeriö painottaa lähivuosien toiminnassaan koulujen kirjasto- ja tietopalvelutoiminnan kehittämistä riittävän monipuolisesti opetuksen pedagogisen kehittämisen osana.

Eduskunta edellytti, että valtiovalta ja kunnat yhteistyössä kansalais- ja muiden järjestöjen kanssa kehittävät toimenpiteitä, joilla lisätään perusedellytyksiä kerhotoiminnalle.

Eduskunta edellytti, että hallitus järjestää taiteen perusopetuslain toimivuuden seurannan kaikkien taiteenalojen perusopetuksen osalta korostaen erityisesti nykyisten musiikkioppilaitosten toiminnan määrän ja laadun turvaamista.

Eduskunta edellytti, että kansanopistojen mahdollisuudet yleissivistävän ja tutkintotavoitteisen opetuksen antamiseen turvataan määrittelemällä kansanopistojen harjoittamalle perus- ja lukio-opetukselle sen erityispiirteet huomioon ottava riittävä yksikköhinta.

Perusopetuksen opettajien kokonaistyöaikaa koskeva kokeilu on käynnissä muutamilla paikkakunnilla työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen tekemän sopimuksen mukaisesti.

Valtioneuvosto antoi joulukuussa asetuksen perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta. Uuteen tuntijakoon perustuvien opetussuunnitelmien perusteiden valmistelutyö on käynnissä opetushallituksessa. Valtioneuvoston asetuksen mukaan asetuksen ja uusien opetussuunnitelman perusteiden mukainen opetussuunnitelma voitiin ottaa käyttöön elokuussa 2002 ja ne tulee ottaa käyttöön viimeistään vuosiluokkien osalta viimeistään elokuussa 2006. Valmistelun yhteydessä selvitetään maahanmuuttajaoppilaiden kielenopetuksen nykytila ja mahdolliset muutostarpeet. Samassa yhteydessä on tarkoitus selvittää myös, millä tavoin opetussuunnitelmissa voidaan käsitellä koulun ja opettajien ammattitaidon sekä koulujen kirjasto- ja tietopalvelutoiminnan kehittämistä opetuksen pedagogisen kehittämisen osana.

Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys laeiksi perusopetuslain, opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain sekä lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain muuttamisesta (HE 57/2003). Esityksessä ehdotetaan toteutettavaksi pienten koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa koskeva uudistus.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Eduskunta hyväksyi terveystiedon opettamista koskevat säännösmuutokset perusopetuslakiin, lukiolakiin ja ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin vuoden 2001 huhtikuussa. Laki lukiolain 7 §:n muuttamisesta tuli voimaan elokuussa 2001. Lain mukaan liikuntaa ja terveystietoa opetetaan lukiossa erillisinä oppiaineina ja niille on vahvistettu oma tuntimäärä.

Oppisopimuskoulutusta koskevia säännöksiä on muutettu tammikuussa 1999 voimaan tulleella lailla siten, että oppisopimuskoulutusta voidaan järjestää myös yrittäjälle omassa yrityksessään. Samanaikaisesti uudistettiin oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitussäännökset.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Musiikin ja muiden taiteen alojen perusopetuksen kattavuutta on tarkoitus lisätä ja opetuksen laatua kehittää opetusministeriön toiminta- ja taloussuunnitelman linjausten mukaisesti opetustuntikohtaisen valtionosuuden ja ylimääräisten valtionavustusten avulla. Opetusministeriön ja opetushallituksen tulossopimuksen mukaan kehitetään eri taiteenalojen opetussuunnitelman valtakunnallisia perusteita. Lisäksi päätetään toimenpiteistä, joilla lisätään koulun ja kulttuurin yhteistyöprojektin vaikuttavuutta taiteen perusopetuksen sekä koulun ja kulttuurielämän yhteistyömuotojen kehittämisessä. Samalla on tarkoitus kiinnittää huomiota taiteen perusopetuslain toimivuuteen myös toiminnan määrän ja laadun turvaamisen osalta. Uuden lainsäädännön johdosta valtionrahoitusta menettäneille kansanopistoille on myönnetty harkinnanvaraista valtionavustusta. Lisäksi kansanopistojen rahoitusasemaa on turvattu myöntämällä harkinnanvaraisia yksikköhinnan korotuksia tutkintotavoitteiseen koulutukseen.

Kansalaisopistojen asutusrakenneryhmittymien uudistamista vuonna 2000 valmistelleen työryhmän ehdotuksen pohjalta oli tarkoitus valmistella ja toteuttaa uudistus samassa yhteydessä, kun valtionosuusjärjestelmään tehdään hallitusohjelman mukaisia tarkistuksia vuonna 2002. Valtionosuusjärjestelmän uudistamista ei kuitenkaan vuoden 2002 talousarviossa lähdetty viemään eteenpäin selvitysmiehen ehdotusten pohjalta. Tässä tilanteessa ei ollut edellytyksiä käynnistää kansalaisopistojen asutusrakennemuutostakaan erillisenä hankkeena vuodelle 2002 talousarviossa. Tarvittavat jatkoselvitykset käynnistetään niin, että uudistus voidaan toteuttaa tarvittaessa vuonna 2003.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin on vuoden 1999 alusta lisätty säännökset saamenkieliseen ja saamen kielen opetukseen saamelaisten kotiseutualueen kunnissa erikseen myönnettävästä valtionavustuksesta. Säännösten mukaan valtioavustuksella katetaan mainittua opetusta antavien opettajien palkkauskustannukset. Valtionavustus koskee mainittua opetusta perusopetuksessa, lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Ammattikorkeakoulujen yksikköhintojen laskentaperusteet

HE 122/1997 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 25.11.1997, että hallitus välittömästi selvittää ne rahoitukselliset ongelmat, jotka aiheutuvat opiskelijoista, jotka eivät saa tutkintoaan valmiiksi ohjeellisessa normiajassa ja siitä, että näitä opiskelijoita ei ole rajattu pois seuraavien vuosien yksikköhintojen laskennasta sekä tämän vaikutuksesta ammattikorkeakoulujen kokonaisrahoitukseen, sekä valmistelee erillisen esityksen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamiseksi siten, että edellä mainittua rahoitusta koskevat säännökset selkiytetään ja edellä mainittu ammattikorkeakoulujen yksikköhintojen laskentaperusteisiin nyt sisältyvä epäkohta poistetaan. Esitys tulee antaa eduskunnalle siten, että korjaukset voidaan saattaa voimaan vuoden 1999 rahoitusohjelman laskennassa.

Hallitus antoi keväällä 1998 eduskunnalle esityksen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta vuoden 1999 alusta lukien siten, että ammattikorkeakoulujen yksikköhinnat eivät vääristy niiden opiskelijoiden vuoksi, jotka eivät saa tutkintoaan valmiiksi ohjeellisessa normiajassa.

Vuoden 1999 alusta voimaan tulleen uuden opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaan laskettaessa ammattikorkeakoulujen opiskelijakohtaisia yksikköhintoja todellisten kustannusten perusteella ei kustannusten jakajana enää oteta huomioon opiskelijoita, joiden perusteella ammattikorkeakouluille ei myönnetä valtionosuutta. Ammattikorkeakoulujen yksikköhinnat eivät siten enää voi alentua niiden opiskelijoiden vuoksi, jotka eivät saa tutkintoaan valmiiksi ohjeellisessa normiajassa.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Opiskelijoiden asumislisäjärjestelmä

HE 73/1999 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 7.12.1999, että hallitus selvittää opiskelijoiden asumislisäjärjestelmän vaikutukset opiskelijoiden asumisolosuhteisiin ja mahdollisuuden opiskelijoiden asumisen tukemiseen ympärivuotisesti.

Opiskelijoiden asumisen tukijärjestelmä uudistettiin 1.5.2000 lukien siten, että lapsiperheitä ja omistusasunnossa asuvia lukuun ottamatta kaikki opiskelijat kuuluvat saman asumisen tukijärjestelmän piiriin. Ne opiskelijat, jotka aikaisemmin ovat saaneet yleistä asumistukea, siirtyvät asumislisän piiriin liukuvasti asumistuen vuositarkistusten yhteydessä. Uudistuksen yhteydessä opintotuen asumislisän tukiprosentti korotettiin 67 prosentista 80 prosenttiin, mikä merkisi olennaista tuen tason paranemista jo aiemmin opintotuen asumislisän piiriin kuuluneille opiskelijoille. Puolison tulot otetaan huomioon asumislisää myönnettäessä.

Opetusministeriön arvion mukaan uudistus on sille asetettujen tavoitteiden mukaisesti parantanut ja yhtenäistänyt opiskelijoiden asumisen tukea.

Opetusministeriön asettama opintotuen kannustavuutta selvittänyt työryhmä piti muistiossaan (Kannustava opintotuki, opetusministeriön työryhmien muistioita 18:2002) asumislisän vuokraton korottamista asumislisän ympärivuotiseksi muuttamista tärkeämpänä asumislisän kehittämistavoitteena.

Opetusministeriö kutsui 18.6.2003 selvitysmiehen valmistelemaan opiskelijoiden opintososiaalista asemaa ja opintotukea koskevan toimenpideohjelman. Selvitysmies luovutti selvityksensä kulttuuriministerille 9.12.2003 ja esitti siinä, että asumiskustannusten nousun vuoksi ja opintotuen riittävyyden parantamiseksi tulisi asumislisässä huomioon otettava vuokraton korottaa nykyisestä 214,44 eurosta 252 euroon kuukaudessa 1.8.2005 lukien. Valtiontaloudellisia edellytyksiä asumislisän kehittämiseksi on tarkoitus kartoittaa vuoden 2004 aikana.

Opettajankouluttajien jatko- ja täydennyskoulutusohjelma

HE 74/1999 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 23.11.1999, että hallitus laatii pikaisesti opettajankouluttajien jatko- ja täydennyskoulutusohjelman ja että ohjelman toteuttamiseen varataan vuosittain riittävät määrärahat.

Opetusministeriö on sisällyttänyt opettajankouluttajien täydennyskoulutuksen opettajankoulutuksen kehittämisohjelmaan (OPM 2001). Ohjelmassa määritellään koulutuksen painoalueet ja annetaan täydennyskoulutusta koskevat suositukset. Opetusministeriö on vuosittain osoittanut opettajankouluttajien täydennyskoulutukseen määrärahat, jotka on kohdistettu koulutuspoliittisesti keskeisten painoalueiden täydennyskoulutukseen (esim. tieto- ja viestintätekniikan opetuskäyttö, matemaattis-luonnontieteellisten aineiden opetuksen kehittäminen, erityisopetus) ja opetusharjoittelun ohjauksen kehittämiseen. Koulutukseen osallistuu vuosittain noin 700 opettajankouluttajaa.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Esiopetuksen työaika

Vammaisten lasten oppivelvollisuus

Esiopetusta antavien täydennyskoulutus

Opettajien pätevyys

Päivähoidon hallinto ja ohjaus

Perusopetuslain mukainen esiopetus, koulumatkaetu

Esiopetusuudistus, selonteon antaminen

HE 91/1999 vp

Sivistysvaliokunta

1) Eduskunta edellytti 7.12.1999 hallituksen huolehtivan siitä, ettei esiopetuksen päivittäinen työaika muodostu alkuopetuksen päivittäistä työaikaa pidemmäksi.

2) Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää, aiheuttaako nykytilanne eriarvoisuutta pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien vammaisten lasten kohdalla ja tekee tarvittaessa muutosesitykset asianomaiseen lainsäädäntöön.

3) Eduskunta edellytti, että täydennyskoulutusta järjestetään myös perusopetuslain mukaista esiopetusta antaville luokanopettajille ja lastentarhanopettajille.

4) Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että opettajien pätevyyyksiin liittyvän siirtymäkauden pituus on kolme vuotta.

6) Eduskunta edellytti hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin säädösmuutosten tekemiseksi niin, että perusopetuslain mukaiseen esiopetukseen osallistuvat oppilaat saataan koulumatkaedun piiriin 1.8.2001 lukien.

7) Eduskunta edellytti, että hallitus antaa kolmen vuoden kuluttua siitä, kun esiopetus uudistus koko laajuudessaan tulee voimaan, esiopetus uudistusta koskevan selonteon, jossa arvioidaan uudistuksen vaikutuksia ja asetettujen tavoitteiden toteutumista.

Perusopetuksen (852/1998) 4 §:ssä säädetään työpäivän enimmäispituudesta esiopetuksessa. Pykälän mukaan esiopetuksen oppilaan työpäivään saa kuulua enintään viisi oppituntia.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Esiopetus uudistuksen tavoitteista ja sisällöstä sekä opetussuunnitelmien laatimisesta on järjestetty lukuisia koulutustilaisuuksia eri puolilla maata. Varsinainen opetushenkilöstölle suunnattu täydennyskoulutus aloitettiin vuonna 2001.

Vuoden 2000 elokuun alussa voimaan tulleen opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun asetuksen muuttamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen (327/2000) voimaantulosäännöksen 2 momentin mukaan asetuksen 7 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettuilta sosiaalikasvattajilta, sosiaalialan ohjaajilta ja sosionomeilta (AMK) vaaditaan esiopetuksen opettajan kelpoisuuden saavuttamiseksi opetusministeriön hyväksymät esiopetuksen opinnot 1 päivästä elokuuta 2003 lukien. Näitä opintoja on järjestetty kahdeksassa yliopistossa opetusministeriön osoittamilla määrärahoilla vuodesta 2001 lähtien. Koulutusta on järjestetty 25 paikkakunnalla. Kelpoisuuden on vuosien 2001 – 2003 aikana hankkinut noin 2 500 henkilöä. Koulutus päättyi vuoden 2003 lopussa.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys laeiksi perusopetuslain 32 §:n muuttamisesta ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 17 §:n muuttamisesta HE 58/2003vp. Uudistuksella toteutetaan esiopetuksen koulumatkaetu.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Opetushallinnossa seurataan esiopetuksen toteutumista ja paikallisia järjestelyitä mm. peruspalveluiden toteutumisen arvioinnin yhteydessä. On aloitettu esiopetuksen paikallisia järjestelyitä koskeva tiedonkeruu. Tietoja on tarkoitus käyttää eduskunnalle annettavan esiopetusta koskevan selonteon valmistelussa.

Lapsille haitallisen aineiston leviämisen ehkäiseminen

HE 2/2000 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 21.6.2000, että Suomi kiirehtii EU-tason toimenpiteitä, joilla voitaisiin ehkäistä lapsille haitallisen aineiston leviäminen eri kanavien, myös Internetin välityksellä.

Opetusministeriö on osallistunut liikenne- ja viestintäministeriön aloitteesta kehitettävän audiovisuaalisen alan itse sääntelyä koskevan selvitystyön toteuttamiseen. Asiasta järjestettiin kaksi koko alaa koskevaa keskustelutilaisuutta, joiden pohjalta liikenne- ja viestintäministeriö asetti kertomusvuonna selvitysmiehen. Selvitys valmistui 1.10.2001. Selvityksen mukaan itseään sääntelevää järjestelmää tulee kehittää perustamalla seurantajärjestelmän tapainen foorumi, jonka koordinoijana ja rahoittajana toimisi esimerkiksi liikenne- ja viestintäministeriö, samoin tulisi perustaa vihjepuhelimia, kuten 9 muussa EU-maassa on perustettu. Lisäksi selvitysmies esittää asiasta laadittavaksi tutkimusta, joka tukisi jo aloitettua tutkimustoimintaa. Lisäksi opetusministeriö on osallistunut eurooppalaiseen suunnitteluun tietokone- ja videopelimerkintöjen ikärajojen merkintöjen yhdenmukaistamiseksi Euroopassa. Toistaiseksi EU ei ole ryhtynyt yhdenmukaisen lainsäädännön valmisteluun lapsille haitallisen aineiston torjumiseksi mm. Internetin välityksellä vaan todennut, että itseään sääntelevää järjestelmää kehittämällä ja muita toimenpiteitä korostamalla voidaan päästä parhaisiin tuloksiin. Lisäksi EU on teettänyt tutkimuksia ja selvityksiä muiden kanavien lapsille haitallisen aineiston leviämisen ehkäisemiseksi. Lähiaikoina on valmistumassa EU:n komission tutkimus elokuvien levittämisestä eri jakelukanavissa sekä niiden ikärajojen merkintöihin liittyvistä erilaisista käytännöistä. Opetusministeriö on osallistunut Euroopan Neuvostossa vuonna 2001 hyväksytyyn suosituksen valmisteluun. Se koskee lapsille haitallisen ja laittoman aineiston levittämistä Internetissä.

Asia ei enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

Viralliset kääntäjät

HE 3/2001 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 3.4.2001 hallituksen pikaisesti

- valmistelemaan virallisia kääntäjiä koskevan lainsäädännön muuttamisen siten, että myös 70 vuotta täyttänyt henkilö voidaan hyväksyä viralliseksi kääntäjäksi,
- selvittävän, miten virallisten kääntäjien toiminnan valvontaa voitaisiin tehostaa ja olisiko sen vuoksi tarkoituksenmukaista säätää oikeus toimia virallisena kääntäjänä määräaikaiseksi, sekä
- selvittävän, osoittautuuko virallisena kääntäjänä toimivan henkilön koti- tai asuin-kuntavaatimus nyt hyväksytyssä muodossaan tarkoituksenmukaiseksi.

70 vuotta täyttäneen henkilön oikeudesta tulla hyväksytyksi viralliseksi kääntäjäksi opetusministeriö toteaa, että tilannetta on seurattu, mutta säädösten muutosta ei ole katsottu tältä osin tarkoituksenmukaiseksi. Opetusministeriö viittaa myös virallisista kääntäjistä annetun lain 4 §:n antamaan mahdollisuuteen saada pidennystä virallisen kääntäjän toimintaan myös 70 ikävuoden jälkeen. Oikeus annetaan tällöin enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Edellytyksenä on, että hakija on suorittanut virallisen kääntäjän tutkinnon erikseen tätä määräaikaista oikeutta varten.

Toiminnan valvonnan osalta opetusministeriö toteaa, että valvonta toteutuu riittävästi käytännössä jo, kun asianomainen osallistuu tutkintolautakunnan toimeenpanemaan tutkintoon ja tulee joko hylätyksi tai hyväksytyksi. Kääntäjien tutkintolautakunta voi myös virallisista kääntäjistä annetun lain 7 §:n mukaan peruuttaa asianomaiselta oikeuden toimia virallisena

kääntäjänä, jollei hän täytä laissa säädettyjä edellytyksiä tai on muutoin osoittautunut ilmeisen sopimattomaksi tehtäväänsä. Tämä tapahtuu käytännössä kantelumenettelyn kautta. Virallisen kääntäjän oikeuden määräaikaistaminen todennäköisesti tehostaisi valvontaa, mutta olisi samalla myös huomattava resurssikysymys. Määräaikaistamisella ei myöskään saisi asettaa kääntäjän oikeuden jo saaneita ja toisaalta tulevia virallisia kääntäjiä eriarvoiseen asemaan. Edellä mainituista syistä opetusministeriö ei ole pitänyt määräaikaistamista tarkoituksenmukaisena toimenä.

Virallisena kääntäjänä toimivan henkilön asuinpaikkarajoituksen poistamista opetusministeriö ei pidä aiheellisenä, vaan katsoo, että vakinainen asuinpaikka Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa on riittävä.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Yliopistojen tilakustannukset

HE 30/2001 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 20.11.2001, että hallitus pikaisesti selvittää yliopistojen tilakustannuksista aiheutuvat ongelmat siten, että tarvittavat korjaukset tehdään vuoden 2003 valtion talousarviosta päätettäessä.

Neuvoteltuaan arviointityön työnjaosta valtiovarainministeriön kanssa opetusministeriö päätti kutsua yliopistojen tilakustannuksista aiheutuvia ongelmia selvittämään Valtion teknillisen tutkimuslaitoksen tutkimuspäällikkö Pekka Pajakkalan. Selvitysmies luovutti esityksensä opetusministeriölle 3.5.2002.

Tietyiltä osin selvitysmiehen ehdotuksissa edellytettiin toimenpiteitä, jotka ovat valtiovarainministeriön ja Senaatti-kiinteistöjen toimivallassa. Opetusministeriö pyysi kirjeellään 20.5.2002, että valtiovarainministeriö ja Senaatti-kiinteistöt ryhtyvät toimenpiteisiin yliopistojen tilakustannuksista aiheutuvien ongelmien poistamiseksi selvitysmiehen ehdotusten pohjalta yhteistyössä opetusministeriön ja yliopistojen kanssa.

Selvitysmiehen ehdotuksesta valtiovarainministeriö asetti 30.8.2002 työryhmän (Yliopistojen vuokratyöryhmä, valtiovarainministeriö, työryhmämuistioita 20/2003), jonka tehtävänä oli laatia ehdotus Senaatti-kiinteistöjen ja yliopistojen välisen vuokrausperiaatteiden kehittämiseksi. Työryhmä esitti muistiossaan 11.6.2003 muun muassa, että korkeakoulujen kehittämislain valmistelun yhteydessä otetaan huomioon eräänä mitoitustekijänä vuokrasopimuksista ja niiden indeksisidonnaisuuksista aiheutuvat lisämäärärahatarpeet.

Opetusministeriö on 9.10.2003 lähettänyt lausunnolle hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi korkeakoulu-laitoksen kehittämisestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta. Yliopistomäärärahojen reaalityön turvaamiseksi ehdotetaan muutettavaksi kehittämislain 3 §:ää, jonka mukaan yliopistojen toimintamomentille osoitettua määrärahaa korotetaan vuosittain vähintään määrällä, joka vastaa valtion keskustason palkkauksia koskevista sopimusratkaisuista aiheutuvaa palkkausmenojen kasvua sekä määrällä, joka aiheutuu yliopistojen käytössä olevien tilojen vuokratason noususta. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että vastaava vuosittainen korotus jatketaan vuosina 2005 – 2007. Lisäksi kehittämislain 3 §:ään ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan yliopistojen toimintaan osoitettua määrärahaa korotetaan vuosina 2005 – 2007 vähintään 20 miljoonalla eurolla kunakin vuonna.

Tietokirjoittamisen tukijärjestelmä

HE 115/2001 vp, HE 206/2001 vp

Valtiovarainvaliokunta

4) Luku 29.88

Eduskunta edellytti 18.12.2001 hallituksen pikaisesti valmistelevan esitykset tietokirjoittamisen tuen kehittämiseksi niin, että tukijärjestelmän toimeenpanemiseksi varataan myös riittävät voimavarat.

Opetusministeriö osoitti tiedonjulkistamisen tukemiseen vuonna 2003 168 000 euroa, mikä on runsaat 33 prosenttia enemmän kuin vuonna 2001. Lisäksi tietokirjallisuuden kääntämiseen kohdistuvat tukijärjestelmät on keskitetty Suomen kirjallisuuden tiedotuskeskukseen.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Teattereiden valtiontukijärjestelmä

HE 115/2001 vp, HE 206/2001 vp

Valtiovarainvaliokunta

5) Momentti 29.90.31

Eduskunta edellytti 18.12.2001, että hallitus selvittää teattereiden valtiontukijärjestelmässä olevat epäkohdat ja ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin niiden poistamiseksi.

Teattereiden valtionosuusjärjestelmän toimivuutta selvittäneen työryhmän työ valmistui keväällä (opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2003:13). Opetusministeriö on ryhtynyt toimenpiteisiin työryhmän ehdotusten perusteella teattereiden valtiontukijärjestelmässä olevien epäkohtien mm. henkilötövuoden yksikköhinnan ja henkilötövuosien määrän jälkeenjääneisyyden korjaamiseksi. Vaje henkilötövuosimäärässä vuonna 2001 oli 158 henkilötövuotta ja teattereiden toteutuneet kustannukset 24 prosenttia korkeammat kuin talousarviossa oleva yksikköhinta. Ministeriö valmistele teattereiden yksikköhinnan jälkeenjääneisyyden tarkistamiseen liittyvää lakimuutosta vuoden 2005 talousarvioon. Myös yksikköhinnan indeksitarkistukseen liittyvän pykälän palauttamista valmistellaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lakiin. Lisäksi ministeriö valmistele muutosta teatteri- ja orkesterilakiin koskien harkinnanvaraisen valtionavustuksen osoittamista kehittämistoimintaan.

Henkilötövuosien määrää pyritään lisäämään TTS-kaudella 2005 – 2008. Teatteri- ja orkesterilakia ei sen sijaan voida pitää lukkiutuneena, sillä lain voimassaoloaikana on lain piiriin hyväksytty kaikkiaan seitsemän teatteria, joista viimeisin vuodelle 2004.

Ylioppilastutkinnon rakennekokeilu

HE 212/2001 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 8.5.2002, että hallitus seuraa ylioppilastutkinnon rakennekokeilun toteutumista ja oppimistuloksia sekä ryhtyy tarvittaessa sellaisiin toimenpiteisiin, joilla turvataan koulutuksellinen tasa-arvo ja maan kansalliskielten osaaminen.

Ylioppilastutkintoasetuksen muuttamisesta annettiin 22.8.2002 valtioneuvoston asetus (733/2002). Asetuksella säädettiin ylioppilastutkinnon rakennekokeilusta. Kokeilussa oleva kokelas suorittaa lukiolain 18 §:stä poiketen neljästä pakollisesta ainoastaan äidinkieliessä ja kirjallisuudessa järjestettävän kokeen. Kolme muuta pakollista koetta kokelas saa valita toisen kotimaisen kielen kokeen, vieraan kielen kokeen, matematiikan kokeen ja reaalkokeen joukosta. Kokeilun piiriin otettiin 57 lukiota ja aikuislukiota eri puolilta maata. Kokeilun

piiriin kuuluu sekä suomen- että ruotsinkielisiä lukioita. Kokeilun mukainen tutkinto voidaan suorittaa asetuksen mukaan vuosina 2003–2007.

Asia ei aiheuta enää toimenpiteitä.

Osaamisen tasokorotus

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

6) Suomalaisen peruskoulun kansainvälisesti arvostettujen vahvuuksien pohjalta kehitystyö tulee suunnata pedagogisen kulttuurin vahvistamiseen, ammattitaitoisten opettajien rekrytointiin sekä syrjäytymiskehityksen ennaltaehkäisyyn.

Valtioneuvosto on 23.1.2003 määrännyt eduskunnan lausuman merkittäväksi pöytäkirjaan, ja tulee ryhtymään lausuman edellyttämiin toimenpiteisiin.

Perusopetuslakia on täydennetty 1.8.2003 voimaantulleilla säännöksillä (477/2003), jotka koskevat muun muassa oppilashuollon järjestämistä sekä oppilaan suojaamista väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Perusopetuksen oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä tarvittava oppilashuolto.

Valtioneuvosto on 4.12.2003 päättänyt koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmista vuosille 2004–2008. Opetusministeriön hallinnonalan toimintojen painopisteenä on koulutuksen perusturvan, saatavuuden ja laadun turvaaminen koko maan alueella.

Perusopetusta kehitetään sisällöllisesti. Uudet perusopetuksen opetussuunnitelmat otetaan asteittain käyttöön 1.8.2006 mennessä ja hyvän perusopetuksen ja tuloksellisesti toimivan koulun laatusuositukset valmistellaan. Hallitus huolehtii myös taide- ja taitoaineiden sekä taiteen perusopetuksen saatavuudesta.

Opetusministeriön johdolla laaditaan hyvän opetuksen ja tuloksellisesti toimivan koulun laatusuositukset. Suosituksilla pyritään vahvistamaan suomalaisen koulutusjärjestelmän korkeaa laatua, vahvistamaan koulutuksen perusturvaa sekä ennalta ehkäisemään eriarvoistumiskehitystä koulutuksessa. Tavoitteena on, että laatusuositukset tukevat koulutuksen järjestäjiä ja kouluja opetuksen laadun kehittämisessä sekä terveellisten ja turvallisten oppimisympäristöjen luomisessa. Laatusuosituksilla pyritään tukemaan oppilaiden kasvua ja oppimista sekä heidän opetuksellisten oikeuksiensa toteutumista. Laatusuosituksilla on myös keskeinen merkitys koulutuksen arviointijärjestelmän kehittämisessä ja arviointitietojen hyödyntämisessä. Suositusten valmistelu on tarkoitus aloittaa vuoden 2004 alusta.

Oppimistulosten arviointia kehitetään. Arviointi kohdennetaan perusopetuslaissa tarkoitettujen opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1435/2001) määriteltyihin nivelvaiheisiin siten, että voidaan tuottaa oppiainekohtaisesti trenditietoa perusopetuksen oppimistulosten saavuttamisesta sekä niiden vaihtelusta koulutuksen perusturvan näkökulmasta. Oppimistulosten arviointi kohdistetaan nivelvaiheisiin erityisesti siksi, että perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa on määritelty näitä vaiheita vastaavat hyvän osaamisen kriteerit eri oppiaineissa.

Vuosiksi 2003 – 2008 hyväksytyyn koulutuksen ja yliopistoissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan opettajatarpeen täyttämiseksi tulee mainittuina vuosina ottaa koulutukseen yhteensä noin 25 400 opiskelijaa. Aloittajia lisätään vieraiden kielten ja matemaattisten aineiden, erityisopettajien ja opinto-ohjaajien koulutuksessa.

Opetusministeriön toimenpiteet koostuivat koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaan liittyvän kerhotoiminnan tukemisesta (635 000 euroa, 500 kerhoa) ennaltaehkäisevästä päihde- ja huumetyöstä (840 000 euroa, 70 hanketta) kansainvälisen Avartti-toimintaohjelman soveltamisesta peruskoulun kymppiluokkien ja erityisryhmien opetukseen sekä nuorten osallisuushankkeista (1 milj. euroa, 70 kuntaa), joissa korostuu kouluyhteisön ja kunnan nuorisotoimen yhteistyön kehittäminen. Peruskoulun päättäneiden työttömien nuorten ja peruskoulun keskeyttäneiden osalta tuettiin edelleen nuorten työpajatoiminnan kehittämistä (2,5 milj. euroa, 180 pajaa). Opetusministeriön vuoden 2004 tulossuunnitelman valmistelussa on nuorten sosiaalinen vahvistaminen määritelty nuorisoyksikön keskeiseksi tulostavoitteeksi.

Osaamisen tasokorotus

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

7) Korkeakoulutuksen ja perustutkimuksen tason kohottamiseksi korkeakoulujen opiskelijakohtaisia resursseja on lisättävä erityisellä tasokorotusohjelmalla. Suomelle tärkeillä aloilla on tavoitteena kansainvälinen huipputaso. Korotuksella luodaan edellytykset myös opinto-ohjauksen parantamiseen ja opiskeluaikojen lyhentymiseen. Viimeksi mainittu edellyttää myös opintotuen kehittämistä.

Korkeakoulujen kehittämislain mukaisesti vuonna 2003 yliopistolaitoksen toimintamenomäärärahat kasvoivat 30 milj. euroa palkankorotusten kustannusvaikutusten lisäksi. Perusrahoitus lisääntyi kaikilla yliopistoilla edelliseen vuoteen verrattuna. Opetusministeriössä valmisteltiin kehittämislain muutosta, joka turvaisi yliopistojen rahoituksen myös tulevina vuosina. Valtion tiede- ja teknologianeuvosto esitti lisäksi yliopistojen perusrahoituksen vahvistamista voimassa olevan kehittämislain lisäksi 100 milj. euroa vuoteen 2007 mennessä. Hallituksen menokehyksessä vuosille 2004 – 2007 on päädytty kehittämislain lisäksi 60 milj. euroa lisäykseen vuoteen 2007 mennessä. Myös opetuksen, opintojen ohjauksen ja oppimisen tehostamista edistäviä toimia jatkettiin yhteistyössä yliopistojen kanssa. Korkeakoulujen opintoaikojen tehostamista koskeva toimenpideohjelma valmistui joulukuussa 2003. Opetusministeriö on osoittanut tulossopimuskaudeksi 2001 – 2003 yhteensä noin 5 milj. euroa yliopistojen opetuksen ja ohjauksen kehittämishankkeisiin.

Opetusministeriö kutsui kesäkuussa 2003 selvitysmiehen laatimaan opintotukea koskevaa ohjelmaa, jonka tarkoituksena on kehittää opintotukea siten, että täysipäiväinen ja suunnitelmallinen opiskelu on mahdollista ja opiskeluaikat lyhenevät. Selvitysmies luovutti ehdotuksensa toimenpideohjelmaksi joulukuussa 2003. Tarkoituksena on kehittää opintotukijärjestelmää selvitysmiehen ehdotusten pohjalta.

Osaamisen tasokorotus

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

8) Ammatillisessa peruskoulutuksessa on tehtävä pikaisesti oppimisympäristöjen ja koulutusresurssien tasokorotus.

Opetusministeriön päätöksellä ammatillisen koulutuksen rahoitusperusteena käytetään vuosina 2003-2005 harkinnanvaraisena yksikköhinnan korotuksena myönnettävää kannustusrahaa tietyillä kansantaloudellisesti merkittävillä aloilla, joilla on ennakoitavissa ammattitaitoisien työvoiman saatavuuden vaikeutumista suurten ikäluokkien poistuessa työelämästä.

Kannustusrahan avulla pyritään vaikuttamaan koulutustarjonnan kohdistamiseen, koulutukseen hakeutumiseen sekä tutkinnon suorittamismääriin. Keskeisenä kannustusrahan myöntämisperusteena on myös elinkeino- ja muun työelämän sitoutuminen koulutuksen järjestäjän kanssa kehittämään alan koulutusta, työssäoppimista ja opiskelijarekrytointia. Kannustusraha myönnettiin ensimmäistä kertaa päätettäessä vuoden 2003 yksikköhinnoista.

Ammatillisen peruskoulutuksen rahoitusjärjestelmää kehitetään tuloksellisuuteen ja kannustavuuteen perustuvana siten, että koulutuksen tuloksellisuus otetaan huomioon käyttökustannusten rahoituksen osana. Tuloksellisuuden tulee kannustaa myös erityisopetuksen tarpeessa olevien nuorten koulutukseen. Tuloksellisuusrahoitus otettiin asteittain käyttöön vuodesta 2002 alkaen käyttökustannusten laskennallisen rahoituksen täydennykseksi. Laskennallisten indikaattorien pohjalta tapahtuvaan tuloksellisuuden arviointiin osallistuvat kaikki ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjät. Tuloksellisuusrahoitukseen kuuluu myös vuosittain jaettavat laatupalkinnot, jotka jaetaan koulutuksen järjestäjille hakemusten perusteella.

Opetusministeriöllä on ollut opetusjärjestelyjen monipuolistamista ammatillisessa koulutuksessa selvittänyt työryhmä (11/2002). Työryhmän esitysten ja niistä saatujen lausuntojen pohjalta opetushallitus opetusministeriön toimeksiannosta käynnisti eräiden ammatillisen koulutuksen järjestäjien kanssa kehittämishankkeen, jonka tavoitteena on mm. opintojen ohjausjärjestelmien ja ohjauksen kehittäminen, opetuksen henkilökohtaistaminen ja opetusmenetelmien monipuolistaminen erilaisten opiskelijoiden tarpeet huomioon ottavaksi. Hanke ajoittuu 15.12.2002 – 31.12.2004 väliselle ajalle.

Käynnistettiin ammatillisen erityisopetuksen toimintaohjelman strategiaehdotuksen edellyttämät toimenpiteet.

Osaamisen tasokorotus

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

9) Koulutusjärjestelmän kehittämisessä tulee ottaa nykyistä tietoisemmin huomioon lasten erilainen lahjakkuus. Matemaattisen ja kielellisen lahjakkuuden lisäksi erityisesti sosiaalinen lahjakkuus, jatkuva liikuntaharrastusten edistäminen ja käden taidot tarvitsevat enemmän huomiota.

Opetusministeriö on esittänyt, että Pohjoismaiden ministerineuvosto käynnistäisi Erilaiset oppijat – Yhteinen koulu -hankkeen. Yhteispohjoismaisella hankkeella parannettaisiin erilaisten oppijoiden yksilöllisten tarpeiden sekä tyttöjen ja poikien välisten oppimiseröjen huomioonottamista perusopetuksessa ja toisen asteen koulutuksessa. Hankkeen avulla kehitetään oppijoiden yksilölliset tarpeet huomioon ottavaa opetusta, kavennetaan tyttöjen ja poikien välisiä osaamiseröjä sekä edistetään eri hallinnonalojen henkilöstön sekä tutkijoiden pohjoismaista yhteistyötä. Hanketta tukevat useat Pohjoismaissa käynnissä olevat projektit sekä Suomen kansallinen erityisopetuksen laadullisen kehittämisen hanke.

Osaamisen tasokorotus

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

10) Erityisesti ikääntyvän työvoiman osaamistason jatkuva kohottaminen kaikissa työtehtävissä ja kaikilla koulutustasoilla on Suomen menestyksen ydinkysymyksiä.

Aikuiskoulutusjärjestelmän resurssien ja toiminnan kuntoon saattamisen tulee olla tulevien hallitusten osaamispolitiikan keskiössä parlamentaarisen aikuiskoulutustyöryhmän linjausten mukaisesti. Rahoitusjärjestelmien ja taloudellisten kannustimien tulee rohkaista ihmisiä osaamisen hankintaan. Aikuiskoulutuksen laadun kohottaminen on välttämätöntä yhteiskunnan ja työelämän tulevaisuuden haasteiden edessä.

Hallitusohjelman mukaisesti aikuiskoulutusta on vuoden 2003 aikana kehitetty parlamentaarisen aikuiskoulutustyöryhmän ehdotusten pohjalta. Ehdotusten toimeenpano käynnistyi vuoden 2003 talousarvion yhteydessä tehdyillä toimenpiteillä, joihin kuuluivat aikuisten koulutustason kohottamisohjelman käynnistäminen, ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusuudistuksen toteuttaminen, vapaan sivistystyön oppilaitosten toiminnan ohjauksen ja seurannan kehittäminen, ammatillisen aikuiskoulutuksen ohjauksen vahvistaminen, aikuisten oppisopimuskoulutuksen lisääminen sekä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen aikuiskoulutuksen kehittäminen. Valtion vuoden 2004 talousarviossa esitetään kaikki koulutusasteet ja -muodot kattava toimenpidesuunnitelma aikuiskoulutusjärjestelmän resurssien ja toiminnan kehittämiseksi. Valtioneuvoston hyväksymässä koulutuksen ja tutkimuksen vuosien 2003 – 2008 kehittämissuunnitelmassa esitetään koko suunnittelukaudelle laaja ja täsmennetty aikuiskoulutuspolitiikan kehittämissuunnitelma, joka asettaa aikuiskoulutuksen kehittämisen koulutus- ja osaamispolitiikan keskiöön.

Aikuisten koulutustason kohottamisohjelma (Noste -ohjelma) käynnistettiin valtion vuoden 2003 talousarvioon sisältyvällä 12 miljoonan euron määrärahalta. Lääninhallitukset myönsivät avustuksia keväällä lähinnä hakevaan toimintaan ja tiedotukseen ja syksyllä varsinaiseen koulutukseen, jonka aloittaneiden määräksi arvioidaan noin 3 400 vuonna 2003. Vuoden 2003 talousarvion mukaan ohjelman tavoitteiden mukaisesti on suunnattu myös osa ammatillisen lisäkoulutuksen, oppisopimuskoulutuksen ja työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen määrärahoista. Valtion vuoden 2004 talousarvion mukaan ohjelmaa laajennetaan vuonna 2004 siten, että määräraha kasvaa 19,5 miljoonaan euroon, jolla koulutuksen voi vuonna 2004 aloittaa noin 7400 henkilöä. Valtioneuvoston hyväksymän koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan ohjelmaa laajennetaan suunnitelmakauden alkuvaiheessa siten, että koulutusta voidaan vuosittain järjestää vähintään 10 000 aloittajalle.

Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitus keskitettiin toisen asteen koulutukseen ja valtionosuusjärjestelmään valtion vuoden 2003 talousarvion yhteydessä annetulla lailla opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta..

Vapaan sivistystyön ohjausta, seuranta ja rahoitusperusteita selviteltyt valmisteluryhmä jätti muistionsa opetusministeriölle maaliskuussa 2003. Opetusministeriö asetti 1.4.2003 väliaikaisen yhteistyöryhmän avustamaan opetusministeriötä vapaan sivistystyön tavoitteita, ohjausta, rahoitusta sekä vapaan sivistystyön tilastoinnin ja seurannan kehittämistä koskevien ehdotusten valmistelussa niin, että keskeiset ratkaisut voitaisiin sisällyttää vuodesta 2005 alkaen valtion talousarvioesityksiin ja antaa niiden edellyttämät hallituksen esitykset. Valtion vuoden 2004 talousarvion mukaan osa vapaan sivistystyön oppilaitosten valtionavustuksista voidaan suunnata koulutuspoliittisten tavoitteiden ja uuden ohjausjärjestelmän kehittämistarpeiden mukaisesti kehittämishankkeisiin vuonna 2004.

Lisäkoulutuksena järjestettävän oppisopimuskoulutuksen opiskelijoiden enimmäismäärää nostettiin 20 000 opiskelijasta 20 500:aan valtion vuoden 2003 talousarvion perusteella. Valtion vuoden 2004 talousarviossa enimmäismäärää nostettiin vielä 22 000 opiskelijaan vuonna 2004.

Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusuudistuksen yhteydessä lisättiin ammattikorkeakoulututkintoon johtavia aikuiskoulutuspaikkoja tutkintoon johtavassa koulutuksessa ja avoimessa ammattikorkeakouluopetuksessa valtion talousarvion yhteydessä momentille 29.20.30 siirretyllä 4 miljoonan euron määrärahalta. Määrärahalta on lisätty aikuisten ammattiko-

keakoulututkintoon johtavan koulutuksen opiskelijapaikkoja yhteensä 940 paikalla, jolloin opiskelijapaikkojen määrä vuonna 2003 on 19 540. Avoimen ammattikorkeakoulun opetuksen määrärahoja on lisätty yhteensä 816 000 eurolla, jolloin avoimeen ammattikorkeakouluopetukseen on vuonna 2003 yhteensä 3 196 500 euroa. Valtion vuoden 2004 talousarviossa aikuisten ammattikorkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen rahoitus lisääntyy miljoonalla eurolla sekä erikoistumisopintojen ja jatkotutkintokokeilun rahoitus 200 000 eurolla vuoteen 2003 verrattuna.

Yliopistojen täydennyskoulutuksen laatu- ja kehittämistyötä vahvistettiin lisäämällä vuoden 2003 talousarviossa valtion talousarvion momentille 29.10.22.5 yliopistojen aikuiskoulutuksen kehittämiseen 3 miljoonan euron määräraha. Opetusministeriö suuntasi määrärahan yliopistojen täydennyskoulutuksen tuotekehitystyöhön 25 000 euron kurssikohtaisina tuotekehitysrahoina yliopistojen hakemusten perusteella. Yliopistot ovat suunnitelleet käynnistettäväksi vuoden 2003 määrärahalta yhteensä 126 uutta pitkäkestoista täydennyskoulutuskurssia. Niiden päätavoitteena on täydennyskoulutuksen kohderyhmän ja tuotevalikoiman laajentuminen nykyisestä ja painopisteen siirtyminen selkeään akateemisen ammattitaidon ja asiantuntijuuden tuottamiseen. Tuotekehitysrahan haun yhteydessä yliopistot ovat asettaneet tavoitteet koko täydennyskoulutustoiminnalleen tulossopimuskaudelle 2004 – 2006. Lisäksi yliopistot ovat tulossopimuksissaan varanneet momentin 29.10.21 määrärahasta yhteensä 830 000 euroa käytettäväksi täydennyskoulutuksen hintojen alentamiseen.

Opetusministeriö asetti 15.1.2003 selvitysmiehen laatimaan lisäselvityksiä ja ehdotuksia aikuisopiskelun maksujen kohtuullisena pitämisestä, kansalaisten tasavertaisista mahdollisuuksista hakeutua koulutukseen ja opintotietokokeilun kokemusten huomioon ottamisesta mainituissa suhteissa, aikuisopiskelun aikaisten toimeentulojärjestelyjen kehittämisestä riittävän tasoiseksi ja kannustaviksi sekä työnantajan kustantaman koulutuksen verokohtelun selvittämiseksi. Selvitysmies jätti väliraporttinsa 15.4.2003 ja loppuraporttinsa 16.10.2003. Opetusministeriö on lähettänyt selvitysmiehen muistion laajalle lausuntokierrokselle, jonka perusteella laaditaan ehdotusten toimeenpano-ohjelma.

Lasten parissa työskentelevien taustan selvittäminen, vapaaehtoistyö

HE 3/2002 vp

Työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 22.5.2002, että hallitus selvittää mahdolliset lainsäädännölliset tai muut toimenpiteet, joilla lapsiin kohdistuvaa seksuaalista hyväksikäyttöä voidaan ennaltaehkäistä myös vapaaehtoistyössä.

Työministeriö on antanut 20.8.2002 päivätyllä kirjeellä opetusministeriölle tiedoksi edellä mainitun eduskunnan lausuman heidän toimialaan kuuluvanana asiana mahdollisia toimenpiteitä varten. Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002) ja laki rikosrekisterilain 6 ja 7 §:n muuttamisesta (505/2002) tulevat voimaan vuoden 2003 alusta. Rikostaustan selvittämismenettely koskee myös vapaaehtoistoiminnan alalla tapahtuvaa työsuhteessa tehtävää työtä laissa säädetyin edellytyksin. Asia ei anna enää aihetta työministeriön toimenpiteisiin.

Lasten aamu- ja iltapäivätoimintaa koskevien perusopetuslain (628/1998) muutosten yhteydessä on lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annettua lakia (504/2002) täydennetty säännöksillä, jotka koskevat rikosrekisteriotteen pyytämistä lasten aamu- ja iltapäivätoimintaan kuuluvia tehtäviä hoitavalta henkilöltä. Jos kunta tai kuntayhtymä hankkii perusopetuslaissa tarkoitettun aamu- ja iltapäivätoiminnan palveluja julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta, kunnan tai kuntayhtymän tulee pyytää rikostaustalain 2 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tehtäviä hoitavalta henkilöltä viipymättä nähtäväksi rikosrekisterilain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu rikosrekisteriotte, jollei henkilö hoida näitä tehtäviä virka- tai työsuhteessa palvelujen tuottajaan. Ote rikosrekisteristä on pyydettävä nähtäväksi.

väksi myös ennen kuin muu kuin sopimuksessa määritelty henkilö otetaan 2 §:ssä tarkoitettuihin tehtäviin. Lasten aamu- ja iltapäivätoimintaa koskevat perusopetuslain säännökset tulevat voimaan vuoden 2004 elokuun alusta ja niihin liittyvät rikostaustalain säännökset vuoden 2004 huhtikuun alusta.

Kunta- ja koulutason arviointityön tehostaminen
Koulutuksen arviointineuvosto, ruotsinkielinen toiminta
HE 135/2002 vp — EV 206/2002 vp
Sivistysvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 3.12.2002 hallituksen huolehtivan siitä, että kunta- ja koulutuksen arviointityön tehostamiseksi luodaan eri alueille soveltuvat alueelliset tuki- ja seurantajärjestelmät.
2. Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan koulutuksen arviointineuvoston toiminnan järjestämisestä niin, että ruotsinkielinen arviointitoiminta voidaan hoitaa asianmukaisesti. Tämä edellyttää muun muassa riittäviä voimavaroja ruotsinkieliseen arviointiin ja riittävää ruotsinkielistä edustusta arviointineuvostossa ja sihteeristössä.

Valtioneuvosto päätti 23.1.2003 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

1. Koulutuksen ulkopuolista arviointia varten opetusministeriön yhteydessä toimii koulutuksen arviointineuvosto, jonka tehtävänä on organisoida arviointitoimintaa yliopistojen, Opetushallituksen ja muiden arviointiasiantuntijoiden verkostona. Koulutuksen arviointineuvosta säädetään Valtioneuvoston asetuksessa 150/2003.

Vuosiksi 2003 – 2008 hyväksytyn koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan arviointineuvoston arviointiohjelmassa tulee ottaa huomioon käynnistettävät kansainväliset ja kansalliset arviointihankkeet sekä alue- ja paikallistason arviointitarpeet. Suunnitelman mukaan kehitetään arviointia tukevia tietojärjestelmiä sekä koulutusta koskevia indikaattoreita ottaen huomioon paikalliset, kansalliset ja kansainväliset tarpeet.

2. Koulutuksen arviointineuvosto asetettiin nelivuotiskaudeksi maaliskuussa 2003 ja sihteeristö aloitti toimintansa syksyn aikana. Koulutuksen arviointineuvoston sihteeristössä yksi arviointialueista on ruotsinkielisen koulutuksen arviointi. Alueesta vastaa yksi viidestä pääsuunnittelijasta. Myös arviointineuvostossa ruotsinkielinen edustus.

Parhaillaan arviointineuvosto laatii alkaneeksi toimikaudeksi ulkopuolisen arvioinnin ohjelmaa. Arviointihankkeet tullaan rahoittamaan yleissivistävän, ammatillisen ja aikuiskoulutuksen kehittämismäärärahoista. Määrärahojen kohdentamisessa otetaan huomioon myös ruotsinkielisen koulutuksen arviointitoiminnan tarpeet. Tämänhetkisen arvion perusteella kehittämismomenteilta arviointiin kohdennettavissa olevat määrärahat ovat arviointitarpeisiin nähden riittämättömät. Tämä koskee myös ruotsinkielisen koulutuksen arviointia.

Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusjärjestelmän uudistuksen vaikutukset, korkeakoulujen järjestämä täydennyskoulutus
HE 140/2002 vp
Sivistysvaliokunta

- 1) Eduskunta edellytti 10.12.2002 hallituksen seuraavan, miten ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusjärjestelmän uudistus vaikuttaa lyhyt- ja pitkäkestoiseen lisäkoulutukseen, jota nykyisin on hoidettu valtionavustusjärjestelmän avulla, ja erityisesti miten voidaan huolehtia siitä ammatillisesta lisäkoulutuksesta, jota tähän asti ovat antaneet ammattikorkeakoulut, yliopistot ja vapaan sivistystyön toimijat. Hallituksen tulee

seurata myös sitä, miten uudessa järjestelmässä voidaan hoitaa paikalliset ja alueelliset ammatillisen lisäkoulutuksen tarpeet, ja puututtava mahdollisiin ongelmiin.

2) Eduskunta edellytti, että pikaisesti luodaan edellytykset kehittää yliopistoja ja ammattikorkeakoulujen täydennyskoulutusta ja kohdentaa tähän määrärahat parlamentaarisen aikuiskoulutustyöryhmän esitysten ja tulopoliittisen sopimuksen mukaisesti.

1) Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksen siirtäminen kokonaan valtionosuusjärjestelmään toteutui vuoden 2003 alusta. Vuoden 2003 valtionosuuspäätöksessä opetusministeriö on myöntänyt valtionosuutta yhteensä 43 vapaan sivistystyön oppilaitoksen ylläpitäjälle ja vuodelle 2004 yhteensä 46 järjestäjälle. Vuonna 2004 niiden valtionosuuden taso on kasvanut, koska valtionavustusten viimeiset osuudet ovat jääneet pois. Alueelliset ja paikalliset lisäkoulutuksen tarpeet on otettu huomioon suoritteiden jakopäätöksessä. Muutoksen vaikutuksia on mahdollista seurata tarkemmin vasta, kun vuoden 2003 valtionosuuden toteutuneesta käytöstä saadaan keväällä 2004 tietoa. Vuoden 2004 aikana on tarkoitus käynnistää ammatillisen lisäkoulutuksen kokonaistarkastelu ja tähän liittyy myös selvitys ja ehdotukset siitä, miten lisäkoulutuksen ohjausjärjestelmää voitaisiin kehittää järjestämislupamenettelyn kautta. Järjestämisluvat uusittaisiin viimeistään vuoden 2006 alkuun mennessä.

2) Yliopistot hakivat momentin 29.10.22.5 täydennyskoulutuksen 3 miljoonan euron tuotekehitysrahaan yliopistojen täydennyskoulutuksen valtakunnallisen verkkopalvelun (www.taydennyskoulutus.fi) yhteyteen tuotettujen verkkolomakkeiden avulla. Opetusministeriö suuntasi määrärahan yliopistoille 25 000 euron kurssikohtaisina tuotekehitysrahoina. Yliopistot ovat suunnitelleet käynnistettäväksi vuoden 2003 määrärahalta yhteensä 126 uutta pitkäkestoista täydennyskoulutuskurssia. Niiden päätavoitteena on täydennyskoulutuksen kohderyhmän ja tuotevalikoiman laajentuminen nykyisestä ja painopisteen siirtyminen selkeän akateemisen ammattitaidon ja asiantuntijuuden tuottamiseen. Tarkoituksena on edistää relevantin koulutuskysynnän siirtymistä tutkintokoulutuksesta täydennyskoulutukseen ja näin osaltaan edistää tutkintoon johtavan koulutuksen tehostumista. Vuoden 2003 määrärahan keskeisiä aihealueita ovat yrittäjäyys ja liiketoimintaosaaminen, luonnontieteet ja ympäristöalat, kansainvälisyys ja aluetoiminta sekä kansalliseen terveysohjelmaan liittyvä koulutus. Opetusministeriö seuraa tuotekehitysrahalla toimeenpantavan koulutuksen toteutusta www-palvelun yhteyteen kehitettyjen verkkotyökalujen avulla. Tuotekehitysrahan haun yhteydessä yliopistot ovat asettaneet tavoitteet koko täydennyskoulutustoiminnalleen tulosopimuskaudelle 2004 – 2006.

Ammattikorkeakoulututkintoon johtavia aikuiskoulutuspaikkoja on lisätty sekä tutkintoon johtavassa koulutuksessa että avoimessa ammattikorkeakouluopetuksessa ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusuudistuksen yhteydessä momentille 29.20.30 siirretyllä 4 miljoonan euron määrärahalta. Määrärahalta on lisätty aikuisten ammattikorkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen opiskelijapaikkoja yhteensä 940 paikalla, jolloin opiskelijapaikkojen määrä vuonna 2003 on 19 540. Avoimen ammattikorkeakoulun opetuksen määrärahoja on lisätty yhteensä 816 000 eurolla, jolloin avoimeen ammattikorkeakouluopetukseen on vuonna 2003 yhteensä 3 196 500 euroa.

Ammattikorkeakoulut, rahoitusjärjestelmä Ammattikorkeakoulujen opiskelijoiden asema

*HE 206/2002 vp — EV 306/2002 vp
Sivistysvaliokunta*

1. Eduskunta edellytti 18.2.2003 hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin ammattikorkeakoulujen rahoitusjärjestelmän uudistamiseksi nykyistä kannustavammaksi niin, että ammattikorkeakoulujen mahdollisuudet kehittyä korkeakoulutasoista opetustehtävää hoitaviksi turvataan ja että ne siten voivat menestyksellisesti hoitaa myös kansallista ja alueellista innovaatiotehtäväänsä.

2. Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että ammattikorkeakoulujen opiskelijakuntien toiminnalle turvataan taloudelliset resurssit suuntaamalla opiskelijakunnille rahoitusta osana ammattikorkeakoulujen rahoitusta.

3. Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että ammattikorkeakouluopiskelijoille turvataan terveydenhuoltopalvelut opiskelupaikkakunnalla.

4. Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että ammattikorkeakoulujen opiskelijakuntien asemaa koskeva hallituksen esitys annetaan pikaisesti niin, että ammattikorkeakoulujen opiskelijakuntien asema nostetaan yliopistojen ylioppilaskuntien tasolle.

Valtioneuvosto päätti 8.5.2003 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

1. Opetusministeriössä valmistellaan hallituksen esitystä laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta, joka on tarkoitus esitellä kevätkaudella 2004. Muutoksella uudistettaisiin ammattikorkeakoulujen rahoitus.

2. Mahdollinen taloudellisten resurssien turvaaminen opiskelijakuntien toiminnalle suuntaamalla opiskelijakunnille rahoitusta osana ammattikorkeakoulujen rahoitusta selvitetään kohdassa 1) tarkoitettujen hallituksen esityksen valmistelun yhteydessä.

3. Sosiaali- ja terveysministeriö on 12.11.2003 asettanut työryhmän, jonka tehtävänä on muun muassa selvittää ammattikorkeakoulujen opiskelijaterveydenhuollon vaihtoehtoiset järjestämistavat ja tehdä mahdolliset lainsäädännölliset jatkotoimenpide-ehdotukset. Työryhmässä on opetusministeriön edustus. Työryhmän määräaika päättyy 31.12.2004.

4. Opetusministeriössä valmistellaan hallituksen esitystä laiksi ammattikorkeakoululain muuttamisesta, joka on tarkoitus esitellä kevätkaudella 2004. Muutoksella ammattikorkeakouluihin muodostettaisiin opiskelijakunnat yliopistojen ylioppilaskuntien tapaan.

Koulutuspoliittinen selonteko

VNS 2/2002 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 9.10.2002, että hallitus antaa kolmen vuoden kuluttua eduskunnalle koulutuspoliittisen selonteon.

Valtioneuvosto päätti 23.10.2002 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Uskonnonvapaus, lapsen asema

HE 35/2003 vp — EV 126/2003 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 16.12.2003 hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin uskonnonvapauslain 3 §:n täsmentämiseksi tavoitteena turvata nykyistä selkeämmin alle 12-vuotiaan lapsen uskonnollisen aseman pysyvyys ja 12—14-vuotiaan oikeus antaa suostumuksensa uskonnollisen asemansa muuttamiselle vain silloin, kun huoltaja vaihtaa uskonnollista yhdyskuntaa tai jättäytyy uskonnollisen yhdyskunnan ulkopuolelle.

Valtioneuvosto päätti 30.12.2003 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta

HE 57/2003 vp — EV 88/2003 vp

Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 3.12.2003, että hallitus seuraa aamu- ja iltapäivätoiminnan laajuuden, laadun sekä palvelutarjonnan monipuolisuuden kehittymistä sekä lain vaikutuksia palvelun rahoitukseen ja hintaan ja antaa asiasta selvityksen sivistysvaliokunnalle keväällä 2006.

Valtioneuvosto päätti 18.12.2003 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Opetusministeriö valmistelee yhteistyössä Kuntaliiton, lääninhallitusten, opetushallituksen ja nuorisotutkijaverkoston kanssa koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan kokonaisuutta koskevan selvityksen lukuvuotena 2004 – 2005 ja raportoi siitä sivistysvaliokunnalle keväällä 2006.

Maa- ja metsätalousministeriö

Kotieläintuotannon edellytykset

HE 145/1994 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 18.11.1994, että maidontuotantoa koskevien kiintiöiden määrätymisen perusteista ja muista elinkeinonharjoittajien tuotanto-oikeuksiin olennaisesti vaikuttavista seikoista säädetään jäsenyystilanteessa lain tasolla.

Eduskunta edellytti, että tukiehdolla ja vastaavilla toimenpiteillä huolehditaan siitä, että siirtymävaihe sika- ja siipikarjatalouden aloilla tapahtuu hallitusti, tuotannon rakennetta parantaen, ja että kokonaistuotannon määrä ei nykyisestään kasva.

Euroopan yhteisön maidon ja maitotuotteiden kiintiöjärjestelmän täytäntöönpanosta on säädetty lailla (355/1995) ja vastaavasti on säädetty emolehmä- ja uuhipalkkioiden kiintiöistä lailla (274/1995). Tuottajien tuotanto-oikeuksien tultua vahvistetuiksi on jälkimmäinen täytäntöönpanolaki nyttemmin kumottu tarpeettomana 31.12.2000 lukien (HE 90/2000 vp /EV 109/2000 vp).

Maataloudelle myönnetty viiden vuoden siirtymäkausi ja siirtymäkauden tuet päättyivät vuoden 1999 lopussa. Vuonna 1999 neuvoteltiin liittymissopimuksen 141 artiklan perusteella Etelä-Suomen maa- ja puutarhataloudelle nelivuotinen tukijärjestelmä, joka päättyi vuoden 2003 lopussa. Suomi neuvotteli Etelä-Suomen kansallisen tuen jatkosta komission kanssa ja sopimus vuodet 2004 – 2007 kattavasta tukijärjestelmästä tehtiin 13.10.2003. Sopimukseen kuuluvat Etelä-Suomen kotieläintalouden, kasvihuoneiden ja puutarhatuotteiden varastoinnin tukien lisäksi kasvinviljelyn tuet, investointitukien korotus ja nuorten viljelijöiden aloitustuen korotus. Lisäksi sopimuksen yhteydessä sovittiin LFA:n korotuksen käyttöönotosta Etelä-Suomessa ja sen huomioimisesta 141-tuissa. Pohjoinen tuki on voimassa toistaiseksi. Sika- ja siipikarjatalouden tuissa siirryttiin vuonna 2000 myös Etelä-Suomen kotieläintuessa eläinyksikköjen perusteella maksettavaan tukeen.

Vuoden 2000 lopulla otettiin käyttöön Euroopan maatalouden ohjaus - ja tukirahaston tuesta maaseudun kehittämiseen annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1257/1999 mukainen tukijärjestelmä, jota sovelletaan myös sika- ja siipikarjatalouden investointitukiin. Investointitukia voidaan myöntää, jos tuettavalle tuotannolle on tavanomaiset markkinat. Järjestelmää sovelletaan koko maassa ja se on käytössä vuoden 2006 loppuun saakka.

Vuonna 2001 myönnettiin tukea noin 160 sikatalouden ja 30 siipikarjatalouden investointiin. Siipikarjataloudessa tukea voitiin myöntää tuotantokapasiteettia laajentaviin investointeihin ainoastaan kalkkunantuotannossa. Joulukuun 19. päivästä 2001 alkaen siipikarjatalouden tuotantokapasiteettia laajentaviin investointeihin ei enää voinut hakea miltään osin tukea. Hakukieltoon päädyttiin, koska kasvaneen siipikarjanlihantuotannon vuoksi pohjoisen tuen alueella jouduttaisiin leikkaamaan eläinyksikköjen perusteella maksettavia tukia vuonna 2002, jos komissio ei hyväksy Suomen esittämiä pohjoisen tuen muutosesityksiä.

Vuonna 2002 myönnettiin tukea noin 170 sikatalouden investointiin. Suurelta osin samasta syystä kuin edellä on selostettu, tapahtuneen siipikarjatalouden osalta asetettiin sikatalouden investointituki hakukieltoon joulukuussa 2002.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Maatalouden tukijärjestelmät

HE 148/1994 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 22.11.1994, että tukijärjestelmiä valmisteltaessa ja niistä päätettäessä huomiota kiinnitetään erityisesti seuraaviin seikkoihin:

1) tukijärjestelmien tulee mahdollistaa maa- ja puutarhatalouden rakennekehitys, 2) järjestelmien tulee antaa edellytykset tuotannon ja jalostuksen säilymiseen nykyisillä tuotantoalueilla. Ne eivät kuitenkaan saa rohkaista tuotannon siirtymiseen epäedullisille alueille. Erikoiskasvien tuotantomahdollisuudet on turvattava neuvottelutuloksen antamassa laajuudessa, 3) järjestelmien tulee tukea yrittäjäsuuntautunutta toimintaa ja niissä tulee mahdollisuuksien mukaan välttää yritystoimintaa passivoivia tukimuotoja, 4) tukijärjestelyitä ei pidä nähdä ainoastaan selviytymistukena, vaan niiden avulla Suomen maa- ja puutarhatalous on pyrittävä saamaan tehokkaaksi ja kilpailukykyiseksi niin, että sillä pitkällä aikavälillä on mahdollisuus menestyä EU-jäsenyydessä ja muussa kansainvälisessä kilpailussa.

Eduskunta edellytti, että peruselintarvikkeiden tuotannossa tulee vastaisuudessa olla tavoitteena pääasiallinen omavaraisuus. Hallituksen tulee tarkoin seurata maa- ja puutarhatalouden sopeutumista jäsenyyteen ja tarvittaessa aloittaa neuvottelut EU-järjestelmässä. Eduskunta edellytti lisäksi, että eduskunta kytketään jatkossa tiiviisti kansallisia tukia ja niiden muuttamista koskevaan valmisteluun.

Maa- ja puutarhatalouden tukijärjestelmä muodostuu EU:n kokonaan rahoittamasta tulotuesta ja osarahoitteisista luonnonhaittakorvauksesta ja ympäristötuesta sekä näitä tukijärjestelmiä täydentävistä kansallisista tuista. Kansallisia tukia ovat Etelä-Suomen kansallinen tuki, pohjoinen tuki, ympäristötuen kansallinen lisäosa sekä eräät muut kansalliset tuet.

EU-tulotuet maksetaan yhteisen maatalouspolitiikan säädösten mukaisesti. Maatalouden ympäristötuki ja luonnonhaittakorvaus määräytyvät komission 27.6.2000 hyväksymän horisontaaliseen maaseudun kehittämissuunnitelman perusteella. Komission Suomen liittymissopimuksen nojalla antamat päätökset ja käytettävissä oleva kansallisen tuen määräraha määrittävät liikkumatilan kansallisessa päätöksenteossa. Vuosittaisessa päätöksenteossa käytettävissä oleva määräraha on pyritty jakamaan eri alueiden ja tuotantosuuntien kesken tasapuolisesti ottaen huomioon eduskunnan lausumassa esitetyt näkökohdat. Keskeisten maataloustuotteiden tuotannon alueellisessa sijainnissa ei ole tapahtunut jäsenyysaikana merkittäviä muutoksia.

EU:n maatalousministerit päättivät EU:n yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksen päälinjauksista 26.6.2003. Keskeinen osa uudistusta on tuotannosta riippumattoman tilatukijärjestelmän perustaminen jokaiseen EU:n jäsenmaahan. Järjestelmään sisällytetään pääosa EU:n kokonaan rahoittamista tuista. EU:n yhteisen maatalouspolitiikan uudistus tulee pääosin voimaan vuodesta 2005 alkaen. Uuden tuotannosta irrotetun tilatuen käyttöönoton ajankohdaksi jäsenmaat voivat valita vuoden 2005, 2006 tai 2007 alun. Tilatukijärjestelmä, johon sisällytetään pääosa nykyisistä CAP-tuista, voidaan toteuttaa jäsenmaan valinnan mukaan tilakohtaisena, tilojen vuosien 2000 – 2002 tukihistoriaan perustuvana mallina tai ns. tasatukimallina, jossa koko maan tai tietyn alueen lähes kaiken maatalousmaan hehtaarikohtainen tukioikeus on samansuuruinen. Tukijärjestelmä voidaan toteuttaa myös tilakohtaisen tuen ja tasatuen yhdistelmänä. Suomen tavoitteena on panna toimeen mahdollisimman oikeudenmukainen ja toimiva EU:n kokonaan rahoittamien tukien järjestelmä ottaen huomioon tukijärjestelmäkokonaisuus

Lokakuussa 2003 neuvoteltuun ns. 141-sopimukseen kuuluvat Etelä-Suomen kotieläintalouden, kasvihuoneiden ja puutarhatuotteiden varastoinnin tukien lisäksi kasvinviljelyn tuet, investointitukien korotus ja nuorten viljelijöiden aloitustuen korotus. Lisäksi sopimuksen yhteydessä sovittiin LFA:n korotuksen käyttöönotosta Etelä-Suomessa ja sen huomioimisesta 141-tuissa. Sopimus kattaa vuodet 2004–2007.

Uusi LFA-tukiohjelma pyritään luomaan sellaiseksi, että tuen korotus ja siitä aiheutuva 141-tukien maksuvaltuuden aleneminen kohdentuu oikeudenmukaisesti eri tuotantosektoreille ja järjestelmän uudistuminen ei siten aiheuta tulonmenetyksiä millekään tuotantosuunnalle tai alueelle.

EU:n yhteisen maatalouspolitiikan uudistus ja 141-ratkaisu valmistellaan tasapuolisesti ja niiden vaikutuksia viljelijöiden tuloihin tullaan seuraamaan ja tarpeen mukaan tehdään korjaavia toimenpiteitä käytettävissä olevin keinoin. Maatalouden taloudellista kehitystä ja tukien vaikuttavuutta arvioitaessa hyödynnetään maatalousalan tutkimuslaitosten asiantunte- musta sekä muita käytettävissä olevia tietolähteitä ja tilastoaineistoja.

Keskeisten maataloustuotteiden osalta tuotanto pääosin vastaa kotimaista kulutusta. Lihan- tuotanto kokonaisuudessaan ylitti vuonna 2002 kulutuksen viidellä prosentilla. Sianlihan omavaraisuusaste oli 111 % ja naudanlihan 98 %. Kanamunien tuotanto aleni edellisen vuoden tasosta, ja omavaraisuusaste oli 111 %. Maidon ja maitovalmisteiden nesteomava- raisuus oli 112 %. Vehnän omavaraisuus oli 97 %, rukiin 76 % ja leipäviljalla yhteensä 94 %. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Perunan rengasmätä

HE 87/1995 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 7.11.1995, että maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä n:o 41/1994 vp ja maa- ja metsätalousministeriön 13.10.1995 päivätyssä selvityksessä esitetyt toimenpiteet, niitä tarpeen vaatiessa vielä tehostaen, toteutetaan välittömästi pyrkimyksenä luoda Suomesta rengasmädästä vapaa alue kolmessa vuodessa.

Maa- ja metsätalousministeriön 13.10.1995 maa- ja metsätalousvaliokunnalle sen pyynnöstä esittämässä selvityksessä esitettiin suunnitelma, jonka mukaan rengasmädän hävittäminen maassamme suoritetaan. Suunnitelma perustuu EU:n direktiiviin (93/85/ETY), joka velvoittaa jäsenvaltiot torjumaan rengasmätää alueeltaan. Suunnitelman pohjalta on tehty rengas- mädän valtakunnallinen kartoitus ja ryhdytty toimenpiteisiin rengasmädän hävittämiseksi. Jäsenvaltioilta edellytetään jatkuvaa rengasmädän valvontaa.

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan pyynnöstä maa- ja metsätalousministeriö on toimittanut 18.11.1997 valiokunnalle suunnitelman perunan rengasmädän hävittämistoimin- nan tehostamisesta. Maa- ja metsätalousvaliokunnalle on lisäksi toimitettu 4.6.1998, 8.10.1998, 26.5.1999, 12.1.2001, 25.6.2002 ja 30.6.2003 asiantuntijaselvitys perunan vaale- an rengasmädän hävittämisestä.

Asiantuntijaselvityksen mukaan ruokaperunanäytteissä rengasmätää todettiin vuonna 2003 yhteensä 23 näytteessä. Siemenperunatuotannossa rengasmätää ei ole löydetty. Asiantuntijat toteavat edelleen, että rengasmädän taudi aiheuttajan hävittäminen kokonaisuudessaan olisi erittäin vaikea ja kallis toimenpide, varsinkin kun uusimpien tutkimusten mukaan taudinai- heuttaja voi säilyä myös rikkakasveissa.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin ja lausuma esitetään poistettavaksi.

Läänikohtainen viehekalastusmaksu

LA 4/1995 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 8.11.1996, että maaseutuelinkeinopiirit ja Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen kalantutkimus luovat yhdessä seurantajärjestelmän, jolla seurataan koko maassa läänikohtaisen viehekorttijärjestelmän käytännön toimivuutta ja vaikutusta petokalakantoihin. Vuosiraportit tulee toimittaa maa- ja metsätalousvaliokunnalle tiedoksi.

Eduskunta edellytti, että maaseutuelinkeinopiirit kalatalousyksiköidensä asiantunteemukseen nojautuen määrittävät lohi- ja siikapitoisten vesistöjen kosket ja virtapaikat ja merkitsevät ne kalastuksen ohjausta varten tarkoituksenmukaisella tavalla.

Eduskunta edellytti, että maa- ja metsätalousministeriön toimesta selvitetään viehekalastusuudistuksen muille kalanpyyntimuodoille aiheuttamien kielteisten vaikutusten laajuus ja taloudellinen merkitys.

Kalastushoitomaksun kertymän voidaan arvioida vähentyvän kaikkien onkijoiden, pilkkijöiden sekä 65 vuotta täyttäneiden kalastuksen harjoittajien vapautuessa kalastushoitomaksun suorittamisesta. Tämän vuoksi eduskunta edellytti, että kalastuslakia tarkistetaan siten, etteivät kalastushoitomaksuista kalatalouden edistämiseen valtion talousarviossa osoitetut varat vähene.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos sekä työvoima- ja elinkeinokeskukset (silloiset maaseutuelinkeinopiirit) laativat maaliskuussa 1997 suunnitelman seurantajärjestelmäksi viehekalastusmaksujärjestelmän käytännön toimivuuden ja petokalakantoihin sekä muihin kalanpyyntimuotoihin kohdistuvien vaikutusten selvittämiseksi ja kalastuspaineiden määrittämiseksi määrärahojen jaon perustaksi. Yhden valtakunnallisen, riittävän laajan tutkimuksen tekeminen em. asioiden selvittämiseksi todettiin liian kalliiksi. Tästä syystä päätettiin hankkia tarvittavat tiedot eri lähteistä.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos toteutti vuoden 1998 alussa laajan valtakunnallisen tutkimuksen kalastuspaineiden selvittämiseksi viehekalastusmaksuvarojen sekä kalastushoitomaksuvarojen jaon perustaksi sekä viehekalastusmaksujärjestelmän toimivuuden ja vaikutusten selvittämiseksi. Tutkimus on saatettu loppuun joulukuussa 1998. Maa- ja metsätalousministeriö asetti Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitokselle tulostavoitteeksi vuodelle 1999 laatia tämän "Kuinka Suomi kalastaa" -tutkimuksen pohjalta suunnitelman viehekalastuslain vaikutusten seurannaksi jatkossa sekä aloittaa kalastuskuntien ja kalastusalueiden sekä vapaa-ajankalastajien profiilitutkimukset, joissa selvitetään mm. kalavesien omistajiin kohdistuvia viehekalastusmaksujärjestelmän vaikutuksia. Yleissuunnitelma seurantajärjestelmästä valmistui syksyllä 1999. Vuonna 2000 käynnistettiin po. suunnitelman pohjalta vuonna 2002 toteutettavan valtakunnallisen kyselyn suunnittelu. Tutkimus (Suomi kalastaa 2001) toteutettiin ja tulokset julkaistiin vuonna 2002. Profiilitutkimusten loppuraportit julkaistiin niin ikään vuonna 2002.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksessa käytiin läpi keväällä 1997 laitoksen tutkimustoiminta ja ohjelmat tarkoituksena varmistaa, että aluetasolla meneillään olevista tutkimuksista saadaan tietoa viehekalastusmaksujärjestelmän vaikutuksista erityisesti taimen-, hauki- ja kuhakantoihin Etelä- ja Lounais-Suomessa.

Työvoima- ja elinkeinokeskukset ovat tehostaneet valvontaa ja viehekalastusjärjestelmän vaikutusten seurantaan. Lähtökohdana on ollut se, että sikäli kun sellaisia ongelmia ilmenee, jotka edellyttävät erilliselvityksiä, ne hankintaan.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Uudenmaan TE-keskus ja Pernajan kalastusalue tekivät yhdessä kesällä 1997 haastattelututkimuksen, jossa selvitettiin kalastusalueella viehekalastusmaksujärjestelmän vaikutuksia.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksessa laadittiin lyhyt yhteenveto Ruotsin itärannikolla vuonna 1985 toteutetun vapakalastuksen vapauttamisen vaikutuksista.

Maa- ja metsätalousministeriö on toimittanut eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle 2.3.1999 päivätyn vuosiraportin vuodelta 1998, 29.3.2000 päivätyn vuosiraportin vuodelta 1999, 11.4.2001 päivätyn vuosiraportin vuodelta 2000, 12.4.2002 päivätyn vuosiraportin vuodelta 2001 sekä 3.7.2003 päivätyn vuosiraportin vuodelta 2002. Vuosiraporttien liitteinä valiokunnalle on toimitettu "Kuinka Suomi Kalastaa" - tutkimus, RKTL:n raportit "Viehekorttiuudistuksen vaikutuksista petokaloihin" 28.12.1998, 23.12.1999, 21.12.2000, 20.12.2001 ja 25.4.2003 sekä työvoima- ja elinkeinokeskusten vuosiraportit viehekorttijärjestelmän toimivuudesta ja vaikutuksista vuosilta 1998 – 2002.

Kalastusasetuksen muuttamisesta 10.1.1997 annettuun asetukseen on otettu säännökset lohi- ja siikapitoisten vesistöjen koski- ja virtapaikkojen merkitsemisestä. Työvoima- ja elinkeinokeskukset ovat sen mukaisesti määrittäneet toimialueillaan lohi- ja siikapitoiset vesistöt ja merkinneet näiden vesistöjen koski- ja virtapaikat tarpeen mukaan.

Puheena olevan kalastuslain muutoksen vaikutukset kalastuksenhoitomaksukertymään ovat näkyneet vuodesta 1997 lähtien. Valtion talousarvion menopuolella vaikutukset näkyivät ensimmäisen kerran vasta vuonna 1999. Kalastuslain 18.12.1998 hyväksytyllä muutoksella kalastuksenhoitomaksua korotettiin 1.1.1999 alkaen 80 markasta 90 markkaan ja seitsemän päivän maksua 20 markasta 25 markkaan. Hinnankorotuksella pyrittiin siihen, etteivät kalastuksenhoitomaksuista kalatalouden edistämiseen osoitetut varat vähene. Kalastuslain 5.12.2003 hyväksytyllä muutoksella kalastuksenhoitomaksua korotettiin 1.1.2004 alkaen 15 eurosta 20 euroon ja seitsemän päivän maksua 5 eurosta 6 euroon. Nyt voidaan katsoa eduskunnan edellyttämän lausuman toteutuneen niiltä osin, kun on kysymys kalatalouden edistämiseen valtion talousarviossa osoitettavien määrärahojen vähenemisen estämisestä.

Ministeriön toimesta on toteutettu kampanjoita maksu- ja tiedotusjärjestelmien kehittämiseksi ja sitä kautta kalastuksenhoitomaksusuoritusten lisäämiseksi. Maksusuoritusten määrä näyttää kuitenkin vakiintuneen toteutetuista toimenpiteistä huolimatta jotakuinkin vuoden 2000 tasolle.

Vuonna 2000 maa- ja metsätalousministeriössä on laadittu selvitys "Kalatalousalan järjestöjen toiminnan rahoittamisesta kalastuksenhoitomaksuvaroista." Selvityksessä on tarkasteltu mm. kalastuksenhoitomaksukertymän kehitystä sekä järjestö- ym. toiminnan rahoitusmahdollisuuksia.

Metsälaki ja laki kestävän metsätalouden rahoituksesta

HE 63/1996 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 3.12.1996, että hallitus seuraa metsälainsäädäntöön sisältyvien metsän uudistamista koskevien säännösten täytäntöönpanoa ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin lainsäädännön kehittämiseksi niin, että mahdolliset uudistamistoiminnassa esiintyvät epäkohdat voidaan poistaa.

Eduskunta edellytti, että valtion talousarvion laatimisen yhteydessä huolehditaan riittävien määrärahojen osoittamisesta metsälainsäädännön mukaisiin tarkoituksiin.

Eduskunta edellytti, että metsäkeskusten metsälainsäädännön uudistamisen johdosta lisääntyvät ja muuttuvat tehtävät otetaan huomioon niiden henkilövoimavaroihin vaikuttavia päätöksiä tehtäessä.

Metsäasetuksen muuttamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen (987/2001) mukaan metsäkeskuksen tulee puuttua yksityismetsälain (412/1967) aikana hakatun alueen metsänuudistamiseen vuoden 2002 loppuun mennessä, jos metsän uudistamisvelvoitteesta ei ole huolehdittu. Metsäkeskuksilta saadun tiedon mukaan tällaisten alueiden uudistamisesta on käyty vuonna 2002 sadoittain neuvotteluja ja tehty sopimuksia metsänomistajan ja metsäkeskuksen välillä. Uudistumatta olevat alueet tulevat pääpiirteissään käsitellyiksi säädettyssä määräajassa.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Metsälainsäädännön kokonaisuudistuksen loppuvaiheessa hallitus päätti helmikuussa 1998 käynnistää Kansallinen metsäohjelma 2010:n valmistelun. Uudistettu metsä ja luonnonsuojelulainsäädäntö antoi puitteet metsäohjelmalle. Ohjelma valmistui vuonna 1999 ja siinä on arvioitu sen toteuttamisen edellyttämät määrärahatarpeet. Ohjelman toteuttamisen kannalta keskeiset valtion talousarvion momentit ovat 30.31.42 (Valtionapu metsätalouden edistämistä ja valvontaorganisaatioille), 30.31.44 (Tuki puuntuotannon kestävyys turvaamiseen), 30.31.45 (Metsäluonnon hoidon edistäminen) ja 30.31.83 (Lainat puuntuotannon kestävyys turvaamiseen). Valtion vuoden 2003 talousarviossa näiden momenttien määrärahat ovat yhteensä 108,376 milj. euroa, kun ohjelmassa arvioitu vuoden 2003 määrärahatarve vuoden 1999 kustannustasossa on 104,8 milj. euroa.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Metsäkeskusten henkilövoimavaroihin vaikuttaa ennen kaikkea valtion talousarviossa metsäkeskusten toimintaan osoitettu määräraha. Metsäkeskusten ja Metsätalouden kehittämisskeskus Tapion valtionavut ovat valtion talousarvion momentilla 30.31.42 (Valtionapu metsätalouden edistämistä ja valvontaorganisaatioille). Tämän momentin vuoden 2004 määräraha (44,510 milj. euroa) on nimellisesti selvästi suurempi (+12,283 milj. euroa eli noin 38 %) kuin vuoden 1997 määräraha (v. 1997 tilinpäätös 32,227 milj. euroa).

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Maatalouden kehitys

HE 221/1996 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 13.12.1996, että maa- ja metsätalousministeriö toimittaa maa- ja metsätalousvaliokunnalle vuoden 1997 tammikuun loppuun mennessä selvityksen maatalouden sisäisistä rahavirroista vuosilta 1995 – 1996 sekä arvion kyseisistä rahavirroista vuoden 1997 osalta.

Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa maataloustuotantomme kustannus- ja tuloskehitystä samoin kuin siinä mahdollisesti ilmeneviä tuotekohtaisia ja alueellisia eroavaisuuksia sekä toimittaa seurannan havainnoista vuosittain selvityksen eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle.

Eduskunta edellytti, että investointitukea myönnettäessä valtioneuvosto varmistaa tukivarojen riittävyyden huolehtimalla tukivarojen mahdollisimman tarkoituksenmukaisesta käytöstä. Korkotukilainojen osuutta voidaan lisätä rahoituksessa. Korkotukea ei kuitenkaan saa myöntää, jos korkotukilainan kokonaiskorko ylittää vastaavaan tarkoitukseen myönnetyn normaaliehtoisen lainan kokonaiskoron. Maa- ja metsätalousmi-

nisteriön tulee toimittaa maa- ja metsätalousvaliokunnalle vuoden 1998 alussa selvitys siitä, miten investointitukea on myönnetty ja investointituen vaikutuksista soveltamisalueen maatilojen toimeentuloedellytyksiin.

Eduskunta edellytti, että hyvissä ajoin ennen vuotta 1999 aloitetaan neuvottelut Euroopan yhteisöjen komission kanssa korotetun siirtymäkauden tuen saattamisesta pysyväksi kotieläintalouden sekä kasvihuonetuotannon ja puutarhatuotteiden varastointituen osalta.

Eduskunta edellytti, ettei aktiivitilojen meijerimaidon tilakohtaisten viitemäärien korvauksettomaan leikkaamiseen ryhdytä.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuosina 1997 ja 1998 toimittanut eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle pyydetty selvitykset. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Maa- ja metsätalousministeriö toimitti kesäkuussa 2003 maa- ja metsätalousvaliokunnalle eduskunnan edellyttämän selvityksen maataloustuotannon kustannus- ja tuloskehityksestä samoin kuin siinä mahdollisesti ilmenevistä tuotekohtaisista ja alueellisista eroavaisuuksista.

Komissio hyväksyi 22.12.1999 suoran tulotuen maksamisen liittymissopimuksen 141 artiklan perusteella Etelä-Suomen kotieläintaloudelle ja puutarhataloudelle vuoden 2003 loppuun saakka. Suomi on neuvotellut Etelä-Suomen kansallisen tuen jatkosta vuodesta 2004 eteenpäin komission kanssa. 13.10.2003 neuvotteluissa saavutettiin sopimus ja se kattaa vuodet 2004 – 2007. Sopimukseen kuuluvat Etelä-Suomen kotieläintalouden, kasvihuoneiden ja puutarhatuotteiden varastoinnin tukien lisäksi kasvinviljelyn tuet, investointitukien korotus ja nuorten viljelijöiden aloitustuen korotus. Lisäksi sopimuksen yhteydessä sovittiin LFA:n korotuksen käyttöönotosta Etelä-Suomessa ja sen huomioimisesta 141-tuissa. Pohjoinen tuki on voimassa toistaiseksi.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Maitokiintiöt

HE 29/1997 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 16.5.1997, että tuotantorenkaan ja yhteenliittymän purkauksessa toimintaa jatkavien osakkaiden edut turvataan siten, että toimintaa jatkavat voivat halutessaan säilyttää tuotantorenkaan viitemäärän kokonaisuudessaan. Viime kädessä tulee myöntää koko menetettyä määrää vastaava lisäkiintiö. Maa- ja metsätalousministeriön meijerimaidon viitemäärien siirtämisestä 12 päivänä maaliskuuta 1997 antaman päätöksen (219/1997) 5 §:ään liittyen eduskunta edellyttää, että tapauksessa, jossa sisarusten keskeisellä vuokrasopimuksella on vuokrattu maiden ohessa maitokiintiöt, tulee jatkavalle turvata maidontuotannon tason säilyttäminen.

Eduskunta edellytti, että tuottajien viitemäärien ylitysten ja alitusten tasaus tulee toteuttaa ostajatason tasauksena viitemäärien suhteessa, mikä edellyttää edellä mainitun maa- ja metsätalousministeriön päätöksen 16 §:n muuttamista.

Eduskunta edellytti, että mikäli ylimääräistä tuotantotukea maksetaan sen johdosta, että viitemääriä alennetaan meijerimaidon viitemäärien sopeuttamiseksi maakiintiöön, tulee kyseinen tuotantotuen rahoitus järjestää siten, ettei se vaikuta vähentävästi muihin kansallisiin tukiin. Tarpeen vaatiessa tähän tarkoitukseen tulee käyttää maatalouden kehittämisrahaston varoja. Eduskunta edellyttää edelleen, että kyseistä tukea maksettaessa noudatetaan riittävää joustavuutta muun muassa siten, että tuottajat oikeutetaan tukeen myös siltä osin kuin he eivät vielä ole tuotannossaan pystyneet hyö-

dyntämään hiljattain ostamaansa viitemäärän lisäystä. Päätöksen soveltamisessa tulee maaseutuelinkeinoireille antaa tarpeellinen harkintavalta.

Maa- ja metsätalousministeriö antoi 12.3.1997 päätöksen (219/1997) meijerimaidon viitemäärien siirtämisestä. Päätöksellä siirryttiin 1.7.1997 osittain hallinnolliseen viitemäärien välitykseen, jossa valtio ostaa viitemääriä kiinteään hintaan. Tuottajalla, joka tuotantojakson aikana myy vähintään puolet viitemäärästään valtiolle, on tietyin rajoituksin oikeus myydä jäljellä oleva viitemääränsä toiselle tuottajalle. TE-keskusten maaseutuosastot myyvät valtiolle ostetut viitemäärät alueensa tuottajille. Osastot jakavat myytävät määrät kolmen hakijaryhmän kesken.

Maa- ja metsätalousministeriö lisäsi 14.8.1998 päätökseen uuden 10 a §:n, jolla säädettiin poikkeuksista etuosto-oikeuteen viitemääriä hallinnollisesti myytäessä. Kyseisessä säännöksessä tuotantorenkkaan ja yhteenliittymän osakkaille myönnetään poikkeus siten, että tuottajien yhteenliittymien purkauessa toimintaa jatkavilla osakkailla on etuosto-oikeus eroavan tuottajan viitemääriin. Tämä mahdollistaa sen, että TE-keskus voi palauttaa yhteenliittymän viitemäärän ennalleen. Ministeriön päätös on korvattu samannimisellä ministeriön asetuksella (583/2002). Huhtikuusta 2000 alkaen hallinnollinen hinta on ollut 8,4094 senttiä/litra (0,50 mk/litra) (+arvonlisävero).

Kiintiöjärjestelmän toimivuus edellyttää riittävän varannon muodostamista. Tästä syystä Euroopan yhteisön maidon- ja maitotuotteiden kiintiöjärjestelmän täytäntöönpanosta annettua lakia (355/1995) on muutettu 30.6.1997 siten, että Maatilatalouden kehittämisrahaston varoja voidaan käyttää viitemäärien ostamiseen kansalliseen varantoon. Maa- ja metsätalousministeriö jakaa varantoon kertyneet viitemäärät TE-keskuksille erikseen määräämillään perusteilla edelleen tuottajille jaettavaksi. Ministeriö pyrkii käytettävissään olevin keinoin turvaamaan maidontuotantoa jatkavien tuottajien tuotannon tason säilymistä. Osittain hallinnollisessa kiintiökauppajärjestelmässä tuottajat voivat myös itse hankkia viitemääriä vapailta markkinoilta.

Kullekin EU:n jäsenvaltiolle on vahvistettu kokonaiskiintiö, jota tilakohtaisten viitemäärien yhteenlaskettu määrä ei saa ylittää. Jos maakiintiö ylittyy, jäsenvaltion on maksettava lisämaksua, joka on noin 0,37 euroa ylityslitralla. Ylitysmaksu peritään tilakohtaisen viitemääränsä ylittäneiltä tuottajilta. Ennen maksun perimistä tehdään tilakohtaisten ylitysten ja alitusten tasaus. Tämä antaa tuottajille mahdollisuuden ylittää viitemääränsä samalla määrällä, jolla muut alittavat viitemääränsä. Tuottajilta perittävä ylitysmaksu kohdistuu vain tasatuille ylityslitroille. Maidon tuotantotuen maksaminen on mahdollista tuotetulle maidolle siltä osin kuin siltä ei peritä ylityssakkoa. Kiintiövuodesta 1995/1996 lähtien on sovellettu kansallisella tasolla ylitysten suhteessa tapahtuvaa tasausta. Tuotantojaksolla 1999/2000 maakiintiö ylittyi ensimmäisen kerran noin 14 miljoonalla litralla (0,6 %). Tuottajatasolla lisämaksun alainen määrä oli tasauksen jälkeen 5,4 % tilakohtaisen viitemäärän ylityksestä. Tuotantojaksolla 2000/2001 maakiintiön ylitys oli 24,6 miljoonaa litraa (1,1 %). Vastaavasti tuottajatasolla lisämaksun alainen määrä oli 10,7 % tilakohtaisen viitemäärän ylityksestä. Maakiintiö ylittyi myös tuotantojaksolla 2001/2002 67 miljoonalla litralla ja tuotantojaksolla 2002/2003 31 miljoonalla litralla. Kuluvalla tuotantojaksolla 2003/2004 maakiintiön ennustetaan ylittävän noin 3 milj. litralla.

Viitemäärien 1.4.1997 tapahtuneen alentamisen korvaamiseksi tuottajalta 1.4.1997 – 31.12.1997 välisenä aikana markkinointiin myydystä maidosta maksettavaa tuotantotukea korotettiin 4 penniä kilolta, jos tuottajan viitemäärää oli alennettu meijerimaidon viitemäärien sopeuttamisesta maakiintiöön annetussa valtioneuvoston päätöksessä (284/1997) tarkoitetulla tavalla. Korvauksen tasoa määrättäessä lähtökohtana pidettiin viitemäärän hallinnollista hintaa 65 penniä litralta. Sanotusta korvauksesta aiheutui valtiolle menoja vuonna 1997 noin 70 milj. mk, joka maksettiin talousarviossa maa- ja puutarhatalouden kansalliseen tukeen vuodelle 1997 varatusta siirtomäärärahasta. Koska kyseinen korvaus maksettiin lisä-

hintana vuo den 1997 yhdeksän viimeisen kuukauden aikana, kiintiöitä alkuvuonna ostaneet tuottajat ja tuotantoaan laajentamassa olevat tuottajat eivät välttämättä ehtineet saada edes hallinnollista hintaa vastaavaa 65 pennin korvausta leikattua litraa kohti. Muun muassa tästä syystä korvauksen maksamista jatkettiin vielä vuonna 1998 siten, että 1.1.1998 – 31.3.1998 välisenä aikana kaikesta markkinointiin ostetusta tai kuluttajille myydystä maidosta maksetavaan tuotantotukeen sisältyi 0,02 mk/kg korvausta tuottajien meijerimaidon viitemäärien sopeuttamisesta maakiintiöön. Korvauksen maksamista ei ole jatkettu 31.3.1998 jälkeen.

Asia ei anna aihetta uusiin toimenpiteisiin.

Laki eläinten lääkitsemisestä

HE 55/1997 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti, että maa- ja metsätalousministeriö selvittää mahdollisuudet luoda maahamme eläinhuoltovakuutus, joka kattaisi muut eläntaudit kuin salmonellan ja lakisääteisesti vastustettavat taudit.

Maa- ja metsätalousministeriö on yhdessä Eläintautien torjuntayhdistys ry:n, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliiton ja vakuutusyhtiöiden edustajien kanssa selvittänyt mahdollisuutta kyseiseen eläinhuoltovakuutukseen. Selvitystyössä ilmeni, että laajan, muut kuin lakisääteisesti vastustettavat eläntaudit kattavan eläinvakuutusjärjestelmän luominen ei ole mahdollista. Yhteistyössä viranomaisten, elinkeinon ja vakuutusyhtiöiden kanssa on kuitenkin mahdollista arvioida vakuutuksen mahdollisuus yksittäisille eläintaudeille. Tältä pohjalta vakuutuksen piiriin on saatu salmonellan lisäksi sikojen PRRS-tauti. Maa- ja metsätalousministeriö asetti laajapohjaisen työryhmän suunnittelemaan eläintautien vastustamisen strategiaa Suomessa. Työryhmän tui myös selvittää eläintaudeista aiheutuvien kustannusten jakaminen ja mahdollisuudet perustaa maahan uusia rahoitusmahdollisuuksia vähentämään eläintaudeista aiheutuvia tappioita erityisesti epidemiatilanteissa. Työryhmän määräaika oli vuoden 2001 loppuun ja sitä jatkettiin vuoden 2003 loppuun asti. Työryhmä saattaa työnsä loppuun vuoden 2003 aikana. Viivästys johtui Britannian suu- ja sorkkatauti-epidemiasta aiheutuneista ennaltaehkäisevistä toimenpiteistä ja näiden edellyttämien säädösmuutosten valmistelusta sekä BSE- ja scrapietautitapausten aiheuttamista toimenpiteistä sekä osittain henkilöstön suuresta vaihtuvuudesta. Työryhmä luovutti mietintönsä 7.1.2004.

Kalastuslain muutokset ja kalastuksen valvonta

HE 68/1997 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 26.5.1997, että maa- ja metsätalousvaliokunnalle toimitetaan kulu- luvan vuoden syyskuun loppuun mennessä selvitys siitä, miten kalastuksen valvonta on toteutunut tämän vuoden alusta kalastuslakiin tulleiden muutosten osalta samoin kuin muutosten vaikutuksista maksukertymään.

Eduskunnan edellyttämä, 29.9.1997 päivätty selvitys on määräaikaan mennessä toimitettu eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Metsätilojen tukeminen

HE 197/1997 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.12.1997, että maaseutuelinkeinolain mukaisia maanjärjestely- ja rahoitusmahdollisuuksia käytetään kompensoivasti alueellisella tasolla metsätalo-

ustoimintaa harjoittavien tahojen metsätilojen tiluskokojen kehittämiseksi ja että lain kumoamisen vaikutuksia muutenkin seurataan.

Maa- ja metsätalousministeriö on työvoima- ja elinkeinokeskuksille antamissaan maanosto- ja myyntitoimintaa koskeissa ohjeissa edellyttänyt, että TE-keskusten hallintaan tuleva ja hallinnassa oleva maa tulee mahdollisimman nopeassa aikataulussa käyttää maatilojen koon suurentamiseen. Työvoima- ja elinkeinokeskusten hallinnassa oli 1.1.2003 maata yhteensä noin 11 300 ha.

Maatilatalouden kehittämisrahaston käyttösuunnitelmassa on vuonna 2003 maanostoihin varattu 0,60 milj. euroa, josta TE-keskusten tekemiin maanostoihin on käytetty 236 100 euroa. Määräraha on tarkoitettu käytettäväksi lähinnä maaseutuelinkeinolain mukaisten velkajärjestelyjen yhteydessä tai silloin, kun omaisuuden osto valtion saatavien turvaamiseksi on perusteltua. Maata on hankittu myös pienimuotoisten uusjakojen toteuttamiseen. Muuten pelto- ja metsäalueet on pääsääntöisesti pyritty ohjaamaan maatilojen koon suurentamiseen lisämaanostolainoituksella.

Maatila- ja metsätalousyriyten tilakoon kehittämistä avoitetta on toteutettu myöntämällä pelto- ja metsäliisämaan ostopiikkiin korkotukilainaa. Maatalousmaan lainoituskelpoiselle hinnalle on maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (536/2002) asetettu alueelliset enimmäisrajat, jonka ylittävä hinta ei ole lainoituskelpoinen. Korkeimmillaan lainoituskelpoisen maatalousmaan hinta maan eteläosissa voi olla 6 000 euroa hehtaarialta. Lisäalueen ostoon myönnetty lainamäärä on ollut enintään 70 % hyväksyttävästä kauppahinnasta, tukitason ollessa enintään 15 %. Lisämaanostoon myönnetty tuki on tarkoituksella pidetty alempana kuin muihin tuotannollisiin investointeihin suunnattu tuki. Näin pyritään osaltaan hillitsemään maan hinnannousua. Lisämaan ostoon on vuonna 2003 myönnetty lainoja noin 2 200 kpl, tuettujen lainojen kokonaismäärän ollessa noin 100 milj. euroa.

Maanhankintaoikeuslaki (391/1978) kumottiin 1.1.1998. Kumoamisen eräänä kielteisenä seurauksena ennakoitiin olevan maa- ja metsätalousmaan hintatason lievän nousun, joskaan hallitus ei arvioinut sitä merkittäväksi.

Metsämaan hehtaarihinnat ovat Maanmittauslaitoksen ylläpitämän kiinteistöjen kaupparekisterin mukaan tasaisesti nousseet vuodesta 1993, jolloin ne olivat alimmillaan. Vuonna 2002 metsämaan keskimääräinen hehtaarihinta Suomessa oli 1956 euroa, mikä merkitsi edelliseen vuoteen verrattuna 7 % nousua.

Koska lausuma ei enää ole ajankohtainen, asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Metsäsuunnitelma ja nuoren metsän hoito

HE 212/1997 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 8.12.1997, että hallinnon selkeyttämiseksi metsäsuunnitelma määritellään keskitetysti siten, että eri säännöksissä asetettavat suunnitelmavelvoitteet muodostuvat mahdollisimman yhtenäisiksi.

Eduskunta edellytti, kiinnittäen samalla huomiota nuoren metsän hoitotarpeen laajuuteen ja kiireellisuuteen, että myös metsätalouden organisaation kautta ohjataan varoja työllisyystöihin.

Maa- ja metsätalousministeriön tarkoituksena on metsälain muun tarkistamisen yhteydessä lisätä lakiin säännös metsäsuunnitelmaa koskevaksi yleismääritelmäksi, jota joko sellaisenaan tai erityislaeissa määriteltävin tarpeellisin tarkennuksin metsäsuunnitelmalla tarkoitettaisiin, kun suunnitelma säädetään laissa metsänomistajan oikeuksien tai velvollisuuksien

edellytykseksi. Metsäsuunnitelman määrittelyssä tullaan ottamaan huomioon metsäsuunnitelun käsitteistössä tapahtumassa oleva selkeyttämistyö.

Lausuma edellyttää vielä toimenpiteitä metsälain (1093/1996) osalta.

Kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta annetun lain (1286/1997) 9 §:n 3 momentin nojalla maa- ja metsätalousministeriö on määräyksinä (nro 11/98, Dnro 1543/00/98, annettu 27.3.1998) määritellyt tilakohtaisen metsäsuunnitelman sisällön.

Eduskunnassa on käsiteltävänä hallituksen esitys 73/2003 metsälain muuttamiseksi. Esitys koskee liito-oravan suojeluun liittyvää viranomaisten tiedonvaihdon parantamista sekä metsäkeskukselta haettavaa ennakkotietoa monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeästä elinympäristöstä. Liito-oravaa koskeva muutos on yhteydessä Euroopan yhteisön komission käynnistämään valvontamenettelyyn Suomen valtiota kohtaan. Metsälain muutoksen kiireellisuuden vuoksi ei ollut edellytyksiä samassa yhteydessä valmistella metsäsuunnitelman määrittelyä. Lisäksi kiinnitetään huomiota käynnissä olevaan Metsäntutkimuslaitoksen ja muiden metsäalan toimijoiden metsäsuunnittelun kehittämishankkeeseen, jonka odotetaan tuovan teknisten parannusten ohella myös uusia säädöksiinkin vaikuttavia näkökohtia metsäsuunnittelukäytäntöön.

Tältä osin lausuma ei anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Maa- ja metsätalousministeriö aloitti nuoren metsän hoito -kampanjan vuoden 1997 loppupuolella. Kampanjan tarkoituksena on vuosien 1998 – 2002 aikana lisätä nuoren metsän hoitotöitä yksityismetsissä siten, että jälkeensä jääneisyys näissä töissä saataisiin kurottua umpeen. Vuoden 1998 valtion talousarviossa nuoren metsän hoitoon osoitettu määräraha on mahdollistanut hyvän alun kampanjalle. Maa- ja metsätalousministeriö on selvittänyt yhteistyössä työministeriön kanssa nuoren metsän hoitotöiden ja energiapuun korjuun rahoitusmahdollisuuksia. Kampanjan ansiosta nuoren metsän hoidon suorite kasvoi noin puolella vuonna 1998. Kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain (1094/1999) 1.12.1999 voimaan tullut muutos mahdollistaa valtion tuen myöntämisen energiapuun haketuksen, mikä osaltaan edistää hoitotöiden tekemistä ja työllisyyttä.

Laki kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta, jossa säädetään mahdollisuudesta rahoittaa työllisyystyönä tehtävää nuoren metsän hoitoa ja energiapuun korjuuta puuntuotannon kestävyuden turvaamiseksi myönnettävällä valtion tuella ja työministeriön asetus työllisyystyönä teetetävästä nuoren metsän hoidosta tulivat voimaan 15.5.2001. Nuoren metsän hoito-kampanja on sisällytetty vv. 2000 – 2003 osaksi Huomisen metsä -viestintähanketta. Maa- ja metsätalousministeriö valmisteli muutoksen kestävän metsätalouden rahoituslain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännökseen siten, että metsän hoitoon liittyvä tuki energiapuun haketuksen jatkuu ja on voimassa vuoden 2007 loppuun.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Elintarvikehygienian valvonta

HE 10/1999 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 18.6.1999 hallituksen huolehtivan siitä, että toisaalta eläinlääkitieteiden ja elintarvikelaitoksen aluelaboratorioiden sekä toisaalta kuntatason voimavarat ja kunnallisten laboratorioiden toimintaedellytykset elintarvikehygienian valvonnassa turvataan tasapuolisesti koko maassa.

Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen aluelaboratorioiden osalta asia liittyy laitoksen toiminnan kehittämiseen vuonna 1998 tehdyn kansainvälisen arvioinnin pohjalta. Tarkoituksena on, että aluelaboratorioita (= alueyksiköitä) kehitetään erikoistumaan siten, että kunkin alueyksikön erityinen osaamisalue palvelisi laitoksen sisäisen työnjaon ohella myös niiden sijoituspaikkakunta ympäristöineen.

Voimassa olevan valtiosuosulainsäädännön mukaan ympäristöterveydenhuollon valtionosuuksia ei korvamerkitä tiettyyn tarkoitukseen, kuten esimerkiksi elintarvikehygienian valvontaan. Elintarvikevirasto jatkaa kuntien elintarvikevalvonnan voimavarojen riittävyyttä koskevaa selvitystä. Arvioinnissa heikoimmin menestyneiltä kunnilta pyydettiin selvitys toimista, joihin ne ryhtyvät tilanteen korjaamiseksi. Elintarvikevirasto seuraa edelleen tilannetta ja ryhtyy tarvittaviin toimiin suorittamalla kuntakäyntejä. Vuoden 2003 kansalliseen elintarvikevalvontaohjelmaan sijoitettiin kunnallisen valvonnan tavoitteet koko elintarvikevalvonnan osalta. Uusi Elintarvikevirasto perustettiin 1.3.2001 lukien. Organisaatiouudistuksella yhdistettiin maa- ja metsätalousministeriön, kauppa- ja teollisuusministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonaloihin kuuluvan elintarvikevalvonnan johto samaan viranomaiseen. Tämä tehostaa kuntien ja lääninhallitusten valvontaviranomaisten toiminnan ohjaamista elintarvikevalvontaan liittyvissä kysymyksissä ja näin parantaa niiden toimintaa edellytyksiä.

Maa- ja metsätalousministeriö asettama työryhmä teki vuonna 2003 ehdotuksia ympäristöterveydenhuollon alueella toimivien laboratorioihin kohdistuvien vaatimusten yhdenmukaistamisesta.

Maa- ja metsätalousministeriö asetti selvitysmiehen, joka arvioi valtion ja kuntien työnjakoa elintarvikevalvonnassa. Selvitysmiehen raportti valmistui 31.5.2002. Valtioneuvosto antoi 30.10.2003 periaatepäätöksen elintarvikevalvonnan kehittämisestä. Maa- ja metsätalousministeriö sekä sosiaali- ja terveysministeriö ovat yhdessä valmistelleet vuonna 2003 käynnistettävää ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminnan kokeilua.

Boreal Kasvinjalostus Oy:n omistuspohja

HE 58/1999 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 30.11.1999, että laajennettaessa perustettavan osakeyhtiön omistuspohjaa suunnatulla osakeannilla tulee siementen myyntiä harjoittavat eri tahot ottaa mahdollisimman laajasti huomioon.

Eduskunta edellytti, että Maatalouden tutkimuskeskuksen yhteyteen perustetaan ”pelto- ja puutarhakasvien biodiversiteettiyksikkö”, jonka tehtävänä on säilyttää peltokasvien, myös tietyllä hetkellä taloudellisesti kannattamattomien kasvien (lajien/lajikkeiden) geneettinen monimuotoisuus.

Kasvinjalostuslaitoksen toimintaa jatkamaan perustetun Boreal Kasvinjalostus Oy:n omistuspohjaa laajennettiin vuoden 2000 aikana suunnatulla osakeannilla siten, että yhtiön osakepääoma korotettiin 1 000 000 markasta 1 538 500 markkaan. Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK r.y., Hankkija Maatalous Oy, Kemira Agro Oy, Raisio Yhtymän tutkimussäätiö sr., Svenska lantbruksproducenternas centralförbund r.f. ja Tilasiemen Oy merkitsivät osakkeita uusmerkinnässä 5 385 kappaletta 1 290 markan merkintähinnalla. Edellä mainittujen tahojen omistusosuus on yhteensä 35 % ja valtion omistusosuus 65 %. Boreal omistajatahojen osuus sertifioitujen siementen myynnistä on varsin huomattava. Omistajatahojen lisäksi Boreal on tehnyt lajike-edustussopimuksia useiden muiden siementuotantoa ja -myyntiä harjoittavien tahojen kanssa, mikä edelleen lisää järjestelyn kattavuutta ja varmistaa maan siemenhuoltoa omalta osaltaan.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Maatalouden tutkimuskeskus ja Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos yhdistettiin 1.3.2001 alkaen Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskukseksi. Tutkimuskeskuksessa olevan kasvinjalostustutkimuksen tutkimusalan asemaa lausumassa tarkoitettussa asiassa selvitetiin kesällä 2001 valmistuneessa Suomen maa- ja metsätalouden kansallisessa kasvi-geenivaraohjelmassa. Siinä korostetaan edelleen Pohjoismaisen geenipankin roolia maa- ja puutarhatalouden kasvi-geenivarojen suojelussa. Pohjoismaiset jalostajat lähettävät lajikemateriaalistaan näytteen Pohjoismaiden geenipankkiin, jonka tehtävänä on säilyttää pysyvästi sinne lähetetty materiaali. Ohjelmassa ehdotetaan myös maa- ja puutarhatalouden kasvi-geenivaraohjelman toimeenpanovastuuta lisättäväksi maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksessa (MTT). Tutkimuskeskukseen perustettiin vuonna 2002 uusi virka maa- ja puutarhatalouden kasvi-geenivarojen suojelun ja kestäväen käytön koordinoimiseksi.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Maan hankinnan tuki sekä luopumistuki

HE 131/1999 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 7.12.1999, että nuorten viljelijöiden asemaa maatilankannan yhteydessä sekä lisäämään hankintaa myyntikauppojen perusteella helpotetaan luovutusten yhteydessä siten, että nuorten viljelijöiden aloitustuen avustusosuuden enimmäismäärää nostetaan nykyisestä 70 000 markasta 130 000 markkaan, nuorille viljelijöille maatilankantaan myönnettävän valtion- tai korkotukilainan enimmäismäärä nostetaan nykyisestä 250 000 markasta 500 000 markkaan, vuotuisesta korkotukilainavaltuudesta osoitetaan lisäämään ostojen rahoittamiseen vähintään 250 miljoonaa markkaa, nuorille viljelijöille lisäämään hankintaa myönnettyjen korkotukilainojen lyhennykset aloitetaan vasta 2 vuoden kuluttua lainan nostamisesta ja hallitus antaa eduskunnalle ensi tilassa esityksen maaseutuelinkeinojen rahoituslain 21 §:n 4 momentin muuttamisesta siten, että luodaan menettely, jolla voidaan riittävän tehokkaasti vaikuttaa maan hintakehitykseen maatalousmaan osalta maanostoa rahoitettaessa.

Eduskunta edellytti, että hallitus luo mahdollisimman pian järjestelyn, jolla valtio ostaa tilapäiseksi tarkoitettuun hallintaansa peltomääräaloja luopumistukeen oikeutetuilta henkilöiltä, joilla ei ole ruokakunnassaan tilalle jatkajaa, ja joiden pelloille ei löydy vapailta markkinoilta ostajaa.

Lisäksi eduskunta edellytti, että vuoden 2001 valtion talousarvion käsittelyn yhteydessä eduskunnalla on käytettävissään selvitys luopumistukijärjestelmän toteutumisesta ja erityisesti vuokrausmahdollisuuden poisjäännin vaikutuksista.

Maatilatalouden rakennetuen ja vastaavan yritystoimintaan myönnettävän tuen kohdentamisesta annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (31/2002, 41 §) mukaan on vuodesta 2000 lukien voitu nuorten viljelijöiden aloitustukea myöntää avustuksena enintään 22 000 euroa eli runsaat 130 000 markkaa. Valtionlainaan liittyvän korkoetuuden määrä on samansuuruinen. Maaseudun kehittämisasetuksen (609/2000) 42 §:n 2 momentin mukaan lainaa maatilankantaan tai maatalousirtaimiston tai niiden molempien hankintaan voidaan myöntää yhteensä 100 000 euroa eli hieman vajaan 600 000 markkaa. Nuorille viljelijöille lisäämään hankintaa myönnetyn korkotukilainan lyhennykset aloitetaan 2 vuoden kuluttua lainan nostamisesta (Valtioneuvoston asetus N:o 808/2000, 13 §). Maatalousmaan lainoituskelpoiselle hinnalle on maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (536/2002) asetettu alueelliset enimmäisrajat, jonka ylittävä hinta ei ole lainoituskelpoinen. Korkeimmillaan lainoituskelpoisen maatalousmaan hinta maan eteläosissa voi olla 6 000 euroa hehtaarilta.

Vuosina 2000 – 2003 on nuorten viljelijöiden aloitustukea myönnetty vuosittain keskimäärin noin 690 tilanpidon aloittajalle, kun vastaava luku edellisellä rahastokaudella 1995 – 1999 oli noin 560. Edellä mainituissa tapauksissa on valtionlainaa kiinteistön hankintaan myönnetty vuosittain keskimäärin noin 500 tapauksessa. Lisämaan ostojen rahoittamiseen on korkotukilainoja myönnetty noin 2 200 hakijalle ja lainojen myöntämisvaltuutta on käytetty noin 100 miljoonaa euroa. Maatilan ostoja on korkotukilainoilla rahoitettu noin 70 tapauksessa, lainamäärän ollessa noin 5 miljoonaa euroa. Luopumistukea on vuosina 2000 – 2003 myönnetty vuosittain keskimäärin noin 550 maatilalle.

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle on joulukuussa 2000 toimitettu selvitys luopumistukijärjestelmän toteutumisesta ja erityisesti vuokrausmahdollisuuden poisjäännin vaikutuksista. Vuonna 2001 uusitun kyselytutkimuksen mukaan vuokrausmahdollisuuden poisjäänti on vaikuttanut ennen kaikkea keskikokoista pienempien karjatilojen ratkaisuun siten, että luopumista on lykätty ja toimintaa jatkettu. Ikääntyvillä viljelijöillä näyttäisi olevan enemmän halukkuutta peltojen vuokraamiseen kuin myyntiin naapuriviljelijöille. Tämä vaikuttaa lisämaaluovutusten määrään. Sen sijaan sukupolvenvaihdokset tapahtuvat tyypillisesti omistusoikeuden luovutuksella, joten vuokrausmahdollisuuden puuttuminen ei ole merkittävästi vaikuttanut niiden määrään.

Luopumistukijärjestelmän toteuttamista vuosille 2003 – 2006 on jatkettu 12.7.2002 annetulla lailla maatalousyrittäjien luopumisesta annetun lain muuttamisesta (593/2002). Laissa on vuokraus otettu huomioon yhtenä luopumistapana siten, että luopumistukea voidaan vuosina 2004–2006 myöntää 60 vuotta täyttäneelle, jos luopuminen tapahtuu maatilan peltomaan vuokrauksella.

Koska lausuma ei enää ole ajankohtainen, asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Siemenhuollon toimivuuden ja siemenen perinnöllisen monimuotoisuuden turvaaminen

HE 45/2000 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 15.6.2000, että hallituksen tulee vaikuttaa EU:n komissioon siten, että komissio tekee ehdotuksen, joka mahdollistaa toimenpiteet maamme siemenhuollon toimivuuden ja Suomen oloissa käyttökelpoisen siemenen perinnöllisen monimuotoisuuden turvaamiseksi siten kuin eduskunta on jo aikaisemmin edellyttänyt.

Eduskunta edellytti, että yhteisötasolla käytössä olevan kokeilutoiminnan puitteissa myös Suomessa mahdollistetaan alemman asteen säännöksillä irtotavarana toimitettavan kylvösiemenen markkinointi.

Euroopan Unionin neuvosto on kylvösiemendirektiivin muutosten käsittelyn yhteydessä antamassaan lausunnossa joulukuussa 1998 todennut, että sellaisia tarjottuja siemeniä, joita ei voida pitää viljelyyn sopivina maassa tai maissa, joissa on ylipääsemättömiä siementen tarjontaongelmia, ei huomioida. Samalla neuvosto toteaa, että poikkeuksen kohteena oleva markkina-alue on tarkoin rajattava ja että poikkeusalueen hallinnointi on hoidettava mahdollisimman nopeasti. Suomi on komission siementen pysyvässä komiteassa toistuvasti tuonut esiin, että ilmasto-olosuhteista johtuen Suomelle on turvattava käyttökelpoisen siemenen perinnöllisen monimuotoisuuden säilyminen. Vuoden 2003 siemensato oli Suomessa laadultaan ja määrältään sellainen, ettei poikkeusmenettelyihin ollut tarvetta pellavan siementä lukuun ottamatta, jonka osalta komissio teki päätöksen itävyyden alentamisesta. Suomi tulee kuitenkin edelleen siemenasioita yhteisön toimielimissä käsiteltäessä vaatimaan oloissamme käyttökelpoisen siemenen perinnöllisen monimuotoisuuden turvaamista.

Suomessa irtotavarana toimitettavan kylvösiemenen markkinointi on mahdollistettu siemenkauppalailla (728/2000) ja sen nojalla annetulla maa- ja metsätalousministeriön asetuksella viljakasvien siemenkaupasta (109/2000), jossa säädetään yksityiskohtaisesti irtotavarana myytävästä siemenestä ja irtotavaramyyntiä koskevista vaatimuksista (10 §). Käytännössä menettelyä on pyritty kehittämään siten, että pakkaamot voivat ilmoittaa Kasvintuotannon tarkastuskeskukselle valvonnan varmistamiseksi, milloin niiden on tarkoitus myydä siementä irtotavarana. Pakkaamot voivat näin keskittää siemenen myynnin haluamaansa ajankohtaan, kuten on myös tapahtunut. Irtotavaramyyntejä on vuosittain ollut n. 2–3 erää.

Vesihuoltolaitokset

HE 85/2000 vp

Ympäristövaliokunta

Eduskunta edellytti 11.12.2000, että hallitus seuraa vesihuoltolaitosten omistuksen ja toimintamuotojen muutoksia ja arvioi seurannan perusteella muutosten taloudellisia vaikutuksia ja sammutusvesihuollon toimivuutta sekä ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin lainsäädännön kehittämiseksi.

Vesihuoltolaki tuli voimaan 1.3.2001, ja lain säännöksiä kunnallisen vesihuoltolaitoksen kirjanpidosta on sovellettu 1.1.2002 tai sen jälkeen alkavalta tilikaudelta. Näin ollen lain vaikutuksista vesihuoltolaitosten omistukseen ja toimintamuotoihin on toistaiseksi niukasti kokemuksia. Maa- ja metsätalousministeriö seuraa, miten vesihuoltolainsäädäntö toimii käytännössä ja arvioi seurannan perusteella tarvetta tehdä tarkistuksia lakiin.

Vesihuoltolaitosten omistuksen ja toimintamuotojen muuttumisen seuraamiseksi on valmistunut selvitys. Muutosten taloudelliset vaikutukset otetaan huomioon vireillä olevassa vesihuollon tukisäädösten uudistamisessa. Uuden pelastuslain (468/2003) säännökset sammutusvesihuollosta on sovitettu yhteen vesihuoltolain säännösten kanssa. Maa- ja metsätalousministeriön ja sisäasiainministeriön yhteistyönä on valmisteilla kysely kunnille sammutusvesihuollon toimivuudesta.

Maaseutuelinkeinorekisterilaki

HE 165/2000 vp, VJL 2/2001 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 7.12.2000, että maaseutuelinkeinorekisterilain kokonaisuudistuksen yhteydessä kartoitetaan eri tietojen asianmukaiset säilytysajat tietotyypeittäin ja että sen jälkeen mahdollisimman pian eduskunnalle annettavaan hallituksen esitykseen sisällytetään ehdotukset säännöksiksi tietojen säilytysajoista.

Maa- ja metsätalousministeriö asetti vuonna 2002 lainsäädäntöhankkeen, jonka tehtävänä oli 31.12.2003 mennessä selvittää maaseutuelinkeinorekisterilain uudistamistarpeet sekä tehdä ehdotus lain kokonaisuudistukseksi. Työryhmän työ on vielä kesken ja sille on myönnetty jatkoaikaa vuoden 2004 loppuun saakka. Maaseutuelinkeinorekisteriin sisältyvien tietojen säilytysaikaa koskevat säätämistarpeet tullaan selvittämään tämän hankkeen yhteydessä.

Rehulain seuranta

HE 4/2001 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 27.2.2001, että hallitus seuraa lain valtakunnallisia, alueellisia sekä tila- ja tuotantosuuntakohtaisia vaikutuksia ottaen erityisesti huomioon maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä esitetyt näkökohdat ja että maa- ja metsätalousvaliokunnalle toimitetaan vuosittain valtiopäivien avajaisiin mennessä selvitys seurannan havainnoista ja suoritetuista toimenpiteistä.

Maa- ja metsätalousministeriön alustavan selvityksen mukaan rehulain muuttamista koskevan hallituksen esityksen vaikutukset ovat kohdistuneet valtakunnallisesti erityisesti rehuteollisuuteen ja rehujen hinnan nousun myötä myös maatalouteen tuotantokustannusten nousuna.

Rehuteollisuus on vuoden aikana investoinut erillisen rehutehtaan tai tuotantolinjan rakentamisen takia noin 27 – 30 miljoona markkaa. Kuljetuskustannusten nousu on ollut noin 10 miljoonaa markkaa uusien erilliskuljetusvaatimusten ja tuotannon eriyttämisen takia. Osa pienemmistä rehutehtaista on luopunut kalajauhon käytöstä ja näin ollen joutunut kaventamaan tuotevalikoimaansa, mutta eri rehutehtaiden yhteistyön ja verkostoitumisen myötä on toiminta kuitenkin jatkunut kutakuinkin aiemmalla tasolla.

Koskien alueellisia vaikutuksia hallituksen esitys ei sinällään ole johtanut rehuteollisuuden keskittymiseen Etelä-Suomeen, vaan ennemminkin eri puolilla Suomea olevien rehutehtaiden erikoistumiseen. Rehuteollisuus ei ole vienyt täysimääräisesti kuljetuskustannusten nousua Pohjois- ja Itä-Suomen alueen rehuhintoihin vaan hinnat ovat nousseet valtakunnallisesti. Rehujen toimitusajat ovat jossain määrin pidentyneet näillä alueilla ja tuotevalikoimaa on osittain jouduttu kaventamaan.

Lisäksi selvitysten mukaan hallituksen esityksen ei ole todettu aiheuttaneen tila- tai tuotantokohtaisia muutoksia. Työvoima- ja elinkeinokeskukset ovat Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen ohjauksessa tarkastaneet 133 tilaa vuonna 2001, johon BSE-taudin vastustamistoimenpiteet ovat erityisesti kohdistuneet. Tarkastuksissa ei ole todettu uusien toimenpiteiden aiheuttamia erityisiä käytännön tai taloudellisia ongelmia.

Koska BSE-toimenpiteistä aiheutuvia merkittäviä alueellisia vaikutuksia ei ole ilmennyt, maa- ja metsätalousministeriö ei ole katsonut aiheelliseksi ryhtyä tukipoliittisiin toimenpiteisiin.

Maa- ja metsätalousministeriö toimittaa vuosittain valtiopäivien avajaisiin mennessä selvityksen seurannan havainnoista ja suoritetuista toimenpiteistä.

Selvitys lain muutoksen vaikutuksista toimitettiin eduskunnalle 1.2.2002. Lain muutos ei ole selvityksen mukaan vaikuttanut rehualan yritysten lukumäärään, yritysten alueelliseen jakautumiseen eikä aiheuttanut tila- tai tuotantokohtaisia muutoksia. Koska lain muutoksella ei ole ollut merkittäviä alueellisia vaikutuksia, maa- ja metsätalousministeriö ei ole katsonut aiheelliseksi ryhtyä tukipoliittisiin toimiin. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Eduskunnalle on annettu vuonna 2003 selvitys seurannan edellyttämistä havainnoista ja suoritetuista toimenpiteistä.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin ja lausuma esitetään poistettavaksi.

Hukkakauran torjunnan tehostaminen

HE 50/2001 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.12.2001 hukkakauran torjunnan tehostamiseksi, että valtion talousarvioesityksessä osoitetaan vuosittain riittävät varat niin hukkakauran valvontatoimenpiteisiin kuin hukkakauran torjunnasta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen ja että hukkakauran torjunnassa vallitsevasta tilanteesta maassamme toimitetaan vuosittain selvitys eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle.

Vuoden 2003 talousarviossa oli hukkakaurakorvauksiin momentille 30.01.41 varattu 66 000 euroa, millä määrärahalta voitiin korvata noin 56 % haetuista korvauksista. Maa- ja metsätalousministeriö toimittaa hukkakauran torjunnasta vallitsevasta tilanteesta eduskunnalle selvityksen helmikuussa 2004 sen jälkeen, kun Kasvintuotannon tarkastuskeskus on antanut oman selvityksensä hukkakauran valvonnasta ja vallitsevasta tilanteesta.

Kotieläimillä harjoitettava harrastustoiminta

HE 138/2001 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 20.11.2001, että selvitetään mahdollisimman pikaisesti kotieläimillä harjoitettavaan seura- ja harrastustoimintaan liittyvät periaatetason kaupalliset ongelmat.

Eduskunnan talousvaliokunta on lisäksi mietinnössään 18/2001 vp todennut: *"Valiokunnan mielestä oikeusministeriön tulisi koota asiantuntijatyöryhmä selvittämään harrastus- ja seuraeläinkaupan erityispiirteitä ja mahdollista erityissäätelyä."* Talousvaliokunnan mietintö koski hallituksen esitystä laiksi kuluttajansuojalain muuttamisesta (HE 89/2001 vp).

Maa- ja metsätalousministeriö, oikeusministeriö, ja kauppa- ja teollisuusministeriö selvittivät yhteistyössä eduskunnan lausumassa ja talousvaliokunnan kannanotossa esille otettuja seikkoja. Tätä varten laadittiin muistio eläinten kauppaa ja eläimiin kohdistuvia palveluja koskevasta lainsäädännöstä, EY:n lainsäädännön vaikutuksesta sekä lakisääteisistä tuomioistuimen ulkopuolisista riitojen ratkaisujärjestelmistä. Muistion pohjalta pyydettiin alan järjestöjä ja viranomaisia esittämään näkemyksensä ja havaintonsa voimassa olevan eläinten kauppaa ja eläimiin kohdistuvia kaupallisia palveluja koskevan lainsäädännön riittävydestä ja toimivuudesta sekä mahdollisista puutteista ja ongelmista nykyisten säännösten käytännön soveltamisessa. Lisäksi tiedusteltiin näkemyksiä siitä, voidaanko mahdollisia ongelmia poistaa lainsäädännön sijasta itsesääntelykeinoin, esimerkiksi laatimalla alakohtaisia vakiosopimusehtoja, suosituksia tai käytännesääntöjä joko järjestöjen toimin tai järjestöjen ja viranomaisten yhteistyönä. Kuluttajansuojalaissa (38/1978) ja kauppalaissa (355/1987) ei yleislakeina ole mahdollista ottaa huomioon kaikkia erityiskysymyksiä. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 1999/44/EY, joka on pantu täytäntöön vuoden 2002 alusta voimaan tulleilla kuluttajansuojalain muutoksilla, säädetään muun muassa myyjän virhevastuusta. Direktiivi mahdollistaa kuluttajaostajia tehokkaammin suojaavat säännökset, mutta ostajan vahingoksi direktiivistä ei voi poiketa.

Annetuissa lausunnoissa suurimpana ongelmana pidettiin sitä, että elävässä eläimessä ilmenneiden vikojen osalta on usein vaikeaa erottaa, johtuuko vika eläimessä alun perin olleesta virheestä vai ympäristön vaikutuksesta. Eläimessä oleva virhe voi johtua sen perimästä ja tämän ennakoiminen ei huolellisen jalostustyön kauttakaan ole mahdollista. Irtaimen kauppaa yleisesti koskevassa lainsäädännössä ei ole voitu ottaa huomioon eläinkaupan erityispiirteitä, eikä lainsäädännöstä aina löydy ratkaisua eläinkaupan ongelmakysymyksiin. Toisaalta monissa lausunnoissa suhtauduttiin varauksellisesti tarpeeseen säännellä erikseen eläinten kauppaa, koska erityislaissakaan ei voitaisi ottaa lukuun kaikkien eläinlajien ominaisuuksia ja ratkaista niistä johtuvia yksittäisiä ongelmia. Eläimiin kohdistuvissa palveluissa esille otettiin muun muassa kilpailun vääristyminen vapaaehtoistyöhön perustuvien palvelujen osalta esimerkiksi löytöeläinlaitosten osalta. Lausunnoista osassa pidettiin alakohtaisia käytännesääntöjä ratkaisuna ongelmiin. Erityisen asiantuntijaelimen perustaminen sekä yhteistyön lisääminen järjestöjen ja viranomaisten kesken ehdotettiin myös osassa lausuntoja.

Lausunnon antaneet tahot kutsuttiin lisäksi kuulemistilaisuuteen, jossa selvitettiin edelleen mahdollisuuksia ratkaista käytännön ongelmia alakohtaisella sopimusmenettelyllä ja mallilomakkeilla. Kuulemistilaisuuteen osallistuneet tahot olivat yleisesti sitä mieltä, että nämä

olisi käytännössä ainoa mahdollinen tapa ottaa huomioon eläinlajikohtaiset erityiskysymykset. Vapaaehtoistyöhön liittyvien kysymysten osalta todettiin, että eläimiin kohdistuvien palvelujen osalta kysymystä esimerkiksi työnantajavelvoitteista ei voi ratkaista erillisenä.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin ja lausuma esitetään poistettavaksi.

Eläke- ym. etuuksien ansiotulorajat

HE 246/2001 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 11.6.2002, että eläke- ym. etuisuuksiin liittyvät ansiotulorajat selvitetään niiden määrien tarkistamiseksi.

Varhaiseläkejärjestelmissä on rajoitettu eläkkeensaajan ansiotyötä eläkeaikana siten, että tietyn rajan ylittävät työansiot johtavat eläkkeen maksun keskeyttämiseen. Tällainen rajoitus sisältyy myös luopumistukijärjestelmään. Luopumistukea ei makseta kuukaudelta, jona tuensaaja on ansiotyössä ja ansaitsee TEL 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun määrän kaksinkertaisena. Vuonna 2003 enimmäisansio on 448 euroa kuukaudessa. Vastaava rajoitus koskee työttömyyseläkkeen maksua. Yksilöllisen varhaiseläkkeen maksu puolestaan keskeytyy jo pienempien ansioiden johdosta (rajamäärä on puolet edellä sanotusta rajamäärästä).

Työeläkejärjestelmän uudistamista koskeva hallituksen esitys no 242/2002 on ollut eduskunnan käsiteltävänä. Hallituksen esityksestä aiheutuu myös luopumistukijärjestelmään muutostarpeita, jotka on tarkoitus erikseen selvittää keväällä 2004. Tarkoituksenmukaista olisi selvittää tässä yhteydessä muun muassa se kysymys, seuraako luopumistukijärjestelmässä oleva ansiotuloraja edelleenkin työttömyyseläkettä koskevaa ansiotulorajaa kuten nykyjärjestelmässä. Tämä tarkoittaisi, että luopumistuen ansiotuloraja pyöristettäisiin vastaavasti 500 euroon.

Luopumistukijärjestelmän osalta HE 242/2002 aiheutuvat lainmuutosehdotukset on tarkoitus antaa eduskunnalle kevään 2004 aikana. Laki on tarkoitus saattaa voimaan 1.1.2005.

Korkotukilainojen myöntämisvaltuus

HE 67/2002 vp

Valtiovarainvaliokunta

1) Momentti 30.14.49. Eduskunta edellytti 19.6.2002, että maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuen puuttuva myöntämisvaltuus myönnetään vuoden 2002 toisessa lisätalousarviossa.

Eduskunnan 22.11.2002 hyväksymässä vuoden 2002 toisessa lisätalousarviossa lisättiin korkotukilainojen myöntämisvaltuutta 39,1 milj. eurolla. Näin vuoden 2002 myöntämisvaltuus nousi kaikkiaan 207,3 milj. euroon. Myöntämisvaltuutta siirtyi vuodelle 2003 käytettäväksi 31,2 milj. euroa, joten vuoden 2003 talousarviossa myönnetty 151,4 milj. euron myöntämisvaltuus huomioon ottaen vuonna 2003 oli käytettävissä korkotukilainojen myöntämisvaltuutta 182,6 milj. euroa.

Työvoima- ja elinkeinokeskuksissa tehtiin vuoden 2003 loppuun mennessä korkotukea koskevia myöntöpäätöksiä 163,8 milj. euron edestä. Vuonna 2003 käyttämättä jäänyttä korkotukilainojen myöntämisvaltuutta siirtyi vuodelle 2004 18,8 milj. euroa, joten vuonna 2004 on myöntämisvaltuutta käytettävissä kaiken kaikkiaan 170,2 milj. euroa. Korkotukilainoja koskevia hakemuksia siirtyi vuodelle 2004 vajaan 90 milj. euron edestä.

Energiapuuketjologiikka

HE 67/2002 vp

Valtiovarainvaliokunta

- 2) Momentti 30.31.44. Eduskunta edellytti, että kehitettäessä energiapuuketjologiikkaa selvitetään mahdollisuudet alueellisten kustannuserojen tasaamiseen.

Energiapuuketjologiikan kehittämismahdollisuuksia on selvitetty kauppa- ja teollisuusministeriön työryhmässä, jonka tehtävänä oli valmistella uusiutuvien energialähteiden edistämishjelman uusimista. Työryhmän 5.12.2002 valmistuneessa muistiossa todetaan, että eduskunnan lausunnon perustelujen mukaan mahdollisina metsähakkeen lisätukijärjestelminä tulisi ensisijaisesti tarkastella jo olemassa olevia järjestelmiä. Kysymykseen tulevia rahoitusjärjestelmiä ovat lähinnä laki kuljetusten alueellisesta tukemisesta (954/1981) eli ns. kuljetustukilaki ja laki kestävän metsätalouden rahoituksesta (1094/1996). Muistiossa todetaan, että kuljetustukilaki ei sovi metsähakkeen tukemiseen mm. koska lain edellyttämä yksisuuntainen minimikuljetusmatka on 266 km eikä hake sisälly laissa olevaan tukikelpoisten jalosteiden luetteloon. Lisätuet metsähakkeen tuotanto- ja toimitusketjulle ehdotetaankin kohdistettavaksi kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain puitteissa esim. haketuskiosiota muuttamalla.

Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut työryhmän, jonka tehtävänä on selvittää mm. energiapuun korjuuseen ja haketukseen liittyvien valtion tukien ohjaamista nykyistä voimakkaammin energiapuun käyttöä lisääväksi. Työryhmän määräaika on 30.4.2004. Tarkoituksena on, että uusittu metsätalouden rahoituslaki tulisi voimaan 1.1.2005. Työryhmän alustavan selvityksen perusteella alueellisten erojen tasaamisessa eräs kehittämisvaihtoehto voisi olla energiapuun korjuutuen vyöhykkeittäinen porrastaminen.

Siemenperunakeskus

HE 70/2002 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

- 1) Eduskunta edellytti 17.6.2002, että nykyisin Siemenperunakeskuksella olevaa tehtävää tutkia ja kehittää korkealaatuisen siemenperunan tuotantotekniikkaa nimenomaan Suomen pohjoisiin oloihin sopivaksi tulee jatkaa Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen Ruukin tutkimusasemalla ja että valtion talousarviossa osoitetaan vuosittain perunaviljelyä koskevaa tutkimus- ja kehitystoimintaan riittävät määrärahat.
- 2) Eduskunta edellytti, että Siemenperunakeskusta osakeyhtiöksi muuttaessa maamme huoltovarmuus perunantuotannon osalta turvataan muun muassa siten, että valtio säilyttää osakkuutensa yhtiössä niin kauan kuin yhtiön kansallisen huoltovarmuuden takaavien toimintatavoitteiden saavuttamisen varmistaminen sitä edellyttää.

Maa- ja elintarviketalouden tutkimuslaitos (MTT) on maa- ja metsätalousministeriön tulohajauksessa oleva tutkimuslaitos, joka saa tulonsa lähes kokonaisuudessaan valtion talousarviosta. Talousarvion selvitysosassa ei ole vuodelle 2002 kohdennettu erillistä määrärahaa perunan tutkimukselle. MTT:n tulossopimuksessa määritellään maa- ja elintarviketalouden tutkimuksen painopistealueet ja tärkeimmät tutkimuskohteet. Maa- ja metsätalousministeriö edellytti MTT:n tulossopimuksessa vuodelle 2003 siemenperunan tuotantotekniikan tutkimuksen kehittämistä tiiviissä yhteistyössä perunatutkimuksen ja Pohjois-Pohjanmaan tutkimusaseman kanssa. Tulossopimuksessa edellytettiin niin ikään pysyvän toimijaverkon (MTT, KTTK, SPK Oy ja alan yrityksen) luomista siemenperunan alueellisen tutkimuksen tarpeiden suunnitteluun, arviointiin ja seurantaan. Näiden tavoitteiden toteutumista seurataan MTT:n kanssa käytävissä tuloskeskusteluissa. Vuoden 2004 aikana Ruukkia kehitetään ottamaan vastuu MTT:n siemenperunatutkimuksesta.

Suomen Siemenperunakeskus Oy:n osakassopimuksessa valtio sitoutuu siihen, ettei se myy omistamastaan 22 %:n osuudesta osakkeita ennen 1.9.2007. Valtioneuvoston asetuksen (344/2003) mukaan on mahdollista maksaa korvausta kansallisesti tärkeiden peltokasvien jalostustyöstä, mutta myös kantasiementuotannosta, joka osaltaan mahdollistaisi sen, että yhtiön kansallisen huoltovarmuuden takaavien toimintatavoitteiden saavuttaminen varmistuisi ennen 1.9.2007.

Kananmunien merkintälaitteiden hankinta

*HE 209/2002 vp— EV 273/2002 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta*

Eduskunta edellytti 10.2.2003, että parhaillaan valmisteltavina olevissa maatilainve-
toiteja koskevissa kansallisissa säännöksissä mahdollistetaan avustusten ja korkotu-
kilainojen myöntäminen tilapakkaamoiden kananmunien merkintälaitteiden hankin-
taan.

Valtioneuvosto päätti 13.3.2003 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Kananmunien merkintälaitteiden hankkimiseen on ollut mahdollista saada korkotukilainaa. Tukimahdollisuuden hyödyntäminen on kuitenkin jäänyt vähäiseksi, sillä tukitapauksia on ollut vain kaksi. Tukipäätökset on tehty loppuvuodesta 2003.

Tuki on myönnetty maatilatalouden rakennetuen ja ja vastaavan yritystoimintaan myönnet-
tävän tuen kohdentamisesta vuonna 2003 annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen
16 pykälän nojalla, jossa säädetään maa- ja metsätalouden koneiden ja laitteiden hankinnan
tukemisesta. Tuottajajärjestöjen kanssa loppuvuodesta 2003 käydyissä tukineuvotteluissa on
päästy yhteisymmärrykseen siitä, että jatkossa tämän kohdan nojalla tuettaisiin vain sado-
korjuukoneiden hankintaa. Sen mukaisesti muun muassa kananmunien merkintälaitteiden
tukea ei saisi hakea enää vuonna 2004.

Neuvoston tietyistä munien kaupan pitämisen vaatimuksista annetun asetuksen (EY) No
1907/90 muuttamisesta antamaa asetusta (EY) N:o 5/2001, jossa säädetään kananmunien
merkittämisestä, on sovellettu vuoden 2004 alusta. Niinpä kananmunien merkintälaitteet on
ollut tarpeen hankkia jo vuoden 2003 puolella.

Liikenne- ja viestintäministeriö

Digitaalisen lähetystoiminnan toimitukset ja rahoitussuunnitelmat

HE 34/1998 vp

Liikennevaliokunta

Eduskunta edellytti 22.9.1998, että hallitus selvittää välittömästi radio- ja televisio-toiminnan digitalisoinnin rahoitukseen liittyvät kysymykset, siten että siirtymä tapahtuu kuluttajan kannalta mahdollisimman edullisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Eduskunta edellytti, että 2. lain 1 §:n toteutuminen Yleisradion rahoituksen turvaamisen osalta toteutuu kaikissa olosuhteissa. Mikäli toimitusmaksujen kertymä ennalta arvaamattomista syistä pienenee, on hallituksen annettava välittömästi eduskunnalle lakiesitys toimitusmaksuprosenttien tarkistamisesta.

Valtioneuvosto myönsi ensimmäiset digitaalisen lähetystoiminnan toimitukset kesällä 1999. Toimitukset ovat voimassa 1.9.2000 alkaen 10 vuotta. Toimituksia myönnettäessä pyrittiin sekä toimitusmaksuiden että erityisin hallituksen lausumin ratkaisuun, jossa siirtymä tapahtuisi kuluttajan kannalta mahdollisimman edullisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Digitaaliset televisiolähetykset käynnistyivät elokuussa 2001 ja lähetysten vastaanottamiseen tarvittavien päätelaitteiden saatavuus on parantunut. Uusia ohjelmistolupia myönnettiin maaliskuussa ja joulukuussa 2003. Toimituksia myönnettiin sekä valtakunnalliseen että alueelliseen toimintaan. Lisäksi joulukuussa 2003 myönnettiin neljä toimitusmaksua valtakunnalliseen radio-toimintaan digitaalisissa televisioverkoissa.

Liikenne- ja viestintäministeriön asettaman, television toimintaedellytyksiä konvergoituvassa toimintaympäristössä selvittäneen työryhmän toimitusmaksua koskevat ehdotukset toteutettiin viestintämarkkinalainsäädännön kokonaisuudistuksen ensimmäisessä vaiheessa vuonna 2002. Vuonna 2003 toteutettiin myös työryhmän esityksen mukainen televisiomaksun korotus, joka tulee voimaan vuoden 2004 alussa.

Liikenne- ja viestintäministeriö asetti vuonna 2003 parlamentaarisen työryhmän, jonka tehtävänä on muun muassa laatia ehdotus Yleisradio Oy:n rahoituksen järjestämisestä siirryttäessä kokonaan digitaaliseen televisio-toimintaan ja selvittää, miten digitaaliseen televisio-toimintaan siirtymistä voitaisiin nopeuttaa ja minkä aikataulun ja periaatteiden mukaisesti tulisi siirtyä kokonaan digitaaliseen televisiolähetystoimintaan. Työryhmä antoi väliraporttinsa joulukuussa 2003, jossa muun muassa ehdotettiin analogisten televisiolähetysten lopettamisajankohdaksi 30.8.2007. Työryhmän loppuraportti annetaan syyskuussa 2004.

Huoltovarmuus

Kauppa-aluskanta

HE 14/1999 vp

Liikennevaliokunta

Eduskunta edellytti 30.11.1999, että hallitus valmistelee välittömästi ehdotukset sellaisista tukitoimenpiteistä, jotka varmistavat huoltovarmuuden turvaamiseksi riittävä, hyväkuntoisen ja tarkoituksenmukaisen kauppa-aluskannan säilyttämisen Suomen lipun alla.

Lakia ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta on 1.7.2000 lukien muutettu siten, että lastialuksia koskevaa alusluettelotukea laajennettiin kattamaan merenkulkijoiden ennakkopidätyksiä ja työnantajan sosiaaliturvamaksua vastaavien määrien lisäksi työnantajan merimieseläkekassamaksut kokonaisuudessaan sekä eräät muut lakisääteiset sosiaalivakuutusmaksut. Lastialustonniston osalta edellä tarkoitettujen toimenpiteiden ovat myötävaikuttaneet sii-

hen, että suurin osa suomalaisia lastialuksia uhanneista ulosliputuksista on peruuntunut. Toisaalta tonnisto ei ole kasvanut, koska uudisrakennukset on pääosin rekisteröity ulkomaille.

Varustamojen verotuksessa vaihtoehtona normaalille yritysverotukselle on otettu käyttöön tonnistoverotus. Varustamot olisivat vapautettuja yritysveroista ja ne maksaisivat sen sijaan aluksen vetoisuuden mukaan määräytyvää tonnistoveroa. Tonnistoverolaki (476/2002) on tullut voimaan 20.11.2002. Vuoden 2003 loppuun mennessä vain yksi pieni suomalainen varustamo oli hakeutunut järjestelmän piiriin. Hallituksen talouspoliittinen ministerivaliokunta on 27.11.2003 todennut, että matkustaja- ja lastialushankintojen edistämiseksi hallitus on valmis ottamaan käyttöön jälleenhankintavaruuden. Ratkaisun tarpeesta ja yksityiskohtista päätetään, kun yleisen poistojärjestelmän rakenteellisesta muutoksesta on päätetty.

Samassa yhteydessä talouspoliittinen ministerivaliokunta puolsi matkustaja-alusten tuen siirtymistä vuoden 2005 alusta lukien nk. nettopalkkausjärjestelmään, jossa varustamotyönantaja saa pitää työntekijöiden merityötulosta pidätettyjä ennakonpidätyksiä vastaavan määrän (nk. verotuki). Lisäksi valtio tukee työnantajan sosiaaliturva- ja merimieseläkemaksuja sekä eräitä muita vakuutusmaksuja. Nykyisin valtio on suorittanut varustamolle suorana tukena 97 % ennakonpidätyksistä. Valtion tukitoimenpiteillä ei ole mahdollista tämän jälkeen lisätä Suomen kauppalaivaston kilpailukykyä. Asiassa tarvitaan myös työmarkkinaosapuolten välisiä ratkaisuja.

Tielaitoksen liikelaitostaminen

HE 25/2000 vp

Liikennevaliokunta

Eduskunta edellytti 13.6.2000, että tielaitoksen omistamat ja sopimuksilla hallinnoimat alueet jaetaan Tiehallinnon ja Tieliikelaitoksen kesken siten, ettei synny markkinahäiriöitä. Alueellisen kilpailutilanteen perusteella siirretään riittävä osuus Tieliikelaitokselle ja muut taloudellisesti merkittävät osuudet Tiehallinnolle. Maa-ainesalueitten jaosta sovitaan liikenneministeriön asettamassa maa-ainestyöryhmässä. Sellaiset alueet, joiden maa- ja kiviainesvaroja ei voida enää hyödyntää, siirretään Kapiteeli Oy:lle tai Valtion kiinteistölaitokselle, joiden tulee hoitaa maisemointivollisuus.

Eduskunta edellytti, että henkilökuntaa ei lomauteta, ei irtisanota eikä pakkosiirretä työssäkäyntialueelta toiselle siirtymäkauden aikana, ja että hallitus laatii yhdessä kuntasektorin kanssa sille osalle tielaitoksesta vapautuvaa henkilökuntaa, jolle ei ole käyttöä Tiehallinnossa tai Tieliikelaitoksessa, sijoitusohjelman muulle julkiselle lohkolle käyttäen apunaan mm. vakanssiirtoja. Uusiin tehtäviin siirtyville annetaan tarpeellinen koulutus. Siirtyville henkilöille taataan palvelussuhteen ehdot ns. vanhoina työntekijöinä. Hallituksen on seurattava uudistuksen henkilöstövaikutuksia ja ryhdyttävä tarvittaessa toimenpiteisiin siirtymäajan pidentämiseksi.

Eduskunta edellytti, ettei perustamisvaiheen aloittavassa taseessa Tieliikelaitokselle merkittyä velkaa valtiolle tai sen osaa käytetä taloudellisena perusteena henkilökunnan irtisanomiseksi.

Eduskunta edellytti, että Tiehallinto luovuttaa poliisille tämän pyytämät tieliikenteseen liittyvät tiedot korvauksetta.

Eduskunta edellytti, että hallitus laatii jatkuvasti vuosittaisen seurantaraportin tiehallintomuutoksesta niin, että eduskunnan liikennevaliokunta saa sen käyttöönsä kutakin raportointivuotta seuraavan vuoden huhtikuun loppuun mennessä.

Eduskunta edellytti, että hallitus laatii siirtymäajan päätyttyä eduskunnalle selonteon tiehallintomuutoksen vaikutuksesta tiestön kuntoon, liikenneturvallisuuteen ja tienpidosta valtiolle aiheutuneisiin kustannuksiin.

Valtioneuvosto teki 21.12.2000 päätöksen Tieliikelaitoksen aloitusvaiheen omaisuusjärjestelyistä. Päätöksen mukainen maa-ainesalueiden jako takaa toisaalta Tiehallinnolle riittävät kilpailuttamismahdollisuudet ja toisaalta Tieliikelaitokselle tasaveroisen kilpailukyvyyn yksityisen sektorin myös niiden kilpailevien maa-rakennusurakoitsijoiden kanssa, joilla on omia maa-ainesalueita. Neljän vuoden siirtymäkauden aikana Tiehallinto tai Tieliikelaitos eivät ota toimeksiantoja, joissa on kysymys vain kiviaineksen myynnistä.

Tielaitosuudistuksen seurantaan on asetettu seurantaryhmä, jonka tehtävänä on seurata ja osaltaan varmistaa tienpidon markkinoiden toimivuutta vuosina 2000 – 2004. Seurantaryhmä toimii epävirallisena kanavana, jossa osapuolet esittävät näkemyksiään ajankohtaisista kysymyksistä ja pyrkivät ratkaisemaan alaa koskevat epäselvät kysymykset neuvotteluteitse. Seurantaryhmässä mukana olleet liitot ovat tehneet uudistuksesta selvityspyynnön Euroopan komissiolle. Selvityspyynnön käsittely on kesken.

Uudistuksen henkilöstövaikutusten toteutumista varten on asetettu henkilöstöjärjestöjen edustajista muodostuva seurantaryhmä. Seurantaryhmässä muodostettujen periaatteiden mukaisesti siirtymäaikana jokaiselle tarjotaan työtä ensisijaisesti joko Tieliikelaitoksesta tai Tiehallinnosta. Jos henkilön työn säilyttämisen mahdollisuudet ovat jatkossa heikot eikä hän jää eläkkeelle siirtymäaikana, tutkitaan mahdollisuudet vakanssiin siirtoon muuhun valtion virastoon, laitokseen tai kuntasektorille työssäkäyntialueelta. Muina keinoina uuden työn etsimisessä ovat muun muassa osallistuminen uudelleensijoittautumisvalmennukseen ja tuetun työpaikan haku. Siirtymisen helpottamiseksi on käytettävissä erityinen liikkuvuuden tuki ja henkilöstökonsultti. Työtä voidaan tarjota myös työssäkäyntialueen ulkopuolelta, mikä edellyttää sopimista henkilön kanssa. Siirtymäajan henkilöstövaikutuksista sekä sopeuttamistoimenpiteiden etenemistä on raportoitu vähintään puolivuositain asianomaisille tahoille. Sopeuttaminen on edennyt suunnitellusti ja eduskunnan edellyttämällä tavalla.

Seuranta- ja henkilöstöryhmät raportoivat yhteisesti tielaitosuudistuksen siirtymäkauden kokemuksista eduskunnan liikennevaliokunnalle kevään 2004 aikana.

Edellä mainitun omaisuuden siirtopäätöksen yhteydessä päätettiin myös Tieliikelaitoksen aloittavassa taseessa olevasta velasta valtiolle. Velan suuruus on 246,5 milj. markkaa, mikä vastaa toimialan yritysten taseiden rahoitusrakennetta. Korko nousee siirtymäkauden aikana asteittain markkinoiden avautumisen myötä siten, että korko on vuonna 2001 1 % ja vuodesta 2005 lukien 5 %. Lainan takaisinmaksuaika on 15 vuotta siten, että kolme ensimmäistä vuotta ovat lyhennyksistä vapaita. Valtioneuvosto vahvisti yleisistunnossaan 6.9.2001 Tieliikelaitoksen aloittavan taseen.

Tiehallinto luovuttaa poliisille sen pyytämät tiedot samoin perustein kuin aiemmin.

Nopeat telepalvelut

HE 47/2000 vp

Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 21.6.2000 hallituksen huolehtivan siitä, että kehittyneet nopeat telepalvelut turvataan koko maassa kansalaisille ja yrityksille tasa-arvoisesti sekä että tarvittaessa selvitetään yleispalveluvelvoitteen kehittämismahdollisuudet. Lisäksi eduskunta edellytti, että tarvittaessa käytetään Suomen telemarkkinalainsäädännön tuntemia sekä lisäksi EU:n yhteisöläinsäädännön hyväksymiä keinoja yleispalvelurahasto mukaan lukien.

Liikenne- ja viestintäministeriö asetti kesäkuussa 2003 työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia ehdotus kansalliseksi laajakaistastrategiaksi. Työryhmä luovutti yksimielisen ehdotuksensa ministeriölle joulukuussa. Strategia sisältää ne viestintäpoliittiset toimenpide-ehdotukset, joilla hallitusohjelmassa asetettu tavoite – nopeat, alueellisesti kattavat ja käyttäjilleen kohtuuhintaiset tietoliikenneyhteydet ovat kaikkien kansalaisten saatavilla vuoden 2005 loppuun mennessä – saavutetaan. Työryhmän ehdotuksista on pyydetty lausunnot 2.1.2004 mennessä. Ehdotusten lähtökohtana on, että nopeat laajakaistayhteydet toteutetaan pääosin kaupallisena toimintana. Rahoitus olisi näin suurimmaksi osaksi markkinaehtoista. Alueilla, joille yhteystarjontaa ei synny kaupalliselta pohjalta, tarvitaan kuitenkin yhteiskunnan erityistoimia ja jonkin verran myös julkista rahoitusta.

Ministeriö on myös asettanut jatkotyöryhmän. Se valmistele alkuvaiheessa laajakaistastrategian toimeenpanoa ja ryhtyy sitten seuraamaan toimien edistymistä. Seuranta ja raportointi jatkuu hallituskauden loppuun.

Postitoiminta

HE 74/2000 vp

Liikennevaliokunta

Eduskunta edellytti 27.2.2001, että hallitus valmistele pikaisesti esityksen postipalvelun varmennusyksikön perustamisesta Telehallintokeskukseen.

Eduskunta edellytti, että eduskunnalle annetaan postipalvelulain vaikutuksista ja soveltamisesta saaduista kokemuksista selonteko vuoden 2003 loppuun mennessä.

Postinkulun varmistustehtäviä koskeva postipalvelulain muutos hyväksyttiin marraskuussa ja tuli voimaan vuoden 2002 alussa. Lailla siirrettiin postinkulun varmennustehtäviä postiyrittäjiltä Viestintävirastolle. Viestintävirasto on ryhtynyt asiaan liittyviin käytännön toimenpiteisiin. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Postipalvelulaki tuli voimaan vuoden 2002 alussa. Eduskunnan edellyttämä selonteko annettiin eduskunnalle marraskuussa 2003.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Työsuhdematkalippu

HE 109 ja 187/2000 vp

Valtiovarainvaliokunta

16) Momentti 31.60.63. Eduskunta edellytti 19.12.2000, että liikennejärjestelmien kehittämiseksi selvitetään mahdollisuudet määrätä työsuhdematkalipulle nimellisarvoa alhaisempi verotusarvo ja että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin tällaisen työsuhdelipun mahdollistamiseksi.

Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunta esitti 23.2.2000 päivätyssään kirjeessään valtioneuvostolle työsuhdematkalipun verokohtelua muutettavaksi siten, että julkisen liikenteen työsuhdematkalippua kohdeltaisiin verotuksellisesti samalla tavoin kuin autoetua. Työsuhdematkalipun luontoisedun verotusarvo tulisi määritellä. Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnan käsityksen mukaan siten, että pohjana olisi vuosilipun hinta tai sen puuttuessa vuosilipun hinnan laskentaperusteiden mukaan laskettu hinta. Tästä hinnasta tulisi sitten verotusarvoa määrättäessä ottaa huomioon 80 %. Tällöin verotusarvon määrittelyn periaate olisi sama kuin työsuhdeauton uushankintahinnan kohdalla autoedun verotuksessa.

Verohallitus oli 29.12.1999 antamassaan vastauksessa Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnan esitykseen katsonut, ettei ole perusteltua vahvistaa joukkoliikenteen matkalipul-

le luontoisetuarvoa erikseen, vaan työnantajalta saatu joukkoliikenteen matkalippu verotetaan tuloverolain 64 §:n mukaan käyvästä arvosta.

Liikenne- ja viestintäministeriö on halunnut omalta osaltaan tukea toimenpiteitä, joiden tavoitteena on vaikuttaa työntekijöiden työmatkojen laatuun ja sujuvuuteen. Ministeriön näkemyksen mukaan sekä työpaikan, työntekijän että koko yhteiskunnan etu on, että töihin liittyvät matkat tehdään mahdollisimman sujuvasti, ympäristöystävällisesti, taloudellisesti ja parhaimmillaan jopa työntekijöiden terveyttä tukevalla tavalla.

Työnantajien mahdollisuuksia työmatkaliikenteen hallintaan on selvitetty liikenne- ja viestintäministeriön koordinoimassa hankkeessa vuoden 2001 aikana. Hankkeen tavoitteena on tuoda monissa maissa yleinen Green Commuter Plan -ajattelutapa suomalaisille työpaikoille. Hankkeessa pyritään selvittämään myös ne yhteiskunnalliset reunaehdot (verotukselliset, lainsäädännölliset yms. ohjeet ja säädökset), jotka vaikuttavat työnantajien mahdollisuuksiin vaikuttaa työntekijöidensä liikkumiseen. Hankkeen tavoitteena on paitsi tuoda esille työmatkaliikenteen hallinnasta saatavat hyödyt sekä käytettävissä olevat keinot myös luoda suositukset yhteiskunnallisista kannustimista, joilla voidaan tukea joukkoliikennettä, kävelyä, pyöräilyä, kimpakyytejä ja etätyötä. Hankkeen ohjausryhmässä ovat mukana liikenne- ja viestintäministeriön ohella edustajat ympäristöministeriöstä, Pääkaupunkiseudun Yhteistyövaltuuskunnasta, Verohallituksesta, valtiovarainministeriöstä sekä Helsingin kaupungista.

Selvitys valmistui keväällä 2002. Selvityksessä esitetään yhdeksi julkishallinnon keinoksi kulkumuodon valinnan ohjaukseen, että joukkoliikenteen työsuhdelippua kohdeltaisiin verotuksessa samalla tavalla kuin työsuhdeautoa. Verotusarvo olisi tällöin 90 prosenttia, mutta suosion lisäämiseksi se voisi selvityksen mukaan olla alempi.

Nykyisen hallituksen ohjelmassa todetaan, että työmatkaliikennettä ohjataan joukkoliikenteen käyttöön ja että työsuhdematkalipun verotusarvon alentamisen mahdollisuuksia selvitetään. Hallitusohjelman joukkoliikennettä koskevien tavoitteiden toteuttamiseksi hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä otti joulukuussa 2003 kantaa joukkoliikenteen edistämiseen. Kannanoton mukaisesti liikenne- ja viestintäministeriö on perustanut työryhmän mm. selvittämään mahdollisuuksia nostaa joukkoliikenteen kulkumuoto-osuutta kaupunkiseuduilla ja etenkin Helsingin työssäkäyntialueella.

Työryhmän tavoitteena on kehittää kaupunkiseutujen liikennejärjestelmien toimivuutta nostamalla joukkoliikenteen kulkumuoto-osuutta. Tähän tavoitteeseen työryhmä pyrkii etsimällä toteuttamiskelpoisia lyhyen ja pitkän tähtäimen keinoja joukkoliikenteen houkuttelevuuden lisäämiseksi erityisesti työmatkoilla. Tähän tehtäväalueeseen liittyy myös työsuhdematkalipun verotusarvon alentaminen.

Lastialusten määrä ja kilpailuedellytykset

HE 129/2000 vp

Liikennevaliokunta

Eduskunta edellytti 17.10.2000, että hallitus seuraa tiiviisti kansallisessa alusrekisterissä olevien lastialusten määrän ja kilpailuedellytysten kehitystä ja tuo eduskunnan liikennevaliokunnalle selvityksen uusien toimenpiteiden vaikutuksista tilanteeseen vuoden 2002 tammikuun loppuun mennessä.

Hallitus on seurannut Suomen alusrekisterissä olevien lastialusten määrän ja kilpailuedellytysten kehitystä ja hallitus antoi eduskunnan liikennevaliokunnalle tätä koskevan selvityksen, mukaan lukien arvio uusien toimenpiteiden vaikutuksista vuoden 2002 tammikuussa.

Todettakoon, että vuoden 2000 alusta lukien vuoden 2003 marraskuun loppuun mennessä ulkomaanliikenteessä toimivan Suomen kauppalaivaston nettovähennys oli 9 alusta (3 matkustaja-alusta) ja 870 henkilötyövuotta. Hallitus antaa tiedot vuosittain osana toimenpidekertomusta.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Yksityisteiden valtionapu

HE 166/2000 vp

Liikennevaliokunta

Eduskunta edellytti 28.11.2000, että hallitus huolehtii osaltaan siitä, että yksityisten valtionapu nostetaan mahdollisimman pian vähintään 100 miljoonaan markkaan vuodessa.

Hyväksyessään vuoden 2004~~3~~ talousarvion eduskunta myönsi yksityisteiden valtionapua 11,1 miljoona euroa. Määrärahan mitoitukseen otetaan kantaa vuosittain talousarvion yhteydessä.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Suomen kauppalaivaston kilpailukyvyn edistäminen

HE 144/2001 vp

Liikennevaliokunta

Eduskunta edellytti 30.11.2001, että hallitus seuraa tilannetta ja ryhtyy tilanteen kulloinkin vaatimiin toimenpiteisiin.

Hallitus tulee seuraamaan tarkasti tilannetta Suomen kauppalaivaston kilpailuedellytysten kehittymisen osalta ja ryhtyy tarvittaessa eduskunnan lausuman mukaisesti tilanteen vaatimiin toimenpiteisiin. Ulkomaanliikenteen lastialusten lisäksi myös ulkomaanliikenteessä toimivat matkustaja-alukset otettiin tukijärjestelmän piiriin vuoden 2002 alusta lukien. Matkustaja-alusten tuki on kattanut 97 % laivojen henkilöstön veroennakoista. Hallituksen talouspoliittinen ministerivaliokunta on puoltanut 27.11.2003 ulkomaanliikenteessä toimivien matkustaja-alusten tuen siirtymistä vuoden 2005 alusta lukien nk. nettopalkkausjärjestelmään, jossa varustamotyönantaja saa pitää työntekijöiden merityötulosta pidätettyjä ennakonpidätyksiä vastaavan määrän (nk. verotuki). Lisäksi valtio tukee työnantajan sosiaaliturva- ja merimieseläkemaksuja sekä eräitä muita vakuutusmaksuja. Tätä koskeva lakiesitys annetaan eduskunnalle keväällä 2004. Valtion tukitoimenpiteillä ei ole mahdollista tämän jälkeen lisätä Suomen kauppalaivaston kilpailukykyä. Asiassa tarvitaan myös työmarkkinaosapuolten välisiä ratkaisuja.

Laatuvarmenteet ja sähköinen allekirjoitus

HE 197/2001 vp — EV 221/2002 vp

Liikennevaliokunta

Eduskunta edellytti 16.12.2002 liikenne- ja viestintäministeriön antavan liikennevaliokunnalle ilmoituksen välittömästi, jos laatuvarmenteiden käytössä ilmenee häiriöitä, sekä vuoden 2005 loppuun mennessä selvityksen sähköisistä allekirjoituksista annetun lain vaikutuksista ja soveltamisesta.

Valtioneuvosto päätti 23.1.2003 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Laatuvarmenteiden tarjonnasta on tähän mennessä tehnyt Viestintävirastolle sähköisistä allekirjoituksista annetun lain 9 §:n mukaisen ilmoituksen yksi varmenteiden tarjoaja, Väestö-

rekisterikeskus. Väestörekisterikeskus on siten tällä hetkellä ainoa varmenteiden tarjoaja, joka myöntää laatuvarmenteita. Vuoden 2003 loppuun mennessä markkinoilla olevien laatuvarmenteiden lukumäärä oli 18 944 kappaletta. Laatuvarmenteiden suhteellisen suuri lukumäärä perustuu siihen, että 1.9.2003 lähtien kaikilla poliisin myöntämällä henkilökorteilla, lukuun ottamatta alaikäisille ilman huoltajan suostumusta annettavaa väliaikaista henkilökorttia, on Väestörekisterikeskuksen myöntämä laatuvarmenne. Laatuvarmenteiden varsinaisen käyttö on kuitenkin vielä toistaiseksi hyvin vähäistä eikä laatuvarmenteiden käytössä ole ilmennyt minkäänlaisia häiriöitä. Hallitus tulee seuraamaan asian kehitystä.

Liikenne- ja viestintäministeriö tulee toteuttamaan eduskunnan edellyttämän selvityksen sähköisistä allekirjoituksista annetun lain vaikutuksista ja soveltamisesta vuoden 2005 loppuun mennessä, mahdollisesti jo vuoden 2004 aikana.

Keinottelu erilaisilla alusten konetehoa ilmoittavilla todistuksilla

HE 38/2002 vp

Liikennevaliokunta

Eduskunta edellytti 17.6.2002, että hallitus ryhtyy Euroopan unionissa ja kansainvälisissä järjestöissä toimenpiteisiin, joiden tavoitteena on poistaa varustamoiden mahdollisuudet keinotella erilaisin alusten konetehoa ilmoittavien todistuksien. Siinä tapauksessa, että yhtenäisiä kansainvälisiä menettelysääntöjä ei saada aikaan, Suomen tulee pitää huolta omista kansallisista eduistaan maksupolitiikassa.

Euroopan unionin ja kansainvälisten järjestöjen puitteissa ei ole laadittu säännöksiä tai määräyksiä alusten jääluokista ja niissä vaadituista konetehoista. Jääluokkasäännöt ovat käytössä ainoastaan Suomessa ja Ruotsissa ja vain Suomessa väylämaksun suuruus on sidoksissa aluksen jääluokkaan.

Ihmishengen turvallisuudesta merellä vuonna 1974 tehdyssä kansainvälisessä yleissopimuksessa, niin sanotussa SOLAS -yleissopimuksessa, määrätään, että aluksella tulee olla miehitystodistus. Sen malli sisältyy Kansainvälisen merenkulkujärjestön IMO:n suositukseen, joka on uusittu vuonna 1999. Miehitystodistusmallin mukaan todistukseen on merkittävä muun muassa aluksen pääkoneitten teho kilowatteina. Uusitun suositusluonteisen mallin aikaansaaminen oli pitkäaikaisen työn tulos, joka syntyi kompromissina eri maiden erilaisista näkemyksistä. Sen vuoksi tässä vaiheessa ei näytä todennäköiseltä, että kansainvälisellä tasolla olisi mahdollista saada aikaan pakottava miehitystodistusta koskeva määräys, jossa muun muassa olisi säädetty, miten aluksen koneteho määritellään ja miten se ilmoitetaan miehitystodistuksessa.

Kansallisesti pidetään välttämättömänä, että väylämaksukeinottelu muun muassa jääluokkatodistuksia hyväksikäyttäen estetään. Syksyllä 2002 voimaan tulleella väylämaksulainsäädännön kokonaisuudistuksella on muutettu jääluokkatodistusten antamismenettelyä ja valvontaa siten, että mahdollisuus väylämaksukeinotteluun voidaan entistä tehokkaammin estää.

Liikenne- ja viestintäministeriö on asettamassa väylämaksutyöryhmää, jonka tehtävänä on laatia ehdotukset väylämaksulainsäädännön edelleen kehittämiseksi. Siinä yhteydessä selvitetään myös aluksen konetehon ilmoittamiseen liittyvät epäselvyydet ja ongelmat sekä tehdä niitä koskevat tarvittavat korjausehdotukset.

Luonnollisten henkilöiden verkkotunnukset

HE 96/2002 vp — EV 243/2002 vp

Liikennevaliokunta

Eduskunta edellytti 17.1.2003, että hallitus selvittää luonnollisen henkilön asemaan liittyvät kysymykset ja ryhtyy pikaisiin lainsäädäntötoimenpiteisiin, jotta myös luonnollinen henkilö voi hakea ja saada laissa säädettävät edellytykset täyttävän verkkotunnuksen.

Valtioneuvosto päätti 13.3.2003 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Hallitus on aloittanut lainsäädäntötoimenpiteet, jotta myös luonnollinen henkilö voisi hakea ja saada verkkotunnuksen. Tätä koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle kevätkaudella 2004.

Digitaaliseen televisiotoimintaan siirtymisen nopeuttaminen ja matkapuhelinverkon mastojen rakentaminen

HE 112/2002 vp — EV 272/2002 vp

Liikennevaliokunta

1. Eduskunta edellytti 7.2.2003, että tietoyhteiskuntakehityksen mahdollistamien uusien palvelujen tuotannon edistämiseksi hallitus selvittää ensi tilassa tarvittavat lisätoimet digitaaliseen televisiotoimintaan siirtymisen nopeuttamiseksi.

2. Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää mahdollisuudet rajoittaa matkapuhelinverkon uusien tarpeettomien mastojen rakentamista, jos läheisyydessä on vapaata tai varaamatonta käyttötilaa omaavia mastoja, ja että hallitus ryhtyy selvityksen mukaisiin toimenpiteisiin.

Valtioneuvosto päätti 22.5.2003 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

1. Vuonna 2003 asetettiin parlamentaarinen työryhmä, jonka tehtävänä on muun muassa selvittää, miten digitaaliseen televisiotoimintaan siirtymistä voitaisiin nopeuttaa sekä minkä aikataulun ja periaatteiden mukaisesti tulisi siirtyä kokonaan digitaaliseen televisiolähetystoimintaan. Työryhmä antoi väliraporttinsa joulukuussa 2003, jossa muun muassa ehdotettiin analogisten televisiolähetysten lopettamisajankohdaksi 30.8.2007. Työryhmän loppuraportti annetaan syyskuussa 2004. Digitaalisen televisiotoiminnan edistämiseksi on vuonna 2003 käynnistetty liikenne- ja viestintäministeriön toimesta digitaalisen television klusteriohjelma, joka jatkuu vuoden 2005 loppuun saakka.

2. Televiestintä ja ympäristöviranomaisille, viestintäverkkojen rakennuttajille, rakentajille ja alihankkijoille järjestettiin liikenne- ja viestintäministeriössä 5.3.2003 mastojen suunnittelua ja rakentamista koskenut kuulemis- ja keskustelutilaisuus. Tilaisuuden pääteemana oli välttää uusien tarpeettomien mastojen rakentamista.

Mastojen rakentamista koskeva ympäristöopas ”Mastot maisemassa” julkaistiin lokakuussa 2003. Opas on tarkoitettu ensisijaisesti kuntien rakennusvalvontaviranomaisille ja mastojen rakennuttajille sekä heidän alihankkijoilleen. Oppaan mukaan maston lupahakemuksen tulee sisältää selvityksen yleisen televerkon vapaista antennipaikoista sisältäen joko 3-5 lähimman maston tai noin 15 kilometrin säteellä olevien mastojen vapaiden antennipaikkojen käyttökelpoisuuden tutkimisen. Tällä rajoitetaan matkapuhelinverkon uusien tarpeettomien mastojen rakentamista, jos läheisyydessä on joko vapaata mastoja tai mastoja, joissa on varaamatonta käyttötilaa.

Laki junaturvallisuuden perusteista

HE 162/2002 vp – EV 297/2002 vp

Liikennevaliokunta

Eduskunta edellytti 17.2.2003, että junaturvallisuuden perusteista on säädettävä lailla ja että hallitus antaa pikaisesti eduskunnalle sitä koskevan esityksen.

Valtioneuvosto päätti 5.3.2003 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Liikenne- ja viestintäministeriö on käynnistänyt rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehtäviä koskevan lakiehdotuksen valmistelun vuonna 2003. Laissa on tarkoitus säätää rautatieliikenteen liikenneturvallisuuteen välittömästi vaikuttavia liikenneturvallisuustehtäviä hoitavien henkilöiden kelpoisuusvaatimuksista sekä liikenneturvallisuustehtäviä varten annettavasta koulutuksesta. Lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle kevälistuntokaudella 2004.

Junaturvallisuuden perusteita muilta osin koskeva lakiehdotus valmistellaan, kun Euroopan unionin toimielimissä osana niin sanottua toista rautatiepakettia vireillä oleva ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi yhteisön rautateiden turvallisuudesta on hyväksytty ja tullut voimaan. Toista rautatiepakettia koskeva sovittelumenettely on käynnistetty tammikuussa 2004, joten direktiivin arvioidaan tulevan voimaan maalisi- tai huhtikuussa 2004.

Rattijuopumuksien vähentäminen

LA 99/2002 vp

Liikennevaliokunta

Eduskunta edellytti 19.11.2002 hallituksen selvittävän mahdollisuuksia vähentää rattijuopumuksia esimerkiksi alkolukkoa hyväksi käyttäen.

Liikenne- ja viestintäministeriö asetti 21.3.2003 työryhmän selvittämään alkolukkokokeilun toteuttamista. Työryhmän tuli työssään selvittää edellytyksiä alkolukon käytöstä järjestettävälle kokeilulle, kokeilun kesto ja kohderyhmä, alkolukon pitoaikaa, kokeilun sääntöjä, tukitoimien yhdistämistä alkolukon käyttöön ja kokeilusta aiheutuvien kustannusten kohdentamista. Työryhmä sai työnsä valmiiksi vuoden 2003 lopussa ja mietintö luovutetaan tammikuussa 2004.

Mietinnössä työryhmä esittää järjestettäväksi kolmivuotinen valtakunnallinen alkolukkokokeilu. Kokeilu olisi vapaaehtoinen ja siihen voisivat osallistua rattijuopumukseen ja törkeään rattijuopumukseen syyllistyneet. Tekohetkellä voimassa ollut ajokielto olisi kuitenkin este osallistumiselle. Osallistujalle määrättäisiin ajokielto ehdollisena kokeiluun osallistumisen perusteella ja hänen olisi pidettävä alkolukkoa yksityiskäytössään olevassa henkilö- tai pakettiautossa yhden vuoden tai vuotta pidemmän ehdollisen ajokiellon ajan. Kokeilun sääntöjen rikkomisen seurauksena ehdollinen ajokielto määrättäisiin täytäntöön pantavaksi, jolloin alkolukon pitoaikaa ei ehdoteta otettavaksi huomioon ajokiellon pituudesta tehtävänä vähennyksenä. Kokeiluun liitettäisiin myös velvollisuus suorittaa sosiaali- ja terveysministeriön ohjeen mukainen päihderiippuvuuden arviointiohjelma ja alkolukon pitoajan mittainen jatkoseuranta. Tällä pyritään vaikuttamaan rattijuopumusten taustalla usein olevaan päihdeongelmaan. Työryhmä ehdottaa, että kokeilun osallistuja vastaa kokeilusta hänelle aiheutuvista kustannuksista. Kustannusten kohdentamisen osalta mietintö ei ollut yksimielinen. Mietintö sisältää myös ehdotukset keskeisiksi lainsäädäntömuutoksiksi.

Ruotsinkielisessä ja englanninkielisessä vastaavassa kohdassa mainitaan makean veden kesälastiviivaa vastaava syväys. Merenkululaitos ilmoitti korjanneensa tämän virheen 25.11.2003 tekemällään päätöksellä voimassa oleviin, vuonna 2002 annettuihin jääluokkamääräyksiin.

Tämän johdosta ministeriö on 4.12.2003 antanut uuden ohjeistuksen Merenkululaitokselle. Ohjeistuksen johdosta Merenkululaitos on hankkinut sekä teknillisiä selvityksiä että oikeudellisia selvityksiä, jotka liittyvät esillä oleviin kysymyksiin. Ministeriö on 22.12.2003 vielä tarkistanut edellä mainittua ohjeistustaan Merenkululaitoksen esittämällä tavalla koskien alusten korjausvaatimusta ja maksujen kohtuullistamista.

Nämä selvitykset on toimitettu vuoden 2003 lopussa eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnan puheenjohtajalle Merenkululaitoksen toimesta.

Liikenne- ja viestintäministeriö asettaa lisäksi heti tammikuun alussa 2004 työryhmän selvittämään väylämaksulainsäädännön uudistustarpeita. Yhtenä keskeisenä selvityskohteena on se, miten lainsäädäntöä olisi muutettava, jotta kyseisen kaltaisilta jääluokkaepäselvyyksiltä ja väylämaksun kantonon liittyviltä epäselvyyksiltä voidaan vastaisuudessa välttyä.

Kauppa- ja teollisuusministeriö

Laki maitohygienialain 23 §:n muuttamisesta

HE 25/1995 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 19.6.1995, että hallitus ryhtyy välittömästi toimenpiteisiin ympäristöterveydenhuollon maksujärjestelmiä, päätösvallan siirtoa, oikeusturvaa ja pakkotoimia koskevan säännösten yhdenmukaistamiseksi.

Tarvittavat muutokset valmisteltiin virkatyönä Suomen Kuntaliiton, maa- ja metsätalousministeriön, kauppa- ja teollisuusministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön, elintarvikeviraston ja eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen kesken.

Maa- ja metsätalousministeriö on toteuttanut eduskunnan lausuman mukaiset toimenpiteet lailla eläimistä saatavien elintarvikkeiden elintarvikehygieniasta (1195/96), joka tuli voimaan vuoden 1997 alusta. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla toimenpiteet sisältyvät lakiin terveydensuojelulain muuttamisesta (777/96), joka niinkään tuli voimaan vuoden 1997 alusta. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalla ympäristöterveydenhuollon maksujärjestelmiä, päätösvallan siirtoa, oikeusturvaa ja pakkotoimia koskevat säännökset on annettu elintarvikelailla (361/1995), joka tuli voimaan 1.7.1995.

Elintarvikelakia on muutettu 24.8.2001 hyväksytyllä lailla (737/2001). Muutos koskee muun muassa kunnan valvontaviranomaisten perimiä maksuja (24 §). Kunnissa tehtävän valvonnan maksullisuutta koskevaa säännöstä on muutettu siten, että se on yhdenmukainen muiden ympäristöterveydenhuollon lakien kanssa ja että sitä pystytään soveltamaan nykyistä yhdenmukaisemmalla tavalla. Elintarvikelain muutos tuli voimaan 1.9.2001. Muilta osin elintarvikelakia ei ole tarpeen muuttaa.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin

Vähittäiskaupan aukioloajat

HE 49/2000 vp

Talousvaliokunta

Eduskunta edellytti 5.12.2000, että valtioneuvosto seuraa vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista annetun lain vaikutuksia työntekijöiden asemaan ja päivittäistavarakaupan jakautumiseen erityyppisissä liikkeissä.

Eduskunta edellytti, että valtioneuvosto antaa eduskunnan asianomaiselle valiokunnalle vuosittain selvityksen vähittäiskaupan muutoksista ja eduskunnalle perusteellisen selonteon vähittäiskaupan kehityksestä, kun laki on ollut voimassa 3 – 5 vuotta. Lakiin ei tule ehdottaa muutoksia, ennen kuin eduskunta on käsitellyt edellä mainitun selonteon.

Laki vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista vahvistettiin 28.12.2000 ja se tuli voimaan 15.1.2001.

Kauppa- ja teollisuusministeriö antoi 11.6.2002 eduskunnan talousvaliokunnalle selvityksen vähittäiskaupan muutoksista vuonna 2001 sekä 10.9.2003 selvityksen vähittäiskaupan muutoksista vuonna 2002. Vastaava selvitys vähittäiskaupan muutoksista vuonna 2003 tullaan antamaan eduskunnalle vuonna 2004.

Käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoituslaitos

Muut 7/2000 vp

Talousvaliokunta

Eduskunta edellytti 18.5.2001, että valtioneuvosto antaa eduskunnalle selvityksen ennen rakentamisluvan myöntämistä tämän periaatepäätöksen jälkeen saadusta uudesta tutkimustiedosta ja teknisestä kehityksestä ydinjätteen loppusijoituksen turvallisuuden varmistamiseksi.

Posiva Oy:n hanketta koskevan periaatepäätöksen voimassaolo lakkaa, ellei ydineergialain mukaista rakentamislupaa haeta valtioneuvostolta 18.5.2016 mennessä. Hakemus jätettäneen kauppa- ja teollisuusministeriöön nykynäkymin vuoden 2012 paikkeilla, joten selvityksen laatimista ei ole vielä kertomusvuonna aloitettu.

Pörssinoteerattuja valtionyhtiöitä koskeva omistajapoliittinen hallinnointiohjelma

HE 193/2001 vp

Valtiovarainvaliokunta

2) Momentti edellytti 7.11.2001, että valtioneuvosto laatii seuraavien valtiopäivien aikana pörssinoteerattuja valtionyhtiöitä koskevan omistajapoliittisen hallinnointiohjelman.

Kauppa- ja teollisuusministeriössä on arvioitu valtionyhtiöitä ja valtion osakasyhtiöitä koskevan omistajapoliittisen hallinnoinnin kehittämistarpeita ja -toimenpiteitä. Tässä arvioinnissa on päädytty siihen, että ei ole perusteltua eriyttää omistajahallintoa ja omistajapolitiikkaa sen perusteella, onko kysymyksessä pörssinoteerattu yhtiö. Tällaisen eron sijasta ratkaisevaa on, onko kysymyksessä valtionhallinnon erityistehtäviä hoitava yhtiö vaiko markkinaehtoisesti ja kilpailullisessa ympäristössä toimiva yhtiö. Jos yhtiö hoitaa valtionhallinnon erityistehtäviä, sen omistajahallintoa ja omistajapolitiikkaa tulee arvioida ja hoitaa siten, että lähtökohtana ovat kyseisen hallinnonalan tehtävät ja tarpeet. Jos yhtiö toimii markkinaehtoisesti, sen omistajahallinnon hoitaminen on yhtiön toimialasta ja toimialan viranomaistehtävistä erillinen tehtävä, jota tulee hoitaa keskitetysti sekä erillään toimialan sääntely- ja valvontatehtävistä.

Hallitusohjelman mukaisesti kauppa- ja teollisuusministeriö asetti 22.5.2003 työryhmän valmistelemaan valtion omistajaohjauksen keskittämistä. Työryhmä, joka otti nimekseen omistajaohjaustyöryhmä, jätti raporttinsa kauppa- ja teollisuusministeriölle 18.12.2003.

Työryhmä luokitteli toimeksiannon mukaisesti valtionyhtiöt ja valtion osakkuusyhtiöt markkinaehtoisesti toimiviin ja erityistehtäviä hoitaviin. Markkinaehtoisesti toimivia yhtiöitä ovat lähtökohtaisesti kaikki osaksikin kilpailullisessa ympäristössä toimivat yhtiöt. Eriyhtehtäviä hoitavia ovat yhtiöt, joiden toiminta on erillislakiin perustuvaa tai joilla on kiinteä yhteys toimialansa sääntely- tai muihin viranomaistehtäviin.

Omistajaohjauksen järjestämisvaihtoehtoja Omistajaohjaustyöryhmä tarkasteli kolmen kriteerin valossa. Nämä ovat omistajaohjauksen yhtenäisyys ja toimivuus, omistajaohjaustoimintojen eriyttäminen regulaatiosta sekä poliittisen kontrollin ja päätöksenteon riittävän julkisuuden varmistaminen. Tarkastelun perusteella kaikki markkinaehtoisesti toimivat yhtiöt työryhmä ehdottaa koottavaksi keskitetyn omistajaohjauksen piiriin. Niiden omistajaohjaustehtäviä varten työryhmä ehdottaa perustettavaksi valtion omistajaohjausyksikön, joka vastaisi myös erityistehtäviä hoitavien yhtiöiden omistajaohjauksen koordinoinnista ja omistajapolitiikkaan liittyvien kysymysten valmistelusta. Työryhmä katsoi, että regulaatio-ongelmien ratkaisun kannalta paras omistajaohjausyksikön sijoituspaikka olisi valtioneuvoston kanslia. Kaksi muuta vaihtoehtoa – kauppa- ja teollisuusministeriö ja valtiovarainministeriö – voisivat tulla kysymykseen, jos omistajaohjauksen ja regulaation eriyttäminen voitai-

siin toteuttaa tehokkaalla ja myös ulospäin uskottavalla tavalla. Työryhmä ehdottaa, että omistajaohjausyksikkö aloittaisi toimintansa viimeistään 1.1.2007.

Keskitetyn omistajaohjausyksikön perustamista edeltäväksi siirtymäkaudeksi työryhmä ehdottaa otettavaksi käyttöön valtioneuvoston päätöksiin perustuvan tiiviin yhteistyöjärjestelyn, jossa keskeisen yhteistyöelimen muodostaisi kauppa- ja teollisuusministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön ja valtiovarainministeriön edustajista muodostettava virkamiestyöryhmä ("omistajaohjauksen johtoryhmä"). Tämän virkamiestyöryhmän johdolla valmisteltaisiin kaikki sellaiset yleiset ja yhtiökohtaiset toimenpiteet ja hankkeet, jotka edellyttävät talouspoliittisen ministerivaliokunnan käsittelyä ja/tai kannanottoa tai valtioneuvoston päätöksiä taikka muutoin ministeriöiden välistä yhteistä harkintaa. Yhtiökohtaisten hankkeiden ja toimenpiteiden valmistelu tapahtuisi nykyisen käytännön mukaisesti vastuuministeriössä mutta virkamiestyöryhmän johdolla. Lisäksi johtoryhmä valmistelisi ja toteuttaisi keskittämiseen liittyvät henkilöstö-, talous- ja hallintojärjestelyt.

Työryhmä ehdottaa, että tiiviiseen yhteistyöjärjestelyyn voitaisiin siirtyä jo vuoden 2004 alkupuolella, sillä se edellyttäisi vain melko vähäisiä hallinnollisia järjestelyjä. Työryhmä ehdottaa myös, että tähän yhteistyöjärjestelyyn siirryttäessä kauppa- ja teollisuusministeriön omistajaohjaukseen siirrettäisiin kaikki ne markkinaehtoisesti toimivat valtionyhtiöt ja valtion osakkuusyhtiöt, jotka ovat muiden ministeriöiden kuin kauppa- ja teollisuusministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön ja valtiovarainministeriön vastuulla.

Yrittäjyyden vahvistaminen

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

16) Tulevaisuudessa on selvä tarve nostaa suomalaisten yrittäjännokkuutta ja -valmiutta sekä vahvistaa yritysten toimintaedellytyksiä maamme kaikilla alueilla.

Valtioneuvosto on 23.1.2003 määrännyt eduskunnan lausuman merkittäväksi pöytäkirjaan, ja tulee ryhtymään lausuman edellyttämiin toimenpiteisiin.

Yrittäjyyden ja yritystoiminnan edellytysten vahvistamiseksi hallitus on kesällä 2003 käynnistänyt hallituskauden mittaisen yrittäjyyden politiikkaohjelman. Ohjelman tavoitteet liittyvät hallitusohjelman päätavoitteisiin, jotka ovat 100 000 uuden työpaikan luominen, työllisyysasteen nostaminen nykyisestä 67 %:sta 75 %:iin vuoteen 2011 mennessä sekä talouskasvun turvaaminen, alueellisen kehityksen tasapainottaminen ja yritysten kilpailukyvyen parantaminen.

Yrittäjyyden politiikkaohjelma koostuu viidestä osa-alueesta, jotka ovat: yrittäjyyskasvatus ja yritysneuvonta, yritysten perustaminen, kasvu ja kansainvälistyminen, yritystoimintaan vaikuttavat verot ja maksut, alueiden yrittäjyys sekä yrityksiä koskevat säädökset ja markkinoiden toiminta. Poliitiikkaohjelman avulla kehitetään yrittäjyyden houkuttelevuutta ja kannustavuutta siten, että yrittäjyyden riskit ja palkitsevuus olisivat entistä paremmin tasapainossa. Keskeisellä sijalla ovat mm. verotuspäätökset. Erityisesti pk-yrittäjien verotus kevenee vuoden 2005 alusta. Lisäksi voidaan mainita esim. verotilijärjestelmä, joka tulee valmistuessaan merkittävästi helpottamaan yritysten verotukseen liittyvien hallinnollisten velvoitteiden suorittamista.

Yrittäjyysinnokkuuden vahvistamiseksi huolehditaan siitä, mitä kouluissa tehdään. Toimintaympäristön kehittämisessä olennaista on yleisen yrittäjyyskulttuurin vahvistaminen, missä

koulutusjärjestelmällä on keskeinen rooli. Yrittäjyyskoulutus pyritään sisällyttämään kiinteäksi osaksi perus-, yliopisto- ja aikuiskoulutusta.

Lisäksi mm. aloittavien yritysten rahoitusta parannetaan nk. siemenrahoitusta vahvistamalla Suomen Teollisuussijoituksen kautta. Pk-yrityksiä pyritään myös saamaan aktiivisemmin käyttämään tutkimus- ja kehitysrahoitusta. Palvelualojen yritystoimintaa vahvistaa se, että Kuntaliiton yhteyteen perustetaan yksikkö, joka neuvoo kuntia ostamaan tarvitsemiaan palveluja yrityksiltä.

Yrittäjyyden vahvistaminen

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

17) Yrittämisen kannustimia tulee kehittää ja yrittäjyyden esteitä tulee poistaa nykyistä määrätietoisemmalla kansallisella yrittäjyyspolitiikalla. Tämän lisäksi yritysten kasvun edistämiseksi ja uusien yritysten syntymiseksi on tärkeää kehittää paikallista innovaatioympäristöä.

Valtioneuvosto on 23.1.2003 määrännyt eduskunnan lausuman merkittäväksi pöytäkirjaan, ja tulee ryhtymään lausuman edellyttämiin toimenpiteisiin.

Kuten edellä jo todettiin (kts. lausuma 16), hallituksen yrittäjyyden politiikkaohjelman avulla kehitetään yrittäjyyden houkuttelevuutta ja kannustavuutta siten, että yrittäjyyden riskit ja palkitsevuus ovat Suomessa tulevaisuudessa entistä paremmin tasapainossa. Yrityspolitiikan toteuttamisen tehostamiseksi politiikkaohjelma pyrkii sitomaan kaikki hallinnon toimijat yhdensuuntaisiin toimiin yrittäjyyden edellytysten parantamiseksi.

Osaana yrittäjyyden politiikkaohjelmaa hallitus selvittää mahdollisuuksia suunnata nykyistä suurempi osa tutkimus- ja kehityspanostuksista kasvukeskusten ulkopuolelle. Tulevaisuudessa suomalaisten yritysten on entistä vaikeampi menestyä koti- tai vientimarkkinoillakaan alhaiseen jalostusasteeseen tai vaatimattomaan osaamiseen perustuvalla konseptilla. Siksi yritysten osaamisen ja teknologiaperustan vahvistaminen eri puolilla Suomea ansaitsee erityishuomion.

Hallitus on asettanut selvitysmiehen, maaherra Eino Siuruainen, tutkimaan, miten voimme paremmin vastata eri puolilla maata sijaitsevissa yrityksissä oleviin tarpeisiin nostaa osaamis- ja teknologiatasoa sekä miten pystymme kehittämään julkishallinnon valmiuksia tunnistaa pk-yritysten rahoitustarpeet.

Osaamiskeskusohjelma on osoittautunut toimivuutensa alueellisen innovaatiotoiminnan aktivoimisessa ja uusien ideoiden kaupallistamisessa. Ohjelmaa jatketaan edelleen, ja tavoitteena on hyvinvointipalveluiden, elinkeinoelämän ja teollisuuden kansainvälisesti kilpailukykyisen huippuosaamisen kehittäminen. Suurten osaamis- ja teknologiakeskusten innovaatiotoiminta parantaa välillisesti myös pienempien alueiden osaamis- ja teknologiaperustaa.

Yrittäjyyden vahvistaminen

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

18) Tulevina vuosina edessä oleva poikkeuksellisen suuri pien- ja perheyritysten sukupolvenvaihdosten määrä edellyttää aktiivisia toimenpiteitä yritystoiminnan jatkamiskynnyksen madaltamiseksi.

Valtioneuvosto on 23.1.2003 määrännyt eduskunnan lausuman merkittäväksi pöytäkirjaan, ja tulee ryhtymään lausuman edellyttämiin toimenpiteisiin.

Yritysten sukupolven- ja omistajanvaihdosten edistämiseen liittyviä julkisen vallan toimenpiteitä tehostetaan osana hallituksen yrittäjyyspoliittista ohjelmaa. Yritysten sukupolvenvaihdoksia koskevan perintö- ja lahjaveroituksen huojennus astuu voimaan jo kuluvan vuoden aikana. Uudistus helpottaa varsinkin pienten yritysten sukupolvenvaihdoksen verotusta.

Politiikkaohjelman toimin tullaan vahvistamaan sukupolvenvaihdoksien yritysneuvontaa sekä julkisen että yksityisen sektorin palvelutarjontaa vahvistamalla. Parhailaan on käynnissä selvitys, jossa kartoitetaan Suomessa kokonaan tai osittain julkisin varoin toteutettavasta yritysneuvonnasta ja siihen käytetyistä taloudellisista ja henkilöstöresursseista. Vuoden 2004 aikana arvioidaan resurssien käytön uudistustarpeet myös sukupolvenvaihdoksien edistämisen näkökulmasta. Lisäksi perustetaan seudullisia yrityspalvelupisteitä, joilla vahvistetaan yritysten neuvonta- ja tukipalvelujen saantia myös sukupolvenvaihdoksiin liittyvissä asioissa.

Alueiden kehittäminen

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

26) TE-keskuksia tulee vahvistaa lisäämällä niihin alueilla toimivia teknologia-asiamiehiä.

Valtioneuvosto on 23.1.2003 määrännyt eduskunnan lausuman merkittäväksi pöytäkirjaan, ja tulee ryhtymään lausuman edellyttämiin toimenpiteisiin.

Alueiden kykyä hyödyntää T&K-osaamista tehostamalla koulutusta ja neuvontaa mm. vahvistamalla työvoima- ja elinkeinokeskusten teknologiayksiköiden resursseja parannetaan osana hallituksen teknologiapolitiikkaa.

Innovaatioympäristön tehokkuuden ratkaisee se, kuinka hyvin se reagoi nykyisiin ja tulevaisuuden toimintaympäristön tarpeisiin sekä innovaatiotoimijoiden kyky toimia kokonaisuutena. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rooli on merkittävä tässä kokonaisuudessa tutkimustiedon ja teknologian siirtämisessä talouden hyödynnettäväksi ja muun yhteiskunnallisen kehityksen tukemiseksi.

Teknologiaan panostaminen ja uuden teknologian hyödyntäminen ovat TE-keskuksen osatorajojen yllättävää toimintaa. Myös keksintöasiamiespalveluja on vahvistettu vuonna 2003 TE-keskuksissa.

TE-keskusten teknologiapalveluita vahvistettiin viidellä uudella teknologia-asiantuntijalla. Asiantuntijalisäykset kohdistuivat Pohjois-Savon, Keski-Suomen, Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan TE-keskuksiin. Teknologiapalveluiden vahvistamista jatketaan edelleen koko hallituskauden ajan.

Suomen energia- ja ilmastopolitiikka

Muut 4/2001 vp

Talousvaliokunta

1) Eduskunta edellytti 24.5.2002, että hallitus ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin kivihiilen käytön hallitukseksi rajoittamiseksi sähkön ja lämmön tuotannossa esimerkiksi kokonaiskäyttösopimuksin.

2) Eduskunta edellytti, että hallitus

- nopeuttaa tiukan energiansäästöohjelman toteuttamista ja ohjaa yhdyskunta- ja aluerakenteiden muotoutumista energian säästämiseksi,
- ryhtyy toimenpiteisiin säästöohjelmia tukevan energiansäästön yleislain säätämiseksi,
- ryhtyy toimenpiteisiin energian jakeluyhtiöitä koskevan palveluvelvoitteen säätämiseksi tiedottamisesta energiansäästötavoista ja uusista tekniikoista kuluttajille ja
- ryhtyy toimenpiteisiin energiaverotuksen kehittämiseksi energiansäästöä edistävällä tavalla.

3) Eduskunta edellytti, että uusiutuvan energian tutkimusta, kehittämistä ja käyttöönottoa tuetaan ilmastostrategiaan sisältyvän edistämishojelman mukaisesti kuitenkin niin,

- että biomassan käyttöä edistetään ohjelmaa enemmän muun muassa veropolitiikan, investointitukien ja teknologian kehittämistukien sekä kestävä metsätalouden metsänparannusvarojen lisäresursseilla, tehostamalla energiapuun ja turpeen käyttöä,
- että kehitetään kierrätyspolttoaineiden, lajitellun yhdyskuntajätteen, biokaasujen ja muiden biomassojen käyttöä ja
- että uusiutuvalla energialla tuotetun sähkön jakeluverkkoihin pääsy turvataan esimerkiksi vihreiden sertifikaattien kauppaan perustuvalla järjestelmällä ja asettamalla tarvittaessa ostovelvoitteita verkon haltijoille.

4) Eduskunta edellytti, että hallitus antaa eduskunnalle selvityksen lausumien toteutumisesta seuraavan vaalikauden aikana.

1) Kauppa- ja teollisuusministeriö asetti lokakuussa 2002 toimikunnan selvittämään tarvetta rajoittaa hallitusti kivihiilen käyttöä sähkön ja lämmön tuotannossa. Toimikunnan määräaika on jatkettu toukokuun 2004 loppuun. Toimikunta raportoi työstään joulukuussa 2003.

2) Energian säästöohjelma päivitettiin loppuvuodesta 2002. Ohjelmaa toteutetaan ja toteutumista seurataan. Saatujen lausuntojen perusteella lainsäädäntötyötä on jatkettu. Energian yleislakia ei olla esittämässä, mutta muita tarkennuksia lainsäädäntöön valmistellaan.

3) Uusiutuvien energialähteiden edistämishojelma uusittiin loppuvuodesta 2002. Ohjelmaa toteutetaan ja toteutumista seurataan. Ohjelmalle on asetettu seurantaryhmä ja kolme jaoستا.

Eduskuntaa informoitiin kansallisen ilmastostrategian toteuttamisesta ja täydentämisestä laajalla kauppa- ja teollisuusministeriön selvityksellä vuoden 2003 alkupuolella. Selvityksen valmisteluun on osallistunut viisi muuta ministeriötä: liikenne- ja viestintäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, ulkoasiainministeriö, valtiovarainministeriö ja ympäristöministeriö. Selvityksen antaminen perustuu lausumaan, jonka eduskunta teki vuonna 2001 kansallisen ilmastostrategiaa koskevan selonteon käsittelyn yhteydessä (VNS 1/2001). Tuolloin eduskunta edellytti, että ilmasto-ohjelma tuodaan eduskunnan lausunnossa esitettyjen suuntaviivojen mukaan tarkistettuna uudelleen eduskunnan arvioitavaksi mahdollisimman pian sen jälkeen, kun viidettä ydinvoimalaitosyksikköä koskeva päätös on tehty.

Ilmastostrategiaa toimeenpannaan ja toimeenpanoa seurataan työssä mukana olevien kuuden ministeriöiden yhteistyönä. Ilmastostrategian uudistaminen käynnistettiin vuoden 2003 aikana. Tärkeimpänä syynä uudistamiseen on päästökauppadirektiivin toimeenpano.

4) Uudistettavaan ilmastostrategiaan sisällytetään EU-päästökaupan ja joustomekanismien lisäksi linjaukset ns. hiilinielujen käytöstä ja ilmastomuutokseen sopeutumisen huomioon taminen sekä toimenpiteiden ja toimeenpanon laajentaminen alueelliselle ja kunnalliselle tasolle. Tärkeänä osana strategian päivittämisessä on myös valmistautuminen ensimmäistä sitoumuskautta 2008 – 2012 seuraavia sitoumuskausia koskeviin päästövähennysneuvotteluihin. Uudistetun ilmastostrategian kaavillaan valmistuvan loppuvuodesta 2004 ja hallitus antaa sen selontekona eduskunnalle.

Sähkömarkkinalain vakiokorvaussäännösten seuranta

HE 218/2002 vp — EV 303/2002 vp

Talousvaliokunta

Eduskunta edellytti 17.2.2003 hallituksen seuraavan,

- kuinka vakiokorvaussäännökset vaikuttavat sähkönkäyttäjän sähköstä maksamaan hintaan,
- ovatko vakiokorvaussäännösten aikarajat ja korvauksen enimmäismäärä asianmukaisia ja kohtuullisia,
- etteivät vakiokorvauksesta vapautumisen perusteet anna mahdollisuutta perusteetomiin korvauksesta kieltäytymisiin tai johda kohtuuttomiin korvausvaatimuksiin ja että mainitut perusteet ovat sopusoinnussa muiden vastaavanlaisten perusteiden kanssa,
- etteivät lain säännökset aiheuta kohtuuttomia seurauksia eri käyttäjäryhmille ja eri verkonhaltijoille ja
- että sähkön siirtohinnoittelu sähkönkäyttäjälle on kohtuullista ja että kohtuuttomiksi todetut maksut palautetaan sähkönkäyttäjälle.

Valtioneuvosto päätti 5.6.2003 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Kauppa- ja teollisuusministeriö on pyytänyt Energiamarkkinavirastoa seuraamaan vakiokorvauslainsäädännön toimivuutta ja tekemään kokemusten kartuttua asiasta raportin. Kauppa- ja teollisuusministeriössä on valmisteltu työryhmäehdotukset siirtohinnoittelun kohtuullisuuden valvonnan kehittämiseksi ja maksujen palautustavasta. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa keväällä 2004.

Valtion ydinjätehuoltorahaston erillisvarallisuudet

HE 128/2003 vp — EV 115/2003 vp

Talousvaliokunta

Eduskunta edellytti 9.12.2003, että Valtion ydinjätehuoltorahastoon kerättävät erillisvarallisuudet pidetään erillään ydinenergialain mukaisesti ydinjätehuoltoa varten jätehuoltovelvollisilta kerätyistä varoista. Lakiin tehtävällä muutoksella ei voida millään tavalla kajoa Valtion ydinjätehuoltorahastoon alkuperäiseen tarkoitukseen kerättyihin varoihin, jotka jätehuoltovelvolliset ovat maksaneet rahastoon ja jotka jätehuoltovelvolliset käyttävät ydinjätehuollosta vastaisuudesta aiheutuviin kustannuksiin.

Valtioneuvosto päätti 18.12.2003 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Täydentämään sitä, mitä ydinenergialaissa (53 a § 3 mom. ja 54 a § 3 mom.) on varojen erillään pitämisestä säädetty, on kauppa- ja teollisuusministeriössä valmisteltu Valtion ydinjätehuoltorahastosta annettuun asetukseen (162/1988) lisättävät säännökset, jotka koskevat

erillisvarallisuuksien pitämistä erillään rahaston muista varoista rahaston taloushallinnossa. Lisäksi asetuksessa olevaan rahaston johtokunnan tehtäväluetteloon lisätään erillisvarallisuuksien hallinointiin liittyvät tehtävät. Asetuksen muuttamisen yhteydessä se on tarkoitus kokonaisuudessaan korvata uudella valtioneuvoston asetuksella, joka annettaneen maaliskuussa 2004.

Sosiaali- ja terveysministeriö

Vakuuksien hoito

HE 253/1994 vp

Talousvaliokunta

Eduskunta edellytti 25.11.1994, että sosiaali- ja terveysministeriö Eläke-Kansan asioiden selvityksen yhteydessä tarkoin tutkii myös vakuuksien hoitoa koskevien toimien lainmukaisuuden ja vastuut.

Eläke-Kansa on luovuttanut 5.5.1995 Eläkevakuutusosakeyhtiö Kansan erityisen selvitysspesän, Eläkevakuutusosakeyhtiö Kansan konkurssipesän, Kansa Yhtymä Oy:n konkurssipesän, Vahinkovakuutusosakeyhtiö Kansan ja Eläkekassa Tuen välillä solmitun vakuuksien aikosopimuksen mukaisesti Eläkekassa Tuelle sovitut pantit, jotka on luovutustilaisuudessa luovutettu Vahinko-Kansan hallinnoitavaksi ja huolehdittavaksi erillisen Vahinko-Kansan ja Eläkekassa Tuen sopiman hallinnointisopimuksen mukaisesti.

Eläke-Kansan konkurssia koskeva asia on kesken. Konkurssipesän osalta annettiin vuoden 1997 aikana lopullinen kertomus erityistilintarkastuksesta.

Eläkevakuutusosakeyhtiö Kansan (konkurssissa) erityisestä selvitysspesästä siirrettiin vakuutuskannat muihin työeläkevakuutusyhtiöihin vuoden 1998 alussa. Eläke-Kansan työntekijäin eläkelain mukaisen työsuhderekisterin sisältämä tietokanta siirrettiin syksyllä 1997 vakuutuskannan vastaanottaneille työeläkevakuutusyhtiöille. Yrittäjien eläkelain mukainen tietokanta siirrettiin 1.1.1998 kannan vastaanottaneeseen Vakuutusosakeyhtiö Eläke-Sampoon. Työntekijäin eläkelain mukaista vakuutustoimintaa koskevasta arkistosta pääosa siirrettiin helmikuun 1998 aikana eläketurvakeskukselle.

Vakuuksien valvonta on siirtynyt sosiaali- ja terveysministeriön ja vakuutusvalvontaviraston välisen toimivaltajaon perusteella 1.4.1999 vakuutusvalvontavirastolle.

Vuoden 2002 loppuun mennessä erityinen selvitysspesä oli siirtänyt vakuutuskantaa vastaanottaneille työeläkevakuutusyhtiöille eläkevastuun katteeksi omaisuutta noin 630 miljoonan euron edestä. Konkurssipesässä oli tuolloin siirtämätöntä, kirjanpitoarvoin määriteltyä omaisuutta noin 35 miljoonan euron edestä, ja korkotekijä huomioon ottaen, työeläkevakuutusyhtiöihin siirrettyä vastuovelkaa oli katettu noin 69 prosenttia.

Kertomusvuonna omaisuutta siirtyi vakuutuskantaa vastaanottaneille työeläkevakuutusyhtiöille noin 10 miljoonaa euroa. Pesä jatkaa toimintaansa, ja vireillä olevista suuremmista asioista voidaan mainita Vahinko-Kansan antamia luottovakuutuksia koskeva riita (intressi noin 40 miljoonaa euroa), Claredonin vakuustalletusta koskeva riita (intressi noin 35 miljoonaa euroa) sekä Dividum osakkeiden realisointi, arvioitu hinta noin 20 miljoonaa euroa. Osuuskunta Tradeka-yhtymän saneerausohjelma päättyi virallisesti 31.12.2003. Tradeka-yhtymästä saatavien varojen yhteismääräksi arvioidaan noin 6 miljoonaa euroa, joista selvitysspesälle on jo suoritettu yli puolet.

Tradeka-yhtymään ei ole sidoksissa enää lainoja suoranaisesti. Sen sijaan erityisellä selvitysspesällä on erimielisyys Tradeka-yhtymän kanssa siitä, mihin Oy Renlund Ab:n konkurssipesä maksaa jako-osuutta, Eläke-Kansalle lainanantajana vai Tradeka-yhtymälle, joka oli asettanut vakuudet lainalle.

Erityisen selvitysspesän toiminta on varsinaisen vakuutustoiminnan osalta jokseenkin saatu päätökseen. Vakuutusmaksuja kertyy enää yrityssaneeraus- ja velkajärjestelyohjelmien pe-

rusteella. Velkakirjaehto mukaisesti laskutettavia lainoja on jäljellä yksi. Selvityspesän palveluksessa oli 3 henkilöä, joista yksi on osapäiväinen työntekijä.

Sairaanhoidon korvaus

HE 233/1996 vp

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta

Eduskunta edellytti 25.2.1997, että myös ulkomaalaisten hoitoon ja sairaankuljetukseen liittyvät korvausjärjestelmät tulee kiireellisesti saattaa asianmukaiseen kuntoon.

Ulkomaalaisten hoitoon liittyviä korvausjärjestelmiä on selvitetty eri yhteyksissä. Selvitysten yhteydessä on todettu, että ulkomaalaisten hoidosta aiheutuvat taloudelliset rasitukset jakaantuvat epätasaisesti eri kuntien välillä. Yksittäisen kunnan kohtuutonta taloudellista rasitusta on kuitenkin mahdollista helpottaa erikoissairaanhoidon suurten kustannusten tasausjärjestelmällä. Tasausjärjestelmän tulee vuoden 2003 alusta voimaan tulleen muutoksen jälkeen kattaa kaikki tutkimukset, toimenpiteet ja hoidot. Toisaalta valtio maksaa suomalaisten muissa EU/ETA-maissa saaman hoidon eikä kustannuksia peritä potilaan kotikunnalta. Valtion muille maille maksamat korvaukset vaihtelevat vuosittain ja ovat olleet keskimäärin kolmin - nelinkertaiset verrattuna niihin kustannuksiin mitä muut maat perivät Suomelta täällä annetusta hoidosta. Osittain erotuksen syynä on, että kunnat eivät ilmoita Kansaneläkelaitokselle hoidon kustannuksia laskutusta varten. Korvausjärjestelmän tarpeellisuutta tulee arvioida edellä mainittujen seikkojen ja järjestelmästä aiheutuvien hallinnollisten kustannusten valossa.

Sairaankuljetuksen alueellisen mallin virtuaalikokeilu Satakunnan sairaanhoitopiirissä on edelleen käynnissä. Tähän liittyy myös sairaankuljetuksen korvausjärjestelmien tarkastelu.

Asia ei anna tässä vaiheessa aihetta enempään toimenpiteisiin.

Työttömyysturvan peruspäivärahan taso

Selonteko 4/1996 vp

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta

Eduskunta hyväksyi 25.4.1997 sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietinnön mukaisen lausunnon. Eduskunta edellytti hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin työttömyysturvan peruspäivärahan tason korottamiseksi ja verotuksen muuttamiseksi siten, etteivät peruspäivärahalla elävät työttömät joutuisi turvautumaan toimeentulotukeen kuin poikkeustapauksissa.

Peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea saavien henkilöiden toimeentulon parantamiseksi tehtiin kertomusvuonna 2002 kaksi merkittävää tasokorotusta. Maaliskuun alusta vuonna 2002 lukien peruspäivärahan ja työmarkkinatuen tasoa korotettiin 0,84 eurolla päivässä eli noin 18 eurolla kuukaudessa. Yhdessä samana vuonna ja vuonna 2003 tehtyjen indeksitarkistusten kanssa täysimääräisen peruspäivärahan ja työmarkkinatuen määrä on 1.1.2004 lukien 23,16 euroa päivässä. Lisäksi osana köyhyyden ja syrjäytymisen vastaista laajaa toimenpideohjelmaa työmarkkinatuen lapsikorotusten määrä korotettiin vuoden 2002 alusta vastamaan työttömyyspäivärahan lapsikorotusta.

Hallitusohjelman mukaan tulevat hankkeet lainsäädäntömuutoksiksi tulevat koskemaan ennen kaikkea aktivointiin ja työllistymiseen tähtäviä painotusmuutoksia. Tämä tavoite koskee myös etuuksien tasoihin harkittavia muutoksia. Pelkkiä passiivijajan etuuksien tason korotuksia ei näin ollen nähdä tarkoituksenmukaiseksi toimenpiteeksi, vaan tavoitteena on muokata työttömyysetuuksista ennen kaikkea aktiivijajan etuuksiksi. Tämän tavoitteen toteu-

tuksen osana on 1.1.2004 lukien korotettu toimenpiteiden ajalta maksettavia ylläpitokorvauksia.

Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Omaishoitajien aseman seuraaminen

HE 166/1997 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 18.11.1997, että myös jatkossa seurataan omaishoitajien asemaa sekä omaishoidon tuesta hoitajan ja kunnan välillä tehtäviä sopimuksia ja sopimusten toteutumista. Erityisesti tämä koskee vapaan järjestämisen periaatteita.

Sosiaali- ja terveysministeriö julkaisi vuonna 1999 sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskukseen (Stakes) tekemän selvityksen omaishoidon tuesta ja sen vaihtelusta vuonna 1998.

Kertomusvuonna Stakes käynnisti ministeriön toimeksiannosta vuoden 2002 tilannetta kuvaavan valtakunnallisen selvityksen, joka valmistuu vuoden 2003 alkupuolella. Ministeriön on tarkoitus seurata omaishoidon kehitystä jatkossakin muun muassa vastaavanlaisia selvityksiä teettämällä.

Hallitusohjelman mukaisesti sosiaali- ja terveysministeriö on nimittänyt selvityshenkilön ajalle 1.12.2003 – 29.2.2004. Selvityshenkilön tehtävänä on arvioida, millaisia parannuksia omaishoitajien asemaan tarvitaan ja miten omaishoidon tukea on tarpeen muutoin kehittää osana palvelujärjestelmän kokonaisuutta. Vapaan järjestämiseen liittyvät asiakasmaksut nousevat keskeiseksi asiaksi, joka pyritään hoitamaan ensi tilassa.

Pienyrittäjien sosiaaliturva

HE 80/1999 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 19.10.1999, että hallitus selvittää vuoden 2000 loppuun mennessä yrittäjien sosiaaliturvaan ja sen rahoitukseen liittyvät ongelmat ottaen huomioon yritystoiminnan edellytykset ja ryhtyy tarvittaviin lainsäädäntötoimenpiteisiin.

Yrittäjien sosiaaliturvaa on selvitetty ja sitä on kehitetty useaan otteeseen viimeisten vuosien aikana.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 8.6.2000 yrittäjien eläkelain mukaista eläketurvaa ja YEL-työtulon käyttöä sairausvakuutuksessa selvittävän työryhmän sekä maatalousyrittäjien eläkelain soveltamisalaa ja MYEL-työtulon käyttöä sairausvakuutuksessa selvittävän työryhmän. Lisäksi valtioneuvosto teki 21.12.2000 maatalousratkaisun yhteydessä periaatepäätöksen siitä, että hallitus antaisi mahdollisimman pikaisesti eduskunnalle esityksen sairausvakuutuslain muuttamisesta siten, että sairausvakuutuslain mukaisen päivärahan perusteeksi otetaan maatalousyrittäjillä maatalouden ansiotulon sijasta maatalousyrittäjien eläkelain mukainen työtulo ottaen huomioon MYEL-työryhmän esitykset.

Hallitus antoi 27.4.2001 eduskunnalle asiaa koskevan hallituksen esityksen laiksi sairausvakuutuslain 16 ja 33 §:n muuttamisesta ja kyseinen laki tuli voimaan 1.7.2001.

Edellä mainittujen työryhmien ehdotusten perusteella hallitus antoi myös 28.9.2001 eduskunnalle hallituksen esityksen laeiksi yrittäjien eläkelain 3 §:n, maatalousyrittäjien eläkelain, maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 7 §:n, työntekijäin eläkelain 19 d §:n ja merimieseläkelain 63 a §:n muuttamisesta. Tämän esityksen pääasiallisena tarkoituksena oli

saattaa maatalous- ja muut yrittäjät entistä kattavammin lakisääteisen eläketurvan piiriin luopumalla vakuuttamisvelvollisuuden vapauttamista koskevista säännöksistä. Yrittäjä ei olisi kuitenkaan jatkossakaan MYEL- eikä YEL-vakuuttamisvelvollinen, jos hänen eläketurvansa on sen määräinen, ettei hänelle karttuisi enää yrittäjätoiminnan perusteella eläkettä eläkkeiden yhteensovittussäännösten vuoksi. Tähän esitykseen sisältyneet lait tulivat voimaan 1.1.2002.

Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö asetti 22.11.2001 YEL-työtulon joustavuuden lisäämistä selvittävän työryhmän toimikaudeksi 1.1.2002 – 31.12.2002. Tavoitteena oli, että työryhmä selvittäisi, kuinka YEL-työtuloa voitaisiin joustavoittaa siten, että YEL-järjestelmä takaisi nykyistä paremmin YEL-yrittäjille heidän tarvettaan ja maksukykyään vastaavan lakisääteisen eläketurvan.

Työryhmän ehdotusten perusteella hallitus antoi 11.12.2002 eduskunnalle esityksen laeiksi yrittäjien eläkelain ja sairausvakuutuslain 16 ja 33 §:n muuttamisesta (HE 261/2002 vp). Esityksen mukaan yrittäjällä olisi tietyin rajoituksin mahdollisuus maksaa vahvistettuun työtuloon perustuvan vakuutusmaksun lisäksi vakuutusmaksua ilman, että hänelle vahvistettua työtuloa ja siihen perustuvaa vakuutusmaksua pitäisi pysyvästi korottaa. Yrittäjän sallittaisiin myös tietyin rajoituksin maksaa vahvistettuun työtuloon perustuva vakuutusmaksu 10 – 20 prosenttia pienempänä. Joustomahdollisuuksien avulla yrittäjien työtulon taso voitaisiin saada vähitellen kohoamaan, jolloin myös yrittäjien lakisääteisen eläketurvan taso muodostuisi nykyistä korkeammaksi. Muutokset tulevat voimaan vuoden 2005 alusta.

Matti Vanhasen hallituksen ohjelmassa yrittäjyyspolitiikka ja yrittäjyyden edistäminen on nostettu keskeiseksi painoalueeksi. Yrittäjyyden politiikkaohjelmassa todetaan, että yritystoimintaa koskevaa lainsäädäntöä kehitetään tavoitteena yritystoiminnan edellytysten parantaminen. Keskeisenä tavoitteena on yrittäjäksi ryhtymisen kynnyksen madaltaminen.

Hallitusohjelman mukaisesti sosiaali- ja terveysministeriö on 12.12.2003 asettanut työryhmän, jonka tehtävänä on selvittää yrittäjien sosiaaliturvaan liittyviä kehittämistarpeita, joilla voidaan alentaa yrittäjäksi ryhtymisen kynnyksiä. Työryhmän toimikausi on 15.12.2003 – 30.11.2004.

Työryhmän tulee muun muassa kartoittaa nykyturvan olennaiset ongelmakohdat varsinkin liittyen yrittäjämääritelmään eri sosiaaliturvalajeissa sekä omistajaperheenjäsenen määrittelyyn ja asemaan eri sosiaaliturvalajeissa sekä selvittää, onko tarpeen laatia suojasäännöksiä siirryttäessä palkansaajasta yrittäjäksi, liittykö aloittavan yrittäjän sosiaaliturvaan erityisiä ongelmia ja onko yrittäjien perhe-elämän ja työelämän yhteensovittamisessa sosiaaliturvaan liittyviä ongelmia. Työryhmän tulee kartoittaa suojasäännösten tarve ja aloittavan yrittäjän erityisongelmat 28.2.2004 mennessä niin, että näihin liittyvät mahdolliset muutokset voidaan toteuttaa vuoden 2005 alusta. Työryhmän tulee lisäksi kartoittaa muiden todettujen ongelmien ratkaisuvaihtoehtoja. Työryhmän tulee laatia esityksensä hallituksen esityksen muotoon.

Päivähoidon hallinto ja ohjaus

HE 91/1999 vp

Sivistysvaliokunta

5) Eduskunta edellytti, että hallitus valmistelee säännösmuutokset, jotka antavat kunnille mahdollisuuden halutessaan siirtää päivähoidon hallinto ja ohjaus sosiaalilautakunnalta opetustoimesta vastaavalle lautakunnalle.

Hallitus on antanut eduskunnan edellyttämän esityksen laeiksi lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n ja lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 4 ja 28 §:n muuttamisesta (HE 151/2002vp). Esityksen mukaan kunta saisi päättää, minkä moniäänisen toi-

mielimen hoidettavaksi lasten päivähoidon sekä kotihoidon ja yksityisen hoidon tuen hallinto kunnassa annettaisiin. Päivähoito sekä lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuki säilyisivät sosiaalipalveluna, joiden lainsäädännöllinen, rahoituksellinen sekä muu ohjaus ja valvonta kuuluisivat edelleen sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan.

Sosiaalihuoltolakia, lasten päivähoidosta annettua lakia sekä lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annettua lakia on muutettu väliaikaisesti (laeilla 155-157/2003) siten, että säännösten mukaan kunta voi itse päättää, minkä monijäsenisen toimielimen hoidettavaksi lasten päivähoidon sekä kotihoidon ja yksityisen hoidon tuen hallinto kunnassa annetaan. Kyseisten tehtävien tulee kaikkien kuulua saman toimielimen toimivaltaan. Väliaikaiset säännökset ovat voimassa viisi vuotta ajalla 1.8.2003 - 31.7.2008.

Määräaikaiseen lainsäädäntöratkaisuun liitetään sosiaali- ja terveysministeriön laaja-alainen seuranta- ja arviointitutkimus, jonka avulla hallinnollisten ratkaisujen vaikutukset pyritään kattavasti selvittämään. Seurannan pohjalta arvioidaan lainsäädännön tarpeellisuus jatkossa.

Sosiaalihuollon asiakaslaki

HE 137/1999 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 6.9.2000, että hallitus seuraa lainsäädännön vaikutuksia sosiaalihuollon asiakkaan asemaan ja oikeuksiin ja antaa seurannan perusteella kahden vuoden kuluttua siitä, kun laki tulee voimaan, sosiaali- ja terveysvaliokunnalle selvityksen, jossa arvioidaan uudistuksen vaikutuksia ja sen tavoitteiden toteutumista.

Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää, miten pankkisalaisuuden piiriin kuuluvien tietojen luovuttamista koskevat säännökset voidaan yhtenäistää siten, että eri hallinnonalojen viranomaisille (mm. vero-, elinkeino-, työvoima- ja sosiaaliviranomaiset) annetut oikeudet rahalaitostietoihin säädetään yhtenäisin periaattein ja siten, että kansalaisten yhdenvertaisuus ja yksityisyyden suoja turvataan.

Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000) säätämisen jälkeen hallitus on antanut eduskunnalle kaksi esitystä, joissa viranomaisten oikeus saada rahalaitostietoja pankkisalaisuuden estämättä on asiallisesti samansisältöinen sosiaalihuollon asemasta ja oikeuksista annetun lain säännösten kanssa. Kansaneläkelaitoksen ja kunnallisten oikeusapuviranomaisten oikeus saada tietoja rahalaitoksilta vastaa sosiaaliviranomaisten tietojensaantioikeutta. Viranomaisten tietojensaantioikeus harkinnanvaraisten etuuksien osalta on siten yhtenäistetty.

Valtiovarainministeriössä tehtiin vuonna 2000 selvitys "Viranomaisten tietojensaantioikeus, pankkisalaisuus ja perusoikeudet", jossa selvitettiin mm. erityislainsäädäntöön perustuvaa viranomaisen tietojensaantioikeutta.

Lausuma ei tältä osin anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Omaishoidon asema

HE 109 ja 187/2000 vp

19) Luku 33.32. Eduskunta edellytti 19.12.2000, että omaishoidon asemaa lainsäädännössä kehitetään ja omaishoidon edellytyksiä kokonaisuudessaan parannetaan.

Sosiaalihuoltolakia muutettiin vuoden 2002 alusta voimaan tulleella lailla siten, että omaishoitajan lakisääteinen vapaa lisääntyi kahteen vuorokauteen kuukautta kohti. Samalla entistä useammat omaishoitajat saivat oikeuden lakisääteiseen vapaaseen. Lisäksi kunnat veloitettiin järjestämään omaishoitajien tapaturmavakuutusturva.

Hallitusohjelman mukaisesti sosiaali- ja terveysministeriö on nimittänyt selvityshenkilön ajalle 1.12.2003 - 29.2.2004. Selvityshenkilön tehtävänä on arvioida, millaisia parannuksia omaishoitajien asemaan tarvitaan ja miten omaishoidon tukea on tarpeen muutoin kehittää osana palvelujärjestelmän kokonaisuutta. Selvityshenkilön työn pohjalta ministeriö harkitsee mihin jatkotoimenpiteisiin omaishoidon osalta ryhdytään.

Toimeentulotuki

HE 134/2000 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 17.10.2000, että sosiaali- ja terveysministeriö seuraa sitä, että toimeentulotukiasioiden käsittelyajassa päästään TATO-ohjelmassa edellytettyyn tahtiin.

Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, jotta erityisesti eläkeikäisten paluumuuttajien toimeentulo turvataan muiden etuusjärjestelmien kun toimeentulotuen kautta.

Eduskunta edellytti, että sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettua asetusta muutetaan siten, että maksukaton kertymiseen ei vaikuta se, onko maksun suorittamiseen myönnetty toimeentulotukea.

Sosiaali- ja terveysministeriö on sopinut Stakesin kanssa toimeentulotukiasioiden käsittelyaikatilanteen seurannasta. Ensimmäiset tiedot on kerätty vuosien 2000 ja 2001 osalta. Ministeriö tulee edelleen tähdentämään kuntiin kohdistuvassa ohjauksessa toimeentulotukihakemusten viivytyksetöntä käsittelyä sekä jonotusaikojen saamista enintään viikon mittaisiksi. Sosiaalialan kehittämishankkeen piirissä valmistellaan säännökset oikeudesta päästä palvelujen tarpeen arviointiin kunnallisessa sosiaalityössä ja sosiaalityön saatavuuskriteerit sekä kiireellisissä että ei-kiireellisissä asiakasasioissa. Uudistukseen liittyvä selvitystyö on aloitettu vuonna 2003 sosiaalityön neuvottelukunnan asettamassa jaostossa.

Eläkeikäisten paluumuuttajien ja muiden vastaavassa asemassa olevien maahanmuuttajien toimeentuloturva on järjestetty maahanmuuttajan erityistukilakiin (1192/2002) perustuvalla erityistuella. Uudistus tuli voimaan 1.10.2003. Lausuma ei tältä osin anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Sosiaali- ja terveysministeriö nimitti 7.10.2002 tekemällään päätöksellä selvitysmiehen, jonka tehtävänä oli selvittää muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon maksupolitiikkaa ja maksusäännösten muutostarpeita. Selvitysmies antoi raporttinsa 26.3.2003. Raportissa selvitettiin myös toimeentuloturvan vaikutusta maksukaton kertymiseen. Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut 19.12.2003 maksutoimikunnan, jossa yhteydessä toimeentulotuen saajien maksukattoa koskevat säännökset tulevat arvioitaviksi.

Aikuiskoulutustuen kehittäminen

HE 150/2000 vp

Työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 4.12.2000, että koulutusaikaiset tukijärjestelmät sovitetaan tarkoituksenmukaisella tavalla yhteen siten, ettei määrääikäisissä palvelussuhteissa olevia aseteta ilman hyväksyttävää syytä eri asemaan kuin niitä, joilla on toistaiseksi voimassa oleva palvelussuhde.

Eduskunta edellytti, että aikuiskoulutustuen tavoitteiden toteutumista seurataan ja mahdollisesti ilmenevät puutteet korjataan esim. lyhentämällä ansainta-aikavaatimusta

Koulutusaikaisten tukijärjestelmien yhteensovittamista tarkasteltiin vuoden 2001 aikana vuosille 2001 – 2002 solmitun tulopoliittisen sopimuksen mukaisesti työryhmässä, jossa selvitettiin erilaisia kehittämisvaihtoehtoja omaehtoisen koulutuksen erilaisten tukijärjestelmien selkeyttämiseksi ja yhtenäistämiseksi ottaen huomioon aikuiskoulutustukijärjestelmä.

Koulutusaikaisia tukijärjestelmiä yksinkertaistettiin vuoden 2003 alusta lukien siten, että työvoimakoulutuksen ansiotukeen ja työttömien koulutuspäivärahaan maksetaan korotettua ansio-osaa pitkän työhistorian omaaville henkilöille aikuiskoulutuslisän sijaan. Lisäksi vuorotteluvapaan aikana opiskelleelle henkilölle maksettu osittainen ammattikoulutusraha on ollut voimassa 1.7.2002 saakka.

Liittyen vuosien 2003 – 2004 tulopoliittiseen sopimukseen hallitus sitoutui korottamaan aikuiskoulutustuen perusosaa 440 eurosta 500 euroon kuukaudessa 1.1.2004 lukien. Lisäksi työmarkkinakeskusjärjestöt ovat sopineet yhteisen työryhmän perustamisesta, joka seuraa aikuiskoulutustuen käyttäjien määrän kehittymistä sukupuolen, iän, palkkatason ja ammattialan suhteen. Työryhmän määräaika on kolme vuotta korotuksen voimaantulosta. Aikuiskoulutustuen kehittämistä jatketaan tältä pohjalta.

Koulutusaikaisten tukijärjestelmien yhteensovittamista on kertomusvuonna selvittänyt opetusministeriön toimeksiannosta selvitysmies Pentti Arajärvi, joka loppuraportissaan ehdottaa eräitä muutoksia koulutusaikaisiin tukiin mukaan lukien määräaikaisessa työsuhteessa olevan henkilön oikeus etuuteen. Muutosehdotusten jatkoselvitys on tarkoitus käynnistää kevätkaudella 2004.

Työterveyshuoltolainsäädännön uudistamisen seuranta

HE 114/2001 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 28.11.2001, että hallitus seuraa, miten uuden työterveyshuoltolain tavoite lisätä eri ammattialojen asiantuntijoiden käyttöä työterveyshuollossa toteutuu, kun laissa on omaksuttu jako työterveydenhuollon ammattihenkilöihin ja asiantuntijoihin.

Valtioneuvoston asetuksen hyvän työterveyshuoltokäytännön periaatteista, työterveyshuollon sisällöstä sekä ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden koulutuksesta 19 §:ssä säädetään sosiaali- ja terveysministeriön velvollisuudesta seurata työterveyshuollon ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden käytön ja koulutuksen toteutumista sekä arvioida ne kahden vuoden kuluttua asetuksen voimaantulosta.

Sosiaali- ja terveysministeriön toimeksiannosta Työterveyslaitos käynnisti selvitystyön syksyllä 2003 työterveyshuollon ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden käytöstä ja koulutuksen toteutumisesta. Selvityksen tulokset ovat käytössä 30.4.2004.

Lisättyjen voimavarojen kohdentumisen seuranta

HE 152/2001 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 5.12.2001, että hallitus seuraa lisättyjen voimavarojen kohdentumista lasten ja nuorten hyvinvointipalveluihin, vanhustenhuoltoon ja omaishoidon kehittämiseen sekä mielenterveyslain mukaisten pakkotoimien valvontaan.

Lisävoimavarojen kohdentamista lasten ja nuorten hyvinvointipalveluihin on seurattu vuosittain ministeriön sekä lääninhallitusten että Stakesin toimesta vuodesta 2000 lähtien. Eräät kunnat ovat omissa talousarvioissaan kohdentaneet näihin palveluihin lisävoimavaroja vuonna 2002, mutta kokonaisuutena lisävoimavaroja ei ole osoitettu riittävästi, vaan tilanteen seuranta tulee jatkaa. Vuonna 2003 aloitti viisi uutta lääninlääkäriä lääninhallitukseen perustetuissa viroissa. Näiden lääninlääkäreiden tehtävänä on mielenterveyspalveluiden toteutumisen systemaattinen seuranta.

Sosiaali- ja terveysministeriö seuraa vanhustenhuollon voimavaratilanteen kehitystä osana vanhustenhuollon laatusuosituksen toteutumisen seuranta. Suomen Kuntaliiton selvityksen mukaan lähes 80 % Suomen kunnista on Ikäihmisten hoitoa ja palveluja koskevan laatusuosituksen pohjalta laatinut vanhuspoliittisen strategian, johon sisältyy palvelurakenteen kehittämistavoitteet. Vuonna 2002 kunnat saivat yhteensä lähes 33 miljoonaa euroa ja vuonna 2004 saavat vielä lähes 14 miljoonaa euroa sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuutta vanhustenhuollon kehittämiseen. Tällä rahalla edellytetään kuntien korjaavan henkilöstövajetta ikäihmisten sekä laitos- että avopalveluissa. Vuoden 2005 aikana tullaan seuraamaan valtakunnallisesti kuntien vanhustenhuollon henkilöstön ja erityisesti kotihoidon saatavuuden lisääntymistä.

Sosiaali- ja terveysministeriön ja Stakesin tulossopimuksen mukainen omaishoitoa koskeva selvitys valmistui vuonna 2003. Hallitusohjelman mukaisesti sosiaali- ja terveysministeriö on nimittänyt selvityshenkilön ajalle 1.12.2003 - 29.2.2004. Selvityshenkilön tehtävänä on arvioida, millaisia parannuksia omaishoitajien asemaan tarvitaan ja miten omaishoidon tukea on tarpeen muutoin kehittää osana palvelujärjestelmän kokonaisuutta. Vapaan järjestämiseen liittyvät asiakasmaksut nousevat keskeiseksi asiaksi, joka pyritään hoitamaan ensi tilassa.

Mielenterveyslain mukaisten pakkotoimien valvontaan on kiinnitetty huomiota asiaa koskevan lain muutoksen tultua voimaan 1.6. 2002. Lääninhallitusten viiden uuden lääninlääkärin tehtävänä on myös seurata tahdosta riippumattoman hoidon aikana toteutettuja toimia ja valvoa ehkäisevien käyntien avulla mielenterveyspalvelujen toteutumista

Asia ei enää anna aihetta jatkotoimenpiteisiin.

Perusturvan parantaminen

HE 155/2001 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 4.12.2001, että hallitus selvittää vuoden 2002 aikana, miten toimeentulotukea saavien asemaa parannetaan ottaen erityisesti huomioon sen, että kaikkien toimeentulotukea saavien asemaa ei voida parantaa työelämään osallistumiseen kannustavilla toimilla. Selvityksen perusteella hallituksen tulee tehdä ehdotukset tarvittavista lainsäädäntömuutoksista seuraavan valtion talousarvioesityksen yhteydessä.

Sosiaali- ja terveysministeriö on käynnistänyt eduskunnan lausumassa edellytetyn selvitystyön. Ministeriön käsityksen mukaan perusturvan keskeisimpiä ongelmia on se, että ensisijaisen etuusjärjestelmien piirissä olevat joutuvat kohtuuttoman usein turvautumaan toimeentulotukeen. Tämän vuoksi erityisesti pitkäaikaisesti toimeentulotuen varassa olevien asemaa parannetaan parhaiten ensisijaisia etuusjärjestelmiä ja verotusta kehittämällä, jolloin toimeentulotuki muodostuisi äkuperäisen tavoitteensa mukaisesti lähinnä tilapäisiin taloudellisiin vaikeuksiin joutuneiden turvaverkoksi.

Sosiaali- ja terveysministeriö ei ole tässä vaiheessa katsonut toimeentulotukilakia koskevien säädösmuutosten toteuttamista tarkoituksenmukaiseksi. Hallituksen esitykseen perustuen Eduskunta hyväksyi lain sosiaalisesta luototuksesta (1133/2002). Sosiaalisen luototuksen avulla voidaan osaltaan helpottaa myös toimeentulotuen piirissä olevien taloudellisia vaikeuksia. Sosiaali- ja terveysministeriö on laatinut sosiaalista luototusta koskevan oppaan, joka on lähetetty kuntiin kesäkuussa 2003.

Velkaantuneiden toimeentulotuen asiakkaiden asemaa on pyritty parantamaan oikeusministeriön ja pankkiyhdistyksen kanssa yhteistyössä luodulla kevennetyllä velkasovinto-ohjelmalla, jonka piiriin pääsevät pitkäaikaisesti maksukyvyttömät toimeentulotuen saajat. Hallitusohjelman mukaisen velkahallintaohjelman laatiminen käynnistyi. Ohjelman tavoitteena on estää velkaongelmien syntyminen ja niiden syveneminen.

Sosiaali- ja terveysministeriö on yhteistyössä Stakesin kanssa valmistellut suosituksia toimeentulotuen käyttämistä nykyistä joustavammin ja tehokkaammin pitkäaikaisesti toimeentulotuen piirissä olevien taloudelliseksi tukemiseksi.

Pitkäaikaisia toimeentulotuen asiakkaita koskevat suositukset on lisätty uudistettuun toimeentulotukioppaaseen, joka lähetettiin kuntiin elokuussa 2003. Suosituksissa korostetaan moniammatillisen osaamisen ja viranomaisten välisen yhteistyön tarvetta pitkäaikaisasiakkaiden palvelemisessa.

Yhtenäinen maksukatto terveydenhuoltoon

HE 187/2001 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 11.12.2001, että hallitus selvittää terveydenhuollon asiakasmaksujen ja maksukaton samoin kuin sairausvakuutuslain mukaisten omavastuiden vaikutuksia palvelujen käyttöön sekä palvelujen käyttäjien ja kuntien taloudelliseen asemaan sekä selvittää erilaiset vaihtoehdot yhtenäisen, kaikki terveydenhoidon menot kattavan asiakkaan maksukyvyyn huomioon ottavan maksukaton aikaansaamiseksi.

Eduskunta edellytti 11.12.2001, että muutettaessa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja koskevaa asetusta 1.1.2002 lukien
–asetuksen 3 §:n 5 momentissa tarkoitettu muun henkilön kuin lääkärin tai hammaslääkärin suorittamasta kotikäynnistä perittävä maksu säädetään 6 euroksi, ja
–asetuksen 11 §:n momentissa säädetään, että sarjassa annettavasta hoidosta maksu saadaan periä enintään 45 kerralta kalenterivuodessa.

Parhailtaan on toteuttamisvaiheessa valtioneuvoston 11.4.2002 tekemään periaatepäätökseen perustuva terveydenhuollon kansallinen hanke. Periaatepäätökseen liittyen on tarkoitus uudistaa asiakasmaksuja ja maksukattoa koskevat säännökset. Maksusäännösten uudistamiseen tähtäävä työ on käynnistetty sosiaali- ja terveysministeriössä loppuvuodesta 2002 aloitetulla selvityksellä. Raportissaan ”Sosiaali- ja terveydenhuollon maksupolitiikan toimivuus” (STM, työryhmämuistioita 2003:12, selvitysmies Jämsén totesi, että yhteisen maksukaton seuranta ja toteutusta varten tarvittaisiin rekisteri, johon maksuja ja omavastuita koskevat tiedot kerättäisiin ja jossa näe säilytettäisiin. Rekisterin toteutus voitaisiin toteuttaa vuoden 2007 alusta. Lisäksi selvitysmies toteaa, että yhteiseen maksukattoon siirryttäessä täytyy ratkaista usea periaatteellinen ja muu ongelma.

Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut 19.12.2003 toimikunnan selvittämään kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon maksupolitiikan ja maksujärjestelmän uudistamistarpeet. Toimikunnan määräaika päättyy 31.5.2005. Toimikunnan tulee osana työtään selvittää, millä edellytyksillä kunnallisen terveydenhuollon maksukatto ja sairausvakuutuksen omavastuu-

katot voitaisiin yhdistää ja mahdollinen tarve laajentaa maksukattojen piirissä olevia palveluja ja maksuja ja tarvittaessa tehdä ehdotuksensa yhdistämisen toteuttamisen edellyttämistä toimenpiteistä ja aikataulusta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettua asetusta (912/1992) muutettiin 5.12.2001 annetulla valtioneuvoston asetuksella (1168/2001) siten, että maksuja tarkistettiin kustannustason muutosta vastaavasti ja samalla maksujen suuruudet määriteltiin euromääräisinä. Tässä yhteydessä asetuksen 11 §:n 1 momentissa säädettyä sarjassa annettavan hoidon vuotuisten perintäkertojen määrää alennettiin viidestäkymmenestä neljäänkymmeneen viiteen. Asetuksen 3 §:n 5 momentin mukainen maksu määrättiin 7 euroksi. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Päivähoitomaksuperusteiden tarkistaminen

HE 188/2001 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 4.12.2001, että hallitus selvittää päivähoitomaksuihin liittyviä rakenteellisia ongelmia ja säädösten selkeyttämistarvetta ja antaa eduskunnalle esityksen tarvittavista lainsäädäntömuutoksista vuoden 2002 aikana.

Lasten päivähoidon maksuja muutettiin vuoden 2002 alussa samalla kun euromuunnos astui voimaan. Silloin muutettiin maksujen perusteena olevia tulo rajoja, alinta ja ylintä perittävää maksua sekä muiden kuin kahden päivähoitoikäisen sisaruksen vaikutusta maksun perusteena oleviin perheen tuloihin.

Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut 19.12.2003 sosiaali- ja terveydenhuollon maksujen perusteita ja määräytymistä selvittävän toimikunnan. Työ on alkamassa vuoden 2004 alussa. Osana toimikunnan työtä tulee olemaan lasten päivähoidon maksuja koskevan sääntelyn läpikäynti ja muutosesitysten tekeminen nykyisessä lainsäädännössä ilmenneiden puutteiden korjaamiseksi.

Huumausaineiden käyttövälineiden vaihtamista koskevan säädöksen lisääminen tartuntatautiasetukseen

HE 236/2001 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 20.3.2002, että hallitus selvittää, onko huumausaineiden käyttövälineiden vaihtamisesta tarpeellista lisätä nimenomainen säännös tartuntatautiasetukseen tai antaa asiasta tarkempia ohjeita, jotta toiminnan säännösten mukaisuus tulisi selvennetyksi.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 30.8.2002 työryhmän valmistelemaan tartuntatautilain säädännön uudistamista. Yhtenä työryhmän tehtävistä oli selvittää huumeiden käyttövälineiden vaihtamista koskevan säännöksen tarpeellisuus. Työryhmä antoi mietintönsä tammi-kuussa 2003.

Valtioneuvosto antoi asetuksen tartuntatautiasetuksen muuttamisesta 30.12.2003. Tartuntatautiasetuksen 6 §:n mukaan tartuntatautiin vastustamistyöstä vastaavan kunnallisen toimielimen ja sen alaisena terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavan lääkärin tulee omalta osaltaan tartuntatautilaissa tarkoitettuina tehtävinä mainitussa laissa säädetyn lisäksi huolehtia terveyskeskuksen toimialueella tartuntatautiin vastustamistyöstä, johon sisältyy tartuntatauteja koskeva tiedottaminen, terveyskasvatus ja terveysneuvonta, mukaan lukien suoneensisäisesti huumeita käyttävien terveysneuvonta ja tartuntatautiin torjunnan edellyttämän tarpeen mukaan käyttövälineiden vaihtaminen. Muutos tuli voimaan 1.1.2004. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Väestö ja perheen asema

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

19) Hallituksen tulee kehittää ja ottaa käyttöön perhe- ja lapsimyönteisiä kannustimia. Lapsiperheiden tukeminen siten, että köyhyyttä ja syrjäytymistä ehkäistään, on viisasta tulevaisuuspolitiikkaa: sillä voidaan katkaista ylisukupolvisia ketjuja.

Valtioneuvosto on 23.1.2003 määrännyt eduskunnan lausuman merkittäväksi pöytäkirjaan, ja tulee ryhtymään lausuman edellyttämiin toimenpiteisiin.

Sosiaali- ja terveysministeriössä on helmikuussa 2003 valmistunut Perhepoliittinen strategia; Linjauksia ja taustoja perhepolitiikan kehittämiseen -julkaisu, jossa on hahmoteltu tavoitteita ja keinoja lasten ja lapsiperheiden aseman parantamiseksi. Osa Perhepoliittisessa strategiassa ehdotetuista toimenpiteistä toteutetaan osana Sosiaalialan kehittämisohjelmaa. Lausuman kannalta keskeisimmät näistä hankkeista ovat Lapsiperheiden toimeentuloedellytysten kehittämishanke sekä Tilaa lapsille ja perheille yhteiskunnassa -hanke, jotka käynnistyvät kevään 2005 aikana.

Väestö ja perheen asema

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

20) Perhepoliittisten tukien tulee kannustaa perheen perustamiseen nykyistä aikaisemmassa vaiheessa.

Valtioneuvosto on 23.1.2003 määrännyt eduskunnan lausuman merkittäväksi pöytäkirjaan, ja tulee ryhtymään lausuman edellyttämiin toimenpiteisiin.

Sosiaali- ja terveysministeriössä on helmikuussa 2003 valmistunut Perhepoliittinen strategia; Linjauksia ja taustoja perhepolitiikan kehittämiseen -julkaisu, jossa on hahmoteltu tavoitteita ja keinoja muun muassa siihen, miten perheen perustamista voitaisiin aikaistaa. Osa Perhepoliittisessa strategiassa ehdotetuista toimenpiteistä on käynnistetty osana Sosiaalialan kehittämisohjelmaa ja osa, muun muassa perheen perustamisen aikaistamiseen liittyvät kysymykset, on tarkoitettu käynnistää erillisinä hankkeina mahdollisuuksien mukaan kevään 2004 aikana.

Työttömyyseläke

HE 45/2002 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 17.6.2002, että hallitus selvittää työttömyyseläkkeen saamiseen liittyvät ongelmat niiden osalta, jotka eivät täytä työttömyyseläkkeen ehtona olevaa työttömyyspäivärahan saamisen edellytystä ennen 1.1.1994 voimassa olleiden peruspäivärahan tarveharkintaa koskevien säännösten vuoksi ja ryhtyy selvityksen pohjalta tarvittaessa toimenpiteisiin.

Hallitusohjelman mukaan tavoitteena on työelämän vetovoiman lisääminen ja ikääntyneiden työssä pysymisen tukeminen. Hallituksen työllisyyspolitiikkaohjelmassa todetaan, että työkykynsä pysyvästi menettäneet ohjataan asianomaisten tukijärjestelmien piiriin kuten työkyvyttömyyseläkkeelle. Pitkäaikaistyöttömien aseman parantamiseen tähtääviä aivan

viime vuosina jo toteutettuja ja vireillä olevia hankkeita on useita eri ministeriöiden toimialoilla.

Eläkepolitiikan ja työllisyyspolitiikan yleistavoitteena on työllisyyden parantaminen ja keskimääräisen eläkkeellejäämisiään nostaminen. Sen vuoksi myös pitkään työttömien kohdalla ensisijaiset toimenpiteet ovat työllisyyden, työkunnan ja ammattitaidon parantamiseen suuntautuvia. Erityisen pitkään työttömänä olleiden ikääntyneiden kohdalla erilaiset työllistymiseen johtavat toimenpiteet veisivät kuitenkin todennäköisesti niin pitkän ajan, että työelämäkelpoisuus olisi kunnossa vasta, kun henkilö olisi saavuttanut eläkeiän. Nämä henkilöt ovat työttöminä työnhakijoina, vaikka heidän kohdallaan työllistymisen todennäköisyys on erittäin pieni. Sosiaali- ja terveysministeriön ja työministeriön kesken pohditaan parhailaan ratkaisua, jolla hallitusohjelman mukaisesti turvattaisiin 1990-luvun alun laman seurauksena pitkään työttöminä olleiden henkilöiden toimeentulo. Lopullisia ratkaisuja asiasta ei ole vielä tehty ja hallituksen esitys asiasta voidaan antaa syksyllä 2004.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut

HE 49/2002 vp — EV 299/2002 vp

Suuri valiokunta ja Sosiaali- ja terveystoimikunta

Eduskunta edellytti 17.2.2003, että sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksusäännösten kokonaisuudistukseen sekä laitoshoidon että avopalveluiden osalta ryhdytään pikaisesti ja sen yhteydessä yhtenäistetään avo- ja laitoshoidon tulokäsitemalli ja turvataan myös pitkäaikaisessa avohoidossa olevalle käyttövara. Eduskunta edellytti lisäksi, että uudistuksessa huolehditaan koko perheen toimeentulon turvaamisesta perheenjäsenen pitkäaikaisen avo- tai laitoshoidon aikana.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 19.12.2003 sosiaali- ja terveydenhuollon maksutoimikunnan. Toimikunnan tulee tehdä ehdotus kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon maksupolitiikan linjauksiksi. Maksupolitiikan linjausten perusteella toimikunnan tulee laatia ehdotus asiakasmaksuja koskevien säännösten keskeisiksi periaatteiksi ja uudeksi asiakasmaksulaiksi ja –asetukseksi sekä maksuja koskevan hallinnon yksinkertaistamiseksi ja tehostamiseksi. Toimikunnan tulee myös selvittää, millä edellytyksillä kunnallisen terveydenhuollon maksukatto ja sairausvakuutuksen omavastuukatot voitaisiin yhdistää ja mahdollinen tarve laajentaa maksukattojen piirissä olevia palveluja ja maksuja sekä tarvittaessa tehdä ehdotuksensa yhdistämisen toteuttamisen edellyttämistä toimenpiteistä ja aikataulusta. Asiakasmaksujen perustana käytettävän tulokäsitemallin määrittely ja kohtuullisten asiakasmaksujen jälkeisten käyttövarojen turvaaminen perheille ovat kysymyksiä, joiden tarkastelu voidaan toimikunnan toimeksiannon perusteella sisällyttää toimikunnan työhön. Toimikunnan toimikausi päättyy 31.5.2005.

Kustannustason muutosten huomioon ottaminen valtionosuuksissa

HE 74/2002 vp

Sosiaali- ja terveystoimikunta

Eduskunta edellytti 11.6.2002 että hallitus selvittää mahdollisuudet muuttaa kuntien valtionosuuslain (1147/1996) 3 §:n 2 kohtaa siten, että mahdollisuus kustannustason arvioitujen muutosten huomioon ottamisesta valtionosuuksissa vähemmästä kuin täydestä määrästä poistetaan.

Kunnallistalouden ja –hallinnon neuvottelukunnan alaisessa valtionosuusjaostossa suoritetaan erilaisia laskelmia siitä, miten ehdotettu muutos olisi toteutettavissa. Vastaus lausumaan on sisäasiainministeriön osuudessa.

Työttömyysturvalaki

HE 115/2002 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

- 1) Eduskunta edellytti 11.12.2002, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin yrittäjien työttömyysturvan pikaiseksi parantamiseksi.
- 2) Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää edellytykset laajentaa työttömyysturvan lisäpäiviin ja korotettuun ansio-osaan oikeutettujen piiriä siten, että yrittäjät, peruspäivärahan ja työmarkkinatuen saajat tulisivat niihin oikeutetuiksi.
- 3) Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää edellytykset poistaa työmarkkinatuen saajan puolison tuloihin ulottuva tarveharkinta.
- 4) Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin selkeyttääkseen työttömyysturvan ja opintotuen saamisedellytyksiä väliinpuotoamistilanteiden estämiseksi.
- 5) Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ohjeistaakseen työvoimaviranomaisia siten, että työvoimaviranomaiset pidättäytyvät langettamasta työttömälle työnhakijalle etuuden menetystä ajalle, jonka kunta tarvitsee lapsen hoitopaikan järjestämiseen.

Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen hallitusohjelmaan kuuluu neljä erityistä poikkialinnollista politiikkaohjelmaa, joista yksi on yrittäjyyden politiikkaohjelma. Politiikkaohjelmaan liittyen yrittäjien sosiaaliturvaan liittyvät kehittämistarpeet selvitetään perustettavassa työryhmässä siten, että mahdolliset uudistukset voidaan toteuttaa vuoden 2005 alusta lukien. Tavoitteena on erityisesti alentaa yrittäjäksi ryhtymisen kynnyksiä. Yrittäjien työttömyysturvan selvittäminen tapahtuu tämän työryhmän työn yhteydessä.

Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ohjeistaakseen työvoimaviranomaisia siten, että nämä pidättäytyvät langettamasta työttömälle työnhakijalle etuuden menetystä ajalle, jonka kunta tarvitsee lapsen hoitopaikan järjestämiseksi. Työministeriö on työvoimatoimistoille järjestämässään koulutustilaisuuksissa ohjeistanut työvoimaviranomaisia eduskunnan lausumassaan edellyttämästä menettelystä. Työttömyysturvalain toimeenpanon ja mahdollisten muutostarpeiden seuranta tältä ja peruspäivärahan ansio-osan korotuksen myöntämisen osalta sekä mahdollisten muiden seuranta-asioiden puitteilta käynnistetään keväällä 2004.

Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää mahdollisuudet luopua työmarkkinatuen tarveharkinnasta puolison tulojen osalta. Hallitus antoi syysistuntokaudella 2003 hallitusohjelmansa mukaisesti Eduskunnalle esityksen työmarkkinatuen tarveharkinnan lieventämisestä vuoden 2004 alusta lukien. Esityksessä ehdotettiin, että tarveharkinnassa vaikuttavien puolison tulojen tuloajaa nostettaisiin 236 eurosta 536 euroon kuukaudessa. Eduskunta on hyväksynyt esityksen, ja muutosta koskeva laki on vahvistettu siten, että se tuli voimaan 1.1.2004.

Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin selkeyttääkseen työttömyysturvan ja opintotuen saamisedellytyksiä väliinpuotoamistilanteiden estämiseksi. Työttömyysturvalain ja opintotukiasetuksessa säädetyn sovellettavan päätoimisen opiskelun määritelmiä on kehitetty opetusministeriön ja työministeriön yhteistyönä. Väliinpuotoajatilanteita on aiheutunut lähinnä opintotukiasetuksen säännöksestä, jonka mukaan muualla kuin korkeakoulussa suoritettavia opintoja ei kuitenkaan katsota päätoimisiksi, jos opinnot suoritetaan etä- tai monimuoto-opiskeluna siten, että säännöllistä kontaktiohjausta tai -opetusta on vähemmän kuin yksi yhdenjaksoinen viikko kalenterikuukaudessa. Vastaavaa sääntöä ei ole työttömyysturvalaissa. Yksittäistapauksissa säännös vaikeuttaa opiskeluaikaista toimeentuloa. Näin saattaa käydä esimerkiksi, jos henkilö jää työttömäksi niin lyhyen ajan kuluttua opintojen aloit-

tamisesta, ettei hänen työttömyysturvaa myönnettäessä katsota opiskelevan sivutoimisesti. Työttömyysturvan ja opintotuen määrittelyjen yhtenäistämiseksi ehdotetaan opintotuen edellytyksistä poistettavaksi nykyisessä määrittelyssä oleva säännös, jonka mukaan opintoja ei opintotuen myöntämisen kannalta katsota päätoimisiksi, jos opinnot suoritetaan etä- tai monimuoto-opiskeluna siten, että säännöllistä kontaktiohjausta tai -opetusta on vähemmän kuin yksi yhdenjaksoinen viikko kalenterikuukaudessa. Ehdotus sisältyy Eduskunnalle annettuun hallituksen esitykseen 93/2003 vp.

Näiltä osin asiat eivät anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Osapäiväraha

HE 116/2002 vp — EV 240/2002 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.1.2003, että hallitus selvittää edellytykset muuttaa lainsäädäntöä siten, että sairauspäiväraha tai kuntoutusraha voitaisiin myöntää osittaisena silloin, kun työntekijän työkyky ei mahdollista kokoaikaista työskentelyä.

Valtioneuvosto päätti 27.2.2003 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti huhtikuussa 2003 työryhmän, jonka tehtävänä on selvittää sairauspäiväraha järjestelmän kehittämismahdollisuuksia osapäiväraha- tai osakuntoutusraha järjestelmän luomiseksi. Työryhmän työn määräaika päättyy 30.4.2004.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Valtionosuuksien tarkistaminen

HE 144/2002, 258/2002 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 11.12.2002, että valtionosuuksien indeksikorotukset jatkossa toteutetaan täysimääräisinä ja että sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksien korottamista käyttökustannuksiin ja kehittämishankkeisiin edelleen jatketaan valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Valtionosuuksien indeksikorotusten toteuttaminen ratkaistaan vuosittain valtion talousarvion käsittelyn yhteydessä kuntien valtionosuuslaissa (1147/1996) säädetyin edellytyksin. Myös valtionosuuksien yleisestä korottamisesta päätetään talousarviossa.

Hallituksen tekemän kehyspäätöksen mukaisesti kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksia lisätään vuosina 2004 – 2007 asteittain siten, että vuonna 2007 lisäys on 398,5 miljoonaa euroa vuoteen 2003 verrattuna.

Lisäksi parhaillaan käynnissä olevassa sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten määrätymisperusteita koskevassa selvitystyössä on arvioitavana järjestelmän ajanmukaisuus ja toimivuus. Tavoitteena on, että sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuudet mahdollisimman hyvin vastaisivat kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon todellisia kustannuksia.

Perhevapaauudistus

HE 147/2002 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 19.11.2002, että hallitus seuraa pidennetyn isyysvapaan vaikutusta vanhempainvapaiden käyttöön ja jos uudistuksen tavoitteet käytön tasa-arvoistumisesta jäävät toteutumatta, ryhtyy toimenpiteisiin lainsäädännön korjaami-

seksi. Eduskunta edellytti lisäksi, että vanhempainvapaita koskevaa säännöstöä kehitetään edelleen niin, että perheiden omat tarpeet tulevat huomioiduksi nykyistä joustavammin.

Perhevapaauudistuksen vaikutuksia ja uuden isyysrahakauden käyttöä seurataan Kansaneläkelaitoksen toimesta erillisen tutkimushankkeen puitteissa. Sosiaali- ja terveysministeriössä on myös käynnistetty laaja perhevapaakampanja, jonka puitteissa erityisesti isiä kannustetaan pitämään isyys- ja vanhempainvapaansa täysimääräisinä.

Hallitus on ohjelmassaan sitoutunut edistämään samapalkkaisuutta ja työelämän tasa-arvoa yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa ja ohjelmassa on painotettu molempien vanhempien yhtäläisiä oikeuksia vanhemmuuteen. Perhevapaista aiheutuvien työnantajakustannusten tasaamisen vaihtoehtoja tullaan selvittämään sosiaali- ja terveysministeriössä keväällä 2004. Lisäksi lapsiperheiden taloudellisesta tilanteesta laaditaan kokonaisselvitys ottaen huomioon sosiaalietuuksien ja tulojen, palveluiden, maksujen, verojen ja perhevapaiden yhteisvaikutukset. Selvitys valmistuu vuonna 2005.

Sotainvalidien korvausturva

HE 150/2002 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 15.10.2002, että hallitus selvittää mahdollisuudet pikaisesti alentaa sotainvalideille sosiaalihuoltolain ja kansanterveyslain mukaan järjestettävien avopalvelujen korvaamisen edellytyksenä olevaa työkyvyttömyysasteprosenttia tai poistaa sen kokonaan.

Hallitus antoi vuonna 2002 eduskunnalle lakiesityksen sotilasvammalain 6 §:n muuttamisesta siten, että kuntien sosiaalihuoltolain sekä kansanterveyslain mukaan sotainvalideille järjestämiä avopalveluja voidaan korvata myös niille sotainvalideille, joiden sotilasvammalain mukainen työkyvyttömyysaste on nykyisen 30 prosentin sijasta vähintään 25 prosenttia. Lainmuutos tuli voimaan 1.1.2003 ja se laajentaa korvauksensaajien piiriä ja edesauttaa sotainvalidien selviytymistä omassa kodissaan tukipalvelujen, omaishoidon tuen sekä avosairaanhoidon turvin. Korvauksen edellytyksenä olevaa prosenttirajaa on tarkoitus tulevina vuosina alentaa valtiontalouden mahdollisuuksien mukaisesti.

Kertomusvuonna lisättiin sotainvalidien puolisoiden, leskien ja soteleskien kuntoutukseen varatun määrärahan suuruutta koska tarkoitukseen varattu määräraha oli osoittautunut varsin riittämättömäksi. Vuosien 2004 – 2008 toiminta- ja taloussuunnitelman mukaisesti sotilasvammalain mukaista avopalvelujen korvaamisen edellytyksenä olevaa haitta-asterajaa on tarkoitus alentaa siten, että se vuoden 2005 alusta olisi 20 prosenttia. Menovaikutuksen vuonna 2005 arvioidaan olevan 7,5 miljoonaa euroa.

Lääkevaihto

HE 165/2002 vp — EV 209/2002 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 11.12.2002, että hallitus ryhtyy toimiin lääkkeiden hinta- ja korvausjärjestelmän kehittämiseksi siten, että uusien innovatiivisten, potilaiden hyvinvointia edistävien ja kustannustehokkaiden lääkkeiden pääsy korvausjärjestelmään ilman kohtuutonta viivettä varmistetaan.

2. Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää lääkkeiden sairausvakuutuskorvausjärjestelmän uudistamistarpeet kokonaisuutena.

3. Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy pikaisesti tarvittaviin toimenpiteisiin uudistuksen aiheuttamien muutosten valmistelemiseksi lääkkeiden velvoitevarastointisäännöksiin.

4. Eduskunta edellytti, että uudistuksen täytäntöönpanoa ja vaikutuksia seurataan huolellisesti eri osapuolten ja yhteiskunnan näkökulmasta ja että vaikutuksiin liittyvä selvitys annetaan eduskunnalle vuoden 2005 loppuun mennessä.

Valtioneuvosto päätti 30.1.2003 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Sosiaali- ja terveysministeriö selvittää parhaillaan lääkekorvausjärjestelmän uudistamistarpeita. Sosiaali- ja terveysministeriö on keväällä 2003 asettanut työryhmän, joka selvittää lääkkeiden velvoitevarastoinnin uudistamistarvetta. Tässä työssä otetaan huomioon myös lääkevaihdoista aiheutuneet muutostarpeet.

Sosiaali- ja terveysministeriö seuraa uudistuksen täytäntöönpanoa ja vaikutuksia.

Työeläkeuudistus

HE 242/2002 vp — EV 298/2002 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 18.2.2003, että työeläkeuudistuksen jatkovaiheessa selvitetään mahdollisuudet saattaa työttömyysturvan peruspäivärahaa saavat ansioeläkkeeseen oikeuttavan karttuman piiriin.

2. Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin kansaneläkkeen tason jälkeenjääneisyyden korjaamiseksi.

3. Eduskunta edellytti, että työeläkeuudistuksen jatkovaiheessa hallitus uudelleen arvioi kansaneläkejärjestelmän uudistamistarpeet, erityisesti vanhuuseläkeikää ja varhennusvähennystä koskevilta osilta, jotta pientä työ- tai yrittäjäläkettä saavilla olisi yhdenvertainen mahdollisuus jäädä eläkkeelle joustavasti 63 vuoden iästä alkaen nyt hyväksyttävien eläkelakien mukaisesti.

4. Eduskunta edellytti, että työeläkeuudistuksen jatkovaiheessa selvitetään, miten valtion varoista suoritettavaa eläkkeen korvaamista lapsen hoidon ajalta voitaisiin laajentaa oikeudenmukaisella tavalla ottaen erityisesti huomioon lisääntyvät mahdollisuudet työn ja lastenhoidon erilaiseen yhdistämiseen ja epätyypillisten työsuhteiden lisääntyminen. Eduskunta edellytti, että muutosesitykset tehdään vielä ennen nyt hyväksyttävien lakien voimaantuloa.

5. Eduskunta edellyttää, että työeläkeuudistuksen jatkovaiheessa selvitetään mahdollisuudet laajentaa valtion varoista suoritettavaa eläkkeen korvaamista varusmies- tai siviilipalveluun osallistuville sekä niille, jotka ovat keskeyttäneet opintonsa sairauden johdosta.

Kysymyksessä olevassa 242/2002 vp hallituksen esityksessä ehdotetut lainmuutokset tulevat voimaan vuoden 2005 alusta. Eduskunnan lausumassa tarkoitettuja vaikutuksia voidaan seurata vasta sen jälkeen, kun lainmuutokset ovat tulleet voimaan ja lainmuutosten vaikutuksista voidaan tehdä johtopäätöksiä aikaisintaan sen jälkeen, kun muutokset ovat olleet voimassa pari vuotta.

Työttömyysetuuksien rahoitus

HE 243/2002 vp

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta

Eduskunta edellytti 16.12.2002, että työnantajien keskinäisten maksuosuuksien tarkastelu tehdään ennen uuden työttömyysturvan rahoitusta koskevan maksujärjestelmän käyttöönottoa siten, ettei pientyönantajien suhteellinen maksuosuus nouse.

Kun työnantajan omavastuumaksu tulee sovellettavaksi, työttömyysvakuutusmaksu eritellään perusmaksuun ja lisäpäivämaksuun. Perusmaksu, jonka perusteena ovat kaikki muut menot paitsi lisäpäivämeno, porrastetaan nykyisellä tavalla työnantajan palkkasumman mukaan. Työttömyyseläke korvataan työttömyysturvan lisäpäivillä ja niiden rahoituksessa noudatetaan työttömyyseläkkeen rahoituksen periaatteita. Työeläkejärjestelmässä ei ole vastaavaa palkkasummaan perustuvaa porrastusta kuin työttömyysvakuutusmaksuissa. Nykyisen työttömyyseläkeiän, 60 ikävuoden jälkeen maksettavien lisäpäivien rahoitus ei vaikuta työnantajien keskinäisiin maksuosuuksiin. 59-vuotiaille maksetut lisäpäivät ovat nykyisin työttömyysturvan piirissä, mutta jatkossa porrastusta ei sovelleta 59-vuotiaille maksettaviin lisäpäiviin, vaan kaikkia lisäpäiväkustannuksia käsitellään samoin perustein.

Uusi maksuteknikka tulee sovellettavaksi työttömyysvakuutusmaksussa vuodesta 2009 alkaen. Lähempänä tuota ajankohtaa, jolloin voidaan nähdä miten uudistukset vaikuttavat lisäpäivämenojen kehitykseen, voidaan paremmin tarkastella työttömyysvakuutusmaksuja porrastuksen suhteen. Ennen kuin uutta työttömyysvakuutusmaksua aletaan soveltaa, on tarkistettava myös perusmaksun porrastuksen ja lisäpäivämaksuvelvollisuuden rajaa, koska uusi maksuteknikka perustuu siihen, että niissä tulee noudattaa samaa porrastuksen rajaa.

Työnantajamaksujen vähennysoikeus

HE 244/2002 vp— EV 268/2002 vp

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta

Eduskunta edellytti 7.2.2003, että hallitus selvittää, tulisiko nyt hyväksyttävien lakiehdotusten johdosta muuttaa elinkeinoverolain vähennyskelpoisia menoja koskevia säännöksiä, jotta vähennysoikeus ulottuisi kattavasti tilanteisiin, joissa työnantaja on maksanut lakisääteisiä työnantajamaksuja ulkomaille lähetetyistä työntekijöistä.

Valtioneuvosto päätti 17.7.2003 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Elinkeinoverolakiin ei tällä hetkellä sisälly säännöstä, jonka mukaan suomalaisen yrityksen maksamat työnantajamaksut ulkomaille lähetetyistä työntekijöistä voitaisiin vähentää Suomessa siinäkin tapauksessa, että työntekijä siirtyy ulkomaisen yhtiön palvelukseen. Vähennysoikeutta Suomessa ei ole oikeuskäytännössä hyväksytty pelkästään sillä perusteella, että maksu on maksettu Suomessa. Tämä johtuu siitä, että menon voidaan katsoa kuuluvan ensisijaisesti ulkomaiselle yhtiölle, jonka tuloa työskentely kerryttää. Lausumassa tarkoitettu vähennysoikeus saattaisi poiketa kansainvälisessä verotuksessa yleensä noudatettavista periaatteista. Sen toteuttaminen on tämän vuoksi edelleen selvitettävänä.

Työeläkeuudistus

HE 261/2002 vp— EV 282/2002 vp

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta

Eduskunta edellytti 10.2.2003, että hallitus seuraa nyt hyväksyttävän lainmuutoksen vaikutuksia yrittäjien eläkevakuutusmaksun maksamiseen ja ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin, jos uudistus vaikuttaa yrittäjien eläketurvan tasoa alentavasti tai jos valtion osuus YEL-eläkemenoista tai kansaneläkemenoista uudistuksen johdosta kohtuuttomasti kasvaa.

Valtioneuvosto päätti 7.8.2003 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin. Kysymyksessä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetut, eduskunnan jo vahvistamat yrittäjien YEL-vakuutusmaksun ja -työtulon joustomahdollisuutta koskevat lainmuutokset tulevat voimaan vuoden 2005 alusta. Eduskunnan lausumassa tarkoitettuja vaikutuksia voidaan seurata vasta sen jälkeen, kun lainmuutokset ovat tulleet voimaan ja lainmuutosten vaikutuksista voidaan tehdä johtopäätöksiä aikaisintaan sen jälkeen, kun muutokset ovat olleet voimassa pari vuotta.

Kansaneläkelaitoksen järjestämän kuntoutuksen kehittäminen

VNS 1/2002 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

- 1) Eduskunta edellytti 16.5.2002, että hallitus selvittää mahdollisuudet saattaa 65 vuotta täyttäneet vaikeavammaiset Kansaneläkelaitoksen järjestämän lakisääteisen lääkinnällisen kuntoutuksen piiriin.
- 2) Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan, että valmisteltaessa kansallisen terveydenhuollon projektin jatkotyönä hoitokäytäntöjen yhdenmukaistamista ja käypää hoitoa koskevia suosituksia niihin sisällytetään selkeästi myös kuntoutus.
- 3) Eduskunta edellytti hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin, että kuntoutuspalvelujen järjestämisen ja rahoituksen koordinoitua lisätään ja vastuunjako selkeytetään.

Kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annettua lakia on muutettu keväällä 2003 siten, että Kansaneläkelaitoksen järjestämää kuntoutusta saisivat myös ne alle 65-vuotiaat eläkkeensaajien korotettua tai erityishoitotukea saavat vanhuuseläkkeelle siirtyneet vaikeavammaiset, jotka eivät saa työkyvyttömyyseläkettä. Sosiaali- ja terveysministeriössä on selvitetty 65 vuotta täyttäneiden vaikeavammaisten henkilöiden kuntoutusta kunnallisen terveydenhuollon ja Kansaneläkelaitoksen näkökulmasta. Selvityksen perusteella voimassa olevaa työnjakoa, jonka mukaan perusvastuu vanhusväestön hoidon ja kuntoutuksen järjestämisestä on kunnilla, voidaan pitää perusteltuna. Kuntoutuksen kiinnittymistä kunnalliseen palvelujärjestelmään voidaan pitää vanhusväestön edun mukaisena johtuen kuntoutustarpeiden moninaisuudesta ja kuntoutuksen läheisestä yhteydestä kuntien muihin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin.

Kansallisen terveyshankkeen yhtenä osana on myös kuntoutuksen kehittäminen. Kuntoutustoimintaa kehitetään hyödyntämällä olemassa olevaa tutkimusta, toimivia hoitomenetelmiä ja vaikuttavuustietoa. Kuntoutustoimintaa ja kuntoutusta koskevaa tietoa otetaan entistä systemaattisemmin mukaan kansallisiin hoitosuosituksiin ja alueellisiin hoito-ohjelmiin. Hanke käynnistyi vuonna 2003 ja se etenee vuoden 2007 loppuun asti sairaanhoitopiirien ja muiden toimijoiden yhteistyönä. Hankkeen etenemisestä ja sen tuloksista tiedotetaan ja sen toimeenpanoa arvioidaan vuosittain. Lausuma ei tältä osin anna aiheutta enää toimenpiteisiin.

Selvitystyö kuntoutuspalvelujen järjestämisen ja rahoituksen koordinoimisen lisäämiseksi sekä vastuunjaon selkeyttämiseksi on edelleen käynnissä sosiaali- ja terveysministeriössä. Ammatillisen kuntoutuksen osalta vastuunjako on jo selkeytetty kuntoutusasian neuvottelukunnan toimesta.

Lapsiperheiden palvelut

VNS 4/2002 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

- 1) Eduskunta edellytti 4.10.2002, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin parantaakseen lapsiperheiden toimeentuloa sitomalla lapsilisät indeksiin niiden ostovoiman turvaamiseksi.

- 2) Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin parantaakseen lapsiperheiden palveluja osoittamalla lisävoimavaroja
- kouluterveydenhuoltoon, neuvolatoimintaan ja niiden vahvistamiseen sekä ohjaamalla valtakunnallisilla laatusuosituksilla neuvoloita kotikäyntien suorittamiseen ja kouluterveydenhuoltoa lääkärintarkastusten lisäämiseen,
  - lapsiperheiden kotipalvelujen lisäämiseen sekä
  - palveluohjauksen kattavaan järjestämiseen pitkäaikaissairaiden ja vammaisten lasten perheiden tukemiseksi.

Lapsilisään tehdään tasokorotusvuoden 2004 alusta. Ensimmäisen lapsen lapsilisää korotetaan 10 eurolla kuukaudessa ja yksinhuoltajan lapsesta maksettavaa korotusta 3 eurolla kuukaudessa.

Kouluterveydenhuollon viime vuonna valmistuneessa oppaassa on huomioitu eduskunnan edellyttämät toimenpiteet ja toimintatavat (kotikäynnit ja lääkärintarkastukset). Kouluterveydenhuollosta valmistellaan laatusuositusta parasta aikaa, joka valmistuu tämän kevään aikana. Lastenneuvolatoimintaa varten valmistuu kevään aikana suositus, jossa myös huomioidaan annetut evästyksset.

Kouluterveydenhuollon ja lastenneuvolatoiminnan kehittämiseen on käytettävissä sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeisiin sekä kansallisen terveydenhuollon hankkeeseen tarkoitettua rahaa. Rahoitus myönnetään hakemusten perusteella, joissa tulee näkyä hankkeille asetetut kriteerit. Kansallisen terveydenhuollon hankkeen sisältöalueena on muun muassa toimiva perusterveydenhuolto ja ennaltaehkäisevä työ, jota lastenneuvolatoiminta ja kouluterveydenhuolto erityisesti edustavat.

Valtionavustuslain nojalla on käytettävissä 15 miljoonaa euroa syrjäytymisuhan alaisten lasten ja nuorten palveluihin maksettavaa valtionavustusta. Asetustekstissä on erityisesti korostettu lastenneuvolatoiminnan kehittämistä ko. rahojen turvin.

Tänä vuonna jatkuvaa lasten ja nuorten psykiatrista määrärahaa on myös mahdollista hakea edellisten vuosien tapaan kuntatason lasten ja nuorten perus- ja lähipalveluihin. Ko. määrärahaa hallinnoivat lääninhallitukset.

Kuntia on informoitu näistä kaikista käytettävissä olevista hankerahoituksista useilla STM:n yhteistyössä lääninhallitusten kanssa järjestämällä informaatiotilaisuuksilla.

Kotipalvelujen kohdentumista aiempaa enemmän lapsiperheille pyritään tehostamaan. Kotipalvelussa käyttöön otettava palveluseteli mahdollistaa palvelun käyttäjille aiempaa laajemman mahdollisuuden erilaisten tarjolla olevien palvelujen käyttöön. Osana sosiaalialan kehittämisohjelmaa toteutetaan perhekeskus-hanke, jonka tavoitteena on kunnan lapsiperheille kohdennettujen palvelujen verkostoituminen ja riittävän sekä oikea-aikaisen tuen tarjoaminen lapsiperheiden elämäntilanteeseen. Hankkeessa kiinnitetään huomiota myös kotipalvelun tarkoituksenmukaiseen käyttöön lapsiperheiden tukena.

Sosiaali- ja terveysministeriön johdolla on yhdessä kuntien ja muiden toimijoiden kanssa toteutettu kaksivuotinen palveluohjauskokeilu erityisesti pitkäaikaisesti sairaiden ja vammaisten lasten ja heidän perheidensä palveluohjauksen kehittämiseksi. Raportti kokeilusta julkaistiin syyskuussa 2003.

Palveluohjauksen kehittäminen ja käytön laajentaminen kuntakentässä sekä myös uusiin asiakasryhmiin tapahtuu jatkossa Sosiaalialan kehittämishankkeeseen sisältyvän erityisen hankkeen puitteissa.

Kuntien mahdollisuuksia ottaa käyttöön ja kehittää palveluohjausta tuetaan sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämiseen kunnille suunnattavalla valtionavustuksella, jonka jakamisen painoalueisiin palveluohjaus sisältyy.

Sairausvakuutuslain muuttaminen

HE 62/2003 vp — EV 75/2003 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 3.12.2003 lainmuutoksen vaikutuksia seurattavan erityisesti siltä osin,

- että erityiskorvattavuuden uudistaminen vanhoille lääkevalmisteille toteutetaan hallinnollisesti mahdollisimman kevyellä menettelyllä ja
- että käsitteilyyn tulevien hakemusten suuri määrä ei aiheuta viivettä lääkkeiden erityiskorvattavuuden jatkumiselle.

Valtioneuvosto päätti 18.12.2003 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Valtioneuvosto antoi asetuksen lääkkeiden hintalautakunnasta 30.12.2003 (1377/2003). Asetuksessa on otettu huomioon lausumassa mainitut seikat. Sosiaali- ja terveysministeriö myös seuraa, että menettelyä noudatetaan.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Palveluseteli

HE 74/2003 vp — EV 91/2003 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 9.12.2003, että hallituksen esitykseen sisältyvä rajaus kotipalveluihin ei estä suorittamasta palvelusetelillä järjestettävän kotipalvelun yhteydessä sellaisia sairaanhoidollisia toimenpiteitä, joita lääkäri voi delegoida potilaalle itselleenkin suoritettavaksi. Eduskunta piti tärkeänä, että nykyiset hyvät käytännöt yhdistetyn kotipalvelun ja kotisairaanhoidon järjestämisessä voidaan jatkossakin säilyttää.

2. Eduskunta edellytti, että sosiaali- ja terveysministeriö järjestää lainsäädännön vaikutusten seurannan ja arvioinnin. Seurannan ja arvioinnin tulee kohdistua muun muassa asiakaskunnan valikoitumiseen sekä lainsäädännön vaikutuksiin kunnalliseen palvelutoimintaan sekä henkilöstöön ja työllisyyteen.

Valtioneuvosto päätti 30.12.2003 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen

K 4/2003 vp — EK 39/2003 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Käsitellessään 1.10.2003 hallituksen toimenpidekertomusta vuodelta 2002 tulevaisuusvaliokunta esitti että eduskunta edellyttää:

- että hallitus selvittää, miten nyt naisvaltaisia aloja ja työpaikkoja rasittavat perhevaipan kustannukset saadaan tasoitettua oikeudenmukaisemmiksi,
- että hallitus selvittää, miten perhettä koskevista etuus- ja tukisäännöksistä ja niiden soveltamisesta poistetaan turhat, jäykät ja monimutkaiset rajoitteet,
- että hallitus selvittää, voidaanko kotitalousvähennys ulottaa koskemaan toisella paikkakunnalla tehtävää hoitotyötä,
- että hallitus selvittää, mitä vaikutuksia edellä mainituilla ehdotuksilla on julkisiin palveluihin perustuvan hyvinvointiyhteiskunnan kestävyYTEEN ja toimivuuteen.

Hallitus selvittää kevään 2004 aikana, miten perhevapaista aiheutuvia kustannuksia tasataan nykyistä enemmän.

Sosiaali- ja terveysministeriö on aloittamassa sosiaalialan kehittämisohjelman hanketta, jossa laaditaan kokonaisselvitys lapsiperheiden taloudellisesta tilanteesta ottaen huomioon sosiaalietuuksien ja tulojen, palveluiden, maksujen, verojen ja perhevapaisten yhteisvaikutukset. Samoin ministeriö asettaa työryhmän selvittämään lasten päivähoidon maksujärjestelmän uudistamistarvetta. Näissä molemmissa otetaan esille järjestelmien turhien, jäykkien ja monimutkaisten rajoitteiden poistamista edellyttävät muutostarpeet.

Kotitalousvähennyksen tarkoitus on ollut parantaa työllisyyttä kannustamalla kotitalouksia teettämään ulkopuolisilla sellaisia töitä, jotka ne aikaisemmin ovat tehneet itse kotona. Vähennykseen oikeuttaa tavanomainen kotitalous-, hoiva- tai hoitotyö sekä asunnon ja vapaa-ajan asunnon kunnossapito- ja perusparannustyö. Työ tulee tehdä vähennystä vaativan verovelvollisen käyttämässä asunnossa tai vapaa-ajan asunnossa. Vähennyksen tarkoituksena on nimenomaan ollut kohdistua kotona tai vapaa-ajan asunnossa tehtävään työhön. Sen ulottaminen toisella paikkakunnalla tehtävään työhön muuttaisi vähennyksen peruseriaatetta ja olisi vastaan sen nykyistä tarkoitusta.

Edellä mainittuihin selvityksiin tullaan sisällyttämään arviot mahdollisten muutosten vaikutuksista julkisiin palveluihin perustuvan hyvinvointiyhteiskunnan kestävyys- ja toimivuuteen.

Työministeriö

Lapsen saattaminen rokotukseen työaikana

HE n:o 44/1986 vp.

Sosiaalivaliokunta

Eduskunta edellytti 17.6.1986 hyväksyessään tartuntatautilain ja lain sairausvakuutuslain muuttamisesta hallituksen huolehtivan siitä, että lapsen huoltajalla on oikeus käyttää työaikaa hänen saattaessaan lasta rokotukseen tai tarkastukseen.

Hyväksyessään 18.12.2000 uuden työsopimuslain (55/2001) eduskunta edellytti seuraavan hallituskauden alkupuolella tehtävää selvitystyötä lain soveltamisesta saaduista kokemuksista. Hallituksen tarkoituksena on antaa työelämää koskeva selonteko eduskunnalle kevätistuntokaudella 2004.

Työsopimuslain uudistuksen yhteydessä ja viimeksi vuonna 2003 on kehitetty erityisesti perhevapaita siten, että niiden käyttö on aikaisempaa joustavampaa ja että ne koskevat molempia vanhempia. Viimeksi työsopimuslain muutoksella (870/2003) lisättiin vanhempien mahdollisuuksia yleensä lyhentää työaikaansa lasten hoitamiseksi laajentamalla osittaista hoitovapaata. Lainsäädännön kehittämistyössä on siten valittu vuoden 1986 jälkeen yleisempi tapa säännellä lasten hoidon vuoksi työstä saatavaa vapaata. Työaikalaki (605/1996) on myös uusittu vuonna 1996, minkä perusteella työajat ovat monipuolistuneet ja joustavointuneet, muun muassa liukuva työaika on melko yleisesti käytössä. Lainsäädännön puitteissa on siten jo nyt monia mahdollisuuksia toteuttaa lapsen saattaminen rokotukseen tai tarkastukseen.

Näin ollen voidaan todeta, että viime vuosina ei ole pidetty lainsäädännön valmistelussa eikä hallitusten esitysten käsittelyn yhteydessä eduskunnassa tarkoituksenmukaisena säätää yhdestä varsin yksityiskohtaisesta erityisperusteesta käyttää työaikaa muuhun kuin työntekoon tai saada vapaa tällaisen yhden erityisperusteen johdosta. Lausuman tavoite voi olla myös helpommin toteutettavissa alakohtaisesti työ- ja virkaehtosopimusosapuolten mahdollisesti sopimalla tavalla.

Tämän vuoksi jo lähes 20 vuotta sitten hyväksytty lausuma ei anna aihetta enempiin työministeriön toimenpiteisiin.

Vuokratyövoiman välitys ja käyttö

HE 78/1996 vp

Työasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 17.12.1997, että vuokratyövoiman välitykseen ja käyttöön liittyvät epäkohdat poistetaan.

Valtioneuvoston asettama työsopimuslakikomitea selvitti työvoiman vuokraukseen liittyviä kysymyksiä valmistellessaan ehdotuksen uudeksi työsopimuslaiksi.

Työsopimuslaissa (55/2001) on säännöksiä työvoiman vuokrausyrityksen ja käyttäjäyrityksen oikeuksien ja velvoitteiden jakautumisesta. Lain 1 luvun 7 §:n 3 momentin mukaan työnantajan siirtäessä työntekijän tämän suostumuksen mukaisesti toisen työnantajan (käyttäjäyritys) käyttöön, käyttäjäyritykselle siirtyvät oikeus johtaa ja valvoa työntekoa sekä ne työnantajalle säädetyt velvollisuudet, jotka liittyvät välittömästi työn tekemiseen ja sen järjestelyihin. Lisäksi mainittujen tahojen työturvallisuusvastuun jaosta säädetään työturvallisuuslaissa ja rikosoikeudellisen vastuun jaosta rikoslaisissa.

Myös vuokratyösuhteissa sovellettavista vähimmäistyöehdoista säädetään työsopimuslaissa. Jos vuokrausyritys ei ole työehtosopimuslain tai työsopimuslain yleissitovuussäännöksen nojalla velvollinen noudattamaan työehtosopimusta, vuokratyöntekijöiden työsuhteen vähimmäisehdot määräytyvät käyttäjäyritystä sitovan työehtosopimuksen mukaan. Työsopimuslain toimevuutta selvittäneen seurantatutkimuksen alustavien tietojen mukaan sekä työnantaja että palkansaajajärjestöjen lakimiesten enemmistö arvioi vuokratyötä koskevien säännösten nykyisellään turvaavan vuokratyöntekijöiden aseman jokseenkin riittävästi. Tämän seurantatutkimuksen tarkempia tuloksia on tarkoitus selvittää Eduskunnalle kevätistuntokaudella 2004 annettavassa työelämäselonteossa.

Työvoiman vuokrausalan taloushallinto-, tietojenkäsittely- ja toimistotehtävissä olevia vuokratoimihenkilöitä koskeva työehtosopimus on vahvistettu yleissitovaksi työehtosopimukseksi. Työehtosopimuksen osapuolia ovat Erityisalojen Toimihenkilöliitto ERTO ja Palvelutyönantajien Erityispuolue Työnantajaliitto. Lisäksi vuokrausalan yritykset ovat solmineet valtakunnallisten työntekijäliittojen kanssa työehtosopimuksia.

Eurooppa-tasolla työ- ja sosiaaliasiainneuvoston työryhmäkäsittelyssä on direktiiviehdotus ((KOM 2002) 701 lopullinen) vuokratyöntekijöiden työehdoista. Sen käsittely on kesken eikä jatkune vuoden 2004 alkupuolella Irlannin puheenjohtajakaudella. Direktiivin käsittelyn etenemisestä informoidaan työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa.

Lausuma ei sinänsä enää anna edellä kerrottua aihetta enempää työministeriön toimenpiteisiin.

Työn ja arjen yhteensovittamisen joustavoittaminen

VNS 3/1997 vp

Tulevaisuusvaliokunta

3)Eduskunta edellyttää, että sosiaaliturvajärjestelyillä ja työeläkelakiin tehtävillä muutoksilla tuetaan joustavampia työn ja arjen yhteensovittamismuotoja.

Työministeriön toimialaan kuuluvalla sektorilla on työn ja arjen yhteensovittamismuotoja sosiaaliturvajärjestelmän osana pyritty kehittämään ottamalla samalla huomioon myös työllisyysnäkökulma. Käytössä on lähinnä kaksi tällaista järjestelmää: osa-aikalisä, joka rahoitetaan työllisyysmäärärahoista ja joka siten on harkinnanvarainen, ja vuorotteluvapaa, joka rahoitetaan työttömyysturvasta. Molemmat järjestelmät edellyttävät, että työnantaja ja työntekijä sopivat vapaan käytöstä ja että työnantaja palkkaa vapaan ajaksi työvoimatoimistossa kirjoilla olevan työttömän. Järjestelmät ovat olleet käytössä useamman vuoden. Vuorotteluvapaa koskeva uusi laki (1305/2002) tuli voimaan 1.1.2003 ja se on voimassa vuoden 2007 loppuun. Vuorotteluvapaa voidaan pitää vielä vuoden 2008 aikana, jos sitä koskeva sopimus on tehty vuoden 2007 aikana.

Vuorotteluvapaa on aloittanut vuodesta 1996 alkaen vuoden 2003 lokakuun loppuun mennessä noin 79 700 palkansaajaa. Vuonna 2003 lokakuun loppuun mennessä vuorotteluvapaa oli aloittanut 12 225 henkilöä.

Perhevapaista säädetään työsopimuslaissa. Säännökset on uusittu vuonna 1998 (357/1998) ja ne on sellaisenaan siirretty myös uuteen 1.6.2001 voimaan tulleeseen työsopimuslakiin (55/2001). Vapaita koskevien oikeuksien pituudet ja ajankohdat määräytyvät asiallisesti sairausvakuutuslaissa tarkoitettujen perhevapaiden mukaisesti ja niitä muutetaan tarvittaessa, jos sanotuissa säännöksissä tapahtuu muutoksia. Lisäksi työsopimuslaissa on säännöksiä sairaan lapsen hoitamiseksi tarkoitettuista vapaista, hoitovapaasta ja osittaisesta hoitovapaasta sekä pakottavista perhesyistä annettavista vapaista, jotka lain mukaan ovat palkattomia.

Vuoden 2003 alusta tuli muutoksia isyysvapaisiin, vanhempainvapaaseen ja monikkoperheiden perhevapaisiin työsopimuslain muutoksella (1076/2002). Isyysvapaa piteni 12 arkipäivällä, jos isä pitää vanhempainvapaasta vähintään 12 viimeistä arkipäivää. Myös ottoisen isyysvapaa piteni saman pituiseksi kuin biologisten isien. Vanhempainvapaan voi pitää myös osittaisena, mikä tarkoittaa sitä, että äiti ja isä voivat jakaa lapsen hoitovastuun olemalla samanaikaisesti osittaisella vanhempainvapaalla ja osa-aikatyössä kuitenkin niin, että lasta hoitaa kerrallaan vain toinen vanhemmista. Sopimus osa-aikatyöstä tulee tehdä vähintään kahden kuukauden ajaksi. Jos perheeseen syntyy samanaikaisesti useampi lapsi, on perheellä mahdollisuus käyttää vanhempainrahakauden pidennysjakso osittain tai kokonaan äitiys- tai vanhempainrahakauden aikana tai nykyiseen tapaan sen jälkeen. Lisäksi jos lapsen äiti on pysyvästi tai pitkäaikaisesti sairautensa vuoksi kykenemätön hoitamaan lasta äitiysvapaan aikana, voidaan äitiysraha siirtää isälle. Myös työnantajille vanhempainpäiväraha-kausien ajalta maksettavien vuosilomakustannusten korvausten hakemusmenettely yksinkertaistuu.

Vuonna 2003 osittaista hoitovapaata on edelleen kehitetty työsopimuslain muutoksella (870/2003) 1.11.2003 alkaen siten, että se voi jatkua siihen asti, kunnes lapsen toinen lukuvuosi peruskoulussa päättyy. Lisäksi osittaisen hoitovapaan saantiedellytyksiä on lievennetty. Osittaista hoitorahaa korotetaan ja se laajennetaan koskemaan peruskoulun 1- ja 2-luokkalaisten vanhempia.

Pääministeri Matti Vanhasen hallitusohjelmaan sisältyy lisäksi toimenpiteitä työn ja perhe-elämän paremmaksi yhteensovittamiseksi ja lapsiperheiden taloudellisen aseman parantamiseksi, joista työelämää koskevat tavoitteet on tarkoitettu toteuttaa yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa.

Työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisen toimenpiteet ovat jatkuva prosessi. Tämän vuoksi työministeriö katsoo, että eduskunnalla ja sen valiokunnilla on käytännössä parempia ja tarkoituksenmukaisempia keinoja ja toimintatapoja seurata työ- ja perhe-elämän yhteensovittamiseen liittyviä toimenpiteitä kuin vuosittain tulevaisuusvaliokunnan vuonna 1997 esittämän sisällöltään hyvin laajan lausuman johdosta annettava selvitys. Lausuman sanamuodon yleisyyden johdosta siinä edellytettyjen tavoitteiden voidaan tuskin koskaan katsoa toteutuneen lopullisesti.

Edellä sanotun johdosta, kiistämättä lausumassa edellytettyjen toimenpiteiden jatkuvan kehittämisen tarpeellisuutta, lausuma ei kuitenkaan anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Yksityisyyden suoja työelämässä

HE 121/1998 vp

Työasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 17.2.1999, että hallitus valmistelee uuden esityksen yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa ottaen asianmukaisesti huomioon valiokuntien tästä esityksestä antamat lausunnot.

Laki yksityisyyden suojasta työelämässä ja eräksi siihen liittyvi kslaeiksi (477 – 480/2001) tuli voimaan 1.10.2001.

Työministeriö on valmistellut laista suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi esitteet, joita on levitetty muun muassa lakia valvovien työsuojelupiirien ja tietosuojavaltuutetun toimesta. Esite on myös saatavilla työministeriön Internet-osoitteessa www.mol.fi/ammatit/tietosuoja.html. Työministeriö on osallistunut myös lakia koskeviin koulutustilaisuuksiin.

Hyväksyessään lain eduskunta sisällytti vastaukseensa muun muassa seuraavan lausuman, joka on merkitty valtioneuvoston istunnon pöytäkirjaan 7.6.2001: ”Eduskunta edellyttää, et-

tä hallitus välittömästi yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa valmistelee ehdotukset lainsäädännöksi, joka koskee alkoholi- ja huumeitien käyttöä sekä teknistä valvontaa ja sähköpostin käytön valvontaa työpaikoilla. Lakiehdotusten tulee sisältää selkeät säännökset siitä, millaisia huumeitesta ja missä tilanteissa työpaikoilla voidaan järjestää ja millaisilla edellytyksillä työntekijä on velvollinen niihin osallistumaan sekä siitä, millaista teknistä valvontaa työnantajalla on oikeus suorittaa ja miten sähköpostin käyttöä saadaan valvoa.”

Lausuman johdosta työministeriö asetti työelämän tietosuojalainsäädännön täydentämistä valmistelevan kolmikantaisen työryhmän, jonka tuli 31.12.2002 mennessä 1) selvittää ja analysoida asiaa koskeva aikaisempi valmistelutyö, 2) valmistella analysoinnin pohjalta ehdotukset lainsäädäntötoimiksi koskien työnantajien sekä työntekijöiden ja virkamiesten oikeuksia ja velvollisuuksia työpaikalla tapahtuvan teknisen valvonnan ja sähköpostin käytön valvonnan yhteydessä sekä 3) toimia yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön 20.12.2000 asettaman huumeitesta käyttöä selvittävän työryhmän kanssa sekä koordinoita ja tarvittaessa valmistella tämän työryhmän työn päätyttyä työelämää koskevat esitykset ehdotukseksi lainsäädäntötoimiksi. Työryhmän määräaika jatkettiin 31.5.2003 saakka, koska valmistelua pitkitti muun muassa huumeitesta käyttöä koskevien säännösten valmistelun siirtyminen sosiaali- ja terveysministeriöltä työryhmälle. Työryhmä sai määräaikaan mennessä valmiiksi yksimielisen muistion, jonka pohjalta hallitus on antanut Eduskunnalle esityksen laiksi yksityisyyden suojasta työelämässä ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 162/2003). Lakiesitys on lähetetty perustuslakivaliokunnalle ja hallintovaliokunnalle lausunnon antamista varten sekä työelämä ja tasa-arvovaliokunnalle mietinnön antamista varten.

Eduskunnan vastaukseen sisältyy myös toinen lausuma (HE 75/2000 vp), jonka mukaan hallituksen on tarkoin seurattava soveltuvuustestien käyttöä työelämässä ja selvitettävä eri testimenetelmien luotettavuutta sekä annettava eduskunnalle selvityksensä asiasta vuoden 2002 loppuun mennessä. Työministeriö on käynnistänyt asiaa koskevan tutkimuksen, jonka suorittaa Helsingin yliopiston sosiaalipsykologian laitos. Tutkimus valmistuu tammikuussa 2004 ja Eduskunnan edellyttämä selvitys annetaan työelämäselonteon yhteydessä kevätsentokaudella 2004.

Asia ei siten enää anna aiheutta edellä kerrottua enempää työministeriön toimenpiteisiin.

Testaus ja valvonta työpaikoilla

HE 75/2000 vp

Työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 15.5.2001, että hallitus välittömästi yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa valmistelee ehdotukset lainsäädännöksi, joka koskee alkoholi- ja huumeitien käyttöä sekä teknistä valvontaa ja sähköpostin käytön valvontaa työpaikoilla. Lakiehdotusten tulee sisältää selkeät säännökset siitä, millaisia huumeitesta ja missä tilanteissa työpaikoilla voidaan järjestää ja millaisilla edellytyksillä työntekijä on velvollinen niihin osallistumaan sekä siitä, millaista teknistä valvontaa työnantajalla on oikeus suorittaa ja miten sähköpostin käyttöä saadaan valvoa.

Eduskunta edellytti, että hallitus tarkoin seuraa soveltuvuustestien käyttöä työelämässä ja selvittää eri testimenetelmien luotettavuutta sekä antaa eduskunnalle selvityksen asiasta vuoden 2002 loppuun mennessä.

Laki yksityisyyden suojasta työelämässä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (477-480/2001) on tullut voimaan lokakuun 1 päivänä 2001.

Muilta osin työministeriö viittaa vastaukseensa, joka on annettu yksityisyyden suojaa työelämässä koskevan HE 121/1998 vp lausuman johdosta.

Toimintaympäristön muutosten vaikutus työlainsäädäntöön

HE 157/2000 vp

Työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunta

Hyväksyessään 18.12.2000 uuden työsopimuslain (55/2001) Eduskunta edellytti 18.12.2000, että valtioneuvosto antaa seuraavan vaalikauden alkupuolella eduskunnalle selonteon, jossa selvitetään

- elinkeino- ja työelämän kehitystä sekä yritysten toimintatapojen ja -ympäristön muutoksia,
- onko työlainsäädäntö selkeää, toimivaa ja ajantasaista,
- miten uuden työsopimuslain säännökset vastaavat yritystoiminnan ja työelämän muutoksia,
- työehtosopimuskäytännön kehitystä ja siihen liittyvän uuden lainsäädännön tarvetta ja
- ovatko työsopimuslain yleissitovaa työehtosopimusta koskevat säännökset riittävän selkeitä, täsmällisiä ja toimivia.

Työministeriö on käynnistänyt laaja-alaisen tutkimushankeen, jossa selvitetään työ- ja elinkeinoelämässä tapahtuneita muutoksia ja toisaalta sitä, miten työlainsäädäntö, uusi työsopimuslaki mukaan lukien vastaa niihin tarpeisiin, jotka mahdollisista toimintaympäristön muutoksista ovat aiheutuneet. Tässä yhteydessä selvittää myös yleissitovien työehtosopimusten vahvistamismenettelystä syntyneitä kokemuksia. Tutkimushankkeen tulosten on määrä valmistua vuoden 2004 tammikuun loppuun mennessä.

Asian laajakantoisuuden johdosta työministeriössä on pidetty tärkeänä selvittää Eduskunnalle yleensä työelämässä tapahtuvia muutoksia ja erityisesti työlainsäädännön toimivuutta. Tämän vuoksi työministeriö on asettanut kolmikantaisen tukityöryhmän, jonka tehtävänä on valmistella työelämäselonteko, joka on tarkoitus antaa Eduskunnalle kevätistuntokaudella 2004.

Asia ei anna aihetta edellä kerrottua enempää työministeriön toimenpiteisiin.

Vähemmistövaltuutetun virkanimike ja toimenkuva

HE 39/2001 vp

Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 12.6.2001, että hallitus tarkoin seuraa lain toimivuutta ja myös sitä, kuvastaako valtuutetulle valittu virkanimike valtuutetun käytännön työtehtävien todellista luonnetta, ja mikäli nimikkeestä näyttäisi aiheutuvan väärinkäsityksiä ryhtyy toimenpiteisiin nimikkeen muuttamiseksi vastaamaan paremmin valtuutetun toimenkuvaa.

Eduskunta hyväksyi 5.12.2003 yhdenvertaisuuslain sekä muutoksia vähemmistövaltuutetusta annettuun lakiin. Vähemmistövaltuutetun tehtäväkuvaa laajennettiin ja nimike pysytettiin ennallaan. Valmisteltaessa hallituksen esitystä ei nimikekysymys noussut esille. Hyväksytyään uuden valtuutetun virkanimikettä koskevan lainsäädännön eduskunta vahvisti kantansa lausumassa esitettyyn kysymykseen.

Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Yhdistelmätuen pidentäminen

HE 161/2001 vp

Työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 5.12.2001, että hallitus tarkoin seuraa yhdistelmätukiajan pidentämisestä ja työelämävalmennuksesta saatavia kokemuksia ja tuo työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunnalle vuoden 2003 loppuun mennessä uudistuksen vaikutuksista selvityksen, jossa kiinnitetään erityistä huomiota siihen, missä määrin yritykset ja yhdistykset ovat työllistäneet työnhakijoita toiseksi vuodeksi lain mukaisella alemmalla tuella ja minkälaisia kilpailua vääristäviä vaikutuksia toimenpiteillä on ollut.

Yhdistelmätuen tukiajan pidentäminen kahteen vuoteen ja työelämävalmennuksen toteuttaminen tulivat voimaan vuoden 2002 alusta lukien. Toimenpiteiden kehitystä ja vaikutuksia on seurattu käytettävissä olevan tilastollisen seuranta-aineiston perusteella. Eduskunnan edellyttämä selvitys laaditaan vuoden 2004 alkuun mennessä saadun lisäajan puitteissa. Selvitykseen myös sisällytetään toimenpiteiden kilpailua vääristäviä vaikutuksia selvittäneen tutkimuksen tulokset.

Työllisyysasteen nostaminen

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

11) Työllisyysasteen nostamisen 80 prosenttiin — yhdessä aktiivisen maahanmuuttopolitiikan kanssa — vuoteen 2015 mennessä tulee olla hallituksen työllisyysstrategian tavoitteena. Se merkitsee vankan perustan luomista Suomen houkuttelevuudelle ja sen estämiselle, että Suomen kilpailukyvyyn heikkoudet muuttuvat hyvinvoinnin kasvua estäviksi kesto-ongelmiksi.

Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen talouspolitiikan tärkein tavoite on työllisyyden lisääminen vähintään 100 000 hengellä vaalikauden loppuun mennessä. Tämä merkitsee työllisyysasteen nostamista 70 prosenttiin vuoteen 2007 mennessä. Seuraavan vaalikauden loppuun mennessä tavoitteeksi on asetettu 75 prosentin työllisyysaste. Tämä edellyttää nuorten kiinnittymistä työelämään selvästi nykyistä aikaisemmin sekä keskimääräisen eläkkeelle siirtymisiään oleellista myöhentymistä.

Hallitus toteuttaa vaalikauden aikana monia työllisyysasteen nostamiseen ja työttömyyden alentamiseen vaikuttavia toimenpiteitä. Osa toimenpiteistä toteutetaan hallitusohjelman mukaisesti poikkihallinnollisessa työllisyysohjelmassa. Työllisyyteen ja työvoiman kysynnän lisäämiseen vaikuttavat myös yleiset talouspoliittiset toimenpiteet kuten henkilö- ja yritysverotuksen uudistukset. Poliittikaohjelmista erityisesti yrittäjyysohjelma vaikuttaa keskeisesti työllisyysohjelman tavoitteiden toteutumiseen.

Työllisyysohjelman päätavoitteita ovat rakenteellisen työttömyyden alentaminen ja syrjäytymisen ehkäisy, osaavan työvoiman saatavuuden varmistaminen ja varautuminen ikärakenteen muutoksesta johtuvaan työvoiman niukkuuteen, työmarkkinoilla nykyistä pidempään pysyminen sekä työn tuottavuuden lisääminen sekä työn organisoinnin ja mielekkyyden parantaminen.

Työllisyysohjelma toteutetaan neljänä osahankkeena, jotka sisältävät monia konkreettisia toimenpiteitä. Osahankkeita ovat 1) julkisen työvoimapalvelun palvelurakenteen uudistaminen, 2) työmarkkinatuen aktivointi, 3) työvoimapoliittiset aktiiviohjelmat ja koulutus sekä 4) työurien pidentäminen.

Työperäisten sairauksien ja ennenaikaiselle eläkkeelle siirtymisen vähentäminen

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

12) Jatkossa tulee edelleen tehostaa niitä ratkaisuja, joilla vähennetään työperäisiä sairauksia ja ennenaikaista eläköitymistä aiheuttavia työelämän kehityspiirteitä. Työllisyysasteen välttämättömän ja ripeän nostamisen inhimillinen hinta on liian korkea ilman samanaikaisia muutoksia työelämän organisaatioissa, yhteistyösuhteissa ja kulttuurissa. Tämä koskee erityisesti myös lyhytkestoisia pätkätoitä.

Työelämän kehittämisellä on keskeinen osa Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelmassa, jonka toimenpiteillä nimenomaan pyritään hallituksen käytettävissä olevin keinoin aikaan saamaan lausumassa tarkoitettuja muutoksia. Ohjelmansa mukaisesti hallitus kohdistaa kehittämispanostuksia erityisesti tasa-arvon edistämiseen, työn ja perheen yhteensovittamiseen, henkiseen työsuojeluun ja hyvinvointiin työssä, työssä jaksamiseen ja työaikasuorituksen tehostamiseen, hyvään johtamiseen ja osaamisen kehittämiseen, työkykyä ylläpitävään toimintaan sekä ikääntyvän työvoiman erityistarpeisiin.

Vuosia 2003-2004 koskevassa tulopoliittisessa sopimuksessa on myös laaja työelämän kehittämisestä koskeva toimenpideohjelma.

Lainsäädännön osalta on jo toteutettu osittaisen hoitovapaan laajennus. Keskeisin lausumassa tarkoitettujen toimenpiteiden kohde on kuitenkin yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain kokonaisuudistus, joka työ on käynnistynyt asetetussa komiteassa. Komitean määräaika on 31.1.2006. Myös vuorotteluvapaan jatkamisen edellytyksiä selvitetään vuoden 2004 alusta käynnistyvällä tutkimuksella.

Lainsäädäntötoimenpitein ei kuitenkaan yksinään päästä tavoiteltuun muutokseen. Tämän vuoksi vuoden 2004 alusta on aloittanut Työelämän tuottavuuden ja laadun kehittämisohjelma Tykes, joka yhdistää tavoitteiltaan aikaisemmat neljä työelämäohjelmaa (Kansallinen ikäohjelma, Kansallinen tuottavuusohjelma, Työssä jaksamisen tutkimus- ja toimenpideohjelma ja Työelämän kehittämisohjelma). Uuden ohjelman tavoitteena on auttaa työpaikkoja löytämään uudenlaisia keinoja, joilla ne kykenevät vastaamaan kehityshaasteisiin: pitämään kiinni osaavista työntekijöistä, hankkimaan uusia voimia ja kehittämään kilpailukykyään. Ohjelman hankkeissa liittyvät tiiviisti yhteen tuottavuuden lisääminen ja työhyvinvoinnin kasvattaminen. Tykesin avulla pyritään yhdistämään aikaisemmista työelämäohjelmista saadut tiedot ja kokemukset ja muuntamaan ne käytännön työkaluiksi suomalaiselle työelämälle. Ohjelman resursseja on myös vahvistettu, sillä sen kokonaismääräraha vuoden 2004 talousarviossa työministeriön pääluokassa on 12 480 000 euroa.

Työministeriön vuosia 2003-2007-2010 koskevassa työpolitiikan strategiassa on otettu huomioon myös lausumassa esitetyt tavoitteet. Edellä mainitun lisäksi siinä on todettu, että työministeriö valmistelee työelämälahtöisen luovuuteen perustuvan tuottavuusstrategian. Tätä varten työministeriö on käynnistämässä yhdessä kauppa- ja teollisuusministeriön, TEKESin, Tykesin ja Sitran kanssa yhteistyötä. Strategiassa on otettu huomioon myös määräaikaisten työsuhteiden muuttamisen edistäminen pysyviksi. Tätä tarkoitusta varten on ensisijaisina toimenpiteinä työsuhtesopimusten valvonnan parantaminen ja julkisella sektorilla toistuvien määräaikaisten palvelusuhteiden vakinaistamisen edistäminen. Valtio- ja kuntasektoreilla toimenpiteet ovat myös käynnistyneet.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteuttaa samanaikaisesti Veto-ohjelmaa eli ohjelmaa vetovoimaiseen työelämään. Sen toimenpiteet kohdistuvat myös työhön ja työpaikoille ja niihin

vaikuttaviin organisaatioihin. Kohdealueina ovat alueet, joilla on tärkeä merkitys yksilön työkyvyn ylläpidossa ja edistämisessä sekä työstä ja työelämästä syrjäytymisen ja ennenaikaisen työkyvyttömyyden ehkäisemisessä ja työhön paluumahdollisuuksien parantumisessa. Myös uuden työterveyshuoltolain (1383/2001) ja uuden työturvallisuuslain (738/2002) toimivuutta on tarkoitus seurata.

Työaikajärjestelyt, perheen, opiskelun ja työelämän yhteensovittaminen

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

13) Hallituksen tulee yhdessä työmarkkinaosapuolien kanssa ryhtyä toimiin sellaisten.

Lausuman yksityiskohtaisen sisällön osalta työministeriö viittaa antamaansa vastaukseen Työn ja arjen yhteensovittamisen joustavoittaminen (VNS 3/1997 vp).

Lisäksi työministeriö toteaa, että opiskelun ja työelämän yhteensovittamisesta tukevat sekä opintovapaalaki (273/1979) että erityisesti aikuiskoulutustuesta annettu laki (1276/2000), joka tuli voimaan vuonna 2001. Aikuiskoulutustuen saaja voi lisäksi saada opintolainan valtiontakauksen siten kuin siitä opintotukilaissa säädetään. Myös vuorotteluvapaan ja osaaikaisän aikana on mahdollisuus opiskella. Vuorotteluvapaalain (1305/2002) 14 §:n 2 momentin mukaan vuorottelukorvaus voidaan maksaa myös vähentämättömänä, vaikka työnantaja kustantaa työntekijän koulutuksen edellytyksin, ettei etua lueta työntekijän veronalaiseksi tuloksi.

Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelmassa on myös lukuisia aikuiskoulutusta tukevia toimenpiteitä. Aikuiskoulutusta kehitetään parlamentaarisen aikuiskoulutusryöryhmän ehdotusten pohjalta. Jo vuonna 2003 käynnistyi opetusministeriön toimesta viisivuotinen aikuisväestön osaamistason kohottamisen lisätoimenpideohjelma, jonka puitteissa on tavoitteena, että koulutuksen aloittaa vuositasolla vähintään 10 000 henkilöä.

Hallitus edistää myös elinikäisen oppimisen mahdollisuuksia työelämässä ja tällaisia toimenpiteitä on myös vuosia 2003 – 2004 koskevassa tulopoliittisessa sopimuksessa, jonka toteuttamiseen valtiovalta omalta osaltaan on sitoutunut.

Työllisyys ja työn teettämisen kustannukset

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

14) Korkeaa veroastetta on pidetty yhtenä Suomen kilpailukyvyn heikkoutena. Toisaalta voidaan todeta, että korkean veroasteen maat — Pohjoismaiden lisäksi mm. Alankomaat — sijoittuvat kilpailukykymittauksissa poikkeuksetta korkealle. Erikseen tarkasteltuna työhön kohdistuvan verotuksen tulisi olla tasolla, joka tukee korkeaa työllisyyttä ja osaamista. Työn teettämisen kustannusten on seurattava työn tulevaisuuden haasteita siten, että ne tukevat työllisyyttä ja huomioivat työn tekemisen ja teettämisen kannattavuuden.

Pääministeri Vanhasen hallitus on käynnistänyt hallitusohjelmassa luvattujen tuloverojen alentamisen. Heinäkuun 2003 alusta lukien palkansaajien tuloveroprosentteja laskettiin kaikissa tuloluokissa yhdellä prosenttiyksiköllä. Talousarvioesityksessään 2004 hallitus esittää tuloverotuksen keventämistä edelleen 775 miljoonalla eurolla vuonna 2004. Verokevennys kohdistuu lähinnä palkka- ja yrittäjätuloihin ja painottuu pieni- ja keskituloisille.

Suomen verojärjestelmän kansainvälisen kilpailukykyyn vahvistamiseksi hallitus on käynnistänyt myös yritysverotuksen uudistamisen. Uudistukset edistävät yritysten investointeja, kasvua ja kykyä työllistää sekä kannustavat yrittäjyyttä. Yhteisöverokantaa alennetaan tunnustavasti. Pääomaverokannan ja osinkoverotuksen huojennuksilla turvataan pk-yritysten ja niiden maksamien osinkojen taso.

Työn tuottavuus ja työyhteisöjen kehittäminen

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

15) Työn tuottavuuden kannalta on ratkaisevaa, että pitkäjänteinen menestys syntyy työnteon yhteisöllisyyttä ja työprosesseja kehittämällä. Työyhteisön sisäistä kulttuuria ja toimintatapoja on kehitettävä tietoisesti yhdessäoppimisen suuntaan. Tämä mahdollistaa oppivien organisaatioiden muodostumisen ja yhä laajemman verkostoitumisen.

Kilpailun globalisoituminen, Euroopan yhdentyminen, teknologian nopea kehitys ja asiakkaiden tarpeiden monipuolistuminen lisäävät niin yrityksissä kuin julkisyhteisöissä tarvetta toiminnan jatkuvaan kehittämiseen. Vastaaminen tätä kautta syntyyihin kehittämistarpeisiin edellyttää uutta osaamista monella alueella. Työvoima on Suomessa samanaikaisesti ikääntymässä ja supistumassa. Supistuminen jatkuu arviolta jopa 30 vuotta tästä eteenpäin ja muita EU-maita keskimäärin selvästi nopeammin. Sekä yritykset että julkisyhteisöt joutuvat etsimään uusia keinoja vastata toiminnan kehittämishaasteisiin ympäristössä, jossa työvoimasta kilpaillaan työehtojen ja työolojen vetovoimaisuudella.

Työvoiman supistuminen nakertaa koko maan talouden kasvun edellytyksiä ja muodostaa tätä kautta jatkossa uhan myös hyvinvointipalvelujen resursoinnille. Talouden kasvun turvaamiseksi tarvitaan keinoja, joilla voidaan samanaikaisesti edistää sekä hyvää tuottavuuskehitystä että työvoiman pysymistä työelämässä. Suomalaisilla työpaikoilla tarvitaan tästä syystä sellaista *laadullisesti kestävää tuottavuuskasvua*, joka vahvistaa myös työelämän vetovoimaisuutta kaikenikäisen työvoiman keskuudessa.

Työministeriö yhdessä työmarkkina- ja yrittäjäjärjestöjen sekä eräiden muiden ministeriöiden (KTM, OPM ja STM) on käynnistänyt vuoden 2004 alusta Työelämän tuottavuuden ja laadun kehittämissuunnitelman (Tykes). Sen tarkoituksena on tukea yritysten ja julkisyhteisöjen tuottavuuden kehittämistä sellaisilla keinoilla, jotka edistävät samanaikaisesti myös työntekijöiden kehityksen- ja vaikutusmahdollisuuksia työssä, työhyvinvointia sekä työyhteisöjen sisäistä yhteistoimintaa ja luottamusta.

Tykes tukee työpaikkojen aloitteesta käynnistyviä kehittämissuunnitelmia, uusien työ-, organisaatio- ja johtamiskäytäntöjen kokeilemistä, kehittämismenetelmien kehittämistä, projektien tulosten leviämistä sekä työelämän tutkimuksen ja kehittämisen asiantuntemuksen vahvistamista Suomessa. Ohjelma perustuu suurelta osin Työelämän kehittämissuunnitelman TYKEN (1996-2003) ja Kansallisen tuottavuussuunnitelman (1993-2003) tuloksiin ja kokemuksiin. Uuden suunnitelman kesto on kuusi vuotta ja sen kokonaisbudjetiksi valtion talousarvion kautta on esitetty 87 miljoonaa euroa. Työpaikkojen oma panostus suunnitelman tukemisessa projekteissa pyritään saamaan tähän nähden vähintään kaksinkertaiseksi. Suunnitelman tavoitteellisena laajuutena on 1000 kehittämissuunnitelmaa, joihin osallistuu 250 000 henkeä. Suunnitelman vuoden 2004 budjetti on 12,5 miljoonaa euroa.

Tykes perustuu kolmikantayhteistyöhön ja sitä koordinoidaan työministeriöstä käsin. Suunnitelma toimii läheisessä yhteistyössä myös TE-keskusten ja työsuojelupiirien kanssa. Uuden suunnitelman hakemuskausi projekteihin käynnistyy 1.2.2004.

Maahanmuuttopolitiikka ja monikulttuurinen Suomi

VNS 4/2001 vp — EK 34/2002 vp

Tulevaisuusvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.1.2003 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta edellytti, että hallitus ryhtyy seuraaviin toimenpiteisiin:

22) Monikulttuurisuudesta on tehtävä omien historiallisten esimerkkimme pohjalta tulevaisuuden menestystekijä. Hallituksen tulee panostaa tässä tarkoituksessa Suomessa olevien ja tänne tulevien maahanmuuttajien kotouttamiseen erityisesti kielitaitoa ja työmarkkinavalmiuksia kehittäen.

Valtioneuvosto antoi eduskunnalle toukokuussa 2002 selonteon kotouttamislain toimeenpanosta, jossa esitettiin kehittämislinjauksia maahanmuuttajien kotouttamisen, myös erityisesti maahanmuuttajien kielitaidon ja maahanmuuttajien työmarkkinavalmiuksien, edistämiseksi. Työministeriö on aloittanut selonteossa esitettyjen kehittämislinjausten toimeenpanon mm. kohdentamalla työvoimapolitiittisia määrärahoja siten, että vuosittain voidaan hankkia 6 000 kotoutumissuunnitelmaan oikeutetulle työttömälle työnhakijalle 40 opintoviikon laajuinen maahanmuuttajakoulutus. Kotouttamislain muutosvalmistelu on aloitettu poikkihallinnollisessa työryhmässä. Pääministeri Vanhasen hallitus on aloittanut hallitusohjelman mukaisesti valmistella uutta maahanmuuttopolitiittista ohjelmaa.

Lasten parissa työskentelevien taustan selvittäminen, vapaaehtoistyö

HE 3/2002 vp

Työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 22.5.2002, että hallitus selvittää mahdolliset lainsäädännölliset tai muut toimenpiteet, joilla lapsiin kohdistuvaa seksuaalista hyväksikäyttöä voidaan ennaltaehkäistä myös vapaaehtoistyössä.

Työministeriö on antanut 20.8.2002 päivätyllä kirjeellä opetusministeriölle tiedoksi edellä mainitun eduskunnan lausuman heidän toimialaan kuuluvanana asiana mahdollisia toimenpiteitä varten. Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002) ja laki rikosrekisterilain 6 ja 7 §:n muuttamisesta (505/2002) tulevat voimaan vuoden 2003 alusta. Rikostaustan selvittämismenettely koskee myös vapaaehtoistoiminnan alalla tapahtuvaa työsuhteessa tehtävää työtä laissa säädetyin edellytyksin.

Asia ei anna enää aiheutta työministeriön toimenpiteisiin. Koska eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on lausunnossaan 3/2003 vp kuitenkin edellyttänyt, että lasten kanssa työskentelevien taustan selvittämistä vapaaehtoistyössä käsitellään vielä hallituksen kertomuksessa. Tältä osin työministeriö on siirtänyt asian käsittelyn opetusministeriölle, joka antaa asiasta selvityksen omassa osuudessaan.

Työllistämistukimäärärahat, käytön tehostaminen

HE 199/2002, 247/2002 vp

Valtiovarainvaliokunta

1) Luku 34.06. Eduskunta edellytti 22.11.2002, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin työllistämistukimäärärahojen käytön tehostamiseksi ja alueellisen päätäntävällän lisäämiseksi.

Työllistämistukimäärärahojen seuranta on jatkuvaa ja sitä on myös tehostettu. Tarvittaessa toteutetaan määrärahojen siirtoja TE-keskusten välillä.

Hallitus on esittänyt vuoden 2004 talousarvion rakennetta muutettavaksi niin, että valtaosa työvoimapolitiikan toimeenpanon (luku 34.06) määrärahoista kootaan yhdelle momentille

(34.06.29). Keskeisimmät määrärahat momentilla ovat työllistämistuen ja työvoimakoulutuksen hankinnan määrärahat. Tällä uudistuksella voidaan aktiivisten työvoimapolitiittisten toimenpiteiden määrärahojen käyttöä tehostaa ja joustavoittaa. Vuoden 2004 talousarviossa em. momentilla olevaa määrärahojen käyttösuunnitelmaa on työministeriön ja TE-keskusten välisissä tulostavoiteneuvotteluissa sovittu muutettavaksi ottamalla huomioon alueiden omat tarpeet eri toimenpiteiden määrärahojen tasosta. TE-keskukset voivat itsenäisesti siirtää määrärahoja tarkoituksesta toiseen joltain poikkeuksia lukuun ottamatta.

Nuori työtön, väylä kohti työelämää

HE 225/2002 vp

Työ- ja tasa-arvovaliokunta

Eduskunta edellytti 16.12.2002, että tehostetaan toimenpiteitä niin, että jokaiselle alle 25-vuotiaalle työttömälle työnhakijalle etsitään oma väylä kohti työelämää muun muassa oppilaitosten, työvoimatoimistojen, työpajojen, kuntoutuksen ja yksilövalmennuksen sekä nuorisotyön välineitä käyttämällä.

Vuoden 2003 marraskuun lopulla alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli työnvälitysrekisterissä yhteensä noin 31 300 henkilöä eli noin 11,3 % ajankohdan kaikista työttömistä työnhakijoista. Työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin osallistui vuoden 2003 tammi-marraskuussa keskimäärin 11 700 alle 25-vuotiaasta henkilöä.

Työnvälitys-, koulutus- ja tukitoimet Työvoimatoimistojen on julkisen työvoimapolitiittilain mukaan yhteistyössä työnhakijan kanssa tehtävä työnhakusuunnitelma, johon liittyy arvio asiakkaan palvelutarpeesta ja selvitys hänen osaamisestaan. Suunnitelmaan kootaan tiedot koulutuksesta, ammattitaidosta, työkokemuksesta ja osaamisesta ja sen tavoitteena on rake ntaa kullekin työnhakijalle yksilöllinen polku työelämään. Yksilöllinen työnhakusuunnitelma on tehtävä viimeistään, jos työttömyys on kestänyt yhdenjaksoisesti viisi kuukautta. Tässä suunnitelmassa sovitaan työnhakijan haettavaksi työ- tai koulutuspaikkoja, muita työllistymistä edistäviä toimia tai työkyvyn ja terveydentilan selvittämiseen liittyviä toimia. Suunnitelman toteutumista seurataan, ja nuorten suunnitelmien seurantaväli on lyhempi kuin aikuisten. Myös nuorten työnhaun uusimisväli pyritään pitämään lyhyenä. Nuorten työnvälityspalvelujen tehostamiseksi on suurimmissa työvoimatoimistoissa virkailija, joka on erikoistunut palvelemaan nuoria ammattitaidottomia työnhakijoita.

Työvoimatoimistoissa työnhakijoina oleville maahanmuuttajanuorille laaditaan yhteistyössä kunnan edustajan kanssa kotoutumissuunnitelma, jossa sovitaan mm. miten nuori hankkii suomen/ruotsin kielen taidon ja parantaa työmarkkina- tai jatko-opiskelukelpoisuuttaan.

Kuntien, säätiöiden ja järjestöjen ylläpitämä nuorten työpajatoiminta tarjoaa hyvän toimepidevaihtoehdon nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi sekä koulutukseen siirtymisen ja työllistymisen edistämiseksi. Työpajatoiminta vakinaistetaan osana hallituksen poikkihallinnollista työllisyysohjelmaa. Työpajatoiminnan tarjontaa lisätään ja toimintaa suunnataan nuorten elämän taitojen ja sosiaalisen vahvistumisen tukemiseen. Työhallinto tekee yhteistyötä työpajojen kanssa myöntämällä työllistämistukia, ohjaamalla nuoria työharjoitteluun ja työelämävalmennukseen, hankkimalla valmentavaa työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta pajojen tarpeisiin sekä osallistumalla ESR-työpajojen ohjaukseen.

Oppisopimusko ulutusta lisätään edelleen vuonna 2004. Vuonna 2004 on tavoitteena 34 500 vuotuisia oppisopimuspaikkaa. Oppisopimuskoulutuksena järjestettävää ammatillista lisäkoulutusta lisätään 1500 opiskelijalla vuonna 2004, jolloin vuotuisia paikkoja on 22 000. Lisäksi EU:n sosiaalirahasto rahoittaa oppisopimuskoulutusta. Valtion vuoden 2003 talousarvion linjauksen mukaisesti pitkäaikaistyöttömyyden torjumiseksi ja työssä oppimisen edis-

tämiseksi oppisopimuskoulutukseen myönnettävän työllistämistuen painopisteenä on syrjäytymisuhan alaisten työttömien peruskoulutus.

Euroopan sosiaalirahasto-ohjelmissa nuoriin kohdistuvat toimenpiteet ovat keskeisiä erityisesti tavoite 3-ohjelmassa sekä Equal-yhteisöaloiteohjelmassa. Tavoite 3-ohjelmassa alle 25-vuotiaiden osuus kaikista projekteihin osallistuvista on noin 19 %. Keskeisinä painopistealueina hankkeissa on ollut mm. työllistymisen edistäminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen käyttäen hyväksi työelämälähtöisiä, räätälöityjä toimenpideyhdistelmiä. Heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä on tuettu käyttämällä hyväksi ohjauksellisia työnhaku- ja valmennuspalveluja sekä yhdistämällä niihin muita työkykyä ja osaamista parantavia toimenpiteitä kuten kuntoutusta, työharjoittelua, työkokeiluja työpaikalla ja ammatillista koulutusta.

Yhteispalvelukokeilu ja työvoiman palvelukeskukset Työhallinnon, Kansaneläkelaitoksen ja kuntien yhteistyönä on vuosina 2002 – 2003 toteutettu kaksivuotinen yhteispalvelukokeilu. Kokeilussa on järjestetty yhteisiä palveluja pääasiassa työmarkkinatuella oleville työttömille. 25 alueellisessa yhteispalvelupisteessä on palveltu vuosittain noin 12 000 asiakasta. Noin 10 % yhteispalvelukokeilun asiakkaista on ollut alle 25-vuotiaita nuoria.

Osana hallituksen työllisyysohjelmaa perustetaan alueelliset työvoiman palvelukeskukset. Palvelukeskukset käynnistetään yhteispalvelukokeilun pohjalta ja ne ovat alue- ja paikallistason viranomaisten ja muiden palveluntuottajien asiantuntijaverkostoja. Verkoston tehtävänä on tarjota elämänhallinnasta ja työnhaun tuesta monipuolisiin aktiivisiin toimenpiteisiin tukea työttömille, joiden työmarkkinoille auttamiseen nykyiset palvelut ovat osoittautuneet riittämättömiksi. Työministeriö on myöntänyt alueiden esitysten perusteella vuodelle 2004 rahoituksen 15 työvoiman palvelukeskukselle ja 10 yhteispalvelupisteelle. Tavoitteena on, että palvelukeskuksia olisi vuonna 2006 noin 40.

Kuntouttava työtoiminta Laki kuntouttavasta työtoiminnasta velvoittaa kunnan ja työvoimatoimiston toimimaan yhteistyössä alle 25 –vuotiaan pitkäkhön aikaa työttömänä olleen työmarkkinoille ohjaamiseksi ja elämänhallinnan tukemiseksi. Lain mukaan työvoimatoimisto ja kunta ovat velvollisia aloittamaan yhdessä alle 25 –vuotiaan työttömän kanssa aktivointisuunnitelman laatimisen silloin, kun nuori täyttää kuntouttavan työtoiminnan lain mukaisen aktivointiehdon. Aktivointisuunnitelmassa sovitaan siitä, millä tavoin nuorta tuetaan sijoittumaan avoimille työmarkkinoille tai koulutukseen ja ellei tämä ole mahdollista, millä tavoin häntä tuetaan elämänhallinnan parantamiseksi. Suunnitelmassa voidaan sopia myös kunnan järjestämisvastuulla olevasta kuntouttavasta työtoiminnasta tai sitä edeltävistä tarvittavista sosiaali- ja terveyspalveluista. Ajanjaksolla 1.1.2002-24.3.2003 kuntouttavan työtoiminnan lain mukaisen aktivointiehdon täyttävien nuorten kanssa tehtiin työvoimatoimiston ja kunnan yhteistyönä hieman yli 10 000 aktivointisuunnitelmaa.

Hallituksen poikkihallinnollinen työllisyysohjelma käynnistyi vuoden 2003 aikana. Työllisyysohjelman yhtenä tavoitteena on hallitusohjelman mukaisesti nuorten koulutukseen ja työmarkkinoille sijoittumisen edistäminen. Työllisyysohjelman osahankkeessa ”Työvoimapolitiittiset aktiiviohjelmat ja koulutus” valmistellaan ministeriöiden välisessä yhteistyöverkostossa ratkaisut, joiden avulla nuorten siirtymistä perusopetuksen jälkeen jatko-opintoihin edistetään, ja kaikille nuorille tarjotaan koulutus-, työharjoittelu- tai työpajatoimenpiteitä kolmen työttömyyskuukauden jälkeen.

Työllisyysohjelman osana toteutetaan nuorten koulutustakuu. Tavoitteena on, että vuonna 2008 vähintään 96 % peruskoulun päättävistä aloittaa samana vuonna lukiossa, ammatillisessa koulutuksessa tai perusopetuksen lisäopetuksessa. Tavoite pyritään saavuttamaan useilla eri toimenpiteillä. Nuorten urasuunnittelun ja opiskeluvaihtojen tukemiseksi käynnistetään oppilaanohjauksen kehittämishanke, jossa oppilaanohjauksen riittävyys ja korkea

laatutaso perusopetuksen ylemmillä vuosiluokilla turvataan. Perusopetuksen lisäopetusta ja sen rahoitusta kehitetään siten, että sitä voidaan järjestää myös ammatillisten oppilaitosten yhteydessä ammatilliseen koulutukseen orientoivana ja keskeyttämistä ennalta ehkäisevänä koulutusmuotona. Ammatillisen peruskoulutuksen ja lukion opiskelijavalintoja kehitetään siten, että samana vuonna peruskoulun päättäneiden pääsy koulutukseen turvataan. Lisäksi ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijavalinnassa turvataan vailla ammatillista koulutusta olevien pääsy koulutukseen. Perusopetuksen jälkeistä jatko-opiskelupaikkaa vaille jäävien seuranta- ja henkilökohtaista ohjausta ja neuvontaa kehitetään oppilaitosten ja työvoimaviranomaisten välisessä yhteistyössä. Koulutuksen loppuun saattamista ja tutkintojen suorittamista edistetään kehittämällä opiskelijoiden ohjausta, opiskelumuotoja, opintotukea sekä kehittämällä koulutuksen rahoitusta tuloksellisuuteen ja kannustavuuteen perustuvana.

Sosiaaliset yritykset

HE 132/2003 vp — EV 130/2003 vp

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

1. Eduskunta edellytti 16.12.2003, että hallitus huolehtii sosiaalisia yrityksiä koskevan lainsäädännön toimeenpanon edellyttämästä tehokkaasta tiedottamisesta, opastuksesta ja koulutuksesta.
2. Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa ja arvioi,
  - toimiiko sosiaalisia yrityksiä koskeva lainsäädäntö ja saadaanko sen avulla luotua maahan sosiaalista yritystoimintaa;
  - miten sosiaalisten yritysten tarvitsemat yrityspalvelut ja rahoitus saadaan järjestettyä;
  - onko lain kohderyhmän rajausta vajaakuntoisiin ja pitkäaikaistyöttömiin syytä joltain osin tarkistaa; ja
  - vääristävätkö sosiaalisten yritysten tukimuodot kilpailua sekä antaa seurannan ja arvioinnin tuloksista selvityksen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle vuoden 2006 alkupuolella.

Laki sosiaalisista yrityksistä tuli voimaan 1.1.2004. Työministeriö perusti joulukuussa 2003 yhteistyöministeriöiden ja järjestöjen edustajista koostuvan lain toimeenpanon ohjausryhmän. Ohjausryhmä seuraa lain toimivuutta, tekee ehdotuksia muutoksista, teettää seuranta- ja tutkimuksen lain vaikutuksista, huolehtii viestinnästä ja perehdyttämiskoulutuksesta sekä informoi työmarkkinaosapuolia lain vaikutuksista.

Vuoden alussa perustetaan sosiaali- ja terveystieteiden järjestön vetämä sosiaalisten yritysten tuki- ja neuvontapalvelu, jonka pääasiallisena tarkoituksena on neuvoa yksittäisiä sosiaalisia yrityksiä, mutta informoida myös sosiaalisten yritysten lain toimeenpanosta ja toimivuudesta.

Ympäristöministeriö

Nuuksion kansallispuiston kehittäminen

HE 115/2001 vp, HE 206/2001 vp

Valtiovarainvaliokunta

16) Momentti 35.20.22

Eduskunta edellytti 18.12.2001, että vuoden 2002 aikana selvitetään mahdollisuudet Nuuksion kansallispuiston kehittämiseen yhteishankkeena alueen kuntien ja muiden tahojen kanssa.

Ympäristöministeriö ja Metsähallitus ovat kehittäneet Nuuksion kansallispuistoa yhteistyössä alueen kuntien kanssa puiston perustamisesta vuonna 1994 lähtien. Yhteistyö on tähän asti painottunut kansallispuiston laajentamiseen kuntien ja valtion välisin maanvaihdoin. Myös Nuuksion Life -luontoprojektin yhteydessä Natura 2000 -alueen käyttöä ja hoitoa ohjaava yleissuunnitelma on tehty yhdessä kuntien ja eräiden muiden intressitahojen kanssa. Metsähallitus on vuonna 2002 yhdessä Uudenmaan liiton kanssa koonnut Nuuksio-hanketta varten yhteistyöryhmän, jonka tulee selvittää edellytykset Nuuksio-keskuksen aikaansaamiseksi. Selvitys on valmistunut vuonna 2003, jonka jälkeen on ryhdytty asian vaatimiin toimenpiteisiin. Nuuksion kehittäminen (luontokeskus ja Kattilan luontotalo sekä retkeilyrakenteet) on otettu Uudenmaan liiton aluekehittämissopimukseen toisena alueen kahdesta kärkihankkeesta.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Arava- ja korkotukilainojen lainaehdot

HE 100/2002 vp — EV 227/2002 vp

Ympäristövaliokunta

1. Eduskunta edellytti 16.12.2002 hallituksen valmistelevan ja antavan eduskunnalle pikaisesti ehdotukset verotuslainsäädännön muuttamisesta niin, että asumisoikeuksien lunastusrahaan tehty rahastosiirto, jota varten on kerätty käyttövastiketta, määritellään omistajayhteisön pääomasijoitukseksi.

2. Eduskunta edellytti, että valtioneuvosto muuttaa arava- ja korkotukilainojen lainaehdot nykyistä paremmin rahamarkkinoiden muutoksia vastaaviksi.

Valtioneuvosto päätti 13.2.2003 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

1. Tältä osin vastauksen antaa valtiovarainministeriö.

2. Aravalainojen ehtoja on muutettu arava-asetuksen muuttamisesta 14.2.2003 annetulla asetuksella (131/2003) siten, että uusien aravalainojen korko on sidottu markkinaehtoiseen viitekorkoon. Vuosimaksuina perittävän aravalainan rinnalle on arava-asetuksen muuttamisesta 25.9.2003 annetulla asetuksella (824/2003) luotu kiinteälyhenteinen lainamalli. Korkotukilainojen lainaehdot seuraavat rahamarkkinoiden muutoksia, sillä ne ovat normaaleja luottolaitoslainoja.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Rakennustuotteiden tyyppihyväksyntämenettelyt

HE 227/2002 vp — EV 249/2002 vp

Ympäristövaliokunta

1. Eduskunta edellytti 21.1.2003, että harkittaessa rakennustuotteiden kansallisten tyyppihyväksyntäohjeiden kumoamista niiden ollessa päällekkäisiä eurooppalaisen CE-merkintäjärjestelmän kanssa otetaan huomioon rakennustuotteiden valmistajien tarpeet eri hyväksyntäjärjestelmien käyttöön pitäen kuitenkin ensisijaisena CE-merkintäjärjestelmää.

2. Eduskunta edellytti, että asianomaiset muut ministeriöt kuin ympäristöministeriö pikaisesti selvittävät tämän lain mukaisten rakennustuotteiden hyväksyntämenettelyjen soveltamista toimialaansa kuuluvaan rakentamiseen.

Valtioneuvosto päätti 13.3.2003 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

1. Ympäristöministeriö on teettänyt selvityksen siitä, mille tyyppihyväksynnässä oleville tuotteille tai tuoteryhmille on valmistunut tai valmistuu CE-merkintään oikeuttavia eurooppalaisia standardeja tai teknisiä hyväksyntöjä. Selvitys on ollut laajalti lausunnolla muun muassa tyyppihyväksyntöjen haltijoilla. Näiden ja tarvittaessa yksityiskohtaisempien selvitysten perusteella ympäristöministeriö antaa asetuksia tyyppihyväksyntäohjeista ja kumoaa voimassa olevat tyyppihyväksyntäohjeet, jotka ovat päällekkäisiä CE-merkkijärjestelmän kanssa, sikäli kuin tyyppihyväksyntää ei ole tarpeen jatkaa.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin. Lausuma ehdotetaan poistettavaksi kertomuksesta.

2. Liikenne- ja viestintäministeriö asetti 4.6.2003 työryhmän, jonka tehtävänä on selvittää liikenneväyliin liittyvää maa- ja vesirakennusalan norminantoa ja valmistella mahdollisesti tarvittava lainsäädäntöehdotus. Työryhmän toiminta päättyi 1.3.2004. Sisäasianministeriössä on valmisteilla ehdotus hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi pelastustoimen laitteiden teknisistä vaatimuksista ja tuotteiden paloturvallisuudesta annetun lain muuttamisesta. Muutoksen tarkoituksena on täydentää lakia tarvittavilla valtuuksilla rakennustuotteiden hyväksynnästä annetun lain mukaisten hyväksyntämenettelyjen soveltamiseksi sisäasianministeriön toimialaan kuuluvassa ohjauksessa. Ympäristöministeriö on osallistunut molempien ministeriöiden työhön. Muiden ministeriöiden toimialaan kuuluvassa rakentamisen ohjauksessa rakennustuotteiden hyväksyntämenettelyjen soveltaminen ei ole toistaiseksi ajankohtaista.

Aravavuokrataloja omistavat holding -yhtiöt

HE 23/2003 vp — EV 19/2003 vp

Ympäristövaliokunta

Eduskunta edellytti 16.6.2003 hallituksen selvittävän, onko aravarajoituslakia (1190/1993) uudistettava aravavuokrataloja omistavien holding-yhtiöiden osakekannan myynnin osalta, jotta turvataan aravavuokratalojen säilyminen aravalain tarkoittamassa käytössä. Mahdolliset lainmuutosehdotukset tulee antaa pikaisesti eduskunnalle.

Valtioneuvosto päätti 7.8.2003 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Eduskunta on 15.12.2003 hyväksynyt lait aravarajoituslain sekä vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain muuttamisesta (EV 118/2003 vp) siten, että käyttö- ja luovutusrajotukset koskevat vastaisuudessa myös niin sanottujen holding-yhtiöiden osakkeiden luovuttamista. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Alusjätelain kokonaisuudistus, talousvyöhykkeen perustaminen ja maksujärjestelmän perustaminen

HE 33/2003 vp — EV 26/2003 vp

Ympäristövaliokunta

1. Eduskunta kiirehti 3.10.2003 alusjätelain kokonaisuudistusta lain saattamiseksi lakiteknisesti asianmukaiseksi ja merensuojelutavoitteiden kannalta tehokkaaksi ja toimivaksi.

2. Eduskunta kiirehti erityisesti, että hallitus antaa eduskunnalle mahdollisimman pian lakiesityksen Suomen talousvyöhykkeen perustamiseksi ja lainsäädäntöehdotuksen aluksista aiheutuviin laittomiin öljypäästöihin sovellettavasta hallinnollisesta maksujärjestelmästä, jotta tahallisista öljypäästöistä mereen voitaisiin rangaista sakoilla tai muilla seuraamuksilla.

Valtioneuvosto päätti 13.11.2003 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

1. Alusjätelain kokonaisuudistusta valmistelemaan asetetaan ympäristöministeriöstä vuoden 2004 alussa toimikunta.

2. Lakiehdotus Suomen talousvyöhykkeen perustamiseksi on valmisteilla ulkoasiainministeriössä. Lakiehdotus annettaneen eduskunnalle kevään 2004 aikana. Oikeusministeriö on 1.9.2003 asettanut työryhmän valmistelemaan laittomiin öljypäästöihin sovellettavia hallinnollisia maksujärjestelmiä. Työryhmän määräaika on 31.1.2004.

Valtioneuvoston kanslia

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
270/2002	287/2002	Laki valtioneuvostosta Laki valtion virkamieslain muuttamisesta Laki ulkoasiainhallintolain muuttamisesta	28.2.2003	1.4.2003
72/2003	37/2003	Laki talousneuvostosta annetun lain 5 §:n muuttamisesta	14.11.2003	1.12.2003

1.2. Eduskunnan kirjelmällä ilmoitetut eduskunnan päätökset

Valtiopäivä-asiakirja	Eduskunnan kirjelmä	Asia	Toimenpiteet
VNS 4/2001	34/2002*	Valtioneuvoston tulevaisuusselonteko Tasapainoisen kehityksen Suomi 2015	Merkitty pöytäkirjaan 23.1.2003
K 3/2002	EK 44/2002* EK 49/2002	Hallituksen toimenpidekertomus vuodelta 2001 Eduskunnan työn lopettaminen, rauenneet asiat ja eduskunnan kokoontuminen vuoden 2003 valtiopäiville	Merkitty pöytäkirjaan 7.3.2003 Merkitty pöytäkirjaan 28.3.2003
VNS 2/2003	29/2003*	Valtioneuvoston selonteko konventin tuloksista ja valmistautumisesta hallitusten väliseen konferenssiin	Merkitty pöytäkirjaan 15.10.2003
VNT 1/2003	9/2003	Pääministeri Anneli Jäätteenmäen hallituksen ohjelma	Merkitty pöytäkirjaan 15.5.2003
VNT 2/2003	25/2003	Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelma	Merkitty pöytäkirjaan 3.7.2003

*merkillä varustetut sisältävät lausuman, jota on käsitelty asianomaisen ministeriön kohdalla kertomuksen osassa III

Ulkoasiainministeriö

1.2. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
182/2002	189/2002	Laki Egyptin kanssa tehdyn Euro-Välimeriassosiaatio-sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	21.2.2003	Tasavallan presidentin asetuksella
252/2002	252/2002	Laki Namibian tasavallan kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	7.3.2003	Tasavallan presidentin asetuksella
262/2002	250/2002	Laki Intian tasavallan kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	7.3.2003	Tasavallan presidentin asetuksella
263/2002	251/2002	Laki Iranin islamilaisen tasavallan kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	7.3.2003	Tasavallan presidentin asetuksella
4/2003	6/2003	Laki Yhdistyneiden Kansakuntien ja Suomen välillä voimavarojen antamisesta Yhdistyneiden Kansakuntien operaatioon Etiopiassa ja Eritreassa (UNMEE) tehdyn yhteistyöpöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	13.6.2003	Tasavallan presidentin asetuksella
18/2003	40/2003	Laki Azerbaidžhanin tasavallan kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	21.11.2003	Tasavallan presidentin asetuksella
25/2003	46/2003	Laki Kirgisian tasavallan kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen lain-	21.11.2003	Tasavallan presidentin asetuksella

34/2003	32/2003	säädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta Laki Suomen ja Viron välillä kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisen yhteistoteutuksesta tehdyn sopimuksen lain säädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	28.11.2003	Tasavallan presidentin asetuksella
78/2003	117/2003	Laki Tsekin, Viron, Kyproksen, Latvian, Liettuan, Unkarin, Maltaan, Puolan, Slovenian ja Slovakian liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta Laki Tsekin kanssa tehdyn Eurooppa-sopimuksen ja siihen liittyvän mukautuspöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain kumoamisesta Laki Viron kanssa tehdyn Eurooppa-sopimuksen ja siihen liittyvän mukautuspöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain kumoamisesta Laki Latvian kanssa tehdyn Eurooppa-sopimuksen ja siihen liittyvän mukautuspöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain kumoamisesta Laki Liettuan kanssa tehdyn Eurooppa-sopimuksen ja siihen liittyvän mukautuspöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain kumoamisesta Laki Unkarin kanssa tehdyn Eurooppa-sopimuksen ja siihen liittyvän mukautuspöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain kumoamisesta Laki Puolan kanssa tehdyn Eurooppa-sopimuksen ja siihen	19.12.2003	Tasavallan presidentin asetuksella

		hen liittyvän mukautuspöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain kumoamisesta		
		Laki Slovenian kanssa tehdyn Eurooppa-sopimuksen ja siihen liittyvän mukautuspöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain kumoamisesta		
		Laki Slovakian kanssa tehdyn Eurooppa-sopimuksen ja siihen liittyvän mukautuspöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain kumoamisesta		
100/2003	111/2003	Laki Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Kroatian tasavallan välillä tehdyn vakautus- ja assosiaatiosopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	19.12.2003	Tasavallan presidentin asetuksella
101/2003	112/2003	Laki Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä entisen Jugoslavian tasavallan Makedonian välillä tehdyn vakautus- ja assosiaatiosopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	19.12.2003	Tasavallan presidentin asetuksella

1.2. Eduskunnan kirjelmällä ilmoitetut eduskunnan päätökset

Valtiopäivä-asiakirja	Eduskunnan kirjelmä	Asia	Toimenpiteet
A 1/2002	30/2002	Valtioneuvoston asetus Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Liberiaa koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämisestä annetun asetuksen kumoamisesta	Merkitty pöytäkirjaan 16.1.2003
A 2/2002	31/2002	Valtioneuvoston asetus Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Sierra Leonea koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämisestä annetun asetuksen kumoamisesta	Merkitty pöytäkirjaan 16.1.2003

A 3/2002	32/2002	Valtioneuvoston asetus Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Somaliaa koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämisestä annetun asetuksen kumoamisesta	Merkitty pöytäkirjaan 16.1.2003
A 4/2002	41/2002	Valtioneuvoston asetus Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Angolaa koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämisestä annetun asetuksen kumoamisesta	Merkitty pöytäkirjaan 13.3.2003
K 9/2002	38/2002	Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2001 antama kertomus	Merkitty pöytäkirjaan 28.2.2003
A 1/2003	30/2003	Valtioneuvoston asetus Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Irakia koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämisestä annetun asetuksen kumoamisesta	Merkitty pöytäkirjaan 13.11.2003
A 2/2003	31/2003	Valtioneuvoston asetus Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Irakia koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämisestä	Merkitty pöytäkirjaan 13.11.2003
K 1/2003	35/2003	Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnan Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2002 antama kertomus	Merkitty pöytäkirjaan 19.12.2003
K 3/2003	40/2003	Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2002 antama kertomus	Merkitty pöytäkirjaan 19.12.2003
K 11/2003	32/2003	Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan toimintakertomus vuodelta 2001	Merkitty pöytäkirjaan 27.11.2003

Oikeusministeriö

1.3. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
183/1999	247/2002	Laki rikoslain 17 luvun muuttamisesta	21.2.2003	1.3.2003
45/2001	300/2002	Eduskunta hylkäsi hallituksen esitykseen rikosoikeudellista vanhentumista koskevien säännösten uudistamiseksi sisältyneet lakiehdotukset	Merkittiin pöytäkirjaan 11.4.2003	
216/2001	305/2002*	Laki ulosottolain muuttamisesta Laki verojen ja maksujen perimisestä ulosottoihin annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 11 ja 24 §:n muuttamisesta Laki ulosottomaksuista annetun lain muuttamisesta Laki takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta annetun lain 20 ja 25 §:n muuttamisesta Laki osamaksukaupasta annetun lain 9 ja 16 §:n muuttamisesta Laki oikeudenkäymiskaaren 7 luvun muuttamisesta Laki välimiesmenettelystä annetun lain 45 §:n muuttamisesta Laki yrityksen saneerauksesta annetun lain 37 §:n muuttamisesta Laki yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain 53 ja 60 §:n muuttamisesta Laki konkurssisäännön 6 ja 25 §:n muuttamisesta	27.6.2003	
17/2002	220/2002	Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa	24.1.2003	1.2.2003
18/2002	246/2002*	Eduskunta jätti lepäämään lain Ahvenanmaan itsehallintolain muuttamisesta	Merkittiin pöytäkirjaan 11.4.2003	
44/2002	261/2002*	Laki rikoslain muuttamisesta	13.6.2003	1.1.2004

Laki pakkokeinolain 1 luvun muuttamisesta
Laki poliisilain 27 §:n muuttamisesta
Laki rajavartiolaitoksesta annetun lain 24 ja 51 §:n muuttamisesta
Laki tullilain 17 §:n muuttamisesta
Laki järjestyksenvalvojista annetun lain 9 §:n muuttamisesta
Laki rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain 2 ja 5 luvun muuttamisesta
Laki tutkintavankeudesta annetun lain muuttamisesta
Laki ilmailulain 37 §:n muuttamisesta
Laki järjestyksen pitämisestä joukkoliikenteessä annetun lain 4 §:n muuttamisesta
Laki joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annetun lain 11 §:n muuttamisesta
Laki puolustusvoimien virkaavusta poliisille annetun lain 6 ja 8 §:n muuttamisesta
Laki merimieslain 74 §:n muuttamisesta
Laki ulosottolain 3 luvun 30 §:n muuttamisesta
Laki turvatarkastuksista tuomioistuimissa annetun lain 6 §:n muuttamisesta
Laki turvatarkastuksista lentoliikenteessä annetun lain 6 §:n muuttamisesta
Laki aluevalvontalain 31 §:n muuttamisesta
Laki mielenterveyslain 22 d §:n muuttamisesta
Laki säilöön otettujen ulkomaalaisten kohtelusta ja säilöönottoyksiköstä annetun lain 35 §:n muuttamisesta
Laki sotilaskurinpitolain 8 ja 38 §:n muuttamisesta
Laki nuorista rikoksentekeijöistä annetun lain 6 §:n muuttamisesta
Laki rikesakkomenettelystä annetun lain 16 §:n muuttamisesta
Laki vaarallisten rikok-

52/2002	286/2002*	<p>senuusijain eristämisestä annetun lain 7 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki yhdyskuntapalvelusta annetun lain muuttamisesta</p> <p>Laki rikoslain voimaantamisesta annetun asetuksen 3 ja 12 §:n kumoamisesta</p> <p>Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 28 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki esitutkintalain muuttamisesta</p> <p>Laki pakkokeinolain muuttamisesta</p> <p>Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun muuttamisesta</p> <p>Laki poliisin tehtävien suorittamisesta puolustusvoimissa annetun lain 4 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki poliisin henkilörekistereistä annetun lain muuttamisesta</p>	27.6.2003	1.1.2004
53/2002	183/2002	<p>Laki rikoslain 10 luvun 9 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki rikoslain muuttamisesta</p> <p>Laki kirjanpitolain 8 luvun 4 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain muuttamisesta</p> <p>Laki pakkokeinolain 5 a luvun 2 §:n muuttamisesta</p>	31.1.2003	1.4.2003
54/2002	288/2002	<p>Laki tullilain 14 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä</p> <p>Laki oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 24 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki esitutkintalain 27 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki rikoslain 2 luvun 17 §:n kumoamisesta</p> <p>Laki yleisistä syyttäjistä annetun lain 7 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki valmiuslain 43 §:n muuttamisesta</p>	13.6.2003	1.1.2004
72/2002	289/2002	<p>Laki puolustustilalain muuttamisesta</p> <p>Hallintolaki</p> <p>Laki hallintolainkäyttölain</p>	6.6.2003	

91/2002 83/2001	259/2002	muuttamisesta Laki oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta Laki oikeudenkäynnistä ri- kosasioissa annetun lain 2 lu- vun 4 §:n ja 8 luvun 13 §:n muuttamisesta Laki hovioikeuslain 9 §:n muuttamisesta Laki rangaistusten täytän- töönpanosta annetun lain 6 luvun kumoamisesta	23.5.2003	
92/2002	269/2002	Kielilaki Laki julkisyhteisöjen henki- löstöltä vaadittavasta kielitai- dosta Laki oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta Laki oikeudenkäynnistä ri- kosasioissa annetun lain muuttamisesta Laki esitutkintalain muutt a- misesta Laki sosiaalihuollon asiak- kaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 4 §:n muuttami- sesta Laki potilaan asemasta ja oi- keuksista annetun lain 3 §:n muuttamisesta Laki sosiaalihuoltolain muut- tamisesta Laki kansanterveyslain 28 §:n muuttamisesta Laki erikoissai raanhoitolain muuttamisesta Laki kuntajakolain 3 §:n muuttamisesta	6.6.2003	1.1.2004
101/2002	232/2002*	Vakuutuslaki Laki tuomareiden nimittämi- sestä annetun lain muuttami- sesta Laki eläkkeensaajien asumis- tukilain 10 §:n muuttamisesta Laki kansaneläkelain 73 §:n muuttamisesta Laki lukiokoulutuksen ja ammattillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatka- tuesta annetun lain 9 ja 14 §:n muuttamisesta Laki sairausvakuutuslain mu- kaisen omavastuun kor- vaamisesta maatalousyrittäji- lle annetun lain 7 ja 8 §:n	21.2.2003	1.5.2003

187/2002	278/2002*	<p>muuttamisesta Laki palkkaturvalain 26 §:n muuttamisesta Laki merimiesten palkkatur- valain 24 §: muuttamisesta Laki tapaturmavakuutuslain 43 §:n muuttamisesta Laki velan vanhentumisesta Laki julkisesta haasteesta Laki holhoustoimesta annetun lain 37 ja 61 §:n muuttami- sesta Laki avioliittolain muuttami- sesta Laki perintökaaren 21 luvun muuttamisesta Laki vahingonkorvauslain 7 luvun 2 §:n kumoamisesta Laki kauppakaaren 18 luvun 9 §:n kumoamisesta Laki takauksesta ja vierasve- lkapanttaukselta annetun lain 19 ja 33 §:n muuttamisesta Laki asiakirjan kuolettamises- ta annetun lain muuttamisesta Laki asuinhuoneiston vuokra- uksesta annetun lain 10 §:n kumoamisesta Laki liikehuoneiston vuokra- uksesta annetun lain 9 §:n kumoamisesta Laki maanvuokralain muut- tamisesta Laki osakeyhtiölain 12 ja 13 luvun muuttamisesta Laki kuluttajansuojalain 12 luvun 1 e §:n kumoamisesta Laki kuluttajavalituslauta- kunnasta annetun lain 9 c §:n kumoamisesta Laki työsopimuslain 13 luvun 9 §:n muuttamisesta Laki opintotukilain 36 §:n muuttamisesta Laki yksityishenkilön velka- järjestelystä annetun lain 79 ja 79 a §:n muuttamisesta Laki yrityksen saneerauksesta annetun lain 99 ja 99 a §:n muuttamisesta Laki osuuskuntalain 8 luvun 6 §:n ja 19 luvun 10 §:n muuttamisesta</p>	15.8.2003	1.1.2004
188/2002	241/2002	<p>Laki rikoslain muuttamisesta Laki pakkokeinolain muutta-</p>	24.1.2003	1.2.2003

190/2002	283/2002	misesta Laki oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta	16.5.2003	1.10.2003
248/2002	201/2002	Laki rikoslain 15 luvun 1 §:n muuttamisesta	31.1.2003	1.4.2003
264/2002	244/2002	Laki yhdyskuntapalvelusta annetun lain muuttamisesta	21.2.2003	
2/2003 27/2003	2/2003 22/2003	Laki vakuutusosoikeuden laamannien nimittämisestä virkoja ensimmäistä kertaa täytettäessä	13.6.2003 24.10.2003	1.7.2003
32/2003	93/2003	Laki rikoslain muuttamisesta Laki päätöksen 76/787/EHTY, ETY, Euratom liitteenä olevan, edustajien valitsemisesta Euroopan parlamenttiin yleisillä välittömällä vaaleilla annetun säädöksen muuttamisesta tehdyn neuvoston päätöksen 2002/772/EY, Euratom voimaan saattamisesta	30.12.2003	1.2.2004
40/2003	21/2003	Laki kansainvälisen järjestytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	26.9.2003	1.10.2003
46/2003 79/2003	70/2003 61/2003	Laki rikoslain 17 luvun 1 a §:n muuttamisesta Laki rikoslain 34 a luvun 1 ja 4 §:n muuttamisesta Laki rikoslain muuttamisesta annetun lain 34 luvun muuttamisesta	15.12.2003 5.12.2003	1.1.2004
		Saamen kielilaki Laki uhkasakkolain 22 §:n muuttamisesta Laki saamelaiskäräjistä annetun lain 4 a ja 18 §:n muuttamisesta Laki yleisistä syyttäjistä annetun lain 12 §:n muuttamisesta Laki onnettomuuksien tutkinnasta annetun lain 7 §:n muuttamisesta Laki pysäköintivirhemaksusta annetun lain 22 §:n muuttamisesta Laki vesilain 16 luvun 8 §:n muuttamisesta Laki yrityskiinnityslain 26 ja 36 §:n muuttamisesta		

88/2003	128/2003	<p>Laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 9 ja 84 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki rakennerahasto-ohjelmien kansallisesta hallinnoinnista annetun lain 27 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki kuntalain 52 ja 71 §:n muuttamisesta</p>	30.12.2003	1.1.2004
103/2003	81/2003	<p>Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä</p> <p>Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annetun lain muuttamisesta</p> <p>Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden pohjoismaiden välillä annetun lain muuttamisesta</p> <p>Laki kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa annetun lain muuttamisesta</p> <p>Laki oikeudenkäymiskaaren 31 luvun muuttamisesta</p> <p>Laki tuomareiden nimittämisestä annetun lain muuttamisesta</p> <p>Laki hovioikeuslain 6 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki käräjäoikeuslain muuttamisesta</p> <p>Laki Korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain 2 a §:n muuttamisesta</p> <p>Laki hallinto-oikeuslain muuttamisesta</p> <p>Laki vakuutuslain 4 ja 5 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki työtuomioistuinten toimintamääräysten muuttamisesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta</p> <p>Laki markkinaoikeuslain muuttamisesta</p> <p>Laki sotilasoikeudenkäyntilain muuttamisesta</p> <p>Laki patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsitte-lystä annetun lain 9 §:n muuttamisesta</p>	19.12.2003	1.1.2004

1.2. Eduskunnan kirjelmällä ilmoitetut eduskunnan päätökset

Valtiopäivä- asiakirja	Eduskunnan kirjelmä	Asia	Toimenpiteet
HE 27/1999 VJL 3/2001	EK 47/2002	Laki rikoslain muuttamisesta Laki yhdyskuntapalvelusta annetun lain 5 §:n 3 momentin kumoamisesta Laki ehdollisesta rangaistuksesta annetun lain 8 §:n kumoamisesta on rauennut	Tasavallan presidentti vahvisti lain 11.4.2003 Merkittiin pöytäkirjaan 11.4.2003
K 12/2001, K 12/2002	46/2002	Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus oikeuskanslerin virkatoimista ja lain noudattamista koskevista havainnoista vuodelta 2000 Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus oikeuskanslerin virkatoimista ja lain noudattamista koskevista havainnoista vuodelta 2001	Merkitty pöytäkirjaan 5.3.2003
K 14/2001, K 14/2002	45/2002	Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus toiminnastaan vuonna 2000 Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus toiminnastaan vuonna 2001	Merkitty pöytäkirjaan 5.3.2003
PNE 2/2002	40/2002	Eduskunnan työjärjestyksen muuttaminen	Merkitty pöytäkirjaan 27.2.2003
LA 45/2003	EK 19/2003	Laki edustajanpalkkiosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	Tasavallan presidentti vahvisti lain 18.7.2003 ja määräsi sen tulemaan voimaan 1.8.2003
	43/2003	Valtakunnanoikeuden jäsenten ja heidän varajäsentensä vaali	Merkitty pöytäkirjaan 30.12.2003

Sisäasiainministeriö

1.4. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
20/2002	295/2002* (vastaus OM:n osuudessa)	Järjestyslaki Laki rikoslain 2 a luvun 9 §:n ja 17 luvun 13 §:n muuttamisesta Laki rangaistusmääräysmenettelystä annetun lain 1 §:n muuttamisesta Laki järjestyksen pitämisestä joukkoliikenteessä annetun lain 6 §:n muuttamisesta Laki alkoholilain 58 §:n muuttamisesta Laki teräselain kumoamisesta Laki kuntalain 7 §:n kumoamisesta Laki kuntajakolain 31 §:n muuttamisesta Laki elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 23 §:n 1 momentin ja 24 §:n kumoamisesta Laki tieliikennelain muuttamisesta Laki järjestyksenvalvojista annetun lain muuttamisesta Laki kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta annetun lain muuttamisesta	27.6.2003	1.10.2003
93/2002	290/2002	Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa Laki hätäkeskuslain muuttamisesta Laki ulkomaalaisrekisteristä annetun lain muuttamisesta Laki ampuma-aselain 113 §:n 3 momentin kumoamisesta Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain muuttamisesta Laki turvallisuusselvityksistä annetun lain 8 §:n muuttamisesta	22.8.2003	1.10.2003
94/2002,	270/2002*	Kunnallinen eläkelaki	13.6.2003	1.8.2003

197/2002		Kunnallisen eläkelain voimaanpanolaki		
160/2002	242/2002	Laki ulkomaalaislain muuttamisesta	13.3.2003	1.10.2003
173/2002	258/2002	Laki rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain muuttamisesta	16.5.2003	1.6.2003
192/2002	296/2002	Pelastuslaki Painelaitelain 14 §:n muuttamisesta Viihdelaiteain 10 §:n muuttamisesta Taimiaineistolain 8 §:n muuttamisesta	13.6.2003	1.1.2004
193/2002	262/2002	Laki hätäkeskuslain 2 ja 8 §:n muuttamisesta	28.2.2003	1.1.2004
194/2002	279/2002	Palosuojelurahastolaki	11.4.2003	1.7.2003
196/2002	301/2002	Laki kunnallisesta viranhaltijasta Laki kuntalain muuttamisesta	11.4.2003	1.11.2003
198/2002	281/2002	Laki Kainuun hallintokokoukusta	9.5.2003	
235/2002	253/2002	Kansalaisuuslaki	16.5.2003	1.6.2003
236/2002	294/2002*	Laki väestötietolain muuttamisesta Laki henkilökorttilain muuttamisesta	11.4.2003	vaiheittain 1.5.2003, 1.9.2003, 1.6.2004
5/2003	12/2003	Laki ampuma-aseain muuttamisesta Laki rikoslain 44 luvun 11 §:n muuttamisesta Laki poliisilain 23 §:n muuttamisesta	18.9.2003	1.1.2004
42/2003	27/2003	Laki kunnallisen eläkelain muuttamisesta	14.11.2003	
47/2003	87/2003	Laki alueen pelastustoimen valtionavustuksesta	19.12.2003	1.1.2004
104/2003	90/2003	Laki pelastuslain 91 §:n muuttamisesta Laki Pelastusopistosta annetun lain 6 §:n muuttamisesta	19.12.2003	1.1.2004
105/2003	86/2003	Laki meripelastuslain muuttamisesta	19.12.2003	1.1.2004

1.2. Eduskunnan kirjelmällä ilmoitetut eduskunnan päätökset

Valtiopäivä-asiakirja	Eduskunnan kirjelmä	Asia	Toimenpiteet
LA 49/2001	36/2002	Laki kotikuntalain 1 ja 7 §:n muuttamisesta	Tasavallan presidentti vahvisti lain 13.3.2003
LA 144/2002, LA	37/2002	Laki rakennerahasto-ohjelmien	Tasavallan presi-

126/2002		kansallisesta hallinnoinnista annetun lain muuttamisesta	dentti vahvisti lain 14.2.2003
LA 56/2003	20/2003	Laki ampuma-aselain 113 §:n muuttamisesta	Tasavallan presidentti vahvisti lain 12.9.2003 ja määräsi sen tulemaan voimaan 1.10.2003
LA 124/2003	324/2003	Laki järjestyslain 14 §:n muuttamisesta	Tasavallan presidentti vahvisti lain 19.12.2003 ja määräsi sen tulemaan voimaan 1.1.2004

Valtiovarainministeriö

1.5. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
33/2002	202/2002	Laki luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamisesta Laki sijoituspalveluyrityksistä annetun lain muuttamisesta Laki rahoitustarkastuslain 15 b ja 20 §:n muuttamisesta Laki osuuskuntalain muuttamisesta Laki arvopaperimarkkinalain 4 luvun 5 a §:n muuttamisesta Laki ulkomaisen luotto- ja rahoituslaitoksen toiminnasta Suomessa annetun lain muuttamisesta	31.1.2003	15.2.2003
95/2002	291/2002	Laki tullilain muuttamisesta	29.8.2003	1.10.2003
174/2002	203/2002	Laki luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamisesta Laki säästöpankkilain 68 §:n muuttamisesta Laki osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetun lain muuttamisesta Laki kiinnitysluottopankkilain muuttamisesta Laki sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 14 ja 48 §:n muuttamisesta	31.1.2003	15.2.2003
175/2002	277/2002*	Laki Rahoitustarkastuksesta Laki luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamisesta Laki liikepankeista ja muista osakeyhtiömuotoisista luottolaitoksista annetun lain muuttamisesta Laki säästöpankkilain muuttamisesta Laki osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetun lain muuttamisesta Laki ulkomaisen luotto- ja rahoituslaitoksen toiminnasta Suomessa annetun lain muuttamisesta	27.6.2003	1.7.2003

		Laki talletuspankin toiminnan väliaikaisesta keskeyttämisestä annetun lain muuttamisesta		
		Laki kiinnitysluottopankkilain 14 ja 17 a §:n muuttamisesta		
		Laki hypoteekkiyhdistyksistä annetun lain muuttamisesta		
		Laki sijoituspalveluyrityksistä annetun lain muuttamisesta		
		Laki ulkomaisen sijoituspalveluyrityksen oikeudesta tarjota sijoituspalvelua Suomessa annetun lain muuttamisesta		
		Laki panttilainauslaitoksista annetun lain muuttamisesta		
		Laki sijoitusrahastolain 122 §:n muuttamisesta		
		Laki arvopaperimarkkinalain muuttamisesta		
		Laki kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annetun lain 4 luvun 3 §:n muuttamisesta		
		Laki valtion vakuusrahastosta annetun lain 19 a §:n muuttamisesta		
		Laki perintötoiminnan luvanvaraisuudesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta		
		Laki Rahoitustarkastuksen valvontamaksusta		
200/2002	267/2002	Laki luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamisesta	13.6.2003	1.8.2003
		Laki sijoitusrahastolain muuttamisesta		
		Laki arvo -osuusjärjestelmästä annetun lain muuttamisesta		
		Laki ulkomaisen luotto- ja rahoituslaitoksen toiminnasta Suomessa annetun lain muuttamisesta		
		Laki vakuutusyhtiölain 1 luvun muuttamisesta		
		Laki vakuutusyhdistyslain 1 luvun muuttamisesta		
		Laki ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain muuttamisesta		
		Laki eläkesäätiölain muuttamisesta		
		Laki vakuutuskassalain muuttamisesta		
		Laki merimieseläkelain muuttamisesta		

		Laki maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta		
		Laki lyhytaikaisissa työsuh-teissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta		
		Laki taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain muuttamisesta		
		Laki työntekijäin eläkelain muuttamisesta		
		Laki vakuutuslainsäädännön muuttamisesta		
238/2002	234/2002	Laki valtion eläkelain 23 a §:n muuttamisesta	14.2.2003	20.2.2003
266/2002	285/2002	Laki arvonlisäverolain muuttamisesta	25.4.2003	1.6.2003
		Laki kirjanpitolain 2 luvun 9 §:n muuttamisesta		
267/2002	276/2002*	Laki kuntien yleisestä kal-leusluokituksesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta	7.3.2003	1.4.2003
271/2002	304/2002*	Laki autoverolain muuttamisesta	4.4.2003	15.5.2003
272/2002	274/2002	Laki tullilain muuttamisesta	28.2.2003	
273/2002	275/2002	Laki keskinäisestä virka-avusta eräiden saatavien, maksujen ja tullien sekä verojen perinnässä Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten välillä annetun lain 1 §:n muuttamisesta	28.2.2003	10.3.2003
1/2003	1/2003	Laki autoverolain 12 §:n muuttamisesta	9.5.2003	15.5.2003
8/2003	15/2003	Laki valmisteverotuslain muuttamisesta	8.8.2003	1.9.2003
		Laki tullilain 9 §:n muuttamisesta		
		Laki Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisäverolainsäädäntöön annetun lain 30 §:n muuttamisesta		
9/2003	8/2003	Rataverolaki	27.6.2003	1.7.2003
10/2003	14/2003	Laki tuloverolain 105 a §:n muuttamisesta	27.6.2003	
		Laki vuoden 2003 veroasteikkolain 2 §:n muuttamisesta		
36/2003	23/2003	laki maatilatalouden tuloverolain 13 §:n muuttamisesta	24.10.2003	1.11.2003
37/2003	24/2003	Laki valtion liikelaitoksista annetun lain 20 §:n muuttamisesta	10.10.2003	1.1.2004

48/2003	63/2003	Vuoden 2004 veroasteikkola- ki	5.12.2003	
49/2003 LA 138/2003	64/2003	Laki tuloverolain muuttami- sesta Laki tuloverolain 77 §:n muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	15.12.2003	
50/2003	54/2003	Laki verontilityslain 3 ja 12 §:n muuttamisesta Laki tuloverolain 124 §:n muuttamisesta	5.12.2003	1.1.2004
51/2003	38/2003	Laki ulkomailta tulevan pal- kansaajan lähdeverosta anne- tun lain 12 §:n muuttamisesta	14.11.2003	
52/2003	39/2003	Laki kehitysalueelle tehtävien investointien korotetuista poistoista annetun lain muut- tamisesta	14.11.2003	
54/2003	36/2003	Laki Kansaneläkelaitoksen rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta vuonna 2004	14.11.2003	1.1.2004
56/2003	74/2003	Laki valtion talousarviosta annetun lain muuttamisesta	19.12.2003	1.1.2004
80/2003	77/2003	Laki valmisteverotuslain muuttamisesta Laki alkoholi- ja alkoholi- juomaverosta annetun lain muuttamisesta	30.12.2003	
90/2003	43/2003	Laki Slovenian kanssa tulove- roja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi teh- dyn sopimuksen lainsäädän- nön alaan kuuluvien määräys- ten voimaansaattamisesta	21.11.2003	
91/2003	44/2003	Laki Kirgistanin kanssa tulo- veroja koskevan kaksinkertai- sen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen lainsää- dännön alaan kuuluvien mää- räysten voimaansaattamisesta	21.11.2003	
107/2003	65/2003	Laki veronkantolain 4 a §:n muuttamisesta Laki valmisteverotuslain 36 §:n muuttamisesta	5.12.2003	1.1.2004
108/2003	94/2003	Laki Senaatti-kiinteistöistä	19.12.2003	
109/2003	66/2003	Laki indeksiehdon käytön rajoit- tamisesta annetun lain 3 ja 7 §:n muuttamisesta Laki asuinhuoneiston vuokra- uksesta annetun lain 27 §:n muuttamisesta Laki liikehuoneiston vuokra- uksesta annetun lain 24 §:n	5.12.2003	

111/2003	108/2003	muuttamisesta Ajoneuvoverolaki	30.12.2003	
112/2003	109/2003	Laki polttoainemaksusta	30.12.2003	
113/2003	56/2003	Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 19 §:n väliaikaisesta muuttamisesta	5.12.2003	10.12.2003
114/2003	60/2003	Laki sijoituspalveluyrityksistä annetun lain muuttamisesta	5.12.2003	1.1.2004
115/2003	103/2003	Laki valtion eläkelain muuttamisesta	19.12.2003	
116/2003	116/2003	Laki tullilain muuttamisesta Laki pakkokeinolain muuttamisesta	30.12.2003	1.1.2004
117/2003	67/2003	Laki verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta Laki perintö- ja lahjaverolain 59 §:n muuttamisesta Laki kiinteistöverolain muuttamisesta Laki ennakoperintälain muuttamisesta Laki varainsiirtoverolain muuttamisesta Laki arvonlisäverolain muuttamisesta Laki valmisteverotuslain muuttamisesta Laki autoverolain muuttamisesta Laki veronkantolain muuttamisesta Laki rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain muuttamisesta	15.12.2003	1.1.2004
135/2003 LA	110/2003	Laki arvonlisäverolain muuttamisesta	30.12.2003	1.1.2004
155/2003		Laki vaikeavammaisille yrittäjille myönnettävistä veronhuojennuksista annetun lain 3 §:n muuttamisesta		
136/2003 LA	100/2003	Laki autoverolain muuttamisesta annetun lain voimaantulo säännöksen muuttamisesta	19.12.2003	1.1.2004
152/2003				
137/2003	83/2003	Laki rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain muuttamisesta Laki kansainvälisen kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta annetun lain muuttamisesta	30.12.2003	
138/2003	84/2003	Laki keskinäisestä virkaavusta verotuksen alalla Suomen ja muiden Euroopan	15.12.2003	

unionin jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten välillä annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta

1.2. Eduskunnan kirjelmällä ilmoitetut eduskunnan päätökset

Valtiopäiväasiakirja	Eduskunnan kirjelmä	Asia	Toimenpiteet
K 16/2002	43/2002	Valtiontilintarkastajain kertomus vuodelta 2001	Merkitty pöytäkirjaan 27.2.2003
HE 7/2003	22/2003	Valtion vuoden 2003 lisätalousarvio	Merkitty pöytäkirjaan 27.6.2003
HE 55/2003 ja 145/2003	44/2003	Valtion talousarvion vuodelle 2004 täydentäminen	Merkittiin pöytäkirjaan 30.12.2003
HE 89/2003 ja 106/2003	36/2003	Valtion vuoden 2003 toinen lisätalousarvio sekä sen täydentäminen	Merkitty pöytäkirjaan 21.11.2003
LA 92/2003	42/2003	Laki valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain muuttamisesta	Tasavallan presidentti vahvisti lait 19.12.2003
LJL 2/2003	14/2003	Laki työtuomioistuimesta annetun lain muuttamisesta	
		Laki valmiuslain muuttamisesta	Tasavallan presidentti vahvisti lain 18.7.2003 ja määräsi sen tulemaan voimaan 1.8.2003
K 13/2003	38/2003	Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus eduskunnalle toiminnastaan vuonna 2002	Merkitty pöytäkirjaan 18.12.2003
VNS 1/2003	23/2003	Valtioneuvoston selonteko valtiontalouden kehyksistä vuosille 2004 – 2007	Merkitty pöytäkirjaan 7.8.2003
PNE 1/2003	41/2003	Laki eduskunnan virkamiehistä	Tasavallan presidentti vahvisti lain 19.12.2003
	EK 1/2003	Valtiontilintarkastajain vaali	Merkitty pöytäkirjaan 22.5.2003
	EK 2/2003	Eduskunnan pankkivaltuutettujen vaali	Merkitty pöytäkirjaan 18.6.2003
	EK 3/2003	Suomen Pankin tilintarkastajien vaali	Merkitty pöytäkirjaan 18.6.2003
	EK 4/2003	Valtion vakuusrahaston valtuuston vaali	Merkitty pöytäkirjaan 8.5.2003
	EK 11/2002	Eduskunnan pankkivaltuutettujen täydennysvaali	Merkitty pöytäkirjaan 18.6.2003

Opetusministeriö

1.6. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
135/2002	206/2002*	Laki perusopetuslain 21 §:n muuttamisesta Laki lukiolain 16 §:n muuttamisesta Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 24 §:n muuttamisesta Laki ammatillisesta aikuis-koulutuksesta annetun lain 15 §:n muuttamisesta Laki vapaasta sivistystyöstä annetun lain 7 §:n muuttamisesta Laki taiteen perusopetuksesta annetun lain 7 §:n muuttamisesta Laki opetushallituksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta	24.1.2003	1.3.2003
170/2002	280/2002	Uskonnonvapauslaki Laki perusopetuslain 13 §:n muuttamisesta Laki lukiolain 9 §:n muuttamisesta Laki kirjanpitolain 1 luvun 1 §:n muuttamisesta	6.6.2003	1.8.2003 1.8.2006
204/2002	271/2002	Hautaustoimilaki	6.6.2003	1.1.2004
205/2002	302/2002	Laki perusopetuslain muuttamisesta Laki lukiolain muuttamisesta Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta Laki ammatillisesta aikuis-koulutuksesta annetun lain 11 ja 16 §:n muuttamisesta	13.6.2003	1.8.2003
206/2002	306/2002*	Ammattikorkeakoululaki Laki ammatillisesta opettajankoulutuksesta	9.5.2003	1.8.2003
239/2002	260/2002	Laki opintotukilain muuttamisesta	13.3.2003	1.6.2003
11/2003	10/2003	Laki kirkkolain muuttamisesta	27.6.2003	1.1.2004
19/2003	20/2003	Laki hautausoimilain 6 §:n muuttamisesta	27.6.2003	1.1.2004

35/2003	126/2003*	Laki kirkkolain 1 luvun 3 §:n muuttamisesta	30.12.2003	1.1.2004
57/2003	88/2003*	Laki perusopetuslain muuttamisesta Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta Laki lasten kanssa työskentelevien rikostausta selvittämisestä annetun lain muuttamisesta	19.12.2003	1.8.2004
58/2003	72/2003	Laki perusopetuslain 32 §:n muuttamisesta Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 17 §:n muuttamisesta	19.12.2003	1.8.2004
118/2003	97/2003	Laki Svenska Finlands folkting -nimisestä järjestöstä	30.12.2003	1.1.2004
119/2003	119/2003	Laki Suomen Akatemiasta annetun lain 7 §:n muuttamisesta	30.12.2003	1.1.2004
121/2003	127/2003	Laki kirkkolain muuttamisesta	30.12.2003	1.1.2004
147/2003	134/2003	Eduskunta hylkäsi hallituksen esityksen laiksi ekumeenisesta rukouspäiväjulistuksesta	Merkitty pöytäkirjaan 30.12.2003	

Maa- ja metsätalousministeriö

1.7. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
99/2002	284/2002	Laki kasvinterveyden suojelemisesta	18.7.2003	1.1.2004
105/2002	264/2002	Laki kalastuslain muuttamisesta	21.2.2003	1.3.2003
157/2002	292/2002	Laki maaseutuelinkeinojen rahoituslain muuttamisesta	4.4.2003	9.4.2003
158/2002	293/2002	Laki Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta	4.4.2003	9.4.2003
209/2002	273/2002*	Laki eläinsuojelulain muuttamisesta	13.3.2003	31.3.2003
240/2002	248/2002	Yhteismetsälaki Laki yhteisalueain 16 §:n muuttamisesta Laki kiinteistönmuodostamislain muuttamisesta Laki kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta	14.2.2003	1.3.2003
12/2003	18/2003	Laki kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta	27.6.2003	1.7.2003
59/2003	55/2003	Laki kalastuslain 88 §:n muuttamisesta	5.12.2003	1.1.2004
81/2003	102/2003	Laki eräiden maatalouden alaan kuuluvien lakien kumoamisesta annetun lain 3 §:n 2 momentin kumoamisesta	30.12.2003	1.1.2004
82/2003	80/2003	Laki metsänhoitoyhdistyksistä annetun lain 17 §:n muuttamisesta Laki puutavaranmittauslain 47 §:n muuttamisesta Laki kiinteistön yhteisomistajien osallistumisesta metsätalouden rahoituslainsäädännössä tarkoitettuun toimenpiteeseen annetun lain 4 ja 6 §:n muuttamisesta Laki metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta annetun lain 8 §:n muuttamisesta	19.12.2003	1.1.2004

83/2003	114/2003	Laki hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta annetun lain 11 §:n muuttamisesta	30.12.2003	1.1.2004
		Laki maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä annetun lain muuttamisesta		
122/2003	79/2003	Laki metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta annetun lain 10 §:n muuttamisesta	19.12.2003	1.1.2004
148/2003	99/2003	Laki elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivaroja koskevan kansainvälisen sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	30.12.2003	Tasavallan presidentin asetuksella

Liikenne- ja viestintäministeriö

1.8. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
197/2001	221/2002*	Laki sähköisistä allekirjoituksista Laki viestintähallinnosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta	24.1.2003	1.2.2003
96/2002	243/2002*	Verkkotunnuslaki Laki viestintähallinnosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta	13.3.2003	1.9.2003
112/2002	272/2002*	Viestintämarkkinalaki Laki televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain muuttamisesta Laki valtion televisio- ja radiorahastosta annetun lain muuttamisesta Laki Yleisradio Oy:stä annetun lain muuttamisesta Laki viestintähallinnosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta Laki tekijänoikeuslain 25 1 §:n muuttamisesta Laki radiolain muuttamisesta Laki kilpailunrajoituksista annetun lain muuttamisesta Laki yksityisyyden suojasta annetun lain muuttamisesta Laki meripelastuslain 16 §:n muuttamisesta Laki hätäkeskuslain 8 §:n muuttamisesta Laki pelastustoimilain 43 §:n muuttamisesta	23.5.2003	25.7.2003
162/2002	297/2002*	Rautatielaki Laki Ratahallintokeskuksesta Laki Euroopan laajuisen rautatiejärjestelmän yhteentömmivuudesta annetun lain muuttamisesta Laki rautatiekuljetuslain 2 §:n muuttamisesta	7.3.2003	15.3.2003
163/2002	256/2003	Laki yksityisistä teistä annetun lain muuttamisesta	28.2.2003	1.4.2003

171/2002	263/2002	Laki ajoneuvoliikennerekisteristä	13.6.2003	1.1.2004
211/2002	238/2002	Laki Liikenneturvasta	4.4.2003	1.1.2004
13/2003	13/2003*	Laki viestintämarkkinalain muuttamisesta	27.6.2003	25.7.2003
38/2003	34/2003*	Laki Varustamoliikelaitoksesta	21.11.2003	1.1.2004
		Laki Luotsausliikelaitoksesta		
		Laki Merenkululaitoksesta		
39/2003	35/2003	Luotsauslaki	21.11.2003	1.1.2004
84/2003	51/2003	Laki tie- ja katuverkon tietojärjestelmästä	28.11.2003	1.1.2004
123/2003	52/2003	Laki ajoneuvojen katsastusluvista annetun lain 13 ja 14 §:n muuttamisesta	5.12.2003	1.1.2004
124/2003	53/2003	Laki ajoneuvojen rekisteröintitoiminnasta annetun lain muuttamisesta	5.12.2003	1.1.2004
126/2003	68/2003	Laki Tieliikelaitoslain muuttamisesta	15.12.2003	1.1.2004
139/2003	78/2003	Laki painelaitelain 27 §:n muuttamisesta	19.12.2003	1.1.2004

Kauppa- ja teollisuusministeriö

1.9. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
215/2002	185/2002	Laki eräitä yrityksiä koske- vasta taloudellisen toiminnan avoimuus- ja tiedonantovel- vollisuudesta	24.1.2003	1.2.2003
218/2002	303/2002*	Laki sähkömarkkinalain muuttamisesta	6.6.2003	1.9.2003
14/2003	9/2003	Laki maakaasumarkkinalain 4 luvun 6 §:n muuttamisesta	27.6.2003	1.7.2003
60/2003	59/2003	Laki kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta annetun lain muuttamisesta	15.12.2003	Valtioneuvoston asetuksella
95/2003	58/2003	Laki kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetun lain muuttamisesta	19.12.2003	1.1.2004
128/2003	115/2003*	Laki sähkön alkuperän var- mentamisesta ja ilmoittami- sesta Laki sähkömarkkinoiden 9 ja 14 §:n muuttamisesta	19.12.2003	1.1.2004

Sosiaali- ja terveysministeriö

1.10. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
124/2001	245/2002	Laki sosiaalihuoltolain 6 ja 12 §:n väliaikaisesta muuttamisesta Laki lasten päivähoidosta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 16 §:n väliaikaisesta muuttamisesta	21.2.2003	1.8.2003
49/2002	299/2002*	Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta	13.3.2003	1.4.2003
116/2002	240/2002*	Laki kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta Laki kuntoutusrahalain 5 ja 14 §:n muuttamisesta Laki työntekijäin eläkelain muuttamisesta Laki merimieseläkelain muuttamisesta Laki kansaneläkelain 39 §:n muuttamisesta	28.2.2003	1.1.2004
159/2002	254/2002	Laki työeläkekassan muuttamisesta keskinäiseksi työeläkevakuutusyhtiöksi Laki lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta	28.3.2003	15.4.2003
164/2002	265/2002	Laki kuntoutuksen asiakasyhteistyöstä Laki kansanterveyslain 23 §:n muuttamisesta Laki erikoissairaanhoidtolain 10 a §:n muuttamisesta Laki sosiaalihuoltolain 17 §:n muuttamisesta Laki työvoimapalvelulain 10 ja 17 §:n muuttamisesta Laki kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain 7 §:n muuttamisesta	13.6.2003	1.10.2003

		Laki työntekijäin eläkelain 4 §:n muuttamisesta Laki valtion eläkelain 18 b §:n muuttamisesta Laki kansaneläkelain 36 §:n muuttamisesta Laki tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta Laki liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta Laki perusopetuslain muuttamisesta Laki lukiolain muuttamisesta Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta		
165/2002	209/2002*	Laki lääkelain muuttamisesta Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta	31.1.2003	1.4.2003
221/2002	255/2002	Laki työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain muuttamisesta Laki vakuutuskassalain muuttamisesta Laki eläkesäätiölain muuttamisesta	6.6.2003	1.7.2003
242/2002	298/2002*	Laki työntekijäin eläkelain muuttamisesta Laki lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta Laki taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain muuttamisesta Laki maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta Laki yrittäjien eläkelain muuttamisesta Laki kansaneläkelain muuttamisesta Laki perhe-eläkelain muuttamisesta Laki eläkkeensaajien asumistukilain 6 §:n muuttamisesta Laki kuntoutusrahalain 7 ja 18 §:n muuttamisesta Laki sairausvakuutuslain 15 ja 27 §:n muuttamisesta Laki valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaami-	27.6.2003	1.1.2005

244/2002	268/2002*	sesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta Laki sairausvakuutuslain 33 §:n muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen 3 momentin kumoamisesta Laki työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain muuttamisesta Laki vakuutetun sairausvakuutusmaksun, työnantajan sairausvakuutusmaksun ja työnantajan kansaneläkemaksun suuruudesta annetun lain muuttamisesta Laki ennakkoperintälain 1 §:n muuttamisesta	18.7.2003	1.1.2004
261/2002	282/2002*	Laki yrittäjien eläkelain muuttamisesta	8.8.2003	1.1.2005
268/2002	266/2002	Laki sairausvakuutuslain 16 ja 33 §:n muuttamisesta	21.2.2003	1.3.2003
3/2003	3/2003	Laki tapaturmavakuutuslain 15 §:n muuttamisesta	27.6.2003	1.7.2003
15/2003	4/2003	Laki työttömyysturvalain 10 luvun 5 §:n muuttamisesta	27.6.2003	1.8.2003
16/2003	11/2003	Laki maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 26 ja 28 §:n muuttamisesta	18.7.2003	1.9.2003
17/2003	5/2003	Laki valtion korvauksesta eräille Neuvostoliiton partisaani-iskujen kohteeksi joutuneille henkilöille	27.6.2003	1.8.2003
20/2003	16/2003	Laki kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta	27.6.2003	1.9.2003
21/2003	17/2003	Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 18 §:n muuttamisesta	15.8.2003	1.10.2003
30/2003	30/2003	Laki tapaturmavakuutuslain 32 ja 35 a §:n muuttamisesta	14.11.2003	1.1.2004
43/2003	33/2003	Laki tartuntatautilain muuttamisesta	21.11.2003	1.1.2004
61/2003	28/2003	Laki valtion vuonna 1999 kansaneläkelaitokselle suorittaman takuusuorituksen vähentämisestä annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta	14.11.2003	1.1.2004
		Laki apteekkimaksusta annetun lain 2 §:n muuttamisesta		

62/2003	75/2003*	Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta	19.12.2003	1.1.2004
63/2003	76/2003	Laki työntekijäin eläkemaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun huomioon ottamisesta eräissä päivärahoissa	15.12.2003	1.1.2004
64/2003	89/2003	Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 18 ja 45 a §:n muuttamisesta	19.12.2003	1.1.2004
65/2003	49/2003	Laki kansanterveyslain muuttamisesta	28.11.2003	1.1.2004
66/2003	41/2003	Laki erikoissairaanhoidon lain 10 §:n muuttamisesta	14.11.2003	1.1.2004
67/2003	29/2003	Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 25 §:n muuttamisesta	14.11.2003	1.1.2004
68/2003	42/2003	Laki maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain muuttamisesta	21.11.2003	1.1.2004
69/2003	57/2003	Laki tapaturma- ja liikennevakuutuslaitoksilta vuodelta 2004 perittävästä maksusta	5.12.2003	1.1.2004
70/2003	73/2003	Laki työttömyysturvalain 9 luvun 3 §:n muuttamisesta	19.12.2003	1.1.2004
71/2003	69/2003	Laki aikuiskoulutustuesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta	19.12.2003	1.1.2004
74/2003	91/2003*	Laki lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta	30.12.2003	1.1.2004
		Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta		
		Laki sosiaalihuoltolain muuttamisesta		
		Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 12 §:n muuttamisesta		
77/2003	71/2003	Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 13 §:n muuttamisesta	19.12.2003	13 § 4 mom. 1.1.2004 1 ja 5 mom. 1.8.2004
85/2003	105/2003	Laki työntekijäin eläkelain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta	19.12.2003	1.1.2004
		Laki työntekijäin eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta		
		Laki lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta ja		

väliaikaisesta muuttamisesta
Laki lyhytaikaisissa työsuh-
teissa olevien työntekijäin
eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännök-
sen muuttamisesta
Laki taiteilijoiden ja eräiden
erityisryhmiin kuuluvien
työntekijäin eläkelain 8 §:n
muuttamisesta
Laki merimieseläkelain muut-
tamisesta
Laki merimieseläkelain muut-
tamisesta annetun lain voi-
maantulosäännöksen muut-
tamisesta
Laki yrittäjien eläkelain
muuttamisesta ja väliaikaises-
ta muuttamisesta
Laki yrittäjien eläkelain
muuttamisesta annetun lain
voimaantulosäännöksen
muuttamisesta
Laki maatalousyrittäjien elä-
kelain muuttamisesta ja väli-
aikaisesta muuttamisesta
Laki maatalousyrittäjien elä-
kelain muuttamisesta annetun
lain voimaantulosäännöksen
muuttamisesta
Laki luopumiseläkelain 24
§:n muuttamisesta
Laki maatalousyrittäjien s u-
kupolvenvaihdoseläkkeestä
annetun lain 43 §:n muutta-
misesta
Laki maatalousyrittäjien luo-
pumiskorvauksesta annetun
lain 37 §:n muuttamisesta
Laki maatalousyrittäjien luo-
pumistuesta annetun lain 40
§:n muuttamisesta
Laki valtion eläkelain muut-
tamisesta
Laki valtion eläkelain muut-
tamisesta annetun lain voi-
maantulosäännöksen muut-
tamisesta
Laki valtion perhe-eläkelain
muuttamisesta annetun lain
voimaantulosäännöksen
muuttamisesta
Laki kuukautta lyhyempien
valtion palvelusuhteiden elä-
keturvan järjestämisestä anne-

		tun lain voimaantulosäännök- sen muuttamisesta Laki kunnallisen eläkelain muuttamisesta Laki kunnallisen eläkelain voimaanpanolain 1 §:n muut- tamisesta Laki evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain muuttamisesta Laki evankelis-luterilaisen kirkon perhe-eläkelain 1 ja 3 §:n muuttamisesta Laki Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 7 ja 13 §:n muut- tamisesta Laki kansaneläkelain 59 a §:n muuttamisesta		
86/2003	50/2003	Laki työttömyysturvalain muuttamisesta	28.11.2003	1.12.2003
96/2003	107/2003	Laki työttömyysetuuksien ra- hoituksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta Laki sosiaali- ja terveyden- huollon saumattoman palve- luketjun ja sosiaaliturvakortin kokeilusta annetun lain muut- tamisesta	19.1.2003	1.1.2004
129/2003	106/2003	Laki lastensuojelulain 10 ja 17 §:n muuttamisesta Laki potilasvahinkolain 11 b §:n muuttamisesta Laki sosiaalihuoltolain 45 §:n muuttamisesta Laki sosiaalihuollon asiak- kaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 5 ja 8 §:n muut- tamisesta Laki päihdehuoltolain 14 §:n muuttamisesta	30.12.2003	1.1.2004
141/2003	122/2003	Laki mielenterveyslain 23 §:n muuttamisesta Laki työttömyysturvalain muuttamisesta Laki työttömyyskassalain 2 a §:n muuttamisesta Laki työttömyysetuuksien ra- hoituksesta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännökseen muuttamisesta Laki aikuiskoulutustuesta an- netun lain 17 ja 26 §:n muut- tamisesta Laki Koulutusrahastosta an-	30.12.2003	1.1.2004

		netun lain 4 ja 14 §:n muuttamisesta		
		Laki julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 9 luvun 2 §:n muuttamisesta		
150/2003	104/2003	Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta	19.12.2003	1.1.2004
		Laki työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain 2 §:n muuttamisesta		
		Laki vakuutetun sairausvakuutusmaksun, työnantajan sairausvakuutusmaksun ja työnantajan kansaneläkemaksun suuruudesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta		
154/2003	132/2003	Laki työntekijäin eläkelain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta	30.12.2003	1.1.2004
		Laki lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta		
		Laki maatalousyrittäjien eläkelain 19 §:n väliaikaisesta muuttamisesta		
		Laki yrittäjien eläkelain 17 §:n väliaikaisesta muuttamisesta		
		Laki merimieseläkelain muuttamisesta		
159/2003	133/2003	Laki tapaturmavakuutuslain muuttamisesta	30.12.2003	1.1.2004
		Laki maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 22 §:n muuttamisesta		
		Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta		26 §:n 3 ja 4 momentti 1.1.2009
160/2003	125/2003	Laki Kansaneläkelaitoksesta annetun lain muuttamisesta	30.12.2003	1.1.2004
		Laki kansaneläkelain muuttamisesta		
		Laki lapsen hoitotuesta annetun lain 8 f ja 9 §:n muuttamisesta		
		Laki vammaistukilain 7 d ja 8 §:n muuttamisesta		
		Laki eläkkeensaajien asumistukilain 14 §:n muuttamisesta		
		Laki perhe-eläkelain 37 §:n muuttamisesta		
		Laki rintamasotilaseläkelain 17 §:n muuttamisesta		
		Laki ulkomaille maksettavas-		

ta rintamalisästä annetun lain
10 §:n muuttamisesta
Laki maahanmuuttajan eri-
tyistuesta annetun lain 30 §:n
muuttamisesta
Laki asumistukilain 20 ja 22 a
§:n muuttamisesta
Laki opintotukilain muuttami-
sesta
Laki lukiokoulutuksen ja
ammattillisen koulutuksen
opiskelijoiden koulumatka-
tuesta annetun lain 9 §:n
muuttamisesta
Laki sotilasavustuslain 21 a
§:n muuttamisesta
Laki sairausvakuutuslain
muuttamisesta
Laki kansaneläkelaitoksen
järjestämästä kuntoutuksesta
annetun lain 8 d ja 14 §:n
muuttamisesta
Laki kuntoutusrahalain 28 d
§:n muuttamisesta
Laki äitiysavustuslain 13 a
§:n muuttamisesta
Laki lapsilisälain 15 d §:n
muuttamisesta
Laki lasten kotihoidon ja yk-
sityisen hoidon tuesta annetun
lain 22 d §:n muuttamisesta

1.2. Eduskunnan kirjelmällä ilmoitetut eduskunnan päätökset

Valtiopäivä- asiakirja	Eduskunnan kirjelmä	Asia	Toimenpiteet
LA 177/2002	35/2002	Laki työttömyysturvalain 15 lu- vun 1 §:n muuttamisesta	Tasavallan presi- denti vahvisti lain 24.1.2003 ja mää- räsi sen tulemaan voimaan 1.2.2003

Työministeriö

1.11. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
250/2002	237/2002	Laki maatalousalan työturvallisuutta ja –terveyttä koskevan yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	31.1.2003	Tasavallan presidentin asetuksella 21.2.2004
22/2003	25/2003	Laki työsopimuslain 4 luvun 4 §:n muuttamisesta Laki merimieslain 32 b §:n muuttamisesta	24.10.2003	1.11.2003
45/2003	31/2003	Laki julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 10 luvun 3 §:n muuttamisesta	14.11.2003	1.1.2004
75/2003	45/2003	Laki työttömyysturvalain 7 luvun 8 §:n muuttamisesta Laki Kansainvälisen työjärjestön työturvallisuutta ja työterveyttä koskevaan yleissopimukseen liittyvän pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	21.11.2003	Tasavallan presidentin asetuksella
97/2003	47/2003	Suomen, Norjan ja Ruotsin välillä Pohjoiskalotin koulutussäätiötä koskevan sopimuksen hyväksyminen	21.11.2003	
98/2003	48/2003	Laki julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain muuttamisesta Laki työttömyysturvalain 14 luvun 3 §:n muuttamisesta Laki työttömyyskassalain muuttamisesta Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta	21.11.2003	1.1.2004
132/2003	130/2003*	Laki sosiaalisista yrityksistä Laki julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 7 luvun 3 ja 11 §:n muuttamisesta Laki työttömyysturvalain 9 luvun 7 §:n muuttamisesta	30.12.2003	1.1.2004

Ympäristöministeriö

1.12. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
100/2002	227/2002*	Laki asumisoikeusasunnoista annetun lain muuttamisesta Laki asumisoikeusyhdistyksistä annetun lain muuttamisesta Laki aravalain 15 b §:n muuttamisesta Laki vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 25 §:n muuttamisesta	14.2.2003	1.3.2003
167/2002	257/2002	Laki maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta	13.3.2003	1.7.2003
227/2002	249/2002*	Laki rakennustuotteiden hyväksynnästä Laki maankäyttö- ja rakennuslain 148 §:n muuttamisesta	13.3.2003	1.1.2004
228/2002	195/2002	Laki asumisoikeus- ja vuokratuotannon valtion ja kuntien takauslainoista	14.2.2003	1.3.2003
230/2002	207/2002	Laki Leivonmäen kansallispuistosta	24.1.2003	1.3.2003
232/2002	192/2002	Laki aravavuokra-asuntojen ja aravavuokratulojen käytöstä, luovutuksesta ja omaksumisesta annetun lain muuttamisesta Laki vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain muuttamisesta Laki yhteishallinnosta vuokratuloissa annetun lain 20 §:n muuttamisesta	31.1.2003	1.3.2003
23/2003	19/2003*	Laki aravalainan muuttamisesta Laki aravarajoituslain 23 §:n muuttamisesta Laki vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 39 §:n muuttamisesta	8.8.2003	1.9.2003
33/2003	26/2003*	Laki aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäise-	14.11.2003	1.1.2004

misestä annetun lain muutta-
misesta
Laki ympäristönsuojelulain
muuttamisesta

Hakemisto

	osa	
Aasia ja Oseania.....	II	10.
Afganistan.....	II	10.4.
Ahvenanmaan itsehallinto.....	III/OM	18/2002
Aikuiskoulutus.....	I/OPM	
Aikuiskoulutustuen kehittäminen.....	III/STM	150/2000
Ajoneuvoverolain uudistaminen.....	III/VM	271/2002
Alueellinen yhteistyö.....	II	7.
Alueellistaminen, keskushallinnon yksiköt.....	I/VNK	
Aluehallinnon rakenteet.....	III/SM	VNS 4:36/2001
Aluehallinnon rakenteet.....	III/SM	VNS 4:37/2001
Aluehallinnon rakenteet.....	III/SM	VNS 4:38/2001
Alueiden kehittäminen.....	III/KTM	VNS 4:26/2001
Alueiden kehittäminen.....	III/SM	VNS 4:24/2001
Alueiden kehittäminen.....	III/SM	VNS 4:25/2001
Alueiden kehittäminen.....	III/SM	VNS 4:27/2001
Alueiden kehittäminen.....	III/SM	VNS 4:28/2001
Alueiden kehittäminen.....	III/SM	VNS 4:30/2001
Alueiden kehittäminen.....	III/SM	VNS 4:31/2001
Alueiden kehittäminen.....	III/SM	VNS 4:32/2001
Alueiden kehittäminen.....	III/SM	VNS 4:33/2001
Alueiden kehittäminen.....	III/SM	VNS 4:34/2001
Alueiden kehittäminen.....	III/SM	VNS 4:35/2001
Alueiden kehittäminen, kielelliset oikeudet.....	III/OM	VNS 4:29/2001
Alueidenkäyttö.....	I/YM	
Aluekehitys.....	I/SM	
Alusjätelain kokonaisuudistus.....	III/YM	33/2003
Alusten konetehto, todistukset.....	III/LVM	38/2002
Ammatillinen koulutus.....	I/OPM	
Ammatillinen lisäkoulutus, rahoitus.....	III/OPM	140/2002
Ammattikorkeakoulu.....	III/OPM	319/1994
Ammattikorkeakoulujen opiskelijoiden asema.....	III/OPM	206/2002
Ammattikorkeakoulujen yksikköhimmat, laskenta.....	III/OPM	122/1997
Ammattikorkeakoulut.....	I/OPM	
Ammattikorkeakoulut, rahoitusjärjestelmä.....	III/OPM	206/2002
Ampumatarviketeollisuuden kehittäminen.....	III/PLM	78/2001
Arava- ja korkotukilainojen lainaehdot.....	III/YM	100/2002
Aravavuokrataloja omistavat holding-yhtiöt.....	III/YM	23/2003
Arktinen yhteistyö.....	II	7.4.
Arpajaisvalvonta.....	III/SM	197/1999
Arpajaisvero.....	III/VM	127/2002
Aseidenriisunta.....	I/UM	
Asevalvonta ja monenvälinen aseidenriisunta.....	II	2.5.

Asevientipolitiikka.....	I/PLM	
Asumisen edistäminen.....	I/YM	
Asunto-osakeyhtiöt, kustannusten tasoitus	III/OM	201/2000
Asunto-osakeyhtiöt, päätöksenteko	III/OM	201/2000
Autoverolain ja ajoneuvoverolain uudistaminen	III/VM	271/2002
Baltian maat	II	8.3.
Barents- ja arktinen yhteistyö.....	II	7.4.
Blankorangaistussäännökset.....	III/OM	44/2002
Boreal Kasvinjalostus Oy:n omistus pohja.....	III/MMM	58/1999
Demokratian toimivuus ja hallinto.....	I/OM	
Digitaalinen lähetystoiminta.....	III/LVM	34/1998
Digitaalinen televisiotoiminta, siirtyminen	III/LVM	112/2002
Eduskuntavaalit, suhteellisuuden toteutuminen	III/OM	1/1998
Eduskuntavaalit, suhteellisuuden toteutuminen	III/OM	48/1998
Elintarvikehygienian valvonta	III/MMM	10/1999
Elintarvikkeet ja terveys	I/MMM	
Eläinten lääkitseminen.....	III/MMM	55/1997
Eläke-etuuksien ansiotulorajat	III/MMM	246/2001
EMU-selvitykset	III/VM	VNS 4/1997
Energia-asiat	II	6.7.
Energiapolitiikka.....	I/KTM	
Energiapuuketjulongistiikka.....	III/MMM	67:/002
Energiaveron kehittämien	III/VM	225/1996
Ennenaikainen eläke.....	III/TM	VNS 4:12/2001
Esiopetuksen työaika.....	III/OPM	91/1999
Esiopetusta antavien täydennyskoulutus	III/OPM	91/1999
Esiopetusuudistus, selonteon antaminen	III/OPM	91/1999
Etelä-Aasia	II	10.3.
EU-puheenjohtajuuskauden valmistelut	I	
Euroalueen laajennus	III/VM	VNS 4/1997
Euroopan neuvosto	II	3.2
Euroopan sosiaalinen peruskirja.....	III/UM	229/2001
Euroopan talousalue ja Sveitsi	II	8.2.
Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö	II	2.6.
Euroopan unionin jäsenmaat	II	8.1.
Euroopan unionin kriisinhallinnan kehittäminen.....	I/UM	
Euroopan unionin laajentuminen.....	I	
Euroopan unionin laajentuminen.....	I/UM	
Euroopan unionin laajentuminen.....	II	1.1.
Euroopan unionin oikeus- ja sisäasiat	I	
Euroopan unionin Pohjoinen ulottuvuus	II	1.3.
Euroopan unionin ulkosuhdetoiminta	II	1.2.
Euroopan unionin ulkosuhteet	I	
Euroopan unionin yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka. II		2.1.
Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan uudistus	I	
EU-virastojen sijoituspaikat	I	
Globaalikysymykset	II	4.

Hallinnon kehittäminen	I/SM	
Hallinnon kehittäminen	I/VM	
Hallinto, aluekehitys ja kunnat	I/SM	
Hallituksen EU-politiikka	I	
Hallituksen ohjelman toimeenpano	I	
Hallituksen toimenpidekertomus v. 2001	III/VNK	K 5/2001
Hallitus	I	
Hallitustenvälinen konferenssi (HVK)	I/UM	
Hallitustenvälinen konferenssi (HVK)	I/VNK	
Helsinki-prosessi	II	4.2.
Hukkaamiskielto	III/OM	52/2002
Hukkakauran torjunta.....	III/MMM	50/2001
Humanitääriset kysymykset	II	4.7.
Huoltovarmuus	III/LVM	14/1999
Huumausaineen käyttörikos	III/OM	213/2000
Huumausaineiden käyttäjien hoito.....	III/OM	213/2000
Huumausaineiden käyttövälineet	III/STM	236/2001
HVK ja unionin tulevaisuus	I	
Hätäkeskustoiminta.....	III/SM	87/1999
Ihmisoikeudet	I/UM	
Ihmisoikeusalan yhteistyö kahdenvälisissä suhteissa	II	3.4.
Ihmisoikeuspolitiikka.....	II	3.
Ihmisoikeusraportointi ja ihmisoikeuksien kehittäminen.....	II	3.6.
Ihmisoikeusvalitukset v. 2003.....	II	3.5.
Investointiensuoja.....	II	6.4.
Itä-Eurooppa, Keski-Aasian maat	II	9.2.
Itämeriyhteistyö	II	7.3.
Joukkoliikenne.....	I/LVM	
Juhlapyhiä koskeva erityissäätely.....	III/SM	249/2001
Julkisen vallan käyttö, Ruotsin ja Suomen kunnat	III/SM	191/1998
Julkisuus- ja salassapitolainsäädäntö.....	III/OM	30/1998
Julkisuusdiplomatia.....	I/UM	
Junaturvallisuuden perusteet	III/LVM	162/2002
Jätevero	III/VM	128/2002
Kaakkois-Aasia ja Oseania.....	II	10.2.
Kalastuksen valvonta	III/MMM	68/1997
Kalatalous	I/MMM	
Kalleusluokitus, luopuminen.....	III/VM	267/2002
Kanada	II	11.
Kananmunien merkintälaitteiden hankinta.....	III/MMM	209/2002
Kansainvälinen oikeus ja valtiosopimukset	II	5.
Kansainvälinen oikeus	I/UM	
Kansainvälinen rauhanturvaamistoiminta.....	I/PLM	
Kansainvälinen rikostuomioistuim.....	I/UM	
Kansainvälinen tilanne.....	I/UM	
Kansainvälinen ympäristöpolitiikka	II	4.6.
Kansainvälistymispolitiikka	I/KTM	

Kansalaisjärjestöjen toiminnan rahoitus	III/UM	K 3:1/2002
Kansalaisten oikeussuhteet	I/OM	
Kansallinen varautuminen	I/PLM	
Kansaneläkelaitoksen järjestämä kuntoutus	III/STM	VNS 1/2002
Karibia	II	11.2.
Kauppa- ja teollisuusministeriö	I/KTM	
Kauppa- ja teollisuusministeriö	III/KTM	
Kauppa-aluskanta.....	III/LVM	14/1999
Kauppakiistat	II	6.2.
Kauppalaivaston kilpailukyvyen edistäminen.....	III/LVM	144/2001
Kauppapolitiikka, taloudellinen yhteistyö.....	II	6.
Kehitysapu vähiten kehittyneille maille	III/UM	K 5/2001
Kehityspolitiikka ja kehitysyhteistyö	I/UM	
Kehitysrahoituslaitokset	II	4.5.
Kehitysrahoituslaitokset, käsiteltävät asiat	III/UM	K 3:2/2002
Kehitysyhteistyö	I/UM	
Kehitysyhteistyö, monenkeskinen.....	III/UM	115, 206:2/2001
Kehitysyhteistyömenot	III/UM	115, 206:1/2001
Keski-Euroopan maat	II	8.4.
Keskus-, alue- ja paikallishallinnon toimivuus ja kehittäminen..	III/SM	S 3/2000
Keskushallinnon yksiköt, alueellistaminen	I/VNK	
Kestävän metsätalouden rahoitus	III/MMM	63/1996
Kielellisten oikeuksien huomioonottaminen	III/OM	VNS 4:29/2001
Kihlakunnanvirastojen toimitilat	III/SM	109, 187:3/2000
Kihlakuntauudistus	III/SM	S 1/1999
Kiinan kiintiöt.....	II	6.3.3.
Kirkollisasiat	I/OPM	
Koillis-Aasia.....	II	10.1.
Kokonaismaanpuolustuksen koordinointi	I/PLM	
Konfliktinesto ja kriisinhallinta, ministeriöiden yhteistyö	III/UM	K 3:3/2002
Konkurssilainsäädäntö.....	III/OM	183/1992
Korkeakoulujen järjestämä täydennyskoulutus	III/OPM	140/2002
Korkotukilainojen myöntämisvaltuus	III/MMM	67:/002
Korvausten takaisinperintä.....	III/OM	36/1992
Kotieläimillä harjoitettava harrastustoiminta	III/MMM	138/2001
Kotieläintuotannon edellytykset.....	III/MMM	145/1994
Koululainsäädäntö	III/OPM	86/1997
Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta	III/OPM	57/2003
Koulutuksen arviointineuvosto, ruotsinkielinen toiminta.....	III/OPM	135/2002
Koulutus- ja tiedepolitiikka	I/OPM	
Koulutuspoliittinen selonteko	III/OPM	VNS 2/2002
Kriisinhallinta	I/UM	
Kriisinhallinta, sotilaallinen	II	2.3.
Kriminaalihuollon omaisuus- ja rahoitusjärjestelyt	III/OM	136/2000
Kriminaalipolitiikka	I/OM	
Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikka.....	I/OPM	
Kuluttaja- ja kilpailupolitiikka	I/KTM	

Kunnallinen eläkejärjestelmä.....	III/SM	94, 197/2002
Kunnallinen viranhaltija, palvelussuhdeturva	III/SM	1/2000
Kunnat	I/SM	
Kunta- ja koulutason arviointityö	III/OPM	135/2002
Kuntien rahoitusasema.....	III/SM	40:2/1999
Kuntien yhteisöveron jako -osuus	III/VM	123/2002
Kuntoutus, Kansaneläkelaitoksen järjestämä	III/STM	VNS 1/2002
Kuolinpesän selvitys	III/OM	216/2001
Kustannustason muutokset, valtionosuudet	III/SM	74/2002
Kustannustason muutokset, valtionosuudet	III/STM	74/2002
Käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoitus	III/KTM	M 7/2000
Kääntäjät, viralliset	III/OPM	3/2001
Laatuvarmenteet ja sähköinen allekirjoitus	III/LVM	197/2001
Lapsen saattaminen rokotukseen työaikana	III/TM	44/1986
Lapsille haitallisen aineiston leviämisen ehkäiseminen.....	III/OPM	2/2000
Lapsiperheiden palvelut	III/STM	VNS 4/2002
Lasten parissa työskentelevien tausta, vapaaehtoistyö	III/OPM	3/2002
Lasten parissa työskentelevät, taustojen selvittäminen.....	III/TM	3/2002
Lastialusten määrä ja kilpailuedellytykset	III/LVM	129/2000
Latinalainen Amerikka ja Karibia.....	II	11.2.
Liikenne- ja viestintäministeriö	I/LVM	
Liikenne- ja viestintäministeriö	III/LVM	
Liikenne	I/LVM	
Liikenneturvallisuus	I/LVM	
Liikennevalvonta.....	III/SM	74/1998
Liikenneverkko.....	I/LVM	
Liikuntatoimi	I/OPM	
Lissabonin strategia.....	I	
Lisättyjen voimavarojen kohdentuminen	III/STM	152/2001
Luonnonsuojelu	I/YM	
Luopumistuki	III/MMM	131/1999
Lähialueyhteistyö	I/UM	
Lähialueyhteistyö	II	7.2.
Lähi-idän rauhanprosessi	II	12.1.
Lähi-itä ja Pohjois- Afrikka.....	II	12.
Länsi- ja Keski-Eurooppa	II	8.
Länsi-Balkan	II	8.5.
Lääkevaihto	III/STM	165/2002
Läänikohtainen viehekalastusmaksu	III/MMM	LA 4/1995
Maa- ja metsätalousministeriö	I/MMM	
Maa- ja metsätalousministeriö	III/MMM	
Maahanmuuttoasiat	I/TM	
Maahanmuuttopolitiikka ja monikulttuurinen Suomi	III/SM	VNS 4:21/2001
Maahanmuuttopolitiikka ja monikulttuurinen Suomi	III/TM	VNS 4:22/2001
Maailman kauppajärjestö WTO	II	6.1.
Maan hankinnan tuki sekä luopumistuki	III/MMM	131/1999
Maanmittaus.....	I/MMM	

Maaseutu.....	I/MMM	
Maaseutuelinkeinorekisteri.....	III/MMM	165/2000
Maatalouden kehitys	III/MMM	221/1996
Maatalouden tukijärjestelmät	III/MMM	148:1/1994
Maatalous ja maaseutu.....	I/MMM	
Maitohygienialaki	III/KTM	25/1995
Maitokiintiöt	III/MMM	29/1997
Maksuhäiriömenettelyt	I/OM	
Matkapuhelinverkon mastojen rakentaminen.....	III/LVM	112/2002
Media.....	I/LVM	
Merenkulku	I/LVM	
Metsälaki	III/MMM	63/1996
Metsänhakuun estäminen.....	III/OM	203/2001
Metsärikos- ja rikkomus	III/OM	203/2001
Metsäsuunnitelma ja nuoren metsän hoito.....	III/MMM	212/1997
Metsätalous	I/MMM	
Metsätilojen tukeminen	III/MMM	197/1997
Monenkeskinen kehitysyhteistyö	III/UM	115, 206:2/2001
Naamioitumiskielto	III/OM	20/2002
NATO, Euroatlanttinen kumppanuusneuvosto	II	2.2.
Naton rauhankumppanuus	I/UM	
Nuori työtön, väylä kohti työelämää.....	III/TM	225/2002
Nuorisotoimi	I/OPM	
Nuuksion kansallispuiston kehittäminen	III/YM	115, 206:16/2001
Näyttöpurahat	III/OPM	158/1996
Ohjelmajohtamisjärjestelmä	I/VNK	
Oikeusapu-uudistuksen seuranta.....	III/OM	82/2001
Oikeusministeriö	I/OM	
Oikeusministeriö	III/OM	
Oikeusturvan kehittäminen.....	I/OM	
Oikeusyhteistyö, EU:n ja kansainvälinen.....	I/OM	
Omaishoidon asema	III/STM	109, 187:19/2000
Omaishoitajien aseman seuraaminen.....	III/STM	166/1997
Opettajankouluttajien koulutus	III/OPM	74/1999
Opettajankoulutuksen virkavapausjärjestelmä.....	III/OPM	138/1996
Opettajien pätevyys	III/OPM	91/1999
Opettajien sivuaineopinnot ja täydennyskoulutus	III/OPM	K 6/1995
Opetusministeriö	I/OPM	
Opetusministeriö	III/OPM	
Opintotuki	I/OPM	
Opiskelijoiden asumislisäjärjestelmä	III/OPM	73/1999
Oppisopimuskoulutus	III/OPM	200/1993
Osaamisen tasokorotus	III/OPM	VNS 4:6/2001
Osaamisen tasokorotus	III/OPM	VNS:10/2001
Osaamisen tasokorotus	III/OPM	VNS:7/2001
Osaamisen tasokorotus	III/OPM	VNS:8/2001
Osaamisen tasokorotus	III/OPM	VNS:9/2001

Osapäiväraha.....	III/STM	116/2002
Pakkokeinot.....	III/OM	52/2002
Pakolais- ja maahanmuuttoasiat	I/TM	
Pakolaispolitiikka.....	II	3.7.
Palveluseteli	III/STM	74/2003
Peitetoiminta ja valeostot.....	III/SM	34/1999
Pelastustoimi	I/SM	
Perhevapaaudistus	III/STM	147/2002
Perimistoimistot, kilpailumahdollisuudet.....	III/OM	199/1996
Perintö- ja lahjaverot	III/VM	104/2000
Persianlahden alue	II	12.4.
Perunan rengasmätä.....	III/MMM	87/1995
Perushyödykkeet	II	6.8.
Perusopetuslain mukainen esiopetus, koulumatkaetu.....	III/OPM	91/1999
Perusturvan parantaminen.....	III/STM	155/2001
Pienyrittäjien sosiaaliturva.....	III/STM	80/1999
Pohjoinen ulottuvuus ja naapuruuspolitiikka.....	I	
Pohjoinen ulottuvuus	I/UM	
Pohjoinen ulottuvuus, Euroopan unionin.....	II	1.3.
Pohjois-Afrikka	II	12.3.
Pohjois-Atlantin puolustusliitto	I/UM	
Pohjois-Atlantin puolustusliitto	II	2.2.
Pohjoismainen yhteistyö	I/UM	
Pohjoismainen yhteistyö	II	7.1.
Poliisi- tulli ja rajavartiolaitoksen yhteistoiminta	III/SM	42/1998
Poliisiammattikorkeakoulun toiminta	III/SM	260/1996
Poliisin voimavarat	III/SM	74/1998
Poliisitoimen määrärahat.....	III/SM	59, 71:2/2000
Poliisitoimi	I/SM	
Porotalous	I/MMM	
Postitoiminta.....	I/LVM	
Postitoiminta.....	III/LVM	74/2000
Puolustusjärjestelmä.....	III/PLM	VNS 2/2001
Puolustusministeriö	I/PLM	
Puolustusministeriö	III/PLM	
Puolustuspolitiikka	I/PLM	
Puolustuselonteko	III/VNK	VNS 2/2001
Puolustustarviketeollisuus	III/PLM	59, 71:3/2000
Puolustusvoimien henkilöstö.....	III/PLM	VNS 1/1997
Puolustusvoimien päällystön koulutusudistus.....	III/PLM	18/2001
Puolustusvälineiteollisuus, kotimaisen tukeminen.....	I/PLM	
Päivähoidon hallinto ja ohjaus	III/OPM	91/1999
Päivähoidon hallinto ja ohjaus	III/STM	91:5/1999
Päivähoitomaksuperusteiden tarkistaminen.....	III/STM	188/2001
Pörssinoteeratut valtionyhtiöt, omistajapolitiikka	III/KTM	193:2/2001
Rahoitus- ja vakuutusvalvonnan yhdistäminen.....	III/VM	175/2002
Rahoitusmarkkinat	I/VM	

Rajamiesten koulutus	III/SM	42/1998
Rajavartiolaitos.....	I/SM	
Rakennustuotteiden tyyppihyväksyntämenettelyt	III/YM	227/2001
Rakentaminen	I/YM	
Rattijuopumuksien vähentäminen.....	III/LVM	LA 99/2002
Rauhankumppanuus	II	2.2.
Rauhanturvaaminen ja sotilaallinen kriisinhallinta.....	II	2.3.
Rauhanturvaamistoiminta, kansainvälinen.....	I/PLM	
Rehulain seuranta.....	III/MMM	4/2001
Resurssipolitiikka, puolustuspoliittinen.....	I/PLM	
Riistatalous	I/MMM	
Rikesakkolainsäädäntö	III/OM	44/2002
Rokottaminen, lapsen saattaminen työaikana	III/TM	44/1986
Ruuti- ja ampumatarviketeollisuuden kehittäminen	III/PLM	78/2001
Ruuti- ja ampumatarviketeollisuuden turvaaminen Suomessa....	III/PLM	177, 204:1/2001
Saharan eteläpuolinen Afrikka	II	13.
Sairaanhoitokorvaus	III/STM	233/1996
Sairausvakuutuslain muuttaminen.....	III/STM	62/2003
Saman lainkohdan samanaikaiset muutoshankkeet.....	III/OM	101/2002
Siemenhuolto	III/MMM	45/2000
Siemenperunakeskus	III/MMM	70/2002
Sisäasiainministeriö.....	I/SM	
Sisäasiainministeriö.....	III/SM	
Siviilikriisinhallinnan toiminnan kehittäminen.....	III/UM	K 4/2003
Siviilikriisinhallinta.....	I/SM	
Siviilikriisinhallinta.....	II	2.4.
Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut	III/STM	49/2002
Sosiaali- ja terveysministeriö	I/STM	
Sosiaali- ja terveysministeriö	III/STM	
Sosiaali- ja terveyspalvelut	I/STM	
Sosiaalihuollon asiakaslaki	III/STM	137/1999
Sosiaaliset yritykset.....	III/TM	132/2003
Sotainvalidien korvausturva	III/STM	150/2002
Sotilaallinen kriisinhallinta.....	I/PLM	
Suhteellisuuden toteutuminen eduskuntavaaleissa.....	III/OM	1/1998
Suhteellisuuden toteutuminen eduskuntavaaleissa.....	III/OM	48/1998
Sukupuolten tasa-arvon edistäminen.....	I/STM	
Suomen energia- ja ilmastopolitiikka.....	III/KTM	M 4/2001
Suomen kauppalaivaston kilpailukyvyyn edistäminen.....	III/LVM	144/2001
Suomen Pankin johtokunta, nimittäminen	III/VM	K 4/2002
Suomen välitön turvallisuusympäristö	I/UM	
Sveitsi	II	8.2.
Syrjäytymisen ehkäisy ja hoito	I/STM	
Syyntakeisuus	III/OM	44/2002
Sähköinen allekirjoitus ja laatuvarmenteet	III/LVM	197/2001
Sähköinen asiointi, varmenteet	III/SM	18/1999
Sähköinen henkilökortti	III/SM	192/1998

Sähköinen henkilökortti	III/SM	236/2002
Sähkömarkkinalaki, vakiokorvaussäännökset	III/KTM	218/2002
Säädöskokoelma.....	III/OM	174/1999
Säädösvalmistelun kehittäminen.....	I/OM	
Taiteilijatili	III/VM	131/2002
Takaajan asema.....	III/OM	183/1992
Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD.....	II	6.6.
Taloudelliset ulkosuhteet	I/UM	
Talous- ja finanssipolitiikka	I/VM	
Talousneuvosto.....	I/VNK	
Talousvyöhykkeen ja maksujärjestelmän perustaminen.....	III/YM	33/2003
Tasa-arvon edistäminen.....	I/STM	
Teattereiden valtiontukijärjestelmä.....	III/OPM	115, 206:5/2001
Teknologiapolitiikka	I/KTM	
Telepalvelut, nopeat	III/LVM	47/2000
Terrorismin vastainen yhteistyö	I/UM	
Terrorismin vastainen yhteistyö	II	2.7.
Terveys- ja toimintakyvyn edistäminen.....	I/STM	
Terveys- ja toimintakyvyn edistäminen.....	III/STM	187/2001
Terveyspalvelut	I/STM	
Teräs ja tekstiilit	II	6.3.2.
Testaus ja valvonta työpaikoilla.....	III/TM	75/2000
Tiedepolitiikka.....	I/OPM	
Tielaitoksen liikelaitostuminen.....	III/LVM	25/2000
Tietokirjoittamisen tukijärjestelmä.....	III/OPM	115, 206:4/2001
Tietosuoja	I/LVM	
Tietoturva.....	I/LVM	
Tietoyhteiskunta.....	I/LVM	
Tietoyhteiskunta.....	III/VNK	VNS 4:4/2001
Tietoyhteiskunta.....	III/VNK	VNS 4:1/2001
Tietoyhteiskunta.....	III/VNK	VNS 4:2/2001
Tietoyhteiskunta.....	III/VNK	VNS 4:3/2001
Tietoyhteiskunta.....	III/VNK	VNS 4:5/2001
Toimeentulotuki	III/STM	134/2000
Toimeentuloturva	I/STM	
Toimintaympäristön muutosten vaikutus työelämään.....	III/TM	157/2000
Transatlanttinen yhteistyö	I/UM	
Tulevaisuuspolitiikan vahvistaminen ja tulevaisuusohjelma.....	III/VNK	VNS 4:39/2001
Tulevaisuuspolitiikan vahvistaminen ja tulevaisuusohjelma.....	III/VNK	VNS 4:40/2001
Tulevaisuuspolitiikan vahvistaminen ja tulevaisuusohjelma.....	III/VNK	VNS 4:41/2001
Tulevaisuusselonteko, hallituksen.....	III/VNK	K 2/1999
Tullietuusjärjestelmä GSP, polkumyynti.....	II	6.3.1.
Tuomareiden nimittäminen.....	III/OM	109/1999
Tuomioistuinasioiden oikeuspaikka	III/OM	57/2000
Tuontipolitiikka	II	6.3.
Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko	I/PLM	
Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko	I/UM	

Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko	III/PLM	VNS 2/2001
Turvallisuuspolitiikka ja kriisinhallinta.....	II	2.
Turvallisuusympäristö ja puolustuspolitiikka.....	I/PLM	
Tutkintojen tunnustaminen.....	III/VM	248/1996
Työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen.....	III/STM	K 4/2003
Työaikajärjestelyt, perhe, opiskelu ja työelämä.....	III/TM	VNS 4:13/2001
Työeläkeuudistus	III/STM	261/2002
Työelämän säätely ja kehittäminen.....	I/TM	
Työelämän vetovoiman lisääminen	I/STM	
Työllistämistukimäärärahat käytön tehostaminen.....	III/TM	199, 247:1/2002
Työllisyyden hoidon toimenpiteet.....	I/TM	
Työllisyys ja työn teettämisen kustannukset	III/TM	VNS 4:14/2001
Työllisyysasteen nostaminen.....	III/TM	VNS 4:11/2001
Työllisyysohjelma, poikkihallinnollinen	I/TM	
Työllisyyspolitiikan tavoitteet ja toimintaympäristö	I/TM	
Työmarkkinoiden toimivuuden edistäminen.....	I/TM	
Työministeriö	I/TM	
Työministeriö	III/TM	
Työn ja arjen yhteensovittaminen	III/TM	VNS 3:3/1997
Työn teettämisen kustannukset	III/TM	VNS 4:14/2001
Työn tuottavuus ja työyhteisöjen kehittäminen	III/TM	VNS 4:15/2001
Työnantajamaksujen vähennysoikeus	III/STM	244/2002
Työperäiset sairaudet ja ennen aikainen eläke	III/TM	VNS 4:12/2001
Työsuhdematkalippu	III/LVM	109, 187:16/2000
Työterveyshuoltolainsäädännön uudistamisen seuranta.....	III/STM	114/2001
Työttömyyseläke	III/STM	45/2002
Työttömyysetuuksien rahoitus	III/STM	243/2002
Työttömyysturvalaki	III/STM	115/2002
Työttömyysturvan peruspäivärahan taso	III/STM	S 4/1996
Työyhteisöjen kehittäminen	III/TM	VNS 4:15/2001
Täytäntöönpanokelvottoman saatavan asema	III/OM	216/2001
Ulko- ja turvallisuuspoliittinen katsaus	II	
Ulkoasiainministeriö	I/UM	
Ulkoasiainministeriö	III/UM	
Ulkomaalaishallinto	I/SM	
Ulkomaalaishallinto	III/SM	219/1994
Ulkomaalaislain uudistaminen.....	III/SM	50/1998
Ulkomaalaispolitiikka.....	III/SM	50/1998
Ulkomaalaisviraston toiminta.....	III/SM	15/2000
Ulosottolaitos ja perimistöimistöt, kilpailumahdollisuudet.....	III/OM	199/1996
Ulosottooperusteen määräaikaisuus.....	III/OM	187/2002
Uskonnonvapaus, lapsen asema	III/OPM	35/2003
Vaikeavammaisen yrittäjät	III/VM	126/2002
Vakuuksien hoito	III/STM	253/1994
Vakuustakavarikko	III/OM	52/2002
Valeostot.....	III/SM	34/1999
Valmius, valvonta- ja koulutustehtävät.....	I/PLM	

Valtion omistajapolitiikka.....	I/KTM	
Valtion palvelut, sähköinen henkilökortti	III/SM	236/2002
Valtion toimintojen sijoittaminen.....	III/VNK	237/2001
Valtion ydinjätehuoltorahaston erillisvarallisuudet.....	III/KTM	128/2003
Valtioneuvoston kanslia.....	I/VNK	
Valtioneuvoston kanslia.....	III/VNK	
Valtionosuuksien tarkistaminen	III/STM	144, 258/2002
Valtiontalous	I/VM	
Valtiotyönantajan kilpailukyvyistä huolehtiminen.....	I/VM	
Valtiovarainministeriö	I/VM	
Valtiovarainministeriö	III/VM	
Vammaisten lasten oppivelvollisuus	III/OPM	91/1999
Vankeinhoitolaitoksen määrärahatarpeet	III/OM	40:1/1999
Varikkojärjestelmä, henkilöstön asema	III/PLM	VNS 2/2001
Varusmieskoulutuksen menettävät varuskunnat	III/PLM	VNS 1/1997
Velan lopullinen vanhentuminen.....	III/OM	187/2002
Velkahallinta ja maksuhäiriömenettelyt	I/OM	
Venäjä.....	II	9.1.
Venäjä, Itä-Eurooppa, Keski-Aasian maat	II	9.
Verkkotunnukset, luonnollisten henkilöiden.....	III/LVM	96/2002
Verotus	I/VM	
Vesihuoltolaitokset.....	III/MMM	85/2000
Vesivarat	I/MMM	
Vientivalvonta.....	II	6.5.
Viestintäkulttuuri	I/OPM	
Viestintämarkkina- ja teleurakointimaksu.....	III/LVM	162/2002
Viestintäverkot.....	I/LVM	
Viralliset kääntäjät	III/OPM	3/2001
Virvoitusjuomavero.....	III/VM	40/2000
Vuokratyövoiman välitys ja käyttö.....	III/TM	78/1996
Väestö ja perheen asema.....	III/STM	VNS 4:19/2001
Väestö ja perheen asema.....	III/STM	VNS 4:20/2001
Vähemmistövaltuutetun virkanimike ja toimenkuva	III/TM	39/2001
Vähittäiskaupan aukioloajat	III/KTM	49/2000
Välimeriyhteistyö.....	II	12.2.
Väylämaksuapäselvyydet	III/LVM	38/2003
Ydinjätehuoltorahasto, valtion.....	III/KTM	128/2003
Ydinpolttoaine, käytetyn loppusijoitus	III/KTM	M 7/2000
Yhdistelmätuen pidentäminen.....	III/TM	161/2001
Yhdistyneet kansakunnat	I/UM	
Yhdistyneet kansakunnat, ihmisoikeuskysymykset	II	3.3.
Yhdysvallat ja Kanada.....	II	11.1.
Yhdysvallat, Kanada, Latinalainen Amerikka, Karibia.....	II	11.
YK:n talous- ja sosiaalineuvosto.....	II	4.3.
YK:n toiminta, kehitysrahoituslaitokset, globaalikysymykset	II	4.
YK:n yleiskokous ja turvallisuusneuvosto.....	II	4.1.
YK-konferenssien seuranta, erityisistunnot ja erityisjärjestöt.....	II	4.4.

Yksityisteiden valtionapu.....	III/LVM	166/2000
Yksityisyyden suoja työelämässä.....	III/TM	121/1998
Yleissivistävä koulutus	I/OPM	
Yliopistojen tilakustannukset	III/OPM	30/2001
Yliopistot	I/OPM	
Ylioppilastutkinnon rakennekokeilu.....	III/OPM	212/2001
Ympäristöministeriö.....	I/YM	
Ympäristöministeriö.....	III/YM	
Ympäristönsuojelu	I/YM	
Yrittäjyyden politiikkaohjelma	I/KTM	
Yrittäjyyden vahvistaminen.....	III/KTM	VNS 4:16/2001
Yrittäjyyden vahvistaminen.....	III/KTM	VNS 4:17/2001
Yrittäjyyden vahvistaminen.....	III/KTM	VNS 4:18/2001
Yrityspolitiikka.....	I/KTM	
Yritysten ja maatalomaisuuden arvostussäännöt.....	III/OM	77:2/2000

Lyhenteet:

VNK	valtioneuvoston kanslia
UM	ulkoasiainministeriö
OM	oikeusministeriö
SM	sisäasiainministeriö
PLM	puolustusministeriö
VM	valtiovarainministeriö
OPM	opetusministeriö
MMM	maa- ja metsätalousministeriö
LVM	liikenne- ja viestintäministeriö
KTM	kauppa- ja teollisuusministeriö
STM	sosiaali- ja terveysministeriö
TM	työministeriö
YM	ympäristöministeriö